BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
6/E
17

C. 2g. e.

13.4.h.25

Digitized by Google

Digitized by Google

SEBASTIANI GVAZZINI I. C.

DE CIVITATE CASTELLI

NVPER SVPREMI TRIBVNALIS ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D. Auditoris Camerę Locumtenentis Criminalis, & Cauſarum Criminalium Aduocati in Vrbe primarij.

TRACTATVS

DE PACE, TREVGA, VERBO DATO ALICVI PRINCIPI, vel alteri perſonę nobili, & de cautione de non offendendo.

IN DVAS PARTES

In prima de Pace, in ſecunda per tres Paragraphos, in quorum primo de Treuga, in ſecundo de Verbo, in tertio de Cautione de non offendendo per Quæſtiones.

DIVISVS

OMNIBVS IVDICIBVS, ADVOCATIS, ET ALIIS IN FORO verſantibus, nedum vtilis, ſed per quàm neceſſarius.

CVM INDICE RERVM OMNIVM LOCORVMQVE inſignium locupletiſſimo.



Conuent' sanctę Marię de scala

ROMAE, Ex Typographia Guillelmi Facciotti. MDCX.

CVM PRIVILEGIO, ET SVPERIORVM PERMISSV.

PAVLO QVINTO

PONT. MAX.

SEBASTIANVS GVAZZINVS.

DIù, multumq; anceps fui, nouone huic ingenij mei qualicunq; fœtui præſcriberem ſacrum S. V. nomen. Mouebant hortatus amicorum, & monita vrgebat vetus mea in S. V. obſeruantia; beneficia ab illa in me collata, nō liberaliter modò, ſed effusè propemodum cogebant. Contra verò retrahebat pudor, conditionis, ac fortunæ meæ humilitas, necnon operis ipſius tenuitas nō leuiter deterrebant. Præponderarunt priores illæ rationes, euicit audacia; vtinam hæc non indigna excuſatione; vt commemoratione, atque adeò commendatione illæ ſunt digniſsimæ. Suadere videbatur B. P. publica vtilitas, vt poſt librum de Confiſcatione Bonorum, quem Venetijs Typographis excudendum tradidi, de Pace, de Treuga, de Verbo dato, ac de Cautione de non offendendo (ſic loquimur) nonnulla obſcuriora in ipſa πρακτικῇ diuerſorum cri-

✠ 2 minum

minum cognitione ſæpiùs à me examinata, ac repetita, non ita ab alijs, vt opinor, enodata, in lucem proferrem; mirificè ſuaſioni huic obſeruiuit, & vt opus commodius abſoluerem effecit ocium, quo, nullo ferè interpellente, his poſtremis temporibus abundaui. Faxit Deus, vt quemadmodum negocij in ea parte Reipublicæ quæ mihi B. V. ac ſuperiorum Pontificum munere obtigit adminiſtranda, fructus non mediocris exiſtit, ſic otij huius, vel potius honeſti laboris in otio aliquis, vel tenuis cõſtare poſsit; optare enim magis, quam ſperare licet vberiorem illum, quem me tum cumulatè percepiſſe profiterer, cum aliqua ex parte ſummo S. V. iudicio hæc noſtra probari intelligerem. Deus B. V. Eccleſiæ ſuæ, ac toti Chriſtiano orbi diù incolumem ſeruet. Romæ die 6. Nouembris 1610.

PAV-

PAVLVS PAPA V.

Ad futuram rei memoriam.

CVM ſicut accepimus dilectus filius Sebaſtianus Guazzinus Ciuitatis Caſtelli opus quoddam,cui titulus eſt Tractatus de Pace,Treuga, verbo dato Principi , & de Cautione de non offendendo à ſe compoſitum in lucem edere intendat,ac vereatur , ne poſtquam in lucem prodierit,alii,qui ex alieno labore lucrũ quærunt, hoc ipſum opus typis cudi facere curent in ipſius Sebaſtiani prẹiudicium . Nos eius indemnitati ne ex impreſſione huiuſmodi diſpendium aliuuod patiatur , prouidere ipſumque ſpecialibus fauoribus,& gratiis proſequi volentes,& quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis , & interdicti aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis,cenſuris,& pœnis,à iure,vel ab homine quauis occaſione,vel cauſa latis ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes , & abſolutum fore cenſentes , ſupplicationibus eius nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati eidem Sebaſtiano , vt decennio proximo à primeua dicti operis dummodo antea à dilecto etiam filio Magiſtro Sacri Palatii approbatum ſit impreſſione computañ. durante, nemo tàm in Vrbe , quàm in Vniuerſo ſtatu noſtro Eccleſiaſtico immediatè, vel mediatè ſubiecto opus ſupradictum ſine ſpeciali dicti Sebaſtiani,aut eorum hæredum, & ſucceſſorum , vel ab eis cauſam habentium licentia imprimere vel ab alio, vel aliis, ſine huiuſmodi licentia impreſſum vendere, aut venale habere, ſeu proponere poſſit , auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus . Inhibentes propterea vniuerſis & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus præſertim librorum impreſſoribus, & Bibliopolis ſub quingentorum ducatorum auri de camera,& amiſſionis librorum, & typorum omnium,pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, ac pro alia eidem Sebaſtiano , ſeu eius hæredibus , & ſucceſſoribus, aut ab eis cauſam habentibus,ac pro reliqua tertiis partibus accuſatori , & Iudici exequenti irremiſſibiliter applicandis, & eo ipſo abſque vlla declaratione incurrendis pœnis ne dicto durante decennio opus ſupradictum , aut aliquam eius partem tàm in magno,quàm in paruo folio,etiam prætextu declarationum,ſiue additionum tàm in Vrbe, quam in reliquo ſtatu Eccleſiaſtico præſentis ſine huiuſmodi licentia imprimere,aut ab aliis impreſſum vendere ; ſeu venale habere ſeu proponere quoquomodo audeant , vel præſumant . Mandantes propterea dilectis filiis noſtris , & Apoſtolicæ Sedis de latere Legatis,ſeu eorum Virelegatis,aut Præſidentibus,Gubernatoribus,Prætoribus, & aliis Iuſtitiæ miniſtris Prouinciarum,Ciuitatum , Terrarum , & locorum ſtatus noſtri Eccleſiaſtici prædicti quatenus eidem Sebaſtiano eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus , ſeu ab eis cauſam habentibus huiuſmodi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, quandocunque ab eodem Sebaſtiano, ſeu ab aliis prædictis fuerint requiſiti pœnas præfatas contra quoſcunque innobedientes irremiſſibiliter exequantur . Non obſtañ Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis , ac quibuſuis ſtatutis,& conſuetudinibus etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis priuilegiis quoque indultis , & litteris Apoſtolicis in contrarium prẹmiſſorum quomodolibet conceſſis,confirmatis,& approbatis ceteriſque contrariis quibuſcunque . Volumus autem,vt præſentium tranſumptis etiam in ipſo opere impreſſis manu alicuius Notarii publici ſubſcriptis , & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur,quæ ipſis præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ,vel oſtenſæ . Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub Annulo Piſcatoris die x x x i . Auguſti M D C X. Pontificatus Noſtri Anno Sexto.

S.Cobellutius

Digitized by Google

ARGVMENTA
QVAESTIONVM OMNIVM

Quæ in hoc toto tractatu continentur.

1 PAX a quo Iure fuerit inuenta. fol. 2.
2 Pax externa quo tuplex ſit. 2
3 Pax quid ſit, & quomodo de ſcribitur. 3
4 Pacis ſigna externa, & quomodo ſit pax inter homines componenda. 4
5 Pax ex quibus cauſetur, & impediatur. 5
6 Pax per quos ſit in Ciuitatibus reformenda, & componenda. 7
7 Quis cogi poſſit ad pacem. 9
8 Priuilegia pacis. 11
9 Pax quos effectus producat. 15
10 Pax ſuper quibus caſibus fieri poſſit. 25
11 Pax a quibus habenda ſit. 29
12 Pater pro iniuria facta filio quando pacem facere poſſit. 33
13 Pax a filijs de morte patris habenda eſt. 39
14 Pax a filijs in minori etate quando, & quomodo haberi debeat. 47
15 Pax An ſit habenda fæminis. 59
16 Pax An ſit a conſanguineis, & heredibus extraneis, & quomodo habenda. 62
17 Pax a pluribus conſanguineis quomodo ſit habenda. 63
18 Pax quomodo ſit habenda a pluribus heredibus. 65
19 Pax quomodo ſit habenda quando non datur aliqui heres. 67
20 Pax An ſit habenda ab Amicis defunctis. 69
21 Epiſcopus An poſſint pacem facere pro iniuria facta Eccleſia vel Monaſterio vel Clericis ſeu Monacis. 70
22 In Blaſfemia vel alijs delictis in quibus offenditur ſolum maieſtas Diuina an requiratur conſenſus Superioris. 71
23 Pax cum quibus perſonis non ſit habenda, & an cedes, & danna per ſubditos paſſa occcaſione belli poſſint peti ab ipſis ſubditis non obſtante pace facta a Principibus. 72
24 Pax facta ſuper delicto an proſit etiam ſuper qualitatibus in ea omiſſis. 77
25 An neganti maleficium proſit pax ad diminutionem pæne a ſtatuto conceſſam habenti pacem. 78
26 Pax ab vno ex corrixantibus producta an proſit alijs, qui ſunt contumaces ad obtinendum beneficium ſtatuti. 79
27 Delictum an probetur per pacem. 80.
28 An pax fieri poſſit per pecuniam, & locus ſit ſtatuto minuenti pænam, & an repeti poſſet per dantem. 85
29 Pax pro abſente quando fieri poſſit. 87
30 Mandatum ſpeciale an requiratur in pace, & expiret morte mandantis. 89
31 Pax facta per Principes an in ea comprehendantur adherentes. 90
32 Pax quomodo probetur. 93
33 Pax an dicatur fauorabilis vel odioſa an latam vel ſtrictam recipiat interpretationem. 95
34 Pace ſecuta an cautio de non offendendo dicatur caſſa. 98
35 An per pænam conuentionalem appoſitam in pace per partes cenſeatur receſſum a pæna impoſita a Iure communi. 101
36 An partes ante commiſſam pænam poſſint recedere a cōtractu pacis. 103

Pax

Digitized by Google

37 Pax de quo tempore fieri, & produci debeat, vt ſuffragetur paciſcentibus ad gratiam, & beneficium ſtatuti conſequendum. 104
38 Principes an gratiam facere poſſint pro delictis non obtenta pace ab offenſo vel eius hæredibus. 105
39 Pacis contractus cuius qualitatis ſit 112
40 Statum loquens de offendente in materia pacis an comprehendat mandantem offendere. 113
41 Ad quos ſuperiores ſpectet cognitio pacis. 114
42 Probatio pacis ruptæ qualis eſſe debeat, 115
43 Pax an ex noua cauſa dicatur fracta vt pęna pacis ruptæ quis puniri poſſit. 118
44 Cauſa noua qualis eſſe debeat, vt offendens a pæna pacis ruptę excuſetur. 123
45 An præſumenda ſit noua cauſa ad euitandum pænam pacis ruptæ. 131
46 Quando a conuentione vel a conſtitutione ſeu Bulla poſſit tolli, & noua cauſa allegetur. 137
47 Pax an rumpatur ex leui offenſione 139
48 An per iniuriam verbalem rumpatur pax. 143
49 An per minas pax rupta dicatur. 145
50 An per inſultum pax rumpatur. 147
51 Pax an rumpatur per mandatum datum ad offendendum. 152
52 Pax facta cum clauſula de non offendendo facto, & in perſonam quando rumpatur. 153
53 Pax an dicatur rupta ſi duo ſe percuſſerint, & non conſtat de aggreſſore. 155
54 Pax facta inter plures inimicos cum promiſſione de non offendendo neque in perſona neq. in bonis certa pæna toties committenda quoties fuerit contrauentum an ſequuta offenſione per aliquos de vna parte in perſona, & bonis an duplex pæna debeatur vna pro perſona, & altera pro rebus an vere vna tantum. 157
55 Ad rumpendam pacem qui actus requirantur, & ſufficiant. 159
56 Pax an per coitum, vel copulam carnalem habitam cum perſona illius, quem non offendere promiſit rumpatur. 161
57 Pax vel promiſſio de non offendendo an rumpatur propter furtum commiſſum ad eum cum quo eſt pæna. 165
58 Pax vel promiſſio de non offendendo an rumpatur per actus iudiciales. 167
59 Pax vel promiſſio de non offendendo an rumpatur per offenſionem factam extra territorium loci Iudicis Coram quo partes pacem fecerunt. 171
60 Pax an dicatur violata ſi vnus offenſus ſit ab eſtraneo altero paciſcente præſente, & permittente illum offendi. 173
61 Bannitus an poſſit impune offendi ſine incurſu pæne pacis ruptæ. 174
62 Pax ſub conditione quod Bannitus intra certum tempus ad patriam redire non poſſit an fieri poſſit, & teneat conditio. 179
63 Pax an rumpatur per offenſionem factam filio vel vxori. 181
64 Pax vel promiſſio de non offendendo an dicatur rupta per offenſionem factam fratri vel conſanguineo paciſcentis ſeu illius quem quis non offendere promiſit. 183
65 Pax vel promiſſio de non offendendo pro ſe, & conſanguineis an comprehendat conſanguineos vtrinq. contractos. 185
66 Pax vel promiſſio de non offendendo an rumpatur per offenſionem factam fæminis, & è contra per offenſionem factam a fæminis. 187
67 Pax an rumpatur per offenſionem factam a filijs ſpurijs ſpiritualibus, & adoptiuis. 189
68 Pax vel promiſſio de non offendendo an

rumpatur per offenſionem factam cadaueri. 191
69 *Pax vel promiſſio de non offendendo an comprehendat heredes tam actiue quam paſſiue, & pax rupta dicatur.* 193
70 *Pax an dicatur rupta per offenſionem factam adherenti principalis paciſcentis.* 195
71 *Pax quando comprehendat affines conſanguineos ſeu adherentes futuros tã actiue quam paſſiue, vt locus ſit pene pacis rupte.* 197
72 *Pax an dicatur rupta per offenſionem factam ſocio itineris.* 199
73 *Pax facta inter plures, & rupta per offenſionem vnius an dicatur rupta quo ad omnes.* 200
74 *Quando plures promiſerunt per pacem vel promiſſionem de non offendendo an vnus pro alio in caſu contrauentionis vel in ſolidum vel proVirili teneatur.* 201
75 *Pax facta pro ſe, & ſuis heredibus an omnes heredes vel offenſus tantum pœnam petat, & quomodo fiet diſtributio pœne.* 203
76 *Pax facta pro ſe, & ſuis conſanguineis & affinibus ſi vnus contraueniat quo modo pœna exigatur.* 206
77 *Intereſſe vltra pœnam conuentionalem an in pace debeatur parti offenſe.* 207
78 *Pax an ſine dolo, & per ignorantes rumpatur.* 207
79 *Auxiliatores an pœna pacis rupte teneantur.* 210
80 *Pax an dicatur rupta ſi interueniat offenſio poſt concordiam factam.* 212
81 *Pax facta pro abſentibus an pœna pacis rupte committatur ante illorum ratificatione.* 213
82 *Pax facta pro abſentibus an pœna committatur contra principales paciſcentes per offenſionem factam ab ipſis abſentibus ante eorum ratificationem.* 218
83 *Promittens pro abſentibus comprehenſis in pace, quod ratificabunt an teneatur pro eis abſque alia interpellatione.* 221
84 *Ratificatio an requiratur expreſſa vel ſufficiat tacita re aut facto in iſta materia pacis, & quomodo tacita ratificatio inducatur.* 223
85 *De quibuſdam caſibus in quibus poſſit dubitari ſi pax fuerit vel non fuerit rupta.* 225
86 *Pacis fracta pœna que ſit.* 228
87 *Pœna conuentionalis fracte pacis cui applicetur ſolum* 231
88 *Pœna conuentionalis ſemel ſoluta an iterum exigi poſſit propter nouam fractionem pacis.* 233
89 *Pax conſtantia qualis & quid ex ea conſeratur.* 234

PARS SECVNDA

§. I.

de Treuga.

1 *Treuga quid ſit, & quomodo deſcribatur.* 235
2 *Treuga quo iure fuerit inuenta.* 236
3 *Treuga quotuplex ſit.* 236
4 *Treuga in quibus differat a pace.* 237
5 *Treuga in quibus conueniat cum paces.* 238
6 *Treuge contractus cuius ſit qualitatis.* 239
7 *Treugam quis facere poſſit.* 241
8 *Treuga per quantum tempus fieri debeat.* 242
9 *Quis cogi poſſit ad Treugam.* 244
10 *Treuga finita an ſit permiſſum Bellum* 245
11 *Treuga an dicatur caſſa per pacem ſequutam.* 246
12 *In treuga an noua cauſa allegari poſſit & ſuffragetur.* 246
13 *Cauſa noua qualis eſſe debeat, vt excuſet a pœna Treuge.* 251
14 *Treuge pœna que ſit.* 252

S.

§. II.
De Verbo.

1 Verbum de non offendendo vnde habuerit originem, & quid ſit, & quotuplum ſit. 254

2 Verbum datum de non offendendo cuius ſic qualitatis. 255

3 Tale verbum per quem recipi vel promitti debeat. 256

4 An dato verbo poſſit allegari noua cauſa. 257

5 Bannitum offendens an incidat in pœnam fracti verbi. 258

6 Verbum deſumptum per aliquem potentem An requiratur quod deuenerit ad notitiam vtriuſq. partis. 258

7 An ſcriptura requiratur ad d. verbum probandum, & quomodo probari poſſit. 259

8 Contraueniens verbo qua pœna puniatur. 261

9 Verbum vel fides data de non offendendo alicui, an ſpiret morte illius qui fidem recepit, & verbum dedit. 264.

§. III.
De Cautione.

1 Cautio de non offendendo quid ſit, & quomodo deſcribatur, & quando fuerit inuenta. 266

2 Cautio de non offendendo an dicatur fauorabilis vel odioſa. 267

3 Cautionis contractus cuius ſit qualitatis. 269

4 Cautio vel promiſſio de non offendendo in quibus differat à Pace, treuga, & verbo dato alicui perſonæ nobili. 274

5 Cautio de non offendendo quando ſit præſtanda ad inſtantiam partis, & quomodo Iudex in ea ſe habere debeat. 275

6 An Iudex nulla parte inſtante poſſit ex officio cogere illas ad cautionem præſtandam. 278

7 Iudex quando ſe mouere debeat ad cogendas partes ad iſtam cautionem præſtandam tàm ex officio, quàm ad illarum inſtantiam. 281

8 Vxor an poſſit habere cautionem à ſuo marito de non offendendo. 287

9 Cautio de non offendendo an ſit præſtā da inter patrem, & filium, & inter fratres, & inter alios quibus reuerentia debetur. 289

10 Cautio de non offendendo an ſit præſtā da non ſolum pro ſe, ſed pro ſuis conſanguineis, affinibus, amicis, adhærentibus, & ſimilibus. 289

11 Pater an tenetur pro filijs ſpurijs cauere. 295

12 An pater poſſit cogi ad præſtandam cautionem pro filijs naturalibus. 296

13 Forenſis an & quomodo cogi poſſit ad præſtandam cautionem de non offendendo. 297

14 Rixoſus an aſtringi poſſit ad cauendū de bene viuendo, & neminem offendendo. 299

15 Cautio an ſit danda cum fideiuſſione, vel pignoribus. 301

16 Iuratoria cautio quando, & in quibus caſibus recipiatur in cautione de non offendendo. 303

17 Iudex quibus remedijs vti poſſit, vt ſcandala euitentur quando cautio nō ſufficiat. 305

18 Quibus remedijs quis poſſit ſe tueri, ne teneatur præſtare cautionem. 308

19 An quis cogi poſſit cauere non ſolum de non offendendo, ſed etiam de defendendo. 311

20 Coniuncti in tertio gradu comprehenſi in cautione de non offendendo an ſint indicandi & exhibendi. 312

21 Promiſſio de non offendendo ſi non appareat pro quo ſtipulatio facta fuerit, de quibus intelligatur. 313

22 Mandatum an in iſta materia cautionis requiratur, & an ſpiret morte mandantis. 314

23 An Ciuitas, Prælatus, Abbas, & Duces belli poſſint pro ſuis particularibus ſe obligare, & è contra. 315

24 Cautio de non offendendo quanto tempore

pore duret,& per quantũ tempus. 316
25 Cautio præſtita an arguat malum animum,& inimicitiam,& quam probationem faciat ſuper delicto poſtea ſequuto. 319
26 Fideiuſſor de non offendendo an in plus vel minus obligari poſſit quam principalis. 322
27 Cautio data coram Iudice in competenti an valeat. 323
28 Fideiuſſor in quibus caſibus & quando liberatus dicatur a cautione præſtita de non offendendo. 324
29 Fideiuſſore effecto non ſoluendo, an ſit dandus alius fideiuſſor idoneus. 335
30 Fideiuſſor effectus non ſoluendo commiſſa pæna per principalem an poſſit cedere bonis. 338
31 Fideiuſſor petens eximi ab obligatione an ſit audiendus. 338
32 Iudex,& notarius recipientes fideiuſſorem non idoneum quando teneantur de ſuo ad intereſſe. 339
33 Mulieres minores,& ruſtici an reſtituantur aduerſus iſtam cautionẽ. 341
34 Minores impuberes an comprehendantur in cautione de nõ offendendo. 343
35 Mulieres an comprehendantur in cautione. 344
36 Conſanguinei vtrinque coniuncti an veniant in cautione de non offendendo. 345
37 Cautio de non offendendo an rumpatur ſine dolo,& animo nocendi, & offendendi. 346
38 Noua cauſa an excuſet a pæna conuentionali de non offendendo. 349
39 Cautio de non offendendo an vna ſufficiat vel plures ſint præſtande pro pluribus cauſis,& an rumpatur ex omnibus cauſis præteritis. 355
40 Noua cauſa an ſit præſumenda ad euitandam pænam conuentionalem. 356
41 Cautio de non offendendo an ex leui offenſione frangatur, nec ne. 357
42 De pluribus cauſis & exceptionibus circa cautionem de non offendendo. 359
43 Cautio de non offendendo an frangatur per offenſionem factam perſonis quæ ſunt principium affinitatis, vel conſanguinitatis. 367
44 Cautio de non offendendo an dicatur rupta per offenſionem vtero ſeu poſthumo factam. 369
45 Cautio an rumpatur per offenſionem factam per comprehenſos in ea ante illorum ratificationem. 377
46 An per pactum vel ſtatutum poſſit tolli, vt non allegetur noua cauſa, ad euitandam fracturam cautionis limitationes, & reſtrictiones ad Bullas Pij Quarti & Pij Quinti. 373
47 Accuſatio an requiratur in materia cautionis de non offendendo, & qui admittatur ad accuſandum. 376
48 Cautionem frangens qua pæna puniatur. 378
49 Damna,& intereſſe,& pæna legalis an tollantur per ſolutionem pænæ conuentionalis. 380
50 Pæna inflicta per bannimenta frangentibus pacem,& treugam an irrogetur frangenti cautionem. 381
51 Pæna ſoluta per conſanguineum pro contrauentione alterius conſanguinei an ſoluens habeat regreſſum pro ſua releuatione contra offendentem, & contrauenientem. 382
52 Fiſcus, & pars quibus pæna applicari debet quando præferantur alijs creditoribus in iſta pæna conuentionali. 384
53 Sententia lata contra principalem an mandetur executioni contra Fideiuſſorem ſine nouo proceſſu. 385
54 Pæna conuentionalis an tranſeat ad hæredes. 386
55 Fractura cautionis an aggrauet delictum, & reddat gratiam obtentam ſuper delicto principali ſubreptitiam. 387

Digitized by Google

56 Bannitus an comprehendatur actiuè, & paſſiuè in cautione de non offendendo. 388
57 An conſanguinei vel affines de iure teneantur præſtare cautionem de non offendendo pro conſanguineis,& affinibus bannitis cum publicatione bonorum, & an expediat pro bono publico ſtatuere, vt teneantur dictam cautionem præſtare. 391
58 An conſanguinei, vel affines cogi poſſint ad cauendum,quod Banniti eorũ affines, & conſanguinei ne ingrediantur Principis Bannientis. 397
59 Ad quos conſanguineos, & affines ſpectet dare dictam cautionem de non offendendo pro bannito conſanguineo, vel affine & de non ingrediendo ſtatum Eccleſiaſticum. 398
60 Cautio de non offendendo an frangatur per priuatam carcerem, & iniuſtam detentionem,vel carcerationem 399
61 Cautio de non offendendo an rumpatur per offenſam factam ipſi aduerſario volenti. 401
62 Promiſſio de non offendendo in rebus, & bonis quatenus eius ſignificatio extendatur. 402
63 Promiſſio de non offendendo vſque ad tertium gradum an intelligi debeat de Iure Ciuili, Canonico, vel Statutario,& alijs circa iſtam quæſtionem frangentibus. 404
64 Mandans fieri delictum, & aſſiſtens maleficio, vel præſtantes opem an comprehendatur in hac cautione de non offendendo. 405
65 Promiſsio de non offendendo agnatos, cognatos affines, adhærentes,ſequaces & alios ſimiles vtrum omnes ſupradictę qualitates in vno affectu concurrere debeant,vel vna tantum ſufficiat. 406
66 An reo principali præſentato in carceribus liberetur fideiuſſor,& iure purgatio admittatur. 409

Digitized by Google

EX *commiſsione , & mandato admodum Illuſtris ac Reuerendiſs. D. Viceſgerentis, & Reuerendiſs.* P. M. S. P. A. *Ego Nicolaus Caſsianus vidi hos Tractatus* De Pace, Treuga, & Verbo dato, Illuſtr. & Excell. D. Sebaſtiani Guazzini I.C. eminentiſsimi, & in Rom. Curia Cauſarum Criminalium primarij Aduocati, *in quibus non tàm doctè quàm plenè & rectè tum pulcro ordine pertractat, examinat, reſoluit quoſcumque Caſus, & Quæſtiones quæ in prædictis contingere poſſunt. Et cum nihil contra Fidem, aut bonos mores contineant, maxime proficuos fore cenſeo, ſi typis mandentur in gratiam omnium ſtudiorum non ſolum in foro, ſed etiam extra forum verſantium, & ideo me ſubſcripſi hac die 1. Maij 1610.*

Idem qui ſupra Nicolaus Caſsianus.

Imprimatur. Cæſar Fidelis Viceſgerens.

Imprimatur. Fr. Thomas Pallauicinus *Bononien. Mag. & Reuerendiſs.* P. F. *Ludouici Yſtella Sacri* Palatij *Apoſtolici Magiſtri* Socius *Ord. Præd.*

Digitized by Google

SEBASTIANI GVAZZINI
DE CIVITATE CASTELLI
I. C.
ET IN ROM. CVRIA CAVSARVM CRIMINALIVM PRIMARII ADVOCATI.

Tractatus
DE PACE, TREVGA, VERBO
dato alicui Principi, & promiſsione de non offendendo.

PARS PRIMA.

LICET per aliquos inſignes Doctores materia Pacis, Induciarum, ſiue Treugę, ac promiſſionis, ſeu cautionis de non offendendo ſit per Quęſtiones, Tractatus, & Concluſiones tacta; tamen cum eorum opiniones in aliquibus approbatæ, in aliquibus verò turbidæ, & reprobatæ fuerint deinde à ſcribentibus, & Conſulentibus, & vnuſquiſque eorum non plenè de huiuſmodi materia ſcripſerit, & aliquis implicitè materiam pacis, & cautionis de non offendendo immiſcuerit, & materia ſit quotidiana, & vtiliſſima, Iudicibus, Aduocatis, & omnibus verſantibus in foro. Ideò hac die 29. Nouembris *1609.* in Feſto glorioſiſſimi Apoſtoli ſancti Andreę incœpi hunc Tractatum, quem diuido in duas partes per Quęſtiones. In Prima enim attingam ea omnia, quę concernunt pacem. In Secunda quæ concernunt fidem, & verbum datum alicui Principi, vel perſonę Nobili de non offendendo, & Treugam, ſeu inducias, & promiſſionem, ſeu cautionem etiam de non offendendo.

Et omiſſa pace interna, quę eſt conſcientię tranquillitas, & gaudium per peccata nobis condonata, quàm Deus mundo reliquit in ſuo vltimo Teſtamento Pacem meam do vobis latiſſime Luc. de Penn. in l. vnic. num. 8. ſeqq. C. de publ. lætit. lib. 12. vbi ponit plures ſpecies pacis, & Afflict. in Conſtit. Regn. lib. 1. Rub. 8. de cultu pacis num. 1. Gramm. ſuper Conſtit. Regn. lib. 1. Rub. de pacis cultu Diu. Auguſt. de Ciuit. Dei 9. lib. qui ponit etiam plures ſpecies pacis. Herculan. de caut. de non offendendo cap. 5*1*. num. 11. Nouell. in Pract. Crim. cap. fin. num. 120. Vulpell. in tract. de Pace quęſt. 1. num. 1. ſequen. Card. Tuſc. in ſuis Concluſ. tom. 6. in verbo Pax, concluſ. 171. num. 29.

Sed incipiendo à Pace externa concernente quietem publicam inuenta ab hominibus ſicut bellum.

Digitized by Google

Quæſt. I.

Pax à quo iure fuerit inuenta.

SVMMARIVM.

1 *Pax à quo iure fuerit inuenta, ſeu de quo tempore.*
2 *Theſæus Athænis primo fuit inuentor pacis.*
3 *Pacis contractus eſt vltrò, citroque obligatorius.*
4 *Pacis contractus eſt correſpectiuus.*

1 PACIS conuentio, ſiue contractus habuit originem de Iure gentium, ſicut ex eo bella orta fuerunt, cap. ius gentium, 1. diſt. 5. l. ex hoc iure, ff. de iuſtit. & iure. Bar. in q. 1. n. 1. Vulpell. in tract. de pace, q. 1. nu. 2. & 3. vbi etiam poſt Plin. natur. hiſtor. lib. 7. cap. 36. ſcriptum re-
2 liquit primum omnium † Theſeum Athænis introduxiſſe pacē. Card. Tuſc. in d. cōcl. 171. n. 26. to. 6. Riminal. Iun. conſ. 442. num. 32. vol. 4. dicit: vindicta, & pax à natura procedunt, & Luc. de Penn. in l. vnica nu. 15. C. de publ. lætit. lib. 12. dicit quod ſi omnes homines eſſent amici, non bella, ſeditiones, latrocinia, lites, cæteraq. mala, quæ hominibus ex ſe ipſis nata ſunt, fortunę acceſſiſſent, & latè de illo Theſæo loquitur. Feret. de ferijs. num. 204.
3 Et eſt contractus vltrò, citroq. obligatorius, Laur. ab Oca. cōſ. 66. n. 1. ſeq. to. 2. crim. Bertaz. conſ. 30. n. 31. vol. 1. Card. Tuſc. d. concl. 171. n. 8. & 9. vbi declarat hoc eſſe verum quoad pœnā; cū aliàs qui remittit, nō dicatur cōtrahere, & alleg. Ab. in cōſ. 108. col. 2. lib. 2
4 Ac etiam dicitur contractus correſpectiuus; vt ſi principalis offenſus ſit exemptus à pace cum aliquibus, illi etiam erunt exempti: cū iniquum eſſet, quòd ipſe haberet alios obligatos, ipſe verò eſſet exemptus. late Moron. in tract. de treug. & pac. q. 136. per totam & dicit habuiſſe caſum in facto in Ciuit. Firmi, de quo lariùs dicam in q. 39. in hac prima parte.

Quæſt. II.

Pax externa quotuplex ſit.

SVMMARIVM.

1 *Pax externa in hoc ſæculo duplex eſt, vna, quæ concernit præterita, altera quæ reſpicit futura.*

1 PAX externa in hoc ſæculo, quæ concernit quietē publicam duplex eſt: vna quæ reſpicit præterita de iniurijs præteritis, quæ eodē inſtanti perficitur; alrera eſt quę reſpicit futura, & dat formā futuro tēpori, vt poſt Bal. in conſ. 195. n. 3. verſ. ſciendum eſt quod lib. 2. tradit. Card. Tuſch. in d. concl. 171. nu. 19. Nouell. in pract. Crim. cap. fin. nu. 2. in fin.

Quæſt. III.

Pax quid ſit, & quomodo deſcribatur.

SVMMARIVM.

1 *Pax eſt finis diſcordiæ, ſiue ſedatio diſcordiæ, & inuiolabilis concordia, dicitur remiſſio iniuriæ.*
2 *Pax dicitur à pactione.*
3 *Pax eſt remiſſio rancoris.*
4 *Pactum in pace appoſitum, per quod retinetur rancor, non valet.*
5 *Pax non dicitur vbi latent inſidiæ, vel dolus.*

Pro-

6 *Promittens in pace quod non faciet pacem cum inimico ſuo: talis conuentio non tenet.*
7 *Pax differt à concordia.*
8 *Statutum loquens de pace non habet locum in concordia.*
9 *Pax non dicitur rupta per contrauentionem concordiæ.*

1 PACIS diffinitio, ſeu po-
tius deſcriptio eſt, vt ſit
diſcordiæ finis Hoſtien.
in ſumm. de tregua, &
pace, in princip. Bonifac.
Vitalin. in tract. crim. in tit. de pace,
num. 1. Siue ſedatio diſcordiæ, Boſſ. in
tract. de pace nu. 2. Sim. de Pret. conſil.
177. nu. 9. vel quod ſit vltimus diſcor-
diç finis, & perpetua, & inuiolabilis
concordia, Moron. de treug. & pace, q.
189. nu. 2. Petr. Caball. in quæſt. crim.
caſ. 101. nu. 57. Nouell. in pract. crim.
cap. fin. nu. 1. Et dicitur etiam iniuriæ,
& vindictę remiſſio. Roman. conſ. 115.
nu. 2. verſ. quinimò, ac priuatio belli, &
controuerſiæ. Iul. Ferret. de re militar.
tit. de ferijs nu. 3. late diffiniuit pacem,
Decian. reſpon. 117. num. 41. vol. 3. ſed
Bar. in cõſ. 66. in prin. lib. 1. dixit, quòd
non ſufficiat dicere quòd pax ſit finis
diſcordiæ, niſi addatur per pactũ: quia
per mortem etiã datur finis diſcordiæ,
& tamen non eſt pax, quem ſequitur
Rom. in d. conſ. 115. nu. 2. Card. Tuſc.
in d. concl. 171. n. 5. & 7. & idem voluit
Marſil. in tract. de Bannit. in verb. pace
nu. 1. Vulpell. in tract. de pace q. 1. n. 4
& ſine pactione non datur pax. Farin.
cõſ. 98. n. 8. Iul. Feret. in tit. de fer. n. 6.
2 Hinc eſt quòd pax dicitur à pactio-
ne, Bald. in l. 1. ſecundo notab. ff. de
pact. Vulpel. in d. q. 1. num. 5. Marſil. in
d. verb. pace num. 3. Gloſſ. ad Conſtit.
Marc. lib. 4. cap. 76. in verbo pax. Fari-
nacc. d. conſ. 98. num. 9.
3 Diciturque etiam pax remiſſio ran-
coris. Bar. in conſ. 175. in princip. verſ.
quædam ex pax lib. 1. & priuatio bel-
li, & diſcordiarum. Decian. reſpon. 117
num. 41. volum. 3.
4 Hinc infertur quòd ſi interueniet
pactum in pace, per quod retineretur
rancor, non valeret, cum ſit contra na-
turam pacis. Anchar. conſ. 75. in princ.
& nu. 5. verſ. & ſi dicatur. Ang. in l. 1.
nu. 1. ff. de pact. Alciat. conſ. 134. nu. 3.
tom. 2. lib. 5. Moron. de treug. & pace
q. 187. Card. Tuſc. in d. concl. 171. nu.
5 21. Vulpell. de pace q. 55. † Et vbi la-
tent inſidiæ, vel dolus non dicitur ve-
ra pax: vt poſt Bal. in c. 1. in fi. princ. de
pace iuram. firman. tradit Bertazzol.
conſ. 474. nu. 24. vol. 2. Barbat. in conſ.
1. n. 107. vol. 3. firmat quod ſi aliquis
6 promittat alteri quòd minimè pacem
faceret cum inimico ſuo; talis conuen-
tio tanquam nulla non tenet, Iul. Fere.
de ferijs ſub. n. 113. verſ. Duæ Ciuita-
tes. Quid autem ſi fuerit deductum in
pacis inſtrumento quòd altera pars nõ
poſſit tenere amicitiam neque conuer-
ſari cum inimicis, nec illis fauere ali-
quo modo, facto, vel verbo; an rupta
dicatur pax, ſi vnus dedit cœnam ali-
quibus exiſtis, quos neque etiam po-
tuiſſet expellere latè conſuluit Bertaz.
conſ. 98. vol. 1. per tot. vel quod liceat
pacem frangere, non teneat pactum.
Nouell. in pract. crim. c. fin. num. 95.
7 Pax autem differt à concordia:
quia pax accipitur vti genus, & con-
dia vti ſpecies, vt poſt Ang. & Alexan.
in l. 1. ff. de pact. firmat. Marſil. in tract.
Bannit. in verb. pace nu. 4. Iul. Ferer. ti-
tul. de ferijs num. 52. Barbar. conſil. 1.
num. 106. verſ. 32. adduco, volum. 3.
& poſt Corſett. in tract. de priuil. pac.
num. 14. & nu. 16. in princ. Card. Tuſc.
in d. concluſ. 171. nu. 20. Baiard. q. 58.
num. 58. Nouell. in pract. crimina. cap.
fin. nu. 44. latè Farinacc. conſ. 98. ferè
per totũ, & præcipuè ſub nu. 10. ſeqq.
Nouel. in pract. crim. c. fi. num. 44. late
Bal. in Rub. de treug. & pac. nu. 4. vbi
ponit multas differentias.
8 Hinc infertur quòd ſtatutũ loquẽs de

pace habenda,non verificatur in concordia;vt poſt Angel.& Alex.in d.l.1. ff.de pact.tradit Marſil.in d.verb.pace nu.4. vbi etiam ſubdit, quòd vbi requiritur pax non ſufficiat treuga gloſ. ad Conſtit.March.lib.2.ca.1. in verb. Pacem, Nouell.In tract.crim.c.fi.n.82

9 Item infertur quod ſi quis concordiam fecerit, ſi deinde vultionem deſumat,non dicitur fregiſſe pacem, Bal. in Rubr.de treug.& pace,n.5. Barbat. conſ.1.nu.106.ſubuer.32.adduco vol. 3.& Sim.de Pret.conſ.64.n.24.& ſeq. poſt Raphael Fulgoſ.in l.1.& l.2.ff.de pact. & idem inferunt in remiſſione iniuriæ, cum remiſſio, vel concordia ſit ſine interuentu amicitię, pax autem ſit cum interuentu amicitiæ. Baldus vbi ſupra.

Quæſt.IV.

Pacis ſigna exteriora; & quomodò ſit pax inter homines componenda.

SVMMARIVM.

1 *Pax eſt remiſſio iniuriæ pro vtraque parte; Remiſſio eſt pro vna parte tantum.*
2 *Accuſatio offenſæ tollitur per ſolam ſatiſfactionem.*
3 *Iniuria remittitur ſola diſſimulatione; & ibi dantur plura exempla.*
4 *Oſculum debet interuenire in pace, tanquam ſignum pacis.*
5 *Pax quare per oſculum celebretur.*
6 *Pax contrahitur etiam datis dextris hinc inde.*
7 *Pax vt ſit validior debet firmari iuramento.*
8 *Salus animæ an requirat Inſtrumentum vel alium actum exteriorem demonſtrantem pacem, vel ſufficiat ſola remiſſio in corde ad obtinendam abſolutionem in foro pœnitentiali.*

1 PAX inter homines componenda eſt,vt ſi ex vna parte tantùm interuenerit iniuria, vel offenſa, tunc ſufficiat, vt fiat remiſſio iniuriæ per illã partẽ offenſam, & iſta potiùs dicitur concordia, vel remiſſio;Pax autem dicitur quando hinc indè ex vtraque parte iniurię, vel offenſæ proceſſerunt,vt declarat Specul. de treug.& pac. verſ. item nota. Luc. de Penn.in l.vnica, nu.10.in princ. & nu.27.verſ.9.quæritur, C.de publ.lætitia lib.12.Et ad tollẽdam accuſatio-
2 nẽ † ſufficit ſola ſatisfactio, aut expręſſa ſine ſatisfactione remiſſio, vel tacita, vt per abolitionem ab animo, aut per temporis præſcriptionem, aut per ſimilia,l.ſed ſi vnius, §.ſi ante ff. de iniur.l.Iuris gentium, §.ſi paciſcar, ff. de pact.Luc. de Penn.in d.l.vnica, nu.
3 27.in fine:† Iniuria enim remittitur diſſimulatione, vt ſi iniuriatus luſerit cũ iniuriante vel comederit cum eo, vel ſi aliqua ex parte iniuriantis bonamerita proceſſerunt,vel ſi fuit ſibi loquutus ęquo auimo,vel confabulatus, vel ſi ſalutauit iniuriantem, vel ſi verbis amicabilibus miſit ad eum literas,nuncium,vel Epiſtolã,vel ſi precibus exoratus expræſſè remittat latè Luc.de Penn.in d.l.vni.oum.28. vel per riſum reciprocum,per potum, per amplexus, per oſculum, & per tactum manuum Gloſſ.in cap. fundamenti in verb. per dexteram vtramque de elect.lib.6.Iul. Feret.tit.de ferijs,nu.157.& num.218. Barbat.conſ. 1.num.106. ſub verſ.32. adduco vol.3.Marſil.in tract. Bãnit.in ver.pace,n.5.Nicol. Moron.in trac.de treug.& pac.q.102.n.25.Benintẽ.dec. 65.n.16. Vulpell.in tract.de pac.q.60. n.1.ſeq.Iacob.Nouel.in pract.Crim.c. fin.n.84.Card.Tuſc.to.6.in verb.pax. concl.171.n.1.Petr.Caball.in q.crim. caſ.101.n.57.An per ſimiles actus ſociales inducatur fractura pacis per offenſam deinde ſecutam dicam infra.

Sed

Digitized by Google

4 Sed quia rancores in cordibus radicantur, & maiora hinc inde ſępius crimina cōmittuntur, debet in ipſa pace interuenire oſculū, quod eſt verum ſignum pacis de conſecr. diſt. 2. Pacem igitur 2. 2. Reg. 14. c. in fi. & ab oſculo cœpit benedictio. Geneſ. 27. vide Iul. Feret. de ferijs. n. 219. ex his colligitur quare pax celebretur per oſculum, & quia etiam is, qui præbet oſculū cenſetur eius, quem oſculatur, optare ſalutem, & eſt indicium Charitatis, amicitiæ, & conſenſus 63. diſt. cum Adrianus in fi. Luc. de Penn. in d. l. vni. num. 29. Antiquitus etiam datis dextris hinc inde fiebat pax: Vnde 1. Machab. cap. 6. ante fin. Demus dextras hominibus iſtis, & faciamus cum illis pacem, & erat iuramentum apud antiquos: dextra enim eſt teſtis fidei, & pignus pacis. Io. Andr. in c. fundam. de elect. lib. 6. Luc. de Penn. in d. l. vni. num. 29. in fin.

7 Et vt validior ſit pax eſt firmando iuramento, & tunc fidelius durat, 22. q. 1. omne quod in princ. & q. 5. Decreuit: Et mutuò partes ſibi inuicem iurare debent. Luc. de Penn. in d. l. vnic. num. 30. vbi etiam ſubdit quod debeant bona ablata reſtitui, ac damna reſarciri. Iul. Ferret. de re milit. tit. de ferijs, num. 15.

8 Pro ſalute autem animæ paciſcentis dubitatur an ſufficiat ſola remiſſio in corde, & facta Confeſſori abſq. alio actu exteriori, & Sacerdotes teneatur abſoluere confitentem, licet nolit ad inſtrumentum pacis, vel ad alium actum exteriorem deuenire Sfort. Odd. in tract. de integr. reſt. q. 85. art. 7. nu. 54. ſeq. ex opinione Diui Thomę 2. 2. quæſt. 25. art. 9. & Card. Gaet. ibi in 2. & 3. dub. tangendo hanc quæſtionem tenet quòd ſufficiat ſola remiſſio iniuriæ facta ſacerdoti abſque alio actu exteriori, cum actus exterior ſit ordinatus ad bonum Ciuile, & non ad ſalutem animæ de neceſſitate, ſed ſufficiat dilectio, & charitas inimici in communi, & quod vlterius exhibetur inimicis per ſigna dilectionis, & ad perfectionem charitatis, & non ad neceſſitatem ſalutis pertineat. Contrariam opinionem vt pro ſalutę animæ requiratur inſtrumentum pacis, vel alius actus exterior, aliàs non poſſit Sacerdos confitentem abſoluere latè in terminis conſcientię tenuit Ludou. de Bea. Reſpon. Caſ. Conſcien. caſ. 10. per totum, vbi late diſputat iſtum articulum, & per ſolidiſſima fundamenta concludit pro iſta parte negatiua, & contrarijs reſpondet: ſed Baiard. ad Iul. Clar. in §. fin. quęſt. 58. num. 73. in fine dicit audiuiſſe ſeruari vtramque opinionem ad voluntatem Epiſcoporum: Sed ego omninò credo quòd nullo modo ſit recedendum ab iſta opinione Ludouic. quę eſt fundata ſuper bonis rationibus deſumptis ex ſacra Scriptura, & quia etiam ſine dubio eſt tutior, & quando agitur de ſalute animę illa opinio ſit amplectēda, quę tutior eſt Marſil. ſing. 151. late Add. ad Magon. dec. Luc. 26. in lit. F, vbi alios allegant, & quia impediretur beneficium ſtatuti reſultans ex pace ſecuta, & eſſet contra pręceptum Euangelicum per quod diſponitur benefacite illis, qui oderunt vos, late Vulpell. in tract. de pac. q. 55. num. 3.

Quæſt. V.

Pax ex quibus cauſetur, & impediatur.

SVMMARIVM.

1 *Pax pluribus modis cauſatur; vbi dantur ſeptem exempla.*

2 *Pax ex quibus cauſis impediatur; vbi ponuntur ſex caſus.*

1 PAX cauſatur pluribus modis,& præcipuè. Primò ſi minor exhibeat reuerentiam maiori, ca. ad hæc 89. diſt. Auth. de defenſor. Ciuit. S. quæ igitur, vbi Gloſſ. in verb. maximorum, Latè Luc. de Penn. in l. vni. num. 16. C.de public. lætit. lib. 12. & latius Affliſt. ſuper Conſt. Regn. par. 1 lib. 1. rubr. 8. de cultu pacis num. 2. Secundò cauſatur cum ſingula Collegiorum officia ſingulis quibuſcunque perſonis ſigillatim fuerint commiſſa, cap. ſing. diſt. 89. Conturbat enim corporis ordinem totum, qui non ſuo officio contentus, ſurripit alienum. Luc. de Penn. in d. l. vnic. ſub num. 16. C. de public. lætit. lib. 12. Affliſt. in d. rubr. 8. num. 2. verſ. 2. cauſat, & num. 3. Tertiò pax inducitur quando ſuperiores ſe exhibent cũ charitate inferioribus, & ſubditis. Luc. de Penn. in d. l. vni. ſub n. 16. Affl. in d. rub. 8. n. 3. verſ. 3. cauſat, vbi ſubdit. Et ideò Regnum erit in pace quando Rex de facile ſe præbet ad audiendum quætelantes: imò dies audientiæ Principis dies lætitiæ nuncupantur d. l. vnic. C. de public. lętit. lib. 12. & ſi hoc per Principes hodie obſeruaretur, non fierent tot oppreſſiones, quę in dies fiunt per potentes contra alios inferiores. Quartò pax cauſatur quando cum debita ęqualitate curam Reipublicæ habentes omnes intendunt, & non aliquos particulares audiunt, & reliquos negligũt; cum ſicut in magnis, ita in minimis membris ſuis firmam Eccleſia habeat vnitatem. Ideò dicimus quòd vtilior eſt ſubiectis iuſtitia, quàm fertilitas temporis. Luc. de Penn. in d. l. vnic. ſub num. 16. Affliſt. in d. rub. 8. num. 4. Quintò pacem generat patientia, iuxta illud: In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Luc. 16. Vir iracundus prouocat rixas, qui patiens eſt mitigat ſuſceptas. Luc. de Penn. in d. l. vnic. ſub num. 16. vbi ſubdit hoc maximè pertinere ad Pręlatos, qui non ſolùm debent eſſe patientes ne vincantur à malo, ſed etiam pacifici, vt vincant in bono malum. Affliſt. in d. rub. 8. num. 5. Sextò cauſatur ex ordine, cum in rerum diſtributione ſeruatur ordo, qui eſt vera diſpoſitio rerum, vel gradus Luc. de Penn. d. l. vni. num. 16. in fin. Affliſt. in d. rubr. 8. num. 6. vbi poſt Bal. in c. nihil de elect. dicit quòd plus viliat omiſſio ordinis, quàm non cultus Iuſtitiæ, & non ſolùm ordo inter homines ſeruandus ſit, ſed etiam inter Diabolos, & allegat B. Thomam in 1. par. ſummę q. 10. art. 9. Septimò Pax cauſatur ſi in Regno ſit vnus Rex, quia ſi plures eſſent, Regnum non erit in pace 7. q. 1. cap. in apibus; & cap. 12 q. 1. Affliſt. in d. rubr. 8. nu. 5. vbi ſubdit: dummodò vnus Rex ſit, prout eſſe debet, & allegat B. Antoni. in 4. parte ſummæ 54. S. 2.

2 Modò erit videndum quæ ſint illa, quæ impediant pacem, & illam conturbent, & tollant; ſed remitto curioſum lectorem ad Luc. de Penn. in d. l. vnic. num. 17. cum plurib. ſeqq. C. de publ. lętit. lib. 12. vbi ponit ſeriatim 26. cauſas impedientes pacem. Nicol. Moron. in tract. de pac. q. 5. num. 14. & q. 102. num. 30. Iacob. Nouel. in pract. crim. cap. fin. num. 116. dicit ſex eſſe caſus, per quos Deus Populo aufert pacem, & gentibus mittit guerram, & ſe refert ad Gloſſ. in cap. ad Apoſtòlicæ il 2. in verb. Pacem. Affliſt. ſuper Conſt. Regn. par. 1. lib. 1. Rub. 24. num. 1. ponit ſex caſus propter quos non ſeruatur pax. Primò quia non puniuntur maleficia. Secundò abundantia temporalium. Tertiò quia homines non occupantur in pugna contra dęmones, ideò fiunt pugnæ cĕtra homines. Quartò quia non conſiderantur dãna, & incommoda belli. Quintò quia non conſideratur dubius euentus belli. Sextò quia non ſeruantur Dei præcepta.

Quæſt.

Quæſt. VI.

Pax per quos ſit in Ciuitatibus reformanda, & componenda.

SVMMARIVM.

1 *Pax eſt componenda per Regnantes in Ciuitate, item per Præſides, & Prælatos, item per Magiſtratus, item per Defenſores Ciuitatum, item per particulares perſonas.*

2 *Summus Pontifex tenetur inuigilare circa pacem, & Principes ad eam, ſeu ad treugam compeſcere.*

3 *Papa eſt ſupra Reges, & Regna.*

4 *Reipublicæ intereſt vt pax conſeruetur inter ſubditos.*

5 *Eccleſia negligentem odia remittere excommunicatione compellit.*

6 *Pacis tractatus ſecretè habendus eſt.*

7 *Offenſus in pace debet habere ſatisfactionem, quam nec etiam de iure Diuino tenetur remittere.*

8 *Pax per pecuniam facta inducit infamiam reſpectu dantis, & recipientis.*

1 PAX eſt per Regnantes potiſſimè reformanda, vt ait Cicer. in oratione pro ligario, & ad hoc 23. q.5. Regum, & cap. Rex debet: & ſine Regali prouidentia impoſſibile eſt Ciuitatibus pacem dare, vt dicitur 2.Machab.c.4.Luc.de Penn.in l.vni.num.22.in princ.C. de publ. lætit. lib.12. Item per Præſides, & Prelatos, qui ſtudere debent, vt diſcordantes ſubditos, ſiue Clericos, ſiue laycos ad pacem magis, quàm ad iudicium cogant, 90.diſtinct.ſtudendũ, & cap.diſcordantes, & cap.diſſidentes, & tali modo populi in tranquillitate paſcuntur; vt latè proſequitur Luc.de Penn. in d.l.vnic.num.22.& ſub num. 23.in fin.dicitur quod Prælati, Reges, & Magiſtratus in reformanda pace negligenter agentes peccant morraliter, 90. diſtinct. præcipimus, alij priuati venialiter 25. diſtinct. §. aliàs; & quod ad Epiſcopos ſpectet conſeruare pacẽ. Iacob. Nouell. in pract. crim. cap.fin. num.83.Felin.in Rubr.de treug.& pace, num.5. vbi dicit quod Epiſcopus peccat mortaliter, & ibi late, Iul. Ferer. tit.de ferijs num.25.& num. 196. Et etiam defenſores Ciuitatum debent eorum officium interponere, vt pax, & tranquillitas in populo conſeruetur, & ſi per ſeipſos non potuerunt, debent ſuperioribus denunciare: authen. de defenſ. Ciuitat.§.deinde eos: & in patria mea ab antiquis Tifernũ appellatum Confalonerius, & Priores Ciuitatis curanr diſcordias, & rixas ſopite, & pacem inter ciues, & alios componere, & quolibet anno deputantur ad dictum effectum duo viri nobiles, qui vulgo nuncupantut Pacieri. Et etiam aliquando pax reformatur per priuatos, qui nulla ſuper hoc publica poteſtate funguntur: & hoc ſatis rationabiliter inductum fuit, cum ad Politicum præcipuè ſpectet pacem facere, ſicut ad Medicum ſanare languores, vt latè dicit idem Luc. de Penn. in d.l.vnic.num.22.in fine, & num.23. in princ. Marſil. in tractat. Bannit. in verb. pace.num.35.

2 Et præcipuè ad Eccleſiam, & ſummum Pontificem ſpectat pacem, & tranquillitatem inter ſubditos procurare cap. præcipimus 90.diſtinct. cap. 1. de Treug. & pace, & poſt Card. & Specul.Marſil.in tract.Bannit.in verb. pace, num.3.ac Principes ad pacem, vel ſaltem ad treugam compeſcere, Affl. ſuper Conſtit. Regn.par. r. lib.1. rubr.8.num.7.in fin.& num. 8. & poſſem multa exempla præbere tam ex antiquis Pontificibus, quam modernis, qui diù laborarunr cum maxima impenſa in componendis differentijs, & diſcordijs inter Reges, & Principes Chri-

Chriſtianos : cum ſit Papa conſtitu-
3 tus ſuper Reges,† & Regna , & poſſit quemlibet corrigere,cap.nouit, de iudic.cap.cauſam qui fil.ſint legit. & in-
4 terſit Reipublicæ,vt pax † inter ſubditos conſeruetur. Marſil.in d.verb.pa-
5 ce,num.2.in Tract. Bannit.† Et etiam Eccleſia, ex cuius ritu illos, qui negligunt odia pernicioſa remittere excommunicatione compellit. cap. placuit. 70.diſt.Luc. de Penh. in l.vnica. C.de Xenenarch.lib.10.Gramm.ſuper Conſtit.Regn. lib. 1.Rubr. de pacis cultu, num.5.Felin.de treug. & pac.in Rubr. num.5.ver.& quod.

6 Et in reformanda pace tractatus in tranquillitate animi familiariter ſecretè habendus eſt in clement.de iur.iur. cap.1.§.1. & 11.q.3.inter verba, & 5. q.4. in loco : Et tractantes pacem debent præcipuè cauere ne aliquæ inſidiæ lateant ; quia ſunt quippè multi, qui loquuntur pacē cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum habēt; vt dicitur in Pſal. 27. & latiſſimè proſequitur Luc.de Penn.in dict.l. vnica. num. 24.

7 Item eſt attendendum, vt offenſus ſatisfactionem recipiat, aliàs commodè reformari non poteſt, iuxta qualitates perſonarnm,locorum,temporum, & offenſarum, quam ſatisfactionem, nec etiam in foro Diuino quis dimittere tenetur, vt etiam latiſſimè proſequitur idem Luc.de Penn.in d.l.vnica num.25.& ſub num.26.dicit quòd tamen non eſt componenda Pax per pecuniam,vendendo corpus,vel ſanguinem;quia vterque erit infamis, offenſor ſoluens infamia iuris, & offenſus recipiens infamia facti.

Quæſt. VII.

Quis cogi poſſit ad pacem.

SVMMARIVM.

1 *Pax ſpontè, & non coactè facienda eſt.*
2 *Contrariam opinionem tenent Doct. ibi.*
3 *Priores Ciuitatis poſſunt cogere partes ad pacem.*
4 *Iudices ante punitum delictum non poſſunt trahere partes ad concordiam.*
5 *Pontifex poteſt cogere Principes,& Vniuerſitates ad pacem.*
6 *Imperator,& alij Principes poſſunt cogere Communitates, & Subditos ad pacem.*
7 *Contrariam opinionem tenent Doct.*
8 *Iudices non poſſunt cogere particulares ad pacem.*
9 *Principes poſſunt Vniuerſitates, & particulares cogere per relegationem, & per exilium ad concordiam quando imminet periculum Ciuitatis.*
10 *Contrariam opinionem tenet Doct. ibi.*
11 *Conciliantur iſta contraria opiniones.*
12 *Iudex compellens aliquem ad pacem non tenetur Edicto quod metus cauſa.*
13 *In foro conſcientia quis cogitur ad concordiam.*
14 *Partes qua poſſunt cogi ad pacem, poſſunt cogi ad treugam.*
15 *Priuilegium eſt in Torniſio, & eius diſtrictu, vt Iudices cogere poſſint partes ad concordiam.*
16 *Partes, qua vigore Statuti poſſunt cogi ad concordiam, ſi neſciant facere capitula, tenetur Iudex illa componere.*

1 REGVLA eſt vt quis cogi non poſſit ad faciendā pacem, cum quis debeat ad pacem ſuaderi; & non cogi Iul.Clar.§.fi.in prac. crimin.lib.5.q. 58. num. 40.vbi de communi. Marſil. latè in conſil. 98. per totum, vbi de communi,& reprobat Bar.contrarium tenentem Barbat. in conſil.1.num-106.verſ.11. adduco volum.3.Farinacc. in Tractat.crimin. par.2.tom.5.q.107.art.1.num. 3. vbi alios

Digitized by Google

alios allegat Vulpell.in tract. de pace, quæſt. 3.num.3.verſ.contrarium ſenſiſſe, vbi reſpondet Iuribus allegatis per Bar. pro contraria opinione Rim. Iun. conſ. 217.num. 25. volum.2. vbi alios allegat, Nouell. in pract.crim.cap.fin. num.57. latè Felin.in Rubr. de treug. & pace num.1.& 2.

2 Contrariam opinionem tenuit Bar. in l.congruit, num. 4. de offic.Præſid. Abb.in Rubr.de treug.& pace,num.1. Petrin.de re milit. pat.10. tit.2. num. 71.ſeqq. vbi dicit quòd Principes à ſummo Pontifice, & alij à ſuis iudicibus coguntur ad faciendam pacem. Farinacc.in dict. q.107. art.1.num.4. Marſil.in tract.Bannit.in verb.pace, 3 num.35. firmat † quòd Priores Ciuitatis habentes arbitrium ſuper bono, ac pacifico ſtatu Ciuitatis poſſunt cogere partes ad pacem. Viu.opin.424. nu.4.verſ.& quemadmodum Io. Bapt. Baiard.in addit.ad Iul.Clar.q.58. nu. 74.ſeqq.

4 Amplia ſupra firmatam concluſionem negatiuam, vt Iudices ante punitum delictum non debeant trahere partes ad concordiam;ſed delinquentes punire, Farinacc.in d.q.107.art.1. num.9.limit.3.vbi adducit Matth.Gribal. & nullos alios relatos per Hier. Giachar.in addit. ad Iul. Clar. in d.q. 58.in litera I,quam opinionem expreſſè tenent Felin. in Rubr. de treug. & pace,num.2.Iul.Feret.tit.de ferijs,nu. 25. circa med.& ſub num.27. dicit, quod cogat prius ad ſoluendam pœnam alias tenebitur in ſindicatu.Boſſ. in tit. de pac.num.30.in princip.Marſil.in tract.Bannit.in verb.pace,nu.36. in princ. Catald. de Boncomp.in Tractat.de Sindic.num.125. Nouell. in pract.crim.cap.fin.num.58.

5 Primo limita ſupradictam quæſtionem negatiuam in ſummo Pontifice, qui poteſt cogere Principes,& Vniuerſitates ad pacem contrahendam,Bart. à cap.ſuper Conſt. Regn.tit.de cultur. pac.adductus per Vulpell. in tract. de pac. q.3.num.4. Petrin. Bell.de re milit. par. 10.tit.2.num.72.Farinacc.in d.q.107.art.1.num.8. verſ.vbi quod. Marſil.in tract.de Bannit.in d.verb.pace,num.36.in fin. Rim. Iun. conſ.217. num. 25.ſeq. vol.2.

6 Secundò limita in Imperatore, & alijs Principibus,qui poſſunt cogere Communitates,& ſubditos ad faciendam pacem,Felin.in Rubr.de treug.& pace,num.3.in fin.&num.ſeq.Reſtaur. Caſtal.in tract.de Imperat.quæſt.100. colum.7.verſ.41.Viui.opin.424.num. 4.verſ.nec non Iudex. Farinacc. in d. q.107.num.8.vbi alios allegat Marſil. in tract.Bannit. in verb.pace,num.35. ſeq. Rim.Iun.d.conſ.217.num.25.ſeq. Nouel.in pract.crim. cap.fin. num.59.

7 Contrariam opinionem tuetur Vulpell.in tract. de pac.nu. 5.ſeqq.vt nec etiam Principes cogere valeant Vniuerſitates, & ſingulares perſonas ad pacem ineundam, cum vera pax non ſit,niſi ſpontanea, & ſponte quid fieri non dicatur quod ex libero mentis arbitrio non proficiſcitur: & ideo hortandi ſint homines ad pacem, & non cogendi.Iul.Clar.in d.q.50. num. 48. dicit: æquitas enim non patitur inuitum offenſam remittere,Card. Tuſch. in d.concl.171.num.32.

8 Quæ contraria opinio maximè vera eſt in Iudicibus ordinarijs, qui nequeunt cogere ſubditos ad faciendam pacem, Viui. d.opin.424.verſ.nec non Iudex Farinacc.d.q.107.art.1.num.7. Vulpell. de pac.d.q. 3.num.1.verſ.idē & num.3.in princip.& num.10. Card. Tuſch.d.concl.171.num.32. vbi de communi,Baiard.ad Iul. Clar. in d.q. 58.num.75.in fin.

9 Quæ opiniones contrariæ forſan cōciliari poſſent, vt tunc Principes, ac Præſides Prouinciæ poſſint cogere Vniuerſitates, & particulares perſonas ad pacem per carcerationem, exilium, & relegationem, quando veriſimiliter

militer damnum Reipublicæ, vel Ciuitates immineret, Feli. in Rub. de treuga, & pace num. 6. ſeq. Iul. Feret. tit. de ferijs num. 26. & num. 145. vbi in ſpecie dicit ſi fuiſſet diſcordia inter inſignes perſonas, Vulpell. de pac. in d. q. 3. num. 10. quem ſequitur Farinacc. in d. q. 107. nu. 6. & n. 8. & vltra alios per eum allegatos idem tenent Barbat. in conſ. 1. num. 106. verſ. nonò adduco, volum. 3. Boſſ. in tit. de pac. num. 30. verſ. niſi adſit timor. Marſil. in d. verb. pace num. 35. verſ. hoc tamen non poſſet. Nouell. in pract. crim. cap. fin. nu. 60. & ante omnes iſtos voluit Bonifac. Vital. in tract. crim. Rub. de Pace, nu. 11. qui dicit (vt vtar eius verbis) quod Poteſtas poteſt guerrantes ſibi ad inuicem ponere ad confines, ſi nolunt facere pacem, vel accipere fideiuſſores à qualibet parte, & poſtea eis præceptũ facere quòd vnus alterum non offendat ſub certa pœna.

10 Imò Vulpell. in d. q. 3. num. 10. dicit quod Principes, & alij Iudices etiam iſto caſu non poſſint compellere ſubditos præciſè ad pacem; ſed principaliores, & magis ſuſpectos à Ciuitate eijcere, vel relegare ſub pœnis, & cautionibus donec tędio affecti ipſimet pacem deſiderent, & petant Iodoch. in ſua pract. crim. cap. 145. tit. de pac. nu. 4. Iul. Feret. de ferijs, nu. 215. Sed Farinacc. in d. q. 107. num. 8. in fin. dicit huiuſmodi remedium Vulpell. quandoque poſſe Reipublicæ eſſe damnoſum: idcircò eſſe remiſſum arbitrio prudẽtis Principis, & Superioris: quod idem prius voluit Vulpell. in d. q. 3. ſub d. num. 10. verſ. quæ Principis, vel Præſidis prudentiæ relinquuntur. Et ego vidi in hac Vrbe Romana aliquando adhiberi remedium Vulpell. eijciendo Barones ab Vrbe, qui deinde tædio affecti ab exilio, pacem ipſam petierunt.

11 Ac etiam poſſunt iſtę contrariæ opiniones Conciliari, vt quando pax ſaluo vtriuſque partis honore fieri poſſit, tunc abſque euidenti periculo ſcandali Principes poſſint cogere ſubditos ad pacem per inducias, treugas, promiſſiones de non offendendo, vel per alia remedia, cum Principis interſit populos habere pacificos, Vulpell. d. q. 3. n. 11. ſeq. de pac. Farinacc. d. q. 107. nu. 10. Baiard. in d. q. 58. nu. 75. Iul. Feret. in tit. de ferijs, nu. 4.

Item quando partes diù litigaſſent; quia poſſent cogi per iudices ad tranſactionem, compoſitionem, vel compromiſſum, maximè ſi timeretur ſcandalum Barbat. conſ. 1. num. 4. vol. 3. Marſil. in tract. Bannit. in verb. pace, nu. verſ. quod tamen. limitat Baiard. q. 58 num. 78. Felin. in Rubr. de treug. & pace, nu. 5. in qua Rub. ponit etiam alios caſus.

12 Item ſi Iudex compelleret aliquem ad pacem, non teneretur Edicto Quòd metus cauſa, cum non ad ſuum commodum, ſed propter vtilitatem publicam moueatur, vt poſt Bal. in l. continet, ff. quod met. cauſ. & Deci. in conſ. 42. ſub num. 6. firmat Baiard. in d. quæſt. 58. num. 76.

13 Item licet in foro contentioſo quis non poſſit cogi ad pacem; tamen in foro conſcientię cogi poteſt. Nouell. in pract. crim. c. fi. nu. 20. & late dixi ſup. in q. 4. nu. 8.

14 Item partes, quæ cogi poſſunt ad pacem, poſſunt etiam cogi ad treugam Nouell. in d. cap. fin. nu. 64.

15 Item in Tornifio, & eius diſtrictu Iudices debent cogere partes ad concordiam pro quęſtionibus coram eis vertentibus, vt teſtatur Nouell. in pract. crim. cap. fin. nu. 57. in fin.

16 Item ſi vigore ſtatuti partes cogantur facere pacem, & ſi neſciant capitula pacis conficere, tenetur Iudex illa componere, & facere. Nouell. in d. cap. fin. num. 63.

Quæſt.

Quæſt. VIII.

Priuilegia Pacis.

SVMMARIVM.

1 Pax multa habet priuilegia, & pro pace multa tolerantur, & receditur à regulis iuris communis.
2 Matrimonium in ætate minori permittitur ob bonum pacis.
3 Canonica precepta relaxantur ob bonum pacis.
4 Epiſcopus poteſt transferri in alium Epiſcopatum ob bonum pacis.
5 Eccleſiam habens à laycis longiſſimo tempore ob bonum pacis tolerari debet.
6 Multitudini parcitur ob bonum pacis.
7 Pontifex ob bonum pacis derogare poteſt decreto de electione.
8 Arbiter ob bonum pacis pronunciat vltra facultatem ſibi conceſſam; Limita ibi quatuor modis.
9 Iuramentum in diebus Dominici recipi poteſt ob bonum pacis.
10 Epiſcopi poſſunt cogere per cenſuras Eccleſiaſticas laycos propter bonum pacis.
11 Filius poteſt denegare alimenta patri bannito ob fracturam pacis.
12 Pontifex propter pacem ruptam poteſt iudicare inter laycos ſibi non ſubditos.
13 Clerici tenentur ad onera pedagij propter bonum pacis.
14 Pontifex poteſt pro bono pacis excommunicare ſede vacante in aliqua Diœceſi, licet ſpectet ad Capitulum.
15 Iudex poteſt pro bono pacis partes concordare, & denegare ferre ſententiam.
16 Iudex videns duos rixari, ſi non ſe interponat pro pace, poteſt priuari officio.
17 Arbitri debent reducere ad concordiam litigantes, ne altera pars ſibi inimica efficiatur.
18 Gabellæ impoſitæ occaſione belli, bello finito debent extingui.
19 Tutor, Prælatus, & alij adminiſtratores pro bono pacis poſſunt remittere de bonis ſuorum principalium.
20 Ciuitas pro bono pacis poteſt bona Ciuium particularium dare.
21 Pontifex pro bono pacis diſpenſat ſuper gradu prohibito.
22 Minor non reſtituitur, ſi ex ipſa reſtitutione pax deſtrueretur.
23 Redemptio à vexationibus in caſu non licito pro bono pacis permittitur.
24 Captus à Bannitis poteſt eis ſoluere taleam ſine incurſu pœnæ bannimentorum, & Bullarum Summ. Pontificum.
25 Diuiſio pro bono pacis retractatur.
26 Mandatum ad pacem non extinguitur per mortem mandantis.
27 Calumniator pro bono pacis non punitur.
28 Eccleſia tolerat depoſitionem Epiſcoporum, & ſubrogationem aliorum pro bono pacis.
29 Poteſtas poteſt venire contra iuramentum præſtitum de ſeruando ſtatutum ob bonum pacis.
30 Pax poteſt tractari in diebus Dominicis ſine incurſu peccati.
31 Priuilegia pacis vt ſubſtineantur debet ipſa cauſa deduci, & probari.
32 Statutum cogens ad pacem intelligitur ſi pax petatur genibus flexis.

1 PAX multa habet priuilegia, & propter publicam pacem multa tolerantur, quæ aliàs non tolerarentur, cap. hoc quippe 3. q. 6. & receditur per eam à regulis iuris, Barbat. in conſ. 1. nu. 2. & num. 5. verſ. & licet ergo volum. 3. Marſil. in tract. Bannit. num. 79. Andr. Sicul. conſil. 1. colum. 2. ſeq. volum. 3. dicit quod pro bono pacis receditur à regulis communibus

nibus canonum, legum, & Iuris Diuini, quem refert, & ſequitur Rimin. Iun. conſ. 103. num. 7. vol. *1*. & conſ. 761. num. 28. vol. 7. vbi ſubdit quod omne, quod fit propter bonum pacis, iure fieri dicitur, adeò ineſtimabile bonum pacis a lege reputatur. Decian. reſpon. 72. num. 35. vol. 3. Vulpell. de pac. q. 2. qui remiſſiue loquitur Bettazzol. conſ. crim. 149. num. 8. vol. *1*. Farinacc. var. quæſt. crim. q. 107. par. 2. art. 31. num. 396. & Corſet. de poteſt. Regia ponit 24. priuilegia pacis, & Nouell. in pract. criminal. cap. fin. num. 1. ſeqq. ponit multa priuilegia. Iul. Fere. in tit. de ferijs. nu. 6. & ſeq. vbi recenſet multa priuilegia pacis.

2 Primo infertur quod propter bonum pacis tenet matrimonium contractum in ætate minori, & non legitima cap. 2. de ſponſal. impub. Roman. conſ. 132. num. 13. conſ. 307. num. 3. in fin. vbi Horat. Mandoſ. in addit. in lit. D. vbi alios concordantes allegat. Barbat. conſ. 1. num. 2. circa prin. & num. *106*. circa princ. vol. 3. Crauet. conſ. 264. num. 7. Marſil. in tract. de Bannit. in verb. pace num. 79. verſ. vbi propter Nouell. in pract. Criminal. cap. fin. nu. 7. Iul. Feret. d. tit. de ferijs. num. 8.

3 Secundo infertur generaliter quod propter bonum pacis, plerumq. præcepta Canonica relaxantur Roman. in d. conſ. *332*. num. *13*. Barbat. in d. conſ. *1*. ſub nu. 5. Mandoſ. in addit. ad Roman. in d. conſ. 332. in litera G. Card. Tuſc. tom. 6. in verb. pax, concl. *173*. num. 15. ſeqq.

4 Tertio infertur quod pro bono pacis Epiſcopus remoueri poteſt a ſuo Epiſcopatu, & in alium transferri. Iul. Feret. tit. de ferijs. num. 19. Barbat. in d. conſ. 1. nu. 106. verſ. *19*. adduco, Imo propter bonum pacis Romanus Pontifex poſſit tolerare depoſitionem Epiſcopi, & ſubrogationem alterius etiam iniuſte factam Rom. in d. conſ. 332. nu. *13*. in fin. Barb. in d. conſ. 1. ſub num. *106*. Card. Tuſch. d. concl. *173*. nu. *11*. & 13. Nouell. in tract. Crim. capit. fin. num. 18. *65*.

5 Quarto infertur vt pro bono pacis tolerari debeat ille, qui longiſſimo tempore Eccleſiam aliquam ſine auctoritate Epiſcopi a laycis tantum, accepit cap. vera de iur. patr. Rom. d. conſ. 332. num. 4. Barbat. d. conſ. 1. nu. 106. verſ. 20. adduco. Card. Tuſch. d. concl. 173. num. *14*. Nouell. in pract. crim. cap. fin. num. 17. Iul. Feret. in tit. de ferijs. num. *16*.

6 Quinto infertur vt pro bono pacis, vbi non vnius, ſed multorum ſtrages immineret, multitudini parcitur, Rom. conſ. 307. nu. *4*. verſ. vbi ſi non, & conſ. 332. num. 15. ſeq.

7 Sexto infertur quod pro bono pacis, & ad ſcandala euitanda, ſummus Pontifex valeat decreto de elect. derogare Rom. d. conſ. 332. nu. 13. Card. Tuſch. d. concl. 173. num. 11.

8 Septimo infertur quod propter bonum pacis arbitrer pronunciet vltra facultatem ſibi conceſſam in compromiſſo. Barba. in conſ. 1. nu. 2. in prin. vol. 3. Marſil. de Bannit. in ver. pace. n. 80. & ſeq. vbi etiã dicit quod propter bonũ pacis arbitrator põt lædere in aliquo partem, dummodo læſio non ſit ænormis Card. Tuſch. d. conſ. 173. num. 5. ſeqq. vbi alios licet ſupradictos non allegat. Nouell. in pract. crim. cap. fin. nu. 6. Iul. Feret. in tit. de ferijs. num. 3*1*.

Primo limita iſtam ſeptimam illationẽ, vt laudum iniuſtum, licet in eo diceretur ex cauſa pacis fuiſſe latum, non ſubſtinebitur. Roman. conſ. *517*. nu. 19. ſeq. conſ. 115. per totũ, Crauett. conſ. 132. num. 10. Card. Tuſc. d. concl. 173. num. *6*.

Secundo limita, & intellige quando deducitur, & probatur cauſa pacis, quia in dubio potius præſumitur ex dolo, quam ex cauſa pacis latum poſt Socc. conſ. 220. nu. 2. lib. 2. Card. Tuſc. d. conſ. 173. nu. 7.

Ter-

Tertio limita quòd in generali cõpromiſſo non comprehendatur cauſa pacis poſt Roman.in conſ. 115. Card. Tuſch.d.concl.173.nu.8.

Quarto limita, & intellige, quòd nec compromiſſum, nec laudum cauſa pacis ſuper crimine valeat poſt Rom. in d.conſ.115.Card.Tuſch.in d. concl. 173.num. 8.

9 Octauo Infertur, quod propter bonum pacis derogatur Iuri Diuino, vt poſſint recipi iuramenta in diebus Dominicis,cap.1.vbi gloſſ.de Ferijs.Barbat.in d.conſ.1.n.2.verſ. & adduco n. 5.verſ. & tamen,& n.106. circa princ. & verſ. 21. adduco,vol.3.

10 Nono infertur,vt Epiſcopi per cenſuras Eccleſiaſticas poſſit compellere laycos propter bonum publicum ad pacem,& concordiam, qui diu litigarunt,& adhuc litigant.gloſ.in cap.placuit 90.diſt.quam mirabilem,& ſingularem dicit, & ſequitur Barbat. in d. conſ.1.nu.2.verſ. & adduco,gloſſ. nu. 106.verſ.18. adduco,Rom. conſ. 124. nu.13.Nouell.in pract.crim.cap.fin.n. 10.Iul.Feret.in tit.de ferijs.nu. 18.

11 Decimo infertur,quòd ſi pater fuerit bannitus propter fracturam pacis, filius poteſt ei alimenta denegare,tex. in ca.1.§.ſi quis hominẽ de pace tenẽda in vſu feudorum.Barbat.in d. conſ. 1.n.2.verſ.& adduco ꝙ & n. 106.verſ. 4.adduco vol.3.Marſ. de Bannit.in d. verb.pace nu.79.in fi.Nouell.in pract. crim.cap.fin.nu. 8.

12 Vndecimo infertur, quod Summus Pontifex propter pacem ruptam poſſit iudicare inter laycos ſibi non ſubditos, licèt aliàs de laycis ſe impedire non valeat, cum diſtinctæ ſint poteſtates. Barb.in d.conſ.1.n.2.verſ. vbi propter pacem,& n.106.verſ.5.adduco,& poſt Car.Zabar.conſ.85.n.3.Card. Tuſ.in d.concl.173.nu.10.Nou.in d.c.fi.n.9.

13 Duodecimo infertur quod licet Clerici ſint exempti ab omni onere pedagij, & Gabellæ, tamen propter bonum publicum de bonis patrimonialibus,& de bonis prouenientibus ab Eccleſia tenetur ſoluere gabellã, vt cõſuluit Bar. in d.conſ.1.ſubn.5.& 6.& fere per tot. vol.3.Card.Tuſc. d.concl.173.nu.28.

14 Decimo tertio infertur quod licet correctio,& excommunicatio vacante ſede Epiſcopali ſpectet ad Capitulũ,tamen pro bono pacis ſummus Pontifex poteſt illam ſibi reſeruare cap.15,qui de maior.& obed.in verb.pro bono pacis.Barb.in d.cõſ.1.n.106.verſ.6.facit.

15 Decimo quarto Infertur ꝙ Iudex pro bono pacis, licet teneatur ferre ſententiam,poſſit litem concordia terminare cap.quærelam de Simon. cap. cauſam quæ de teſtib.cap.fin.de probat.Barb. d.conſ.1.nu.106.verſ.7.adduco.

16 Decimo quinto infertur quod ſi officialis videat aliquos rixari, & nõ interponens ſe ꝓ pace,debeat officio priuari,vt poſt Cyn.in l.ſi ſeruus C.de Noxal.firmat Barb. in d.cõſ.1.n.106. verſ. 10.adduco.Nouel.in pract.cri.cap. fin. n.34.Iul.Feret.tit.de ferijs. nu. 36.

17 Decimo ſexto infertur ꝙ ſi quis aſſumatur a partibus in arbitrum nitatur reducere partes ad concordiam,ne laudũ ferat, & pars ſuccumbens de fraudetur cõfidẽtia,quã habuit aduerſus eũ,& inde naſcatur inimicitia, vt poſt Bart.in l.ſi de meis §. recepiſſe arbitr. Barb.in d.conſ.1.nu.106.verſ.15.adduco.Nouell. in pract.cri. in ca.fin.n.23.

18 Decimo ſeptimo infertur ꝙ impoſitiones,ſeu gabellæ occaſione guerræ, vel belli impoſitæ, tempore pacis tolli debent:tex. in l.vnica in princ.C.de caduc.toll. & ibi Bald. quem ſequitur Barbat.in d.conſ.1.nu.106.verſ.26.adduco,vbi ſubdit quod non eſſet os aperire ad Cœlum, ſi diceremus ipſo iure ceſſante bello gabellas eſſe reuocatas: & quòd eſt notandum contra Tyrannos qui aliter faciũt.Nou.in prac. cri.c.fin.n.22.ſed Sanctiſſ. Dñs Noſter Paulus V. bene iſtam Doctrinam Baldi obſeruauit in quadam occaſione

guerræ in principio ſui Pontificatus.

19 Decimo octauo infertur, quod Tutor, adminiſtrator, Prælatus, & ſimiles perſonę poſſunt gratis remittere de bonis ſuorum principalium propter bonum pacis, vt poſt Angel. & Imol firmat Marſil. de Bannit. in verb. pace n. 80. in fin. Car. Tuſc. d. concl. 173. nu. 18. Et tutor poſſit de Iure, & de facto pro bono pacis compromittere de bonis pupillis. Card. Tuſc. in d. concl. 173. n. 22. & latius in concl. 501.

20 Decimo nono Infertur quod Ciuitas pro pace habēda, poteſt bona Ciuium concedere poſt Bal. in l. bene a Zenone C. de quadrien. præſcr. Nou. in pract. Crim. cap. fin. nu. 78. vbi alios allegat. Marſ. de Bannit. in d. verb. pace nu. 82. Card. Tuſc. d. concl. 173. n. 9. vt Communitas poſſit tollere actionem ſubditorum ex contractu etiam iuramento comprobato, & Princeps poteſt caſtrū alienare & alteri concedere, Iul. Ferer. tit. de ferijs nu. 120.

21 Vigeſimo infertur quod ſūmus Pontifex diſpenſat quod motrimonium in gradu prohibito ſequuto firmum maneat, ſi ex ſeparatione ſcandalū orireτur. cap. Quia circa de conſagui. & affinit. Rom. in conſ. 307. nu. 4. in princ. & ibi Mandoſ. in addit. in lit. D. ibi cōcordantes allegat, & teſtatur de cōmuni.

22 Vigeſimo primo Infertur, quod minor, qui de Iure reſtitui deberet, nō reſtitueretur ſi pax deſtrueretur, & è cōtra fauore pacis datur reſtitutio, quæ aliàs non daretur. Crauet. conſ. 264. n. 6. Car. Tuſ. d. cōcl. 173. n. 3. & prius ſub n. 2. poſt Bald. in conſ. 243. in fine verſ. ſed. videtur lib. 1. dicit quod reſtitutio facta per Principē in crimine lęſæ maieſtatis occaſione pacis conualidat teſtamentum, quod erat nullum.

23 Vigeſimo ſecundo Infertur, vt pro bono pacis poſſit quis ſe redimere à vexationibus in caſu non licito, & nulla pæna reſpectu dātis incurratur, ſed tātum ex parte recipientis. Car. Tuſc. in d. concl. 173. n. 10. vbi allegat Oldr. in conſ. 280. & tex. in l. 1. ff. de Calumnia tor. Ex qua illatione poteſt defendi ille, qui ſoluit taleam Bannitis, vt ſe eximeret à poſſe, vel manibus eorum, licet

24 per Conſtitutiones Pontificum ſit irrogata grauis pæna ſubminiſtrantibus, vel dantibus pecuniā bannitis, & multiores caſus in ſtatu Eccleſiaſtico annis præteritis euenit, & ſemper vidi, & audiui per Curiam ſimiles ſolutiones bannitis facta pro ſe eximendo e manibus eorum fuiſſe diſſimulatas.

25 Vigeſimo tertio infertur, vt diuiſio facta, pro bono pacis retractari poſſit, Crauett. conſ. 260. nu. 10. Card. Tuſc. d. concl. 173. nu. 33.

26 Vigeſimo quarto Infertur, quod mādatum ad pacem non extinguitur per mortem mandantis, Vulpell. in tract. de pac. q. 5. & late interprætatur Abb. cōſ. 18. n. 7. verſ. nec mandatū lib. 2. vt dicam inferius ſuo loco. Et multa alia priuilegia ponit Corſett. in Tract. de priuil. pac. vſq. ad n. 117. vt poſt Moron. Et Grat. teſtatur Card. Tuſc. in d. concl. 173. n. 34. Iul. Feret. tit. de ferijs n. 14. in tract. de re militari.

27 Vigeſimo quinto infertur, quod pro bono pacis non punitur calumniator, cap. accuſaſti de accuſat. Nou. in pract. crim. ca. fin. n. 14. Feret. tit. de fer. n. 10.

28 Vigeſimo ſexto infertur quod propter bonū pacis Eccleſia tolerauit depoſitionem quorundam Epiſcoporum, & ſubrogationem aliorum præter conſcientiam Roman. conſ. 332. n. 13. 15. Nouell. in d. c. fin. nu. 16.

29 Vigeſimo ſeptimo infertur quòd Poteſtas poteſt venire contra Iuramentū de ſeruādo ſtatutum ob bonum pacis: & ideò poterit concedere licentiā defendi arma contra prohibitionem ſtatuti. Nouel. in pract. cri. cap. fin. nu. 42.

30 Vigeſimo octauo infertur quod pro bono publico, & fauore pacis poteſt diebus Dominicis tractari ſine incurſu peccati mortalis. Nouel. in pract. cri.

cap.

cap.fin.n. 37.Iul.Feret.in tit.de ferijs. nu.9.in tract.de re milit.

31 Primo limita, & intellige vt priuilegia pacis ſubſtineri valeant quod debeãt cauſa ipſa pacis deduci,& probari, & non ſtatur dicto gerentis actum prohibitum Paul.de Caſtr. conſ. 465.num. 4. verſ. non reſpondeo, lib. 1. Blanch.in tract.de compromiſſ.6.q. princ.q.3.n. 16.Card.Tuſch.d.concl. 173.n. 36.Moron.in Tract.de Treug. & pac.q.106.nu.12.

32 Secundo limita,&intellige quod licet diſponatur per ſtatutum quod inimici cogi debeant adpacem, tamen intelligitur ſi genibus flexis petatur, & dentur fideiuſſores de vlterius non offendendo,Barbat.in conſ.1. nu.106. in fin.& nu.107.vol. 3. Bald.in Rubr. de Treug.& pac.nu.9.

Quæſt. IX.

Pax quos effectus producat.

SVMMARIVM.

1 *Pax remouet diſcordias,tranquillam quietem inducit.*

2 *Pax tollit ſuſpicionem inimicitiæ, vt non deſumatur indiciũ contra inimicũ reconciliatum ſuper delicto ſequuto.*

3 *Reconciliatio de recenti non extinguit indicium inimicitiæ.*

4 *Reconciliatio de recenti quando dicatur.*

5 *Teſtis reconciliatus non repellitur a teſtimonio.*

6 *Quod Doct.admittunt in reconciliatione antiqua, & non de recedenti.*

7 *Teſtis poſt mille reconciliationes nonreputatur omni exceptione maior.*

8 *Teſti poſt reconciliationem non dicitur idoneus, ſi ſequuta fuerit alia cauſa inimicitiæ, etiam ſi reconciliatio non fuiſſet de recenti,ſecus ſi interuenerint actus amicabiles.*

9 *Inimicitia orta ex grauibus cauſis non extinguit præſumptionem inimicitiæ per reconciliationem,ſecus ſi fuerit orta ex leui cauſa.*

10 *Teſtis an ſit repellendas reſidet in arbitrio Iudicis ex qualitate perſonarum,& inimicitiæ.*

11 *Pax inducit Principem ad gratiam faciendam,ſine qua de laudabili conſuetudine totius orbis facere non ſolet.*

12 *Pax vbi non proceditur niſi per accuſationem operatur, vt non procedatur contra delinquentem.*

13 *Iudex procedit per inquiſitionẽ in terris Eccleſiæ in quocũq.delicto Pax operatur vt minor pœna reo imponatur.*

15 *Contrariam opinionem tenẽt Doctores, vt pax non tollat pœnam ordinariam.*

19 *Limita quando in loco non vigeret talis conſuetudo:quia per pacem reus deberet abſolui.*

17 *Limita in Ducatu Mediolani vbi agitur de pœna pecuniaria.*

18 *Limita in Regno Neapolitano.*

19 *Limita in ſtatu Eccleſiaſtico per Conſtitutionem Marchiæ.*

20 *Homicidium in pura rixa, tàm de iure,quàm de conſuetudine non punitur pœna ordinaria etiam ſtante ſtatuto, quod homicidium debeat puniri pœna mortis.*

22 *Niſi in rixa interuenerit animus deliberatus, &*

23 *Niſi fuerit author rixæ.*

24 *Cõtraria opiniõ quòd nec etiam author rixæ puniatur pœna mortis.*

25 *Statutum loquens quod pace ſequuta minuatur pœna,vel non procedatur in cauſa,impedit proceſſum ad vlteriora.*

26 *Pax etiam poſt ſententiam ſi interueniat ſemper operatur,vt ſit locus d.ſtatuto.*

27 *Etiam ſi interueniat poſt rem iudicatam:declara vt ibi.*

28 *Limita,& intellige in delictis commiſſis in perſona, ſecus in bonis.*

29 *Limita in delictis reiteratis: quia tale ſtatutũ non ſuffragatur,& quod pœna inflicta auxiliatoribus non minuitur*

animũ cuiuſcunq. incitat;ita poſt Bal. in tit.de pac.Conſt.§.fin.tradit Marſil. in Tract.Bannit.in verb.pace n.53.vbi etiã ſubdit pro quibus facit illud concordia paruæ res creſcunt, diſcordia maxime dilabuntur, Farinacc.var.q.criminal.q.107.art.31.num.396. Nouel. in Pract.criminal.cap.fin.nu.41.

2 Secundus effectus per pacem reſultat, vt tollatur ſuſpicio inimicitiæ, vt ſequuto aliquo delicto non deſumatur indicium contra inimicum reconciliatum. Plot. de in lit. iuran.§.54. nu.5. verſ. fallit primo. Gramm. vot.34.nu.6. Foller. in Pract. crim. in verb. recipiantur defenſores verſ. quod ſi non poterit. Farinacc. de Indit. & tortur. q.49.n.109.vbi de communi. Decian. reſpon.88.nu.12.vol.3.Marc.Ant.Eugen.conſ.27.num. 21.lib.1.Hondede. conſ.87.nu.101.vol.2.qui loquitur in qualibet reconciliatione ſequuta per conuerſationem, abſolutionem obtentam a ſacerdote, & per quamcunque aliam. Bertazzol. conſ. 157. num.20. vol.1.

3 Primo limita,& intellige procedere in reconciliatione antiqua, ſecus ſi de recenti; quia adhuc offenſus de recenti reconciliatus præſumitur, quod voluerit nocendo ſe vlciſci Plot.in d.§.54. nu.5.Blanch.in l.fin.nu. 161.ff.de q. Paul.Meren.conſ.87.nu. 6. & conſ. 88.nu.50. tom.2.crim. Farinacc. in d. q.49.nu.110.vbi de commun. Iul. Feret.tit.de ferijs.nu.157. in fin.

4 De recenti autem reconciliatio dicitur poſt triduum. Archid.& Præpoſ. in cap.accuſatores il.2.3.q.5. Sigiſm. in conſ. Feudal. 46.nu.27. dicit hanc opinionem communem, quam refert Iul.Clar.in q.24.n.6.ſub verſ.& ideo, & ſequitur Farinacc.in d.q.53.nu.61. & poſt iſtos Riminal.Iun.conſ.88. nu.11.vol.1.vbi dicit, & declarat de recenti, ideſt nudius tertius, & ſi iam dudum fuerit facto reconciliatio inducatur obliuio, vt nulla remaneat ſuſpicio inimicitiæ.

5 Tertius effectus eſt, vt teſtis, qui alias fuerat inimicus poſt reconciliationem ſequutam a teſtimonio non repellatur Ant.Gomeſ.tit.de delict.cap.12.n.14. vbi de communi Michael Graſſ.in com. opin.lib.2.cap.17.q.32.Roland.conſ. 24.nu.31.lib.1.Farinac.in d.q.53.nu. 58.vbi de communi. Maſcard. de probatio.concl.857.nu.48.vbi de communi,& concl.899.nu. 10.lib.2.Rim.Iun. conſ.88.n.11.vol. 1.

6 Quod Doctores admittunt in reconciliatione antiqua.Roland.d.conſ. 24.nu.34.vol.1.Farinacc.conſ.40. nu. 5.in fin.vbi de communi,& ibi Berrazzol.nu.63.qui alios concordantes allegant. Secus ſi de recenti; quia teſtis inimicus reconciliatus non reputatur idoneus.Ant.Gomes.d.cap.12.nu.14. vbi de communi Couarr.pract. quæſt. cap.18.n.3.vbi de communi. Farinac. d.q.53.nu.59.vbi de communi.Riminal.Iun.conſ.524.nu.38.vol.4.Bertaz. conſ.40.nu.63.inter conſ. Farinacc. & conſ.474.nu.26.lib.2. inter eius conſilia criminalia.

Reconciliatio de recenti quando dicatur facta dixi in præcedenti effectu.

7 Sed Iul. Clar.in q.24.nu.6. in fin. §.fin.affirmat quod etiam poſt mille reconciliationes inimicus teſtis nec idoneus, nec omni exceptione maior reputari poſſit.

Primo intellige, & declara opinionem Iul.Clar.eſſe veram, ſi poſt reconciliationem ſequuta fuiſſet alia cauſa inimicitiæ, vt idoneus teſtis non reputetur, etiam ſi non fuiſſet de recenti. Farinacc.in d.q.53.n.60.& idem annuit, vt ipſemet teſtatur, *Decian.* in tract. criminal.par.1.lib.3.cap.25.ſub n.27. & Bertazzol.conſ.474.n.26.verſ. præterea lib.2.

Secus verò ſi poſt reconciliationem interuenerint actus amicabiles inter eos, vt quia offenſus fuerit viſus conuerſari cum offendente comedendo,

bibendo, ridendo, & alia ſimilia faciendo ſolita fieri inter amicos; quia tunc opinio Iul. Clar. non eſt vera, cum intelligatur extinctus omnis effectus inimicitiæ, & inimicus reputatur idoneus teſtis, vt declarat Riminal. Iun. in conſ. 88. nu. 13. vol. 1.

9 Secundo limita, & intellige vt ſi inimicitia fuerit orta ex grauibus cauſis, tunc recōciliatio nō extinguat præſumptionē inimicitiæ, ſecus ſi fuerit orta ex leui cauſa, & reconciliatio nō fuerit recens: quia omnis effectus inimicitiæ dicitur extinctus, vt declarat Petr. de Surd. in conſ. 40. n. 27. vol. 1. vbi in caſu ſuo loquitur quando reconciliatio fuerit facta tempore carniſpriuij, & offenſio ſequuta fuerit de menſe Maij.

10 Tertio limita, & intellige vt reſideat in arbitrio Iudicis, vt ex circumſtantijs, & qualitatibus perſonarum, & inimicitiæ arbitrari valeat, an teſtis ſit repellendus, vel non: vt firmat idem Iul. Clar. in d. q. 24. n. 6. verſ. quod ego non credo. & Roland. d. conſ. 24. n. 33. vol. 1. Marc. Ant. Eugen. conſ. 63. nu. 46.

11 Quartus effectus eſt, vt pax inducat Principem ad gratiam delinquenti faciendam, cum alias de conſuetudine laudabili totius Italiæ, & orbis, boni Principes non ſoleant in quocūq. delicto gratias facere, niſi habita pace, vel concordata parte, vt teſtantur Plot. in conſ. 68. nu. 34. ſeq. Iul. Clar. §. fin. in pract. crim. q. 59. nu. 38. & ibi Baiard. nu. 41. Boſſ. in tit. de remed. ex ſola Clemen. Princip. n. 24. verſ. ex laudabili tamen, & n. 41. verſ. dixi ſupra, & in tit. de pace nu. 1. Farinacc. q. 6. nu. 20. vbi refert plures reſolutiones factas per ſummos Pontifices, & in conſ. 3. nu. 2. teſtatur de conſuetudine totius vrbis & orbis, & nu. 8. & conſ. 46. fere per totum. Rimin. Iun. conſ. 217. nu. 24. vol. 2. vbi dicit hoc eſſe de Iure Diuino. Petr. Caball. in q. Crim. caſ. 58. nu. 6. Car. Tuſc. tom. 6. in verb. pax concl. 172. nu. 11. ſeq. & Baiard. in addit. ad Iul. Clar. in §. fin. in q. 58. nu. 8. teſtatur quod ita etiam obſeruatur in Regno Neapolitano, de quo dicam late infra quæſt. 38.

12 Quintus effectus reſultat quod in caſibus, in quibus de Iure communi procedi non poſſit, niſi per accuſationem, non poterit procedi per accuſationem, ſi pax ſequatur. Iul. Clar. in d. q. 58. in princ. num. 3. vbi teſtatur ita fuiſſe per Senatum Mediolani iudicatum. Farinacc. q. 4. ſub nu. 34. Card. Tuſch. d. concl. 172. nu. 15. Vel ſi per ſtatutum etiam diſpoſitum fuerit vt non poſſit procedi, niſi ad quærelam partis: quia ſecuta remiſſione Iudex nō poterit amplius in cauſa procedere. Iodoch. in pract. crim. cap. 145. nu. 5. verſ. niſi certe & n. 6. Bonifat. Vitalin. late in tract. crimin. Rubr. de pace num. 4. verſ. niſi ſtatutum. Boſſ. in titul. de furt. num. 61. dicit quod tollit etiam ſecundum furtum, Iulius Feret. de ferijs. num. 211. verſ. ſi ſtatutum, & ſufficeret ſi offenſus declararet in iudicio, vel extra coram teſtibus quod non intendit exponere quærelam, nec in ſcriptis remiſſionem facere; quia ſibi eſſet dedecus, & quod offenſor videat habere pacem a Curia; quia quo ad ipſum nihil vult videre, vt poſt alios, quos allegat teſtatur Baiard. in d. quæſt. 58. nu. 4.

13 Sed cum hodie procedatur in quocunq. crimine, & in ſpecie in terris Eccleſiæ per inquiſitionem, parum, aut nihil pax prodeſſe poteſt, niſi quod exactæ pro fiſco probationes non recipiantur, vt declarat Card. Tuſc. in d. concl. 172. n. 16. Farinacc. in d. q. 4. nu. 34.

14 Sextus effectus reſultat, vt per pacem minor pœna reo imponatur, Bald. in l. tranſigere nu. 7. C. de tranſact. vbi firmat quod non poſſit deueniri ad pœnam ſanguinis; vbi de communi, Ant. Gomez. tit. de delict. cap. 3. nu. 35. ſeq. Farinacc. de veriori in puncto Iuris

per

per Doctores per eum adductos in tit. de Inquiſit.q.4.nu.34.

15 Contrariam opinionem,vt pro delicto,non obſtante pace, vel remiſſione, pœna ordinaria imponatur.Bonifat. in Tract.crim.Rub.de pace nu.4.vbi dicit;quia iã fuit acquiſitũ ius Fiſco; ita quod per pacem,&pactum priuatorum non potuit tolli, & Iuli. Clar.§. fin. q. 58.ſub num.2.vbi de magis communi, & de practicata opinione per generalem conſuetudinem, vt in omni caſu Iudex procedere valeat per inquiſitionem, & ante eum idem firmauit Ant. Gomez.in d.cap.3.nu. 55. & ſequitur Farinacc.in d.quęſt.4.nu.34. verſ. nihilominus.Hier.Gabr.conſ. 172. num. 45. vol. 2. dicit quód pax non operatur quod delinquens nõ puniatur. Iul. Feret.de re militar.tit.de ferijs.n. 211. & prius dixit ſub nu.198.

16 Primo limita iſtam contrariam opinionem quando in loco non vigeret conſuetudo procedendi ex officio,quia per pacem impediretur omnis proceſſus,& accuſatus eſſet omnino abſoluendus.Iul.Clar.in q. 58.ſub nu.2.verſ. & ideo in caſibus. Feret. de ferijs 221. verſ.fallit. 51.

17 Secũdo limita,& intellige in Ducatu Mediolani per decretum in nou. Conſtitut.in tit.de accuſat. cap. in caſibus, per quod diſponitur vbi agitur de pœna pęcuniaria,remiſſione habita ab offenſo, vel ab eius hæredibus,non poſſit aliquo modo procedi,niſi ſint caſus, in quibus poſſit etiam ex officio procedi,vt teſtatur Iul. Clar. in d. q. 58.ſub nu. 2. verſ. & hoc aperte.

18 Tertio limita in Regno Neapolitano vt raro deueniatur ad ſententiam pace ſequta,ſed cauſa per compoſitionem terminetur.Carauit.rit.341.nu. 2. Baiard. ad Iul. Clar. in d. quæſt. 58. num.13.

19 Quarto limita in ſtatu Eccleſiaſtico per Conſtitutiones Marchię lib.4.cap. 9.vt Iudex ſequuta remiſſione vlterius procedere non valeat, dummodo non interueniat colluſio, vel alia illicita pactio cum accuſato: quod arbitrio Iudicis remittitur, exceptis quibuſdã criminibus in ea expreſſis. Baiard. in d.§.fin. ad Iul.Clar.q.58.nu. 12. dicit quod talis conſtitutio non ſeruatur in practica, niſi in leuioribus criminibus, vt in verbis iniurioſis,pugnis,& ſimilibus: de eadem conſuetudine in ſtatu Eccleſiaſtico tantummodo in leuibus teſtatur Ant.Scap. in tract. de iur. non ſcript.lib.4.cap.9.nu. 10. & Farinacc. in q.4.tit.de Inquiſit.nu.34. verſ. ego vero, refert quod in leuibus, vel prorſus inquiſitus abſoluitur,vel relaxatur ſub cautione de repræſentãdo; in atrocibus,vbi præmeditatio ad delictum conſiderari non valeat tunc etiam minoretur pœna, vt in homicidio in pura rixa, vt non pœna vltimi ſupplicij puniatur,ſed vel ad triremes tranſmittatur, vel in exilium cum aliqua pœna pęcuniaria,iuxta qualitatem perſonarum,ſed vbi interueniat animus deliberatus nullo modo pax ſuffragetur ad minorandam pœnam;ſed bene ego vidi aliquando alio modo ſuccurri condemnato, vt ipſe condonetur alicui ſocietati, quod fere millies contigit in vrbe.

20 Quę conſuetudo minorandi pœnam in homicidio in pura rixa,& ſine animi deliberatione commiſſo eſt fundata in iure communi. Plot.conſ.30.num. 28. lib.1.Iul.Clar.in §. homicidium.n.30. in fin.Farinacc. in tit. de pœn. temperand.q.96.num.63.ſeqq. addentes ad Farin.in conſ.2. in litera C. & in conſ. 67. in litera A. vbi concordantes allegant,& quod alias in facto ita fuit obtentum.Lud.a Peguer.deciſ.14.n. 15. Hondede.conſ.99.nu.45.vol.1.

21 Quæ opinio procedit etiam ſi extaret ſtatutum quod homicidiũ deberet puniri pœna mortis, adhuc ſi fuerit cõmiſſum in pura rixa alia minori pœna, ac mitiori puniretur. Boſſ.tit.de homicid.

micid. num.58. Farinacc. conſ. 2. numero 11.

22 Niſi tamen certum eſſet quod homicida in ipſa rixa animum habuerit occidendi, quia puniretur pœna ordinaria, vt dicit Alberic. in l.1. §.Diuus num. 5. in fin. ff.ad l.Cornel.de ſicar.

23 Et niſi eſſemus in authore rixę;quia etiam ipſe puniretur pæna ordinaria l. quoniam multa facinora vbi Doct. C. ad l.Iul. de vi publ. Bonif. Vitalin. in Tractat. maleſic. in rubr. de inſult. & percuſſio.col. 7. verſ. ſunt tamen, qui loquuntur quando in pura rixa fuit commiſſum homicidium, & ignoratur homicida, vt tunc author rixæ puniatur pæna homicidij. Tex. in l. nihil intereſt ff.de ſicar.l.in hoc iudicio §.1.ff. de ſeru. corrup. Marſil.ſing.408. & in pra ct.Criminal.§. conſtante nu. 77.& in l.1.nu.79.C.de rapt. virg. vbi dicit hoc eſſe menti tenẽdum;quia ſæpe contingit in facto Carrer. in ſua practica in ver.homicidium numer. 75.verſ. 3. limita.

24 Contrarium autem quod ratione incertitudinis, neq. author rixæ,neq. alius iudicari debeat, nec ſit condemnandus in pænam mortis,Gandin. in tract. maleſic.in rubr.de homicid. nu. 12.vbi teſtatur ita in contingentia facti pronunciaſſe,Marſil. ſing. 217.vbi teſtatur ita tribus, vel quatuor vicibus conſuluiſſe, allegaſſe in voce, & obtinuiſſe,& in conſ.24.nu. 5. & conſ. 43.nu.13. vbi de communi. Afflict. in conſtit. termin.vit.nu.28.Carrer. in d. verb. homicidium nu. 75. vbi teſtatur de communi, & æquiori ſententia, & alias ita Parmæ fuiſſe exequutum.Roland.conſ.73.nu.12.verſ. quod ſi non apparet.vol.2.vbi de magis communi.

25 Quinto limita quando extaret ſtatutum quod per pacem minuatur pæna, vel non procedatur in aliquibus delictis,niſi ad quærelam; quia pax ſequuta noceret Fiſco, cum huiuſmodi ſtatuta valeant, & ſint ſeruanda. Bonifac. Vitalin.in Tract.Crim.Rub.de pace.nu.5.verſ.niſi ſtatutum,& Iul.Clar. §.final.lib.5.q.58.nu.2.qui alios allegat.Ant.Gomez.tit.de delict.cap.3.n. 56. Farinacc. titulo de Inquiſit. q. 4. nu.35.in princ. vbi de communi,ſi verò fuerit condemnatus reus in aliqua pæna pecuniaria, ſi deinde ſequatur pax,pæna non extinguitur,ſed erit exigenda per fiſcum. Boniſac. Vitalin. in Tract.Crim.Rub.de pace num. 19. vbi diſputat iſtum articulum, & tandem concludit hanc eſſe veriorem opinionem.

26 Primo Amplia, vt huiuſmodi pax quocunq. tempore interueniat, ſiue ante, ſiue poſt ſententiam ſemper ſuffragetur,vt ſic locus ſtatuto. Ant. Gomez. in d. cap. 3. verſ. 2. Farinacc.d. quæſt.4.ſub nu.35.verſ.ſed an, & quo tempore.

27 Secundo Amplia etiam ſi ſententia tranſiuerit in Iudicatum,adhuc ſi pax, vel remiſſio ſequatur prodeſt condemnato,ſi ſtatutum vtatur verbo pacis, vel remiſſionis, ſecus ſi vtatur verbo tranſigere:ita diſtinguendo de communi tradit.Ant Gomez.d. cap.3. nu. 68.& Farinacc.d.q.4.nu.35.in fin.vbi etiam de communi.

28 Primo ſublimita, & intellige iſtam quintam limitationem, vt procedat in delictis commiſſis in perſonam, vt in homicidio,& ſimilibus, ſecus in commiſſis in rem,vt in furto,& alijs ſimilibus. Ant.Gomez.d.cap.3.nu.58.Plac. Epit.delict.cap.45.n.9.Farinacc. d.q. 4.nu. 35.circa medium.

29 Secundo ſublimita in delictis reiteratis: quia tale ſtatutum non ſuffragatur condemnatis, vel delinquentibus, vt pęna minoretur:Ant.Gomez.d.cap. 3.nu. 60. Plac. d.cap.45.num.11.vbi concordantes allegat Farinacc.d.q.4. num.35.verſ.item huiuſmodi.

Tertio ſublimita in pæna inflicta auxiliatoribus, vel opem ferentibus, quæ non minuitur per remiſſionem, vel

vel pacem factam a principali, vt tradit Petr.Caball.in q.Crim.caſ.56. nu. 103.ſeq.

30 Septimus effectus reſultat, vt per pacem, vel reconciliationem reuiuiſcat legatum iam ſuſpenſum, vel extinctum per inimicitiam ſubſequutam inter Legatarium, & legantem, vt poſt Roman. conſ.459.nu.10.verſ. quoad. 2. Card. Tuſch.in d.concl.172.nu.6.Nouell.in pract.Crim. cap.fin.nu.31.& Marſil.in Tract.Bannit.in verb.pace nu. 57. vbi
31 dicit quod per † pacem in filio tollitur cauſa ingratitudinis, & exhæredationis, Iul.Feret.tit. de feris. numer. 105.

32 Octauus effectus eſt qui reſultat ex pace, vt per paciſcentem vlterius crimen deduci in iudicium non pſſit l. 1. §.fin.ff.ad ſallania l.2.ff.de iur.iur.late Luc.de Penn.in l. vnic. num.35. ſeqq. C. de public. lętit. lib. 12. Angel. Aretin. in §.fin. num.3.in fin.titulo de iniur. vbi dicit quod ſi vulneratus poſt pacem factam r econualeſcat non poterit iterum accuſare; qui pro dilucidatione iſtius materię dicit ità eſſe diſtinguendum. Aut ſumus in ſimplici remiſſione, aut in pacto, vel remiſſione gratioſa cum ſtipulatione ſolemni, vel ſine. Aut in tranſactione. Aut in pace, & ſub nu.36. ſeq. declarat quemlibet iſtorum terminorum. Et in primo caſu remiſſionis, vel renunciationis ſimplicis, tunc aut fit antequam crimen ſit deductum in iudicio, & licita eſt remiſſio in omnibus criminibus, tam publicis, quam priuatis, nec poteſt vlterius accuſare, Aut fit poſtquam delictum eſt deductum in iudicio, & non licet facere talem remiſſionem ſine licentia Iudicis, & conſenſu rei; vt latè declarat idem Luc.de Penn.in d. l. vnic.nu. 37.& ſimplex remiſſio eſt ſine vlla ſtipulatione ipſi offendenti facta ceſſio, vt ſi dicat in Iudicio nolo habere vindictam, vel remitto ſibi iniuriam, vel ſi die pręfixa ad accuſandum non accuſauit. In ſecundo verò caſu de remiſſione cum ſtipulatione ſolemni, vel ſine idem diſtinguendum eſt, prout in ſupradicto primo caſu, vt tradit Luc. de Penn. in l. vnic. nu. 37. in fin. Pax, vel remiſſio cum ſtipulatione, vel ſine eſt vindictę, quę debetur ex crimine nullo dato, vel retento. Aut eſt remiſſio præcedens gratioſa donatio l. 1. ff. de Tranſact.Luc. de Penn.in d.l. vni. nu. 36.in fin. In Tertio caſu tranſactionis, ſi fiat in crimine, in quo pœna ſanguinis ingeritur valet tranſactio præterquam in aliquibus caſibus in Quæſt. ſeq. poſitis. Aut ſit ſuper crimine publico pænam ſimilem ingerente, & non valet præterquam in crimine falſi: idemq. erit in criminibus priuatis, ſi in eis criminaliter actum eſt, & in iſtis, in quibus trãſactio prohibetur poteſt repeti accuſatio etiam a primo accuſatore cum nulliter tranſegerit, Felin. in cap. & his colum. 1. verſ. 2. limita de accuſat.Ioan.Mar. Monticell. reg. prima num.9. Foller. in pract. crimin.can. cap. 35. numero 15. vbi tamen limitat in tribus caſibus, in crimine adulterij, in tranſactione facta poſt litem conteſtatam, & quando fuit impoſitum perpetuum ſilentiũ Baiard.ad Iu.Clar. §.fin.q. 58.nu. 22. Imò in eiſdem caſibus, in quibus non eſt licita tranſactio, licet iuret accuſator ſeruare tranſactionem, nihilominus poterit accuſare, vt declarat idem Luc. de Penn. in d. l.vni.nu.38.in prin.& ſub nu.37. etiã in princ. dicit quod tranſactio in propoſito eſt ſuper cauſa dubia criminis aliquo dato, vel retento, vel remiſſio facta pactio. Baiard. in d.§.fin. q. 58. nu.22.in fin. dicit quod nunquam vidit in practica ſeruari, quod poſt pacem, ſiue tranſactionem, tranſigens, ſiue paciſcens poſſit denuo accuſare; cũ in quolibet delicto de conſuetudine paces fiant.

In 4. vero cap. de pace idem firmandum eſt, quod fuit firmatum in 3.c. de

tran-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tranſactione, vt dicit Luc. de Penn. in d.l.vni.nu.38.circa med.ver. quarta videlicet pax, & ſub num.37.in princ. dicit, quod pax eſt vinculum nouæ ſecuritatis, & declaratio internæ,ac indebitę charitatis, ne dum remiſſionem præteritæ iniurię gratam continens, ſed vt etiam in futurum non fiat iniuria.

33 Et in caſibus ſupradictis, in quibus accuſator poſt renunciationem, remiſſionem,pacem,vel tranſactionem, accuſator, vel offenſus repellitur a proſequutione Iudicij, non poterit accuſationem inſtituere, vel iudicium proſequi, etiam ſi aduerſus eum offendens commiſerit cauſam ingratitudinis,cum per pactum,vel renunciationem,accuſatio primo loco competens fuit ipſo iure ſublata: adeo quod per contrarium pactum reſuſcitari non valeat:nec igitur per tacitam conuentionem reſultantem per ingratitudinem poterit denuo offenſus accuſare.Luc.de Penn. in d.l.vni.in.12.q.n. 39.vbi teſtatur hãc eſſe veriorem opinionem. Feret. de ferijs.nu. 18t.

34 Ad inſtantiam verò alterius, quam partis offenſę poterit contra delinquẽtem procedi, vel officio Iudicis inquiri, cum offenſus per pacem non poteſt iniuriam publicam remittere;ſed ſuam tantum cap.cum deſideres extra de ſent.excom.m.Gloſſ.fin.in l.2.ff.ad ſyllanian.Luc.de Penn.in d.l.vni.C.de pub. læti. numero 41. lib.12.vbi dicit quod iſta eſt ipſa veritas. Bonifac. Vitalin.in Tract. crim. rubr. de pace nu. 5.vbi etiam firmat hanc eſſe veriorem opinionem Iul.Feret.de re milit.tit.de ferijs.nu. 212.Iul.Clar. §.fin. in pract. crim.q.58.nu.3.vbi de communi, vbi declarat in crimine, in quo illi tertio competit ius accuſandi, vel ſi crimen ſit publicum, vel ſi proſequatur ſuorum iniuriam,alias ſecus.

35 Quæ communis opinio procedit etiam ſi in pace, vel remiſſione interuenerit authoritas Iudicis,nihilominus poterit ſuper eodem crimine contra delinquentem, ordinariè, vel per inquiſitionem procedi; cum Iudex tali conſenſu, vel approbatione pacis non potuit remittere ius vindictæ publicæ debitę contra delinquentem, ſicut Prę̨latus non poteſt remittere iniuriam illatam Eccleſię in perſonam ſuam,vt firmat Luc.de Pen.in d.l.vni. num. 41.q.14.verſ. in contrarium,vbi tandem diſtinguit,Aut ex tali auctoritate Iudicis,velſcandalum naſcitur,vel maleficiorum authoritas augetur,Aut non. Primo caſu poterit inquiri contra delinquentem,ſecundo caſu non poterit iterum procedi,niſi de iniquitate Iudicis doceatur.

36 Bene verum eſt quod accuſatus pẽdente accuſatione non poterit ab alio accuſari, de quo latiſſime per Decian. in tract.Crim.tom.1. lib.3.cap.31.per tot.

37 Nonus effectus reſultat ex pace, vt ea ſequuta cum principalibus intelligatur etiam facta cum auxiliatoribus, vt poſt Bal. in Margarita in verb. primo tradit.Marſ.in tract.Bann.in verb. pace nu.34.

38 Decimus Effectus reſultat, vt ſequuta pace cum inimico, cenſeatur tacite reuocatum mandatum alicui datum de interficiendo inimicum, vt mandans non teneatur de homicidio deinde ſequuto in perſona d. inimici per ipſum mandatarium.Bar.in l. non ſolum.§.ſi mandato,num.12.ff.de iniur.Aug. ad Ang. de Malef.in verb. Sempronium mandatorem q.15.Petr. a Plac.Epitho.delict.c.15.verſ.tacite, quia mandans,dixit Decian. in Tract. crim.tom.2.lib.9.cap.36.nu.33.Honded.conſ.87.nu.172.vol.2.

39 Vndecimus effectus reſultat vt ex pace,vel reconciliatione, ſiue expræſſe, ſiue tacite ſequuta fuerit, tollatur obſtaculum ingratitudinis,& poſſit ei ſuccedere. Alexand.in l.1.n. 33.ff.ſol.

matr.

matr. Sim. de Pret. conſ. 9. num. 24. vbi allegat Butr. & Iaſ. in locis per eum adductis.

40 Duodecimus effectus oritur, vt per pacē in caſu nō permiſſo plene probetur delictum, in caſu verò licito, oriatur inditiū ad torturam, Vulpell. in Tract. de pace in q. 27. vbi late, & præcipue in fine Card. Tuſch. in d. concl. 172. nu. 5. & ad plenum dicam infra ſuo loco in q. 26.

41 Decimus tertius effectus deſumitur, vt reconciliatio operetur, vt Tutor efficiatur legitimus, qui alias propter ini micitiam recuſabatur, Rom. conſ. 459. nu. 10. verſ. 2. Car. Tuſc. d. concl. 172. num. 7. Nouell. in pract. crim. cap. fin. nu. 32.

42 Duodecimus quartus effectus per pacem oritur, vt ſi Princeps faciat pacem cum Rebellibus, vt ipſi recuperent bona incorporata etiam in alium alienata, aboleantur omnes aliæ condemnationes factæ pendente rebellione. Laderch. Imol. conſ. 94. num. 1. & comprehendantur mortui complices adhærentes, vt dixi in meo Tractatu de Confiſcat. bonor. in concl. 28. quia habet etiam vim reſtitutionis in integrum. Nouell. in pract. crim. cap. fin. n. 33. & nu. 40. Decian. reſpon. 18. num. 223. vol. 1. late Boſſ. tit. de reſtitut. quę fiunt a Principe finito bello.

43 Decimus quintus effectus eſt quod ſi ſtatutum dictaret quod delinquens ſequuta pace, ſeu tranſactione ante ſententiam diffinitiuam mitius puniatur, ſi pax fiat poſt ſententiam pendente appellatione erit valida, & prima ſententia reuocari debet & reus mitius erit puniendus. Ant. Gomez. in tit. de delict. cap. 3. n. 69. vbi teſtatur ità fuiſſe iudicatum in Cancellaria Regia de Valladolid. quem ſequitur. Plac. Epit. delict. cap. 39. num. 27. ſeq. Vinc. Franch. dec. 370. n. 19. vol. 2. Io: Bapt. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 3.

44 Decimus ſextus effectus eſt, vt pace facta de delicto, licet in inſtrumento pacis non fiat mentio de qualitatibus delicti, proſit talis pax inquiſito: quia, remiſſio delicto, eius qualitates remiſſę cenſentur. Bal. conſ. 378. vol. 4. & Rom. conſ. 448. qui tranſcripſit d. conſ. Baldi de verbo ad verbū, eum ſequendo. Baiard. in d. quęſt. 58. num. 7. Petr. Caball. in q. crim. caſ. 175. nu. 1. ſeqq. vt late infra dicam q. 23.

45 Primo limita, & intellige generaliter iſtam quęſt. 9. ad effectum gratię obtinendæ non ſufficere ſi condemnatus ſoluiſſet pœnam, & intereſſe parti offenſę; quia non diceretur per hoc habuiſſe pacem. Boſſ. in tit. de remed. ex ſola Clem. Princip. n. 26. ſeq. Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 39. vbi teſtatur ita fuiſſe in illo Ducatu Mediolani ſeruatum, & quod eſt notandum, quia multi decipiuntur credentes contrarium, & ibi Baiard. in addit. nu. 71. Card. Tuſch. d. concl. 172. nu. 14. latiſſime, Maſcard. de prob. concl. 1161. nu. 37. vol. 2. & omiſſa iſta qualitas in gratia vitiet ipſam gratiam late. Farinac. conſ. 46. nu. 10. verſ. Reſpond. primo vbi concordantes allegat.

46 Secundo limita, & intellige dummodo pax humiliter, & genibus flexis petatur. Barbat. in conſ. 1. nu. 106: in fin. & nu. 107. vol. 3. vt dixi ſupra in præcedenti quæſt. in 2. limit.

47 Tertio limita, & intellige vt per remiſſionem iniuriæ non remittatur pœna pacis ruptæ, Iul. Feret. tit. de ferijs. nu. 102. & 113. de quo late Car. Tuſc. in d. concl. 172. nu. 20. in fin. remiſiuè ad concl. 174. Barb. conſ. 1. n. 106. circa fin. verſ. & licet vol. 3. dicit quod ſi fiat pax cum inimico, & non renunciatur accuſationi, remanet firma accuſatio.

48 Quarto limita, & intellige, vt per pacem, & remiſſionem iniuriæ non tollatur quin offenſus nō agat ad damna, expenſas, & intereſſe, quæ non cenſentur remiſſa, niſi expreſſe fuerit dictum,

Iul.

Iul.Clar.§.fin.q.58.n.37. vbi de communi. Marſil.in Tract.Bannit.in verb. pace nu. 55.Boſſ.in tit. de pac. n.9.10. Vulpell.in tract. de pace q. 29. Card. Tuſch.in d.concl. 172.num. 21.vbi de communi.Baiar.in d. q.58.n. 64.ſeqq. latiſſime Maſcard. de probat. concl. 1161.n.31.cum plur.ſeqq.vbi de com muni vol.1.quia cenſetur tantum remiſ ſus rancor,& odium: & ideò ſi vulneratus dedit pacem, ſi deinde reconualeſcat, non poterit agere ad vindictam contra offendentem. Petr. de Surd. de Alim.tit.7. q.16.n.85. ſeqq. Caſtren. conſ.424. in princ. lib. 1. qui loquitur in pace facta inter Venetos,& Ianuenſes, vt per eam non fuerit ſublatum ius particularibus perſonis repetendi damna,& intereſſe Card.Tuſch.d.tom.6.in Verb.Pax.concluſ.178.n.11.

49 Primo amplia iſtam quartam limitationẽ,vt damna, & intereſſe non intelligantur remiſſa per pacem, etiam ſi in ea eſſet dictum quod omnis iniuria remittebatur. Vulpell. in tract. de pac. q.29.vbi concordantes allegat,& reddit bonam rationem. Baiard.in d.q.58. n. 67. in fine.

50 Secundo amplia etiam ſi iniuria precio remitteretur, non dicerentur damna, & intereſſe remiſſa. Ant. Gomez.tit. de delict.cap.6.nu. 13.Riminal.Iun.conſ.103.nu.39.vol.1.& conſ. 134.nu.48.tom.1.Crim.Baiard.in d.q. 58.nu.68.

51 Tertio amplia quando præceſſiſſet inſtrumentum pacis,in quo promiſſum fuiſſet cum iuramento reficere damna, expenſas, & intereſſe: quia ſi poſtea fiat aliud Inſtrumentum pacis generale cum clauſula non obſtantibus quibuſcunq. pactis,& Capitulis,non dicerentur damna, & intereſſe remiſſa. Riminal.Iun.in d.conſ.134.nu.53.& poſt Bald.Baiard.in d.q.58.nu.68.in fi.admonet vt quis ſit bene cautus,& faciat remittere ſibi damna, & intereſſe ſi velit, quod plena ſit remiſſio Petr. Surd.de alim. tit.7.q.16.num.86

52 Primo ſublimita iſtam 4.limit.quãdo offenſus fecit pleniſſimã remiſſionẽ, quia tunc expenſæ, damna,& intereſſe dicuntur remiſſa. Plac.Epit.delict.c.6. nu.40.Menoch.de præſump lib.3.præſump.114. nu. 6. Maſcard. de probat. concl.902.nu.31.Baiard.in d.q. 58.n. 70.vbi ſubdit poſt Affl.in c.1.§. iniuria.n.114.in fin.de pac.iuram. firman. præſertim procedere quãdo remittens eſſet vir probus, clemens,& quiete viuat,& idem Baiard.in d.q.58.nu. 67. poſt Bald.in cap.1.d.§.iniuria nu.7.& Roman.in l. prima nu.7.ff.ad ſylla.dicit procedere etiam quando fieret plena remiſſio.

53 Secundo ſublimita quando verba pacis,vel remiſſionis eſſent ita lata, vt vltra iniuriam remitterentur etiam expulſiones, & deuaſtationes;quia cenſerentur etiam remiſſa damna,vt illa verba aliquid operentur. Alex.in l.ſi tibi §.quædam.n. ff.de pact.

54 Contra Alex. tenuit Rimin. Iun. in d.conſ.103.n.41.vol.1.& in conſ.134. nu.47.ſeq. tom. 1.crim.quos ſequitur Baiard.in d.q.58.nu.67.Surd.de alim. tit.7.q.16.nu.86.

55 Quinto limita principaliter per remiſſionem iuriæ, ſiue offenſę in foro conſcientiæ, non cenſeatur ſublatum ius accuſandi. Alexan. in l. ſi ſibi decem §.quędam n.1.ff.de pact.Couarr. var.reſolut.lib. 2. cap. 10. nu. 6. verſ. tertio,vt conſtat.Igneus in l.Diuus nu. 25.ſeq.ff.ad Syllan.Iul.Clar.§.fi.q.58. n.38.vbi de communi Card.Tuſch.d. concl.172.n.22.vbi de communi.

56 Sexto limita vt per pacem non reſtituatur Ciuilitas amiſſa per bellum, niſi in ſpecie dicatur.Rom. conſ. 459. n.11.& per tot. vbi dicit eſſe tex. in l. 2.verb.ſane C.de libertate eorũ. Car. Tuſc.d.concl.171.n.23. & concl. 172. n.26.vbi dicit quòd in his, quæ non a pace,ſed a voluntate dependet, noua voluntas requiratur.

Se-

57. Septimo limita in pace facta pro vulneribus, vt nihil operetur ſi ex eis vulneratus moriatur Gandin. in tit. de maleſi. n. 15. Iul. Clar. in q. 58. n. 29. vbi de communi, & late dicam infra ſuo loco, vide Marſil. in Tract. Bannit. in verb. pace nu. 32.

58. Octauo limita, vt pax non reſtituat illud, quod bellum abſtulit ſi non pendeat a pace, ſed a voluntate alicuius, quia noua voluntas requiritur. Roman. conſ. 459. nu. 16. Card. Tuſch. d. concluſ. 172. num. 26.

59. Nono limita, & intellige, vt remiſſio partis proſit in delictis, quæ fiunt in omittendo, ſecus in his, quæ fiunt in committendo, vt poſt Boer. in conſuetud. Bituricen. tit. de Iuriſd. omn. Iud. §. 16. in gloſſ. fin. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. quęſt. 58. nu. 11.

60. Decimo limita quod pax per filium occiſi non arguit neq. inducit aditionem hæreditatis, poſt alios, quos allegat Marſil. in tract. Bannit. in verb. pace nu. 58.

61. Vndecimo limita, vt pax non operetur quod impediatur proceſſus contra delinquentem, & tollatur pœna. Decian. in tract. Crim. tom. 1. lib. 3. ca. 23. nu. 48. in fin.

Quæſt. X.

Pax ſuper quibus caſibus fieri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Pax, & tranſactio in omni crimine, pro quo pœna ſanguinis irrogatur permiſſa eſt.*

2 *Amplia, tàm in delictis publicis, quàm priuatis.*

Amplia, tàm in delictis, in quibus imponitur pœna mutilationis membri.

Amplia vbi imponitur pœna fuſtigationis, quę morti æquiparatur.

5 *Amplia in criminibus ſtupri, raptus, & inceſtus.*

6 *Amplia in crimine falſi.*

7 *Amplia in quocunq. crimine hodie de conſuetudine totius Italię.*

8 *Pax eſt prohibita in omnibus caſibus, in quibus eſt prohibita tranſactio.*

9 *Pax in caſibus, in quibus non ingeritur pœna ſanguinis, non permittitur.*

10 *Pax in criminibus priuatis non permittitur.*

11 *Pax in crimine adulterij non permittitur.*

12 *Declara ante impoſitam pœnam, ſecus poſt pœnam irrogatam.*

13 *Declara vt poſſit fieri pax, ſed non tranſactio.*

14 *Declara de conſuetudine.*

15 *Concordia venalis inter coniuges prohibita eſt.*

16 *Declara, & intellige, vt ibi.*

17 *Pax prohibita per legem, & ſtatutum pro aliquo delicto intelligitur prohibita, tàm quoad principalem delinquentem, quàm quoad mandantem.*

18 *Pax vbi imponitur pœna perpetui carceris non permittitur.*

19 *Pax vbi per ſtatutum imponitur pœna pecuniaria, non permittitur, licet per ius cōmune imponatur pœna ſanguinis.*

20 *Pax pro ſacrilegio commiſſo cum Moniali eſt obtinenda a Papa.*

21 *Declara quando Monialis fuerit profeſſa, alias ſecus.*

22 *Accuſatio poteſt repeti per eundem accuſatorem vbi non eſt permiſſa pax, vel tranſactio.*

23 *Pax facta per parentes poſt finitum iudicium in crimine raptus, eximit eos à pœna.*

1. REGVLA eſt, vt in omni crimine, pro quo pœna ſanguinis irrogatur licita ſit pax, & tranſactio: Tex. cum ſua materia in l. tranſigere C. de trāſaction. cū vnicuiq. liceat ſanguinē ſuū redimere, ſecundū com-

Digitized by Google

communem opinionem atteſtatam per Iul.Clar.§.fin.quæſt.58.numero quarto Bonifac. Vitalin.in tract.crim.Rub. de pace numero tertio. Ant. Gomez. tit. de delict. cap. tertio numero 54. in princ. Iodoch. in practica criminali cap.145.nu.1.Card.Tuſch. tom. 6. in verb.pax concl.174.nu.1.vbi de communi.

2 Primo amplia, vt procedat tam in delictis publicis, quã priuatis, Iul.Clar. in d.§.final.q.58.nu.5. vbi de communi, & vigere in omni caſu ſupradictam rationem, vt vnicuiq. liceat ſanguinem ſuum redimere. Ant. Gomez. d. cap.3.nu.54. verſ. & præfata habent. Card.Tuſch.d.concl.174.nu.2.vbi de communi.

3 Secundo amplia procedere in delictis, pro quibus imponitur mutilatio membri, ſecundum communem opinionem atteſtatam per Iul. Clar. in d. §.fin.q.58.nu.6.Card.Tuſch. d. concl. 174. nu. 3.

4 Tertio amplia vbi imponitur pœna fuſtigationis.Iul.Clar.d.q.58. num.7. vbi firmat hanc opinionem eſſe mitiorem, & magis ſibi placere, quamuis contrariam opinionem multi ſequantur, quam communem appellant.Rom. in d. l. tranſigere numero nono Card. Tuſch.d.concl.174. numero quarto & quinto, & Iul.Clar.opinionem omnino eſſe ſequendam arbitror, cum pœna fuſtigationis ſit adeò grauis, & famam vituperet, & æquiparetur morti Ioſeph. Ludoui.deciſ. Lucen. 1. numero 22.ſeqq.Farinacc.conſ.82.numero tertio, Petr.Cabal. in Quæſtionib.crimin. caſ.165.numero 16.ſeqq.Farinacc. q. 19.numero 29. Baiard. ad.Iul.Clar.q. 69.numero 3. ſeq. vbi firmat, quod licet non ſit capitalis, tamen corporalis eſt.

5 Quarto amplia, vt in criminibus ſtupri, raptus, & inceſtus, pax permittatur, & fieri valeat late Iul.Clar. §.fin. quçſtione 58. num. 11. 12. 13. vbi de communi. Card.Tuſch. in d.concl. 174.nu. 11.

6 Quinto amplia in crimine falſi, quia licet in aliquibus caſibus non imponatur pœna ſanguinis, cum grauet famam, licitum eſt pro eo haberi pax.Iul. Clar.d.§.fin.quæſt.58.num.17.vbi de communi. Card.Tuſch.d. concl. 174. nu.20.

7 Sexto amplia hodie ex generali cõſuetudine totius Italiæ, vt pro quocunq. crimine licitum ſit pacem obtinere, & raro, vel nunquam limitationes ad iſtam regulam, quæ afferre poſſent, in practica adaptantur, vt teſtatur Iul.Clar.in §.fin.in d.q.58.nu. 14. in fine, & ſequitur ibi Baiard.in addit. num. 22. in fine. & de eadem conſuetudine totius Italię teſtatur Petr. Caball. caſ. 74. numero nono in quçſt. criminal. Ideo referam tantummodo aliquas limitationes magis dubitabiles.

8 Primo limita, & intellige generaliter quod in omnibus caſibus, in quibus eſt prohibita tranſactio, etiam ſit prohibita pax. Iul.Clar.§.fin.d.quæſt. 58. num. 19. vbi de communi, ſequitur Card. Tuſch. in dict. concl. 174. num. 13.

9 Secundo limita generaliter, quod in omnibus caſibus, in quibus non ingeritur pęna ſanguinis prohibita ſit pax, ſeu tranſactio ne delicta remaneant impunita.Iul.Clat.d.§.fin.q.54.num.14. in princip. vbi de communi. Card. Tuſch.d.concl.174.nu. 16.

10 Tertio limita, vt in omnibus criminibus etiam priuatis, vbi non imponitur pœna ſanguinis, non permittatur pax, ſiue tranſact. Luc.de Pen.in l.vni.n.38 C.de publ. lætit. lib.12. Boſſ.in tit.de furt.poſt nu.58.Iul. Clar.in d.q.58.n. 15.vbi de communi, & in fine teſtatur, quia militat in illis ratio prædicta, ne delicta remaneant impunita, licet Alber.in d.l.tranſigere nu. 22.teſtetur etiã de communi, vt etiam refert Card. Tuſch.

Tuſch. in d. concl. 174. nu. 17. & 18.

11 Quarto limita in crimine adulterij, licet pro eo imponatur pœna ſanguinis, tamen fauore matrimonij non permittitur pax, ſiue tranſactio. Iul. Clar. §. final. q. 58. nu. 10. vbi de communi, & ibi reddit duas rationes, & ibi Baiard. nu. 20. ponit aliam, & ſic tertiam rationem Bonif. Vitalin. in tract. crim. Rub. de Pace nu. 4. verſ. fallit. Surd. in tract. de alim. tit. 7. q. 16. nu. 7. verſ. regulariter. Luc. de Pen. in l. vnica num. 38. C. de publ. lætit. lib. 12. vbi etiam recenſet alios caſus, in quibus non licet facere pacem. Rip. reſpon. 161. num. 7. Ant. Gab. concl. 23. nu. 3. verſ. ſed aduerte lib. 7. tit. de crim.

12 Primo ſublimita, & intellige iſtam limitationem eſſe veram antequam pœna pro ipſo adulterio ſit impoſita, ſed poſt impoſitam pœnam, etiam in adulterio permittitur pax, ſiue tranſactio, vt declarat idem Iul. Clar. in d. §. fin. q. 58. nu. 10. verſ. hoc tamen intellige, vbi de communi, Ang. de Malefic. in verb. che hai adulterato, in princ. n. 1. vbi addentes affirmant hoc procedere, ne proceſſus impediatur. Petr. Surd. in tract. de alim. tit. 7. q. 16. n. 75. ſeqq. ſed bene poteſt obtineri pax, vt remittatur rancor inter maritum, & vxorem, & eamdem declarationem poſt Bar. in conſ. 175. in princ. lib. 1. facit Card. Tuſch. in d. concl. 174. nu. 10. Marſil. in tract. Bannit. in verb. Pace n. 45. ſeq. dicit quod indiſtinctè pax fieri poteſt a marito de adulterio, & prodeſt ad pœnæ remiſſionem, imò poteſt etiam vxorem conuictam, & condemnatam de adulterio retinere, ſi vult, & e contra, & plus ſubdit d. ſententiam condemnatoriam maritum poſſe annullare, recipiendo vxorem abſq. facto, & authoritate ſuperioris, & ſolus conſenſus mariti ſufficiat abſq. conſenſu vxoris adulteratæ. Bar. conſ. 175. numero ſecundo libro primo vbi Apoſtill. Surd. de Alimen. d. quæſt. 16. numero 82. tit. 7. Card. Tuſch. d. concl. 174. nu. 44. ſeq. vbi ſubdit; niſi fuiſſet rapta per vim; quia tunc requiritur eius conſenſus. Nouell. in pract. crim. cap. fin. nu. 26. Nell. in Tract. Bann. 3. par. 2. tempor. nu. 31. Et maritus poteſt etiam recipere vxorem detruſam in Monaſterio, & ſtat in pectore mariti remittere adulterium, Surd. de Alim. d. quæſt. 16. numero 75. & 78. in fin. tit. 7.

13 Secundo ſublimita, vt ſuper adulterio poſſit fieri pax, ſed non tranſactio, poſt Bar. & alios declarat additio ad Bonifac. Vitalin. in tract. crim. Rub. de pace num. 4. in litera A, imò ſubdit quod in præſumpto adulterio etiam fieri poterit tranſactio Iul. Feret. tit. de ferijs. nu. 42.

14 Tertio ſublimita de conſuetudine, quia admittuntur remiſſiones factæ à maritis pro adulterio, vt teſtatur idem Iul. Clar. d. §. fin. quæſt. 58. num. 10. in fine.

15 Et ſcias in hac materia adulterij quod venalis concordia inter coniuges eſt prohibita l. ſi liberis ff. de pact. vbi ſi fiat conuentio per maritum prætextu concordiæ, quia remittit vxori pactum lucrandi eſt nulla; vel ſi maritus ſe reconciliat cum vxore, & conuenit ſibi delatum lucrum ob adulterium vxoris, remaneat, non valebit pactum, tanquam continens turpem, & venalem concordiam Ro. ſing. 582. Io. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 34. num. 3. ſeq. & add. ad Rom. in d. ſing. 582. Surd. in tract. de alim. tit. 7. queſt. 16. numero 90. ſeqq.

16 Secus erit quando iam lucrũ ex adulterio fuit marito adiudicatũ, & applicatum; quia maritus poteſt recipiendo vxorem iam detruſam in Monaſterio, recipere cum pacto vt ipſa non poſſit recuperare dotem; quia tunc ſumus in caſu, in quo maritus nihil remittit, ſed retinet quod iam

fuerat ſibi adiudicatum, qui eſt caſus diuerſus a primo; vt in contingentia facti reſpondit Surd.de Alim. in d.q.15.tit.7.nu.83.90.91.ſeqq.vbi late tuetur hanc opinionem.

17 Quinto limita quod vbi ex lege, vel ſtatuto pax pro aliquo delicto prohibetur, intelligitur, tam quoad delinquentem principalem, quam quoad mandantem.Iul.Clar.in d.§. fin.q.58. nu.18.vbi de communi. Card. Tuſch. d.concl.174.nu.13.

18 Sexto limita vbi imponitur pœna perpetui carceris, vel agitur ſolum de amittenda libertate. late Iul. Clar. in dicta quęſtione 58. §. fin. num. 9. & nu.10.vbi de communi.Card. Tuſch. in d.concl.174.num.14.15.

19 Septimo limita vt in caſibus,in quibus de Iure Communi imponitur pœna ſanguinis, ſi per ſtatutum imponatur pro eiſdem pœna pecuniaria, non erit licita tranſactio.Iul.Clar. d. §.fin. q.58.nu.16. vbi de communi, & dicit quod magis attendatur pæna ſtatuti, quam natura criminis. Card.Tuſch.d. concl.174.n.19.vbi ſubdit; ex quo eſt receſſum a Iure communi quoad pænam, cenſetur receſſum etiam quoad omnia.

20 Octauo limita in ſacrilegio commiſſo cum Moniali, vt nec Monaſterium, nec eius parentes remiſſionem facere poſſint,nec ſacrilegio pacem impartiri, ne propter pacem pæna ei minuatur, ſed eſt neceſſe,vt pax obtineatur a Papa. Maſquard.in tract. de Iud.par. 1. num.5.verſ.& licet dictum eſt cap. Baiard.ad Iul.Clar.in §.fornicatio nu. 19.Decian.in Tract.crim.lib.6.cap.20. nu.7.Farinacc. in tit. de delict. Carnis q.146.nu.23.

21 Intellige quando monialis fuerit profeſſa, ſecus ſi non fuerit profeſſa; quia tunc ſufficeret, vt haberetur a conſanguineis ipſius. Baiard. d.q.58. nu.40.

22 Nono limita, quod in caſibus, in quibus eſt prohibita tranſactio, non prohibetur repeti accuſatio etiam a primo accuſatore, licet tranſactionem fecerit,cum nulliter tranſegerit, vt poſt Felin.in cap.de his col.1.verſ.2.limita de accuſ. Io:Mar. Monticell. In pract. crim.reg.1.nu.9. Foller. In pract. crim. Canon.cap.35.nu.15.& Baiard. in d. quæſt. 58. num. 22. vbi tamen ſubdit quod hoc nunquam vidit in practica ſeruari, cum hodie de conſuetudine in quocunq. delicto fiant paces, & arbitror eius opinionem eſſe veram, nec ego etiam vnquam vidi ſimilem caſum in praxi contingere.

23 Decimo limita, & intellige quod parentes, ſi pacem facerent poſt finitum iudicium in crimine raptus non incurrerent in pęnam,l. vni.C.de rapt. virg.ſecundum Gabr.conſ.172.nu.43. vol.1.Baiard.d.q.58.nu. 21.& ibi Iul. Clar.n.11. in fin.dicit quod, licet parentes incidant in dictam pænam, tráſigendo in dicto crimine raptus,tamen remiſſio tenet, nec eorum nomine amplius agere poſſent,& ibi teſtatur de communi.

Quæſt. XI.

Pax a quibus habenda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Pax eſt habenda ab illis, qui habent ius accuſandi, & inter conſanguineos proximiores ſemper intelligitur ordine ſucceſſiuo, vt proximiores præferantur.*

2 *Pax habenda eſt ab offenſo.*

3 *Pax habita ab offenſo,ſi moriatur ſuffragatur.*

4 *Contrariam opinionem tenent Doct.*

5 *Quæ contraria opinio procedit, etiam ſi pax fuerit recepta per Sacerdotem.*

Pax

6 *Pax facta ſuper vulnere non extenditur ad mortem, ſi de morte non fuerit cogitatum.*

7 *Pax ſuper vulnere ab offenſo non facta mentione mortis ſi ſtatutum mentionem faciat de hæredibus, non ſuffragatur ad minuendam pœnam.*

8 *Et late declara, vt ibi.*

9 *Si pax erit data expræſſe a vulnerato in caſu mortis, non erit amplius habenda a conſanguineis.*

10 *Idem ſi fuerit conſtitutus procurator ad faciendam pacem in caſu mortis.*

11 *Pax habita à vulnerato etiam in caſu mortis non ſuffragatur quin haberi non debeat a conſanguineis de conſuetudine.*

12 *Pax eſt habenda ad hæredibus quando diſponitur ita per ſtatutum, nec ſufficit ſi habeatur a vulnerato.*

13 *Dubitatur in hoc articulo.*

14 *Reſolutio iſtius articuli.*

15 *In omnem caſum pax habita ab offenſo mortuo non impedit quin homicida, licet gratiatus mittatur in exilium per aliquod tempus.*

1 IVS faciendi pacem regulatur a iure accuſandi, vt qui præferuntur in accuſatione pariter preferantur in iure pacem faciendi, vt firmat Iul. Clar. in §. final. q. 58. n. 20. Ant. Gomez. tit. de delict. c. 3. ſub 61. Petr. a Plac. Epit. delict. c. 39. n 15. ſeqq. Petr. Bell. de re milit. pag. 136. n. 50. ſeqq. vbi late Farinac. in tit. de accuſat. q. 13. nu. 14. & q. 14. nu. 1. vbi de communi; vbi ſubdit ea potiſſimum ratione, quia vbi lege, vel ſtatuto aliquid committitur conſanguineis alicuius, intelligitur gradatim, vt proximiores præferantur ſecundum ordinem charitatis, & coniunctionis.

2 Spectat enim ius faciendi pacem ad ipſum offenſum. Iul. Clar. §. fi. q. 58. n. 20. Farinacc. in tit. de accuſat. q. 14. num. 30. verſ. Clariſſimi enim iuris eſt, Card. Tuſc. tom. 6. in verb. pax. concl. 175. nu. 21. in princ. Petr. Caball. in q. crim. caſ. 58. nu. 17. 18. vbi allegat tex. in cap. exhibita 22. verſ. quia vero de homicid. in 6. quem dicit peregrinum, & a nemine in hoc allegatũ, & ſubdit: nec amplius aliqua læſio Iuſtitiæ, vel tertij conſideratur, cum volenti non fiat iniuria c. ſcienti de reg. Iur. nu. 6. Deci. in l. nemo fraudare nu. 1. ſeq. ff. eod. vbi Cagnol. & ſi ſuperuiuat, ipſi offenſo competit ius faciendi pacem. Farinacc. q. 13. nu. 1.

3 Sed queſtio eſt an ſuffragetur offendenti pax habita ab ipſo vulnerato, vel offenſo ſi moriatur, & concluſio ſe habet negatiue, vt non ſufficiat, vt teſtatur Boſſ. in tit. de pace n. 13. qui dicit in hac opinione fuiſſe Bar. & quod Roman. teſtatur cum Bar. extare communem opinionem, & quod ita Senatus Mediolani obſeruat, & de crebriori ſententia teſtatur Vulpell. in tract. de pace q. 22. verſ. & ea tandem, & de magis communi Marſil. in tract. Bannit. in verb. pace nu. 54. vbi concordantes allegat, & Farinacc. in d. q. 14. n. 28. a qua non eſſe recedendum affirmat, & quod ita apud nos ſeruatur, & ego vidi pluries per ſacram Conſultam in ſtatu Eccleſiaſtico ita obſeruari & in Regno Neapolitano per Reg. pragm. 6. ſub titulo de compoſit. prouiſum fuit quod ſola remiſſio morientis non ſufficiat, vt teſtatur Baiar. in q. 58. nu. 51. in fine.

4 Contrariam opinionem tenuit, vt ſufficiat habere pacẽ ab offẽſo. Nell. in tract. de Bannit. in 3. par. 2. temp. q. 41. quando heredes adiuerunt hereditatem qui cenſentur omnia geſta per defunctum approbaſſe; & ideò ſubdit in fine quod tutius erit oſtendere aditionem hæreditatis, quem ſequuntur alij Doct. adducti per Iacob. Nouell. in Pract. in cap. fin. Incip. Quoniam vt doces ſub n. 111. Moron. in tract. de pace q. 111. per tot. & in fin. teſtatur hãc opinio-

nionem ſibi magis placere per rationes per eum adductas, & relatas per Car. Tuſc.tom.6.tit.de pac.q.177.n.1. vbi de communi, Petr. Caball. in q. crim. caſ.58.nu. 17.ſeq. tenet quod ceſſent omnes difficultates, ſi pax obtineatur a parte offenſa, & allegat.tex. in cap. ex habita 22.verſ.quia vero de homicid.in 6. quem dicit eſſe peregrinum, & a nemine cōſideratum, & allegatum, & etiam ſubdit; nec amplius aliqua læſio Iuſtitię, aut tertij cōſideratur, cum volenti, & conſentienti iniuria non inferatur, cap.ſcienti de reg.iur.in.6. Deci. in l.nemo fraudare videtur n.1.ſeq. ff.de regul.iur. vbi etiam Cagnol. qui Deci. ſequitur. & Iacob. Nouell. in pract.crim.cap.fin. nu. 119.

5 Quę cōtraria opinio erit vera etiam ſi pax fuerit recepta per Sacerdotem ab ipſo mortiferè vulnerato in actu confeſſionis, vt ſit admittenda in foro Iudiciali ad commodum, & beneficiū offenſoris Gulielm.de Cun.cōſ.8.tom. primo crim. parua impreſſione Gand. de Maleſic.rubr.de tranſact.& pact.ſub nu.20.Bal. in l.2.ſub num.primo.ff.ad ſyllan.late Iul.Ferer.de ferijs.nu.207. ſeq. Petr. Garz. a Toleto in ſuis deciſion.Extrauag.deciſ.24. Petr. Caball. in q.crim.caſ. 141. per totum, & ſub n. 6. in fine teſtatur de veriori, & magis cōmuni, & ibi reſpondet contrarijs, & firmant ſupradicti Doct. vt ſufficiat ſola atteſtatio Sacerdotis, niſi tamen vigore Statuti requireretur inſtrumentum, de quo late dicam infra in q. 32. Ego autem teneo opinionem negatiuam tanquam magis communem per rationem Bar.in l.damni §.Sabini n.2. ff.de damn.infect. quia ſi ſufficeret pax habita a defuncto inuitarentur homines de facili ad delictum, cum quilibet vulneratus, & proximus morti faciat pacem; & huiuſmodi ius faciendi pacem reſpiciat non ſolum ius hæreditarium, ſed etiam iura ſanguinis, & ideò eſſe habendam pacem ab alijs, vt de communi teſtatur poſt Roman. Card. Tuſch.in d.concl.177.n.6.eamdem rationem ponit Vulpell.de pace q.21.n. 2.3.

6 Primo limita, & intellige iſtam opinionem negatiuam magis communem, quando vulnus non fuiſſet mortale, nec veriſimiliter timebatur mors vulnerati, tunc pax data a vulnerato non extendatur ad mortem, cum de ea non fuerit cogitatum, ſecus ſi vulnus erat mortale, & veriſimiliter timebatur mors; quia tunc pax a lęthaliter vulnerato habita ſuffragatur deliquenti: ita diſtinguēdo firmat poſt alios, quos allegat Farinacc.in d.q.14.nu.29.Vulpell.de pace in q.22.Moron.de tregu. & pac.d.q.111.n.18.ſeq. vbi pro vtraq. parte allegat, & tandem ita diſtinguit. Ant.Gomez.tit.de delict.cap.3.nu.66. vbi de communi, & quòd itá eſt tenendum in iudicando, & conſulendo, quā diſtinctionem ſequitur Card.Tuſch.in d.concl.177.n.3.& Baiard.in d.q. 58. n.51.§.ſi.& ibi Hieron.Giachar. in addit.in litera A. qui Ant. Gomez. in d. cap. 3. numero 67. dicit quod ad fugiendas opiniones reus ſit cautus, vt exprimat in concordia quod obtineat pacem, tam pro vulnere, quam pro morte, & pro omni damno, vel lęſione, quæ ex tali vulnere ſequi poſſet, eamdem cautelam tradit Bonif. Vitalin.in tract.crimin.Rub.de pace numero 6.in fin.

7 Primo ſublimita, & intellige quādo ſtatutum ſimpliciter loqueretur quod per pacem habitam, pœna minuatur, ſecus ſi diceret, vel mentionem faceret de hæredibus: quia tunc pax facta a vulnerato non facta mentione mortis, quamuis vulnus non fuiſſet lęthale, non ſufficeret. Iul. Clar. q. 58.n.28.Farinacc.d.q.14.nu.29.verſ. ſublimita, vbi de communi, & de conſuetudine ſeruari refert Alcia. in conſ. 134.lib.5.& in hac opinione fuit prius Vulpel.de pac.in q.21.n.1.& refert etiā

autho-

authoritatem Alciat. in loco ſupra allegato per Farinac. vide Marſ. in Trac. Bannit. in verb. Pace n. 44. vbi quærit an Pax habita ab offenſo proſit, ſtante ſtatuto quod pax habeatur ab hærede offenſi.

8 Sed quia magis conueniunt verba ſtatuti huic diſtinctioni, & quia de facili morti proximus vulneratus, vt ſibi Dominus remittat peccata ſua, ipſe etiam offendenti remittat iniuriam, & quia etiam ſtatutum remittēs pœnam propter pacem offendat ius commune, ideò non eſſe extendum extra ſuos limites; ex quibus ego etiam ſequor illam opinionem, quicquid Bald. in l. 2. n. 3. C. de liber. & eorum libert. Caſtr. nu. 7. Nell. in Tract. de Bannit. 3. par. 2. temp. q. 41. voluerunt, & cum eadem diſtinctione videtur etiam tranſire Tuſch. d. concl. 177. num. 56. licet poſſit reddi turbida per ea, quæ tradit Moron. in d. q. 111. in fin. quia videtur recipere tacite iſto caſu conditionem, & retinere rancorem; quod euenit contra naturam, & ſubſtantiam pacis, & ſit minus fauorabilis animæ, & in pace nihil remanere debeat quod rancoris ſapiat; ſed totaliter charitatem continere debeat, & quid etiamſi læthaliter erat vulneratus, de facili poterat cogitare de morte, Vulpell. de pace quæſtione 22. verſ. vel modo aliquo, cum verſ. ſequen. prout ſi vulnus eſſet læthale, & quando de morte cogitatur, & ſit mentio de ea, pax a defuncto habita ſufficiat, vt in ſequenti ſublimitatione dicam. Ideò credo quod de d. diſtinctione dubitare non ſit errare.

9 Secundo ſublimito quando vulneratus expreſſe dedit pacem etiam in caſu, in quo mors ſequeretur, quia tūc ſine dubio morte ſequuta, non eſt amplius habenda pax a conſanguineis defuncti. Plac. in d. cap. 12. n. 15. Vulpell. dict. quæſtione 22. Farinacc. dict. quæſt. 14. num. 30. Bonifac. Vitalin. in Tractat. crimin. ſub num. 6. circa finem in Rub. de pace.

10 Tertio ſublimita quando vulneratus non dedit pacē expræſſe de morte, ſed dedit procuratorem ad faciendam pacem in caſu mortis: quia tunc ſi poſt mortē vulnerati pax obtineatur a procuratore, non erit perquirenda alia remiſſio a conſanguineis defuncti, vt teſtatur Farinacc. in d. q. 14. num. 31. vbi dicit quod quotidie hac cautela nos vtimur in Curia Romana per concluſionem, vt mandatum ad faciendam pacem non ſpiret per mortem, de cuius veritate dicam infra ſuo loco in q. 30.

11 Quæ tres ſublimitationes, licet de iure potuiſſent ſuſtineri, ſecus ſeruatur de conſuetudine, cum remiſſiones habitæ ab occiſis non attendantur etiam quod vulnus fuerit læthale, ac etiam, quod expreſſe fuerit facta mentio mortis: ita teſtatur poſt Alciat. in conſ. 477. nu. 1. Iul. Clar. in d. §. fin. q. 58. nu. 28. verſ. ſed certe, & quod ita bis Senatus obſeruauit. Boſſ. in tit. de pace nu. 13. Carauit. rit. 272. nu. 32. Baiard. in d. q. 58. nu. 51. in fin.

Sed vbi talis conſuetudo non vigeret non erit recedendum a ſupradictis tribus limitationibus, vt teſtatur idem Farinacc. d. q. 14. nu. 32. in fin.

12 Quæ etiam tres ſupradictæ ſublimitationes ceſſarēt quando per ſtatutum diminuitur pœna, ac diſponitur pacem eſſe habendam ab hæredibus, ſeu conſanguineis defuncti, quia tunc pax habita a defuncto non ſuffragatur. Iul. Clar d. q. 58. n. 28. verſ. aut verò ſtatutum, vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, Farinacc. d. q. 14. n. 33. qui, & Iul. Clar. & Doct. allegatos per eum adduxit, & Marſil. in tract. de Bannit. in verb. Pace nu. 44.

13 Qui Farinacc. in d. quęſt. 14. ſub nu. 33. verſ. verum, dubitat de huiuſmodi declaratione, circumſcripta conſuetudine, cum ius faciendi pacem primo ſpe-

ſpectet ad offenſum,& deinde ad conſanguineos. Ideò habita pace a vulnerato, vel a procuratore habente ſpeciale mandatum,non erit iterum petẽda pax ab hæredibus, vel conſanguineis, & ſtatutum requirens pacem ab hęredibus debeat reſtringi ſecundum ius commune:dummodo non fuerit habita ſpecialiter ab ipſo offenſo.

14 Quæ Farinacc. dubitatio remoueri poteſt per doctrinã Bar.in d.l. damni S. Sabini nu.2.de damn.infect. cum vulneratus morti proximus remittat libenter iniuriam, vt Deus omnipotens ſibi peccata ſua remittat, & quia etiã ſit habenda pax ab hęredibus, vel cõſanguineis ad pacandos eorum animos, & ſcandala tollenda,vt etiam in ſpecie reſpondit Vulpell.de pac.quæſt. 21.nu.2.3.& etiam ſequitur Cardinal. Tuſch.in d.concl.177.num.6. quorum opinio multum mihi placet, & tutior mihi videtur pro bono publico, licet eredam hoc eſſe remittendum arbitrio prudentis Præſidis Prouinciæ,qui cognoſcere valeat ſi ex remiſſione banniti per pacem habitã a defuncto conquieſceret animus conſanguineorũ,& ſcandala minime oriri poſſent,cum etiã bono publico cõueniat,vt in ſolatium conſanguineorum,& hęredum via Iuris homicida per exilium puniatur, & turpe eſſet quod homicida,ſanguine adhuc caleſcente,& non dum exſiccato,videretur in populo, & publice deambulare, & ante conſpectum hæredum,& conſanguineorũ occiſi,vt ponderat Boſſ.in tit. de remed.& ſol.dem. Princip.nu.47.verſ.non omitto tamen, & daretur occaſio ſcandali:quia hæredes proximiq. perſonæ interfectæ homicidam conſpicientes, illum de facto forte occiderent Plot.conſ.73. nu.52. verſ. Nam de Iure Diuino; vltra quod hoc modo delictum remaneret impunctum,& alij non deterrerentur in offenſionem publicam, & ipſe met homicida inſolentior efficeretur, & alios de facili interficeret.Plot.d.conſ.73. nu. 65.Petr.Caball.in quæſt.crim.caſ.58. nu.15.ſeq.

15 Et in omnem caſum habita pace ab offenſo mortuo Princeps faciens gratiam homicidæ,debet curare ne in Patria deambulet,ſed mittere illũ in exilium per aliquod tempus, vt ea omnia ſuperius adducta euitentur, & per exilium aliquam pœnam patiatur in ſolatium Conſanguineorum, prout ſolet Senatus Mediolani obſeruare, vt teſtatur Boſſ.in d. tit. ex ſola dem. Princip. n.47.verſ.non omitto,Petr. Caball.d. caſ.58.nu.16. & ità etiam vidi pluries obſeruari in ſtatu Eccleſiaſtico ꝑ ſacr. Conſultam,vbi omnia ſumma prudentia,clementia,maturitate, ac vigilantia ſolent exequi.

Quæſt. XII.

Pater pro iniuria facta filio quando pacem facere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinei proximiores ordine ſucceſſiuo pacem facere debent.*
2 *Patri competit ius faciendi pacem pro iniuria illata filio.*
3 *Pater etiam filio viuente remittit iniuriam factam filio.*
4 *Pater pacem facit pro iuria facta filio etiam eo inuito.*
5 *Contrariam opinionem tenet Doct. ibi.*
6 *Pax habita a Patre eſt validior illa habita a filio.*
7 *Filius non facit pacem ſine conſenſu patris.*
8 *Pater pacem facit pro morte filij etiam ſi non fuerit hęres.*
9 *Quę opinio reuocatur in dubium, vt per pacem quis gaudere valeat beneficio pacis a ſtatuto requirente pacem ab hęredibus conceſſo.*
10 *Pater adeò pacem facit pro iniuria facta*

Ita filio, alij filij non poſſint agere pro dicta iniuria, imò nec ipſe filius offenſus.

11 *Filius pacem facere poteſt pro iniuria, ſibi illata etiam inuito patre ſecundum præceptum Euangelicum.*

12 *Mater præfertur non relictis alijs filijs, vel alijs ſuperſtitibus in facienda pace pro morte filij.*

13 *Pater excludit matrem circa pacem quando ſuccedit filio impuberi.*

14 *Pax habita a communibus filijs per patrem de morte vxoris, non prodeſt, niſi habeatur ab alijs filijs occiſa ex alio matrimonio natis.*

15 *Contrarium tenuit Farinacc.*

16 *Author tenet contra opinionem Farinacc.*

17 *Pax pro morte vxoris a marito data requirit etiam conſenſum parentum, fratrum, aut aliorum vxoris interfectæ proximiorum.*

18 *Niſi forte ceſſaret metus reuerentialis: quia ſufficeret a communibus filijs.*

19 *Pax ſufficit vt habeatur a communibus filijs pro homicidio commiſſo per vxorem in perſonam mariti.*

20 *Pax pro morte vxoris cauſata ab extraneo an ſufficiat, vt habeatur a marito tantum, vel a patre tantum.*

21 *Conſanguineorum proximiorum appellatione non veniunt alumni.*

22 *Pax quando eſt babenda a deſcendentibus, & aſcendentibus intelligitur vſque ad infinitum, ſed a collateralibus vſq. ad quem gradum, vide ibi:*

23 *Pater non poteſt remittere iniuriam factam filio a perſona coniuncta.*

24 *Iniuria facta a perſona coniuncta reputatur maior iniuria quam facta ab alijs.*

25 *Pater non poteſt remittere iniuriam factam filio, qui non fuerit in patria poteſtate.*

26 *Mater quæ non habet filios in patria poteſtate non poteſt pro eis facere pacem.*

27 *Pater turpis, vel vilis perſona non remittit iniuriam factam filio honeſtæ perſonæ.*

28 *Pater Furioſus non poteſt remittere iniuriam illatam filio, nec etiam conſtituendo Curatorem.*

29 *Pax facta a Patre ſine filio ſolet approbari quando non interuenerunt vulnera, vel cedes.*

30 *Pater non poteſt remittere iniuriam violati thori filiæ.*

31 *Pater abſens non poteſt pacem face pro iniuria facta filio.*

32 *Pater pro filio non poteſt pacem facere in caſu ſtatuti minuentis pœnam, quã do ſtatutum loquitur in rem, & non in perſonam.*

33 *Pater pacem facere non poteſt pro filio de Iure C.*

34 *Contraria opinio verior eſt.*

35 *Pater remittens iniuriam factam filio delinquenti non præiudicat Fiſco.*

36 *Filius rumpens pacem factam per patrem ante eius ratificationem non dicitur fractor pacis: licet pœna conuentionalis contra patrem committatur.*

37 *Pater non poteſt facere pacem de morte filij ſpurij.*

1 IVS remittendi iniuriam, & faciendi pacem principaliter ſpectat ad proximiores conſanguineos excluſis alijs remotioribus. l. ſi plures ff. de accuſat. Iaſ. in l. non ſolum n. 3. ff. nou. op. nunc. Petr. a Plac. Epithom. delict. lib. 1. cap. 39. num. 15. ſeq. Ant. Gomez. tit. de delict. cap. 1. n. 35. ſub verſ. Item etiam intellige. Farinacc. q. 13. nu. 2. vbi de communi, & latius q. 14. nu. 1. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, ea potiſſimum ratione, quia vbi lege, vel ſtatuto aliquid committitur conſanguineis alicuius intelligitur gradatim, & ſem per proximiores præferuntur, cum ad eos videatur magis negotium pertinere ſecundum ordinem charitatis, & coniunctionis, quam ad remotiores.

Bal.

Bal.in l.fin. 2.notab. & ibi cæteri communiter Doct. de verb.oblig.Farinacc. d.q.14. nu. 2. vbi alios allegat, & te-
2 ſtatur de communi. Et nullus magis proximus filio offenſo eſt, quam pater: ideò offenſa facta filio remittitur per patrem.Bar.in l. ſed ſi vnius §. filiofamilias nu.2.ff.de iniur.Boer.deciſ.120. ſub nu.2.ſeq. Plac.lib.1.delict. cap.6. nu.21.Iul.Clar.§.fin.lib.5.q.58.nu.21. vbi ſubdit; quia per iniuriam factam filio magis videtur offendi pater,quàm filius, & quia pater poteſt etiam pro iniuria facta filio agere, & accuſare illum,qui filio iniuriam intulit.Farinac. d.quæſt.14.num.35. vbi de communi. Marſ. in tract.Bannit. in verb.pace nu. 41. Moron.in tract.de treug. & pac.q. 135.nu.5.

3 Primo amplia quod procedat, vt etiam filio viuente pax ſit habenda a patre pro iniuria facta filio, Farinacc. in d. quæſt. 14. num. 39. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi.

4 Secundo amplia, vt poſſit Pater facere pacem pro iniuria facta filio etiã ipſo filio inuito. Iul.Clar.§.final.q.58. nu.21.verſ.& hoc etiam, vbi refert ità fuiſſe in contingentia facti iudicatum per Curiam Tholoſanam, teſte Aufre. deciſ.261. Aſcan. Clem.in Tract. de patria poteſtate effectu 8.nu.1.in princ. vbi concordantes allegat, & ſub verſ. prima tamen opinio,teſtatur de communi.Boſſ.in tit.de pac.num.16.Farinacc.in d.q.14. nu.36.vbi de communi, & alios concordantes allegat,Car. Tuſch.tom.6.in verb.Pax concl. 174. nu.24.vbi de communi.

5 Licet aliqui Doctores contrariam opinionem teneant adducti per Farinacc.in d.quæſt.14. nu. 36. verſ. contrarium, & per Clem. de patr. poteſt. d. effectu 8.num.1.verſ. contrarium tamen.

6 Tertio Amplia, vt pax habita a patre non ſolum ſit validior quàm habita a Filio, ſed etiam habita a filio ſine conſenſu patris nihil ſuffragetur offendenti in caſu † Statuti minuentis pœ-
7 nam propter pacem, cum iam fuerit quæſita actio iniuriarum patri, quam ipſo inſcio filius minime auferre poteſt.Iacob.Nouell.in Pract. crim.cap. fin.nu. 100. Petrin.Bell.de re Militar. par. 10. tit. 2.nu.59.Farinacc.d.q.14. nu.38.vbi ſubdit,ſecus quoad odium, & rancorem, quem ſolus filius etiam inuito patre remittere poteſt. Marſil. in d.verb.pace nu.41.in fine in Tract. de Bannit.Iul.Feret.tit.de ferijs.num. 170.vbi querit an ſit habenda ab omnibus tam a patre quam a filio.

8 Quarto amplia vt pater poſſit pro filio occiſo pacem facere etiam quod pater non fuerit hæres. Nell. de Bannit.3.par.2.tem.q.47.Vulpel.in tract. de pace q.23.num. 1. vbi tamen dicit quod Nellus nulla ratione, vel authoritate, ſed obiter hanc opinionem tenuerit,ſed Aſcan. Clem. in tract. de patr.poteſt.effect.8.num.10.ſeqq.poſt alios, quos allegat, videtur omnino tenere pacem patris excludere fratres occiſi, cum iſtud ius ſit totaliter fundatum in patria poteſtate,& omnes filij cum patre reputentur vna, & eadem perſonæ; & ideò ſicut tranſigens non poteſt iterum accuſare, ità non poterunt alij filij facta tranſactione per patrem cum vna, & eadem perſona cum patre reputentur, Farinacc. q. 14.nu.20.in fine, qui ſe remittit ad ea, quæ dixit Vulpell.in d. q.23.

9 Quæ opinio de facili non eſſet admittenda vt gaudere poſſit beneficio Statuti requirentis pacem ab hæredibus; ſed ſi pater eſſet hæres vnà cum fratribus defuncti, iuxta terminos authen.defuncto C.ad Tertul.erit habenda pax,& a patre,& a fratribus,vt occaſio ſcandali auferatur,&in ſolatium fratrum, vt declarat, & tenet Vulpell. in Tract.de pace q. 23.num.2.ſeqq.& Sim.de Pret.in conſ.64. nu. 25.ſeq.dicit

cit quod in reſpicientibus factum, & quæ cohærent perſonæ, patet, & filius diuerſæ perſonæ habentur,& non quoad omnia pater, & filius cenſentur eadem perſona,& hinc ſubdit:non ſequitur per tactum manus, vel oſculum filius fecit pacem; ergo etiam pater pacem fecit;Iul.Feret.tit.de ferijs.n.170.

10 Quinto amplia,vt adeò pater poſſit facere pacem pro iniuria facta filio, vt alij filij non poſſint agere pro d. iniuria,Marant.de ord.iud.in 6.par. num. 6. & poſt eum Baiard.in d.q.58. num. 32. ſeq. vbi dicit quòd, nec ipſe filius pro iniuria ſibi facta poſt remiſſionem patris poterit agere aduerſus iniuriantem:quia pax facta a patre tollit actionem Prętoriam,quæ competit patri, & ciuilem,quæ competit filio, & allegat. Hier. Gabr. in conſ.172.nu.44.vol.1. qui teſtatur de communi, qui Baiard. dicit quod hoc limitatur in aliquibus caſibus,quos recenſet,Iaſ.in l.in perſona,ff. de pact.

11 Sexto amplia,vt è contra filius etiam inuito patre de offenſa ſibi facta pacē inire poteſt;quia eſt magis ſacro Euangelio parendum,quam parentibus, ex quo diſponitur iniurias remitti debere, & cum omnibus pacem habere, vt per Vulpell.in Tract.de pace q. 10.

12 Septimo amplia principaliter,quod occiſo filio non relictis alijs filijs, vel deſcendentibus,ſuperſtite patre,& matre,ab eis requiritur remiſſio, & matre exiſtente tantum ab ea obtinenda, licet filius eſſet vulgo conceptus, vel quod ipſa ad ſecunda vota tranſiuerit, vel quod eſſet infamis, & publicè quęſtum faceret, vel quod filio occiſo tutorem non petijſſet,& ſi cum dictis patre,& matre,vel aliquo Ipſorum ſuperſit frater,&ſoror vtrinq. coniuncti,vel ipſis deficiētibus,eorum filij,ab omnibus requirirur remiſſio, vel a nepotibus, eis non exiſtentibus, & ſi non exiſterent pater,& mater, ſed auus,& auia,vel alter eorum,& frater, vel ſoror occiſi,remiſſio quoque ab omnibus obtinenda eſſet:ità habetur per Nunc. ad.d.Pragm.in 2. par. a princ. vſq. ad nu.13.fol.141.vt refert Baiard.d.q.58. nu. 24.

13 Octauo amplia, quod dictante ſtatuto,vt pax habeatur ab hęrede & occiſus relinquat filium impuberem,matrem,& patrem, deindè obijt filius impubes,& mater eis ſucceſſit,ius faciendi pacem ſpectat ad patrem, & non ad matrem hęredem,vt poſtNunc.Tartal. in d. pragm. incip. Nelli anni paſſati par.1.n.55.ſub titulo de compoſit.firmat Baiard.ad Iul.Clar.d. §. fin. d.q. 58.nu. 52.

14 Primo limita principaliter quod dicitur proximiores defuncti conſanguineos in iure faciendi pacem eſſe præferendos remotioribus, non habere locum quando maritus interfeciſſet vxorem, quia pax facta a communibus filijs occiſori non prodeſt,niſi etiam habeat pacem ab alijs filijs occiſę ex alio matrimonio natis, vt Boſſ.in tit.de pace nu.21.verſ. quando vxor occiditur, vbi teſtatur ità fuiſſe ſeruatum per Senatum; eamdem obſeruantiam adducit Iuli.Clar.§.fin.q.58.nu.30.cum præſumatur remiſſio extorta per metum reuerentialem.

15 Farinacc.autem in d.q.14.num.48. tenet contrariam opinionem, vt pax valeat habita a communibus filijs,niſi probentur minæ, vel verbera erga filios, alias metus non præſumatur.

16 Contrariam opinionem ego arbitror eſſe veriorem,cum abſq. minis, & verberibus, ex ſola patria poteſtate præſumatur metus reuerentialis l.1.§. quę honorandæ ff.qua in re act.nō dat. & quod ſola reuerentia,& ænormis læſio ſufficiat ad præſumendum metum reuerentialem.Capic.deciſ.159.n.34. Neuizzan.conſ.22.nu.20.Alban.conſ. 77.num.11.vbi de communi.Maſcard. qui alios allegat concl.1051.nu.28.vol. 2.Oſaſch.deciſ.72.num.5. vbi firmant

pro-

procedere etiam ſi adeſſet iuramentum,& quanta læſio ſit filij,qui matre priuatur,nemo eſt qui ignoret,late Baiard.ad Iul.Clar.§.fin. q. 58.nu.55.& pro hac opinione in ſpecie adducit Vulpell.in Tract.de pace quęſt. 25. & Nunc. Tartal. in Commentar. ſuper Pragm. Regni Neapol. incip.nell'anni paſſari 50.ſub.tit.de com.poſit.&quod non ità de facili Senatus Mediolani repręhendi debebat per Farinacc.cum in illo ſupremo Magiſtratu ſemper interueniant præſtantiſſimi viri eminentis ſcientię,ac multum practici,&eamdem opinionem latè tuetur, Petr. Caball. in quæſt.crimin. caſ.58.nu.8.cum plur. ſeqq. qui ità in contingentia facti Magno Duci Etruriæ reſpondit , quamuis in caſu ſuo adeſſet etiam Iudicis decretum .

17 Imò requiritur etiam,vt interueniat remiſſio parentum fratrum , aut aliorum vxoris interfectæ proximiorum,& non ſufficiat ſola remiſſio filiorum communium,vt latè tuetur Petr. Cabal. in dicto caſ.58.nu.8.cum plur.ſeqq.quia ità expediat bono publico,vt iſti conſanguinei habeant recõpenſationẽ honoris,&ne oriatur ſcandalũ,ne homicidã conuerſantẽ palà occiderent,& ne ipſe homicida inſolentior efficiatur, & alij detereantur in offenſum publicam Reipublicæ,& priuatam propinquorũ occiſi per ea , quæ latè tradit Plot. in conſ.73.nu.52.cum pluriq. ſeqq. Boſſ. in tit. de remed.ex ſola clem. Princip. & in tit.de pace nu. 21.in fin. teſtatur quod tunc ceſſant omnes difficultates quando interuenit vnà cũ filijs cõibus auctoritas aliorum conſanguineorum.

18 Sed forſan ſufficeret ſola remiſſio filiorum communium quando penitus ceſſaret metus reuerentialis , quod eſt poſitum in arbitrio Iudicis, etiam ſi de læſione non conſtaret , vt per Menoch. de arbitrar.Iudic. caſ.136.nu.7. lib. 2. Quod contingere poterit ſi filij eſſent maiores,vel quod habitarent ſeorſum a patre,vel eſſent emancipati , vel mater fuerit occiſa propter adulterium , vt bene conſiderat Baiard. in d.q. 58. nu.55.in fine.

19 Ac etiam ſufficeret in homicidio cõmiſſo a matre in perſonam mariti,cum in ea nõ militet ratio reuerentiæ,prout in patre Iul.Clar.§.fin.q.58.n.31. Bonacoſſ.comm.opin.crim. in litera P. in verb.Pax vxoricidę.lib.1.Petr.Caball. d.caſ.58. nu.12.

20 Si verò mater fuerit occiſa non a marito,ſed ab extraneo,tunc ſufficeret habere pacem a parre tanrum , vel a marito tantum, vt dixir Catald. in Tract. de ſindicat.quæſt.128. ſed Vulpell.in tract. de pace , in d.q. 24. nu. 1. dicit quod Catal. in loco allegato loquitur ex ſuo marte tantum;& ob id ipſe Vulpell.putat pacem copulatiue ab omnibus requiri propter vnitatem perſonarum,& maximam offenſam,quæ patri, marito,& filijs irrogatur;in cuius ſententi am libenter pertranſeo, cum magis fere affi.iarur maritus , quam pater ; quia maritus vna caro cum vxore cenſetur. 31.q.2 de neptis.27.q.2.Agathoſa in fin.ead.q. ſunt qui dicunt , & c.nullum.lare Luc.de Penn.in.l.vnica. nu.50.C.de publ.lętit. lib. 12.

21 Secundo limita , & intellige principaliter quod proximiorum conſanguineorũ appellatione non veniant alumni;ſed quæſtio ſit inrelligenda de coniunctis,& conſanguineis propriè,& naturaliter , non autem ciuiliter , & impropriè,vt poſt Plac.de delict.cap.42. nu.6. ſeqq. animaduertit Farinacc. in d.q.14.nu. 49.

22 Tertio limita , & intellige , vt pax, ſeu remiſſio quando eſt habenda a deſcendentibus,ſiue aſcendentibus,intelligatur vſq. in infinitum,& quando eſt habenda a Collateralibus vſq. ad 10. gradum , & proximiores præferantur remotioribus.Plac. Epith.delict.lib. 1. cap.39.nu.13. vbi alios concordantes allegat ; ſed ſub verſ. Cęterum dixit,

quod

quod aliqui exiſtimant huiuſmodi mu
nus faciendi pacem regulari a mune-
re accuſandi proſequendi ſuam, vel
ſuorum iniuriam. Idem Petr. a Plac.
Epit. de delict. cap. 40. nu. 2. & cap. 45. nu.
2. Idem dicit, quod aſcendentibus, &
deſcendentibus competat vſq. in infi-
nitum, & regulatur ius faciendi pacem
a iure accuſandi Farinacc. d. quæſt. 13.
nu. 2. in fin. & nu. 3. & hij ſunt de Iure
Cæſareo vſq. ad 7. gradum, vt poſt
Nunc. Tartal. ad Pragm. incip. Nelli
anni paſſati par. 2. nu. 18. ſeq. ſub titu-
lo de compoſit. in lib. Commen. Diuerſ.
ſuper pragm. Baiard. in d. q. 58. nu. 23.
ſed Gomez. titulo de delict. cap. 1. nu.
34. refert tres opiniones, vt quis proſe-
quatur ſuam, vel ſuorum iniuriam vſq.
ad decimum gradum, iuxta Doctores
relatos per Petr. a Plac. d. cap. 39. nu.
13. ſecunda ſit vſq. ad 7. gradum, in
qua Plac. reſidet; Tertia vſq. ad ſex-
tum gradum, cum qua vltima opinio-
ne Gomez tranſit, & illam ſequitur
Farinacc. q. 73. nu. vbi ſe refert ad
ea, quæ dixit in quæſt. duodecima nu.
58.
23 Quarto limita, quo ad patrē, vt non
poſſit iniuriam filij remittere, quando
fuiſſet illata a perſona coniuncta. Iul.
Clar. §. final. quæſt. 58. nu. 21. verſ.
hanc tamen concluſionem, vbi de
communi Ioſeph. Ludou. commun.
opinion. lib. 1. concluſ. 41. limit. 1.
Clem. de patr. poteſt. effectu 8. num. 6.
verſ. limita 2. vbi concordantes alle-
24 gat, & teſtatur de communi: & red-
dit rationem quia iniuria facta a con-
iuncta perſona grauior reputatur, quā
facta ab extraneis Farinacc. d. quæſt.
24. numer. 39. vbi de communi. Mar-
ſil. in Tract. Bannit. in verb. pace nu-
mer. 41. verſ. item etiam Cardinal.
Tuſch. in dict. concluſ. 174. num. 26.
vbi de communi Feret. tit. de ferijs nu.
200. in fine.
25 Quinto limita, & intellige in filio
exiſtente in patria poteſtate: ideò non
poteſt pater remittere iniuriam fa-
ctam filio, qui non fuerit ſub eis patria
poteſtate. Iul. Clar. d. quęſt. 58. numer.
21. in fin. & ibi Hier. Giacar. in litera
D. vbi allegat Crauett. conſ. 45. nu. 8.
Clem. d. effect. 8. num. 1. verſ. & ad de
quod Farinacc. d. quæſt. 24. num. 40.
26 ſequen. vbi infert† quod mater, quæ
non habet filios in poteſtate, minime
poteſt pro eis pacem facere. Ioſephus
Ludou. d. concluſ. 41. in vlt. limit.
Cardinal. Tuſch. in d. concluſ. 174.
numero vigeſimo ſeptimo. Et ideò ſuf
ficit habere pacem a filio emancipato
ſine patris interuentu Iul. Clar. d.
quæſt. 58. numer. 21. in fin. & ibi Ad-
den. in d. littera D. & Baiard. num. 34.
in fin.
27 Sexto limita, quando pater eſſet tur
pis, vel vilis perſona, & filius honeſta.
Farinacc. d. quęſt. 14. nu. 42. vbi con-
cordantes allegat. Ioſeph. Ludoui. d.
concluſ. 41. lim. 2. Clement. d. effectu
8. numer. 5. Vulpell. in tract. de pace.
quæſt. 8. num. 1. & 2. Marſil. de Bannit.
in verb. pace nu. 41. Baiard. q. 58. nu.
30. & ibi Hier. Giachar. in litera C. Iul.
Feret. tit. de ferijs. numer. 200. in
fine.
28 Septimo limita in patre furioſo, qui
non poteſt iniuriam illatam filio remi-
tere. Tiraquell. de legib. connub. gloſſ.
8. nu. 34. Bero. in q. 75. nu. 3. & nu. 5.
Farinacc. d. q. 14. nu. 43. Clemen. d. ef-
fect. 8. nu. 9. in fine. in tract. de patr. po-
teſt.

Imò iſto caſu nec etiam pater furio-
ſus poſſit per Curatorē remittere iniu-
riam filio factam. Bero. d. quęſt. 75.
num. 5. Ioſeph. Ludou. d. concl. 41. li-
mit. 3. Farinacc. d. q. 24. nu. 43. in fin.
Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. quæſt. 58. ſub
nu. 30.
29 Octauo limita quando non interue-
nerunt vulnera, vel cædes tunc ſolet
approbari remiſſio a patre ſine filio fa
cta, alias requiritur cōſenſus vtriuſque
Iul. Clar. ità teſtatur de conſuetud.

D in

in §.fin.q.58.n.21.verſ.& re vera,late Farinacc.in d.quæſt.14.n.37. vbi poſt Vulpell. in Tract. de pace in q.8.& 9. tandem diſtinguit,vt pater quoad dimiſſionem rancoris, & odij (ipſo filio inuito)pacem facere nõ poſſit,reſpectu autem exercitij, actionis, vel accuſationis in leuibus puta in his, quæ deſcendunt ex Edicto prætoris, vt iniurijs, & ſimilibus poſſit, ſecus in atrocibus, quia requiritur conſenſus vtriuſq. Card.Tuſch.d. concl. 174. nu. 35.

30 Sexto limita in iniuria violati thori,quæ cum adhæreat perſonæ filij pater non poteſt illam remittere abſq. conſenſu filij.Roman.ſing. 93. Tu habes.Marſil.ſing.573. grauior eſt Plac. Epith.delict.cap. 6. nu. 22.verſ. alius etiam ſubijcitur caſus,qui concordantes allegat.Boer.deciſ.338.nu. 12.Ioſeph.Ludou.d.concluſ. 41. lim. 4. Farinacc. d. quæſt. 14.num.44.vbi de communi. Moron. de treug. & pac. quæſt.135.num. 11. vbi alios allegat Baiard.ad Iul.Clar.§.fin.quæſt.58.nu. 31.

31 Septimo limita in patre abſente, qui non poteſt facere pacem pro iniuria facta filio.Plac.d.cap. 6. num. 22. verſ.Quartus ſubijcitur caſus,vbi alios concordantes allegat, quos refert etiã Farinacc. in d. concluſ. 14. num. 45. Vulpell.in Tract.de pac.quæſt.8.nu.2. verſ.ſi præſens eſt,Baiard.ad Iul.Clar. §.final.quæſt.58.ſub num.3.verſ.& ſimiliter. Et Hieron. Giachar. in litera C.

32 Octauo limita,& intellige generaliter,quod licet pater pacem facere poſſit pro filio; tamen talis pax habita a patre non prodeſt delinquenti in caſu ſtatuti minuentis pœnam propter pacem habitam ab offenſo, quãdo ſtatutum loquitur non in rem, ſed in perſonam : quia licet iuris fictione perſona patris, & filij vna, & eadem cenſeatur, tamen re vera alia eſt perſona patris, alia perſona filij, & ſtatuta verificentur in caſu vero, & non ficto,vt poſt Petrin.de re militar. par. 10.tit.2.num.59.tenet Farinacc. in d. quęſt.14.num. 46.a qua opinione ipſe ibi teſtatur quod non diſſentit Vulpel. in tract.de pace in d.q.8.ſub n. 2.&ſub nu.5.in fin.Moron.in tract.de treug.& pac.q. 134.n. 2. & 4. dicit quod pater dicitur ficte,&non vere offenſus per iniuriam factam filijs.

33 Nono limita, & intellige procedere de iure antiquo,ſecus de Iure C.per l. 1.C.de bon. matern.cum iſta cauſa faciendi pacem cenſeatur aduentitia, in qua pater filio pręiudicare non poteſt, vt tenet Pinell.& Iaſ.in locis relatis p Clement.in d.effectu 8.nu.7.verſ.limi-
34 ta 3. vbi tamen ſubdit † contrariam opinionem veriorem eſſe,cum pater videatur magis iniuriam pati,quã filius, & iniuria facta filio cenſeatur facta patri,& quod in actione iniuriarum non habeatur conſideratio ad rem, ſed ad perſonam,& ideò ceſſare regulam d. l. 1.C.de bon. mater.

35 Decimo limita, & intellige quod huiuſmodi remiſſio facta a patre p iniuria facta filio nõ pręiudicat Fiſco quin non procedatur contra delinquentem, cum iam per delictum ſit ius Fiſco acquiſitũ:quod non poteſt ei auferri per tertium, & Reipublicæ etiam intereſt delicta non remanere impunita:& poſt alios, & in ſpecie poſt Grammat. ità intrepide tenet Aſcan. Clem. Effect. 8. numero decimo quinto cum plur. ſeqq.

Sed tantum Fiſco erit pręiudicium; quia filius iniuriatus, vel offenſus non poterit accuſare : & ideò Iudex non poterit habere auxilium ab ipſo filio in reperiendo delictum;ſed aliunde accuſationem, & probationes Iudex nitatur habere, & ſi nihil inuenerit, delatus de iniuria abſoluatur, vt declarat idem Clemen. in effect.8. num. 19.

Vn-

36 Vndecimo limita, & intellige quòd licet ſupradictum fuerit, quod de Iure communi pater poſſit inuito filio pacē facere de iniuria ei illata, & promittere factum filij: tamen ante ratificationem factam per filios, quæ omnino requiritur, vt late poſt alios, quos allegat, firmat Moron. in Tract. de Treug. & pac. q. 135. nu. 2. ſi filij fregerint pacem factam a patre, non dicuntur fractores, neq. proditores pacis, licet aduerſus patrem, qui pro filiis promiſit conuentionalis pœna cōmittatur. Moron. dict. q. 135. num. 12. expræſſe ſentit Vulpel. in d. quęſt. 8. & melius q. 9. Bombin. conſ. 59. per totum. Baiard. in d. q. 58. nu. 34. Vulpell. in eod. Tract. de pace q. 61. nu. 2. q. 80. nu. 1. Rimin. Iun. conſ. 134. num. 21. tom. 1. crim. Diuerſ. Cardin. Tuſch. tom. 6. in verb. Pax. concl. 184. n. 1. vbi de magis communi.

37 Duodecimo limita, vt pater de morte filij ſpurij pacem facere non poſſit Vulpell. in Tract. de Pac. q. 17. & late Iodoch. in pract. crim. cap. 145. num. 12. circa finem.

Quæſt. XIII.

Pax a filijs de morte patris habenda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Pacem facere ſpectat ad filios legitimos, & naturales.*
2 *Item ad nepotes.*
3 *Item ad aſcendentes, & deſcendentes in infinitum.*
4 *Item ſi ab hereditate paterna ſe abſtinuerint, & quid ſeruetur in practica.*
5 *Pax de nece Monaci ad filios ſpectat.*
6 *Alij autem tenent ſpectare ad Monaſterium.*
7 *Declara, vt ibi.*
8 *Pax Monaci occiſi ante profeſſionem ſpectat ad filios, & non ad Monaſterium.*
9 *Filij ſi velint facere pacem, & Monaſterium deneget, filij præferuntur, & è contra.*
10 *Pax ſi Monachus non habeat filios eſt habenda copulatiue ab ipſo monacho, & Abbate Monaſterij.*
11 *Pax pro iniuria facta Clerico eſt habenda ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli.*
12 *Pecunia proueniens ex remiſſione facta Monaco applicatur Monaſterio.*
13 *Pax pro iniuria facta Monacho ante ingreſſum Religionis, vel eius patri, eſt habenda a filijs interfecti, vel offenſi.*
14 *Pax pro iniuria illata Moniali eſt habenda a Summo Pontifice, & a Monialis conſanguines.*
15 *Pax adeò ſpectat ad filios interfecti, vt ſit habenda etiam a filia fœmina.*
16 *Contrariam opinionem, vt ſufficiat habere pacem a maſculis.*
17 *Diſtingue, vt ibi nu. 19. 20. 21. 22.*
18 *Mulierum ingenium facile eſt ad vindictam.*
23 *Filij legitimi, & naturales faciunt pacem pro nece patris, excluſis filijs naturalibus tantum.*
24 *Filij naturales, qui ſunt nati ex ſolutis cæteris alijs conſanguineis in accuſando, & pacem faciendo præferuntur.*
25 *Præterquam ſi adeſſent filij legitimi, & naturales.*
26 *Filij naturales legitimati, non exiſtentibus filijs legitimis, & naturalibus, faciunt pacem pro morte patris.*
27 *Filij ſpurij, & adulterini, ſicut non poſſunt accuſare ſuper nece patris, nec etiam facere poſſunt pacem.*
28 *Pater nec etiam pacem facit de nece filij ſpurij.*
29 *Filius natus ex damnato coitu poteſt, & accuſare, & pacem facere de morte matris.*

30 *Contrarium in aliquibus locis ſeruatur de conſuetudine.*

31 *Filij illegitimi tunc admittuntur in aliquibus caſibus quando deficiunt filij legitimi, & naturales.*

32 *Filij naturales agnoſcentes certum patrem poſſunt de illius nece accuſare, & pacem facere.*

33 *Pax eſt habenda a filio exheredato, vel emancipato de morte patris.*

34 Pax *eſt habenda a filio adoptiuo de morte patris adoptantis, dummodo tranſiuerit poteſtatem illius.*

35 *Item quando patri adoptanti ſuccederent.*

36 *Filij minores non poſſunt facere pacem de morte patris ſine authoritate Tutoris.*

37 *Autor pro filio poſthumo non poteſt facere pacem de morte patris poſthumi.*

38 *Filij facientes pacem pro nece patris nõ dicuntur adire hæreditatem, maximè ſi aliquid acceperint pro dicta pace inienda: & quid ſeruandum ſit ad tollendas omnes diſputationes.*

1 CVM filij legitimi, & naturales ſint patri proximiores, ad eos ſpectat remittere iniuriam, ac pacem delinquenti dare Petr. a Plac. Epithom. Delict. lib. 1. ca. 40. num. 2. in fine, & latius capit. 45. nu. 2. Farinacc. in tit. de accuſat. quæſt. 13. nu. 3.

2 Primò amplia, vt idem ſit in nepotibus Petr. a Plac. d. c. 45. n. 2. Farinac. d. q. 13. nu. 4.

3 Secũdo amplia, vt procedat in aſcẽdentibus, & deſcendentibus omnibus vſq. in infinitum, Petr. a Plach. in d. cap. 45. nu. 2. in fine Farinac. d. q. 13. n. 3. in fine, & poſt Nũc. Tartal. ad Pragm. incip. nell'anni paſſati par. 2. num. 18. ſeq. ſub titulo de compoſit. in lib. comment. Diuer. Baiard. ad. Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 23. & late dixi ſupra in quęſt. 11. in 3. limit.

4 Tertio amplia, vt ad filios ſpectet facere pacem etiam ſi ſe abſtinuerint ab hæreditate paterna, & ſtatuto caueatur quod homicida ad patriam reſtitui nequeat, niſi prius ab hæredibus occiſi pacem habuerit, vt per Bar. in l. ſi filius §. qui patri nu. 8. ff. de vulg. & pupillar. ſubſtitut. quem Doct. communiter ſequuntur, vt teſtatur Vulpell. in Tract. de pace quęſt. 11. nu. 5. ſeq. Deci. in cap. in præſentia num. 63. de probat. Boer. deciſ. 121. nu. 4. in fine Hyppol. Riminal. in l. qui ſe patris nu. 82. C. vnd. liber. Farinac. q. 14. nu. 19. vbi de communi, & concordantes allegat Iul. Feret. tit. de ferijs. nu. 66. vbi dicit quod in filijs repudiantibus hæreditatem, pax non eſt quid hæreditarium, ſecus in hæredibus extraneis eſt, quid hæreditarium, ea potiſſimum ratione, quia ex ſubiecta materia ſtatutum de hęrede ſanguinis, & non honorum interpræratur; quia licet filius non ſit hęres in effectu, habet tamen ius vindictę, & agnationis inſeparabile, cum ſit portio paterni corporis l. cũ ſumus §. ſi. C. de agric. & cenſit. lib. 11. & ſit vna caro cum patre cap. hac auctoritate 35. diſtinct. & latius proſequitur Vulpell. d. q. 11. n. 2. 3. 4. & eamdem opinionem videtur tenere Iul. Clar. in d. q. 58. nu. 31. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi. Farinacc. tit. de accuſat. q. 13. nu. 5. & latius q. 14. nu. 20. & ibi de communi, & concordantes adducit. Deci. reſpon. 38. nu. 16. verſ. ad quę vol. 1. Marſ. in tract. Bannit. in verb. Pace nu. 5.

Qui tamen Vulpell. in eadem q. 11. n. 5. ſeqq. adducit Nell. in tract. de Bannit. 3. par. 2. temp. q. 35. & Alciat. in l. ſi filius ff. de vulg. & pupill. qui licet fateatur caſum eſſe dubium; tamen ex communi reputatione per illud verbum, hæres, intelligi debeat de vniuerſali ſucceſſore l. ſciendum de verb. ſignifi. & tandem Vulpell. reiecta opinione Alciati, & aliorum teſtatur

non

non eſſe recedendum a ſupradicta cõmuni opinione, quę eſt fundata ne ſcandala oriantur per remiſſionem Banniti, quæ de facili oriri poſſent, ſi animi filiorum non eſſent pacati; & eamdem rationem dicit conſideraſſe Iaſ. in l. cum filio familias nu. 100. de leg. primo, & eamdem opinionem, vti communem ſequitur Farinacc. in d. quæſt. 14. n. 20. verſ. & licet contrarium. Quæ opinio communis ſequenda erit, ſi filij, qui hæreditatem recuſarunt eſſent armigeri, & non quieti, & oſtenderent reduxiſſe ad eorum animum necem patris; licet forſan dicendum eſſet ſi dicti filij non eſſent tales: quia tunc ceſſaret ratio per Doct. cõſiderata de timore futuri ſcandali: Sed Senatus Mediolani ſolet obſeruare, vt pàx habeatur ab hęrede ſanguinis, & a filio ſe abſtinente ab hęreditate, & ab hęrede bonorũ, vbi de dicto hęrede bonorum appareat, vt refert. Iul. Clar. §. final. q. 58. nu. 31. verſ. ego verò Card. Tuſch. d. concl. 174. nu. 42. ſeq. ſed vbi non appareret de hærede bonorum tempore pacis, pax habita a filio valebit: Sed Senatus Mediolani ſolet apponere in approbatione gratię quod ſi aliquando appareret de hærede bonorum, ab eo etiam ſit habenda pax, vel remiſſio in termino duorum menſium, alias gratia ſit nulla; vt teſtatur idem Iul. Clar. d. §. final. quæſt. 58. numero 31. in fine.

5 Quarto amplia vt procedat etiam ſi filij patrem monachum profeſſum haberent, qui fuiſſet interfectus, vt ad ſuos filios ſpectet facere pacem ſecundum aliquos. Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 24. conſuluit Feder. de ſen. conſ. 174. Boer. deciſ. 121. numer. 9. vbi firmat hanc opinionem magis communem Petr. a Plach. Epithom. delict. cap. 6. n. 18. & cap. 42. nu. 16. Carauit. rit. 275. circa finem.

6 Alij autem tenuerunt remiſſionem ſpectare ad monaſterium, & non ad filios, vt de magis communi teſtatur. Alciat. in l. 4. §. Cato. 175 ff. de verb. oblig. vt refert Iul. Clar. in quæſt. 58. numer. 24. & Cardin. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 174. num. 36. ſequen.

7 Qui Iul. Clar. in eadem q. 58. num. 24. verſ. ego verò, diſtinguit, Aut conſtat iniuriam factã fuiſſe monacho intuitu monaſterij, & tunc ſpectet ad ipsũ monaſterium: Aut conſtat fuiſſe factam intuitu perſonæ ipſius monaci, & tunc filij ſunt præferendi, Aut ſumus in dubio, & tunc ſpectet ad vtrumq. & ſubdit quod in omnem caſum tutius erit ab vtroq. remiſſionem habere, & ceſſabit omnis difficultas, & quod ità in contingentia facti per Parlamentum Burdegalenſe fuerit reſolutum, quam diſtinctionem Iul. Clar. refert. Cardin. Tuſc. in d. concl. 174. nu. 34. & de ead. diſtinct. Clari mentionem facit. Vulpell. in tract. de pace, in q. 13. n. 1. & cũ Iul. Clar. diſtinct. prius tranſit Carauit. tit. 275. nu. 34. & Farinac. titulo de accuſat. quęſt. 13. num. 26. ſub verſ. ſi verò. Qui Vulpell. tradit aliam diſtinctionem, quæ eſt, aut agitur de pœna applicanda hæredibus occiſi, & ſi monaſterium ſit capax, & tunc monaſterium admittatur, aut agitur de pace ab hęredibus obtinenda ob quietem publicam, & tunc indiſtinctè, nulla habita ratione de Iul. Clar. diſtinctione ſemper ſpectet ius faciendi pacem ad filios, & ibi reddit bonam rationem, cuius opinio mihi multum placet, cum arma monaſterij lachrimæ, & orationes eſſe debeant, & non vindicta, & cum eadem Vulpell. diſtinct. per tranſit Farinacc. d. q. 13. num. 26. verſ. ſed certè.

8 Sed in omnem caſum quando monachus occiſus non fuiſſet profeſſus, tunc filij admittuntur ad pacem, & non monaſteriũ. Iul. Cla. d. §. fin. q. 58. n. 24. in fine, vbi teſtatur ità fuiſſe deciſũ p Senatũ Mediolani, quam deciſionẽ refert

Card. Tuſch. in d. concl. 174. num. 40.

9 Si verò filij facere vellent pacem, & Monaſterium denegaret, tunc fauore pacis præferantur filij, & è contra, ſi Monaſterium pacem dare vellet, & filij recuſarent, fauore pacis Monaſterium præfertur, vt poſt Bero. in cap. in præſentia n. 474. de probat. firmat Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. d. quęſt. 58. num. 38.

10 Sed ſi Monachus offenſus non haberet filios, tunc pax erit habenda ab ipſo Monacho, & illius Abbate, nec vnus ſine alrero pacem facere poterit; quia licet Monachus quoad mundũ ſit mortuus cap. cum dicatis 12. q. 1. gloſſ. in cap. Religioſus, verſ. non habet de teſtam. in 6. tamen iure naturali reputatur viuus; ideò ſimul cũ monacho Abbas iniuriam remittere poterit; & eodẽ modo Monachus ſolus illam facere nequit, cum non poſſit pro iniuria ſibi illata agere, ſed pro eo agat Abbas, poſt Bal. in rubr. de treug. & pac. n. 1. Io: de Arn. Comment. 190. Carauitt. rit. 175. nu. 27. ſeqq. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. d. q. 58. nu. 38. in fine.

11 Sed quia etiam per Iniuriam factam Monacho, vel Clerico dicitur etiam iniuria facta Monaſterio, vel Eccleſiæ; ideò pax erit habenda ab Epiſcopo, vel Abbate cũ conſenſu Capituli, Bal. in l. preces nu. 11. verſ. 7. quæro C. de Tranſact. Alex. in l. Curatoris circa finem C. de pact. Marſ. in Tract. Bannit. in verb. pace num. 42. late Farinacc. q. 13. nu. 26. vbi alios allegat, & teſtatur de communi Carauit. d. rit. 175. n. 31. ſeq. vbi ſubdit quod iſto caſu ſufficeret pax abſq. alio conſenſu Monachi.

12 Ex quibus ſequitur, quod pecunia prouenienda ex remiſſione iniurię illatæ Monacho, applicabitur Monaſterio, & non parri eiuſdem Monachi, ſi illum haberet. Roman. ſingul. 456. Deci. in cap. in pręſenti nu. 57. de probat. Petr. a Plach. Epitom. delict. lib. 7. cap. 6. nu. 18. Carauit. d. rit. 175. n. 33. vbi refert quod licet Boer. in deciſ. 121. nu. 9. aliter teneat, & aſſerat ſuam opinionem eſſe communem tamen prima opinio ſibi magis placet.

13 Si verò iniuria inferatur ante ingreſſum Religionis, de nece patris Monachi, vel iniuria eidem monacho facta ante dictum ingreſſum, nec monachus, nec monaſterium poterunt facere pacem. Monachus non poteſt, quia pro mortuo habetur, monaſterium non poteſt, quia iſto caſu ipſi iniuria illata nõ fuit, & ideò tale ius remittendi iniuriam remanebit penes filios offenſi, & interfecti, vt bene declarat Boſſi. in tit. de Pace nu. 24. ſeq. vbi tamen ſubdit, quod deficientibus filijs monachi offenſi, ius faciendi pacem transfertur in monaſterium etiam quod iniuria fuerit illata ante ingreſſum monaſterij, & idem ſequitur Farinacc. in d. quæſt. 13. nu. 26. verſ. vnum tamen.

14 Pro Moniali autem rapta remiſſio eſt habenda a Summo Ponrifice & a conſanguineis monialis, ſuam, vel ſuorum iniuriam pro ſequentibus quando monialis fuiſſet profeſſa, ſecus ſi non fecerit profeſſionem, quia tunc non requiritur remiſſio Papæ. Boſſ. in tit. de pace nu. 27. Baiard. d. q. 58. nu. 40. & late dixi ſupra in q. 9. in 8. limit.

15 Quinto amplia, vt in tantum ſit habenda pax a filijs, vt procedat etia m ſi cum maſculis filijs adeſſent filiæ fœminæ, adhuc ab eis obtinẽda erit. Ant. Gomez. tit. de delict. c. 3. nu. 65. Petr. a Plac. Epithom. delict. c. 46. nu. 11. cum ius vendicandi irà comperar fœminis, ſicut maſculis l. SororemC. de his quibus, vt indign. Boſſ. in tit. de Pace nu. 8. Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 34. verſ. ſed contrarium, vbi de communi, & quod ibi ita ſeruatur.

16 Contrariam ſententiam tenent, vt ſufficiat habere pacem a maſculo. Bal. in cap. 1. §. quia num. 14. qui feud. dar. poſſ. Deci. in cap. in præſentia nu. 63. de probar. cum alijs congeſtis per Tiraquell. in q. 1. l. connubij. n. 58.

&

& cum alijs allegatis per Vulpell. in Tract. de pace quęſt. 14. nu. 12. Marſil. in Tract. Bannit. in verb. pace n. 43. vbi dicit quod ità habuit in facto, & eſt Gloſſ. ſingularis in cap. primo hoc autem de his, qui feud. dar. poſſ. late poſt alios, quos allegat Riminal. Iun. conſ. 307. nu. 12. lib. 3. vbi ſubdit quod licet aliqui Doctores contradicant; tamen opinio gloſſę procedit ſine dubio de iure Longobardorum, & ſic verificari in Prouincia Lombardię. Decian. reſp. 35. nu. 1. vol. 1. vbi de veriori opinione, quod ſufficiat habere pacem ab hæredibus, vel filijs maſculis, & in ſtatuto requirente pacem non compræhendatur fœminæ; dummodo fœmina non fuerit hęres ſola inſtituta.

17 Vulpell. autem in Tract. de Pace q. 14. nu. 3. tranſit cum hac diſtinctione, Si fœmina eſt hæres inſtituta cum maſculo, vel aliter eſt conſanguinea occiſi, & tunc ab ipſa etiã eſt obtinenda pax: cum licet proprijs manibus fœminæ vindictam facere nequeant, tamen videntes homicidam reſtitutum ad patriam, ſanguinis ardore, atq. ira percitæ alios conſanguineos maſculos ad vindictam excitare ſolent; vel mediante pecunia, vel veneno ad vindictam

18 concurrunt teſte† Plin. Nat. hiſtor. lib. 25. cap. 2. & facile ſit ingenium mulierum ad vindictam. Crauett. conſ. 99. nu. 6. poſt. Alex. in conſ. 99. nu. 4. vol. 1. Burſatt. conſ. 134. n. 36. vol. 2. Maſcar. de probat. concl. 85. nu. 12.

19 Aut fœmina, quæ eſt hæres inſtituta cum maſculis non eſt conſanguinea in terfecti, & tunc ſufficiat, vt a maſculo ſolo pax obtineatur, vt per Vulpell. in d. quęſt. 14. nu. 3. quę diſtinctio mihi multum placet, & illam approbare videtur, Baiard. q. 58. nu. 60. licet turbida reddi poſſit, quando Statutum requirit pacem ab hæredibus, cum ius vindictę tunc efficiatur hęreditarium. Doct. in l. 4. §. caro ff. de verb. obligat. & pręcipue Rip. num. 102. Decian. reſpon. 38. num. 14. vol. 1.

20 Si verò filia fœmina non eſſet hæres inſtituta: ſed tantummodo ei fuiſſet relictum legatum, ab ea non requiritur pax, ſed ab hæredibus Teſtamentarijs, Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 34. in fine, vbi teſtatur ità fuiſſe per Senatum deciſum quando hęredes teſtamentarij eſſent etiã hęredes ſanguinis. Car. Tuſch. tom. 6. in verb. Pax concl. 175. nu. 30.

21 Ac etiam quando filia fœmina eſſet excluſa a ſucceſſione per ſtatutũ, quia non requiritur pax ab ea Iul. Clar. §. fin. d. q. 58. nu. 34. verſ. bene verum eſt, vbi teſtatur bis per Senatum reſolutum fuiſſe, Card. Tuſch. d. concl. 175. nu. 30.

22 Baiard. autem in d. q. 58. nu. 62. dicit forſan eſſe contrarium tenendum, cum iura ſanguinis Statuto minime tolli poſſint. l. Iura ſanguinis de regul. Iur. & quia ius faciendi pacem non eſt hæreditariam, & allegat Bart. in l. dam ni §. Sabini n. 2. ff. de damn. infect. Bonacoſſ. comm. opin. crim. par. 1. in verb. ſtante ſtatuto quod occidatur, & latius dicam infra in q. 15. de Pace obtinenda a fœminis.

23 Sexto amplia principaliter, vt filij legitimi, & naturales pręferantur in accuſando, ac in faciendo pacem pro nece patris quibuſcunq. alijs filijs naturalibus, cum duo vincula magis ſtringant, quam vnum. l. re coniuncti verſ. præfertur, & ibi Iaſ. nu. 17. ff. de leg. 3. Petr. Bell. in Tract. de re milit. in loco relato per Farinace. in quæſt. 13. ſub nu. 69. verſ. primo, quod, vbi firmat hoc eſſe veriſſimum, & idem voluit Vulpel. in tract. de Pac. q. 16. ſub num. 4. verſ. dum modò legitimi.

24 Septimo amplia, vt filij naturales, qui certum patrem agnoſcunt, & ſunt nati ex parentibus, inter quos, & tempore conceptionis, & tempore Natiuitatis poterat contrahi matrimoniũ, ſicut poſſunt ſuper nece patris, accuſare,

ſare,& cœteris alijs conſanguineis in accuſando præferuntur, ſecundum receptiſſimam communem opinionem atteſtatam a Petr.a Plac.lib.7.cap.41. nu.5.ſeqq. vbi late hanc concluſionem comprobat, prout refert, & ſequitur Iul.Clar.§.fin.quæſt.14.verſ.quæro an filij illegitimi, & antè iſtos Petr. Bell. in tract.de re milit.fol. 139.nu.64.vbi de cõi.Farin.in d.q.13.n.68. vbi etiã de receptiſſima opinione; & etiam poterunt ſuper morte patris facere pacem, cum pax, & accuſatio in iſta materia in Iure ęquiparĕtur Ant.Gomez. tit.de delict.cap.3.nu. 61.ſeqq.Petr.a Plach.in Epithom.delict.lib.1.cap.39. ſeqq.Iul.Clar.§.fin.q.58.verſ.ſcias autem Farinacc.d.q. 13.nu.1.in princ.& nu. 69. in princ. & in terminis quod a filijs naturalibus de morte patris Marſil.in tract.Bannit.in verb.pace nu.50. & loquitur etiam a filijs eorum,& ſuffragetur condemnato etiam in caſu,in quo perſtatutum diſponitur,quod pax habeatur a filijs, & ibi concordantes alleganr,& poſt Fulg.in conſ.199.Vulpell. in tract. de Pace quæſt. 16. ſub nu.4.

Er licer Petr. de re milir. pag. 139. nu. 64. referat quod ſi filij narurales non ſint hæredes, & adſint defuncti conſanguinei multum honeſti valde dubitat an dictis cõſanguineis faciendo pacẽ naturales præferantur,ſed potius credit,ſaluo lectoris iudicio,vt naturales filij pręferãtur cõſanguineis in accuſando,nõ tamẽ in faciẽdo pacem: ꝙ ſi verũ eſſet,deſtrueretur totaliter dicta ſupra firmara concluſio, cum pax, & accuſario in iure ęquiparentur: & ideo ſicut pręferuntur alijs conſanguineis in accuſando, vt fatetur ibi idem Petr. pariter etiam ſint præferendi in faciendo pacem prout idem ſentit Farinacc.in d.quæſt.13.ſub nu. 69. verſ. ſecundo dicit.

25 Quam ampliationem intellige eſſe veram non exiſtentibus alijs filijs naturalibus,& legitimis in ſimul, vt præferantur omnibus alijs conſanguineis, ſed non dictis filijs legitimis, & naturalibus, vt late Nunc.Tartal. in Comment.Pragm. incip. Nelli anni paſſati nu.22.ſeqq.de compoſit.Baiard.in d. q.58. nu. 24.

26 Octauo amplia, vt ſit etiam habenda pax a filijs naturalibus legitimatis, non exiſtentibus alijs filijs legitimis, & naturalibus, vt late per Nunc.Tartal.in loco ſupra citato nu.22.ſeqq.Baiard.in d.q.58. nu. 24.

27 Nono amplia principaliter,vt omnes filij ſpurij adulterini inceſtuoſi nati vel ex perſonis, cum quibus non poterat eſſe matrimonium, vel nati ex damnato coitu,in omnibus caſibus,in quibus nõ poſſunt accuſare ſuper morte patris, nec etiam ſuper ea poterunt facere pacem,vt audacter firmat Farinacc. in d.quęſt.13. nu. 61. cum plur, ſequen. & præcipue ſub nu.69. in fine & ſub numero 70. cum plurib. ſeqq. reſpondet ad contraria, quæ per Doctores contra filios illegitimos adducebantur ad illos excludendum ne ius faciendi pacem eis competeret; vide Nouell. in pract.crim.cap.fin. num. 97.

Cum certa ſit concluſio, quod filio ſpurio,vel illegitimo non detur ius pacem iniendi,Iul.Clar.§.fin.q.58.nu. 25.vbi teſtatur ità fuiſſe per Senarum Mediolani reſolutum. Plac.Epirhom. delict.lib.7.c. 11.fere per tot. & præcipue ſub nu.47.ſeqq.Herculan. de caut.de non offend.cap.32.nu.7. Vulpell.in tract.de Pace q. 16.nu.1.ſeqq. Baiard. ad Iul.Clar.in d.quęſt.58.nu. 142.Iodoch.in Pract. crim. cap. 145. num. 12. in fine Card. Tuſch. tom.6. in verb. pax concl. 174.num. 40. Iul. Feret. tit. de ferijs. num. 113. crica finem.

28 Et è contra pater non facit pacem de morte filij ſpurij, & illegitimi. Iodoch.in d.pract.crim.cap.146.nu. 12.

Mar-

Marſil. in Tract. de Bannit. in verb. Pace nu. 50. verſ. attamen. Baiard. in d. q. 58. nu. 42. circa finem, Vulpel. in tract. de Pace q. 17.

Ideò in omnibus caſibus, in quibus filij ſpurij accuſare non poſſunt ſuper morte patris, ſucceſſiue nec etiam face re poſſunt pacem filij legitimi, & natu rales ſpuriorum, cum non admittantur ad accuſandum ſuper morte Aui, Felin. in cap. nonnulli §. ſunt, & alij num. 56. de reſcript. Petr. a Plach. d. cap. 47. nu. 27. Farinacc. d. quæſt. 13. num. 64. & adducitur viua ratio: quia ſi filij ſpurij non admittuntur ad accuſandũ ſuper nece eorum patris; quia illum non agnoſcunt, nec certũ habent; multo minus debent admitti nepotes, cum ipſi multo minus agnoſcere poſſint eorum Auum.

29 Primo ſub amplia iſtam nonam ampliationem procedere in filio ex damnato coitu nato ſuper morte matris ꝙ poſſit, & accuſare, & pacem facere de iure communi, cũ illa certa ſemper ſit; vt poſt Petr. Bell. in tract. de re mili. fol. 139. nu. 64. teſtatur Iul. Clar. in d. q. 58. nu. 25. circa finem, vbi de communi, & eamdem opinionem vti communem, & veriorem ſequitur Farinacc. in d. q. 13. nu. 67. Vulpell. in tract. de pace q. 16. nu. 4. verſ. ſed hoc matre.

30 Quæ communis opinio de conſuetudine in aliquibus locis attenditur vt filii illegitimi non admittantur ad pacem nec etiam pro nece matris; vt de obſeruantia Mediolani teſtatur Iul. Clar. in d. §. fin. q. 58. nu. 25. in fi. & de eadem obſeruãtia Mediolani mentionem facit Farinacc. in d. q. 13. nu. 74. & de conſuetudine Flandriæ teſtatur Iodoch. in d. pract. crim. cap. 146. num. 13. 14.

31 Secundo ſubamplia, & intellige, vt filii illegitimi admittantur in caſibus, de quibus ſupra quando nõ adſunt alii filii legitimi, & naturales, ſecus ipſis exiſtentibus; quia duo vincula vincũt vnum, vt dixi ſupra de filio naturali in ampliatione 6. & de his ſpuriis loquitur Vulpell. in Tract. de pac. quæſt. 16. per tot. vide Iul. Feret. tit. de ferijs nu. 113.

32 Filii autem illegitimi, & ex damnato coitu nati accuſare non poſſunt de morte patris, quando patrem certum nõ habent, vel ſi illũ certũ habeant præ infamia nominare non audent, & tunc certum eſt, quod iſti non poſſunt ſuper nece eorum parentum accuſare, cum quos parentes habeant; neſciat; vt late poſt alios, quos allegat firmat Farinacc. in d. q. 13. n. 61. 62. ſeqq. vbi teſtatur de communi, & exemplificat in filio nato ex publica meretrice, qui pa trem ignorat, & in filiis adulterinis, vel inceſtuoſis, & ex damnato coitu natis ex parentibus, inter quos non poterat tempore conceptionis, & natiuitatis adeſſe, vel contrahi matrimonium.

Dummodo iſti ſpurii, & ex damnato coitu nati agnoſcant certum patrem; quia tunc ab eis erit habẽda pax, cum poſſint accuſationem proponere de morte eorum parentum, vt de communi teſtatur Petr. Bell. de re mil. fol. 139. num. 64. & ſequitur Iul. Clar. in q. 14. verſ. quæro an filii illegitimi in fin. & q. 58. nu. 25. in fine, & eamdem opinionem vti rationabilem, & communem ſequitur Farinacc. in d. q. 13. nu. 63. Rimin. Iun. conſ. 442. nu. 19. ſeqq. vol. 4.

33 Decimo amplia in filio exhęredato, vel emancipato, a quo habẽda eſt pax; cum iura ſanguinis per exheredarionem non tollantur. Tex. in l. fin. ff. vnd. legit. Nunc. in loco ſupra citato ſub n. 22. ſeqq. Baiard. d. q. 58. ſub. nu. 24. & nu. 56. Nouell. in pract. crim. cap. fin. nu. 98. dicit, quod pax prodeſt pro ſtatuto, ſi habeatur a filio non hærede, etiam ſi ſtatutum dicat quod Pax habeatur ab hærede.

34 Vndecimo amplia, vt pax habenda ſit a filiis adoptiuis quando tranſeunt

ſeunt in poteſtatem adoptantis: quod contingit quando arrogatur ab aliquo ex aſcendentibus, cum propriè tunc dicatur ſuus filius, iuxta terminos l.cũ adopt.C.de adopt.& §.ſed hodie Inſt. eod.tit.ſecus, quando non tranſeunt in poteſtatẽ adoptantis, vt colligitur per ea, quæ late tradit Farinacc. in d.q.13. nu.37.ſeqq. & præcipue ſub nu.46.& expreſſe etiam tenuit Nunc. Tartal. in d.Pragm. Nelli anni paſſati nu. 17. & poſt eum Baiard. in d.q. 58. nu.24. in princ.

35 Qui Farinacc.in d. quæſt.13. ſub n. 46.poſt Petr.a Plach. cap.40.num.10. Epithom.Delict. poſuit etiam alium caſum, vt filij adoptiui poſſint accuſare de nece patris, quãdo patri ab inteſtato ſucceſſiſſent; & ſic videtur per regulam generalem in iſta materia ſupra firmatam, vt eis iſto caſu etiam competat ius faciendi pacem; vbi tamen Farinac.dicit in d.n. 42.in fine, quod iſto caſu ius eis competit accuſandi, non vti filijs, ſed vti hæredibus; & ideò non erunt præſerendi alijs conſanguineis.

36 Primo limita, & intellige principaliter totam iſtam quæſtionem, vt non procedat in filijs minoribus, qui non poſſunt ſine authoritate eorum Tutoris necem patris vendicare; in terminis ità limitat Farinacc. in d.q.13.num.47. nec poterũt per d.regulam generalem pacem facere, de qua limitatione dicam late in ſequenti quæſtione.

37 Secundo limita principaliter in filio poſthumo, pro quo donec in vtero erit eius tutor non poterit pacem facere cum delinquentibus, vt poſt Iaſ. in l. pact.curat.C.de pact. late tenet Petr. a Plach.in Epithom. delict.cap.42.nu. 1. ſeqq. ea ratione ductus, cum filius dum in vtero eſt, nec in terra, nec in rerum natura, nec homo, nec animal, nec hæres, nec in patris poteſtate, nec ſuus cenſeatur: merito Tutor eius nomine non poterit neq. accuſare, neq. pacem facere, vt late proſequitur Farinacc.in d.q.13.n.48.49.50. vbi etiã reſpondet ad contraria. Iul. Feret. tit. de ferijs. nu. 56.

38 Filij autem faciendo pacem pro nece patris fuit dubitatũ ſi dicantur adire hæreditatem: communis opinio eſt, vt non dicantur ex hoc ſe facere hæredes, & velle adire hæreditatem, cum iure ſanguinis poſſint pacem facere etiam ſi non ſint hæredes bonorum, vt per Nell.in Tract.de Bannit.in 3. par. 2.temp.q.36.qui refert Ant.de Padill. in l.tranſigere nu.63.C.de tranſact.& Iul.Clar.§. fin.q.58.n.32. vbi de communi.Marſil. in tract. de Bannit.verb. pacem nu.58.

Et eadem ratione poterunt filii pacem facere pro morte patris, & aliquid accipere abſq. eo quod cenſeantur ſe facere hæredes; vt firmat Iul. Clar. d. §.fi.q.58.ſub n.32. verſ. ex quo enim. Qui Iul.Clar.in eadem q.58.nu.32.in fine dicit quod ad euitandas diſputationes quotidie hæredes ſanguinis impetrant diſpenſationes a Senatu, vt poſſint remiſſiones facere citra ius & nomen hæredis, & Senatus illas concedit; quę practica Mediolani eſt valde bona, & tuta ad liberandum paciſcentes, ne ſe inuoluant in rerijs creditorum, & eorum procuratorum.

Quæſt. XIIII.

Pax a filijs in minori ætate conſtitutionis quando haberi debeat.

SVMMARIVM.

1 *Maior annis 18.poteſt per ſe ipſum facere pacem.*

2 *Minor 18. annis non poteſt facere pacem etiam cum authoritate tutoris, quando occiſor eſſet certus, ſecus, ſi fuiſſet*

ſet in certus.
3 *Contrariam opinionem quod* Tutor *faciat pacem etiam ſi interfector fuiſſet incertus tenent Doct. ibi.*
4 *Pax facienda eſt per tutorem quando eſt vtilis pupillo, quia ipſe ſit pauper, & interfector potens, ſecus è contra.*
5 *Cõtrariam opinionem indiſtincte abſq. alia cauſæ cognitione, tutor pro minore facere poſſit pacem, & dicatur pupillo ſemper vtilis tenent Doct.*
6 Tutor*, vel pupillus tenentur facere pacem ſub pœna peccati mortalis.*
7 *Quæ contraria opinio magis procedit quando tutor, vel pupillus inſtituit accuſationem contra interfectorem, & iam ſequuta fuerit contra eum condemnatio.*
8 *Item magis procedit quando* Tutor *pro tali remiſſione recipit pecunias in commodum pupilli.*
9 Tutor *de conſuetudine etiam indiſtincte tenetur pacem pro pupillo abſq. alia cauſæ cognitione.*
10 Pax *facta pro minori per tutorem adeo tenet, vt minor aduerſus eum non reſtituatur.*
11 *Quæ opinio magis procedit ſi in pacis Inſtrumento interuenerit Iuramentum.*
12 *Secus autem ſi ageretur quoad damna, & intereſſe, quia reſtitueretur in integrum. Declara tamen, vt ibi.*
13 *Minor cum authoritate tutoris pacem facit abſq. alio decreto Iudicis.*
14 *Contrariam opinionem tenent Doct.*
15 *Authoris opinio, vt non requiratur decretum Iudicis per rationes per eum ibi allegatas.*
16 Pax *facta a minore cum* Tutoris *auctoritate non requirit alias ſolemnitates a ſtatuto requiſitas in contractibus minorum: maxime ſi pax eſſet iurata.*
17 *Limita quando ſtatutum procederet an nullando inſtrumentum tanquam doloſe factum; quia tũc iuramentum non ſupplet ſolemnitates ſtatutarias.*
18 *Declara, vt ibi quando iuramentum cenſeretur dolo extortum.*
19 *Contrariam opinionem tenent Doct.*
20 *Item declara quando ſtatutum vteretur verbis generalibus comprehendentibus contractus vltro, citroq. obligatorius, ſed etiam ex vna parte tantum.*
21 *Contrariam opinionem tenent Doct.*
22 *Concordantur iſtæ contrariæ opiniones, vt ibi.*
23 Tutor *non ſolum maſculus, ſed etiam fœmina facit pacem pro pupillo.*
24 Tutrix *pacem pro minori faciens an debeat adbibere conſenſum propinquorum, ſtante ſtatuto, quod mulier ſine illorum conſenſu ſe obligare non poſſit.*
25 *Infans pacem facere non poteſt, nec etiam cum interuentu tutoris.*
26 *Maior infante cum auctoritate tutoris, vel Curatoris pacem facere poteſt, ſecus ſine tali auctoritate.*
27 *Minor non poteſt alteri conſentire, vt pacem faciat ſine auctoritate tutoris, vel curatoris.*
28 *Minor pacem faciens medio iuramento ſine auctoritate tutoris, vel Curatoris poteſt ſe obligare.*
29 *Quæ opinio procedit non ſolum inpubere, & adulto, ſed etiam in impubere.*
30 *Minor etiam cum iuramento ſine tutore pacem non facit.*
31 *Contrariam opinionem tenent magis communiter Doct.*
32 *Minor ſine tutore cum auctoritate tamen Iudicis pacem facit.*
33 *Declara, vt ibi.*
34 *Authoris opinio circa prædicta.*
35 Tutor *ſolus pacem facit ſine conſenſu minoris 14. annis.*
36 *Minor tenetur obſeruare pacem factam ab ipſo, vel eius tutore etiam poſtquam eſt effectus maior.*
37 *Niſi pax fuerit nulliter facta.*
38 *Minor rumpens pacem poſtquam fuerit effectus maior tenetur pœna rupta pacis.*
39 *Si vero illam rumpat dum eſt in minori*

nori ętate vt ibi latiſſime, vbi author refert plures opiniones.

40 *Minor impubes, & doli capax poteſt facere pacem cum authoritate ſui Tutoris, mediante eius iuramento.*

41 *Quod procedit etiam ſtante ſtatuto quod minor ſine Iudicis decreto non poſſit contrahere.*

42 *Tutor conficiens Inuentarium non poteſt facere pacem pro minori.*

43 *Contrariam opinionem tenent Doct.*

44 *Declara, vt ibi.*

45 *Pax, vt valeat facta per minorem ſunt adhibenda omnia requiſita ibi poſita, per quæ tolluntur omnes diſputationes.*

1 MINOR 25. annis, ſi tamen maior fuerit 18. annorum poteſt facere pacem, & dicitur habere legitimam perſonam ineundi pacem. l. hac ędita §. 1. in fine de pac. iuram. firman. Afflict. de pace iuram. firman. glo. 1. nu. *9*. Luc. de Penn. in l. vnic. C. de public. lætit. verſ. exequitur, & dicta ætas ad bellum apta dicitur, vt late in terminis proſequitur Moron. in Tract. de fid. treug. & pac. q. 17. nu. 2. Sim. de Pret. conſ. *64*. num. *6*. Iul. Feret. tit. de ferijs nu. 51. 174.

2 Si verò fuerit minor, vt egeat Tutore, & tunc Guido de Suzar. qui primus tractauit hanc quęſtionem, tenuit quod ſi certus erat occiſor, tunc non eſt quęrenda remiſſio a pupillo, & tutore, cũ illã tutor facere non poſſit; ſed teneatur tueri dignitatem, & honorem pupilli, ſed remittere iniuriam ſit dedecus pupillo iuxta l. miles §. ſocer. ff. de adulter. Si verò interfector non eſſet certus, tunc a Tutore eſt habenda pax, cum illam facere poſſit, & ſaltim valeat in vim tranſactionis: Quam opinionem ſequitur Gandin. in Tract. Malefic. rubr. de tranſact. & pact. num. 22. & refert, & ſequitur Decian. in reſpon. 38. nu. *1*. *2*. vol. 1. Bonifac. Vitalin. in tract. crim. Rub. de pace num. 13. & 20. & quod pax teneat cum incerto delinquenti eſt communis opinio, quã atteſtatur Colleg. Maceraten. conſ. 150. num. *6*. & 8. tom. 1. crim. Ludou. Alph. conſ. 151. num. 18. & 27. vol. *1*. & Farinacc. in tit. de accuſat. q. 15. nu. 58. tom. *1*.

3 Vbi etiam ſubdit extare magis communem opinionem, vt pax fieri poſſit, etiam ſi interfector fuerit certus Ant. Gomez. tit. de delict. c. 3. n. *66*. verſ. ſed his non obſtantibus Tob. Hon. conſ. 152. num. 4. tom. 1. crim. Iul. Clar. quæſt. 58. ſub num. *76*. verſ. ſed certe hęc opinio.

4 Ac Iacob. Butr. in l. pactum curatoris C. de pact. tenuit quod ſi pax, vel remiſſio fuerit vtilis pupillo, quia pupillus erat vilis, & impotens, interfector autem erat potens, & diues, & tunc ſit habenda pax, quam facere tutor poteſt, ſi verò pupillus erat diues, & potens, & interfector vilis, & pauper, & tunc tutor non poſſit remiſſionem facere, quam diſtinctionem communiter approbant Bal. Caſtren. Salicet. Fulgoſ. Alex. Iaſ. Iacob. de Sanct. Georg. Lancell. Deci. & Philipp. Dec. in d. l. pactum curatoris, & teſtatur Decian. in d. reſp. 38. ſub nu. 2. vbi alios allegat. Iul. Clar. §. fin. quæſt. 58. num. *26*. verſ. alij itaq. dixerunt Vulpell. in Tract. de pace quæſt. 18. nu. 4. vbi reddit rationem bonam Plach. Epithom. Delict. cap. 45. num. 7. ſeq. Farinacc. in titulo de accuſat. quæſt. 15. nu. *63*. vbi de magis communi, & alios concordantes allegat. Card. Tuſchus tom. *6*. in verb. Pax concl. *174*. nu. 33. vbi de magis communi opinione.

5 Contrariam autem opinionem, vt tutor indiſtincte abſq. alia cauſę cognitione pacem facere poſſit, & dicatur pupillo ſemper vtilis. Plach. Epithom. de lict. capit. 45. num. 6. Ant. Gomez tit. de delict. cap. 3. num. *66*. verſ. nec iſto caſu. Colleg. Maceratẽſ.

in

in d.conſ. 150.nu. 12. ſeqq.D.Rainal. de Rodulph. Pręceptor meus honorandus conſ. 156. num. 2. tom. 1.crimin. Sfort. Odd. in tract. de reſt. in integr. par.2.q.85.nu.46.ſeqq.art.7.Farinac. tit.de accuſat. q.15.num.11. Moron.in tract.de treug.& pac.q.177.nu.5.cum plur.ſeqq.& ſub n.9. dicit quod in foro conſcientiæ etiam minor ſub pœna peccari tenetur facere pacem, & ſub n.11.dicit quod Doct.contrariã opinionẽ tenentes ſubſtinẽt opinionẽ cõtra legẽ Domini,&nutritiuã peccari,&ꝙſub pœna peccari tutor teneatur facere pacẽ.Decian.reſpon.78.n.7.in fin.& n.8. vol.1.Claudi.Bertazzol.ad patrẽ conſ. 152.in litera C.vol.1.vbi valde exclamat contra Doctores annuentes eſſe dedecus pupillo facere pacem.

7 Primo amplia, vt magis procedat iſta contraria opinio quando iam pupillus, vel tutor inſtituit accuſationem contra interfectorem, & fuerit iam ſequuta condemnatio,cum tunc dicatur facta vindicta mediante iuſtitia,& parum, vel nihil tutor remiſiſſe dicatur, & non teneatur hęres defuncti proſequi vindictam armis,ſed tantum iudicio;vt late poſt alios,quos allegat docet, & tuetur Decian. in dicto reſpon. 38.nu.3.ſeqq.vol.1.

8 Secundo amplia, vt etiam magis procedat quando tutor pro tali remiſſione recipit pecunias in cõmodũ pupilli,vt tunc valeat remiſſio,vt conſiderauit poſt Albert.Galeott.ſpeculat.in tit. de homicid. verſ.illud autem quęritur n.6.& Decian.d.reſpon.38.nu. 2.& 6. vol.1. Boniſ.Vitali.in tract.crim.Rub. de pac.nu.13.verſ.ſed alij dicunt.

9 Tertio amplia,vt etiã de conſuetudine indiſtincte tutor facere poſſit pacẽ pro pupillo abſq. alia cauſę cognitione,ſi pax ſit pupillo vtilis, vel inutilis, vt Mediolani ſeruati dicit Boſſ. in tit. de pace n.14. Iul.Clar.§.fi.q.58.n.26. verſ. in hoc Ducatu. Vulpell. in tract. de pace q. 18. ſub nu.4.licet videatur tenere eſſe adhibendam cauſæ cognitionem, nihilominus teſtatur quod ſi fuerit facta remiſſio, valeat; & de eadẽ obſeruantia etiam teſtatur Farinacc.in d.q.15.nu.63.verſ.ſed certe.

10 Quarto amplia,vt in tantum valeat pax facta a minore, cum tutoris, ſeu Curatoris conſenſu, vt aduerſus eam non reſtituatur; Tum quia in pęnalibus minor non reſtituitur iuxta tex.l. auxilium ff.de minor.Tum quia minor faciendo pacem non prętenditur læſus, & ſine læſione reſtitutio non datur. Ant.Gomez.tit.de delict. cap.3.ſub n. 66.Moron.in tract.de treug. & pac.q. 177.nu. 4. late Sfort. Odd.in tract.de reſt.in integr.par.2.q.85.art.7.nu.41. ſeqq.vbi reſpondet contraris,& teſtatur de communi Farinacc.in tit.de accuſat.q.15.nu.29. vbi teſtatur de magis communi, & ibi plures alios concordantes allegat, & late poſt Iacob. Nouell.& Nell.de Bannit.in 3. par. 2. tẽpor.q.34.quẽ examinat in q.32. 33. & ſub n.32.& ſeq.circa finẽ. verſ. vltimus articulus ſit.Petr.Cab. in q.crim. caſ.58.n.9. Card.Tuſc.tom.6.in verb. Pax.concl.175.n.35.vbi de communi. Iul.Feret.tit.de Ferijs.nu.181.

11 Quæ opinio magis procedit quãdo in contractu pacis interuenit iuramẽtũ minoris Carauit.tit.275.n.20.ſequen. Sfort.Odd.in d.q.85. art. 7. num. 59. & Farinacc. in d.q.15.num.29.in fine.

12 Limita iſtam 4. ampliationem quoad damna, & intereſſe, aduerſus quæ minor eſſet reſtituendus, vt per Farin. in d. q.15.n.30.& prius Franc.Craſſ.in Comment.ſuper decret.Gratioſ.poſit. nou. Conſt. ſtat. Mediol. in gloſſ. in verb.remiſſionem,& pacẽ circa fi.Affl. in c.iniuria n.127.de pace iur.firman. Moron.de treug.& pac.q.177.nu.8.in fine.Iul.Feret.tit.de ferijs.numer.182. Et idem Farinacc.in d.quæſt. 15. numer. 30. dicit quod ſi minor in pace damna, & intereſſe non remittit, non indigeat reſtitutione in integrum

Digitized by Google

aduerſus illa,cum per pacem non cenſeantur remiſſa.Moron.in d.q.177.n.8. vbi ſubdit. Ideo cautela eſt, vt in contractu pacis remittatur omne damnũ, & intereſſe in iudicio,vel extra, & poterit illa petere abſq. aliqua reſtitutione:ſi vero damna, & intereſſe remiſerit, non erit reſtituendus; cum læſus dici nequeat,vt late idem Farin.proſequitur in eadem q.15.ſub nu.26.& late ſub nu.55.

13 Quinto amplia, vt in tantum tutor cum interuentu minoris pacem facere poſſit, vt non requiratur aliud Iudicis decretum, ſed ſufficiat ſola authoritas ipſius tutoris. Ant.Gomez.in tit.de homicid. num.66.Colleg.Maceraten. conſ.150.nu.6.ſeqq. vbi concordantes allegat,& teſtatur de communi tom.1. criminal.Abb.conſ.108.nu.3.lib.2.vbi de magis communi,& indubitata opinione. Iul.Clar.§.fin. q.58.nu.26.vbi indiſtincte tenet,quod pupillus cum authoritate tutoris pacem facere poſſit,&teſtatur de cõmuni.Stephan.Lambert.in tract.de contractib.gloſſ.1.nu. 347.vbi etiam de magis communi.Farinacc.in tit.de accuſat.q.15.nu.5.vbi etiam de magis communi, & concord. allegat in d.nu.9. ſeqq. vbi reſpondet contrarijs,referendo opiniones,& fundamenta pro vtraq. parte.

14 Contrariam opinionem quod requiratur Iudicis decretum,& non ſufficiat ſola authoritas tutoris.Tob.Non.conſ. 108.nu.4.Plac.in epithom.delict. cap. 45.nu.7. Carauit. rit. 275. num. 19. verſ.ego vero Io doch. in Pupillorũ patrocinio tit. de tutoris.& curat.munere cap.10.nu.75.vbi hanc opinionem tanquam tutiſſimam ſequitur Simoncell. in tract. de decret. lib.2.tit.6.inſpect.16. num. 137. dicit quod quicquid circa hoc intricate Doct.loquantur, contraria hæc opinio verior, & rationabilior eſt, vt late etiam proſequitur referẽdo Doct.tenentes iſtam contrariam opinionem, eamdem opinionem ſequitur Decian. reſp. 38.numer. 9.vol. primo. & Baiard.in quæſt. 58.num.56. in fine ad Iul. Clar. in. §. fin.

15 Ego autem libenter adhæreo opinioni negatiuę, vt non requiratur decretum Iudicis,cum ex neceſſitate pro ſalute animæ minor teneatur facere pacem,& nõ excuſatur a peccato,cum diligẽdo inimicum,& pacem faciendo obtemperet legi Euangeliç,quæ neceſſitas ſalutis nos ad id aſtringit, & pacem mandat omnino facere,quã Deus poſt ſacratiſſimam Reſurrectionem nobis commendauit,& iuſſit,& pro tranſgreſſoribus exorauit: & Doctores tenentes pacem non poſſe fieri ſine decreto Iudicis, & alijs ſolẽnitatibus intricant pacẽ,& affectant occaſionẽ impediendi pacem, & eorum opinio eſt contra præceptum Euangelicum,vt late proſequitur Moron. in tract. de fid. treug.& pace q.177.per totam,& præcipue ſub nu.9.ſeqq.& late Farinacc. in d.q.15.nu.9.ſeqq.&quia etiam pax ſemper dicitur vtilis pupillo Stephan. Lambertin.in d.tract.de contract.gl.1. n.348.nec vnquam per pacẽ minor dici poſſit læſus, vel deceptus, vt ex pluribus comprobat Sfort. Odd. in tract. de reſt.in integr.par.2.q.85.art.7.nu. 46.ſeqq. Ideo ceſſare debet ſolemnitas, vel interpoſitio Iudicis decreti, quæ non adhibetur, niſi ad obuiandum ne quis decipiatur Nact. conſ. 174.n.vol.1.Bertrand.conſ.337.n.10. vol.3.cum alijs adductis perSimonc.in tract. de decret. in pręfat.n.25.ſeqq.

Ac etiam quia magis expedit Reipublicæ ſubditos habere pacificos; & quia per pacem minor nil aliud aduerſario condonat, niſi ius vindictæ, & actionem iniuriarum: & quoad ius vindictę nihil minor condonat,cum de iure vindicta fieri non debeat: quia hodie de generali conſuetudine iudex in oĩbus delictis procedere valeat ex officio,&de his publicã vindictã faciat,vt late

late proſequitur idem Farinacc. in d. q. 25. nu. 9. 10. & cum plur. ſeqq. & ibi concordantes allegat.

Nec præiudicium infertur pupillo remittendo actionem iniuriarum quoad damna, & intereſſe, quæ conſequi poſſet, ſi remiſſionem non faceret; quia ex ſola pace, non remittuntur damna, & intereſſe, quæ nec ex neceſſitate ſalutis remittere tenetur, vt late proſequitur Moron. de fid. treug. & pace q. 175. n. 7. ſeqq. Boſſ. in tit. de pace n. 11. Ant. Gomez. de delict. titulo de iniur. nu. 13. Iul. Clar. d. §. fin. q. 58. n. 38. Farinacc. d. q. 15. num. 13. in fin. vbi de communi.

16 Sexto amplia, vt nec minus interuenire debeant ſolemnitates requiſite a ſtatuto in contractibus minorum, & in ipſo contractu pacis, vt de communi teſtatur Abb. in conſ. 108. lib. 2. per totũ. Colleg. Maceratẽſe d. conſ. 150. & pręcipue ſub n. 9. Sfort. Odd. in d. tract. de reſtit. in integr. p. 2. q. 85. art. 7. nu. 46. Lambertin. in tract. de contract. gloſſ. 1. n. 341. & 346. Farinacc. in d. q. 15. n. 15. vbi de communi.

Quę ampliatio ſine difficultate procedit ſi pax eſſet iurata. Abb. in d. conſ. 198. verſ. 1. ratione iuramenti Colleg. Maceratẽ. d. conſ. 150. n. 22. Lambertin. d. gloſſ. 1. nu. 343. Farinacc. d. q. 15. nu. 16. ſeqq. & n. 31. ſeq. vbi concordãtes allegat, & teſtatur de magis cõi: cũ regula ſit, quod iuramentum ſolemnitates requiſitas a ſtatutis in contractibus minorum, & mulierum ſuppleat, & eorum innalidas promiſſiones confirmet, & validet Ant. Gabr. in tit. de minor. concl. 5. nu. 9. Hier. Gabr. conſ. 127. nu. 16. vol. 1. Simoncell. in tract. de decret. lib. 3. tit. 8. inſpect. 18. n. 156. Lamberr. de cõtract. eor. in fin. q. 2. 9. ſeqq.

17 *Primo* limita non procedere iſtam 6. ampliationem quando ſtatutum annullans contractus, minorum, ſeu mulierum ſine certa ſolemnitate cœlebratos vlterius ꝓcederet, illos præſumẽdo doloſos, & fraudolentos; quia tunc iuramentum non ſupplet ſtatutarias ſolemnitates. Tob. Non. in terminis noſtris conſ. 108 n. 9. quod eſt repetitum in conſ. crim. diuerſ. 152. tom. 1. Sim. a Monte Santo inter eadem conſ. crim. 154. n. 2. Ludou. Senſ. conſ. 155. nu. 8. eod. tom. 1. crim. Simoncell. d. lib. 3. tit. 8. Inſpect. 10. nu. 165. ſeq. Lamberteng. in d. tract. de contract. eor. gloſſ. 8. num. 93. Farin. in d. q. 25. n. 19. vbi de cõi, & in fine de magis communi, vbi quam plures alios allegat: late Seraphin. in tract. de priuil. Iuram. priuil. 83. num. 79. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi.

18 Quę limitatio intelligitur vera, quãdo ſtatutum expreſſam mentionem facit de Iuramento volens eo non obſtãte, vt d. Iuramentum vel inſtrumentum, in quo eſt interpoſitum pręſumatur doloſum, & fraudolentum, ſecus vbi nulla mentio habetur de iuramento; quia adhuc contractum nullum ob non adhibitas ſolemnitates ſtatutarias iuramentum confirmaret; vt diſtinguendo tradit Simoncell. in d. lib. 3. tit. 8. 18. inſpect. nu. 167. motus ratione quia diſpoſitio ſimpliciter loquens non intelligitur diſponere in materia iurata, niſi de iuramento fiat expreſſa mentio Ant. Gabr. concl. 5. tit. de iur. iuran. & concluſ. 11. nu. 4. tit. de ſtat. Farinacc. d. q. 15. nu. 20. declarando, & intelligendo tamen, vt ibi per eum ſub num. 21. iſtam limitationem.

19 Contrariam opinionem contra ſupra firmatam communem ſententiam plurimum vrget, cum ſtatutum procedat præſumptiue in habendo contractus minorum pro ſimulatis, vel per dolum, & metum geſtis, & in foro conſcientiæ præſumptiones locum non habeant, ſed ipſa veritas. *Dec.* in cap. nouit ante nu. 11. de Iudic. Curt. Iun. conſ. 104. n. 6. & poſſet contingere quod vere, & legitime cõtraxerit, & tamen contra propriũ iuramentum auctoritate iſtius ſtatuti

gloſſ. 3. q. 12. num. 17. ſeqq. vbi videtur tandem concludere ſolemnitates ſtatutarias requiri, cum licet mulier tutorio nomine contrahendo ſe obliget ei, cum quo contrahit, ex tali tamen contractu pupillo tenetur de dolo, & culpa lata quatenus non benè, & vtiliter contrahat, vt refert poſt alios, quos allegat Farinacc. d. q. 15. n. 27. & ſub nu. 28. diſtinguendo dicit: Aut pupilli ex ſe facere pacem non poſſunt ſine ſtatutarijs ſolemnitatibus; quia ità expreſſè per ſtatutum diſponitur, & tunc nec etiam tutrix eorum nomine ſine talibus ſolemnitatibus pacem facere poterit: Si vero pupillis liceat ſine dictis ſolemnitatibus pacem contrahere, licebit etiam tutrici, & tutori ſine eiuſdem ſolemnitatibus pacem facere.

25 Primo limita generaliter, vt infans pacem facere non poſſit, neque ipſe ſolus, neque cũ interuentu tutoris, Crot. in l. 4. §. Cato. in 1. repet. n. 167. ff. de verb. oblig. Carauit. ritu 275. nu. 19. Iul. Clat. §. fin. q. 58. nu. 26. vbi ſubdit hoc eſſe in iure expeditum. Simoncel. in tract. de decret. lib. 2. tit. 6. nu. 135. Farinac. tit. de accuſat. to. 1. q. 15. n. 1. vbi de communi, & teſtatur hanc propoſitionem indiſtinctè, & abſque vlla reſtrictione procedere, cũ infantis nullus ſit conſenſus, l. in negocijs, ff de regul. iur. l. 1. & ibi not. ff. de nouat. & facere pacem conſenſum requirat. Nell. in tract. Bannit. in 3. p. 2. temp. nu. 34. verſ. primus articulus, vbi de communi. Idemq. eſt in poſthumo pro quo tutor non poteſt facere pacem. Iul. Fere. tit. de ferijs nu. 56.

26 Secundo limita, & intellige, vt maior infante cum auctoritate ſui tutoris vel curatoris pacem faciat, ſecus ſine tali authoritate, Ant. Gomez. tit. de delict. cap. 3. nu. 66. Petr. à Plac. in Epithom. delict. cap. 45. num. 6. Stephan. Lambertengh. in tract. de contrac. eor. gloſſ. 1. num. 374. Iul. Clar. in d. quæſt. 58. ſub num. 26. Tob. Non. conſil. 108. num. 4. & 11. vbi de magis communi, Colleg. Maceratẽ. conſ. 150. nu. 6. ſeqq. tom. 1. crim. diuerſ. Farinacc. d. q. 25. nu. 2. vbi etiam de magis communi, Cardin. Tuſch. concluſ. 174. num. 32. vbi de communi tom. 6. in verbo pax.

27 Imò ſicut minor ſine authoritate ſui Tutoris pacem facere nequit, ità etiam ſine eadem auctoritate alteri pro eo pacem facienti conſentire nequit. Simoncell. in d. tract. de decret. lib. 2. tit. 6. inſpect. 16. num. 141. ſeqq. vbi hoc rationibus comprobat: vt late refert, & alios concordantes adducit, & ſequitur Farinacc. in dict. q. q. 15. num. 3. 4.

28 Sublimita hanc primam limitationem quando maior infante ſine tutoris, aut curatoris authoritate pacem facit mediante eius iuramento, cum iuramentum faciat minorem haberi pro maiori, gloſſ. in authen. ſacram. puber. C. ſi aduerſ. vendit. Carauit. rit. 275. n. 21. verſ. prædictam opinionem intelligo, & n. 22. Herculan. in tract. de caution. de non offendend. cap. 38. n. 6. Colleg. Maceraten. in d. conſ. 150. num. 18. ſeqq. Ludou. de Alfer. conſil. 151. num. 27. Tob. Non. conſ. 152. nu. 4. & num. 9. omnes in tom. 1. crimin. Diuerſ. Simoncell. in tract. de decret. lib. 2. tit. 6. inſpect. 16. nu. 140. Farinac. dicta quæſtione 15. num. 31. 32. 33. vbi alios congerit, & teſtatur de communi, Sfort. Odd. in tract. de reſt. in integr. par. 2. queſt. 85. art. 7. num. 59. Iul. Ferret. in tit. de ferijs, nu. 51

29 Quæ ſublimitatio procedit, non ſolùm in impubere, & adulto, verumetiã in impubere doli tamen capace, nempe pubertati proximo, vt iuramentum conualidet contractum, defectu non interuenientis authoritatis tutoris, ſeu aliàs inualidum Abb. in terminis de contractu pacis in conſil. 108. ante finem verſ. & hac conſideratione

lib.2.Ant.Gomez de contract.cap.14. tit.de reſtitut.minor.nu.18. vbi firmat hanc eſſe magis communem opinionẽ legiſtarum,& Canoniſtarum,& ab ea, tàm in conſulendo, quàm in iudicando non eſſe recedendum Farinacc. dicto titulo de accuſat.q.13.nu. 34. vbi multos alios adducit, & teſtatur de magis communi,etiam Canoniſtarum, & legitimarum. Carauit. d. titu 275. nu.20.in fine Cardi.Tuſch.tom.6.tit. de pace concl.175.nu.1.

30 Contrariam opinionem,quod iuramentum impuberis non firmet, pacis, vel alium contractum propter defectum interuentus Tutoris,ſeu alia de cauſa inualidum. Pariſ. in cap. in præſentia nu.30.extra de probat.Ant. Gomez.de contract. d. cap.14.nu.18. vbi dicit,quod licet ſit magis communis opinio ſupra firmata, in punto tamen Iuris eſt falſa, iu ibus, & rationibus per eum ibi allegat. Alciat. in cap.cum contingat nu.91. ſeq. de Iur. iuran. vbi teſtatur de magis communi opinione. Et pro iſta contraria opinione valde ſtringit tex. in cap. 1. in princ. de pac. iuram. firman. ex cuius authoritate concluditur maiorem in pace iuramento non obligari, niſi fuerit maior 18. annis: ideò multo minus ipſe impubes obligabitur.

31 Sed a prima opinione firmata in limitatione non eſſe recedendum teſtatur Stephan.Lambertengh.in tract.de contract.eor.in fine q.9.num.38.ſeqq. qui eam dicit veriorem,& magis communem, & illam amplectitur, cum recitatis in propoſito quatuor Doct. opinionibus,eamdemq. vti communem ſequitur, & a contrarijs defendit. Simoncell.in d.tract.de decret.lib.3. tit. 8. inſpect.18.nu. 139. quam etiam ſequitur Farinacc.in d.quæſt.15.nu.35. verſ.his nõ obſtãtibus,vbi refert quod Lambertengh. reſpondet ad cap. 1. in princ.de pac.iuram. firman.vt illud loquatur in minori ætate,qui iuraret Imperatori de obſeruanda ei generali pace, & propterea non habeat locum in iuramento pacis ſpecialis cum inimico eiuſdem minoris factæ.

32 Secundo principaliter limita minorem non poſſe facere pacem ſine authoritate Tutoris, vel niſi loco authoritatis tutoris interueniat Iudicis decretum, quod in ipſa pace minoris ſupplet tutoris auctoritatem,vt in terminis reſpondit Petrin. Bell. in tract. de re milit.par. 10.tit.2.nu.56.in fine, quam opinionem ſequitur Farinacc. in d.q.15.nu.36.cum pluribus ſequentibus per illam rationem;quia in Inſtrumento pacis minoris non requiritur Iudicis decretum, vt ſupra late diximus: ideo ſi decretum Iudicis interueniat ſupplet defectum tutoris, & Curatoris,ſecus tamen in contractibus, vbi requireretur Iudicis decretum; quia illud non ſuppleret ſupradictum defectum tutoris,vel Curatoris.

33 Sed idem Farinacc.ſub. d.q.15.nu. 41.reſtringit hanc limitationem,quando decretum interponeretur non ſimpliciter, ſed de dicti tutoris, vel curatoris non interuentu, facta mentione, ſecundum practicam Bar. & aliorum Doctorum, quos ipſe allegat,ſcilicet, quod expreſſe notarius mentionem faciat in actis qualiter Iudex ſciens,& cognoſcens eum eſſe minorẽ,& prædicta ſine tutoris authoritate facere non poſſe;ideo ad illius auctoritatẽ,& preſentiam ſupplendã ſuum interponit decretum.Quæ Farinac.reſtrictio credo,

34 vt inſeruiat ad abundantiorem cautelam, ſed non quod talis expreſſio fuerit neceſſaria; quia authoritas Iudicis nullum alium defectum ſupplere valeat,quam defectum authoritatis ipſius tutoris; ideò ex ipſa lege met exprimitur ipſam interpoſitionem decreti fieri ad tollendum dictum defectum tutoris;ideo non erit neceſſaria talis expreſſio ad eſſentiam pacis.

35 Tertio principaliter limita,& intelli-

ge,

ge, quod licet minor infans non poſſit facere pacem, vt ſupra diximus, & minor maior infante poſſit cum authoritate tutoris pacem facere, vt etiam ſupra diximus; tamen ſolus tutor in iſtis caſibus pro impubere pacem inire poterit, cum in eis poſſit accuſare, & ius accuſandi, & faciendi pacem a pari procedant. Ant. Gomez. tit. de delict. cap. 3. ſub num. 66. Plach. Epitom. cap. 45. nu. 6. Carauit. d. ritu 275. nu. 19. verſ. primo caſu, & verſ. 2. caſu, vbi de communi Farinacc. in d. q. 15. num. 42. vbi alios allegat, & teſtatur de cõmuni, vbi reſpondet Iul. Clar. in quęſt. 58. ſub nu. 26. verſ. bene quando §. fin. qui vult, quod Senatus non admittat pacem factam a tutore pro maiori infante, niſi interueniat conſenſus eiuſdem infantis, vt illa opinio Clar. ſit localis in ſtatu Mediolani, & quod aliunde non erit neceſſaria, ſed vtilis iſta obſeruantia, vt interueniat etiam conſenſus pupilli, & quod ſolus tutor poſſit facere pacem pro infante, quando ei eſt vtilis Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 26. Abb. conſ. 108. nu. 3. lib. 2. Card. Tuſc. d. tom. 6. in verb. pax. concl. 124. nu. 32. vbi de communi.

36 Quæ tertia principalis limitatio adeo eſt vera, vt minor teneatur ſeruare pacem legitimè ab eo, vel eius tutore factam, & ſi illam non ſeruet, & illam frangat puniri debeat pæna pacis ruptæ, vt conſulit Colleg. Maceratẽſ. conſ. 150. per totum, & præcipuè ſub num. 41. & 42. tom. 1. crim. vbi reſpondet Caſtr. & Marſil. in contrarium allegatis in eodem conſil. 150. nu. 2. & firmat fore minorem pacis violatorem pæna Conſtitutionum Marchiæ puniendum per rationem allegatam per Farinacc. in d. quæſt. 15. nu. 43. Card. Tuſch. d. concl. 174. nu. 35. dicit quod ſi effectus eſſet maior tenetur dictam pacem factam à tutore ſeruare, nec poterit obtinere reſtitutionem in integrum, & allegat Odd. de reſtit. in integr. q. 85. art. 7. num. 45. par. 2. vbi de communi.

37 Quarto limita & intellige principaliter, vt minor non teneatur ſeruare pacem ab eo, vel ab eius tutore legitimè factam, ſi nulliter facta fuerit, quia illam non ſeruans pęna pacis ruptę nõ tenetur, vt conſuluerunt Tob. Non. conſ. 152. Philipp. de Vbald. conſ. 153. Ludou. Senſ. conſ. 155. Raynal. Rodulf. præceptor meus conſ. 156. omnes in tom. 1. Diuerſ. crimi. cum pax nulla, pacis nomen non mereatur, & quod nullum eſt, rumpi non valeat, vt proſequitur Farinacc. in dict. quęſtione 15. num. 44.

38 Quinto limita, & intellige, vt procedat in minore rumpente pacem poſtquã fuerit effectus maior, vt tunc rumpens pacem legitimam ab eo, vel ab eius tutore ipſius nomine factam puniatur minor vti pacis fractor, vt conſuluit Colleg. Maceratẽſ. in d. conſ. 150. vt firmat Farinac. in d. q. 15. num. 48. Card. Tuſch. d. concl. 174. nu. 35. dicit teneri ſeruare pacem a tutore factam poſtquam minor fuerit effectus maior, nec poterit petere reſtitutionem in integrum, vt dixi ſupra in 3. principali limit.

39 Si verò minor adhuc in minori ętate conſtitutus pacem rumpat, tunc an vti pacis violator puniatur diſtinguendum eſt.

Aut loquimur, quoad pœnam conuentionalem in contractu pacis ſtipulatam, & tunc videtur quod ipſa pax rupta a minori non teneat, nec pœna præfata poſſit exigi tanquam damnoſa ipſi pupillo Corſett. in Tract. de priuil. pacis priuil. 88. Petr. Bella. de re mil. par. 50. tit. 2. n. 56. Lambertengh. de contract. cor. gloſſ. 1. num. 344. ſeq. Tob. Hon. conſ. 152. n. 11. Ludou. Senſo conſ. 155. nu. 9. tom. 1. Crim. diuerſ. Farin. d. q. 15. nu. 13. Simoncell. de decret. lib. 2. tit. 7. inſpect. 16. nu. 136. late eamdem opinionem tuetur Sim. de

Pret.

Pret.conſil.64.num. 2. vbi dicit,quod quantum attinet ad remiſſionem iniuriæ nõ eſt minori damnoſũ, ſecus quoad pœnam, quia reputatur damnum, vbi teſtatur de communi,&quod conſuetudo apponendi pœnas in contractu pacis verificetur in contractu inito a maiori:& non a minori. Nouell. in pract.Crimi.cap.fin.nu. 88.

Quę opinio non placet Collegio Maceraten.in alleg.conſ.150.nu.33.ſeqq. vbi firmat quod tenentes contrariam opinionem vulnerant communem Doctorum ſententiam, & idem conſuluit Ludou.de Alfer.conſ. 151.nu.44.tom. 1.crim. Nicol.Moron.de fid. treug. & pac.q.48.nu.3.ſeqq.2.par.cum ex generali conſuetudine in pacis inſtrumẽto apponi ſoleat huiuſmodi pœna conuentionalis, vt de ea atteſtatur apud nos Farinacc.in d.q.15.nu. 54.in fine, licet apud Lambertengh. non ita talis conſuetudo,vigeat,& ibi Farin. ſub n. 45.reſpondit ad illam rationem,quod pœnalis obligatio ſit minori damnoſa, & propterea tutor non poſſit minorem in ea obligare.

Sfort. Odd. in tract. de reſtit. in integr.par.2.q.85.art.7.nu. 58. videtur adhibere hoc temperamentum, vt talis pœna conuentionalis per tutorem appoſita ad comprobationem pacis valeat, ſed minori concedatur aduerſus eam reſtitutio in integrũ quando probauerit talem pœnam adiectam fuiſſe minori damnoſam.

Sed Farinacc.in d.q.15.num.56.teſtatur quod prima opinio,vt nõ teneat illa obligatio conuentionalis ſit magis communiter a Doctoribus recepta, ſecunda autem opinio ſit verior, rationabilior,& vtilior Reipublicæ,ac ipſis minoribus,& quod ab iſta ſecunda opinione in iudicando non recederet, & quod nec etiam aduerſus dictam pœnam poterit minor reſtitui, quia nunquam probare valebit huiuſmodi pœnam adiectam fuiſſe ſibi damnoſam,& quod in omnem caſum quando fuerit pax iurata, non admittatur etiam reſtitutio in integrum,& ſic totaliter tuetur iſtam ſecundam opinionem, quæ ſi verum dicere velimus, tendit in exequutionem Diuinæ vltimę voluntatis declaratæ per D. N. poſt eius ſacratiſſimam Reſurrectionem:ideo puto omnino eſſe illam amplectendam, niſi forſan aliqua excogitabili cauſa potuiſſet conſiderari illam pupillus fuiſſe præiudicialem,& damnoſam:quia tũc libenter adhæreo opinioni, & diſtinctioni factæ per Sfort. Odd. in loco ſupra allegato.Imo ſi minor 18.annis fecerit pacem ſine iuramento non tenetur pœna pacis ruptæ,vt tenet gloſſ.in c.1. in princ.in verb.a 18.ann. de pac. tenen.quam ſequitur Sim.de pret.conſ. 64.nu.6.in princ.

Et aliqui etiam tenent,vt tutor poſſit aliquid donare pro pace habenda in fauorem pupillorum, vel minorum, quando aliter pax haberi non poſſet: vt poſt. Ang. & Iaſ. tenet Petr. a Plac. Epithom.Delict.cap.45.ſub n.6.&poſt Barb.Colleg.Maceraten.in d.cõſ.150. num.25.tom.1.Crim.Diuerſ.a qua opinione non diſſentit Farinac.in d. q.15. nu. 57. dummodo tamen in hoc interueniat decretũ Iudicis, qui Iudex bene,& diligenter percunctari debeat,an tutor iſta via,vel modo,velit colludere cum parte, & pæcunias minorum extorquere,per ea,quæ late tradit Simõcell.in tract.de decret.lib.1. tit. 2. Inſpect.1.nu.17.ſeqq.

Aut verò loquimur,quoad pœnam Conſtitutionum, ſtatutorum, ſeu bannimentorum.Colleg. Maceratenſi cõſuluit in alleg.conſ.150. nu. 42.& tenuit etiam habere locum in minore frangente pacem,pœnam Conſtitutionis Marchiæ,puta mortis naturalis, & confiſcationis bonorum.

Farinacc.autem in d.tit.de accuſat. q.15.ſub nu.50. intelligit quando pax facta a minori rumpatur ab eo poſtquã

eſt

eſt effectus maior, ſecus vero ſi fuiſſet facta dum erat in minori ætate; quia tunc tanquam exorbitantia iſta ſtatuta, bannimenta, & Conſtitutiones non poſſunt compræhendere quoad illorũ pœnã minores violatores pacis, & eamdem opinionem tuetur Sim. de Pret. in conſ. 64. fere per totum, vt minor 18. annis non incurrat in pœnas corporales, & infamiæ per bannimenta irrogatas, & pręcipue ſub n. 2. & 3. vbi teſtatur quod aliqua lege non reperitur determinatum, vt minor teneatur ex dictis pœnis ignominioſis, & corporalibus inflictis per bannimenta, & decreta Ducalia, & late proſequitur ſub nu. 4. 5. 11. 12. ſeqq.

Quę opinio magis procedit quando minor fecit pacem ſine iuramento poſt Gloſſ. in d. c. 3. in princ. de pac. tenen. Sim. de Pret. in d conſ. 64. nu. 6.

Ac etiã magis procedit quando extaret ſtatutum in loco, vt minores ſine cõſenſu duorum propinquorum, & decreto Iudicis non poſſint obligationem perſonalem, & omnem aliam obligationem facere; quia huiuſmodi generalis prohibitio continet omnem obligationem minoris ex pacto, pace, & ex quocunq. contractu; prout in ſtatuto Piſauri lib. 2. rubr. 85. conſuluit Sim. de Pret. in d. conſ. 64. nu. 6. verſ. rurſus non tenere.

Et ſi per ſtatutum requireretur copulatiue conſenſus conſanguineorum, ac authoritas tutoris, vel curatoris, ſi vnus ex conſanguineis fuerit curator, vel tutor non poterit in inſtrumento pacis ſubſtinere vices duarum perſonarum, nempe conſanguinei, & Curatoris, vt poſt Pariſ. in conſ. 98. num. 71. lib. 1. tradit Tob. Non. conſ. 152. n. 15. ſub verſ. nec dicatur tom. 1. crim. Diuerſ.

Aut loquimur, quoad pœnam legalem, & Farinac. in d. q. 15. nu. 49. credit quod minor in illam incidat, cũ aliquali tamen temperamento, & minoratione per regulam generalem, cum in delictis minor non excuſetur, nec reſtituatur, mitius tamen puniatur per tex. cum ſua materia in l. auxilium §. in delictis ff. de minorib.

40 Sexto limita, vt impubes doli capax poſſit facere pacem cum authoritate ſui tutoris, mediante ipſius minoris iuramento. Abb. in conſ. 108. fere per totum, & pręcipue in fine, vbi de communi. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. Pax concl. 175. nu. 7.

41 Primo amplia, quod etiam ſtante ſtatuto, quod minor ſine Iudicis decreto non poſſit contrahere, quia licet non interueniat decretum Iudicis, ſed authoritas tutoris cum iuramento ipſius minoris, valebit pax facta ab ipſo impubere, cum pax non ſit contractus; ſed remiſſio rancoris Abb. d. conſ. 108. fere per totum. Card. Tuſc. d. concl. 175. nu. 2.

42 Septimo limita principaliter in pace facta a tutore, qui non confecit inuentariũ, vel non accepit adminiſtratione cum decreto Iudicis, cum omnia geſta per eum ſint nulla, & inualida ipſo iure Text. in l. tutor, qui repert. ff. de admin. tutor. & in terminis de pace a tutore, qui Inuentarium non confecit minime valere conſuluerunt Tob. Non. conſ. 152. n. 10. Ludou. Senſ. conſ. 155. nu. 6. tom. 1. crim. diuerſ. nec diſſentit Iul. Clar. in d. q. 58. nu. 26. In fine, vbi teſtatur, quod licet in Senatu Mediolani aliquando paces, vel remiſſiones factæ per ſpeciales tutores ad iſtum actũ datos fuerint in Senatu habitę pro legitimis; tamen deinde fuit ſemper contrarium obſeruatum, vt nõ admittantur remiſſiones, niſi per Tutores generales factæ, qui confecerint inuentarium, & ſatiſdederint, & cætera alia fecerint, quæ de iure requiruntur.

43 Contrariam opinionem, quod paces, & remiſſiones factę per tutorem, qui non confecit inuentarium teneant

late

Quæſt. XV.

Pax an ſit habenda a fœminis.

SVMMARIVM.

1 *Pax non eſt habenda a fœminis, cum non ſint habiles ad vindictam.*
2 *Amplia etiam ſi fœmina ſucceſſerit interfecto.*
3 *Amplia de iure Longobardorum.*
4 *Contrariam opinionem quod etiam a fœminis ſit habenda pax tenet Doctores ibi.*
5 *Pax eſt habenda ab vxore mariti interfecti.*
6 *Vxor prefertur in pace alijs hæredibus, vel conſanguineis interfecti.*
7 *Imo ſecundum aliquos præfertur etiam filijs interfecti.*
8 *Vxor in Regno Neapolitano vna cum hæredibus, vel conſanguineis facit remiſſionem pro nece viri.*
9 *Declara ſi vxor fuerit vidua.*
10 *Soror interfecti facit etiam pacem.*
11 *Quid ſi pax fuerit habita a filijs interfecti, an etiam ſit habenda a ſorore, quæ accaſauit homicidam vna cum filijs.*
12 *Declara, & diſtingue vt ibi.*
13 *Pax eſt habenda etiam a filiabus quãdo adſunt vna cum filijs maſculis.*
14 *Limita quando filiæ fœmina fuiſſent excluſæ a ſucceſſione per ſtatutum.*
15 *Contrariam opinionem tenent Doct. ibi.*
16 *Limita quando filia fœmina non fuit hæres inſtituta, ſed tantum aliquid ei fuit relictum ratione legati.*
17 *Declara, & intellige, vt ibi per authorem.*
18 *Fœmina non facit numerum in pace ab hæredibus vigore ſtatuti obtinenda.*
19 *Fœmina non comprahenditur in pace ab ea habenda quando inſtrumentum pacis dicit quod partes promiſerunt non offendere alium, ſeu alios; vel tantum habetur mentio de patre; fratribus, & ſimilibus.*
20 *Fœmina habens in pari gradu conſanguinitatis maſculos, & fœminas, & inter eos ſit diſcordia circa pacem contrahendam, maſculus prefertur fœminis, licet fuerint plures.*
21 *Declara, vt ibi per authorem, vt reſideat in arbitrio Iudicis.*

1 PAX a fœminis non eſt habenda, cum non ſint habiles ad vindictam, & faidam leuare non poſſint, nempe inimicitias gl. ſingularis in cap. 1. §. hoc autem de his, qui feud. dar. poſſ. Veron. in l. prima. q. 7. ff. de verb. ſign. late Rim. Iun. conſ. 307. nu. primo ſeqq. & nu. 8. vol. 3. Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 35. in princ. Deci. in c. in præſentia n. 63. de probat. cum alijs allegatis per Tiraq. q. 1. leg. Connub. nu. 58. & per Vulpell. in tract. de pace q. 14. nu. 1. & 2.

2 Primo amplia, vt procedat etiam ſi fœmina ſucceſſerit interfecto, quod adhuc ab ea non ſit habenda pax, vt ſit locus ſtatuto, vt tenuit Marſil. in tract. Bannit. in verb. pace nu. 43. vbi dicit habuiſſe in facto Iul. Clar. d. q. 58. nu. 34.

3 Secundo amplia: vt opinio d. gloſſę procedat ſine difficultate, de iure Longobardorum, prout ipſa loquitur, & ſic in Prouincia Lombardię, vt declarat ibi Bal. & admittit Rim. Iun. conſ. 307. nu. 2. vol. 3. Decian. reſpon. 38. nu. 11. vol. 1.

4 Contrariam opinionem, vt etiam a fœminis ſit habenda pax Ant. Gomez. tit. de delict. c. 3. nu. 65. Petr. a Plach. Epithom. delict. cap. 49. nu. 11. reprobantes 2. gloſſ. in d. §. & quia. cum ius vendicandi ita fœminis ſicut maſculis com-

competat l.ſororem C.de his, quib. vt indign.Boſſ.in tit.de pac. num. 8. cum alijs allegatis per Vulpell. in tract. de pace q. 14.nu.2.verſ. in diuerſam ſententiam, vbi late oſtendit fœminas eſſe promptiones ad vindictam, quam ſint ipſi maſculi,& q.33.per totam, & ſequitur Farinacc.q.107.art.29.num. 381.in fine par.2.Iul.Clar.§.fin.q.58. n.34. verſ.ſed contrariam,vbi de com muni, & quod ita Mediolani indiſtincte obſeruatur,& quod Senatus expreſſe reiecit gratiam cuiuſdam, quia non obtinuerat remiſſionem a filiabus interfecti, & quod fœminæ proximiores poſſint facere pacem, ac transfigere ſuper nece defuncti Farinacc.q.14.n.25. vbi alios concordantes adducit, & teſtatur de communi latiſſime Iul.Feret. tit.de ferijs.nu. 172.vbi declarat quid obſeruetur de iure Longobardorum,& de Iure Romanorum.

5 Tenendo iſtam contrariam opinionem vti veram Primo amplia, vt pax ſit habenda ab vxore mariti interfecti, cum fuerit vna caro cũ marito, & propter magnum amorem, quo ad inuicẽ ſe proſequũtur,vt per Vulpell.in tract. de pace q.25.vbi refert Proper.lib.10. omnis amor magnus, ſed aperte in coniuge maior.

6 Imo ſi concurreret vxor cum hæredibus,vel conſanguineis interfecti,illis præfertur;quia in ea maior coniunctio, & affectio concurrit,ſecundũ Ant.Gomez. tit.de delict. cap.3.nu.61.in fine, quem ſequitur Baiard.queſt.58.nu.61. verſ.Item adde Petr.a Plach.Epithom. delict.lib.1.cap.45.nu.1.ſeq.Farinacc. q.13.nu.15.

7 Sed in tantum vxor præfertur omnibus,vt præferatur etiam proprijs filijs, vt dicit Petr.a Plach.d.cap. 45. nu.1. & 2.ſed Vulpell.in tract.de pace q.24. tenet eſſe habendam ab vxore, patre, & filijs inſimul, propter vnitatem perſonarum,& offenſæ, cum omnibus pariter illa cenſetur, ſi vero non extarent alij marito coniunctis,tunc ſufficeret habere pacẽ ab vxore pro nece viri ac pro omni iniuria ei illata. Feret.de ferijs.num.199.

8 In Regno Neapolitano vxor cum hæredibus,vel conſanguineis admittitur ad quærelandum; & ideo ab ea etiam requiritur remiſſio, ſecundum Nunc. Tartal.ſuper pragm. 8.de compoſ.nu.30.vt refert,&ſequitur Baiard. d.q.58.nu.61.circa finem.

9 Quod intellige ſi vxor fuerit vidua, cum dicatur eſſe in matrimonio primi viri,vt poſt Nunc.Tartal. in loco allegato firmat Baiard.d.q.58.nu. 61. vbi ſubdit hoc etiam procedere in ſponſa, ſecus ſi tranſiuerit ad ſecunda vota; & idem erit in marito tranſeunte ad ſecunda vota.Farinacc.q.13.n.16.Declara tamen, vt ibi per eum nu.17.

10 Secundo amplia, vt etiam pax ſit habenda a ſorore interfecti per tex. in l.ſororem C.de his,quib.vt indign.vbi diſponit quod ſorori liceat vindicare necem defuncti, & in l.fœmina C. ad Turpell.

11 Sed difficultas eſt, ſi pax fuerit habita a filijs interfecti,an haberi debeat etiam a ſorore, quæ accuſauit homicidam vna cum filijs ipſius interfecti, quam difficultatem tangit Decian. in reſponſ.38.n.10.cum plurib.ſequentib. vbi ſub.nu.11.vol.1.allegat Doctorum opinionem pro ſorore tenentium,& teſtatur quod ita omnes ſcribentes tenent in l.4.§.cato ff.de verb.obligar.& in ſpecie Rom.& Alex.in l.pro hærede §.fi.ff.de acq.hæred.Rom.in l.4.§.prohibuiſſe ff.ad ſyllan.

12 Qui Decian.in eodem reſponſ.38.n. 12.ſeqq. in caſu ſuo dicit contrarium eſſe tenendum; quamuis ipſa ſoror accuſaſſet delinquentem, & eumdem Decian.allegat,& ſequitur Baiard.in d. q.58.nu.61.

Qui Decian.in d.reſponſ.38.nu.14. verſ.quarto, & iſtud,& n.15.ſeq.reſpondet ad d.l.ſororem,vt illa procedat,vt

ſoror

ſoror poſſit delinquentem accuſare de morte fratris, ſed non vt habeat ius faciendi pacem, extantibus filijs occiſi, & ſub nu. 16. teſtatur, quòd ita in ſpecie declarat Imol. in l. 4. §. Cato. in fin. ff. de verb. obligat. & Florian. in l. per fundum, ff. de ſeruit. Ruſt. pręd. & in l. fin. ff. de comm. pręd.

13 Tertio amplia, vt pax habenda à filijs, adeo ſi inter filios adſint filiæ fœminæ adhuc ab eis etiam erit obtinenda, vt dixi latè ſupra in q. 12. in 3. principali ampliatione, declarando tamen, vt ibi.

14 Primo limita, & intellige, vt ſi filia fœmina fuerit excluſa à ſucceſſione per ſtatutum, quia fuerit dotata, vel alio modo excluſa, ab ea non requiritur pax. Iul. Clar. §. final. quæſtione 58. num. 34. ver. bene verum eſt, vbi teſtatur ità fuiſſe per Senatum in contingentia facti obſeruatum, ſequitur Card. Tuſch. to. 6. in verb. pax. concluſ. 174. nu. 30.

15 Sed ab huiuſmodi opinione Senatus, Baiard. in addition. ad Iul. Clar. in dict. quæſtione 58. nu. 62. dicit poſſe forſan recedi, cum iura ſanguinis minimè per ſtatutum tolli poſſint l. iura ſanguinis, ff. de regul. iur. & quia ius faciendi pacem non ſit hæreditarium, & ante Baiard. in eamdem dubitationem incidit Farinacc. dict. q. 14. nu. 26. verſ. verum.

16 Secundo limita quando filia non fuerit inſtituta hæres, ſed tantummodo aliquid relictum fuerit ratione legati, vt pax ab ea habenda non ſit, ſed ab hæredibus Teſtamentarijs, Iul. Clar. §. finali, quæſtione 58. numero 34. in fine, vbi teſtatur etiam fuiſſe per Senatum obſeruatum, quando hæredes teſtamentarij eſſent etiam hæredes ſanguinis, ego valde du-
17 bito, quòd non ſufficeret habere pacem ab ipſis, & non à filia: imo arbitror, quod omnino eſſet obtinenda etiam à filia; cum huiuſmodi ius faciendi pacem, non ſit hæreditarium. Bar. in l. damni, §. Sabini, num. 2. ff. de Damn. infect. Bonacoſſ. comm. opin. Crim. p. 1. in verb. ſtante Statuto, quod occidens occidatur. Iul. Clar. §. fin. q. 58. ſub nu. 31. verſ. nam reuera, & ne ipſa filia videns hæredem facere pacem de nece patris ſe induceret ad vindictam, & maxime ſi de recenti homicidium eſſet ſequutum per ea, quę late dixi ſupra in q. 13. & in eadem ſententia inueni eſſe Farinacc. in d. q. 14. nu. 26. verſ. verùm.

18 Tertio limita, vt foemina non faciat numerum in pace habenda ab hæredibus, vt poſt Angel. in l. 4. §. Cato, de verb. obligat, firmat Riminal. Iun. conſ. 307. num. 6. vol. 3. vbi dicit quod ſi ſtatutum dictaret, quod occidens decapitetur, niſi habeat pacem ab hæredibus offenſi, in maiori parte hæredum, quæ requiritur, mulier computari non debet & ſic illud verbum [*hæredibus*] ad maſculos reſtringatur.

19 Quarto limita, vt ſi in inſtrumento pacis habeantur illa verba: non offendere alium, ſeu alios, vel habeatur tantū mentio de patre, fratribus, & ſimilibus, foemina non comprehenditur. Bero. conſil. 206. colum. 1. volum. 3. Alex. cōſil. 113. verſ. hoc etiam confirmatur, volum. 2. Riminal. Iun. dict. conſil 307. num. 9. de quo tamen latè dicam inferiùs in quęſt. 66. an foeminę comprehendantur in pace.

20 Quinto limita, quod licet foemina interfecto proximiore poſſit pacē inire ſuper illius nece; ſi tamē in eodem gradu conſanguinitatis adſint maſculi, & foeminæ, & inter eos controuerſia oriatur in pace cōcedenda, voluntas maſculorū erit præferenda voluntati foeminarum, etiam ſi foeminæ eſſent plures, quàm maſculi, Petr. à Plac. lib. c. 46. n. 8. ſequen. Deci. in cap. in præſentia nu. 63. de probat. Iaſ. in l. cum filio famil. num. 100. ff. de leg. 2. cum alijs congeſtis per Tiraquell. in l. prima,

Connub. nu.58.& per Steph.Lambertin.de contract.eot.gloſſ.1.nu.340.Farinac.in d.q. 14. n.27. vbi etiam alios cordantes allegat,& ibi ſubdit,vt procedat non ſolum in conceſſione pacis, vt maſculi præferantur fœminis, ſed etiam in deneganda pace.

21 A qua limitatione facillimè recedi poteſt, cum vt ſuperiùs pluries dictum fuit,fœminis etiam ſicut maſculis competat ius faciendi pacem: ideò in concurſu maſculi ſint fœminis præferendi cum ratione ſanguinis tantùmodo fæmina admittatur ad pacem ſicut maſculus,inter quos nulla datur differentia, & vindicta iudicialis fęminis ſicut maſculis competat,cum poſſint ipſę accuſare,ſicut maſculi,vr poſt alios,quos congerit Sreph. Lambert. d.gloſſ.1.n. 338.& quoad vindictam extraiudicialem etiam fæminę, ſi non armis, alio modo ſunt promptæ, vt valdè exagerat,Vulpell.in d.tract.de pace, q.14. & Farinacc.in d.q.14.nu.27.verſ. verum ſicut. Ideò arbitror, quòd iſta limitatio non ſit ità ſimpliciter intelligenda, ſed totum reſideat in pectore, & religione iudicis videre,& diligenter perſpicere, an fęminæ ſint adeò viriles, & ſagaces, vt poſſint, vel veneno, vel alias ſollicitare ad necem bannitialias libenter ego concurrerem, vt omninò maſculi præferantur fęminis,cum regulariter fæminę non ſint aptæ ad vindictam neque ad ſcandala Reipublicæ, licet aliquæ fęminę reperiantur,quæ poſſent & Rempublicam offendere,ac vindictam ſumere, & Iura adaptentur ad ea,quę generaliter, & non ſpecialiter contingunt per iura vulgaria.

Quæſt. XVI.

Pax an ſit habenda à conſanguineis & hæredibus extraneis.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinei in pace contrahenda præferuntur hæredibus extraneis.*

2 *Contrariam opinionem tenent Doct. per rationes adductas ibi.*

3 *Sed bonum erit ab hęredibus extraneis, & conſanguineis obtinere pacem ad tollendas diſputationes.*

1 Conſanguinei interfecti in tranſactione, vel remiſſione pręferuntur hęredibus extraneis interfecti, cum ius faciendi pacem non ſit hęreditarium, nec ratione hęreditatis,ſed tantum ratione ſanguinis cōpetat l.pro hęred.§.fi.ff.de acq. hęred. Petr. à Plach. Epirhom. delict. lib.7. c. 45. num.2.in fin. Ruin. in l.4.§.Cato num.102.ff.de verb.oblig.Iul. Clar. §. fina.q.58.verſ.quęro nūc ſub nu.31. Et quia proximiores conſanguinei pręferuntur hęredibus exrraneis in iure accuſandi, ſecundum magis communem opinionem atteſtatam per Petr. à Plach. Epith. delict.lib.6.c.39.nu.4.& relatam per Farinacc.in tit.de accuſat. q.13.nu.8.ſub verſ.meritò, ità etiam pręferri debēt in iure faciendi pacem.

2 Contra hanc opinionem poſt Rip. in l.4.§.Cato,colum.antepenult.de ver bor. obligat. tenet Ant.Gomez tit. de delict.cap.3.nu.64.inquiens.Quia in hæredibus concurrit duplex ratio, vna eſt, quia hæredes repræſentant perſonam defuncti in omnibus,&per omnia, l. 2. §.fin.vbi gloſſ.& cōmuniter Doct. ff.de Præt.ſtipulat. Altera eſt, quia de neceſſitate tenentur accuſare, & vindicare illius necem,l.i.& per totam C.de his quibus,vt indign.& ſecundum opinionem Rip. & Gomez. Iul. Clar. in §. fin.q.58.verſ. Quæro nunc,ſub nu. 31. teſtatur in illo Ducatu Mediolani non eſſe ſolitum admitti remiſſionem ab hę rede ſanguinis, niſi etiam eſſet pax habita

bita ab hęrede bonorum, & ibi ſubdit hoc ſemper bonum eſſe ab vtroque hæ rede pacem habere.

3 Sed Farinacc. in d. quæſt. 14. ſub 23. non diſſentit ab opinione Ripæ, & Ant. Gomez, & ad illas duas rationes reſpondit ſubdens ſub nu. 24. quòd authoritas Iul. Clar. in d. q. 58. in d. verſ. Quæro nunc pone: quod bonum erit etiam ab hęrede bonorum pacem habere, & quòd hoc erit tutius ad effugiendas diſputationes; ſed non credit eſſe neceſſarium, niſi fortè in caſu, in quo ſtatutum minuens pœnam propter pacem exprçſſè diſponeret eamdem pacē habendam eſſe ab hęredibus, licet ſubdat, quòd in hoc etiam caſu contrarium videtur ſentire Vulpell. in tract. de pace in quęſt. 11. Et ideò concludit, quòd circumſcripta expreſſa diſpoſitio ne ſtatuti, & etiam circumſcripta obſer uantia loci, remanebit concluſio vera, vt conſanguinei, & hæredes ſanguinis preferantur hæredibus bonorum.

Quid autem dicendum, ſit ſi filius, vel pater reſpectiuè vnus alteri non fuerit hæres, an adhuc pax ſit habenda à patre, vel à filio reſpectiuè, vide quæ dixi ſupra in quęſtione 13.

Quæſt. XVII.

Pax à pluribus conſanguineis quomodo ſit habenda.

SVMMARIVM.

1 *Pax eſt obtinenda à maiori parte conſanguineorum, vel proximiorum interfecti.*

2 *Contrariam ſententiam tenent Doctores, vt ſit habenda ab omnibus conſanguineis.*

3 *Sed contra iſtam opinionem contrariam tenent Doct. ibi.*

4 *Authoris opinio circa prædicta.*

5 *Pax quòd ſit habenda ab omnibus conſanguineis magis procedit quando ſtatutum diſponeret, quod habita pace homicida penitus pœnam euaderet.*

6 *Pax à maiori parte conſangnineorum habita ſufficeret, dummodo omnes conſanguinei inſimul in aliquo loco ad pacem faciendam congregati fuerint, ſecus ſi ſeparatim.*

7 *Sed ſufficeret, quòd omnes conſanguinei fuerint requiſiti, vel citati, quia deinde maior pars congregata ſufficeret.*

8 *Item declara quando commodum ex pace proueniens eſſet omnibus æqualiter diſtribuendum, ſecus ſi conſanguineis tantummodo exiſtentibus.*

9 *Pax habita à principali, vel ab aliјs, ad quos ſpectat operatur, vt non poſſit amplius de eadem cauſa tractari.*

1 IAm in quæſtione duodecima in principio vidimus, quod pax eſt obtinenda à conſanguineis proximioribus defuncto, nunc videndum eſt an ſufficiat illam obtinere à maiori parte conſanguineorum, vel ab omnibus obtinenda ſit, & videtur, quòd ſufficiat pacem habere à maiori parte conſanguineorum, vel proximiorum interfecti ſecundum Petr. à Plach. in Epithom. delict. cap. 46. numero primo ſequen. libro ſexto, vbi poſt alios, quos allegat latè hanc opinionem comprobat, & ad illam ſic tenendam ſe fundat in illa generali concluſione, vt ea, quæ fiunt à maiori parte, ab omnibus facta cenſeantur cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte, l. reſcript. vbi Doct. ff. de pact. & ſicut maior pars creditorum poteſt minori parte pręiudicare in remittendo partem debiti per tex. in l. maiorem, ff. de pact.

& l. ſuum hæredem §. hodie tamen, ff. eod. ità etiam in faciendo pacem, & pereant remittendo partem pœnę delinquenti, maior proximiorum pars debeat ſufficere, & minori pręualere.

2 Contrariam ſententiam quod pax ſit habenda ab omnibus proximioribus conſanguineis, & non ſufficiat conſenſus maioris partis tenet Nell. de Bannit. 3.par.2.temp.q.39.& magis in terminis, Ant. Gomez.tit.de delict.c.5.n. 35.ſub verſ.item etiam intellige,& c.3 ſub nu.61.

3 Sed Farinac.in d.q. 14. n. 5. dicit ſibi magis placere primam opinionem vti veriorem, & ęquiorem, & ibi reſpondet ad rationes adductas per Nell. & Ant. Gomez.in locis ſupra adductis, & Decian.in reſponſ.38.n.13.vol.1.etiam firmat hanc opinionem eſſe ęquiorem, tutiorem,& humaniorem.

4 Quę opinio Farinacc.& Decian.nullo modo mihi placet,ſed vt omnes conſanguinei debeant remittere iniuriam, vt in omnibus dicatur ſublatus rancor, & odium inter homicidam, & ipſos conſanguineos, vt penitus tollantur ſcandala, & propterea quilibet conſanguineus repręſentet pro ſua parte perſonam interfecti, ſicque ad hoc,vt dicatur conceſſa remiſſio debent omnes in ea interuenire,vt etiam videtur ſentire in pluribus hęredibus Iul. Clar.§. fi.q. 58.nu.33. verſ.hæc opinio, & Vulpell. in tract.de pace,q.19.ſeqq.

5 Quę opinio, vt ab omnibus conſanguineis habenda pax ſit,magis procederet,quando ſtatutum mādaret,quod pace habita, homicida penitus pœnam euaderet; quia ſicut iſto caſu maior pars creditorum non poteſt minori pręiudicare in remittendo totum debitū. Roman. ſing.99.& Strac.in tract. de Mercat.tit.de decoctorib.6.par.nu. 13. ità maior pars conſanguineorum non ſuffragabitur homicidę in remittendo totam pœnam, vt ità argumentando tenet Petr. à Plach.in d.cap.46. nu.1.prope finem,& Farin. in d. q.14. n.6.teſtatur quòd hoc non poſſit induci, vt homicida puniri valeat pœna pecuniaria,Plot.conſ.133.nu.7.tom.1. Crim. Diuerſ. Iul.Clar.in Pract.Crimi. §. homicidium, verſ. ſed numquid valet ſtatutum. Battand. reg. crim. 87. Ergò multo minus poterit maior pars omnem pœnam remittere: & ſic erit prima limitatio ſi quis vellet inhęrere opinioni, Farinacc. & Decian.

6 Secundo limita, & intellige, vt tunc demum valeat pax habita à maiori parte conſanguineorum in eodem gradu exiſtentium, dummodò omnes inſimul ad pacem ineundam in aliquo loco fuerint conuocati, & congregati; ſecus ſi ſeparatim, & particulariter pax data fuerit, quia non valebit etiam ſi fuerit habita à maiori parte, vt videtur tenere Villapan. in l. 22. 2.par. §. 53. num. 1. quem ſequitur Petr. a Plac. in dict.cap.46.nu. 14.ſeqq.Farinac.in d.q.14.n.8.ea potiſſimum ratione, quia in actibus tangentibus plures vt ſingulos, & non vt vniuerſos, vt in iſto caſu vt maior pars alijs pręiudicet, debent in vnum congregari, cum facilè contingere valeat, quòd minor pars in ſuam ſententiam maiorem trahat.

7 Sed ad tollendam huiuſmodi obiectionē ſatis eſt,quòd omnes conſanguinei fuerint requiſiti,& citati;qui ſi deinde recuſent venire, maior pars inſimul congregata poterit pacem inire,& ſuffragabitur delinquenti;ità declarando tenet Petr.à Plach. in d.cap.46.nu. 14. ſeqq. quem ſequitur Farinacc. in dict. quęſt. 14.num.9. in fin.& Bonifat. Vitalin. in Tractat.Crimin.rubr. de pace nu.22.dicit in propoſito quòd Vniuerſitas ad pacem ineundam debet deputare ſindicū, vel omnes Conſiliarij conſentire debent, & debent etiam vocari ſono tubę, vel campanę, vel ſaltem duę partes omnium conſiliariorū

debent

debent eſſe præſentes, & maior eorum pars debet conſentire, & ſubdit, quod debeat etiam accedere conſenſus, & authoritas ſuperioris.

8 Tertio limita, & intellige dummodò commodum, & lucrum ex pace proueniens ſit æqualiter commune omnibus conſanguineis proximioribus, vt quando pecunia ex pace habenda æquali portione inter omnes conſanguineos diſtribuenda eſſet. Itē quando concederetur pax vt pro defuncti anima expēſis homicidę miſſæ celebrentur, vel filiæ interfecti certa quantitas pecuniæ conſtituatur, vt nuptui ſe tradere poſſit, & in alijs ſimilibus caſibus, vt pax inita per maiorem partem conſanguineorum teneat. Secus autem vbi dictum lucrum, vel commodum ſibi conſanguinei conſentientes applicaſſent, excluſis alijs, vel alijs etiam detuliſſent, ſed inæqualiter, & tunc maior pars cōſanguineorum non poteſt in præiudicium minoris partis pacem inire, ſecundum Petr. à Plac. in d. c. 46. n. 1. in fi & n. 16. ver. his ſanè præmiſſis, quem ſequitur Farinac. in d. q. 14. nu. 10.

9 Sed benè verum eſt, quod pax habita a principali, vel ab alijs, ad quos ius quærelandi ſpectat, non poſſunt amplius, neque ex eodem, neque ex nouo proceſſu tractare de dicta cauſa. Carauit. rit. 272. n. 26. Baiar. in §. fi. q. 58. n. 60. vbi teſtatur, quod hoc eſt benè notandum; quia ità ſeruatur in practica.

Quæſt. XVIII.

Pax eſt habenda a pluribus hæredibus.

SVMMARIVM.

1 *Pax aliqui tenent, vt ſufficiat ſi habeatur ab vno hærede tantum.*

2 *Quæ opinio communiter reprobatur.*

3 *Pax ſufficit, vt habeatur à maiori parte hęredum, ſecundum magis communem opinionem.*

4 *Pax ſecundum alios Doct. eſt habenda ab omnibus hæredibus.*

5 *Author ſequitur hanc opinionem per rationes per eum adductas.*

6 *Quę Authoris opinio eſt tenenda etiam quod ſtatutum loquatur in numero ſingulari, vt eſſet habenda ab hęrede, quod ab omnibus haberi debeat.*

7 *Diſtinctio Bal. circa illam opinionem.*

8 *Pax eſt habenda ab omnibus hæredibus, ſi ſtatutum diceret, quod vnanimiter, ſeu concorditer pax ab hæredibus habenda ſit.*

9 *Pax de conſuetudine eſt habenda ab omnibus hæredibus.*

10 *Maior pars hæredum non intelligitur reſpectu perſonarum, ſed reſpectu quotæ hæreditatis, in qua ſuccedunt.*

1 SVcceſſiuè eſt videndum an pax ſit habenda ab omnibus hæredibus, vel ſufficiat illam habere ab vno hærede, vel à maiori parte hæredum, in qua quæſtione tres fuerunt opiniones; & prima fuit, vt ſufficiat illam habere ab vno hærede tantum, vt per Oldr. in l. ſi plures ff. de leg. 3. cuius opinio tribus corroboratur coloratis rationibus, quas reaſſumendo referunt Ant. Gomez. in tit. de delict. cap. 3. num. 63. & Petr. a Plach. d. cap. 46. num. 4.

2 Quę prima opinio communiter reprobatur, vt teſtatur Alciat. in l. 4. §. Cato. n. 168. & ibi Crot. n. 81. ff. de verb. obli. vt etiam refert, & teſtatur Iul. Cla. in §. fi. q. 58. n. 39. & Farinac. in tit. de accuſ. q. 14. n. 12. in fi. & nu. 15. in princ.

3 Secunda aliorum fuit opinio, vt ſufficiat pacem habere à maiori parte hęredum. Bar. in d. l. 4. §. Cato nu. 33. quem ſequuntur Doct. adducti per Ant. Gomez c. 3. n. 63. Boſſ. in tit. de Pace n. 21. Io. de Amic. conſ. 88. n. 6. vbi de magis

communi,& æquiori opinione,& illam eſſe in iudicando tenendam, vt refert Iul.Clar.§.fin.d.q. 58.ſub nu. 33. vbi alios concordantes allegat, & eoſdem Doctores retulit Farinacc. in d. q. 14. nu. 13. & eamdem opinionem æquiorem, & humaniorem, ac tutiorem, & magis cõmunem dicit Decian.reſponſ. 38.num.13.vol.1.And.Fachin. in controuer.iur.lib.10. cap. 58. tuetur hanc Bart. opinionem, & illam dicit iuri, & & æquitati eſſe magis conſonam Bonifac.Vitalin.in tract.crim.Rub. de pace num. 15. in fin. vbi teſtatur hanc opinionem eſſe veriorem Iul. Feret. in tit. de ferijs.nu.134.

4 Tertia fuit opinio contra Bar.quod non ſufficiat maior pars hæredum, ſed conſenſus omniũ requiratur. Ant. Gomez.in d.cap. 3. ſub nu. 63. qui alios concordantes allegat,&illam quinque validiſſimis rationibus comprobat, & aliam rationem affert Petr. a Plach.in d.cap.46.nu.7.verſ.& præter alios,Io: de Am.Dialog.14.vbi de communi,& magis communẽ teſtatur Couarr. var. reſolut.lib.1.cap. 13.nu.8.verſ.4.hinc Vulpell.in tract.de pace q.19.num. 3. vbi teſtatur de crebriori ſententia, & alios concordantes allegat Farinacc. d.quæſt.14.nu.14. vbi alios congerit, & teſtatur etiam de magis communi. Iul.Clar.§.fin.in d.quæſt.58.ſub n.33. verſ.multi autẽ,vbi alios allegat. And. Fachin. in dd. ſuis controuerſ. Iur.lib. 10.cap.58.ſub. verſ.negant autem, allegat alios Doct.tenentes contra Bart. & poſt Fœlyn.teſtatur opinionem Bar. communiter reprobari, cum qua ego etiam libenter pertranſeo ad euitanda

5 ſcandala,ne minor pars videns homicidam ad patriam reſtitutum contra eum inſidiaretur, & quies publica deturbaretur, & quilibet hæres ſuam ſatisfactionem habere debeat,vt cõſiderauit Iul.Clar.in loco proxime citato, & quia etiam in iuribus ſingulorum l. quod maior ff. ad municipal. non procedit,vt etiam tenet,& conſiderat Vulpell.in d.q.19.nu. 3.

6 Primo tenendo iſtam opinionem contrariam, illam amplia, vt procedat quod pax ſit habenda ab omnibus hæredibus, etiam quod ſtatutum loquatur in numero ſingulari,vt ſcandali occaſio auferatur,vt tenet idem Vulpell. in q.20.& teſtatur de veriori opinione:cũ illa magis inhæreat menti ſtatuentiũ,vt ſit habẽda pax ab omnibus hæredibus,vt ſcandali occaſio adimatur,quæ(hęredũ parte tantũ vna aſſentiẽte)magis creſceret,&eãdem opinionem ſequitur vti veriorem Baiard. ad Iul.Clar.in §:fin.q.58.nu 5.7. reiecta opinione Boer.in deciſ.121.n.3.Marſil. in tract.de Bannit. in verb. pace n.49. vbi concordantes allegat.

7 Sed Bal.in l.1.nu.6.ff.de pact.diſtinguit. Aut tractatur de beneficio pacis quantum ad commodum ſtatuti,quod non reſpicit iniuriam reliquorum cohæredum,ſed aliquam relaxationem pœnæ Fiſcalis, & tunc vnus hęres poſſit dare pacem, quando ſtatutum vtitur numero ſingulari, Aut agitur de aliquo præiudicio cohæredũ, & tũc vnus in alterius pręiudiciũ pacẽ facere nequeat, vt ſi per talem pacem perderet aliquod commodum debitum hęredibus occiſi ex forma ſtatuti.

8 Secundo amplia, vt eadem opinio, quod ab omnibus hęredibus pax habenda ſit, magis procedat,quando ſtatutum requireret quod pax haberetur cnncorditer, ſiue vnanimiter ab hæredibus; quia eo caſu ſine dubio requireretur,quod omnes conſentirent, nemine diſcrepante, ſecundum communem Doctorum ſententiam atteſtatam per Claud.in l.4.§. Cato nu. 43. ff. de verb.oblig. & relatam per Iul.Clar.in d.§. fin.quæſt.58.nu.33.in fine, vel ſi vteretur numero plurali; quia diceret ab hęredibus.Bal.in l.1.nu.5.in fine.ff. de pact.

9 Tertio amplia,vt eadem opinio procedat

Digitized by Google

cedat de conſuetudine, vt ab omnibus pax habenda ſit; vt de conſuetudine Mediolani reſtatur Iul. Clar. in d. q. 58. ſub. nu. 33. circa finem in verſ. & in hoc dicarur, ac etiam idem obſeruatur in Regno Neapolitano per Reg. Prag. 8. ſub tit. de compoſ. vt remiſſio, ſeu pax ſit ab omnibus habenda, quibus ſucceſſio defertur.

Opinio autem Bar. & ſequacium, vt ſufficiat pacem obtinere a maiori parte hæredum tuetur Farinac. vti magis communem, æquiorem, & magis rationabilem, & alteram opinionem contra Bart. eſſe nimis duram, & rigidam affirmat in d. quæſt. 14. nu. 15.

10 Primo, limita, & intellige, vt maior pars hæredum non intelligatur reſpectu perſonarum, ſed reſpectu quotę hęreditatis in qua ſuccedunt: & ideo ſi duo hęredes ſuccedant in duabus tertijs partibus hæreditatis, quinq. alij vero hæredes ſuccedant in alia tertia parte eiuſdem hæreditatis, pax habita ab illis duobus hæredibus dicetur habita a maiori parte; numerus autem perſonarum ad maiorem partem conſtituendam tunc attendirur, quando hęreditariæ portiones, in quibus hæredes ſuccedunt, ſunt æquales, alias ſecus. Quam declarationem poſt antiquiores Doctores, quos allegat in ſpecie tradit Ant. Gomez. in d. tit. de delict. cap. 3. ſub nu. 63. eamdemq. ſequutus fuit Petr. a Plac. in d. capit. 46. nu. 7. & Farinacc. in d. q. 14. nu. 17. & 18.

Item limita eamdem Bar. opinionem eiſdem modis, quibus fuit limitata quęſtio antecedens de pace habita a maiori parte conſanguineorum, cum omnes applicentur huic etiam opinioni Bar. & aliorum, vt teſtatur Farinac. in d. quęſt. 14. nu. 16.

Quæſt. XIX.

Pax quomodo ſit habenda quando non datur aliquis hæres.

SVMMARIVM.

1 *Gratia obtenta cum clauſula de obtinenda remiſſione a parte ſubſtinetur, ſi nullus hæres remanſerit poſt mortem interfecti.*

2 *Statutum imponens pœnam non habenti pacem ab offenſo intelligitur quando offenſus adeſt, ſecus ſi non adeſſet.*

3 *Blaſphematur poteſt extrahi in honorem Natiuitatis Domini Noſtri etiã ſi adeſſet clauſula habita pace; quia intelligitur dummodo adſit certa perſona offenſa.*

4 *Gratia in aliquibus locis cum illa conditione habita pace ſolet approbari, licet non adſit offenſus, vel eius hæres, dummodo infra aliquod tempus pacem obtineat.*

5 *Vel ſi offenſus fuiſſet ignotus ſolet approbari gratia quod ſi dictus offenſus comparuerit in loco, offendens debeat habere remiſſionem in termino duorum menſium; alias gratia ſit nulla.*

6 *In Regno Neapolitano quid ſeruetur quando perſona offenſa eſt incognita, vide ibi.*

7 *Iudex non poteſt in ſtatu Eccleſiaſtico adſtringere reum abſolutum ab cautione m præſentando etiam ad inſtantiam Fiſci.*

1 SI nullus adſit hæredes, a quo pax haberi poſſit; quia forſan fuit commiſſum delictum in perſonam alicuius hominis incogniti, & tunc remiſſio delicti obtineri non poſſit, gratia remiſſionis ſubſtinetur; quia

quia clauſula de obtinenda remiſſione partis inſerta in gratia intelligitur quando pars eſt certa, nō quando ignoratur a quo ſit petēda. Bart. in conſ. 167 quod miniſter fratrum, quem refert, & ſequitur Apoſtill. ad Ang. de Maleſic. in verb. & ad quærelam nu. 12. in litera A; vt refert etiam Carauit. in rit. 271. nu. 28. ſeq. vbi dicit; quia clauſula genetalis refertur ad ea, ad quę commode referri poteſt l. 1. §. cœterum iuxta gloſſ. in verſ. ex ſuperioribus ff. de poſtul. & clauſula non debeat obligare ad impoſſibile iuxta l. impoſſibiliam cū ſimilib. de reg. iur. & Marſ. in tract. Bannit. in verb. pace nu. 23. dicit quod ſi ſtatutum imponat pœnam non habenti pacē ab offenſo, intelligitur quādo offenſus adeſt, ſecus ſi non adeſſet a quo haberi non poſſet.

3 Hinc infertur quod ſi aliquis habeat priuilegium extrahendi carceratos in honorem Natiuitatis Domini noſtri, dummodo carcerati habuerint pacem ab offenſo, blaſphęmator carceratus poterit extrahi, cum illa clauſula, quod habeat pacem, intelligatur quando perſona eſt certa, vt poſt Bart. in d. conſ. 177. tenet Apoſtill. in d. litera A, ad Angel. de Maleſic. in loco ſupra citato: Quod eſt notandum hic in Curia Romana, cum multæ confraternitates, & alia loca pia habeant a ſummo Pontifice ſimilia priuilegia cum clauſula præfata.

4 Et in ſtatu Mediolani ſolent approbari literæ gratię, quando nullus adſit hæres, a quo pax haberi valeat, appoſita conditione, vt ſi aliquis hęres apparuerit teneatur gratiatus infra aliquod certum tempus, puta vnius menſis habere pacem ab ipſo hærede, alias gratia ſit nulla, vt teſtatur Iul. Clar. in d. q. 58. nu. 35. in princip. §. fin. & idem dicit ſeruari quando offenſus fuerit forenſis, & abſens adeo quod ignoretur vbi commoretur, vt ſoleat approbari gratia.

5 Quod ſi comparuerit offenſus in Dominio Mediolani; teneatur offendens in termino duorum menſium habere pacem ab eo, alias ſit nulla ad quam obſeruantiam Mediolani etiam ſe refert Iul. Clar. in d. q. 56. nu. 25. Carauit. in d. rit. 272. in fin. verſ. Quid autem ſeruetur. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 174. nu. 48.

Qui Iul. Clar. in eadem q. 58. ſubit n. 35. teſtatur idem fuiſſe ſeruatum vigore Decreti gratioſi, licet deinde fuerit per Senatum concluſum, vt amplius delinquentes non admittantur ad gratiam ſine remiſſione partis, ſed debeat impetrare gratiam particularem, quā reſolutionem tutiorem putat, cum tempore decreti gratioſi declarationes fiant per Iudices inferiores, qui non ad omnia diligenter aduertunt, prout facit Senatus, coram quo gratiæ particulares præſentantur.

6 In Regno Neapolitano ſeruatur vbi hæres eſt incertus, vel perſona offenſa incognita, vt recipiatur cautio de ſtando iuri cum parte quandocunq. ſuperuenerit; antequam ad compoſitionem, vel gratiam reus admittatur; vt teſtatur Carauit. in d. ritu 271. n. 29. in *fin.* & quod ita vidit fieri multoties, ſequitur etiam Baiard. ad Iuli. Clar. in d. §. fin. q. 58. nu. 62. in fine.

Sed idem Carauit. in d. rit. 272. nu. 29. ſub verſ. vnum tamen, hoc non ſimpliciter admittit, ſed ſolum, quando multa cōcurrerent, propter quæ Iudex poſſet inquiſitum componere, & eſſet quaſi certus, quod nunquam ſuperveniret, & conſulit Iudicibus, vt talem compoſitionem nō faciant abſq. licentia Proregis, quem putat nunquam talem licentiam eſſe conceſſurum etiam in caſu per eum propoſito.

Imò ſub eodem nu. 29. in d. rit. 272. dicit quod Iudex non debet componere, cum pars læſa non ſit concordata, prout ille ritus requirit; ſed debet hoc modo ſe habere quod aut Iudex eſt in pro-

probatis adeo quod ad ſententiam pœnæ ordinariæ, vel extraordinariæ etiã pæcuniariæ deuenire valeat; tunc debet reum condemnare; Aut non, & tunc debet abſoluere, vel liberare cum cautione de ſe repræſentando quoties fuerit requiſitus, iuxta practicam gloſſę, Bal. & Salycet. in l. ſi qui nu. 6. C. de Adult. Quæ Carauit. ſententia mihi multum placet; quia iſto modo erit me
7 lius ſatisfactũ Iuſtitiæ; ſed in ſtatu†Eccleſiaſtico Iudex animaduertat inquiſitum non abſoluere, ſed illum dimittere cum dicta cautione, abſq. abſolutione; cum vigore Bullæ Pij Quarti Conſt. 64. ſuper reformat. Trib. Vrb. verſ. Nec. ad eius. inſtantiam, Iudex reũ abſolutum non poteſt amplius nec ad inſtantiam Fiſci cogere ad cautionem præſtandam de ſe repræſentando; & ego recordor quod alias ex iſto capite obtinui in Tribunali Auditoris Cameræ quemdam abſolutum cum iſta conditione quod teneretur præſtare dictã cautionem de ſe repręſentando ex capite iniuſtitiæ contra expręſſam diſpoſitionem dictæ Bullæ ſententiam præfatam reuocari.

Quæſt. XX.

Pax an ſit habenda ab amicis defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Amico competit ius accuſandi ſuper nece amici.*

2 *Amicus poteſt pacem facere pro ſuo amico.*

3 *Amicus continetur appellatione ſuorum.*

4 *Amicitia operatur quod ſi concurrant plures conſanguinei in eodem gradu, amicus omnibus alijs præferatur in faciendo pacem.*

5 *Limita, & intellige in amico maxima amicitia coniuncto.*

6 *Amico competit ius accuſandi, & faciendi pacem, alijs conſanguineis non exiſtentibus.*

7 *Item intellige ſi querelam inſtituerit ſuper nece amici, vt ab eo ſit habenda pax, alias ſecus.*

1 AMICITIA operatur, vt amicis defuncti competat ius accuſãdi ſuper nece amici, vt in ſpecie tradit Bal. in l. 1. nu. 49. verſ. quid de ſingulari amico C. qui accuſ. non poſſ. cuius opinionem pluribus autoritatibus Legiſtarum, Canoniſtarũ, & Theologorum Doctorum comprobat Petr. a Plach. in Epithom. delict. cap. 43. per tot. vbi ex hoc infert amicum poſſe tranſigere, & pacem facere
2 ſuper nece†defuncti amici, cum regulariter amicitia, & coniunctio a Iure ęquiparentur, vt plura exẽpla ibi Petr. a Plach. refert: imo plus efficaciæ habere amicitiam, quam coniunctionem affirmauit poſt alios, quos allegat Tiraq. in Tract. de retract. in pręfat. nu. 24. &
3 ob id ſuorum†appellatione, & amicos contineri dixit gloſſ. in l. latę culpæ §. Amicos ff. de verb. ſignifi. & late proſequitur Farinacc. in tit. de accuſat. q. 13. nu. 31. 32. 33.
4 Primo amplia, quod ſi in accuſando ſuper nece defuncti concurrant plures conſanguinei in eodem gradu exiſtentes, ſi vnus eorum eſſet maiori amicitia defuncto adſtrictus, ille erit anteponendus, cum in eo conſideretur vinculum conſanguinitatis, & amicitiæ. Item quia pręſumitur quod ille maiori dolore afficiatur, quam alij conſanguinei etiam quod ſint in eodem gradu, & quia diligentiorem ſe habebit in vindicando mortem defuncti, quam cœteri conſanguinei, vt declarat Petr. a Plach. Epithom. delict. cap. 47. n. 4. & ſequitur Farinacc. in quęſt. 13. num. 30.

tit. de

tit.de accuſat.Et ideo per regulam generalem pluries deſuper adductam,magis requiratur pax a conſanguineo,vel hærede amico defuncti, quam ab alijs conſanguineis, vel hæredibus non ita amicitia defuncto adſtricti, vt magis reddatur placatus animus dicti Conſanguinei, vel hæredis amici, & ſcandala euitentur.

5 Primo limita, & intellige ſupra firmatam concluſionem procedere, non in ſimplici, & de recenti amico, ſed in amico maxima, & ſingulari amicitia adſtricto,vel coniuncto, quę difficilius tollitur,quam beneuolentia ex propinquitate reſultãs;vt bene declarat Petr. a Plach.in d.cap.43.ſub num.2.& ſub num. 7. verſ. quod ipſe intelligendum opinor, & ſequitur Farinacc. in d.q. 13. ſub nu.33.verſ. limitando primo,& nu. 34.

6 Secundo limita,& intellige,vt ſicut ſingularis amicus, & maxima amicitia adſtrictus præfertur hęredi ſcripto, & non alijs conſanguineis; ita tale ius accusãdi competat amico in defectum conſanguineorum,& non alias,vt poſt Plach.in d.cap.43.nu.7.in fin.& c.45. n.3.tradit Farin.in d.q.13.n. 35.ſicq; etiam ex generali concluſione allegata eſt dicendum, quod amicus in faciendo pacem hæredi ſcripto, & non conſanguineis præferri valeat.

7 Tertio limita,& intellige,vt tunc ſit habenda pax ab amico, quando ipſe pro nece defuncti amici proſequutus fuit contra delinquentem, quia inſtituit quęrelam contra eum,ſicut facere poteſt,vt ſuperius dixi per Doct. Bal. in d.l.1.num.47.C.qui accuſ.non poſſ. ſecus ſi iam voluntatẽ ſuam non oſtenderit contra delinquentem de morte amici;quia tunc omnino arbitror quod non ſit habenda pax ab amico.

Quæſt. XXI.

Epiſcopus, vel Abbas an poſsit pacem facere pro Eccleſia, vel Monaſterio, Clericis, ſeu Monacis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus,vel Abbas non poteſt remittere iniuriam factam ſeu Eccleſiæ, ſine conſenſu Capituli.*

2 *Antiani,ſeu Priores Ciuitatum non poſſunt remittere iniuriam factam Ciuitati ſine conſenſu Conſilij, vt dixi ſupra Quæſt.*

1 EPISCOPVS non poteſt remittere iniuriam factam ſuę Eccleſiæ gloſſ. in c. 1. in verb. punire de pœn.in 6.Boer.deciſ.120. n.5.vbi de communi de ſent.excomm. prout illum refert Foller.in pract.crim. Cano.fol.52..n58.& Iul. Clar.in d. q. 58.nu.22.verſ.hoc tamen intellige. Moron. pe treug.& pac.quęſt.137.nu. 4.Marſil.in Tract.Bannit. in verb. pace nu.42.vbi loquitur de Epiſcopo, & Abbate,vt dixi ſupra in quæſt.13.ſub 4.ampl.& ibi etiam poſui quando Abbas poſſit facere pacem de iniuria illata Monacho.

2 Idem eſt in Antianis, ſeu Prioribus Ciuitatum, qui non poſſunt remittere iniuriam factam Ciuitati ſine conſenſu Conſilij. Bal. in capit. primo §. iniuria punitur num. 6. pac.iuram.firman.quem ſequitur Baiard.in d.q.58. n.35.

Quæſt.

Quæſt. XXII.

An in blaſpæmia, vel alijs delictis, in quibus offenditur ſolum Maieſtas Diuina requiratur conſenſus Superioris.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphæmator debet habere remiſſionem ab Epiſcopo de iure.*
2 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct.*
3 *De conſuetudine autem non requiritur remiſſio Epiſcopi, ſed ſufficit ſola ſacramentalis confeſſio.*
4 *Remiſſio, vel pax in omnibus caſibus, in quibus ſolus Princeps offenditur, ab ipſo met Principe eſt obtinenda.*
5 *Niſi* Princeps *locaſſet vectigal, vel gabellam alteri, in quibus fuiſſet commiſſum delictum, quia tunc requiritur remiſſio* Publicani.
6 Statutum *diſponens quod habita pace ab offenſo reus liberetur a pœna, blaſphamatori, qui peccata ſua confeſſus fuerit non prodeſt.*
7 *Contrariam opinionem tenent Doct. vt debeat gaudere beneficio ſtatuti.*
8 *Decian. & Author ſequuntur hanc vltimam opinionem per rationes per eos ibi allegatas.*

1 IN blaſphęmia, per quam Diuina Maieſtas offenditur, de iure ad Epiſcopum ſpectat facere remiſſionẽ, vt teſtatur Iul. Clar. in §. fin. q. 58. nu. 23. in princ.

2 Sed quod, de iure nec etiam Epiſcopus poſſit pro blaſphęmia pacem facere poſt Bal. Bar. & Alex. teſtatur Marſil. in Tract. Bannit. in verb. pace num. 48. & ibi ex præſſe firmat quod non poteſt fieri pax de delicto, in quo Deus offenditur.

3 Sed quicquid ſit de iure de conſuetudine non ſeruatur, vt requiratur remiſſio Epiſcopi, cum ſolus Deus ſit offenſus: ideo per ſacramentum confeſſionis pœnitenti ipſe Deus remittit. Iul. Feret. tit. de feriis. nu. 46. Iul. Clar. in d. §. finali q. 58. num. 23. vbi teſtatur ita ſeruari Mediolani, & quod alias Senatus Iudici Papiæ ita reſcripſit, & ego nunquam vidi, nec audiui hic in Curia Romana aliter obſeruari.

4 Quæ conſuetudo ampliatur procedere in omnibus caſibus, in quibus ſolus Princeps offenditur, vt ipſe ſolus indulgeat, & non ſit requirenda remiſſio alterius. Iul. Clar. in d. §. fin. q. 58. n. 23. verſ. idem etiam, & ponit exemplũ in aſportatione bladorum, ac in deferentibus ſal in Dominio; dũmodo Princeps alteri vectigal ſalis non locaſſet; 5 quia tunc requiritur conſenſus ipſius vectigalis, de cuius intereſſe agitur, & quod ita ibi Iul. Clar. teſtatur in contingentia facti fuiſſe per Senatum concluſum in gratia cuiuſdam Petrini Banchi Sfroſatoris ſalis. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. Pax concl. 174. nu. 46. ſequen.

6 Sed limita, quod ſi ſtatutum dictaret quod quicunq. habuerit pacem ab offenſo liberetur a pœna ordinaria, ſi blaſphæmans confeſſus fuerit peccatũ Sacerdoti, & abſolutionem habuerit, & ſic pacem fecerit cum Deo, non gaudebit beneficio d. Statuti Catald. in Tract. de ſindicat. nu. 131. Ponzin. in Tract. de Lamiſ. nu. 86. Afflict. in Conſtit. Regni. Blaſphæmantes num. 2. & ibi Gramm. num. 7. Gerard. ſing. 83. Couarr. var. reſol. lib. 2. cap. 10. nu. 3. Decian. in Tract. Crim. tom. 2. lib. 6. c. 5. nu. 16. verſ. ſed in hoc, vbi de veriori opinione. Baiard. in d. q. 58. nu. 36. qui teſtatur de magis communi.

7 Contrariam opinionem, quod gaudere debeat beneficio ſtatuti tenuit Bar. in quodam conſ. incipiente Quod Miniſter Fratrum, & eſt numero 167. quem

quem ſequitur Bertacch. in ſuo repert. in verb. blaſphæmia nu. 6. vbi etiam te ſtatur ita in facto obtinuiſſe, & Bar. etiam ſequitur Io: de Anan. in cap. vlt. col. 6. verſ. vltimò dicit de maledic. Felin. in cap. de his nu. 5. verſ. 3. fallit de accuſat. Deci. conſ. 127. nu. 3. & Ferrat. cautel. 15. & alij adducti per Vulpell. de pace q. 26. n. 1. vbi videtur firmare hanc eſſe magis communem opinionẽ. Nouell. in pract. crim. c. fi. n. 25. Boſſ. in tit. de pace n. 28.

8 Sed Decian. in d. c. 5. ſub n. 16. lib. 6 teſtatur opinionem contra Bar. eſſe veriorem, & tenendam, cui toto pectore aſſentitur, prout ego etiam aſſentior; quia ſtatuentes cogitarunt pacem Ciuitatis ſuæ, & hominum in eo habitantium, vt concordes beneficio Ciuitatis inuigilarent; & non conſiderarunt pacem Ciuitatis Dei, de qua nullam habebant authoritatem.

Item quia ſtatuta non recipiunt fictionem l. 3. ff. de negoc. geſt. ſed qui confitetur Sacerdoti videtur ficte habare pacem a Deo. Item quia alias ſemper fieret eluſorium ſtatutum, cum quilibet accuſatus, vel timens accuſari, vel ſtatim quod blaſphæmaſſet poſſet confiteri peccata, & petere abſolutionem. Item quia abſolutio Sacerdotis remittit pœnam ſpiritualem, & non temporalem, vt late proſequitur idem Decian. in d. cap. 5. ſub num. 16. & Baiard. in d. q. 58. nu. 36. eamdem opinionem tuetur late Vulpell. in d. q. 16. nu. 2. ſeqq. & quod in practica, contraria opinio Bar. minime ſuſtineri valeat; ſed opinionem contra Bar. eſſe veriorem opinionem, & ibi concordantes tenentes contra Bar. allegat.

Quæſt. XXIII.

Principes fideles an poſsint pacem facere cum Principibus infidelibus, & cum eis inire concordiam, & fœdus.

SVMMARIVM.

1 *Principes fideles poſſunt cum Principibus infidelibus inire pacem, & ab eis auxilium inuocare ſecundum opinionem Oldr.*

2 *Defenſio vnicuique permiſſa eſt, & ſanguinem ſuum quilibet redimere poteſt.*

3 *Argumentum a maioritate rationis validum eſt.*

4 *Argumentum ab oppoſitis in iure valet.*

5 *Argumentum ab effectu efficax eſt.*

6 *Argumentum a remotione contrariorum tenet in iure.*

7 *Doctores tenentes opinionem Oldr.*

8 *Contrariam opinionem defendit Oſaſc. & reſpondet contrarijs adductis per Oldr.*

9 *Quæ contrariæ opiniones conciliantur per aliquos Doctores.*

10 *Opinio Oldr. abſque alia conciliatione penitus confutatur.*

11 *Rex Perſarũ tribus vicibus miſſit ſuos Oratores ad Clem. 8. & Paulum. V.*

12 *Dux Moſcouiæ miſſit oratores ad Gregorium. XIII.*

1 DOCTORES valde certant inter ipſos in reſolutione iſtius q. cum Oldr. vir maxime authoritatis, & ſcientiæ accerrime ſubſtineat in conſ. 71. poſſe Principes Chriſtianos pro ſuis ſuorumq. bonorum tutela fœdus inire, ac amicitia infidelibus iungi, eiſq. auxiliũ aduerſus alios Prin-

non offendendo.

11 *Bannitus in cautione de non offendendo non comprehenditur niſi expraſſe dicatur.*

12 *Bannitus offenſus ab eo, qui pacem fecit cum illo antequam eſſet Bannitus non operatur vt pax rupta dicatur.*

13 *Pax non rumpitur per offenſionem factam Bannito per alium Bannitum.*

14 *Bannitum offendens non eſt tutus in foro honoris.*

15 *Bannitum offendens, quando peccet mortaliter.*

16 *Bannitum offendens, vt gaudere valeat beneficio ſtatuti, debet probare illum eſſe bannitum, & quomodo probetur.*

1 PAX quantum poſſibile eſt, cum omnibus habenda eſt iuxta illud Apoſtoli ad Rom. 12. ſi fieri poteſt quantum in vobis eſt cum omnibus hominibus pacem habẽtes, & tranſumptiue 11. q. 3. inter verba & 3. q. 6. hæc quidpe, in fi. & Luc. de Penn. in l. vnic. nu. 11. in princ. C. de public. lætit. lib. 12. vbi tamen ſubdit, quod etiam cum pluribus non eſt habenda, & generaliter cum vitijs, cum quibus bellum potius eſt agendum Senec. lib. de morib. cum etiam Deus
2 vitijs iraſcatur, de pænis diſtinct. 1. quamobrẽ, & odio ſint habenda peccata, & nõ homines 86. diſt. c. 2. Auth. de mandat. Princ. §. non permittas.

3 Item non eſt habenda cum hominibus iniquis Eſai. 49. Non eſt pax impijs, tales enim potius odio ſunt habendi Pſal. 100. facientes præuaricationes odiui. Item non cum proditoribus, transfugijs, aut publicis hoſtibus l. proditores ff. de re milit. l. 3. §. fin. ff. de Sicarijs. Nec cum Barbaris, aut hoſtibus Populi Romani cum quibus eſt comercium interdictum l. 1. & 2. ff. quęres exportari non poſſint, Nec cum ſacrilegis, aut Hereticis l. quemadmodum §. illud ff. de iuriurand.

4 Nec etiam pax eſt habenda, cum exercentibus inceſtuoſum coitum, qui nec ſalutandi, nec oſculandi ſunt 35. q. 8. Inceſtuoſi, Item nec cum Schiſmaticis, nec cum excomunicatis, 24. q. 3. Clericus, & c. ſeq. Imo ſeparari debemus ab iſtis, ne ſimul in peccatis eorum pereamus 24. q. 1. cap. dicimus Vitandaq. eſt eorum communio, nec etiam cum illis, qui per Superbiam alijs inferre, iniuriam ſunt parati, nam iſtis eſt pugna potius reſiſtendum, quam pace communicandum, & ſic in malo fauendum Luc. de Penn. d. l. vnic. ſub num. 11.

5 Minuſq. cum Tyranno pax eſt tenenda, quem iuſtius eſt depellere, & occidere, quam ſibi parere, & Tyrannus talis eſt, vt de pæna eius magis quam de amicitia cogitãdum ſit Tit. Liu. de Bello Macedonio lib. 8. Inuita Tyrannorum nulla fides, nulla pietas nulla ſpes, nulla charitas, nullus, beneuolentię locus, omnia ſibi ſuſpecta, atq. ſollicita ſunt. Quis enim eum diligat, quem metuit, aut eum a quo ſe metui putat? Tyrannus vir eſt deceptionis, illudens detractionis Artifex, figulus falſitatis, qui dolum, vitumq. nephas ſemper ſub pectore habet, vt late exclamat Cicero lib. de Amicitia Qualis ergo pax eſſe poterit cum Arcarantę inquiſitais prout, etiam late proſequitur Lu. de Pen. in d. l. vni. n. 12

6 An cum principibus infidelibus habenda ſit pax pro tuitione, & defenſione ſuorum bonorum, remitto curioſum lectorem ad eos, qui de hac materia ſcripſerunt, quos nõ ignoro licet omittam hic illos recenſere, & an con ſulto Pontifice cum illis pax poſſit haberi, videatur Maſquard. in tract. de Iudæis part. 1. cap. 6. per totum.

7 Minuſq. pax eſt habenda, cum Auſpice, vel malefico, Hi enim sũt potius a noſtræ domus limine depellendi ſeu prohibendi l. 3. C. de malefic. Mathematic. Item nec cum illis, qui læſerunt Maieſtatem principis, aut Patriã oppugnarunt l. fin. in fin. C. de abilit.

Nec cum illis contra quos iuſtum bel
lum agi poteſt,nec cum illis,cum qui-
bus ſi quis amicitiam contraheret
ſpeciem aut notam proditionis incur-
reret, & vbicunq. ex pace Deus, aut
veritas,aut Iuſtia offenditur, vt bene
reaſumit Luc.de Pen.in d.l.vnic.n.13

Quia propter amicitias, Deus non
eſt offendendus 17. q. 2.miror. neque
veritas quam pręhonorare Sanctum
eſt,vt dicitur prima Ethicorum,Neq.
iuſtitia, cui derogandum non eſt pro-
pter acceptionem aliquam perſona-
rum 3.q.9.cap.neceſſe extra de Iudic.
c.nouit. Peſſima enim pax eſt rebella-
re Deo,aut veritati, vel iuſtitię pro-
pter amicum,talis dilectio terrena eſt
animalis, & diabolica ęque nocens
dilecto,& diligenti,& vnde experien-
tia docuit,cum propter amicum, aut
Deus contemnitur, aut veritas offen-
ditur, aut Iuſtia negligitur, is poſtea
digno Dei Iudicio inimicus efficitur,
vt late per Luc.de Penn.in d. l. vnic.
n.14.vbi plus ſubdit, quod cum impijs
non eſt pax a viris iuſtis habenda,ſed
nec inter eos concordia eſt reforman-
da ſed diſcordia ſeminanda,cũ pericu
lũ ſit bonorum,concordia reproborũ.

8 Hinc etiam reſultat, quod licitum
eſt ſine pęna violatæ pacis Banitum
eum publicatione bonorum,&qui vi-
gore ſtatuti impune occidi poterit,
Trucidare, nec etiam quælibet alia
promiſſio de non offendendo franga-
tur Doct.in l.qui ſeruum de verborum
obligat.Alberic.late in 4.parte ſtatu
torum q. 28.per totam Nell.de Bann.
in 3.2.temporis q.52.Dec. in cap.di-
lecti nu.40.de exceptionibus, Marſil.
in pract. crim.§.aggredior.n 84.Grat.
conſ.44.nu.22.lib. 2.Farinacc.q. 103.
n.46.vbi de commu.&crebriori Doct.
ſententia Iul.Clar.in §.homicidium n.
50.Nic.Mor.in tract.de treu.& pac.q.
107.nu. 2.Hercul.de caut.c.23.nu.5.
ſeqq.& c.33.n. 1.ſeqq.Baiard.ad Iul.
Clar.in d.§.homicidium n. 231.

9 Et licet Iul.Clar.in d.§.homicidium
verſ.Quero aliquis,dixerit non proce
dere quando Bannum ſequutum poſt
pacem prouenit ex eadem cauſa pro
qua fuit facta pax, & ob id ſi Banni-
tus offendatur pax vel cautio rupta
dicatur,tamen talis Iul.Clar.declara-
tio non placet Carauite in pragmat.
Regn.de Exulibus la prima n. 132.&
Farin.in d.q.103.n.48. vbi ſubdit ve-
rius eſſe,quod ex quocunq. cauſa oc-
cidatur Bannitus poſt pacem & cau-
tionem pręſtitam, occidens non pu-
niatur,neque de pace violata neq. de
cautione fracta.

10 Bene verum eſt,quod licet per ban-
num ſuperueniens poſſit impune offen
di abſque incurſu pænæ pacis vel cau
tionis ruptę,Bannitus,non tamen ipſe
actiue poterit eum;cum quo ante ban
num fecit pacem,& promiſit nõ offen
dere, & ſi offendat cenſetur rupta, &
pax;& cautio,quia per ſubſequens bã
num hęc obligatio non tollitur ſecun
dum magis communem opinionem de
qua teſtatur Marant.in l.poteſt n.124.
ff.de a cquirend.hęred.quam refert &
ſequitur Hercul.de caut.c.23.nu.1.&
ſeqq.vbi ad contraria etiam reſpon-
det prout idem facit Nic.Mor.in trac.
de treug.& pace q.109.n.9.Baiar. ad
Iul.Clar.§.homicidium nu. 234. Niſi
Bannitus ſi ſe defendendo alium of-
fenderit, quia tunc cautionem non
rumperet ſecundum Hercul. de caut.
c.23.n.4.Baiar.in d.§. homicidium n.
235.de cuius veritate tamen late di-
xi in hac 1.parte de pace q. 62. & in
2.part.§.3.de caut.q.56.quæ hic rea-
ſumere volui pro clariori intelligen-
tia,poſtq.omnia cõtenta in iſta q.de-
ſcripſi in locũ alterius quęſtionis iam
impreſſe & modo deletę, & ſuppræſſę.

11 Sed in cautione ſine altercatione
Bannitus non comprehenditur,niſi ex-
preſſe dicatur,& ideo promittẽs pro ſe
& ſuis conſanguineis, etiam quod nõ
offendet Sempronium nõ intelligitur
promiſiſſe pro Cõſanguineis Bannitis
Tob.Non.conſ.112.per totum Rim.Iu.
conſ.

obſ.299.n.27.lib.3.& Fari.q.103.n.54.
12 Si verò tempore promiſſionis de non offendendo vel initæ pacis non eſſet Bannitus, ſed bannũ ſuperuenerit, & tunc ſi ille offendatur, qui bannitus deinde effectus fuit pax vel promiſſio de non offendendo rupta dicatur, Bero. qui late hanc opinionem comprobat, & contrarijs reſpondet in c. quę in Eccleſiarum n.123.ſeqq.extr.de conſtit. vbi ampliat etiam, quod non adeſſet iuramentum, & affirmat hoc eſſe ſeruandum, tam in foro ſeculari, quam Eccleſiaſtico, ratione peccati, quamuis de iure ciuili contrarium dicat poſſe ſubſtineri, & eandem opinionẽ latiſſime cõprobat Fortun.Garz. in repet.conuentionũ n.3.& n.10.ſeqq. ff.de pact.Marſ.conſ.9.n.22.ſeqq. & n. 38. ſeqq. qui tamen loquitur in treuga facta cum Bannitis, cum præſentia, & authoritate ſuperioris Gratt.conſil.57. lib.2.Carau.in pragmat.Regni de exul. n.36.ſeqq.vbi refert Iul.Cla.in §. homicidium verſ.an licebit, dicentem, quod ſi ipſe Iudex eſſet faceret decapitare amicum Banniti, qui ſub expræſſa fide de non offendendo ipſum interficeret. Menoch.de arbitrarijs lib.1.q.90.n.49. in fin.Nic.Mor.de treug.& pac.q.107. n.1.ſeqq.vbi hanc opinionem admittit, quo ad pęnam parti applicandam Baiard.in §.homicidium n.236.in fin. qui loquitur in fide data Bannito de nõ offend.prout etiam ibi loquitur Iul.Clar.
13 Quę opinio maxime procederet, quando vnus Bannitus pacem faceret cum alio Bannito, quia tunc offendens bannitũ pæna fractę pacis tenebitur, vt late cõprobat, & contrarijs reſpondet Nic. Mor.in tr.de treu.& pac.q.108.per tot.

Contrariam autem opinionem alij Doct. ſubſtinent, vt non valeat pactum cum Bannito factum de ipſum non offendendo ob publicam vtilitatem. Nell.de Bannitis in 3.part 2.temporis q.51.vbi ampliat, etiam interueniente iuramento, & q.52.in fin.vbi teſtatur ita ſeruari Gozadin.conſ.61.n.6.7.13.& 15. verſ. nec obſtat. Viu.opin.770.n.7.vbi reprobato, Bero.hanc contrariam opinionem tanquam comun. eſſe ſequendam affirmat, Hercul.de caut.c.23.n.6. Farinac. in q.103.n.57.vbi alios allegat, & teſtatur de veriori, & crebriori ſententia poſt Vulp.in tract.de pac.q.37.licet credant in foro honoris contrarium eſſe ſeruandum Burſat.conſ.134.n.12.lib.2. Tob. Non.conſ.112.n.23.ſeq.vbi relatis, & reprobatis contrarijs ita quotidie in Curia Peruſina ſeruari teſtatur Simoni de Præt. conſ. 78. per totum.Baiar.ad.Iul. Clar.in §.homicidium n.231.

Quæ opinio contraria magis procedit, quando ſtatutum non ſolum permittit impune offendi Bannitum, ſed etiam mandat expræſſe ipſum interfeci, vt pax vel cautio per illius offenſionem non rumpatur, ex traditis per Fortun.Garz. in d.repet.in l.cõuentionum n.10.ſeqq. quod eſt notandum in ſtatu Eccleſiaſtico pro conſtitutione Sixti V. in ordine 6.per quam vnuſquiſq; tenetur pulſata campanę Bannitos perſequi, & profligare. Idemq.erit quando ſtatutum permitteret Bannitum occidi quocunq. modo vel omni meliori modo, vt per Carau.in pragmat.Regn.de Exul.la prima.n.37. Et quod in ſtatuto permittente occidi impune Bannitos compræhendatur etiã quando vnus Bannitus occidit alium bannitum Deci.in c. quę in Eccleſiarum nu.67. extra de conſtit. vbi Aldobrandin.in Add.in litt.F.Marſ.in pract.cri.§. aggredior.n.53.ſeqq.vbi teſtatur de veriori opinione.Brun.a ſol.in q. legal. q. 26.n.59.ſeqq.Farin.q.103.nu. 119. vbi etiam teſtatur de communi; Et hoc in ſtatu Eccleſiaſtico nouiſsime fuit conceſſum per bannimenta generalia Illuſtriſsimi & Reuerendiſs. D. Cardinalis Burgheſij de ordine S. D. N. Pauli V. emanata de anno 1608. die 26. menſis Iunij, Imo vigore. dd. bannimentorum conceditur etiam præmium ſeu talea quicquid de Iure dubitari poſsit per ea quæ ſcribit Marſ.in d.§. aggredior. nu. 54. num.60.Brun.a ſol.in d.q.27.n.17. ſeqq.Farin.in d.q. 103.n.120. ſeq.

Sed quomodo autem caſus contingere poſsit, quod hodie in ſtatu Eccleſiaſtico fiat pax cum bannitis, cum vigore dictæ conſtitutionis Sixti V. ſit prohibita cũ illis omnis conuerſatio, & vnuſquiſq. eoſdem perſequi, & profligare teneatur, & ideo quomodo aliquis fideiuſſor poſsit pro eis accedere eum Bulla præfata prohibeat in ſpecie conuerſationem etiã ad bonũ finem, & occaſione contrahende pacis, quam difficultatem poſt Carauit. in tit. de Exul. ſub n. 217. ſeqq. excitat Farinac. in d. q. 103. n. 60.

Quę dubitatio poterit omnino tolli, & caſus contingere etiam poterit, ſi permittente ſuperiore pax, treuga, vel cautio de non offendendo fuerit facta, vel præſtita vt dixit Marſil. in allegato conſ. 9. de treuga, & ego late dixi in 2. parte in 3. S. de cautione de non offen.

14 Bene verum eſt, quod occidens bannitum licet non incidat in pęnam fractæ pacis, tamen pænes graues Viros eiuſdem ęſtimatio valde læditur, vltra Doct. alias adductos etiam firmat Hyet. Magon. in deciſ. Lucenſ. 40. nu. 13. Imo reputatur. infamis Fel. in c. quæ in Eccleſiarum n. 14. ſeq. extr. de conſtit. vbi infert, quod ſtante ſtatuto, quod homicida non poſſit extrahi de Prioribus, ſi aliquibus occidat bannitum, non officij neceſſitate, ſed ex priuata inimicitia, nõ poterit eſſe de numero priorum; quia eſt infamis infamia facti, cum licet iſto caſu homicdium ſit tollerabile, tamen non eſt laudabile Boſs. tit. de Bannit. quid admittit. ſub n. 5. Viui. opin. 770. nu. 5. vbi refert, quod talis occidens in facto graui non poteſt eſſe teſtis Farin. q. 103. n. 351. vbi tamen allegat Io. de Andr. ſeng. 71. contrarium tenentem, & tandem ſub n. 353. declarat, quod ſi ſtatutum ſimpliciter dicat, quod poſſit impune occidi homicida ſit infamis, ſecus ſi dicat quod poſſit offendi impune, & licite, vel ſi concedat licentiam interficiendi Bannitum ſine incurſu alicuius pæne, &, ibi concordantes allegat.

15 Ac etiam, licet lege permittente occidatur, non tamen occidens eſt immunis a peccato mortali gloſ. in Can. inter hęc 32. q. 2. Fores Garzia. de Vlti. fin. in 11. illatione, Sot. de Inſt. & Iur. in q. 1. lib. 5. art. 2. & 3. Hyet. Magon. deciſ. Lucen. q. 2. n. 14. Burſatt. conſ. 134. n. 2. vol. 2. licet Felyn. in c. in Eccleſiarum n. 13. de conſtit. contrarium, teneat, vt occidens Bannitum lege vel ſtatuto promittente non teneatur in foro conſcientiæ prout refert Add. ad Magon. in d. deciſ. 41. in litt. B. Tandem Doctores concludunt in iſto articulo, quod ſi quis propria vindicta occidat Bannitum peccet mortaliter, & non Zelo Iuſtitię, ſecus ſi Zelo Iuſtitię, vt late relatis contrarijs, & illis reprobatis firmat Carau. ſuper pragm. Regn. de Exulib. n. 85. ſeqq. & ibi teſtatur de communi, vbi tamen ſubdit, ſe credere paucos occidentes Bannitos nõ paccare in foro conſcientię, cum pauci ſint, qui ſolum Zelo Reipub. illos occidant, ſed bene aut propter vindictam, aut propter conſequendum præmium, aut, vt ſe eximant a proprijs delictis, vt. late etiam refert Farin. q. 103. nu. 348. vbi alios allegat.

16 Et iſte occidens volens impunitatem homicidij, & fractionis pacis, debet probare occiſum fuiſſe Bannitum, & illum, qui in banno deſcriptus eſt Bat. in l. 1. nu. 3. ff. ſi vnus ex pluribus appell. Menoch. de pręſump. lib. 6. præſumpt. 15. n. 36. Maſc. de prob. lib. 1. conc. 162. n. 16.

Identitas perſonæ in quolibet particulari quomodo ꝓbetur late tradit Menoch. d. præſump. 15. n. 44. ſeqq. de præſumpt. & in ſeq. & quomodo probetur, quẽ eſſe Bannitũ Maſca. de prob. concl. 162. vol. 1. ponit plures modos, & in ſpecie, primo probetur per libros, inquibus deſcribũtur Bãniti. Maſc. d. conc. 162. n. 1. vbi alios alleg. Fari. q. 103. n. 355. qui refert eoſdẽ Doct. allegatos per Maſc.

Secundo probatur etiam ex ſcriptura non publica reperta tamen, in Archiuio publico Vniuerſitatis vel commu-

nis

nis Maſc. de prob. d. cõc. 10. qui plures concor. alleg. & Farin. d. q. 103. n. 355.

Tertio probatur per ſumptum, adeo vt ſi regiſtrum fuerit conſumptum, vel conbuſtum, ſi fuerit ſumptum cum ſuis ſolemnitatibus, probatur Bannitus, vt poſt Nell. in tract. de Bannit. part. 2. n. 9. tenet Maſcard. d. concl. 162. nu. 12.

Quarto amplia, quando bannitus ſoluerit condemnationem ſed non eſſet delectus de banno, quia adhuc occidens gaudebit impunitate de quo vide late Maſc. in d. conc. 162. n. 13. ſeqq.

Quinto probatur quando Iudex examinat ipſum bannitum, & facit eum fateri ſe eſſe illum met, qui eſt deſcriptus in ſententia condemnatoria vel in banno, vt per Bart. in l. maior ſtipulantẽ §. 1. n. 13. de verb. oblig. Menoch. de preſump. part. 2. lib. 6. preſump. 15. n. 38. Iul. Clar. §. fin. q. 96. n. 3. Rim. Iun. conſ. 647. n. 1. vol. 6. Petr. Caball. in q. crim. caſ. 120. n. 5. Flam. Cart. in tract. de execut. ſent. c. 2. n. 15. cum pluribus ſeqq. & Tirones poſſunt videre quamdam practicam illius Tranq. Ambroſinij lib. 6. cap. 1. per totum, & ita paſſim obſeruatur in practica prout ego ſemper obſeruaui.

Vel ſi neget, eſſe illum, qui in banno deſcriptus eſt, prout ſolent aliquando facere banniti ad differendam exequutionem ſententiæ, & tunc, aut debet torqueri, vt confiteatur ſe eſſe per perſonã deſcriptam in banno, Iul. Clar. q. 96. n. 3. ver. & add. vel ad eius faciẽ aliquos teſtes ſuper illius recognitione Iudices examinant Folle. in pract. crim. in verb. Captis foriudicatis recognoſcãtur n. 1.

Sed talis recognitio non eſt facienda ad oculum, vt tollatur materia fabricandi falſum, ſed Reus conſtituitur inter duos vel tres, ſibi ſimiles, & teſtibus exhibetur, & interrogantur quis eorum ſit N. Foller. in d. pract. in loco citato n. 1. Cartar. in d. pract. de exequut. ſent. c. 2. n. 34. & Tirones habeant recurſum ad eundem Tranq. Ambroſ. in d. pract. lib. 6. c. 7. per totum.

Quæſt. XXIV.

Pax facta ſuper delicto prodeſt etiã ſuper qualitatibus in ea omiſſis.

SVMMARIVM.

1 Pax facta ſuper delicto ſine expreſſione qualitatũ delictum aggrauantiũ prodeſt inquiſito ad obtinendũ beneficium diminutionis pœna ob pacem obtentã.

2 Pacem facientes ſuper delicto dicuntur certificati de illius qualitatibus.

3 Maxime ſi paciſcentes ſe referant ad proceſſum deſuper fabricatum.

4 Pax facta ſuper delicto certa die commiſſo includit delictum factum de nocte, cum appellatione diei veniat nox.

1 PAx, vel remiſſio ſimpliciter facta de delicto in genere ſine expreſſione qualitatis delictum, vel eius pænam aggrauantis prodeſt inquiſito ad obtinendum beneficium diminutionis pœnæ, ob pacem obtentam, cum qualitas ſit acceſſoria, & ſublato principali, acceſſorium etiam dicitur ſublatum; licet de ipſo acceſſorio, vel de qualitate aliquid nõ fuerit dictum, late Tiraq. in tract. de conſtitut. poſſeſ. in 3. par. limit. 7. nu. 40. verſ. confirmatur. Bal. conſ. 768. lib. 4. quem ſequitur Petrin. Bell. in trac. de Bello par. 10. tit. 2. n. 110. in fi. verſ. Queritur ſi ſtatutum, quod conſilium de verbo ad verbum repetit Roman. in conſ. 449. Baia. in §. fi. q. 58. nu. 7. & latius proſequitur Petr. Cab. in qq. crimin. caſ. 175. fere per tot. Nic. Mor. in trac. de treu. & pac. q. 147. n. 11. & ſeq. vbi dicit; quia volẽ-
2 tes pacem facere dicuntur de qualitatibus certificari. Maſca. de prob. conc. 1268. num. 31. vol. 2.

3 Quę cõcluſio magis verificatur, quãdo in Inſtrumento pacis paciſcentes ſe referunt ad proceſſum ſuper offenſione fabricatum, cum per relationem ad illum qualitas certa dicatur, vt Bald. &

Rom.in dictis cōſilijs tenēt,&refert,& proſequitur idemPetr.Caba. in d. caſ. 175.nu.2.

5 Hinc etiam ſubſtinetur, pax loquens de delicto commiſſo certa die, vt includat delictum commiſſum de nocte,cum appellatione diei veniat nox,& intelligatur pax de die 24.horarū,in quibus includitur,tamdies,quam nox,nō autē intelligitur de die artificiali demane ad veſperas,qui lucem tantum comprę hendit l.more Rom.ff.de fer.vbi Doc. & pręſertim Iaſ.in princ.ſub n. 1. licet nonnulli alij contrarium tenuerint, vt per Cott in ſuis Memorial.in verb.diē ante finem verſ.& in his, quę ſuperius retuli,ſed Petr.Cab.in d.caſ. 175. ſub n.5.& 6. inquit ad ſaluandam opinionem contra Cott.ſatis eſt,quod in com memoratione factorum de die ſimpliciter poſſint facta de nocte compræhen di, vt bene colligitur per eumdem Cort.in loco citato.

Quæſt. XXV.

An neganti maleficium proſit pax ad diminutionem pęnæ a ſtatuto conceſſam habenti pacem.

SVMMARIVM.

1 Reus negans delictū ſibi non ſuffragatur ad beneficium ſtatuti minuentis pęnā.

2 Contrariam opinionem,vt etiā neganti delictum proſit pax,tenent ibi Doct.

3 Producens inſtrumentum pacis non dicitur fateri delictum.

1 Reus negans maleficium, ſi poſtea producat pacis inſtrumentū,pax illa an proſit ei ad effectum reportan di commodū ſtatuti diminuentis pœnam propter pacem; Primo aſpectu videbatur dicendum quod huiuſmodi pax ſibi non ſuffragetur in pœnam mendacij,&quod per ipſam pacis productionem non poſſit confiteri delictum,ſed tanquam allegans contraria non audiatur l. 1.C. De furt.& ita in propoſito arguit Bal.in l.1.ſub n.7.poſt verſ.Item quæro an quod primo nega tur C.de confeſſ.

2 Contrarium tamen verius firmat idē Bal.in loco proxime citato, vt pax ad cautelam fieri poſſit,etiam neganti, ſicut abſolutio ab excōmunicatione præ tenſa obtineri poteſt, Item ad redimen dam vexationem, & ſic non eſt neceſſe veritatem maleficij præcedere veritatem inſtrumenti partis,& ad allegata in contrarium idem Bar.reſpondet, vt poſſent procedere ſi per inſtrumentum pacis probaretur delictum, ſed quod differt negatio a productione pacis: quia ſi cōcordia nō prodeſt niſi in parte pænę, quæ remittitur per ſtatutum, negatio tamen prodeſt in totum,ſi maleficiū non probetur;quia ſequitur abſolutio;quam Bal.opinionem tenet Catal.de Bon.compag.in tract. de ſindic. q 187.ſub.nu.124.ver.adde an inſtrumentū pacis proſit neganti; & eamdē opinionem tuetur Pet.Cab.in q. crim. caſ. 74.n.2.ſeqq.& eamdē Bal.opinionē ſequitur Decia.reſp.56.n.15.vol.1.

3 Cum certiſſima,ac quotidie practicacata concluſio,ſit,vt producens inſtrumentū pacis nō dicatur fateri delictū, vt firmat Catal.in loc.citato ſub n.126. Blanc.in trac.de indic.n.306.ver.pax, ſeu tranſactio Marſ.in pract.crim.§.diligenter n.178. & ſeq.Iul.Cla.q.21.n. 38.§.fi.& late Pet.Cab.in d.caſ.74. n. 3 o.de qua concl. dicam inf. q. 27.

Nec obſtat, quod Nell. in tract. de Bannit.in 3.par.2.tempor.q. 32.& ſequen.nu 22.ſequen. dicat tunc prodeſſe inſtrumentum pacis ad beneficium ſtatuti obtinendum,quando pax non fuit ſimpliciter facta tāquam cum delinquente,ſed tanquam cum ſimpliciter imputato de delicto cum requira-

tur

tur pax de contentis in imputatione, in qua continetur, quod quis deliquit: Vnde non videatur ſatisfactum ſtatuto per verba pacis, quæ non ſunt affirmatiua, ſed dubitatiua: quia iſta opinio Nell. eſt contra Bal. a quo Petr. Caball. in d. caſ. 73. nu. 10. in fine dicit nõ eſſe recedẽdum, cum rationes per eum allegatæ meliores videantur, & ſufficere etiam debeat ad ſtatuti beneficium conſequendum, quod pars offenſa remiſſionem iniurię faciat imputato, etiã quod non fateatur ſe iniuriam intuliſſe, cum in vtroque caſu reſultet effectus quietis, & tranquillitatis, ſuper quo finis a ſtatuto eſt conſideratus.

Quæſt. XXVI.

Pax ab vno ex conrixantibus producta an proſit alijs, qui ſunt contumaces ad obtinendum beneficium ſtatuti.

SVMMARIVM.

1 *Pacis inſtrumentum productum ab vno ex conrixantibus prodeſt etiam alijs contumacibus.*
2 *Contrariam opinionem quod non proſit contumacibus tenent ibi Doct.*
3 *Socius in Criminalibus non gaudet priuilegio ſocij.*
4 *Declara, & intellige, prout ibi.*

1 QVANDO lex municipalis pacem habenti pęnam minuit, ſi pax ab vno ex conrixantibus producatur, alteri contumaci proſit, ſecundum Catald. in tract. de ſindic. quæſt. 187. n. 127. per tex. in l. 1. & 2. C. ſi vnus ex plur. appell. & ita de æquitate aliqui admittunt, vt per ſocium criminis beneficium ſit alteri ſocio acquiſitum vbi eſt eadem cauſa defenſionis, & identitatis, vt per Gãd. in tract. malefic. in rubr. de tranſact. & pact. in malefic. ſub num. 17. vt etiam refert Petr. Caball. in quæſt. crim. caſ. 75. nu. 7.

2 Contrariam opinionem tenuit Vulpell. in tract. de pace quæſt. 65. vbi inquit quod non poteſt aſſentire Cataldino, cum ſtatutum minuens pœnam propter pacem ſit contra ius commune ſecundum Bald. in l. Diuus ff. ad ſylan. quod etiam fatetur Cataldin. in d. quæſt. 187. poſt num. 124. Vulpell. in tract. de pace q. 65. Et ideo eſt proprie intelligendum in producente, & ſtatuti beneficium implorante; quam Vulpell. opinionem ſequitur, & tuetur late Petr. Caball. in quæſtion. crim. caſ. 75. per totum, & ſub n. 5. teſtatur quod ſemper fuit ſolitus in contingentia facti ſequi iſtam Vulpell. opinionem per rationes ab eo allegatas, & per tex. in l. ſi quis vxori ff. de furt. vbi quod in 3 criminibus ſocius non gaudet priuilegio ſocii, & per ea, quæ in puncto tradit Gand. in tract. de malef. rub. de Tranſact. & pact. in malefic. ſub nu. 17. poſt verſ. ſed quid ſi dicam, & allegat etiam Ang. de Malefic. in verb. deducta quarta parte, numero ſeptimo, verſic. Quid autem ſi ſtatuto debeat deduci, vbi decidit, quod qui vult ex pace conſequi beneficium ſtatuti in diminutionem pœnæ delicti debeat illam coram Iudice producere.

4 Ad ea, quæ in contrarium adducuntur, reſpondetur, vt illa procedant in his, quę inhærent facto ab initio, & ab eo ſeparari nõ poſſunt, in quibus quod per vnum fit, alijs etiam cõtumacibus, vel non facientibus prodeſt, ſecus autem in his, quæ poſtea ſuperueniunt extra ipſum factum, & eo iam ſequuto, in quibus quod vni cõuenit, nõ omnibus conuenire dicitur, ſed factũ vniuſcuiuſq. inſpicitur, & ſecundum illud quiſq. iudicatur, & hoc ſiue agatur de

dimi-

diminutione pœnæ ob confeſſionem, vel pacem, ſiue agatur de augumento pœnę ob negationem, vel contumaciā ex diſpoſitione ſtatutorum; quia ſi cauſa, propter quam fit diminutio, vel augumētam militat in vno, & in alio ceſſat, debet ſolum habere locum in eo, in quo militat, & non in eo, in quo ceſſat; adeo quod non ſit inconueniens, quod ex conrixantibus, & ſuppoſitis eidem pœnę, vnus propter confeſſionem, vel pacem condemnetur in minus, & alter propter negationem, vel contumaciam in plus, cum iſte ſint qualitates, & circūſtantiæ a maleficio ſeparatæ, & poſt illud ſuperuenientes, in quibus ſingulę perſonę delinquentium, & ſingula earum facta conſiderantur, iuxta tradita per Bar. in l. libertis, quos §. Poſthumis verſ. vltimo nota ff. de aliment. & cibas. legat. & in l. is, qui opem ſub num. 5. verſ. item fallit ff. de furt. & hoc in ſubſtantia dixit Vulpell. in d. q. 65. ſed melius, & latius Petr. Caball. in d. caſ. 75. nu. 9.

Quæſt. XXVII.

Pacis inſtrumentum producens an dicatur fateri delictum.

SVMMARIVM.

1 *Pax probatur per inſtrumentum pacis.*
2 *Cōtrariam opinionem tenent ibi Doct. de communi, quod per inſtrumentum pacis extraiudicialiter factum non probetur delictum.*
3 *Conciliatio iſtarum diuerſarum opinionum.*
4 *Quæ conciliatio ſecundum aliquos non approbatur.*
5 *Tractatus faciendi pacem an probet delictum vide ibi.*
6 *Inſtrumentum pacis in aliquibus locis, prout Mediolani probat plene delictum.*
7 *Pax iudicialis in caſu non permiſſo probat plene delictum.*
8 *Diſtinctio facta per Doctores de caſu licito, vel reprobato de conſuetudine non admittitur.*
9 *Pax ſuper caſu licito ſecundum aliquos grauat reum ad torturam.*
10 *Author reprobat iſtam opinionem, & tenet, vt nec etiam faciat inditium ad torturam.*
11 *Inditium, quod poteſt interpretari ad malum, & ad bonum, nunquam interpretatur ad malum.*
12 *Pax ſi fiat gratis non dicitur pacem faciens fateri delictum, ſi vero fiat mediante pecunia, reſultat confeſſio.*
13 *Contrariam opinionem, vt etiam ſi fiat mediante pecunia non inducatur confeſſio delicti, tenent ibi Doct.*
14 *Farinacc. reprobatur in q. 5. nu. 19. tit. de Inquiſit.*
15 *Pax ſi fiat gratis nō producit inditium ad torturam, etiam in caſu non tranſigibili.*
16 *Pax facta per patrem pro filio mediante pecunia non facit inditium ad torturam contra filium, ſi filius ei non conſerit.*
17 *Pacis inſtrumentum facit indicium ad inquirendum, conſtito tamen de corpore delicti.*
18 *Pax facta per pecuniam irrogat infamiam.*
19 *Pœna, quæ poſſet irrogari ex probatione reſultante ex inſtrumento pacis erit extraordinaria.*
20 *Pœna ordinaria non irrogatur, niſi ex clara confeſſione.*
21 *Cautelæ ſex ponuntur per Authorem, vt per pacem non oriatur aliqua probatio contra paciſcentes, & nu. 22. 23 24. 25. & 26.*

Quod

1 QVOD delictum probetur per pacem, ſeu tranſactionem adducitur tex. in l. quoniã ff.de his, qui not. infam. Veronen.caut.158. qui paciſcitur in princ. Bonif. Vitalin. in tract.crimi.rubr. de pace nu.12. Iodoch.in pract. crim.cap.145.nu.8.Vulpell.reſponſ.crim.68.in princ. qui omnes concludunt per inſtrumentum pacis probari delictum,& Maſcard. de probatio.concl.500.nu.1.vol.1.firmat concluſionem ex tranſactione probari crimen,quod inſtrumentum pacis probet delictum adeſt deciſio Rotę Rom. quam poſuit Farinac.lib.1.deciſ.21.n.3.in fin.Feret.de ferijs.nu.216.

2 Contrariam opinionem, vt per inſtrumentũ pacis extraiudicialiter confectum non probetur crimen, nec quis cenſeatur fateri delictum dixit Petr. Cabal.inCrim.quæſt.caſ.74.n.3.& ibi firmat hanc eſſe concluſionem certiſſimam,& quotidie practicatam,& adducit Catal.de Boncomp.in tract.de Syndicatu n.126.verſ.Item an producens Inſtrumentum pacis Paris de Put. in eod.tract.in verb. compoſitio cap. 10. ſub n.2.Brun.in tract.de indic.& Tortura in 3.quæſt.princ.n. 28. verſ.quæro quid de cõfeſſione.Blanch. in tract. de indicijs nu.306.verſ.pax, ſeu tranſactio.Marſil. in pract.crim.§. diligenter. num. 178.ſeq.verſ.quæro vlterius Carrer.in pract.Crim.verſ.trigeſimum primũ iudicium eſt n.2.ſeq.&Iul.Clar. in Pract.Crim.§.fin.q.21.nu.38.verſ. pax,ſeu tranſactio.

3 Quæ opiniones contrarię poſſunt ad inuicem conciliari, vt ſi pax fiat in caſu vel crimine a iure permiſſo, vbi ingeritur pœna ſanguinis;& tunc per inſtrumentum pacis,quis non dicatur fateri delictum, de quo eſt accuſatus, ex quo lege permittente tranſegit, vt per Bar.Bal.Abb.Alex.& alios in l.trãſigere C.de tranſact. Aut pax,ſeu trãſactio fit in caſu, in quo non ingeritur pœna ſanguinis,vel quod a iure non concedatur,vt in adulterio,& tunc tranſigens,intel ligatur tacite confiteri crimen, vt notant omnes in d. l.tranſigere, vt firmat Blanch.in Tract.de Indic. num. 306. & quod ita intelligitur d.l. quoniam.Iaſ.in l.tranſigere nu. 20. in princ.C.de tranſact. Vulpel.in tract.de pace q.27.ſub n.7.verſ.vt tranſigens, vbi audacter firmat, vt in caſibus illicitis pacem faciens habeatur pro confeſſo,& quod ita ex communi voto notant gloſſ.& Doct.omnes in d.l.tranſigere: De eadem diſtinctione mentionem facit Petr.Caball. in Tract.Crim. caſ.74.ſub n.8.in fine,late Maſcard.de probat.concl.500. nu.2.7.& 8. vol.1.

4 Quæ diſtinctio vel conciliatio non videtur approbata, quia ſi fiat in caſu licito,& iure permiſſo, ſicut non oritur confeſſio, nec ſucceſſiue oriatur indicium,quod eſt eius pars,& remoto genere,remoueatur quęlibet eius ſpecies vt dixit idem Blanch.de Indic.d.num. 306.verſ.nec ſucceſſiue; Aut vero fiat in caſu a iure non permiſſo, & tunc ex inſtrumento pacis deſumatur indicium ad torturam, vt poſt Villalob. Comm. opin.in litera D.nu. 121. teſtatur de communi Iul.Clar.in q.21.ſub nu. 26. Nouell.in Tract.ad defens.n.120.Vulpell.in Tract.de pace q.27.vbi alios allegat,& ita late declarat Farinacc. tit. de Inquiſit.Quęſt.5.n.19.vbi de communi. Maſcard.d.concluſ.500.nu.7.in fin.vol.1.

5 Eamdemq. diſtinctionem Doctores faciũt in pace, ſeu trãſactione tractata per communes amicos,quæ tamen non fuit concluſa,vt ſi fuerit tractata in caſu licito,non oriatur indicium; quia ſi concluſio pacis non præiudicat, multo minus,& eius tractatus; ſi verò fuerit in caſu de iure non permiſſo tractata,& tunc oriatur per ipſum tractatum indiciũ cõtra reum, vt decidit Blanch. in Tract.de Indic.n. 307.quem ſequitur.Carrer.in Pract.crim.in Tract. de

Indic.

Indit. & Tortur. verſ. trigeſimum primum indicium num.4. in fine, vbi ſubdit, quod hæc opinio Blanch. eſt bene notanda, quia ſolet multoties in facto contingere.

Quod intelligendum eſt, ſi reus cõſenſerit dicto tractatui, alias ſecus, per ea, quę tradit Afflict. in conſtitut. poſt çitat. in fin. Io: Ant. de Nigr. cap. 220. nu.24. Baiatd. ad Iul. Clar. §. fin. q.21. nu. 146.

Sed Farinacc. in d. quæſt. 5. nu.23. verſ. ergo; horũ opinionẽ tuetur, quod iſte tractatus factus per amicos communes in quocunq. caſu iure tranſigibili, vel non, nunquam faciat indiciũ ad torturam, ſed tantummodo ad inquirendum per quatuor fundamenta ibi per eum poſita.

6 In Ducatu autem Mediolani ſi reperiatur inſtrumentum pacis, illud plene probat delictum conrra eum, qui pacẽ fecit, vt teſtaur Iul. Clar. in d. quæſt. 21. n.26. verſ. ſed certe apud nos: quod animadnertendum erit per practicantes in illo Dominio cum illa conſuetudo ſit contra iuris diſpoſitionem, vt dicit Petr. Caball. in quæſt. Crim. caſ. 74. nu. 7.

7 Item in pace iudicialiter facta in caſu non permiſſo de iure, etiam plenam probationem facit, & ex ea oritur confeſſio delicti, late poſt alios, quos allegat Farinacc. q.5. nu.18. & nu. 19. ſub verſ. ſublimita primo in fine tit. de Inquiſit. lib. 1.

8 Quæ diſtinctio de caſu licito, vel de iure permiſſo, ſeu reprobato, hodie de generali conſuetudine totius Italiæ nõ eſt attendenda, cum in quolibet delicto cuiuſcunq. generis, & qualitatis ſit, licirum ſit pacem facere, vt atteſtatur Iul. Clar. §. fin. q.58. nu.14. verſ. ſecunda regula, vbi ſubdit, & propterea ſe omittere diſputationes ſuper regulis, quę colliguntur ex d. l. rranſigere, cum de illis raro, vel nunquam in practica tractetur, vt benę etiam animaduertit Petr. Caball. in dicto caſ. 74. num. 9.

9 Sed Vulpell. in d. Tract. de Pace q. 27. ſub nu.7. verſ. ſed in caſibus permiſſis, dicit quod quamuis ſimus in tranſactione, ſiue in pace ſuper caſu licito, vel permiſſo, ipſe tamen diſſentit, vt nõ oriatur indicium, ſed firmat, quod paciſcens ex ipſa pace grauetur ad torturam; quia licet permittatur in caſibus, in quibus ingeritur pœna ſanguinis, tranſactio proſit in terminis d. l. tranſigere, vt euitentur pœnę dictę legis, negari tamen non poteſt, quin tranſigentis, vel paciſcentis opinio apud probos viros, & iuſtitiæ miniſtros grauetur; ita vt Torturę ſupponi poſſit, ne fruſtra pax facta videatur: & ſemiplenum indicium nil aliud ſit, quam pręſumptio boni viri animum mouens ad aliquid credendum l. probatio C. de de probat. & minor quam ſemiplena probatio ſufficiat ad torquendum Bar. l. 2. ff. de excuſ. Tutor.

10 Cuius Vulpell. opinio, nullo modo de iure admittẽda mihi videtur Quoniam ex actu licito, vel permiſſo non oritur indicium ad torturã Gerar. Ma zo. cõſ.47. n.84. verſ. ad oppoſirionem, & n.85. & oportet, vt non poſſit haberi indiciũ, niſi ad delictum, vt ex eo inferri poſſit tortura Paris de Put. in tract. de Sindicat. in verb. tortura n. 9. Honded. conſ.98. n.11. vol.2. Farinac. conſ. 37. n.20. ſeq. & conſ.56. n. 14. vbi firmat, quod vbi poteſt acrus pluribus modis interpretari, nũquam ex eo ori-

11 tur indicium ad torturam, neq. interpretatur ad malum finem, vbi tracratur de ſalute hominis: & ideo ſi pax fiat ſuper caſu licito, & de iure permiſſo, & ſonet in bonam partem, & in excluſionem delicti, non video quomodo ſuſtineri poſſit opinio Vulpell. Sed Farina. in d. q.5. n.19. ſub verſ. ſublimita 1. dicit, quod etiam in caſu licito, ſiue pax fuerit facta iudicialiter, ſiue extra iudicialiter, faciat indicium ad torturam,

turam, concurrente aliquo alio adminiculo,& ibi teſtatur quod ita pluries obtinuit in facto,& ſeruatum fuiſſe vidit.

12 Alij autem Doctores conciliando iſtas opiniones cõtrarias diſtinguunt; Aut pax fit gratis, & amore Dei, Aut aliquo accepto,vel mediante pecunia. In primo caſu per pacem quis non fateatur delictum, in ſecundo caſu mediante pecunia reſultet confeſſio delicti. Catald. Boncompag. in tract. de Sindicat. nu. 126. Brun. in Tract. de Indit. q. 3. par. 1. nu. 27. Marſil. in Pract. crim. §. diligenter n. 178. in princ. & in fin. & in Tract. Bannit. in verb. pace num. 29. Vulpell. reſp. crim. 4. nu. 9. vbi de communi, Veronen. cautela 158. verſ. ſed ſi quis velit euitare Maſcard. d. concluſ. 500. nu. 4. vbi alios allegat,& teſtatur de communi Vulpell. in Tract. de pace q. 27. nu. 1. 2. 3. & 4. vbi etiam alios allegat. Farinacc. d. q. 5. nu. 20. titulo de Inquiſit. Herculan. in Tract. de caut. de non offenden. cap. 36. n. 25. dicit quod pax ſimpliciter facta ſine aliqua pecunia, tantum abeſt, quod non probet delictum, vt habeat vim exculpationis in fauorem imputati de iniuria illata in aliquem.

13 Contrariam opinionem, vt etiam ſi mediante pecunia pax habeatur non inducatur confeſſio delicti, tenet Bald. in l. furti §. pactus, circa medium, verſ. extra quęro ff. de his, qui not. infam. vbi expræſſe tradit, quod licet melius ſit habere pacem gratis, quam per pecuniam, tamen neutro caſu eam producens dicitur fateri crimen, quoad cõdemnationem, cum producatur ad cõdemnationem excludendam, & non debet contrarium effectum operari, & reſpondet ad l. quoniam ff. eod. titulo, quæ videtur probare quod tranſigens aliquo dato ſuper delicto videatur illud fateri, vt loquatur reſpectu infamię,& non condemnationis Fiſcalis, & quod fictio illius legis ſit ſuis terminis contenta; quia fictiones ſunt reſtringẽdæ, vt nõ operentur niſi in illo effectu, ad quem ſunt ordinatæ, & Bald. poſt alios, quos allegat ſequitur late Petr. Caball. in dicto caſu 74. nu. 3. in fine,& nu. 4. & 5.

14 Ideo ex his forſan non erit vera opinio, vel diſtinctio facta a Farinacc. in d. q. 5. num. 19. verſ. ſublimita ſecundo, quod ſi producatur a Fiſco inſtrumentum pacis, & pax ſuper caſu illicito, vel non permiſſo inducatur indicium ad torturam: Si vero a parte tunc in eodem caſu non tranſigibili inducatur confeſſio delicti, cum oriatur duplex tacita confeſſio, vna ex inſtrumento pacis, altera ex ipſa productione, cũ producens inſtrumentum cenſeatur omnia in eo contenta fateri.

15 Imo ſi precio non fuerit facta pax, ſed gratis, nec etiam oriatur indicium ad torturam contra paciſcentem ſuper delicto ſuper quo fuerit inita, ſed tantummodo ex ea reſulrer indiciũ quando per pecuniã facta fuerit, tenet Plot. in repet. l. ſi quando §. 51. nu. 16. C. vnde vi, & poſt alios, quos allegat ita expræſſe tenet Baiard. in quæſt. 21. num. 145. §. finali.

Etiam quod ſimus in caſu non tranſigibili pax gratuita non facit indiciũ ad torturam Ant. Gabr. lib. 7. tit. de Crimin. concl. 23. num. 10. Caſſan. conſ. 58. nu. 22. Maſcard. de probat. concluſ. 500. nu. 4. ſequen. vbi de communi vol. 1. Farinacc. d. q. 5. nu. 20. vbi alios allegat, vbi poſt Maſcard. ampliat hoc dictum, etiam quod quis dederit, vel promiſerit aliquid ei, in quem delicti culpa conferebatur, vt eum a culpa, ob quam in diſcrimen vocabatur, liberaret.

16 Idemq. erit ſi fuerit pax facta per patrem pro filio mediante pecunia, vt ex ea non oriatur indicium ad torturam contra filium, ſi ipſe filius non cõſenſerit Afflict. in conſtitut. poſt citationem in fine, vbi teſtatur habuiſſe in

in facto, quem ſequitur Io: Andr. de Nigr. in capit. 220. Ad conſultationem n. 24. quos refert, & ſequitur Baiard. in d. quæſt. 21. num. 146. & etiam ſi conſenſerit adhuc non oriatur indicium ad torturam, ſi pax non fuerit concluſa, vt dixi ſupra in hac eadem quæſt. numero.

17 Sed bene inſtrumentum pacis facit inditium contra paciſcentem ad inquirendum, vt teſtatur Iul. Clar. in d. q. 21. nu. 26.

Si vero non conſtaret de corpore delicti, tunc nec ad condemnandum, nec ad torquendum, nec ad inquirendum ſufficeret, cum etiam ex iuditiali confeſſione ne proprio emanata, niſi conſtet de corpore delicti nulla reſultat probatio: ideo eſſet abſurdum, vt plus operaretur tacita confeſſio reſultans ex pace, quam ipſa expreſſa confeſſio, vt latet per Farinacc. in. d. q. 5. nu. 12.

18 Et remittens iniuriam per pecuniā efficitur infamis: tex. in d. l. quoniam ff. de his, qui not. infam. Marſil. in pract. Crim. §. diligenter nu. 176. & dicam in ſeq. quęſt.

19 Si vero volumus ſequi opinionem illorum, qui tenent poſſe ſequi condemnationem ex, pace inita in caſu illicito, & a iure non permiſſo, ſeu mediante pecunia, vel aliquo accepto, ego non inueni huc vſque aliquem Doctorem, qui determinet pœnam ſed eſt concludendum non poſſe irrogari pœnam ordinariam delicti, ſed aliam extraordinariam: cum ex inſtrumento pacis non oriatur vera, ſed ficta, & tacita confeſſio, vt habemus in d. l. quoniam; & tradunt Catald. de Sindic. num. 126. Brun. de indit. q. 3. prima par. num. 27. Iaſ. in l. tranſigere num. 20. in princ. C. de Tranſact. Petr. Caball. d. caſ. 74. nu. 45.

20 Et vt poſſit irrogari pœna ordinaria, delicti confeſſio debet eſſe clara, certa, lucida, expreſſa, & explicita, & non tacita, neq. ficta, neq. in conſequentiam, Marian. in cap. qualiter, & quando il. 2. num. 113. de accuſat. Roman. conſ. 455. n. 2. ſeq. Foller. in Pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur par. 1. num. 65. in fine. Boſſ. in titulo de Confeſſis nu. 83. ſeq. & in tit. de confeſſis per torturam poſt nu. 12. & quam plures alij congeſti per addentes ad Farinacc. in conſ. 19. in litera I.

Sed ad effugiendum omnes ſupradictas difficultates, & diſputationes, multæ in propoſito a Doctoribus dantur cautela, vt ex pace præiudicium paciſcenti non fiat, neq. oriatur.

21 Prima erit cautela, vt in inſtrumento pacis exprimatur, vt fiat cauſa ſe redimendi a vexatione, & vt euitentur ſumptus litis, & non quod commiſerit crimen, de quo pacē facit, vt poſt Tancred. de Corneto in ſua compendioſa rubr. vltima q. 13. docet Iaſ. in l. tranſigere n. 20. in principio C. de Tranſact. Brun. de Indicijs q. 3. prima par. n. 28. Marſil. in Pract. Crim. §. diligenter nu. 168. Veronen. cautela 158. verſ. ſecunda eſt, Baiard. §. fin q. 58. nu. 148. Maſcard. de probat. concl. 500. nu. 3. vol. 1. Farinacc. titulo de Inquiſit. q. 5. nu. 21. tom. 1. Petr. Caball. in quęſt. Crim. caſ. 74. n. 6. vbi ſubdit quod hodiernis temporibus in omnibus inſtrumentis pacis, talia verba apponi ſoleant.

22 Secunda erit cautela, vt partes pacē faciant, & Notarius dicat quod pacem fecerunt de omnibus iniurijs, vulneribus, & offenſis, quæ dicuntur inuicem paciſcētes feciſſe, & intuliſſe: ex quibus verbis non inducitur confeſsio delicti, ſecus ſi notarius diceret fecerunt pacē de vulneribus, iniurijs, & offenſis ſimpliciter, vt docet Bonifac. Vitalin. in Tract. Crim. rubr. de pace nu. 12. verſ. vnde ad cautelam Brun. de indicijs q. 3. 1. par. nu. 2. verſ. alij dicunt. Marſil. in Pract. Crim. nu. 178. §. diligenter. Petr. Caball. dicto Caſ. 74. ſub n. 5. verſ. vel generalius. Iul. Feret. de ferijs nu. 216.

verſ.

verſ. Cautela, vbi dicit quod fiat per verbum de quibuſdam.

23 Tertia erit cautela, vt fiat per aliquem, tertium nomine omnium, quorum intereſt, non nominando ipſum reum; quia talis pax prodeſt cuicunq. Iaſ. poſt Alberic. in d. l. trāſigere ſub n. 20 vbi firmat hanc eſſe cæteris alijs cautelis meliorem. Iul. Clar. in quæſt. 21. ſub num. 26. & ibi Hier. Giach. in litera G. Plot. de in lit. iur. §. 54. nu. 16. Farinacc. tit. de Inquiſ. q. 5. nu. 24. verſ. idem, & multo Petr. Caball. In quæſt. Crim. caſ. 74. n 8 Baiar q. 58. n 148. in fine, dicit quod quando notarius ſtipulatur nomine quorum intereſt, debeat apponere illam clauſulam non animo confitendi delictum.

Imo ſi ille tertius in ſpecie faceret pacē nomine ipſius rei, adhuc ſibi pax non noceret, prout in contingentia facti Curia Neapolitana iudicauit, vt refert Grammat. vot. 40 circa finem, & Iul. Clar in d q 21 nu. 26 in fine, licet ipſe dicat forte ipſi reo non noceret, Plot de in lit. iur §. 54. nu. 16.

Sed Farin. in d. q. 5. nu. 24 verſ. ſublimitādo, ipſe credit, vt procederet quādo Fiſcus produceret inſtrumentum pacis, ſecus ſi ipſe reus: quia per productionē videretur ratificaſſe omnia contenta in eo, & per conſequens induceretur confeſſio, circa quod vide quę dixi ſupra in hac eadem quęſtione.

24 Quarta etiam deſumitur cautela, vt Notarius ſcribat, vt is, qui iniuriam recepit remittat omnem iniuriam, & omne damnū, quod conſtaret, vel conſtare poſſet ſibi ab aliquo illatum ex quacunq. cauſa, vel remittat iniuriam, quam conſtat, vel conſtare poſſit, illum iniuriantem ſibi intuliſſe: quia ex hoc nihil videtur fateri. Brun q 3 in prima par nu. 28 de Indicijs. Marſil in Pract. Crimin. §. diligenter ſub numer. 178. Petr. Caball. d. caſ 74. nu. 6 verſ. vel qui recepit.

25 Quinta erit cautela, vt notarius dicat, quod pacē faciant de his læſionibus, & iniurijs tantū, quibus alter alterum impetierat, ſiue quarū gratia alter de altero dolere, aut conqueri poſſet, ſine nullius criminis nominatione, ſecus ſi ſcripſiſſet, quod partes pacē fecerūt de iſtis, aut illis lęſionibus, vel offenſis, rem ipſam nominando, quia tunc induceretur confeſsio, vt ponit Iodoch. in Pract. crim c. 145 nu. 9.

26 Sexta deducitur cautela, vt fiat pax iuſſu Iudicis. Veronen. caut 240. Iaſ. in d. l transigere num. 20 in fin Baiard. § fin. q. 58. nu. 148. vbi tandem tres pōnit cautelas poſt alios, quos allegat; prima, vt fiat iuſſu Iudicis, ſecunda, vt fiat gratis per pactum gratuitum. Tertia, vt expreſſe reus crimen neget cōmiſiſſe, & dicat non animo confitendi delictum, ſed ad euitanda diſpendia litis.

Quæſt. XXVIII.

An pax fieri poſsit per pecuniam, & locus ſit ſtatuto minuenti pœnam, & an repeti poſſet per dantem.

SVMMARIVM.

1 *Pax facta mediante pecunia an valeat.*

2 *Aliqui diſtinguunt an fiat ante condemnationem, vel poſt.*

3 *Pecuniā quis dare non poteſt ante condemnationem, ſed recipere iure actionis, damnorum, & intereſſe in caſibus, in quibus licita eſt tranſactio.*

4 *Pecuniā nō licet recipere reſpectu rācoris, nec in foro Poli, neq. in foro honoris.*

5 *Pecunia in recipiente irrogat infamiam facti, in dante infamiam Iuris.*

6 *Licet aliqui teneant quod in quibuſcūq. caſibus, etiā prohibitis propter publicā vtilitatem, quę reſultat ex pace permittatur, vt pecunia detur ad effectum*

H vt

vt quis potiri valeat beneficio ſtatuti minuentis pœnam propter pacem.

7 *Pecunia data pro pace obtinenda poteſt repeti per dantem,& nihilominus firma remanebit pax.*

8 *Pecunia promiſſa pro pace, ea non ſequuta, promittens non tenetur pecuniam tradere.*

9 *Hæres poteſt recipere pecuniam pro pace,nec dicitur adire hæreditatem.*

1 QVAESTIO eſt an pax (pecunia interueniẽte) facta valeat, & habeat locũ Statutum,Bar.in l. Athletas §.fin.ff.de infam.dixit ſi fiat ante condemnationem,non valere,ſecus ſi poſtea, quam opinionẽ Bar. ſequitur Catal.de Boncõp.in trac.de ſindic.n.116.in fi.& Vulpel.in tract. de pace q.28.nu.*1.* in princ.Nouel.in pract. Crim.cap.finali.nu.86.& Bald.in l.furti §.pactus,& in l.2.C.de arbitr,etiam firmat quod valeat pax, & concordia per pecuniam facta,cum agatur de propria iniuria,&non de aliena in caſibus, in quibus licita eſt tranſactio de iure communi,ſiue municipali,vt refert, & ſequitur Catald. ſub d. num.126.verſ. item an pax.Nouell. in pract. Crimin. cap. fin.nu.108.& Vulpell. in d.quęſt. 28.nu.1.poſt Bald.in l.fin.ff.ob turpem cauſ. dicit licere pecuniam recipere pro emendatione contumelię, ſed non pro remiſſione rancoris, & quod Paul. de Caſtr.in d.§.pactus,ſentire videatur huiuſmodi pacem quoad minuendam ſtatuti pœnam prodeſſe, & vide Doct. allegatos per Marſil.in tract. Banni.in verb.pace nu.10.

3 Qui Vulpel.in d.q.*28.*fore diſtinguẽdũ arbitratur. Aut quęrimus an liceat dare pecuniã ante cõdemnationem,& nõ licere.Iul.Feret.tit.de ferijs.n.110.Aut liceat recipere pecuniã reſpectu actionis iniuriarũ,damnorum,& intereſſe,& contumelię remittẽdorum,& licere dicit in caſibus,in quibus tranſactio per-
mittitur. Aut reſpectu rãcoris,&paſſio-
4 nis†animę,& non licere, neque in foro
poli;quia habemus in ſacro Euangelio
Matth.6.Dimitte,& dimittetur vobis,
quæ remiſsio gratis, & amore Dei eſt
fiẽda,qui gratis quotidie nobis peccata omnia cõdonat,neq.in foro honoris,
quia vendere eius ſanguinẽ penes graues, & honorificos viros turpe eſt, &
5 infamiã † irrogat, vt poſt Caral.tradit
Marſ. in pract.crim,§.diligẽter n.179.
imo offenſor ſoluens erit infamis infamia Iuris,& offenſus recipiens infamia facti, vt poſt Luc.de Penn. in l.vni.n. 26.C.de public.lętit.lib.12.tradit. Baiard.in §. fin. q.58.nu.*66.*

6 Qui Vulpell.in eadem q.28. in fine tandem concludit,quod in omnibus caſibus reſpectu obſeruantiæ,& beneficij ſtatuti pęnã ob pacẽ minuentis valere: quod tacite permittere videtur in quibuſcunq.caſibus etiam alias prohibitis,propter publicam vtilitatem, & ad inimicitias tollendas ſequitur Baiard. quæſt. 58.num.*66.*§.fin.ad Iul.Clar.in pract. Crimin.& in omnibus iſtis caſibus reſultat effectus quietis,&tranquillitatis,ſuper quo intentio finalis ſtatuti eſt totaliter fundata, vt cõſiderauit in ſimili Petr.Caball.in q. crim. caſ. 74. nu.10.in fine.

7 Bene verum eſt,quod ille,qui dedit pecuniam pro pace obtinenda, cauſa redimendæ vexationis,poterit repetere dictam pecuniam, & pax nihilominus remanebit,vt dicit Catald.de Boncompag.in tract.de ſindic.n.126.circa finem. verſ. tamen ille, qui dedit pecuniam, & ſi pax non fuerit ſequuta, ſine dubio nõ tenetur promittens promiſſum dare Felin.in c. quoniã in Eccleſiarum n.*29.*in fi. de conſtit.Tiraq. in tract.ceſſ.cauſ.1.par.n.192.Bertazz. conſ.358.nu.74.

9 Sed ſi fiat pax ab hærede occiſi recepta pecunia,videtur tũc hæres adire hæreditatem vide *Bar.* in l.pro hęrede §. final. ff.de acqu.hæred. & l. penult.

ff.

ff.de ſepulchr.violat,vt dicit Marſil.in tract.Bann.in verb.pace n.10.in fi. Nouell.in pract.crim.c.fi.n.87.dixi ſupra in q.13.nu.38.

Quæſt. XXIX.

Pax pro abſente quando fieri poſsit.

SVMMARIVM.

1 *Abſenti pax fieri non poteſt,ſed requiritur vel nuncius,vel epiſtola, vel Notarius, vel alia publica perſona, quæ recipiat pacem nomine abſentis.*

2 *Remiſſio iniuriæ poteſt fieri abſenti coram ſacerdote etiã in articulo mortis.*

3 *Abſens in propoſito dicitur qui non eſt in loco ſtipulationis.*

4 Pax *in teſtamento facta,reconualeſcente teſtatore,Bannito non opitulatur.*

5 Páx *in teſtamento fieri poteſt,& ſi pars fuerit præſens ſibi ſuffragatur.*

6 *Extraneus recipiens ſtipulationem pro abſente,niſi abſentis ratificatio ſequatur, reintegra ſtipulationem non validabit.*

7 *Pax pro abſente facta, iuramentũ, non obligat abſentem,niſi pacem ratificet.*

8 *Ratificatio quoad pœnam incurrendam pacis rupta requiritur.*

9 *Pax facta nõ requiritur quod ratificetur ad effectum vt reus per pacem mitius puniatur,vel gratiam obtineat.*

10 Pax *ſolet recipi in practica, notario ſtipulante, nomine omnium, quorum intereſt, & prodeſt cuicunq. eius beneficio vti volenti.*

11 *Remiſſio ſolemnis non requiritur quoad forum iudiciale; quia ſufficit,vt fiat ſacerdoti.*

12 *Remiſſio facta ſacerdoti in articulo mortis confitendo peccata ſua ſuffragatur offendenti etiam in foro iudiciali.*

1 PAX abſenti fieri non poteſt l. qui abſenti ff. de acquir.poſſeſſ.Boſſ. in tit. de pace num.20.in princ. Marſil.in tract. Bannit.in verb.pace,nu.8.ſed requiritur,vt nuncius,epiſtola,notarius,vel alia publica perſona interueniat, quæ abſentis nomine ſtipuletur.Boſſ. tit. de pace num. 20.Nell.de Bannit.3. par. 2. temp. q. 43.Carald.in tract.de ſindicat.nu.90. queſt.152.Alexand.conſ.131.num.9. lib.4.vbi de magis communi.Iul. Cla. §.fin.q.58.nu.36. vbi etiam de magis communi. Vulpell.in tract. de pace q. 7.nu.1. vbi de communi, & quod eſt ſatis vulgata concluſ. Corſett.in trac. de priuileg.pac.n.27.Rimin.Iun.conſ. 470.nu.21.ſequen.lib. 4. Nouell. in pract.cap.fin.nu.77. vbi de communi,
2 & num. 85. vbi ſubdit † quod bene poteſt fieri abſenti remiſſio iniuriæ. Bonifac. Viralin.in tract.Crimin.Rub. de pace num. 14. loquitur in ſacerdote, qui præſente Iudice recepit pacem pro abſente,vt illam recipere poſſit, & Nouell. in dicto cap. fin. num. 113. dicit quod presbyter in articulo mortis poteſt recipere pacem a vulnerato pro abſente, & nomine vulnerantis. Car.Tuſ.rom.6.in verb.pax concl.171. n.12.& 27.vbi de cõi,Iul.Feret.tit.de fer.n.47.& n.106. dicit quod in foro fori nõ tenet,niſi aliquis recipiat pacẽ pro abſente,ſecus in foro conſcientiæ.
3 In remiſſione vero fienda ab vna parte tantum,ſufficit ſimplex remiſſio iniuriæ facta a paſſo iniuriá,cum pax, vel concordia ſolemnis requiratur,quãdo fit remiſſio iniuriç ab vtraq. parte Catald.de ſindic.nu.90.ſub q. 152.

Et abſens dicitur,qui in loco ſtipulationis nõ eſt,l.abſentẽ de verb.ſign. vbi Alciat.Bertazz.cõſ.30.n.20.vol.1.
4 Primo hinc infertur,quod licet teſtamẽto pax fieri poſſit. Moron. de treug. & Pac.q.102.nu. 20.tamen nuda pax in teſtamẽto facta,teſtatore recõualeſcẽ-

te,bannito non opitulatur. Vulpell.in tract.de pac.q.6.&q.7.n.2.vbi ſubdit: quicquid dicat.gl.in § fin. Inſt. de iniur.quę non in pace, ſed in remiſſione iniuriæ loquitur, quæ bene pōt fieri in teſtamento,cum ex ſola diſſimulatione aboleatur,&ideo male ſētit Boſſ.in tit. de pac.ſub n.20.vt etiā bene notat Nouel.in pract.crim.d.c.fi.n.77.& 85.Hereu.de caut.de nō offen.c.36.n.23. in fi.

5 Niſi tñ interuenerit in teſtamento ipſa pars:quia per eius pręſentiā,pax in teſtamento facta ſibi ſuffragabitur,vt tandē concludit Boſſ.in tit. de pace ſub n. 20.verſ.difficultas pendet. Petr.Caba. q.crim.caſ.149.n.8.Card.Tuſc.d.concluſ.161.nu.28.

6 Item infertur,quod ſi extraneus pro abſente ſtipuletur,niſi ratificatio, re adhuc integra ſequuta fuerit,non valebit ſtipulatio. Alex.&Moder.addentes cōſ.13.n.12.in princ.lib.1.Dec.in l. quo tutela in fi.ff.de reg.iur.Vulpel.in trac.de pac.q.7.n.1.Rim.Iun.conſ.470 n.22.lib.4.vbi dicit, ꝙ ſi in acquirendo abſentibus ratificatio requiratur, multo magis in eis obligādis,& onerādis ad ſoluēdā pœnā pacis ruptę ſequi debeat ratificatio, cū non ſit par ratio lucrum ſentire, & damnum pati l.fin. C.de Codicill.l.fi.§.licentia C.de iur. delib.de cuius veritate in hac eadē q. inferius dicam.

7 Item infertur,quod licet quis pro abſente pacē faciat mediante iuramento, tñ virtus iuramēti nō operatur,vt obliget abſentē,niſi abſens pacē ratificet, cū habeat tacitā conditionē iuramētū ex natura actus,ſi abſens acceptet, vt per Alciat.conſ.28 &conſ.30.n.19.lib. 9.& lex certos modos præbeat,quibus tertio ius acquiratur. puta per præſentiā partis,vel per notarii ſtipulationē : ideo niſi modi illi obſeruentur, virtus iuramēti nō ſufficit,& iuris publici defectū non ſupplet l.ius publicum ff. de pact.&ita late declarat poſt alios,quos allegat Vulpell.in d.q.7 num. 4. 5.6.

8 Sed limita,& intellige quoad pęnā pacis ruptę incurrendā ꝙ requiratur ratificatio per ipſū abſentē, cuius nomine fuit recepta pax,ſecūdū magis com. opinionē atteſtatā per Marc. Brun. ab Anguiſſ.Bertaz.& Ludou.Siluestr.cōſ. 94.95. & 96. inter conſilia criminalia Diuerſ.tom.2.vbi etiā loquūtur, quānis fuerit dicta pax recepta per notariū nomine abſentis corā Iudice,& ibi etiā teſtatur,per Ant. Cocapa. Iudicē fuiſſe pronunciatū.Magon. deciſ. Lucen.100.n.26, Far.in tract.de var. criminib.q.107.par.1.art.21.n.274.Mor. in tract.de pac.q.132.per totā.Bertaz. conſ.342.nu. 1. ſeqq vol.2.vbi loquitur quando fuit facta coram Iudice ſine notario; de quo latius dicam inferius.

9 Quę opinio non procedit, vt requiratur ratificatio,quādo agitur,vt reus per pacem mitius puniatur, vel gratiā obtineat;quia non eſt opus aliqua ratificatione,cum ea vtendo ſatis ratificata dicatur,vt notat Baiard.in §.final.q. 58.nu.63.in fine.

10 In practica autē ſeruatur,quod huiuſmodi paces,& remiſſiones fiant notario ſtipulante,nomine omnium quorum intereſt,& ſic valeat pax ita contracta,& proſit cuicunq. eius beneficio vti volenti perinde ac ſi eſſet in ipſo contractu ſpecialiter nominatus; & ita tolluntur omnes difficultates, vt teſtatur Iul.Clar.§.final.q.58.nu.36. verſ.cæterum in practica, & dixi in pręcedenti quęſt.

11 Ac etiam pręfata concluſio procedit in pace,ſeu remiſſione ſolemni, quæ fit ad effectū,vt proſit etiam in foro iudiciali,ſecus autē de ea, quæ fit in foro pœnitētiali;quia illa pōt fieri ſacerdoti,& etiā alteri cuilibet tertio,etiāſi nemo ſit,qui pro abſente recipiat,ſecūdū oēs,vt teſtatur Iul.Clar.§.fi.d.q.58.n. 36.in fin.Nouel in pract.crim.c.fi.nu. 77.poſt Bal.in l.ſi manumiſſus nu.4.C. de liber.

Imo

12 Imò remiſſio iniurię facta per vulneratum mortiferè in articulo mortis Sacerdoti, cum peccata ſua confitebatur recipienti nomine vulnerantis eſt admittenda, etiam in foro iudiciali ad cõmodũ offenſoris: quia ſacerdos eſt perſona publica, l. 1. §. publicum ius, ff. de iuſt. & iur. & per perſonam publicam alteri ius acquiritur Gulielm. de Cun. conſ. 8 tom. 1. Crim. parua imprę́ſſ. quẽ ſequuntur Gand. in tract. crim. Rub. de tranſact. & pact. ſub nu. 20. verſ. Item pone. Bal. in l. 2. ſub num. 1. verſ. quærit hic Cyn. ff. ad Syllan. & in c. 1. §. iniuria. nu. 7. verſ. quęro vtrum Petr. Garz. à Tolet. in deci. extrauag. deciſ. 24. late Petr. Caball. in q. crim. caſ. 141. per totum, vbi teſtatur poſt Boſſ. in tit. de pace nu. 20. verſ. pax non eſt; de veriori, & magis cõmuni & ſub num. 5. in fine, & nu. 6. in princ. reſpondit Roman. in l. 2. n. 6. ff. ad Syllan. qui impugnat d. opinionem; Maſcard. de probat. concl. 1161. num. 25. volum. 2. & ſub nu. 26. ſeqq. dicit eſſe verum quoad remiſſionem rancoris, & odij, ſecus quoad remiſſionem dãnorum, & intereſſe, quia tunc requiritur, quod fiat remiſſio in foro iudiciali ipſo presbytero ſtipulanti pro abſente, vel quod dicat remitto, vel facio pleniſſimam remiſſionem, late vide ibi per eum plene hanc materiam declarantẽ.

Quæſt. XXX.

Mandatum ſpeciale an requiratur in pace, & ſpiret morte mandantis.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ſpeciale requiritur ad pacem contrahendam.*

2 *Nec ſufficit mandatum cum libera adminiſtratione.*

3 *Pax in Regno Neapolitano an fieri poſſit per mandatum ſpeciale, & remiſſiones quomodo fieri debeant.*

4 *Pax fieri poteſt per mandatum quando in eo conceduntur procuratori aliqui caſus eiuſdem naturę, & paci ſimiles.*

5 *Procurator ad pacem faciendam conſtitutus poteſt in ea pœnam apponere, licet in mandato non eſſet appoſita.*

6 *Mandatum fauore pacis non ſpirat morte mandantis.*

7 *Contrariam opinionem tenent Doct. ibi.*

8 *Procurator conſtitutus ad pacem non poteſt in ea ponere prohibitiones, quòd offendens non poſſit morari in ciuitate, vel tranſire ante domum offenſi.*

1 Mandatum generale non ſufficit ad pacem contrahendam, ſed requiritur ſpeciale mandatum. Roman. ſing. 466. numquid, vbi addit. concord. allegat Nell. in tract. de Bannit. in 3. par. 2. temp. q. 37 Speculat. in rubr. de treug. & pac. §. 1. num. 4. Iul. Clar. §. final. q. 58. num. 27. Moron. in tract. de treuga & pace, q. 137. num. 1. 2. Vulpell. in tract. de pace, quęſt. 4. num. 1, Mart. Lauden. in tract. de confed. princip. quęſt. 1. Marſil. in tract. Bannit. in verbo pace, n. 47. Iul. Fer. tit. de fer. n. 113. ver. dic quod.

2 Quę concluſio procedit etiãſi mandatum eſſet cum libera adminiſtratione, vt per Villapan. in repet. l. 22. c. 66 Vulpel. in d. q. 4. n. 1. in fi. & n. ſeq. dicit, quòd libera adminiſtratio ad bona & nõ ad honorem refertur, & poſt Iul. Clar. in §. fi. q. 58. n. 68. Card. Tuſc. to. 6. in verb. pax, concl. 174. nu. 49.

3 Item in Regno Neapolitano non ſufficit, nec etiam ſpeciale mandatum & quomodo ſint faciendæ remiſſiones ſecundum Regiam pragmaticam, latè habetur per Luc. Fol. in Comment. ſuper pragmat. de compoſit. nu. 26. ſeq. in lib. Comment. diuerſ. vt refert Baiard. in d. q. 58. num. 50.

4 Limita quando in mandato conceduntur ſpecificè aliqui caſus paci ſimiles, & eiuſdem naturæ promiſcuæ cum clauſula generali, ad pacem extẽditur. Vulpell. in d. tract. de pace, q. 4. nu. 3. verſ. quod ſi, quem ſequitur Baiard. in d. q. 58. nu. 48.

5 Et procurator ſimpliciter conſtitutus ad pacem faciendam poteſt in ea pœnam apponere, licet non ſit appoſita in mandato. Alex. in l. ſolutum, §. fi. ff. de pign. act. Marſil. in tract. Banni. in verb. pace, nu. 14. Abb. in ca. 2. deprecar. Laderch. conſ. 90. nu. 2.

6 Ac fauore pacis mandatum non ſpirat morte mãdantis, ſed eriam mortuo mandante re integra poterit procurator pacem facere, cum duret mandatum propter naturam ipſius actus, & fauore pacis, ita ſingulariter dixit Bald. in addit. ad ſpeculat. in tit. de homicid. in fine, & refert, ac ſequitur, & perpetuo menti tenendum eſſe dicit Marſil. in Tract. Bannit. in verb. pace nu. 15. ſeqq. Nouel. in Pract. Crimi. cap. fin. nu. 110. Marſil. ſing. 44. verſ. ſecundo modo. Moron. in tract. de treug. & pace, q. 133. nu. 17. Corſet. in tract. de priuileg. pac. verſ. 93. nu. 28. Card. Tuſc. tom. 6. in verb. pax concl. 173. nu. 3. Feret. de fer. nu. 14.

7 Licet Vulpell. in tract. de pace q. 1. nu. 1. verſ. ego à regula, teneat non eſſe recedendum à regula generali, quę ſe habet, vt per mortem mandantis ſpiret mandatum, & conatur reſpondere ad Bald. in alleg. addit. ad Speculat. negans eſſe additionem Bald. & Ioan. Andr. & nititur etiam tueri quod opinio ſupra firmata, neque legibus, neque rationibus, neque authoritatibus probetur, ſed cum ille nullum Doctorem in terminis ſuam opinionem tenentem alleget: ideò omninò puto nõ eſſe recedendum ab opinione ſupra firmata per authoritates tot inſignium Doctorum, quam etiam tener Anton. Gabr. lib. 2. tit. de procur. concl. 2. nu. 38. qui etiam allegat vltra Bald. in alleg. addit. Dec. in l. eius qui §. placebã in 4. Fallen. & Iaſ. ibi col. 1. in fin. verſ. quarto limita, ff. ſi cert. petat.

8 Sed procurator conſtitutus ad pacẽ vel concordiam faciendam, ſi pactus ſit, quòd eius Dominus, vel eius filij non poſſint ſtare, vel morari in Ciuitate, & Comitatu, talis procurator non poterit virtute talis mandati hoc facere Anch. conſ. 75. viſo diligenter inſtrumento, quem ſequitur Nouell. in pract. crim. c fin. n. 64. & Baiard. §. fin. quæſt. 58. nu. 69.

Quæſt. XXXI.

Pax facta per Principes an comprehendat adhærentes.

SVMMARIVM.

1 Pax *facta inter Principes non comprehendit adherentes.*

2 Pax *generalis facta à qualibet perſona non comprehendit adhęrentes.*

3 *Nec veniunt in ea adhærentes adhærentis.*

4 *Compoſitiones factæ per Dominos Ciuitatum non præiudicant priuatis perſonis ſubditis, ſecùs in compoſitionibus Vniuerſitatis, vel Ducis belli ab Vniuerſitate conſtituti.*

5 P*ace facta inter Duces belli in dubio nõ debent refici damna, nec caſtra expugnata reſtitui.*

6 *Eccleſia Romana non facit pacem niſi comprehendat adhærentes.*

7 *Adhærentes niſi includantur in pace res infidelis dicitur.*

8 Pr*incipes omnes in pace debent includere adhęrentes.*

9 Pax *facta inter* Principes *comprehendit adhærentes, ſecùs inter priuatos.*

10 P*ax facta inter priuatos comprehendit adhæ-*

adhęrentes quando alias pax non prodeſſet.

11 *Pax compræhendit adhærentes quando non poteſt eſſe ſine adhærentibus.*

12 *Pax facta in perſonam non compræhendit adhærentes, ſecus facta in rem.*

13 *Pax facta inter Principes compræhendit eorum Conſiliarios.*

14 *Pax facta per Principes cum ſuis rebellibus, compræhendit adhærentes, vt bona ſint eis reſtituenda, etiam ſi fuerint alienata, & confiſcata.*

15 *Pax facta per Principem compræhendit etiam futuros ſubditos.*

16 *Pax pro ſe, & adhærentibus reſpicit inimicitiam principalis paciſcentis, & non particulares inimicitias.*

17 *Ratificatio an requiratur, vt pax afficiat iſtos adhærentes.*

1 PAX facta generalis inter Principes non compręhendit adhęrentes, niſi de eis facta fuerit ſpecialis mentio c. ad Apoſtolicæ verſ. volebat de re iudic. vbi Gemin. Abb. in cap. 1. nu. 29. verſ. & fiat ſingulariter de poſtulat. Prælat. Corſett. in tract. de pace nu. 16. Iac. a ſanto Georg. tract. Feud. verſ. de adhærentibus n. 3. Iaco. Nouell. in tract. crim. c. fi. n. 23. vbi late Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 178. n. 27. Laderch. Imolen. conſ. 20. n. 8. qui loquitur in pace facta inter duas Ciuitates.

2 Quæ concluſio procedit in qualibet pace generali facta per quamlibet perſonam, vt poſt alios, quos allegat firmat Rimin. Iun. conſ. 470. nu. 26. vol. 4. vbi ſubdit, quia adhęrentes ſunt diuiſibiles a principalibus, vnde illos non comitantur: idem voluit Vulpell. in tract. de pace quęſt. 32. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 149. nu. 8.

3 Nec minus veniunt adhęrentes adhęrentis mei. Nicola. Moron. d. q. 149. nu. 6. per ea, quæ tradunt Socc. Iuni. conſ. 134. lib. 3. Afflict. deciſ. 307.

4 Item Compoſitiones factę per Dominos Ciuitatum non pręiudicant priuatis perſonis ſubditis. Bal. in l. quicunq. col. fin. C. de ſeru. fug. ſecus in compoſitionibus vniuerſitatum, ſeu Ducis belli ab vniuerſitate commiſſi, poſt alios Marſ. de Bannit. verb. Pace num. 37.

5 Item pace facta inter Duces Belli in dubio non debent refici damna nec Caſtra expugnata reſtitui poſt Ang. & Bal. Marſil. d. verb. pace nu. 38.

6 Primo limita in Eccleſia Romana, in qua compræhenduntur ſemper adhęrentes, & confæderati, nec ſolet fieri pax, niſi ipſi adhærentes compræhendantur. Innoc. in dicto cap. ad Apoſtolicæ in verb. volebat. Abb. in d. cap. 1. nu. 28. vbi quod Innocent. commendauit fidelitatem Eccleſiæ Romanæ, late Corſett. in tract. de pace nu. 16. Mart. Lauden. de confœder. & pace q. 21. Iacob. a ſancto Georg. in dicto verb. de adhærentibus nu. 3 Barbat. conſ. 1. nu. 107. in fine vol. 3. Card. Tuſc. d. concl. 178. nu. 18. Riminal. Iun. conſ. 103. nu. 4. 6. lib. 1. & conſ. 470. nu. 1. lib. 4. Laderch. Imolen. conſ. 20. nu. 8.

7 Quinimo infideliter agunt, qui pacem faciunt nō incluſis adhærentibus Abb in d. cap. 1. nu. 29. in fine de poſtul. Prælat, ſequitur Corſett. tract. de priuileg. pac. nu. 16. verſ. 54. Card. Tuſ. in d. concl. 178. nu. 19.

8 Et idem in omni Principe dicendū eſt, qui non debet pacem facere, niſi adhęrentes includantur. Ang. conſ. 391. nu. 5. verſ. & ideo nullus. Martin. Lauden. de confœderat. & pac. q. 52. & in pace Regis Franciæ quod adhærentes, & futuri de iure compræhendantur, firmat Brun. in tract. de aug. concl. 5. principali nu. 5. vbi allegat Io: Andr. & alios ita tenere Car. Tuſ. in d. concl. 178. num. 20. & 22.

9 Secundo limita, & intellige, quod pax generalis facta inter Principes ſemper

per adhærentes compræhendit, ſecus ſi inter priuatos, quia Principes bellū non faciunt ſine adhærentibus, & niſi per miniſtros, plene Nicol. Moron. in tract.de treug.& pac.q.149.per totā., vbi pro vtraq parte,& dicit quod comprȩhenduntur,quando pax eſt generalis pro tota parte ſua inter Principes, & quod etiam futuros adhærentes cōprȩhendit.Card.Tuſch.d. concl. 178. nu.21. Marſil.in tract.Bannit.in verb. pace nu.39.& ſub num.12. prius dixit quod faciens pacem debet promittere pro tota familia. Hier.Gabr.conſ.182. num.6.volum.1. & inter priuatos non veniunt adhȩrentes, niſi fuerint expreſſi.

10 Idem procederet in pace priuatorū, vt adhȩrentes compræhendantur,quādo alias pax non prodeſſet, vt dicit Nic.Moro.in d.q.14.n.19.in fi.vel aduerſarius non eſſet ſicurus, niſi cōpræhendantur adhærentes.Martin. Laud. in tract.de confœder.& pac. q.35.Rimin.Iun.conſ.103.n.6.vol.1.

11 Tertio limita, vt adhærentes comprȩhendantur in pace quando pax nō poſſet eſſe ſine adhȩrentibus, quamuis verba pacis fuiſſent concepta in perſonam, vt poſt Ang. in l. quæ Religioſis in fine ff.de rei vendic.Iaſ.in l.ſi ſtipulatus fuero parte ff.de verb.oblig.quos ſequitur Riminal.Iun.conſ.101.nu.12. & conſ.103.num.12.lib. 1. Vulpell.in tract.de pace q.32.nu.1.licet hanc ſententiam ipſe non ſequatur quoad amicos,qui ſponte adhȩrent, & partes alicuius ſequuntur; ſed illam tantum admittit quoad adhȩrentes ſanguinis affinitate,vel obedientia nobis ſuppoſitos.Nicol.Moron.in tract. de treug. & pac.q.149.num. 10.vbi dicit quod pax continet adhærentes,quando alias eſſet fruſtratoria.

12 Quarto limita, & intellige quod ſi pax loquatur in perſonam, non compræhendantur adhærentes,niſi pax eſſet fruſtratorię,ſi vero loquatur in rem bene adhærentes comprȩhendantur. Iacob.a Sanct.Georg.in tract.de feud. in verb.de adhȩrentib.n.3.ſeq. vbi late Cardin. Tuſch.in d. concl. 178. nu. 23.

13 Quinto limita, vt pax inter Principes facta compræhendat eorum Conſiliarios,etiam ſi de eis nulla ſit facta mentio,vt poſt Bal.in Margar.in verb. liberatio,tradit Nouell.in Pract.crim. cap.fin.n.103. Vulpell.in tract.crim. q. 32.nu. 3.vbi tamen firmat non quia adhȩrentium appellatione contineantur, ſed quia ſunt de Principis familia,& de illis,ſine quibus Princeps ſtare non poteſt.Card. Tuſch. concl. 128. nu.10.

14 Sexto limita, & intellige, vt adeo pax facta per Principes cum alijs rebellibus comprȩhendat adhȩrentes,vt eis ſint bona confiſcata,& alienata reſtituenda.Nouell.in Pract.Crim. cap. fin.de pace nu.40.late Boſſ.in tit. de Reſtitut.quæ fiunt a Princip. finito bello,& ego late dixi in meo Tractatu de confiſcatione bonorum concluſ. 28.

15 Septimo limita,& intellige,vt in pace generali facta per Principem comprȩhendantur etiam futuri ſubditi.Io: Andr.ad Speculat.in rubr.de treug.& pac.in fine, quem ſequitur Caſtren.in l. qui ædificium in fine, ff. de ſeruitu. Vrban Prædior.Marſ.in tract. crim. §. aggredior nu.49.Alexand. conſ.178. nu.10.12.lib.2.Bertazzol.conſ.30. nu. 4 vol.1.de quo late dicam in quæſtione.70.

16 Sed ſcias, quod talis pax facta pro ſe,adhȩrentibus,vel attinentibus reſpicit ſolum inimicitiam, quæ erat inter ipſum,& eum,cum quo pacem fecit, & non inimicitiam exiſtentem inter illos cum quibus quis pacem fecit, & attinentes eiuſdem paciſcentis, vt declarat Gerard.Mazzol. in conſ.122.num. 14.& 15.

17 Bene verum eſt,quod in iſtis adhȩrentibus in pace comprȩhenſis debet pax

pax ſeruari ab omnibus abſq. alia ratificatione. Rimin. Iun. conſ. 103. nu. 5. vol. primo, & late dicam infra quęſt. 72.

Quæſt. XXXII.

Pax quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Pax non requirit probationem per inſtrumentum, ſed ſufficit quod probetur etiam per teſtes.*

2 *Pax non eſt de caſibus, in quibus requiratur ſcriptura.*

3 *Pax non requirit inſtrumentum ad ſuã probationem, etiam ſi in ſtatuto diceretur per hæc verba: ſi in inſtrumento, vel ex Inſtrumento.*

4 *Pax non præſumitur cum ſit quid facti.*

5 *Pax eſt regiſtranda in actis, & debet conſtare cum cauſa cognitione, & fieri deſuper decretum, vt ſatisfactum dicatur gratia conceſſæ cum clauſula habita pace.*

6 *Niſi ageretur de delicto, quod non eſſet valde graue: quia tunc ſufficeret atteſtatio alicuius Officialis.*

7 *Reconciliatio probatur per ſigna, de quibus ibi.*

8 *Reconciliatio per oſculum Domini non cenſetur facta pro fellonia vaſſalli.*

9 *Reconciliatio non dicitur facta ex ſocialibus actibus non ſponte factis, ſed gratia honeſtatis.*

10 *Pax requiritur in ſcriptis quando ſtatutum loquitur de pace producta.*

11 *Pax probabitur per inſtrumentum, in quo fuerunt remiſſæ iniuriæ, licet de pace mentio non habeatur.*

12 *Pax in aliquibus locis non probatur niſi per inſtrumentum.*

13 *Pax in regno Neapolitano quomodo probetur.*

14 *Pax in foro conſcientiæ quomodo probetur.*

1 INſtrumentum non eſt neceſſarium ad probandam pacem: quia ſufficit partium cõſenſus, & pactum: ideo probatio per teſtes idem operatur quod inſtrumentum. Bar. conſ. 66. in fine verſ. ad ſecundum lib. 1. Catald. de Boncõpag. in tract. de ſindicat. q. 151. num. 90. in princ. quia non eſt de caſibus, in quibus requiratur † ſcriptura, de quibus per Specul. de Inſtrum. ædit. §. reſtat verſ. ſi vnum. Vulpell. in Tract. de pac. q. 66. n. 4. ſequen. Nell. in tract. Bannit. 3. par. 2. temp. q. 38. num. 14. Carauir. in Ritu magnæ Curiæ 275. nu. 15. ſeq. Baiard. ad Iul. Clar. §. fi. q. 58. n. 72. Car. Tuſc. d. concl. 171. nu. 10. qui loquuntur, vt reus poſſit obtinere beneficium ſtatuti in diminutionem pœnæ. Maſcard. de probat. concl. 1161. nu. 2. vol. 2. Petr. Caball. in quæſt. crimin. caſ. 151. nu. 10. vbi dicit quod pax poteſt probari per teſtes, niſi aliter ſit per ſtatutum diſpoſitum. Farinacc. conſ. 81. nu. 1.

3 Quod etiam procedit ſi in ſtatuto diceretur per hęc verba: quod ſi in inſtrumento, vel ex inſtrumento, quia ſufficit quod probetur per teſtes. Bar. in d. conſ. 66. in fine, verſ. ad ſecundum lib. 1. Car. Tuſ. d. concl. 171. n. 11. Farinacc. d. conſ. 81. nu. 1. verſ. idq. vbi dicit expreſſe procedere etiam in caſu ſtatuti requirentis pacem, vt ſufficiat illam probare etiam per teſtes, & allegat Catald. tract. de ſindicat. quæſt. 151. num. 9. & Nell. in tract. Bann. 3. par. 2. temp. q. 38. nu. 38.

4 Primo limita, & intellige, vt pax nõ præſumatur, cum ſit quid facti Hier. Grat. reſp. 47. nu. 18. vol. 2. Ideo illam allegans debet probare. Moron. tract. de

de treug. & pac.q.106.nu.12. Maſcar. de probat.d.concl.1161.nu.1.

5 Secundo limita, & intellige, vt adeo conſtare debeat de pace, vt ipſa pax ſit regiſtranda in actis, ac de ea cõſtare debeat Iudici cum cauſæ cognitione, & deinde ſequi deſuper Iudicis interloquutoriam ad effectum, vt ſit ſatisfactum gratiæ conceſſe, cum clauſula habita pace, vel ſi conſtiterit de pace, vt late proſequitur Nicol. Moron. in d.tract. de pace nu. 15. cum plurib. ſequen. Farinacc. d. conſ. 81. num. 1. verſ. volens inſuper.

6 Niſi tamen ageretur de aliquo delicto, quod non eſſet valde graue; quia tunc ſi verbo quis remiſerit iniuriam preſente aliquo officiali, iſta remiſſio ſuffragaretur ad gratiam interinandã, vel approbandã, vt Senatus Mediolani in contingentia facti approbauit gratiã ſuper inſultu facto cuidam Doctori, qui Doctor remiſerat verbo iniuriã præſente Iulio Claro tunc Senatore, & vno ex Fiſcalibus, ex quorum in Senatu atteſtatione facta, gratia fuit approbata, quamuis in illo Dominio requiratur inſtrumentum pacis: vt teſtatur idem Iul. Clar. §. fin. quæſt. 58. nu. 39. verſ. ſcias etiam in fine. Card. Tuſch. tom. 4. in verb. gratia concluſ. 54. numer. 4.

7 Tertio limita, & intellige, quod ſi ageretur de probanda ſimplici reconciliatione, illa probabitur ex iniũctione manuum, ex ſalutatione, ex amplexu, ex oſculo, ex potu, ex ſeruitijs ad inuicem præſtitis ex electione ab inimico ad aliquid agendum facta, vt bene conſiderat Vulpell. in d. tract. de pac. q. 66. nu. 1. ſeqq. & latiſſime feriatim proſequitur Maſcard. de probat. in d. concl. 1161. per totam vol. 2. Marſil. in tract. Bannit. in verb. pace num. 67.

8 Sed non intelligitur facta reconciliatio, neq. remiſſa fellonia vaſſalli per oſculum Domini poſt Bal. in cap. primo. col. 8. quib. mod. feud. amitt. Marſ. in tract. Bannit. in verb. pace nu. 5. in fin.

9 Item nec minus dicitur facta reconciliatio ex actibus ſocialibus non ſponte factis, & motu proprio, ſed honeſtatis gratia, & quia aliter facere indecẽs erat. Iodoch. in pract. crimin. cap. 136. nu. 22. Petr. a Plach. Epithom delict. lib. 1. cap. 6. num. 43. verſ. quibus conuenit. Baiard. ad Iul. Clar. in §. iniuria nu. 57. verſ. & quando comedunt ſimul. Ruin. conſ. 131. nu. 7. lib. 4. vbi dicit, quod viſitans infirmum inimicum moribundum, non dicitur ei remittere iniuriam, cum ſit actus potius honeſtatis, quam neceſſitatis. Bertazzol. conſ. 361. nu. 5. lib. 2. vbi etiam dicit quod ex vnico contractu ſponte cum inimico celebrato, niſi ſit contractus donationis, non cenſetur facta iniuriæ remiſſio. Baiard. in d. §. iniuria nu. 58. in fin. Farinacc. conſ. 98. num. 4. & 12. Petr. de Surd. conſ. 92. n. 12. vol. primo. & Ang. Aretin. in §. fin. Inſt. de actio. nu. 1. dicit quod ſi partes fuerint inuitatę ad vnum foeſtum, & forte poſitæ ad vnã menſam, & inſimul biberint, & comederint, non inducitur reconciliatio, neq. pax, cum id contigerit ratione honeſtatis: idemq. erit ſi quis recipiat inimicum ad oſculum pacis in Eccleſia.

10 Si vero agatur de probanda pace, qua ſtatuti, vel reſcripti beneficio potiamur, ſtatuti verba per pendenda ſunt, quæ ſi de pace producta loquantur, oportet quod pax in ſcriptis facta ſit, alias ea, quæ teſtibus conſtaret non includeretur, vt bene declarat idem Vulpell. in d. quæſt. 66. nu. 4. nec ſufficeret remiſſionis, vel concordiæ inſtrumentum per modos ſupradictos, vt declarat late Farinacc. conſ. 98. fere per totum, & præcipue ſub nu. 19. ſequen. vbi etiam conſulit non eſſe inductam pacem ex dictis ſignis, vt deinde poſſit prætendi fractura pacis de quo dicam infe-

inferius in quæſt. 81.

11 Ac probabitur per inſtrumentum, in quo appareret factum fuiſſe pactum ſuper iniurijs ſibi illatis: quia in tali pacto dicitur ineſſe actus pacis, & concordia; licet non diceretur in eo pacem fecerunt, adhuc cenſeretur remiſſa iniuria, & facta pax, & prodeſſet ad diminutionem pœnę vigore ſtatuti, vt poſt Bald. & Ang. trad. Alexand. in l. 1. nu. 2. ff. de pact. & ibi Caſtrenſ. nu. 2. & bene reaſſumit Maſcard. in d. concl. 1161. nu. 24.

12 In aliquibus locis non ſolet admitti probatio pacis, niſi per publicum inſtrumentum, prout eſt Mediolani, vt teſtatur Iul. Clar. §. fin. d. quæſt. 58. nu. 39. verſ. ſcias etiam, & dicit vidiſſe reijci illos, qui volebant pacem probare per teſtes, vel per fides ſubſcriptas etiã a perſonis fide dignis, & Catald. de ſin dicat. nu. 90. etiam dicit communiter per ſtatuta prouiſum eſſe de pace debere cõſtare publicum inſtrumentum, & idem firmat Nell. in tract. Bannit. 3. par. 2. tempor. num. 38. in fine, vbi poſt Bal. etiam dicit, quod producens tale inſtrumentum non debet detineri, ſed ſtatim relaxari; idem firmat Vulpell. in d. q. 66. in fine, & teſtatur quod ita ſeruatur in Curia Vrbini, Marchię, Peruſij, & Romæ, quem refert Baiard. in d. quęſt. 58. n. 72. in fine. Farinac. conſ. 81. nu. 1. verſ. de conſuetudine, vbi teſtari videtur de conſuetudine generali, ſed tantum modo allegat Iul. Clar. Vulpell. & Baiard. in locis ſupradictis. Et ego recordor, quod annis elapſis ſacra Conſulta dubitauit de iſto articulo, cum probarem pacẽ pro meo clientulo per teſtes, & meus principalis ad effugiendum talem dubitationem fuit coactus leuare de partibus publicum inſtrumentum pacis, & illud in ſacra Conſulta exhibere, referente cauſam R. P. D. Facchinetto Bononienſi.

13 In Regno autem Neapolitano debet conſtare de remiſſione partis offenſæ, vel per inſtrumentum publicum, vel quod quærelans accedat ad Iudicem, & dicat quod non vult iuſtitiam de quærelato, vt fuit prouiſum per Regiã Pragmaticam incipien. vna de las cauſas, vt refert Baiard. in d. q. 48. nu. 73.

14 Item quoad ſalutem animæ debet conſtare de pace per inſtrumentum, vel per teſtes, vel per alios actus exteriores, & non ſufficit ſola dilectio erga inimicum, vt dixi ſupra in quæſt. 4.

Sed ad effectum incurrendi pœnam fractæ pacis an requiratur, quod probetur per inſtrumentum dicam infra in quæſt.

Quæſt. XXXIII.

Pax an dicatur fauorabilis, vel odioſa, & an latam, vel ſtrictam recipiat interpretationem.

SVMMARIVM.

1 *Contractus pacis eſt ſtricti Iuris, & omiſſum habetur pro omiſſo.*

2 *Pax non comprahendit filios natos tempore pacis.*

3 *Pax non comprahendit affines poſtea creatos.*

4 *Pax facta pro impuberibus intelligitur de illis, qui tempore pacis erant impuberes.*

5 *Pax facta cum omnibus capitulis, & obligationibus bonorum intelligitur de contrahentibus viuentibus, & non extenditur poſt eorum mortem.*

6 *Pax non comprahendit affines vtrinq. coniunctos, & ſic caſum iſtum.*

7 *Pax concepta per verbum maſculinum non extenditur ad fœminas.*

8 *Qualitas adiecta verbo ſecundum tempus verbi intelligitur.*

9 *Contrariam opinionem, vt in pace non fiat*

fiat ſtricta interpretatio, ſed larga, & ampla tenent Doct. ibi.

10 *Pax facta ſine præfixione termini intelligitur perpetua.*

11 *Pax, ſeu reſtitutio generalis comprahendit Eccleſiaſticos, & laycos, priuatos, & priuandos.*

12 *Item remiſſio rebellium extenditur ad mortuos.*

13 *Item reſtitutio bonorum per viam pacis debet ſine proceſſu fieri, ſicut bona de facto fuerunt ablata.*

14 *Pax in dubio non præſumitur fracta.*

15 *Pax a principio antequam præſtetur dicitur fauorabilis, ſed poſtquam fuit præſtita, & dubitatur de eius fractura, dicitur odioſa.*

16 *Verba pacis quando agitur de eius contrauentione ſtricte debent interpretari circa fundantem ſe in verbis.*

17 *Sed extenduntur etiam quando agitur de incurſu pœnæ in quantum proprietas verborum patitur.*

18 *Statutum diſponens, quod abſentes teneantur de fractura pacis, etiam non ſequuta ratificatione dicitur odioſum & non fauorabile.*

19 *Argumentum de cautione ad pacem quando valeat, & e contra.*

1 PACIS contractus eſt ſtricti iuris, ſicut contractus tranſactionis; ideo omiſſum habetur pro omiſſo Bal. conſ. 195. nu. 8. verſ. & de pace lib. 2. Alexand. conſ. 195. num. 5. verſ. confirmatur etiam lib. 2. Soccin. Iun. conſ. 103. nu. 2. lib. 3. Petr. Bell. de re milit. par. 10. tit. 2. n. 2. Bertazzol. conſ. 30. nu. 13. lib. 1. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax, concluſ. 171. num. 14. & concl. 178. num. 16. Vulpell. in dicto tract. de pace q. 56. n. 1. Honded. conſ. 89. n. 44. vol. 2. & prius in conſ. 99. nu. 20. ſeqq. vol. 1. Maſcard. de probat. concl. 1162. nu. 90. vol. 2.

2 Primo hinc infertur, quod pax non compræhendit filios non natos tem-
pore pacis, ſed poſtea natos. Tob. Non. conſ. 110. nu. 2. Ferrett. tit. de ferijs nu. 62. Nicol. Moron. in tract. de treuga & pace quæſt. 180. vbi rationes allegat. Bertazzol. conſ. 20. nu. 9. ſeqq. vol. 1. Card. Tuſch. d concluſ. 171. num. 15.
3 Item † non compræhendit affines poſtea creatos, latiſſime Bertazzol. in d. conſ. 30. per totum vol. 1. Card. Tuſch. d. concl. 171. num. 15. Laderch. Imolen.
4 conſ. 20. vbi late † per totum. Item ſi facta fuerit pax pro impuberibus intelligitur facta pro illis, qui tempore pacis erant impuberes. Corn. conſ 167. col. 2 & 3. vol. 3. Bertazzol. d. conſ. 30
5 nu. 10. Item † pax inita cum omnibus capitulis, promiſſionibus, & obligationibus bonorum, intelligitur de contrahentibus hinc inde viuentibus, & non extenditur poſt eorum mortem, vt poſt Decian. reſponſ. 11. num 89 vol 1. tradit Rimin. Iun conſ 499 nu. 83 vol. 5 Item
6 caſus † mixtus in pace non continetur ſub ſimplici; & ſic qui ſunt vtrinq. coniuncti non intelliguntur compræhenſi in pace ſimpliciter facta, Soccin. Iun. conſ. 103. vol 3. Bertazz d. conſ. 30 nu. 16. & conſ. 301. nu 5 lib. 2 Laderch di-
7 cto conſ 20. nu. 9. Item † ſi verba ſint, concepta in maſculino, non veniunt fœminæ. Alexand. conſ 113. n. 8. vbi in fine etiam dicit non extendi ex maioritate rationis lib. 2. Car Tuſc d concl. 171. nu. 17. late Farinacc. q. 107 par. 2. art. 51. nu. 296. ſeqq. vbi concordantes allegat, licet multi non loquantur in ſpecie in pace; ſed in cautione de non offendendo, de qua loquar plene infra in ſecunda parte, vt procedam diſtincte, iuxta ordinem a me præmiſſum, & nonnullæ aliæ illationes poſitę fuerunt a Card. Tuſch. in d queſt. 178. num. 11. ſeqq. ad quem lectorem remitto, & late Nicol Moron. in tract. de pac. queſt. 129 nu. 1. cum plurib ſequentib. Ea ra-
8 tione, quia qualitas debet † extare tempore pacis, cum qualitas adiecta verbo ſecundum tempus verbi intelli-

genda

genda ſit l. in delictis §. ſi extraneus ff. de noxal. & eſt contra fundantem ſe in verbis pacis facienda interpretatio l. veteribus ff. de Pact. Iacob. Nouell. in Practica criminali §. fin. quęſtione 43. nu.

9 Contraria autem opinio colligitur, cum agatur de fauore pacis, quæ reſpicit publicam vtilitatem: & ſic quicquid dixerint Doct. in ſtipulatione de non offendendo, vt verba ſint ſtricte, & proprie interpretanda, ſecus eſt in ſtipulatione pacis eius fauore: vt dixerunt Grat. in conſ. 114. volumine ſecundo. Soccin. Iun. in conſ. 103. volumine tertio. Vulpell. in tract. de Pace quęſtione 56. num. ſecundo. verſ. ſed quicquid, & num. tertio, cum conuentiones pacis ſint bonæ fidei, ideo interpretari debeant, vt non impediantur, neq. directe, neq. indirecte. Bal. conſ. 145. in princ. lib. ſecundo, vbi loquitur in pace Franciſci Carrariæ Domini Paduæ, & Ducis Mediolani, & dicuntur reſpicere publicam vtilitatem: ideo late ſunt interpretanda Deci. reſponſ. 38. num. ſexto. lib. 2. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 178. nu. 1. & 2. & quando eſt facta pax ſine præfixione termini interpretatur, vt ſit perpetua. Nouell. in Pract. crim. cap. fin. nu. 38.

11 Hinc infertur quod reſtitutio generalis per viam pacis generalis compræhendit Eccleſiaſticos, & laycos priuatos, & priuandos, vt dixit Signorol. in
12 conſ. 131. Item ſi fiat remiſſio rebellium extendatur etiam ad mortuos. Petr. Bell. in tract. de re milit. par. 10. tit. ſe-
13 cundo num. 74. ſeq. vbi teſtatur quod ita vidit ſeruari. Item quando fuit conuentum in pace quod fiat teſtitutio adhærentibus per viam pacis, tunc reſtitutio fieri debet de facto, ſicut in bello de facto fuit proceſſum, nec requiritur citatio, vel circuitus Signorol. conſ. 228. per totum, vbi loquitur pro Ioanne de Pepulis, & adhærentibus rebellibus Papæ, quia adhæſerunt Duci Mediolani. Cardinal. Tuſchus in d. concl. 178. num. quinto, & ſeqq. & multæ aliç illationes ſeriatim poſitæ fuerunt ſupra in Quæſtione octaua dum loquutus fui de priuilegijs pacis.

Quæ opiniones contrariç, & quę videntur ad inuicem repugnare poſſunt facillime ex infraſcriptis intelligentijs, & declarationibus conciliari.

14 Prima eſt, vt in dubio pacem non eſſe fractam iudicandum ſit. Corn. conſ. 40. n. 6. lib. 2. Alexand. conſ. 115. nu. 6. verſ. & in dubio præſumendum lib. 4. Vulpell. in tract. de Pace q. 59. nu. 5. & in reſponſ. 2. nu. 34. Tob. Non. conſ. 11. nu. 35. Honded. conſ. 89. nu. 54. vol. 2. Farinacc. q. 107. par. 2. art. 31. nu. 398. Decian. conſ. 406. n. 7. Maſcar. de probat. concl. 1162. nu. 3. Alexand. conſ. 19. nu. 2. lib. 1. Corn. conſ. 167. num. 8. lib. 3. Iacob. Port. Imol. conſ. 213. nu. 6. Farinacc. conſ. 98. num. 16. Cardin. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 182. num. 67.

15 Secũda ſit declaratio, vt pax a principio antequam fiat, & pręſtetur dicatur fauorabilis, ſecus autem poſtquam fuerit ſequuta pax, ac ſequuta offenſa: dubitatur tamen an ſit rupta, vel ne, & tunc dicatur odioſa. Vulpell. in d. q. 56. n. 4. & in reſp. 2. n. 30. 31. 32. Andr. Gal. de pace publ. lib. 1. cap. 3. n. 9. Farinacc. in d. q. 107. nu. 397.

16 Tertia ſit declaratio, vt verba pacis quando agitur, de incurſu pænæ, & illius contrauentione, tunc ſint ſtricte, & proprie contra fundantem ſe in eius verbis interpretanda: & ſic ad excluſionem pęnæ, & contrauentionis, non latam, ſed ſtrictam interpretationẽ recipiant. Petr. Bell. de re milit. par. 10. tit. 2. nu. 2. Nic. Mor. in tract. de treug. & pac. q. 129. n. 1. ſeqq. late Farin. in d. art. 31. q. 107. nu. 300. ſeq. vbi alios allegat, ſed latius in conſ. 81. nu. 11. cum plut. ſequen.

17 Bene verum eſt, quod licet materia pacis, quando agitur de incurſu pœnę ſit ſtricte interpretanda, tamen quatenus proprietas verborũ patitur, & vim verborum ſignificat, latam recipit interpretationem. Crauett. conſ. 118. nu. 12. Deci. conſ. 344. in princ. Rim. Iun. conſ. 101. nu. 11. vol. 1.

18 Quarta eſt declaratio, vt ſtatutum dictans quod abſentes teneantur, pro quibus fuit facta pax, de ruptura pacis, ſeu ad pœnam etiam non ſequuta ratificatione non dicitur fauorabile, ſed odioſum: & ideo eſſe reſtringẽdum, Bertazzol. conſ. Crimin. 161. num. 23. vol. 1.

19 Quinta eſt declaratio, quod in iſta materia pacis valet argumentum a cautione de non offendendo ad pacem affirmatiue, vt puta eſt rupta cautio de non offendendo, etiam eſt rupta pax, ſed non e contra; non eſt rupta cautio de non offendendo nec ipſa pax; cum facilius rumpatur pax, quam cautio, vt dicit Hercul. in tract. de caut. de non offend. cap. 26. num. 14. & ſequitur Farinacc. dict. quæſt. 107. art. 31. num. 402.

Quæſt. XXXIIII.

Pace ſequuta an cautio de non offendendo dicatur caſſa.

SVMMARIVM.

1 *Pax tollit cautionem de non offendendo præſtitam inter eaſdem partes, ſecundum vnam opinionem.*
2 *Contrariam opinionem tenent Doctores ibi, & præſertim Farinacc.*
3 *Author tenet primam opinionem contra Farinacc.*
4 *Doctores impugnantes communem opinionem cenſentur ſibi gloriam comparare.*
5 *Pax ſi non tollat cautiones iam præſtitas erit etiam verum ſi in pace fuerit dictum cautiones fuiſſe, & eſſe caſſas.*
6 *Offenſio facta poſt cautiones præſtitas cenſetur facta ex noua cauſa, & non ex antiqua.*
7 *Etiam ſtante conſtitutione quod noua cauſa allegari non poſſit.*
8 *Iudex ſequuta pace poterit caſſare cautiones, ſi ſibi videbitur.*
9 *Iudex ſi requiſitus caſſare cautionem recuſet ſine iuſta cauſa, habetur pro caſſa quoad partem, ſed tutius erit ſi appellabitur a dicta recuſatione.*
10 *Iudex non poteſt caſſare cautionem etiam pace ſequuta parte non inſtante, & non ſufficeret inſtantia vnius, ſed requireretur conſenſus vtriuſq.*
11 *Pax ſecunda ſequuta de omnibus iniurijs præteritis annullat primam pacem.*

1 IN hac Quæſtione an per pacem ſequutam intelligantur caſſæ, & abolitę cautiones iam pręſtitę inter eaſdẽ partes paciſcentes. Doct. diuerſimode loquuntur; cum aliqui teneant opinionem affirmatiuã, vt per ipſam pacem dicantur ſublatæ cautiones; vt reſpondit Bero. conſ. 205. num. 13. ſeqq. lib. tertio, & Nicolaus Moronus in tract. de treug. & pac. quęſtione fin. vbi in fine teſtatur ita ſeruari de conſuetudine, latiſſime hanc opinionem etiam tuetur Hier. de Monte in quæſtione 189. per totam, Mar. Ant. Eugen. conſ. 72. n. 9. 35. & add. ad Farinacc. conſ. 31. in litera A, in principio teſtantur hanc eſſe magis communem opinionem, & Vulpell. in tractat. de Pace quæſtione 30. num. primo etiam teſtatur in hac eadem opinione fuiſſe quem-

quemdam Auditorem magni nominis Dominii Ducis Vrbini, ac vidiſſe ita fuiſſe conſultum pro hac parte per Collegium Maceratẽ. & Farinacc. de var. ac diuerſ. criminib. q. 107. par. 1. art. 12. nu. 117. ſeqq. adducit rationes, per quas Doctores opinionẽ pręfatam ſequuntur, nec diſſentire videtur ab hac opinione, Hercul. de caut. c. 9. nu. 9. Add. ad Iul. Clar. §. fin. q. 47. in litt. B. in fin.

2 Contrariam opinionẽ quod per pacem non dicãtur ſublatę cautiones de non offendendo tenuerunt Herculan. in tract. de caut. de non offend. cap. 9. num. 9. ſeqq. Vulpell. in d. tract. de pace quæſt. 30. num. 1. verſ. ſed tot & nu. 2. ſeq. & Farinacc. in d. quæſt. 107. nu. 123. ſeqq. vbi adducit rationes, ex quibus mouetur ad iſtam opinionem tenendam; & teſtatur etiam ita iudicaſſe in contingentia facti in quadam cauſa Peruſina de Gratianis ac reſpondet rationibus pro prima opinione affirmatiua adductis, & firmat hanc eſſe veriorem opinionem ſub num. 128. & addentes ad Farinacci. in d. conſ. 31. in litera A, teſtantur etiam hanc opinionem eſſe veriorem, licet prima opinio affirmatiua ſit magis communis. Card. Tuſc. tom. 6. in verb. pace concl. 189. nu. 1. refert tantummodo opinionem Vulpell. in dicta quæſt. 30.

3 In qua opinionum Doctorum controuerſia, licet conſiderationes factæ per Farinacci. in d. quæſt. 107. num. 128. ſeqq. & per addentes ad Farinac. in d. conſ. 31. in litera A, ſint vrgentes, & valde probabiles: nihilominus prima opinio affirmatiua quod ſint extinctę cautiones per pacem ſequutam, eſt etiam fundata ſuper probabilibus rationibus adductis per Nicolaus Moronus in d. quęſtione fin. Bero. Hier. de Mont. & Farinacci. in locis ſupra adductis, ac habemus pro hac eadem opinione quod ita tenuit ille Auditor magni nominis Ducis Vrbini, & pro hac parte conſuluit Collegium Maceratẽ. vt refert Vulpell. in d. quęſtion. 30. numero primo, & quod ita de conſuetudine ſeruatur, vt teſtatur Nicolaus Moronus. in d. quęſtion. fin. in fin. & quod pro iſta parte adeſt magis communis opinio; vt firmat idem Farinacc. & addentes ad eum in locis ſupra adductis, licet contrariam opinionem ſequantur, & quod in caſu Farinacc. pro quo ipſe pronunciauit, cauſa deinde fuit compoſita; imo pœna fuit remiſſa, prout ego bene ſcio; quia illius ſententia in Curia non fuerat approbata, & etiam non ignoro quod in Ciuitate Veliterna fuit pro prima opinione in Curia Epiſcopali pronunciatum de anno præterito 1609. licet ego fuiſſem requiſitus ab illo Iudice de voto meo, & illi reſcripſerim, quod videtet Farinacci. in dicta quæſtione 107. & addentes ad eum in dicto conſ. 31. & ideo arbitror, quod recedere ab iſta opinione affirmatiua ex quibuſdam ſolummodo argumentis, vel excogitatis per ſupradictos Doctores rationibus, in contingentia facti eſſet valde periculoſum, nec ego ab ea recedere

4 auderem, cum hodie † ſcribentes ex impugnatione communis opinionis laudem, & gloriam ſibi comparare videantur, vt de Andr. Barbat. dicebat Neuizzan. in Sylu. nupt. lib. quinto numero vigeſimo octauo, vt refert Ant. Maria Corar. in commun. opin. in pręfat. num. 8.

5 Et qui tenent opinionem negatiuam, vt non ſint ſublate cautiones per pacem ſequutam, illam extendunt etiam quod ipſæ partes paciſcentes expręſſe in pace dixerint cautiones iam pręſtitas fuiſſe, & eſſe caſſas, & pro caſſis haberi voluerint, Vulpel. dicta quęſtione 30. numero tertio Farinacci. dicta quæſtione 107. numero 127.

6 Ac ſciendum eſt in propoſito, quod licet per pacem aliqui, vt diximus, tenuerint non eſſe ſublatas cautiones, tamen ſi poſt pacem, vna pars offendat aliam, cenſetur offenſio facta non ex antiqua, quę iam per pacem ſopita eſt, ſed ex noua cauſa. Herculan. in Tract. de cautionib. de non offenden. capit. 9. num. 2. Marc. Ant. Eugen. conſ. 82. num. 35. ſequen. Farinacc. dict. quæſt. 107. num. 134. Addent. ad Farinacc. in d. conſ. 31. in litera A, verſ. & licet prędicta, vbi poſt Eugen. ampliant, ſtante etiam conſtitutione, quod no-
7 ua cauſa allegari † non poſſit: & ita ſæpius Peruſiæ fuiſſe ſeruatum teſtatur.

8 Item eſt notandum, quod licet cautio non cenſeatur ſublata per ſubſequentem pacem, ſecundum eoſdem Doctores, poterit tamen Iudex ſequuta pace, ſi ita ſibi videbitur caſſare cautionem, & tunc poterit ita arbitrari, ſi odij, vel inimicitiæ rancorem ceſſaſſe exiſtimauerit, ſecus ſi aliter Herculan. de caut. de non offendend. d. cap. 9. num. 9. & 10. & num. 14. verſ. quamobrem, vbi ſubdit, quod in dubio, ſequuta pace pręſumitur ceſſare timor ſcandali, quem ſequitur Farinacc. in dict. quæſt. 107. num. 135. & addentes ad Farinacc. in dicto conſ. 31. in litera A, verſ. aduerte ſecundo.

9 Item ſi Iudex requiſitus caſſare cautionem recuſaret illam caſſare ſine iuſta cauſa adhuc habetur pro caſſa quoad partem. Hercul. de caut. de non offend. d. cap. 9. num. 14. verſ. plane ſi per partem, Farinacc. in d. quęſt. 107. num. 136. de cuius opinione valde dubitat, & verius credit, vt tutius eſſet a tali denegatione, ſeu recuſatione eſſe appellandum. Idem tradunt Addentes ad Farinacc. in dict. conſ. 31. in litera A. verſ. aduerte tertio.

10 Item ſciendum eſt, quod Iudex non poteſt ex officio ſuo, & parte non inſtante cautionem caſſare: quamuis pax ſequuta fuerit, ſed requiritur, vt petatur, nec ſufficeret inſtantia vnius partis, ſi altera recuſaret, ſed requiritur conſenſus vtriuſq. Hercul. de caut. de non offend. dict. cap. 9. num. 14. Cum ſi altera pars recuſaret non ceſſaret reſpectu illius timor offenſionis, & ſcandali: quia ſtare hęc inſimul poſſunt, ſi adhuc detur cauſa delinquendi, & offendendi, altera pars ſit prætermiſſura, vt dicit idem Hercul. vbi ſupra, & ſequitur Farinacc. in d. quęſt. 107. num. 136. & adden. ad Farinacc. in d. conſ. 31. in litera A. in fine.

11 Item non eſt omittendum, quod per ſecundam pacem, cenſetur pax prima caſſa, & abolita: adeo quod in caſu contrauentionis non poteſt exigi pœna appoſita in primo inſtrumento pacis. Rimin. ſeni. conſ. 22. num. 1. 7. in fine verſ. vltimo prædicta probantur, & num. 10. verſ. tertio reſpondetur, lib. primo, vbi firmat, quod per ſecundum pacis inſtrumentum, cenſetur nouarum primum inſtrumentum, ſi in ſecundo pax fuerit ſequuta de omnibus præteritis iniurijs ex quacunq. cauſa, & vſq. ad diem celebrati Inſtrumenti, vbi iure, & bonis rationibus comprobat, & contrarijs reſpondet, vt refert, & ſequitur Farinacc. in d. q. 107. num. 139. Bertazzol. conſ. 147. num. 3. volum. 1. quia per nouationem expræſſam tollitur primus contractus. l. fin. C. de nouat. & ſecundum pactum tollit primum l. ſi vnus §. pactus ne peteret l. ab emptione ff. de pact. Doct. in l. pacta nouiſſima C. de pact.

Quæ-

Quæſt. XXXV.

An per pœnam conuentionalem appoſitam in pace per partes cenſeatur receſſum a pęna impoſita a iure communi.

SVMMARIVM.

1 *Pœna municipalis tollit pœnam legalem.*

2 *Limita quando expraſſe, vel præſumptiue per legem municipalem tollatur pœna legalis.*

3 *Vel niſi per ſtatutum minor pœna imponatur.*

4 *Vel niſi vna lex, vni altera alteri pœnam applicaret.*

5 *Contrariam opinionem quod per legem, municipalem tollatur pœna legalis tenent ibi Doct.*

6 *Quæ opinio affirmatiua magis procedit quando iudex in ſententia impoſuit pœnam ſtatutariam.*

7 *Item procedit ſi minor pœna a ſtatuto eſſet inflicta.*

8 *Item procedit ſi pœna municipalis eſſet pecuniaria; & pœna legalis eſſet corporalis.*

9 *Item procedit quando ſtatutum imponit maiorem pœnam, quam faciat ius commune.*

10 *Pœna conuentionalis impoſita a parte, iudice abſente in contractu pacis, non tollit pœnam legalem.*

11 *Idem erit ſi fuerit facta coram Iudice, ſed ſecus ſi coram Principe.*

1 SVcceſſiue occurrit alia quęſtio, an ſi partes in cõtractu pacis initæ appoſuerint pænam pro cõtrauentione, ex illa intelligatur ſublata pæna impoſita a lege, vel a Iure Communi. Vulpell. in tract. de pace quæſtion. 52. qui ponit hanc quæſtionem in terminis, primo diſcutit, an pęna a lege municipali impoſita tollat pænam legalem, In qua quęſtione pro parte negatiua adducit Cyn. in l. qui ſepulchra num. 3. C. de ſepulchr. violat. & illam dicit eſſe magis communem, quam ſequitur Bar. in l. 1. num. 1. ff. de vi bonor. rapt. quia licet diuerſę pęnæ natiuitate concurrant, ſecus tamen eſt in petitione, & earum exequutione, vt dicit Salycet. in d. l. qui ſepulchra numero ſexto ſequen. quam opinionem ſequuntur Abb. Innocent. & Butr. in locis relatis per Vulpell. in dict. quæſtione 52. numero ſecundo.

Quam communem opinionem limitant Doctores, quando per legem ſtatutariam tollitur lex communis, vel ſi præſumptiones aliud ſuaderent, & pro præſumptione adducunt, quando per legem municipalem ſancitum eſſet, quod vbi pęna per ſtatutum non eſſet
3 expreſſa, ſit recurrendum ad ius† commune, vt poſt Cyn. & Din. firmat idem Vulpell. dicta quęſtione 52. nu. 1. Vel
4 niſi per ſtatutum minor pœna† eſſet impoſita. Vel vna lex vni, altera alteri pænam applicaret poſt Veronen. conſ. 14. nu. 5. 6. tradit Vulpell. in d. quæſt. 52. nu. 2.

Et pro iſta opinione Bar. negatiua adducuntur etiam plures alij Doct. a Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 85. nu. 5. verſic bene verum eſt, qui poſt Ant. Gomez teſtatur hanc eſſe magis communem opinionem, & Afflict. in Conſtit. Parteniorum numer. 28. ſeqq. ponit hanc opinionem pro regula cum decem limitationibus, & late ponit hanc quæſtionem Menochi. in tit. de recuperand. poſſeſſ. remed. 9. quęſtione. 51.

5 Contrariam opinionem tenet Bald. in l. data opera numer. 19. verſ. Item

notandum. Alberic. in prima parte Statut. quæſtione 8. vbi ſubdit ſic Ianuæ diſputatum, & reſolutum fuiſſe Gramm.conſ.35.nu.56.vbi dicit quod ita totus Mundus obſeruat. Vulpell.in d.q.52.nu.3. qui etiam teſtatur, quod ita quotidie in Vmbria,Piceno,& Romandiola obſeruatum fuiſſe non ignorat,&vltra Doct.allegatos per Vulpel. tenet Afflict.ſuper Conſt.Regni in præludijs q.7.nu.47.vbi de magis communi, & magis practicata opinione, & ꝙ totus mundus illam obſeruat.Iul.Cla. in d.q.85.n.5.verſ.contrariam autem, vbi pluries de cõmuni teſtatur,&quod ita in iudicando, & conſulendo in illa Prouincia Mediolani obſeruatur, & ꝙ eſt magis communiter iſta opinio a cõſuetudine approbata,licet etiam dicat, quod in hac quæſtione opus eſſet deciſione Imperatoris.Farinacc. q. 107. artic.6.nu.76.vbi de magis communi, & ſeruata opinione Card. Tuſch. tom. 6.in verbo pax.concl.186.num.8.Bertazzol.conſ.265.num. 4. vol.2.vbi de communi. Iaſ.conſ.188.in fin.vol.2.late Petr.Caball.in tract. crim.caſ.2.per totum Rim.Iun.conſ.758.nu.24.ſeqq. vol.7.

6 Tenendo iſtam opinionem, vt ſit
attendenda pœna municipalis, & non
legalis,illam amplia, vt magis proce-
dat,quando pro delicto Iudex in ſen-
tentia impoſuit pænam ſtatutariam;
quia eo caſu non erit amplius atten-
denda pęna legalis.Iul.Clar.in d. §.fi-
nal.q.85.ſub nu.5.circa finem,vbi red
dit bonam rationem.Item etiam ſi ma-
7 ior pæna† eſſet a lege impoſita,adhuc
erit attendenda pæna municipalis,De-
cian.reſponſ.104 nu.31.vol. 3. vbi re-
fert,quod ita fuit iudicatum. Si vero
pęna ſtatuti eſſet minor pęna legali tũc
vtraq. deberetur.Grammat. conſ. 35.
nu.12.in fine,ſed pro vera declaratio-
ne,vide Ant.Gomez.tit.de delict. cap.
1.nu.38.verſ.quarta concluſio.Sed Fa
rinacc.in d. q. 107.nu.76. in fin. teſta-
tur de magis communi opinione,quod
8 ceſſet pæna legalis. Item erit vera
ſupradicta opinio affirmatiua, etiam ſi
pæna municipalis eſſet pecuniaria, &
pæna legalis eſſet corporalis, vt poſt
*Burſatt.*in conſ.94. nu. 4. vol.1.tradit
Baiard. ad Iul. Clar. in d. q. 85.verſ.
adde quod, vbi teſtatur etiam de ma-
gis communi. Ac etiam erit vera quã-
do lex municipalis imponeret maiorẽ
9 pęnam,quam imponat†lex communis.
Vulpell.d.quęſt.52.circa finem.Card.
Tuſch.d.concl.189.num.2.tom.6. in
verb.pax.

Sed magis in ſpecie in quęſtione
propoſita de pæna conuentionali, quã
paciſcentes eorum arbitrio apponunt
(iudice abſente)in cõtractu,ſeu inſtru-
mento pacis, illa non tolleat pænam
10 legalem deducitur: quia † ſicut ipſi
particulares paciſcentes non poſſunt
condere legem,nec ita pęnam legalem
poſſunt tollere per pactum, in termi-
nis tenet Vulpell. in dict. tract. de pa-
ce d.quæſt.52.n.4.quem refert Card.
Tuſch. d.conclu.189.nu.1.Cuius opi-
nio per eamdem rationem, vere repu-
tanda erit,etiam ſi pax fuerit facta cũ
dictis conditionibus, vel pænis coram
Pretore, qui nec etiam legem commu-
nem tolle poſſit,nec authorizzare con
tractum pacis,vt in ſimili dicit Luc.de
Penn.in l.vni.nu.41.q. 15. C.de publ.
lętit.lib.12.Farinacc.q.107.att.6.nu.
74.vbi de magis communi,Vulpell. de
pac.q.52.n.1 Card.Tuſc.to.6.in verb.
pax.concluſ.184.nu.7. ſed procederet
ſi fieret coram Principe,cuius poteſtas
eſt legem condere,& deſtruere.

Quæſt. XXXVI.

An partes ante commiſſam pœnam poſsint recedere a contractu pacis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Partes ante iucurſam pœnam ſine conſenſu Principis poſſunt recedere a contractu pacis.*

2 *Contrariam opinionem tenent Doct. ibi.*

3 *Authoris opinio, quod partes non poſſunt recedere ſine conſenſu Principis.*

4 *Quæ Authoris opinio magis procedit quando partes vellent recedere a pœna conuentionali, quia iterum vellent inuicem pugnare.*

5 *Item magis procedit quando vna pars recuſaret.*

6 *Limita quando pœna non eſſet applicata Fiſco, ſed parti: quia tunc partes poſſunt recedere.*

7 *Pœna in ſtatu Eccleſiaſtico cenſetur applicata Cameræ Apoſtolicæ vigore Bullæ Pij Quarti.*

1 IN hac quęſtione, quod partes poſſint recedere a cõtractu pacis etiam ſine Principis conſenſu ante commiſſam pœnam adducitur Bal. in l. 2. nu. 1. C. ſi ſeru. exportand. veniat Iaſ. in l. fin. num. 10. ff. de pact. vbi ſubdit, quia auctor contractus ante pœnam commiſſam, eſt etiam author totius diſtractus, facit etiam doctrina Bar. in l. qui Romę. §. Flauius n. 1. verſ. tu dic contra, ff. de verb. oblig. vbi decidit, quod donatio facta Titio de vno fundo, vt poſt certum tempus eſſet ralis Eccleſiæ, donator poteſt tollere huiuſmodi pactionem in fauorem Eccleſiæ factam, & magis in terminis in caſu noſtro in d. §. Flauius nu. 6. Raphael Cuman. tenet hanc opinionem, quam etiam ſequitur Bertazz. in conſ. 141. nu. 4. in princ. qui etiam adducit Hercul. in tract. de caut. de nõ offend. cap. 9. num. 10. qui vere ibi hoc non dicit: & hoc eſt quod Farinacc. dicere voluit in tract. de var. & diuerſ. Crim. q. 107. par. 1. art. 12. nu. 141. dum tangit hanc quęſtionem, & pro iſta opinione allegat Bertazzol. in dicto conſ. 147. nu. 3. ſubdens, eſſe videndum an Doctores allegati per eum hoc probẽt, qui vere omnes in ſpecie probant hanc opinionem, excepto Herculano in loco allegato.

2 Contrarium ſentit, vt animaduertit Farinacc. in d. quęſt. 107. n. 141. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. nu. 12. ſeqq. vbi ad literam firmat, quod nec expręſſe, nec tacite partes poſſint recedere a pace in præiudicium Fiſci, ex Doctrina Bar. Iaſ. & Lap. in locis per eum allegatis, licet nu. 14. dicat ſuper hoc eſſe cogitandum, Baiard. ad Iul. Clar. in q. 47. §. fin. num. 55. in fine, & adducitur etiam Riminal. Iun. in conſ. 704. nu. 69. ſeqq. lib. 1. vbi quod principales paciſcentes non poſſint in pręiudicium compręhenſorum in pace, caſſationi, & annullationi Inſtrumenti pacis conſentire, quando eis eſſet ius, quęſitum, vt etiam refert, & proſequitur Farinac. d. quęſt. 107. nu. 141. in fine.

3 Ego autem libenter cum hac vltima opinione concurro, vt partes non poſſint recedere ſine conſenſu Principis a pęnis conuentionalibus in pace contentis, cum vere, & realiter per ſtipulationem Notarij nomine Cameræ ſit ei, ius acquiſitum, ſaltim ſpe, quod partes in præiudicium Cameræ tollere non poſſint per diſtractionem, & facit in propoſito tex. in l. vero procuratori ff. de ſolutio. ibi, quia certam conditionem habuit ſtipulatio, quam mutare non potuit ſtipulator.

4 Quod maxime eſt dicendum, quando partes ex communi conſenſu voluerint a dictis pœnis conuentionalibus pacis recedere: quia vellent denuo bellum inter ipſas habere, & tunc eo minus poſſint ratione publicæ vtilitatis a pacis conuentionibus, & pœnis recedere, vt de cautione de non offendendo, tradit Herculan. in eodem tract. cap. 9. num. 11. & nec obſtat

quod

quod dicebatur ex authoritate Iaſ. in d.l. fi. de pact.n.10. in fi.ꝙ author cõtractus ante pęnã cõmiſſam,ſit author diſtractus:quia non procedit, vbi agitur de præiudicio tertij, & de iure iam acquiſito alicui; ſed quando tantummodo ageretur de præiudicio ipſarum partium,& non alterius.

5 Ac etiam magis procedit quando vna pars vellet recedere a pace, altera vero non, quia iſta pręualere debet. Herculan. de caut.de non offend.cap. 9.nu.14.vbi reddit rationem.

6 Bene verum eſt,quod ſi ſimpliciter fuerit concepta pax cum pænis conuentionalibus abſque quod exprimatur, quod pæna in euentum contrauentionis Fiſco applicetur, partes poſſent a pace recedere; quia de iure non tenet pax, niſi pæna Fiſco applicetur, vt poſt Barthol. in l. arbitror la 2. ff. de teſtib.& in l.1.col.vlt.ff.de Iur.Fiſc. tradit Nouell.in Pract.crim.cap.fin.n. 90.vel ſi teneat pax, pæna applicabitur ipſis partibus obſeruantibus,&non contrauenientibus. Rip. in rubr. ff. de damn. infect. num. 26.Herculan. in tract.de caut.de non offend.capit. 10. num.8.ideo poterunt a d.pœna ad earum libitum recedere.

7 Quod non procederet in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullam Pij Quarti in ordine 128.par.2.Bullar.verſ.& inſuper: cum omnis pæna intelligatur ſtipulata pro Camera Apoſtolica, quamuis Notarius hoc non expreſſerit.Farinac. in tract.de diuerſ. crim. q.107. art. 7. par.1.nu.80.Add.ad.Magon.deciſ.Lucenſ.100.in fin.add.

Quæſt. XXXVII.

Pax de quo tempore fieri,& produci debeat,vt ſuffragetur paciſcentibus ad gratiam,& beneficium ſtatuti conſequendum.

SVMMARIVM.

1 Pax,*vt ſuffragetur pro beneficio ſtatuti debet præfigi in termino præfixo a ſtatuto.*

2 Pax *habita ab aliquibus cum promiſſione de rato in termino, ſi deinde ſequatur ratificatio poſt terminum non ſuffragabitur.*

3 Pax *ſufficit,vt producatur in termino, licet ſuper ea in dicto termino non ſequatur pronuncia Iudicis.*

4 Pax *quando ſtatutum non præfigit terminum ſufficit,vt etiam habeatur poſt gratiam,etiam ſi in gratia diceretur: dummodo homicida ab hęrdibus defuncti pacem habeat.*

5 *Interpretatio ſit largiſſima in beneficijs* Principum.

6 Pax *debet produci, vt gratia ſuffragetur,nec gratia interinatur, niſi prius conſtet de pace.*

1 PAX, vt ſuffragari valeat paciſcenti ad obtinendum beneficium a ſtatuto conceſſum, debet produci in termino præfixo ab ipſo ſtatu to,alias ſi producatur poſt termi num ſtatuti,non iuuabit producentem. Bald.in l.Iuris nu. 2.C.qui admitt.Iacob.Nouell.in Pract.crim.cap.fin. nu. 105.& ſi pax ab aliquibus ex offenſis, & non ab omnibus obtineatur, tamen adſit promiſſio rati quoad alios,& præſentetur in termino præfixo a decreto, vt pax exſtinguat delicta,ſi deinde ſequatur ratificatio poſt terminum, pax non ſuffragabitur, nec erit locus dicto decreto.Bald.in l.nec ei §.ſatiſdatio n. 13. verſ. breuiter dico contrarium. ff. de adoption.Boſſ.in tit.de pace n. 27. verſ.Senatus autem,vbi teſtatur quod Senatus Mediolani non admiſit tales ratificationes poſt terminum decreti in gratia generali conceſſa ob aduentum Duciſſę;& etiam firmat,quod ipſe ita ſeruari fecit in cauſa cuiuſdam hebræi.

bræi.ſed bene verum eſt, quod ſufficit vt inſtrumentum pacis producatur in termino præfixo à Statuto, vel decreto licet deſuper in dicto termino non ſequatur pronſcia Iudicis, vt poſt Bal. in l. omniũ verſ. Itē nota, ꝙ ſufficit productio C. de reſtam. Firmat Iac. Nouell. in d. tract. crim. cap. fin. nu. 105. in fin.

4 Et quando non eſſet prouiſum per ſtatutum infra quem terminum pax fieri debeat ad beneficium gratiæ obtinendum, ſi credere velimus Marſil. in conſ. 46. n. 24. 27. ſufficit, quod habeatur etiam poſt gratiam, vel decretum emanatum cum clauſula: dummodo homicida pacem a cõſanguineis defuncti, vel ab alijs habeat; quia gratia ſuperueniens debet trahi ad tempus dicti decreti, cum lata fieri debeat interpretatio, vt trahatur ad pacem futurã cũ in priuilegijs, gratijs, beneficijs, &

5 indultis†Principum, non ſolum larga, ſed etiam largiſſima fiat interpretatio l. fin. ff. de conſtit. Princip. cap. olim. & cap. quia circa de priuil. capit. olim de verb. ſignific. & late proſequitur allegando multa ſimilia ad propoſitum, Marſil. in d. conſ. 46. nu. 24. ſeqq. & late Nicol. Moron. in Tract. de treug. & pace q. 106. num. 9. cum plutib. ſeqq. vbi loquitur in gratia conceſſa cum clauſula habita pace, vel cum clauſula ſi ſibi conſtiterit de pace, vt videatur includere quod ſufficiat, vt pax obti-

6 neatur†etiam poſt gratiam, & ipſa deinde producatur, cum gratia aliter effectum non ſortiatur, niſi de illa conſtet, & deſuper cognitio fiat, & Iudici liqueat, & non approbatur gratia, neq. interinatur, niſi prius de ipſa pace conſtet, vt firmat Boſſ. in tit. de remed. ex ſola clemen. Princip. nu. 24. verſ. Senatus non approbaret: & ſic ex iſtis videtur poſſe concludi, quod ſufficiat pacē adeſſe, & produci tempore approbationis, & non requiri pacem præcedere debere ipſam grariam, ſicut prodeſt ſi habeatur poſt ſententiam, vt ſit locus ſtatuto, vt quis mitius puniatur. Baiard. Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 3. Petr. Caball. in q. crim. caſ. 56. nu. 128.

Quæſt. XXXVIII.

Princeps an gratiã facere poſſit pro delictis, non obtenta pace ab offenſo, vel eius hæredibus.

SVMMARIVM.

1 *Princeps eſt ſolutus legibus.*

2 *Princeps non facit gratiam delinquenti, niſi habita pace.*

3 *Quod magis procedit in homicidio appenſate commiſſo.*

4 *Princeps, vel Imperator gratiam faciens ſine pace, peccat mortaliter.*

5 *Princeps nec etiam de laudabili conſuetudine gratiam facit ſine pace.*

6 *Princeps in ſtatu Eccleſiaſtico non facit gratiam, niſi habita pace, vel ſeruato exilio a loco delicti, & a loco habitationis partis offenſæ per Bullam Pij Quarti.*

7 *Quæ conſuetudo fuit introducta, vt experientia docuit ad tollenda ſcandala per alias rationes ibi adductas.*

8 *In Vrbe idem ſeruatur per Confraternitates habentes priuilegium liberandi carceratos.*

9 *Ac idem ſeruatur in hebræis, qui ſolent habere Indulgentias a Cardilani Camerario, quas eis non concedit niſi habita pace.*

10 *Gratia ſine conſenſu partis, per Principem fieri non ſolet, etiam auxiliatoribus, & condemnatis in pœnam extraordinariam.*

11 *Nec etiam ſufficeret ſi condemnatus ſolueret parti læſæ damna, & intereſſe.*

12 *Nec etiam ſufficeret ſi delinquens habuiſſet*

buiſſet pacem in foro conſcientiæ.

13 *Item etiam ſi Princeps in gratia parti offenſæ iura reſeruaret.*

14 *Item requiritur pax in quolibet leui delicto commiſſo cum animi deliberatione.*

15 *Item iſti gratiati ſine pace poterunt furca ſuſpendi, & pœna ordinaria puniri.*

16 *Quod magis procedit quando pax fuerit extorta per metum.*

17 *Contrariam opinionem quod gratiatus non debeat puniri, ſed relaxari ſubiectus prioribus pœnis tenent ibi Doct.*

18 *Decipi quis non debet ſub fide publica.*

19 *Fides publica eſt ſeruanda, & quis ſub ea decipi non debet.*

20 *Declara quando, & in quibus caſibus procedat iſta concluſio ſub num. 21. 22.23.*

24 *Gratia non valet a Principe facta ſine pace etiam in reali offenſione, prout in furto, & ſimilibus.*

25 *Amplia etiam, vt procedat in mulcta ex vera contumacia irrogata.*

26 *Princeps etiam habita pace non ſolet gratiatum ſtatim remittere, ſed illum exulare per aliquod tempus.*

27 *Gratia ſine pace valet vbi ex natura negocij pax non requiritur, & ponuntur exempla.*

28 *Princeps ſi gratiam faciat ſine pace, aliqua tamen cauſa pro bono pacis ſubſiſtente, gratia tenet.*

29 *Princeps pro bono pacis poteſt etiam remittere damna, & intereſſe paſſa per partem læſam.*

30 *Contrariam opinionem, vt nec etiam pro bono pacis Princeps facere poſſit gratiam ſine pace, etiam cauſa ſubſiſtente, ſed copulatiue concurrere debeant vtilitas publica, & conſenſus partis tenent ibi Doct.*

31 *Princeps reſpectu pœnæ corporalis, & pœnæ pecuniariæ Fiſco applicandæ ſine pace poteſt delinquentem gratiare ſecundum Farinacc.*

32 *Contrariam opinionem contra Farinacc. tenent ibi Doct.*

33 *Princeps de plenitudine poteſtatis ſecundum aliquos poteſt gratias facere ſine pace.*

1 LICET Princeps ſit legibus ſolutus, nihilominus in remittendis, aut temperandis ex gratia pœnis lento gradu contra delinquentes procedere ſolet l. Digna vox C. de legib. & ob id, niſi habita
2 pace, vel partes concordata non facit gratiam delinquentibus, vt responderunt potentiſſimo Principi Duci Mediolani Bal. & Plot. inſimul in conſ. 6. per tot. tom. 2. crimin. in folio, & alter Plot. in conſ. 78. num. 52. cum plur. ſequen. vbi dicit, quod de iure Diuino videtur quod requiratur pax offenſi, vel hæredum, & quod abſq. ea etiamſi eſſet Imperator, Rex aut Dux non poſſit facere gratiam, ac liberationem pro aliquo delicto etiã alias gratiabili ex authoritate Diui Thomæ ſecunda ſecundę q. 67. ſub rubr. de vitijs oppoſitis art. 4. cum pax offenſa, vel hęres recipiat honoris ſui recompenſationem, ſi via iuris puniatur offendens, & ob id gratia deinde ſequuta ſine pace, non valeret ex authoritate eiuſdem Diui Thomæ in d. art. 4. in dicto conſ. 6. nu. 3. late Iul. Clar. in tract. Crim. q. 39. §. fin. nu. 1. & ibi Baiard. ſub n. 38. & 43. Farinace. tit. de Inquiſit. q. 6. n. 18. vbi alios allegat Car. Tuſc. tom. 4. in verb. gratia concl. 54. nu. 3.

3 Quod magis Doctores admittunt in homicidio appenſate, & animo deliberato commiſſo, cum hoc diſpoſitum ſit de iure Diuino, tam ex veteri, quam ex nouo teſtamento, vt legitur in lib. Geneſis cap. 9. & in Deuthor. cap. 19. & in Exod. c. 21. & in Apoca. Diui Ioannis c. 13. & in Euang. c. 26. ſecundum Matthæũ, vt valde deteſtatur Bernar. Plot. in d. conſ. 78. n. 25. Petr. Plach. in Epithom. Delict. cap. 1. num. 1. ſeqq. & ob id

ob id Imperator Deo inferior non po-
teſt tollere,neq. mutare ius a Deo ſu-
periore factum,vt latiſſime proſequitur
Io:Bapt.Plot.in d.conſ.78.n.25. ſeqq.
Farinacc.d.q.6. nu.17. Menoch.de ar-
bitr.q.96.num.3.lib.1.Bald. & Bened.
4 Plot.in d.conſ.6.nu.2.vbi concludunt,
quod ſi aliter Imperator faciat, mor-
taliter peccat ex authoritate Diui Tho
mæ in d.art.4.Card.Tuſch.in d.concl.
54.nu.1.Petr.Caball.in Quæſt.crimin.
caſ.58.nu.4.Baiard.in d.quęſt.59. nu.
42.poſt Parid.de Put. in Tract. de ſin-
dicat.in verb.compoſitio cap. 7.num.
11.& Gramm.conſ.34.nu.1.& vot.35.
num.9.

5 Quæ concluſio de iure ita firmata eſt
etiam a laudabili cõſuetudine appro-
bata, vt teſtantur Plot.in d.conſ.78.n.
34.ſeq.Boſſ.in tit. de remed. ex ſola-
ciement.Princip.n. 24.verſ.ex Lauda-
bili tamen,& nu.41.verſ.dixi ſupra , &
in tit.de pace nu.1.Gramm.conſ.34.n.
19.idẽ Clar vbi ſupra dixit quod ſem-
per vidit Mediolani ſeruari pro lege
gratias ſine partis remiſſione conceſſas
non approbari per Senatum.Farinacc.
in d.quæſt.6.nu.20. & ibi refert quod
nunquam meminit in Vrbe nec gene-
raliter,nec particulariter Summos Põ-
tifices conceſſiſſe gratias delinquenti-
bus,niſi habita pace,vel ſeruato exilio
6 a loco † delicti , atq. vbi offenſus , vel
eius hæredes commorantur donec pa-
cem habuerint,iuxta Bullam Pij Quar
ti Conſtit.80.in Bullar.par.1.quę licet
loquatur in gratijs bannito conceden-
dis, eo quia vel alium bannitum occi-
derit,vel fuerit nominatus ab eo , qui
illum occiderit, generaliter tamen in
omnibus gratijs ſeruatur,& ſub nu.25.
refert plures caſus in Curia contigiſſe,
in quibus ita fuit obſeruatum , & in
conſ.3.nu.2.etiam poſt alios, quos al-
legat teſtatur de conſuetudine totius
Vrbis,& Orbis,& nu. 8.& in conſ.46.
fere per totum . Baiard.in d.quęſt.59.
n.41.Petr.Caball.in dicto caſ. 58.n.6.

8 Quæ conſuetudo ab omnibus rece-
pta fuit ad tollenda ſcandala, vt expe-
rientia docuit;quia non habita pace
offendens reuertens in patriam poſſet
offendi de facto ab offenſo,vel eius hę-
redibus. Plot.d.conſ.78. nu. 28. Fari-
nacc.d.q.6.nu.20.circa finem.Rimin.
Iun.conſ.217.nu.24.Theſaur.deciſ.21.
nu.3.Petr.Caball.d.caſ.58.nu.15.ſeq.
Item quia etiam quod offenſus,vel eius
hæredes eſſent pacifici,& non nocituri
delinquenti, adhuc requiritur pax in-
compenſationem honoris,vt in ſolatiũ
offenſi,vel eius hæredum,& in pœnam
delinquentis.Plot.d.conſ.78.num. 28.
verſ. etiam vbi, & nu.29.Petr.Caball.
d.caſ.58.nu.15.Farinacc.d.conſ.3.nu.
2.& dict.quęſt.6.num.18.verſ. ſecun-
do in pœnam. Item ne ex nimia indul-
gentia Principis erga delinquentes, ne
alij delinquant;& ipſe homicida inſo-
lentior efficiatur.Io:Bapt.Plot.d.conſ.
78.ſub nu.65.Petr.Caball.d.caſ.58.n.
16. Vel quia etiam ſubditi videntes
non ſibi per inflictas calumnias,& iniu-
rias compenſari, in ſeruitute ſe viuere
arbitrantur, vt per Menoch. de arbitr.
quæſt.96.nu.3.lib.1.& ego ſum verus
teſtis.

8 Imo plures adſunt in Vrbe,ac in to-
tos ſtatu Eccleſiaſtico ex priuilegio
Summorum Pontificum Confraterni-
tates,quę in honorem alicuius feſtiui-
tatis poſſunt quolibet anno ad mortis
pænam condemnatum ex carceribus
9 liberare,habita † tamen pace , & non
alias , & etiam quolibet quinquennio
hebręi obtinent gratias a D. Cardina-
li Camerario de omnibus delictis, ex-
ceptis quibuſdam,dummodo pacem
habuerint ab offenſo , ſeu eius hæredi-
bus,& dummodo de delictis non fue-
rint inquiſiti , vt etiam refert Farin.in
d.quęſt.6.nu. 20.verſ.imo;& ego dixi
in meo tractatu de confiſcatione bono-
rum.

10 Et talis opinio a conſuetudine ap-
probata procedit non ſolum in princi-
palibus

palibus delinquentibus, ſed etiam in auxiliatoribus, & in condemnatis in pœna pecuniaria tantum: quia non valeret gratia eis ſine pace conceſſa. Iul. Clar. in quęſt. 58. nu. 39. verſ. aduerte, vbi teſtatur quod ita fuit per Senatum obſeruatum ſequitur Card. Tuſc. in d.
11 q. 58. nu. 4. Ac etiam† non ſufficeret pro gratia obtinenda quod condemnatus ſoluerit damna, & intereſſe parti læſæ. Iul. Clar. in d. quęſt. 58. nu. 39. in princ. Card. Tuſch. d. concluſ. 74. nu. 7. & di-
12 xi ſupra in quæſt. Nec minus ſufficeret ſi pacem habuerit delinquens in foro conſcientię, cum non rollatur quin remittens poſſit in foro fori accuſare. Iul. Clar. d. quęſt. 58. nu. 38. Card. Tuſ.
13 d. concl. 54. nu. 6. & idem† firmant eſſe ſi Princeps expręſſe iura partis offenſæ reſeruaret, quia adhuc requiritur pax, & remiſſio, vt gratia ſit bona. Iul. Clar. d. §. fin. q. 58. nu. 3. vbi teſtatut idem ſeruari in Regno Neapolitano ſequitur Card. Tuſch. d. concl. 54. nu. 9. Imo
14 in qualibet† offenſione, vel leui delicto ſiue ſimplici inſultu, vel prima euaginatione ſine offenſa cum animi deliberatione, vt gratia valeat requiritur pax. Iul. Clar. d. §. fin. q. 59. num. 3. verſ. ſed hęc omnia Card. Tuſch. d. concluſ. 54. nu. 10.
15 Amplia ſupra firmaram cõcluſionem a conſuetudine teceptam, vt in tantum grariati ſine pace, & remiſſione partis non poſſint gaudere graria, vt debeant puniri pæna ordinaria delicti, non obſtante dicta gratia, vt teſtatur Iul. Cla. in d. quæſt. 59. nu. 4. verſ. Cęterum ego ſemper vidi, & allegat Gramm. in conſ. crim. 34. & refert Card. Tuſ. in d. concl. 54. nu. 11.
16 Eoq. magis procederet quando fuiſſet pax extorta per vim, & metum, vt reus deberet furca ſuſpendi, prout fuit Mediolani obſeruatum contra quemdam Antonium Coſſam, vt refert Iul. Clar. in d. §. fin. q. 59. num. 3. verſ. aliquando vidi Farinacci. tit. de inquiſit. q. 6. n. 27. verſ. licet quidam Antonius. Card. Tuſc. in d. concl. 54. nu. 12. tom. 4. in verb. gratia.
17 Contrariam opinionem, quod iſto caſu gratiatus non debeat decapitari, vel ſuſpendi, nec pœna aliqua puniri, ſed relaxandus ſubiectus prioribus pœnis, & condemnationibus delicti, quod commiſir, bene deſumitur ex diſpoſitione text. in l. 1. C. de his, qui veniunt ætat. impetr. ne quis ſub fide publica deceptus dicatur, & in terminis noſtris tenent Boſſ. in tit. de remed. ex ſola clement. Princip. ſub nu. 42. Iul. Clar. d. §. fin. q. 59. ſub num. 3. vbi teſtatur quod quidam Chriſtophorus Piſonus, qui in Senatu literas gratię minus legitimas exhibuerat fuit e carceribus dimiſſus, & priſtinę libertati reſtitutus. Vulpell. reſponſ. crimin. 19. nu. 12. ſeq. teſtatur
18 ita Romæ fuiſſe obſeruatum† inquiens quod nemo ſit ſub fide publica decipiendus, ſiue fuerit nulla defectu ſolemnitatis, ſiue defectu poteſtaris, & ſiue palam, ſiue ſecreto data fuerit, vbi concordantes allegar, & de frequẽtiori opinione teſtatur, & Farinacc. in tit. de Inquiſit. q. 6. nu. 26. & refert caſus, in quibus in Vrbe etiam per Reuerendiſſimos DD. Viſitatores Carcerum idem fuit obſeruatum, & ego feci liberare a pęna vltimi ſupplicij duos fratres de Caſtro Virorchiani, qui obtinuerant gratiam a DD. conſeruatoribns Vrbis pro homicidio commiſſo in perſonam cuiuſdam Notarij: ſed quia per Bullam Clementis Papæ octaui eſt eſt ſublata Dominis Feudorum facultas gratiandi: ideo inſtabatur per Fiſcum ipſos fratres ſuſpendi, iuxta tenorem ſententiæ, cum gratia eis conceſſa fuerit nulla ex defectu poteſtatis, qui nihilominus, vt dixi exempti fuerunt a pæna pręfata, ne dicerentur decepti ſub fide publica D D. Conſeruatorum.
20 Sed quia caſus iſte de fide publica quotidie in facto vbiq. contingere poteſt, & hic in Vrbe fuerit acerrime diſpu-

ſputatus in illo ſupremo Tribunali Sacrę Conſultę in cauſa cuiuſdam Simonis de Monte Acuto capitaliter condemnati pro pluribus delictis; ſed abſoluti,& remiſſi Fiſco citato,& non appellante: quia Curiæ præſentauerat caput alterius banniti,& condemnati, & inter Illuſtriſs. DD.eiuſdē ſacræ cōſultę ſuper deciſione iſtius caſus fuerit diù controuerſum, vt eſt videre per Farinacc.in conſ.53.per totum,vbi refert fundamenta cuiuslibet Illuſtriſſimi Domini,& tandem diſtinguendo tres caſus concludit,quos inutile hic recenſere minime putaui.

21 Primus eſt quando Princeps pure,& ſimpliciter concedit gratiam, vel ſaluum conductum hoſti, vel rebelli,& tunc teneatur ad illius obſeruantiam, ne ſub eius fide publica decipiatur, iuxta terminos d. l.1. C. de his, qui veni. ętat. & leg. prima ff. de conſtit. pæcun. Nec iſto caſu pænitentia aliqua admittitur, per quam violari poſſit fides publica leg. conuentionum ff. de pact.l. fin. ff. de legat. vbi violator fidei publicę in prędam hoſti offenſo datur, & iſte caſus procedit etiam ſi gratia non fuiſſet concedenda. Menochi.de arbitr.caſ.338.num.quinto lib. 2 Farinacc. d. conſ. 53. num. 22. ſeq. vbi firmat idem eſſe in his, quę Iudici ſunt permiſſa de iure, pure, & abſolutæ, prout quando bannito Iudex ſaluum conductum concedit temporalem, vt cognoſcatur de delicto in caſu, in quo non admittitur procurator, & tunc ſit dictus ſaluus conductus obſeruandus, & cadat in iſtis caſus fidei publicę.

22 Secundus caſus, eſt quando Princeps gratiam fecit, non puram,neque ſimplicem, ſed conditionalem, vel qualificatam, & voluit quod illa conditio, vel qualitas per Iudicem verificetur;vt ſi concedat Princeps rebannitionem bannitis,qui habent legitimā pacē,&producatur pax, quæ non ſit legitima,videlicet quia illa non fuit obtenta ab omnibus;tamen Iudex pronunciauit pacem legitimam, quæ non eſt,& rebanniuit,ſeu cancellauit bannum,gratia pręfata non valet,&iſte ſic rebānitus poterit impune interfici, Veron.cōſ.7.n.5.per tot.Nell.de bann.in 1.p.3.tēp.q.3.vbi nec fides publica violatur hoc caſu:quia ſibi imputet ſi cōditionē appoſitā a Principe non adimpleuit.Farin.in d.cōſ.53.n.23.ſeq.vbi alia ponit exempla,& ſubdit non poſſe iſtum rebannitum conquęri de fide publica, ex quo Iudex fecit contra ius conſtitutionis, & in caſu ſibi non permiſſo, & in ſententia Iudicis via iuris lata, quæ de ſui natura retractationi ſubiacet, & non dicitur amplius ſententia, nec datur fides publica.

23 Tertius caſus eſt quando Iudex per viam Iuſtitię inter priuatos, vel inter priuatum,& publicum iuſtitiam facit:quia ſi pronunciat contra ius vnius partis, ſententia, ſi ab ea non appelletur tranſibit in iudicatum, & faciet de albo nigrum, & qui habet ſententiam pro ſe non dicitur habere fidem publicam, a qua non licet recedere, ſed dicitur habere clypeum iuſtitiæ habentem pręſumptionem pro ſe,donec appareat de contrario Feli. in capit.quoniam contra,num. vigeſimo tertio ſeq.de probat. Et iſto caſu non conſideratur fides publica, vt late proſequitur tradendo plura alia exempla Farinac. d.conſ.53.num.26. ſeqq. & in ſpecie quando Iudex promittit impunitatem reo, ſi confiteatur delictum, quia iſta non poteſt dici fides publica,cum a Iure non ſit ei data facultas hoc promittendi: Et ideo fatuus ille reus dicitur, qui credit Iudici. Boſſ.tit.de confeſſ. per Tortur. num. duodecimo, vbi de magis communi. Iul.Clar.§.fin.quæſt.55.num.9. vbi etiam de magis communi, de quo

exemplo vide latiſſime per addentes ad Farin. in d. conſ. 13. in litera A.

24 Amplia ſupradictam ſeruatam concluſionem procedere, ne dum in offenſionibus in perſonam factis, vt in homicidio, vulnere, & ſimilibus, ſed etiam in reali offenſa, prout in furto, rubaria, & ſimilibus. Iul. Clar. d. §. finali. q. 59. nu. 3. verſ. quinimo, vbi teſtatur quod ita ſeruatur Mediolani. Cardin. Tuſch. d. concl. 54. nu. 8.

25 Amplia etiam in multa ex vera contumacia irrogata, vt Princeps non poſſit illam remittere, niſi concordata parte, capit. Venerabilis §. porro verſ. ſecus de ſent. excommun. in 6. Bertazzol. in conſ. 163. vbi addentes ad Baiard. §. fi. d. q. 59. n. 42. verſ. & hoc etiā.

26 Imo etiam obtenta pace, vel remiſſione adhuc boni Principes, & Reipublicæ ſolent non ſtatim poſt gratiam delinquentes remittere, ſed illos exulare per aliquod temporis ſpacium, vt teſtatur ſeruari per ſummum Pontificem late Farinacc. in d. quę ſt. 6. num. 20. & latius num. 25. verſ. Egoq. in Vrbe: Idem ſeruari per Senatum Mediolani teſtatur Boſſi. in tit. de remed. ex ſola clemen. Princip. nu. 47. & idem ſeruari per excelſam Rempublicam Venetam teſtatur Tyber. Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 3. cap. 25. nu. 93. idemq. teſtatur ſeruari per Senatum Pedemontarum Theſaur; & latius ibi addentes in deciſ. 21. & idem ſentit Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 59. num. 51. qui valde inuehit contra officiales, & Gubernatores ſtatus Eccleſiaſtici, qui nulla habita conſideratione quod mortaliter peccant, & quod Summus Pontifex raro, vel niſi cum magna cauſa gratias facit cum illa clauſula habita pace, vel humiliter petita, vel ſeruato exilio, & ſæpe a Ciuitate tantū, donec gratiati pacem habuerint, & ipſi quotidie & indifferenter ſimiles gratias faciant.

27 Primo limita ſupra firmatam concluſionem non requiri pacem pro gratia obtinenda in delictis, in quibus nō requiritur remiſſio partis aut conſenſus, in quibus valet gratia ſine pace, & parte non concordata. Iul. Clar. 6. §. fin. quæſt. 59. num. tertio verſ. ſunt tamen aliqui caſus vbi exemplificat in ſimplici inſultu, & delatione armorū prohibitorū in primaeuaginatione, pro uocatione, ictu ſine offenſa, vel vulnere dumodo in iſtis animus deliberatus non pręceſſerit: Alapa autē mandatum de occidendo, & exoneratio ſclopi requirunt pacem, vt etiam proſequitur Farinacc. in d. q. 6. n. 21. Car. Tuſ. in d. concluſ. 54. num. 10.

28 Secundo limita eamdem concluſionem quando reus gratiaretur a Principe aliqua cauſa pro bono pacis ſubſiſtente: quia tunc Princeps poteſt gratiam facere etiam pace non habita, & damna, & intereſſe partis ea inuita, & non concordata, remittere, etiam in delictis deliberate, & appenſate commiſſis ſecundum communem Doctorum opinionem, a qua nullus diſcrepat, teſte Deci. conſ. 630. nu. 5. Menochia. Controuer. quem refert Iul. Clar. d. q. 59. num. 3. in princ. Boſſ. in tit. de remed. ex ſol. clemen. Princip. num. 23. & 48. qui loquitur de gratia facta illis homicidis, qui tranſnatando flumen dederunt cauſam victorię vniuerſi exercitus, qui eos inſequutus eſt, & num. 50. loquitur de gratia conceſſa pro homicidio deliberato cauſa ſedandi vnum populum. Plot. d. conſ. 78. nu. 51. vbi loquitur in gratia facta ei, qui occidiſſet in Bello licito magnum numerum Infidelium. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 15. num. 72. ſeqq. par. prima, vbi loquitur de gratia facta Facinoroſo delinquenti, qui alios complices, & delictum Curiæ ignotum reuelauit, & Farinacc. in dicta quæſtione ſexta num. 22. in fine dicit ſimiles gratias valere ratione publice vtilitatis

etiam

etiam in aſſaſſinis, & illas eſſe ſolitas concedi in Vrbe, prout vere millies vidi obſeruari hic in Curia, & illas promitti etiam per publica Edicta affixa in locis publicis, dummodo non fuerint reuelantes authores homicidij, vel delicti. Item ſi eſſet perſona ſingularis reſpectu doctrinæ l. ad beſtias ff. de pæn. Alex. conſ. 19. in fin. verſ. poſtremo circa 4. lib. 7. Card. Tuſch. d. tom. 4. in verb. pax concluſ. 54. num. 16. vbi etiam loquitur in gratia conceſſa ei, qui diu pro vtilitate Reipublicę elaboraſſet, vel feciſſet aliquid, per quod multorum ſalus cauſata eſſet. Menoch. de Arbitr. quæſt. 96. num. 14. lib. 1. Decian. in tract. crimin. lib. 6. cap. 25. nu. 69. Baiard. ad Iul. Clarum. §. fin. q. 59. nu. 52. in fine.

29 Imo iſto caſu pro bono pacis Princeps poteſt remittere damna, & intereſſe paſſa per ipſas partes, vt late diſputat hunc articulum ad partes, & pro iſta parte concludit per plura fundamenta. Luc. de Penn. in l. vnica quæſt. 46. nu. 66. ſeqq. C. de public. lætit. lib. 12. vbi latiſſime Decian. in d. cap. 25. nu. 69. in fine.

30 Plot. autem in d. conſ. 78. num. 75. ſeqq. impugnat totaliter huiuſmodi opinionem, & limitationem, vt nullo modo Princeps gratiam ſine remiſſione partis facere poſſit delinquentibus in delictis præmeditatis etiam ſubſiſtente cauſa publica; ſed copulatiue iſta duo concurrere in eis debeant, vtilitas publica, & conſenſus partis, vt ibi latiſſime proſequitur, & ſe fundat in ſpecie in authoritate Diui Thomæ ſecunda ſecundæ quęſt. 67. art. 4. verſ. ſed Princeps, & in hac eadem opinione tranſit Farinacc. in d. quæſt. 6. num. 25. cum nulla vtilitas publica, (pace non habita) conſiderari valeat, ob ſcandala, quæ oriri poſſent in damnum Reipublicæ inter ipſas partes; & ob id Iul Clar. in d. §. fin. quæſt. 59. ſub num. 3. dixit quod in Ducatu Mediolani non ſoleant concedi gratię, niſi habita pace; & idem Boſſ. in d. tit. de remed. ex ſola clement. Princip. nu. 48. teſtatur Principem conceſſiſſe gratiam illis, qui tranſnatarunt flumen cum clauſula: habita tamen pace. Petr. Caball. in quęſtione crimin. caſ. 58. num. 3. dicit ſi duo concurrant quod fuerit habita pax, & gratia non afferret damnum Reipublicę. Et Farinacc. in dicta quæſtione 6. num. 25. dicit non vidiſſe ex aliqua prætenſa cauſa Pontifices facere gratias ſine pace, vel ſaltim ſeruato exilio a loco delicti, vel vbi partes offenſę commorantur iuxta dictam Bullam Pij Quarti; ſed ego bene recordor quod tempore Clementis Papæ Octaui, quidam vir, & miles ſtrenuus Romanus ob multa ſeruitia ſedi Apoſtolicæ pręſtita in Caſtris contra infideles, & in ſtatu Eccleſiaſtico ob trucidatos, & fugatos bannitos eumdem ſtatum turbantes remiſſus fuit ſine pace fratris interfecti penitus pacem dare renuentis; ſed veritas eſt quod fuit remiſſus ſine pace, nõ tantum ob ſeruitia præterita, quantum quia tunc temporis ſedes Apoſtolica indigebat valore, & induſtria eiuſdem militis.

31 Tertio limita, & intellige, vt quoad intereſſe Reipublicæ, & pęnam corporalem gratiam facere valeat Princeps, etiam parte non concordata, & non habita pace, & ſic gratia ſubſtineatur reſpectu pænæ corporalis, & pæcuniarię Fiſco applicandæ: vt poſt Plot. conſil. 78. num. 32. Couarr. lib. primo var. reſolut. cap. 20. num. 8. Decian. d. cap. 25. num. 53. late Farinacc. in tit. de inquiſ. q. 5. nu. 12. qui vere non loquitur in gratia, ſed in compoſitione, vt eam facere poſſit etiam par-

32 te non concordata: cuius Farinacc. opinionem reprobat Baiard. ad. Iul. Clar. d. §. fin. quęſtione 59. num. 43. qui dicit quod ſi Farinacc. diſtinctio eſſet vera, vt gratia, vel compoſitio

valeat quoad Fiſcum, illam bene poſuiſſet Diuus Thomas, & prędicti alij Doctores illam non ignoraſſent: & ideo ſecundum eorum opinionem veram,&ſanctam ſemper erit iudicandum nam dicta Farinacc.diſtinctio ſi vera eſſet deſtrueret totam iſtam concluſionem,& opinionem Angelici Doctoris Diui Thomæ, & tot celeberrimorum Doctorum, cum quibus melius erit tranſire,quam cum auctoritate dicti Farinaccij.

33 Non deſunt tamen Doctores,qui tenent quod de quadam plenitudine poteſtatis Princeps poſſit in quocunq. crimine gratias facere,cum non ſit noſtrum liberales Principis ligare manus,& diſputare de authoritate Principis ſit ſacrilegium, & ponere os in cęlum,vt late per deciſ.Auenionen. 47. fere per totam,& præcipue ſub num.1. verſ.alij dicunt,& num.3.in fine. Decian.in tract.crimin.tom.1.cap.25.nu. 90.lib.3.Farinacc.conſ.3.n.2.in fin.& in tit.de Inquiſit.q.6.n.17.in fine, vbi dicit quod de facto Principes, vt ipſi aiunt,de abſoluta poteſtate,quibus nemo reſiſtere poteſt,aliquando gratias ſine pace faciunt,nedum in homicidijs deliberate commiſsis,ſed etiam per inſidias,& per aſſaſſinium, & aliquando remittunt publicos, & ſtratarum graſſatores; & hoc eueniat ob malum noſtrę tempeſtatis fatum. Pętr. Caball. caſ.36.nu.2.ſeqq. in ſuis q.crim.

Quæſt. XXXIX.

Pacis contractus cuius qualitatis ſit.

SVMMARIVM.

1 *Contractus pacis eſt correſpectiuus.*
2 *Parte vna exempta a pace dicituretiam exempta altera.*
3 *Correſpectiuæ obligationes intelliguntur rebus ſic ſtantibus.*

1 PACIS contractus eſt correſpectiuus, & compatibilis. Bald.conſ.195.Laudare vol.2.Nicol. Moron. in tract. de treug. & pace q.129.in princ.& q.136.num.1. ſeqq. Bertazzol.conſ.30.n. 31. vol.1.& ideo
2 vna pars † exempta a pace intelligitur etiam exempta altera,cum iniquum eſſet quod aliam haberet obligatam, & ipſa exempta eſſet. Deci.conſ. 531. n. 10.& ratio correſpectiuorum debet eſſe vniformis,& ad poſitionem,& remotionem vnius ſequitur poſitio,&remotio alterius. Bal. in cap.nihil. de elect. Alciat. conſ.73. tom. 3. lib.8.Bal.in l. cum inter ſub nu. 8.de except. & obligationes correſpectiuæ intelliguntur
3 rebus ſic ſtantibus; & altera† parte fidem ſeruante, vt late proſequitur Nicol.Moron.in d.quæſt.119. in princ. & in d. q. 136.per totam, vbi in fine teſtatur caſum habuiſſe contra Fiſcum coram ſe in Ciuitate Firmana,&de iſta materia correſpectiuorum vide Ant. Gabr.in concl. 3. tit. de legib. & conſuetudinib.Hercul.de caut.cap.31.nu. 12.vbi ſubdit,niſi forſam ratione timoris fiat, vt ſubſtitere valeat ex parte vnius promiſſio ſecuta pace Io.Ronch. conſ.68. num. 2. ſeqq. tom. 2.crimin. diuerſ.qui tamen loquitur in treuga.

Quæſt. XL.

Statutum loquens de offendente in materia pacis an compræhendat mandantem offendere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Statutum puniens homicidam non comprehendit mandantem fieri homicidium.*

2 *Quod ſtatutum magis procedit quando puniret committentem manibus proprijs delictum.*

3 *Contrariam opinionem quod mandans fieri delictum comprehendatur in dicto ſtatuto tenent Doct. ibi.*

4 *Diſtinguitur pro concordia, aut ſtatutum loquitur in rem, aut in perſonam.*

5 *Statutum ſimpliciter loquens, & imponens pœnam mandatario, an comprehendat mandantem vide ibi.*

6 *Mandans, ſi non comprehendatur in ſtatuto, punitur tamen pœna extraordinaria.*

7 *Mandans an poſſit gaudere beneficio ſtatuti conceſſo delinquenti, vide ibi.*

8 *Mandans gaudebit beneficio ſtatuti in obtinenda pace, quando ſtatutũ declaret quod pax fieri debeat percuſſori.*

1 STATVTVM puniens homicidam non comprehendit mandantem fieri, vel committi homicidiũ *Bal.* conſ. 52. num. 2. vol. 1. vbi reddit rationes. Plot. conſ. 95. num. 11. ſeqq. vbi late Grammat. deciſ. 27. nu. 7. vbi dicit quod ita firmant omnes, & deciſ. 28. nu. 28. ſeq. & vot. 9. nu. 30. vbi refert quod ita Bononiæ fuit deciſum vot. 15. nu. 6. ſeq. Boſſ. tit. mand. ad homicid. nu. 7. Riminal. Iun. conſ. 631. nu. 11. ſeqq. vol. 6. *Bertazzol.* conſ. 221. per totum. Farin. conſ. 66. nu. 11. vbi loquitur in terminis cuiuſdam Bullę Pij Quarti, & Iaſ. conſ. 188. nu. 2. verſ. tertium ſtatutum vol. 2. vbi teſtatur procedere ſine difficultate quando ſtatutum puniret delinquentem, vel homicidam manibus proprijs delictum committentem.

3 Contrariam opinionem quod mandans fieri homicidium etiam comprehendat mandantem tenent communiter Doctores, vt atteſtatur. Hier. in tract. com. contra com. q. 169. in fine, vbi firmat hanc opinionem ratione carere Iul. Clar. q. 89. nu. 2. verſ. bene verum eſt, vbi refert quod ita communiter obſeruatur in Pract. Crim. §. fin. qui ambo alios Doct. concordantes allegant.

4 Pro concordia iſtarum opinionum ſolet fieri diſtinctio, aut ſtatutum loquitur circa rem, aut circa perſonam, in primo caſu comprehendat mandantem, in ſecundo caſu ipſum mandantem non comprehendat, vt per. Iul. Clar. in d. § fin. q. 89. nu. 2. in princ. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi per doctrin. Bar. in l. ſed, & ſi vnius §. ſeruus nu. 2. ſeq. ff. de iniur. Hier. in d. q. 166. in princ. vbi etiam teſtatur de communi in tract. comm. contra commun. Farinacc. in d. conſ. 66. n. 11. Qui Iul. Clar. in eadem q. 89. nu. 2. in fine, dicit quod ſi talia ſtatuta reciperent talem interpretationem a conſuetudine, vt indiſtincte comprehendant mandantem, non ſunt mutanda; ſed circumſcripta dicta conſuetudine erit ſequenda diſtinctio ſupra firmata in conſulendo, & iudicando, tanquam magis communis. Si vero ſtatutum

5 imponeret † pęnam ſimpliciter mandatario an comprehendat mandantem vide latiſſime Menochi. de arbitr. caſ. 253. per totum lib. 2. Et in caſu, quod mandans non comprehendatur in ſta-

6 tuto, & † pœna eiuſdem ſtatuti puniri non poſſit, puniretur tamen pęna Iudicis arbitraria. Afflict. deciſ. 404. num. 12. verſ. ſum igitur in voto Plot. conſ. 95. nu. 13. in fine.

7 Et in terminis noſtræ Quæſtionis, ſi ſtatutum diſponat quod homicida nõ poſſit habere pacem, & ſi illam habuerit, ſibi non ſuffragetur comprehendat non ſolum mandatarium, ſed etiam

mandantem.Iul.Clar.in §.fin.q.58.nu. 18.dicit ita communiter obſeruari poſt Gandin.in tit.de tranſact.& pac. in fine,quem refert Villapan.in repet.l.22. cap.66.num. 9. Eamdem opinionem diſputando iſtum articulum ad partes tenet Bonifac.Vitalin.in tractatu crim. rubr.de Pace num.16.& teſtatur hanc eſſe veriorem opinionem,vide Iul.Ferret.tit.de ferijs.num.217.vbi diſputat iſtum articulum,ſed ſi ſtatutum verſa
8 vice diſponeret quod † pax fieri poſſit percuſſori,forſan verificabitur etiam in mandatore, vt poſt Bald. firmat Iacob. Nouell. in tract.crimin.capit. fin. num.104.Iul.Feret.tit. de ferijs. num. 180.

Quæſt. XLI.

Ad quos ſuperiores ſpectet cognitio pacis.

SVMMARIVM.

1 *Pax in populo reformari debet per ſummum Pontificem Epiſcopos, & Magiſtratus, & Regentes Ciuitatis.*
2 *Pontifex iudicat inter laicos ſibi non ſubditos ob fracturam pacis.*
3 *Cognitio fractæ pacis eſt mixti fori.*

1 PACEM reformare inter populos ſpectat præcipue ad Regentes Ciuitatis, & ad Magiſtratus,ad Epiſcopos, & ad Summum Pon-
2 tificem:vt† late deduxi ſupra in quæſt. 6.& quod propter pacem ruptam Pontifex poſſit iudicare inter laycos ſibi non ſubditos, licet de laycis alias ſe impedire non valeat,cum diſtinctę ſint iuriſdictiones,& poteſtates,Barb.conſ. 1.num.2.verſ.vbi propter pacem num. 106.verſ.5.adduco,& poſt Card.Zabarell.conſ.85.num.3.Card. Tuſchus tom.6.in verb.pax concluſ.173.n. 10.
3 & ſic cognitio fractæ pacis eſt mixti fori,vt tradit Decian. in tract.crim.tom. 1.capit.27. lib. num.14.Gramm ſuper conſtit.Regn. lib.1. rubr.de pacis cultu n.8.per tex.in c.ſuper quibuſdam,& ibi gloſ.de verb.ſignif.& ibi alios concordantes allegat Iul.Feret.de ferjs n. 197.in tract.de re milit.

Quæſt. XLII.

Probatio pacis ruptæ qualis eſſe debeat.

SVMMARIVM.

1 *Probatio pacis debet eſſe clara, & liquida.*
2 *Probatio in omni materia pœnali debet eſſe liquida, & clara.*
3 *Probatio pacis,tam legalis,quam conuentionalis debet eſſe liquidiſſima.*
4 *Probatio liquidiſſima requiritur vbi agitur de vita hominis.*
5 *Pacis fractura dicitur de atrociſsimis delictis.*
6 *Probatio in materia pacis rupta debet fieri ſpecifice per denumerationem graduum affinitatis, & conſanguinitatis.*
7 *Et denumeratio graduum ſufficit, quod incipiat a fratribus, & non requiritur quod teſtes cognouerint patrem, & matrem.*
8 *Contumacia in materia pacis ruptæ afficit principales, & non fideiuſſores.*
9 *Sententia contra principalem lata, non poteſt exequi contra fideiuſſorem.*
10 *Confeſsio ficta perſonam confitentis non tranſgreditur.*

Pro-

11 *Probatio maior requiritur contra fideiuſſores, quam contra principales.*

12 *Sententia contumacialis contra principalem etiam alijs inditijs adminiculata, non nocet fideiuſſoribus.*

13 *Confeſsio principalis delinquentis non nocet fideiuſſori.*

14 *Contrarium tenent Doctores ibi.*

15 *Sententia contumacialis contra principalem coadiuuat probationes factas contra fideiuſſorem, vt contra eum ſufficiant leuiores probationes.*

16 *Sententia lata in Vrbe contra principalem in fractura pacis nocet fideiuſſori per ſtatutum Vrbis, ac in toto ſtatu Eccleſiaſtico per Bullas* Pontificum.

17 *Bulla Pij IIII. vt ſententia contumacialis noceat fideiuſſori procedit non ſolum in promiſsione de non offendendo; ſed etiam in pace.*

18 *Sed quod d. Bulla procedat quando agitur, non ſolum de applicanda pœna Fiſco, ſed etiam parti tenent aliqui Doct.*

19 *Contrariã opinionem tenent alij Doct.*

20 *Confeſsio ficta an operetur quoad intereſſe partis vide ibi.*

21 *Condemnatus ex præſumptionibus in pœnam extraordinariã an poſsit etiã condemnari ad reſtitutionem rerum ablatarum, & ad damna, & intereſſe vide ibi.*

1 POENA fractæ pacis, vt dicatur commiſſa requirit claram, & liquidam probationem. Deci. conſ. 531. in princ. Card. Tuſc. tom. 6. in verb. pax concluſ. 188. nu. 1. Et eſt
2 regulare † vt in omni materia pœnali requiratur liquida, & plena probatio, & Fiſcus non ſit in hoc priuilegiatus. Deci. conſ. 289. nu. 2. vbi addentes, & Card. Tuſch. vbi ſupra, & eſt tex. clarus in l. ſciant cuncti C. de probat. quæ lex eſt canonizzata 2. q. vlt. cap. ſciant cuncti. Boſſ. in tit. de coniunct. num. 9. Burſatt. conſ. 445. n. 10. vol. 4. Bertazz.
3 conſ. 251. num. 2. vol. 2. & in † terminis pœnæ legalis, ſiue conuentionalis, vt requiratur liquidiſſima probatio. Sim. de Pret. conſ. 188. nu. 8. & 14. circa fin. cum in eis agatur de maiori periculo: ideo cautius ſit agendum. Boſſ. in d. tit. de coniunct. nu. 9. Eoq. magis proce-
4 dit † quando agitur de pœna mortis. Decian. reſponſ. 48. nu. 37. ſeqq. vol. 3.
5 Et dum agitur † de fractura pacis non eſt dubium, quod agitur de materia pænali. Vulpell. in tract. de pace quęſt. 56. per totam, & de delicto atrociſſimo, Bero. conſ. 198. n. 9. vol. 3. Maſcard. de probat. concl. 1162. nu. 123. vol. 2.

6 Hinc eſt quod ſi pęna ſit ſtipulata pro affinibus, & conſanguineis vſq. in quartum gradum, Fiſcus non obtinebit, niſi probet quod offenſus, & offendens ſint in illo gradu, & non ſufficeret ſi probaretur ipſos eſſe conſanguineos, niſi probetur gradus. Deci. conſ. 531. ſeq. verſ. & dato. Anchar. conſ. 52. in princ. Natt. conſ. 388. nu. 3. Hercula. de cautio. cap. 29. n. 7. vbi dicit quod non probato gradu conſanguinitatis debet ſequi abſolutio Bertazzol. conſ. 154. nu. 1. vbi addentes in liter. A. & B. qui alios allegant, & dicunt, quod ſufficit, vt teſtes incipiant a fratribus,
7 & quod † fratres tantum cognouerint; & deinde deſcendentes, & an probetur conſanguinitas per inſtrumentum, latiſſime poſuit idem Bertazz. in d. conſ. 154. per totum. Card. Tuſch. d. concl.
8 128. nu. 4. Item † pæna non dicitur probata ex contumacia principalis, vt afficiat fideiuſſorem, ſed tantummodo ipſum principalem contumacem, vt de communi opinione teſtatur Vulpell. in tract. de promiſſio. quæſt. 104. num. 1.
9 ſeqq. Quia † ſententia contra principalem lata aduerſus fideiuſſorem contractus exequi non poteſt. Bat. in l. 1. ff. de iudic. ſed erit opus contra fideiuſſorem agere nouo proceſſu, probatione, & ſententia, vt late proſequitur Vulpell. in d. quęſt. 104. nu. 2. ſeqq. vbi in

ſpecie

ſpecie dicit quod ita in terminis reſpon
dit Corn. conſ. 211. lib. 3. quoniam fi-
cta vnius confeſſio, cōfitentis perſonam
10 egredi non debet, neq. alijs nocere.
Roland. conſ. 29. num. 31. vol. 4. Tob.
Non. conſ. 95. num. 14. Bertazzol. conſ.
82. n. 19 vol. 1. Rimin. Iun. conſ. 758 n.
16. ſeq. vol. 7. Farinacc. tit. de inquiſit.
q. 3. nu. 5. & conſ. 56. nu. 19. vbi dicit
quod eſſet abſurdum ſi alteri noceret
Honded. conſ. 87. n. 145. ſeq. vol. 2. vbi
de communi.

11 Maiorq. requiritur probatio contra
fideiuſſores regulariter, quam contra
principales. Herculan. in tract. de caut.
de non offend. cap. 29. n. 1. ſeqq. Nicol.
Moron. in tract. de treug. & pac. q. 182.
n. 2. ſeqq. Vulpel. in tract. de promiſſ. q.
104. Bertazzol. conſ. 18. nu. 14. lib. 1. &
conſ. 280. num. 3. lib. 2. flamm. Cart. in
tract. de exequut. ſent. cap. 1. num. 304
ſeq. vbi de communi. Farinacc. de var.
& diuerſ. crimin. q. 107. par. 1. tit. 11.
nu. 105. vbi alios allegat. Card. Tuſch.
tom. 6. in verb. pax concl. 182. num. 31.
12 ſeq. Quæ opinio procedit etiam ſi ſen-
tentia principalis eſſet coadiuuata
alijs inditijs, & præſumptionibus, &
ex depoſitione vnius teſtis. Plot. conſ.
130. num. 22. tom. 1. crimin. Bero. conſ.
203. per totum lib. 3. quos refert Ba-
iard. in addit. ad Iul. Clar. §. fin. q. 47.
nu. 26. Farinacc. in d. q. 107. num. 106.
vbi reprobat Baiard. tanquam ſibi pa-
rum conſtantem, qui in loco proxime
citato ex authoritate Iuſt. Bonden. in
conſ. 54. nu. 34. tom. 2. crim. dixit ſuffi-
cere ſi fuiſſet probata fractura pacis
per publicam vocem, & famam, & de-
ductum eſſet commiſſam de nocte ſuffi-
ceret ſententia contumacialis contra
principalem lata ad afficiendū fideiuſ-
ſorem, cum expreſſe loquatur contra
communem opinionem, de qua ſupra.

13 Imo nec vera confeſſio delinquen-
tis ſufficeret contra fideiuſſorem, niſi
aliter per teſtes idoneos, & parte cita-
ta examinatos conſtaret de fractura
pacis, cum confeſſio vnius alteri non
noceat. Vulpell. in d. tract. de promiſſ.
q. 104. nu. 4. verſ. imo. Hercul. de cau-
tio. cap. 29. nu. 4. in fine, & ſeqq. Rimin.
Iun. conſ. 299. n. 17. lib. 3. licet Rolan.
in conſ. 94. n. 24. lib. 3. & Carthar. in d.
14 cap. 1. nu. 305. contrarium teneant, vt
ſufficiat aut probatio principalis, aut
per teſtes, vt fideiuſſor teneatur, vt re-
fert Farinacc. in d. queſt. 107. nu. 107.
ſeq.

15 Bene verum eſt, quod ipſa contu-
macia principalis coadiuuat alias pro-
bationes factas contra fideiuſſorem, vt
contra eum ſufficiant leniores proba-
tiones, vt declarat Vulpell. de promiſſ.
in d. q. 104. n. 5. per ea, quę tradiderūt
in ſimili Alex. & Gramm. in locis per
eum allegatis, quos etiam refert Fari-
nacc. in d. q. 107. n. 109. & Card. Tuſc.
tom. 6. in verb. pax concl. 188. num. 11.
Item ſi principalis eſſet ſoluendo, adeo
quod fideiuſſor potuiſſet habere regreſ
ſum contra eum pro ſua indemnitate,
ceſſaret ratio præiudicij conſiderata
per Doctores, vt in ſimili ſcripſerunt
Bald. in l. 1. nu. 5. & ibi Alciat. nu. 20.
ff. ſi cert. pet. & Alberic. in tract. ſtatut.
par. 1. q. 180. quos refert Vulpell. d. q.
104. ſub nu. 4. & poſt cum Farinacc. in
dicta q. 107. nu. 110. de qua tamen opi
nione propter diſpendia, ſumptus, an-
fractus, & incommoda litium Vulpell.
vbi ſupra dubitat ſub nu. 5. & Farinac.
in d. nu. 110. in fine, & Card. Tuſch. d.
concl. 188. nu. 10.

16 Sed in Vrbe Romana habemus ſta-
tutum lib. 4. cap. 25. vt ſententia lata
contra principalem violatorem pacis,
ipſo iure noceat fideiuſſori, & in toto
ſtatu Eccleſiaſtico habemus Bullam
Pij Quarti conſtit. 138. in prima parte
Bullar. quę Bulla, licet Herculan. in
tract. de caution. cap. 29. nu. 11. in fine
dixerit non procedere niſi quando cō-
tumax eſſet perſonaliter citatus, pro-
cedit etiam ſi fuerit citatus eo modo
quo citari contumaces ſolent; & ita in
Practi-

Practica obſeruatur, alias illa bulla redderetur eluſoria, cum raro, vel nunquam principales perſonaliter citentur, cum patrato delicto fugam atripiant, vt teſtatur Farinacc. in d. q. 107. nu. 112. nec ego vnquam vidi aliter in practica hic in Curia obſeruari.

17 Item dicta Bulla Pij Quarti procedit, non ſolum in fideiuſſore de non offendendo, ſed etiam in fideiuſſore pacis; licet alias in Curia Maceratenſi aliter fuerit dubitatum ex rationibus adductis per Flam. Carthar. in tract. de exequut. ſent. c. 1. nu. 308. ſeqq. ſed ſub num. 321. ſeqq. bene demonſtrat quod etiam in fideiuſſore pacis procedat: & ita in practica ſine difficultate ſemper hic in Curia vidi obſeruari, de qua etiam teſtatur Farinacc. in d. q. 107. nu. 113.

18 Bene verum eſt quod ſi agatur de applicanda pęna conuentionali, non Fiſco, ſed parti, tunc reuocatur in dubium an dicta Bulla Pij Quarti locum habeat. Carthar. autem in d. tract. de exequut. ſent. cap. 1. nu. 330. ſeqq. & n. 396. & ſeqq. late tuetur, vt illa Bulla intelligatur reſpectu pœnæ, conuentionalis Fiſco applicandæ, vt ſufficiat ficta confeſſio, & non reſpectu pœnæ, ſeu intereſſe, parti applicãdi, vt in terminis etiã cuiuſdã decreti ſimilis dictę Bullę conſuluit Bertaz. conſ. 18. n. 13. ſeq. lib. 1. ex ſent. Corn. in conſ. 300. n. 3. lib. 3.

19 Contrariã ſententiã contra Flamm. Carthar. tuetur Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 2. nu. 13. cum non debeat eadem diſpoſitio diuerſo iure cenſeri, cum ex eodem contractu oriatur actio, quę non competeret Fiſco, niſi competeret etiã parti offenſæ, & iniquum eſſet ſi Princeps potius voluiſſet Fiſco ſuo prouidere quam ſubito offenſo; quod non eſt dicendum ſecundum Luc. de Penn. in l. vnica n. 5. C. de ſuper. in dicto lib. 10. Imo quod eſt ſtatutum ad commodum Fiſci a fortiori debet eſſe ſtatutũ ad commodum priuatorũ. Bar. in l. ambitioſe n. 12. ff. de decret. ab Ordin. facien. Menoc. de arbit. q. 98. n. 4. lib. 1. & quia etiam deſumitur ex intentione eiuſdem Pont. Pij Quarti; quia voluit quod paciſcentes, & in treuga exiſtentes tuti viuere poſſint, quod non eſſet ſi ex ficta confeſſione pars pœnę tantum ſolueretur, & eſſet tantummodo prouiſum lucro Fiſci, & non quieti ſubditorum, & authoritas Corn. in d. conſil. 300. non eſt tuta, quia actio ex eodem fonte in caſu ſuo non oriebatur Farinacc. in d. q. 107. n. 104. ſeqq. refert iſtas contrarias opiniones; ſed pro reſolutione ſe remittit ad ea, quæ ipſe ſcripſit in quæſt. 1. tit. de Inquiſ. An ſcilicet

20 ficta confeſſio operaretur quoad intereſſe partis, & ſub n. 66. tenet omnino partem negatiuam, quam opinionẽ vltra alios per eũ adductos tenet Hier. Grat. conſil. 80. num. 23. volum. 2. Bertazz. conſ. 232. nu. 7. vol. 1. Magon. deciſ. Lucen. 91. nu. 7. ſeqq. vbi reddit rationem, ſed Baiard. in dict. quęſt. 2. nu. 10. ſeq. ſentit contra iſtam opinionem, vt omnino Iudex poſſit per fictam confeſſionem condemnare reum ad intereſſe partis; imo dicit quod eſſet valde ridiculum ſi alicui eſſet ablatus equus, veſtis, pecunia, vel quid ſimile, quod non poſſet reintegrari de rebus ſuis per iudicentem, qui furem contumacem ad mortẽ condemnare potuit, & quod teneretur formare nouum proceſſum coram Iudice Ciuili, vt bona ſibi reſtituerentur, ſed ſi pœna pro intereſſe Ciuili partis eſſet impoſita ab eadem lege, vel ſtatuto, a quo imponitur pœna criminalis, Iudex poterit illam imponere etiam contra contumacem, prout ſemper ſeruari vidit, vt teſtatur Iul. Clar. in d. §. fin. q. 2. verſ. & hæc quidem concluſio prope finem, quem ſequitur Farinacc. in dicta q. 1. num. 66. in fine; ſed Magon. in d. deciſ. Lucen. 91. n. 10. reſpondit ad Iul. Clar. in iſto particulari, & dicit quod licet ſtatutum imponat etiam reſtitutionem

rei ablatæ, tamen debet recipere interpretationem a iure communi videlicet eo caſu, quo conſtat de delicto per confeſſionem partis, & non per cōtumaciam. Petr. Caball. in quæſt. crim. caſ. 82. num. 14. 15. in propoſito dixit
21 quod ſi ex preſumptionibus quis† cōdemnaretur pro delicto pœna extraordinaria, non poterit condemnari ad rei reſtitutionem, neq. ad intereſſe partis, & quod ita millies vidit obſeruare condemnare reum ex præſumptionibus ad reſtitutionem rei, vel ad damna, & intereſſe, qui ſolum teſtatur de hac conſuetudine, ſed nullam legem, vel authoritatem Doctorum allegat, & ſibi, & eius opinioni obſtat apertus text. in c. afferte nobis de probat. vbi ex ſola præſumptione fuit condemnata illa mulier ad reſtitutionem pueri, & ego bis dum fui Locumtenens in Criminalibus hic in Curia Romana Illuſtriſſimi D. Auditoris Cameræ contra opinionem Petri Caballi pronunciaui, condemnando reos ex preſumptionibus, vltra pęnas Fiſcales, ad intereſſe partis.

Quæſt. XLIII.

Pax an ex noua cauſa dicatur fracta, vt pœna pacis ruptæ quis puniri poſsit.

SVMMARIVM.

1 *Pax ex noua cauſa non dicitur rupta.*
2 *Quæ concluſio eſt recepta etiam de conſuetudine.*
3 *Ratio iſtius concluſionis eſt; quia ſemper intelligitur cum illa clauſula rebus ſic ſtantibus, vel aliquo de nouo non ſuperueniente.*
4 *Quæ concluſio procedit etiam ſi promiſſio fuerit iuramento vallata.*
5 *Primus offenſus poteſt offendentem reoffendere ſine incurſu ruptæ pacis.*
6 *Declara quod quando primus offendens ſoluit pœnam fractæ pacis, ſecundus contraueniens ab huiuſmodi pœna non excuſetur.*
7 *Contrariam opinionem tenent* Doct. *ibi.*
8 *Contrariæ huiuſmodi opiniones duabus diſtinctionibus conciliantur, & concordantur, videlicet, aut pœna exigitur loco intereſſe, aut propter contraventionem.*
9 *Primus offendens licet non fregerit pacem, tamen cum præſtiterit nouam cauſam, ſecundus offendens non tenetur pœna pacis ruptę.*
10 *Offenſus poteſt offendentem offendere ſine fractura pacis, etiam ſtante clauſula, rato manente pacto, vel quod pœna toties committatur quoties contra factum fuerit.*
11 *Offenſus poteſt primum offendentem reoffendere, non ſolum in continenti, ſed etiam ex interuallo.*
12 *Quæ concluſio procedit etiam ſi quis exceſſerit in ſe defendendo, vt non poſſit puniri pœna ordinaria.*
13 *Contrariam opinionem, vt quoad pœnam ordinariam, & conuentionalem Fiſco applicandam offendens ex interuallo, & excedens in defenſione puniri poſſit, tuentur ibi Doct.*
14 *Secundus offendens non poteſt pœnam exigere a primo offendente.*
15 *Secundus offendens non tenetur pœna pacis ruptę, etiam ſi prima offenſio proueniat ab alio in pace compræhenſo, non autem ab ipſo prius offenſo.*

1 QVOD pax per nouam cauſam, & non ex veteri, propter quam fuit facta non dicatur rupta eſt concluſio communiter recepta a Doctoribus, vt teſtatur Bald. in c. 1. in princ. nu. 2. de pace tuenda Roman. conſ. 183. nu. 1. ſeqq. vbi Mand. in addit. litera A, Collegium Maceraten. conſ.

conſ.150.nu.44.ſeqq. tom.*1*.crim. Nicol. Mor.in tract.de treug. & pac. par. 3.q.9.nu.1.ſeq.q *14*. per totam, & q. *1*12.nu.4.ſeqq. Vulpell.in tract.de pace q.45.nu.4.& reſponſ.2.nu.*37*.ſeqq. reſponſ.7.nu.13.reſpon.53.nu.1.ſeqq. vbi de receptiſsima opinione; Decian. reſponſ.4.nu 22.lib.4.Eugen.conſ.82. n.10.ſeq.Bertazz.conſ.147. n.2.& conſil.151.nu.10.& 11.lib.1.Rimina.Iun. conſ. 299.n.32.ſeqq.lib.3.Andr. Gail. de pace public.cap.3.nu.24.in fine. Sim.de Pret.conſ.187.nu.12. ſeqq. & conſ.ſeq nu.30.ſeqq.Farinacc.in tract. de var.& diuerſ.crimin.q. 107. par.3. art.31.nu.403.vbi allegat alios fere infinitos Doctores per duas columnas plenas, & teſtatur de magis communi,& nullum habere contradictorem. Maſcard. de probat. concluſ. 1*16*2. in verb.pax n.6.lib.2.vbi etiam alios adducit,& teſtatur de receptiſsima opinione.Baiard.ad Iul.Clar.§.fin. q. 47. nu.49.Petr.Caball.in quęſt. crim. caſ. 101.n.11.cum pluribus ſeqq.vbi de magis communi, & de recepta opinione, fere etiam alios infinitos allegat, & ſub nu.2*3*.29. 63.teſtatur de communiori, veriori,& obſeruata opinione in praxi.Cardin.Tuſch.tom.6.in verb. pax,concluſ.183.num. 1.vbi de magis communi,& etiam alios concordantes allegat.

2 Quæ concluſio eſt etiã recepta a conſuetudine, vt poſt Maſcar. ita teſtatur Farina.in d.q.107. arr.32.n.403.circa fi.& Petr.Cabal.in d.caſ.101.n.16. in fine,& nu.21.reſtarur quod ita ipſe in Rota Senenſi vna cum ſuis collegis de anno 1582.pronunciauit, & ibi inſeruit deciſionem huius cauſæ, & ſub nu. 29. dicit quod licet aliqni tenuerint contrarium,tamen in praxi eſt tenenda iſta opinio, vt ex noua cauſa nõ rũpatur pax,& allegat ita atteſtantem Repentor.ad lectur. Abb. ſupar Decretat in verb.pax,& maxime ſi clauſulæ fideiuſsionis nõ ſint reſtrictæ ad cauſam de præterito,ſed ſint pleniores,vt eſt videre per eumdem Pet.Cabal.in d. caſ. *1*01.num.28.

3 Ratio aurem iſtius concluſionis, & deciſionis eſt;quia in couuentioue pacis, ſicut in alia qualibet promiſsione ſemper iutelligitur ineſſe clauſula illa; rebus ſic ſtantibus, & aliquo de nouo non ſuperueniente cap. cum inter de renunciar.l.fin. C. de non num. pęcu. Roman.conſ.183.nu.1.verſ.3.licet, & Bar.in l.vxori §.Diuusff.de adult.dixit quod ſi aliquis renunciauerit etiam cum iuramento iuri,quod habet,&habere ſperat in tali re;quod talis renunciatio intelligitur de iure,quod habere ſperat ex cauſa de præterito, non autẽ ex cauſa de fururo nouiter ſuperueniente;& ideo non obſtante tali renunciatione poterit petere ius nouiter ſibi ſuperueniens, idem replicauit in l. poſt emancipationem §.fin.nu. 3. ff.de lib. legat. & in l. qui cum tutoribus.num. 1.ff.de tranſact.Herculan.in Tract. de caut.de non offend.cap.1*3*.nu. 3. verſ. hęc proculdubio, vbi de communi, & magis communi. Pariſ.conſ.1*6*5.num. 32.lib.4.Maſcard.deprobar.in d.concluſ. 1*16*2.in verb.pax num.7.ſequen. lib.2.vbi de communi,& magis communi.Card.Tuſch.in d.concl.183.nu. 1.verſ.quia ineſt clauſula,& num.2.& 3.vbi firmat etiam ſi fuerit promiſsio
4 corroborata†iuramento; idem voluit Bertazzol.conſ.conſ.80.nu.6.lib. *1*.& ante eum Crauett.conſ.95. num.*4*.& conſ.680.num.15.Farinacc.in d.quęſt. 107.art.32.nu.411.Honded.conſ.89. n. 24.vol.2. lariſsime Petr. Caball.caſ. 101.nu.50.vbi alios concordantes allegat.Card.Tuſch.d.concl.183.nu.1.circa med.

5 Modo pro dilucidatione iſtius concluſionis, & clara declaratione totius materiæ, pono principalirer duos caſus, & primus eſt quando facta pace inter aliquos de offenſionibus inter eos ſequutis com promiſſione de ſe

inui-

Digitized by Google

inuicem non offendendo ſub certa pœna, & vnus ipſorum offendit alterum, & frangit pacem; & iſto caſu, alter poteſt illum reoffendere, nec dicitur pacẽ rumpere, aut facere contra conuentionem, poſt quam eam ſeruare non tenebatur parti, quę eamdem non ſeruauerat. Bar. in l. 1. §. cum arietes nu. 2. vbi adden. ff. ſi quadrupl. paupert. feciſſe dicatur. Luc. de Penn. in l. vnica n. 69. in princ. C. de publ. lætit. lib. 12. Nicola. Moron. in tract. de pace, & treug. q. 15. nu. 1. ſequen. q. 39. n. 1. ſeqq. q. 112. nu. 1. ſeq. q. 119. nu. 92. ſeq. & q. 126. n. 1. ſeqq. Vulpell. reſponſ. 89. n. 1. vbi de communi, & in tract. de pace q. 103. n. 1. Berrazzol. conſ. 151. n. 1. & conſ. 245. nu. 10. Farinacc. in d. q. 107. arr. 32. n. 404. vbi de communi, magis communi, & recepta opinione, & quam plures alios adducit Petr. Caball. in quæſt. crimin. caſ. 102. num. 2. vbi etiam ipſe ferè infinitos alios allegat. Cardinal. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 182. n. 47. vbi de magis communi, & de veriori opinione.

6 Sed quia iſta concluſio firmata in iſto primo caſu reuocatur a Doctoribus in dubium: ideo illa declaratur, vt procedat quando primus offendens, & pacem frangens ſoluit pœnam fractæ pacis, tunc contractus videatur remanere firmus, & propterea ſecundus contraueniens non excuſetur a pœna fracta pacis, ſecundum Bal. Cuman. Imol. Caſtr. & Cyn. in locis relatis per Corn. quos tamen non ſequitur in conſ. 51. nu. 5. verſ. nec obſtat lib. 1. Sed Petr. Bell. in tract. de re milit. par. 10. tit. 2. nu. 52. verſ. Bal. tamen dicit: hanc opinionem veriorem, equiorem, ac communem teſtatur Herculan. in tract. de caut. cap. 36. num. 3. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. quæſt. 40. nu. 1. ſeqq.

7 Contrariam opinionem, quod ſolutio pænę facta per primum offendentem non faciat incurrere in pænam fractæ pacis ſecundum offendentem, tenet Corn. in d. conſ. 51. nu. 5. verſ. tamen non multum placet; & latius hanc opinionem tuetur, & reſpondet Bal. contrarium tenenri in conſ. 167. num. 4. & 11. in fine lib. 3. Herculan. de cautio. ca. 18. nu. 3. ſeq. cap. 36. nu. 3. vbi de veriori, & relatis contrarium tenentibus, in hac opinione reſidet Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 127. nu. 16. ſequen.

8 In hac autem Doctorum contrarietate Farinac. in tract. de var. & diuerſ. crimin. q. 107. n. 422. ſeq. deducit pro eorum concordia duas diſtinctiones, & prima eſt: vt prima opinio procedat quando pœna exigitur loco intereſſe, ſecunda autẽ quando exigitur propter cõtrauẽtionem, & adducit Petr. Bell. in trac. de re mil. par. 10. tit. 2. n. 52. verſ. vel dic: nec diſſentire videtur, vt ipſe inquit Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 127. nu. 17. in fine, vbi tamen ſubdit, quod ex iſta diſtinctione corroboratur penitus ſecunda opinio, cum in paribus pęnę apponatur potius propter contemptum, & contrauentionem, quam propter intereſſe; & ideo tradit aliam diſtinctionem in eadem q. 107. num. 424. vt prima opinio procedat quando duo concurrunt, ſolutio pœnæ facta parti, & clauſula inſerta in pace quod pęna toties committatur quoties fuerit contrauentum, Sed iſta diſtinctio reprobatur a Doctorib. per eũ adductis in eadem q. 107. num. 424. & pręcipue a Corn. in conſ. 167. nu. 4. & 6. verſ. nec obſtat clauſula, & nu. 11. in fine lib. 3. Rim. Sen. conſ. 22. nu. 2. & n. 12. lib. 1. Hercul. in tract. de caut. c. 18. n. 3. & 6. Nic. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 16. nu. 4.

Ideo pro conciliatione iſtarum opinionum idem Farinac. in d. q. 107. nu. 425. credit pro veritate poſſe dici quod ſi primus contraueniens ſoluat pœnam pacis ruptæ parti offenſæ, illamq. pars ſponte recipiat, quod per ſolu-

ſolutionem, & illius receptionem cenſeatur ratificatus contractus: ita quod deinde primus offenſus reoffendens incidat in pœnam, ſecus ſi pœnam non recepiſſet: ſi vero primus contraueniens Fiſco, & non parti pœnam ſoluiſſet, credit quod ſecundus offendens non teneatur ad pœnã cum ſolutio vni facta alteri præiudicare non valeat, & quod ita iſtam materiam declarat Nicol. Moron. in d. tract. de treug. & pac. q. 30. ex doctrina Bal. Caſtr. Aretin. & Comen. in locis per eum relatis, & quod apud eũ iſta declaratio eſt veriſſima: De qua ego dubito quando in ipſo inſtrumento pacis adeſſet clauſula rato manente pacto, vel quod toties pæna committatur quoties contrauentum fuerit, cum tunc pax per primam offenſionem non eſſet extincta, nec in totum reſoluta, ſed ipſa adhuc duraret; quia ita fuerat conuentum inter ipſas partes; & ſic per ipſam pęnę receptionem totaliter reuiuiſcat, vt primus offenſus reoffendens incidat in pænam pacis ruptæ, & in hoc caſu verificetur opinio Farinacc. Bal. in l. ſemel mora in fin. vbi Imol. nu. 3. ff. ſol. matr. & late tradit Petr. Caball. in d. caſ. 101. num. 5. vbi concordantes allegat: ſecus crederem quando ſimpliciter eſſe concepta pax: quia per primam contrauentionem dicitur pax totaliter extincta, & reſoluta etiam ex tacito conſenſu ipſarum partium paciſcentium; & ſucceſſiue primus offenſus reoffendendo primum offendentem non dicitur fregiſſe pacem, ſed illam fractam interuiuiſſe Grat. conſ. 44. num. 21. lib. 2. Bero. conſ. 185. num. 12. lib. 3. vbi de communi. Gerard. Mazol. conſ. 62. nu. 8. Bertazz. conſ. 151. nu. 1. ſeqq. & ſub nu. 9. teſtatur de communi lib. 1. adeo quod nulla deinde, & inualida dicatur pax, & amplius nomen pacis non mereatur. Pariſ. conſil. 165. nu. 30. lib. 4. Grat. d. conſ. 44. num. 15. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 126. late Honded. conſ. 89. n. 18. nu. 22. & latius ſub n. 62. ſeq. vol. 2. & ideo non video quo modo poſſit pax ex receptione pænæ facta a părte offenſa, recipere deinde vires, vt primus offenſus reoffendendo incidat in pęnam fractę pacis: ſed bene quod alia pæna iuris communis, vel municipalis veniat puniendus, vt dicam in ſequenti ampliatione: ſi verò pæna non fuit ſoluta tunc in dubitanter ſecundus offenſor non teneatur pęna fractę pacis, etiam ſi in ipſo inſtrumento adeſſet clauſula quod pæna ſoluta, vel non, contractus remaneat firmus: cum particularis clauſula operetur tantum in fauorem obſeruantis, & non contrauenientis, vt etiam idem met Farinacc. in d. quęſt. 107. nu. 426. declarat poſt Corn. in conſ. 51. n. 5. verſ. & ego anno lib. 1. Petr. Bell. de re mil. par. 10. tit. 2. nu. 52. in fin. & Rim. Sen. conſ. 22. nu. 2. & nu. 12. lib. 1. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 182. nu. 50. vbi de communi.

9 Secundus caſus conſiderari poteſt quando pace inuita, vnus offendit alterum, non tamen frangit pacem, ſed tantum ex dicta offenſione, præſtat cauſam alteri, vt ipſum primo offendentem offendat, in quo caſu, licet primo offendens non fregerit pacem, adhuc alter poteſt illum offendere impune, & non dicitur rumpere pacem, propter illam nouam cauſam præſtitam a primo offendente, quæ ſuperuenit, & de ea in pace cogitatum non fuit. Bald. in capit. 1. in princ. num. 2. verſ. ſed numquid de pac. tenen. in vſib. Feudor. vbi teſtatur de communi, & in conſil. 195. num. quarto verſ. quis autem lib. ſecundo Roman. conſ. 183. nu. 1. & conſil. 258. in princ. Paul. de Caſtr. in l. qui ſeruum num. 3. de verb. oblig. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. quæſtione 112. num. 5. verſ. hinc notabiliter, vbi plures adducit de

L com-

cōi teſtantes.Magon.deciſ.Lucen.100. n.5.vbi de communi,& magis communi.Petr.Caball.in q.crim.caſ.101. nu. 11.cum pluribus ſequentib.Doct. adducti per Farin.in d.q. 107.num.403. Maſcard.in d.concl.1162.nu.6.vbi de cōi,&magis cōi,&cōcordātes allegat.

10 Primo amplia iſtam firmatam conclusionem,vt offenſus poſſit ſine incurſu pœnę pacis ruptę offendentem vulnerare vel occidere,& ex noua cauſa non rumpatur pax,etiam ſi in ipſo inſtrumento adeſſet clauſula rato manente pacto, & quod toties pęna committatur quoties contra factum fuerit;quia iſta clauſula aliquid non operatur ad commodum primi non obſeruantis.Alex.dicens eſſe opinionem veriorem,& magis communem in conſ. 115.n.8.ſeq.lib.4 quem ſequitur Iul. Clar.in q.47.ſub n.7.verſ.ſed quoniā in fin.Corn.late in conſ.51.nu.5. verſ. nec obſtat ſi eſt adiecta clauſula lib.1. Moron.in tract.de treug.&pac.q.127. nu.1.ſeq.& per totam.Hercul.in tract. de cautio. capit.18. num. 5. late Maſcard.de probat.d.concluſ.1162.num. 36.ſeqq.ampl.5.6. vbi alios allegat,& teſtatur de magis communi,& dicit, quod iſta clauſula operatur ſolum ad commodum obſeruantis,& quod pœna ſemel tantum per primam offenſam committatur.Farinacc.in d.q.107.nu. 412.ſeq.in 6.& 7.ampliat. vbi loquitur etiam de clauſula rato manente pacto,& quod pœna toties committatur quoties fuerit contrauentum,&ibi concordantes allegat,& teſtatur de cōi, & magis communi.Baiard.§.fin.quæſt. 47.nu.56.verſ.ad quod,poſt Vulpell. reſponſ.89.per totum.Petr.Caball.qui loquitur de vtraque clauſula,& ibi concordantes allegat,& teſtatur de veriori,& magis communi opinione in d.caſ.101.n.3.Car.Tuſ.in d. concl. 182.nu. 50. vbi de magis communi,& concl.183 n.30.31. vbi de communi, & magis communi opinione.

11 Secundo amplia,vt procedat etiam ſi primus offenſus offendat primum offenſorem,non ſolum in continenti,ſed etiam ex interuallo, vt non poſſit puniri pœna pacis ruptæ. Alexand. d. conſ.115.nu.6.verſ.vnde cum in continenti,ſeu infra paucos dies Corn. in l. cum proponas la ſecunda n.8. verſ. illud certum eſt C.de pact.Vulpell.in tract.de pace q.76.nu.6.verſ.putarem ego.Roman.conſ.155.n.7.verſ. vltimo dum quæritur,& in conſ. 183.dum ponderat quod offenſa erat facta ex noua cauſa pro iniurijs alio menſe offendenti factis,& in conſil.258.num. 4.& 5.verſic. 3.& licet pax Hercul. in tract.de caut.cap.13.ſub nu.11.verſ. ex quibus etiam ex interuallo. Nicol. Moron.in tract.de treug.& pac.quæſt. 226.num. 1. ſeq. Maſcard. de probat. in d. verb. pax. concluſ.1162.num. 27. vbi de communi Farinacc.in d.q.107. art.32.nu.404.vbi concordantes allegat,& teſtatur de communi,& magis communi Petr.Caball.in d.caſ.101. nu. 4.vbi etiam alios allegat.Card.Tuſch. in d.concluſ.183.nu.4.vbi de communi,& ſub num.5.dicit quod iracundia durat per diem,& vltra, vt dicatur noua cauſa,& poſt Alex. in conſil. 115.nu.6.verſ.ponderanda lib.4.quod dicitur in continenti, quod ſit infra paucos dies.

12 Quę ampliatio eſt vera,& procedit quod ſecundus contraueniens non teneatur ad pœnam conuentionalem,tamen poſſit puniri pœna iuris cōis, vel alia ſtatutaria,quę erit ordinaria ſi offendat ex interuallo,& extraordinaria ſi offendat in continenti excedendo modū neceſſariæ defenſionis.Imol. in l.qui ſeruum.num.2.de verb.oblig. Nicol.Moron.de treug.& pac.q.41.nu. 5 & quæſt.125.num.1. ſeqq. Honded. cont.89.nu.10.ſeqq.nu.16.nu.65. nu. 72.lib.2 & Farinac in d.q.107.n.427. vbi alios allegat.Baiard.q.47.n.50.in fin.§.finali late qui alios allegat Petr.

Ca-

Caball.in q.crim.caſ. 101.nu. 7.ſeqq. vbi late,& concordantes allegat.

13 Et licet aliqui teneant,quod quoad pœnam conuentionalem Fiſco applicatam, teneatur ex fractura pacis, vt late per Vulpell.in conſ.89.n.3.ſeqq.& idē voluit prius in conſ.8.& per totum , & conſ.9. pariter per totū, loquens quando in inſtrumento adeſt clauſula toties quoties,& quando ſecunda offenſio ſequuta eſt ex interuallo poſt primam,& latius in tract. de pace quæſt. 103. num.4. ſeq.vbi reprobat Rom. & Corn.contrarium tenentes,& ſub n. 9. teſtatur ita Eugubij obtinuiſſe contra præſtantiſſimos Doctores. Maſcard.de prob. in verb.pax concluſ.1162.num. 28. 29. vbi alios concordantes allegat,& pręcipue Bertazzol.in conſ. 48. num.14. qui concludit quod Fiſcus ab vtroq. pœnam exigere poteſt,quando diuerſo tempore fiunt offenſiones,quia dicuntur duæ offenſæ.

Contrarium conſuluit Corn. conſ. 51.nu.1.ſeqq.lib.1.& conſ.167.nu.4. & n.11.lib.3.volens per primam offenſionem,fieri pręiudicium pęnę applicandę Reipublicæ, & intelligatur de pœna iuris communis vel municipalis, & non de pœna conuentionali, quæ ex contractu proficiſcitur,Moron. de pac. q.15.n.6.q.16.nu.5.late Hond.d.conſ. 89.nu 62.ſeqq vbi reſpondet omnibus contrarijs Farinacc.d quęſt 107. num. 429 vbi de communi,& latiſſime Petr. Caball in d caſ 101 num.4 cum plur. ſequen vbi dicit quod Vulpell. nimis audacter loquutus fuit in repræhendēdo tam acriter Corn aſſerendo eum debilibus motum fuiſſe fundamentis, imo ſine lege,&ſine ratione loquutum fuiſſe,&tamen conſ Corn plena ſint,& bene intelligenti ſatisfaciant: Imo ꝙ Bal & Imol adducti a Vulpell. loquantur in diuerſis terminis præſentis quæſtionis,& poſt alios infinitos, quos allegat ſub nu 10. in fine teſtatur quod ita quotidie practicatur.

Et iſta contraria opinio prſertim procedere videtur quando pœna non eſt in totum applicata Fiſco, ſed partim Fiſco, & partim parti obſeruanti Corn.conſ 51 nu 5. verſ.& ego qui lib. 1 Farin in d q.107 n 430 vbi tamē ſubdit quod iſto caſu cōtrariū voluit Vulpell.in conſ 9.nu 9. & in tract. de pace q 103.n 5 &6 ſed.Tob.Non.conſ 110. nu 6.tenet primam opinionem Corn.

14 Bene verum eſt,quod licet ſecundus offendens nō teneatur pœna pacis ruptę,non pōt tamē ipſe exigere pęnam a primo offendēte,cum mutua cōpenſatione tollantur.Nicol.Mor in tract. de pac q 15 nu 6 ſeqq q 35.nu.4 q.126 nu 11.ſeqq.& Farinacc d q.107. num 431.vbi alios allegat.

15 Tertio amplia etiam ſi offenſio proueniat,non ab ipſo prius offenſo ſed ab alio in pace compræhenſo, adhuc ſecundus offendens non tenetur pęna pacis ruptę Tob Non conſ 110 nu 3.ſeq. late Honded in conſ 89 nu.18 ſeqq. & num.60.in fine,& ſequen lib.2 late Bertazzol conſ.271.num.4 ſeqq & per totum lib. 2 Farinacc.in d. quæſt.107. num 405.cum omnes ex vna parte pro vno corpore deſignentur. Vulpell in tract.de pace q.63 Beetazzol. d conſ. 271. n.4 verſ & maxime,& verſ & poſt Corn.lib.2.latiſſime Hond. d. conſ 89. nu. 19.ſeqq vbi defendit ab ombibus contrarij iſtam ampliationem Baiard. ad Iul.Clar.q 47.nu.33 § fin.

Quæſt. XLIIII.

Cauſa noua qualis eſſe debeat, vt offendens a pœna pacis ruptæ excuſetur.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa qualibet ſufficit ad euitandam*

1 Primo amplia iſtam concluſionem, vt magis procedat, ſi cauſa,quę ſuperuenit fuerit iuſta, excuſet a pæna conuentionali, & pacis ruptæ. Tob: Non.conſ.111.nu 30.verſ.quia multipliciter, vbi teſtatur hanc opinionem eſſe veram,&communiter receptam,& ſatis notam.

Secundo amplia, vt quælibet leuis cauſa,vel iniuſta excuſet a pœna pacis ruptę. Alexand.conſ.19.nu. 3. lib. 1. Marſil. ſing. 503. verſ. tene menti, & conſ.119.num.2.ſeqq. Tob.Non. conſ. 118.nu.18.Bero.conſ.198.nu.1.in fine lib.3.Nicol.Moron.in tract. de treugi & pace q.18.nu.1.& q.113.nu. 1. ſeq. Eug.conſ.82.num.14.Farinacc.in d.q. 107.num.460.vbi alios allegat.Hond. conſ.97.num.32.vol.1.Baiard. ad Iul. Clar.in q.47.nu.55.verſ.etiam ſi cauſa ſit iniuſta. Maſcard.de probatio.concl. 1162.n.13.vol.2.Petr.Caball.in q.crimin.caſ.101.nu.17.ſeq.Card.Tuſch.d. concl. 183.nu.9.

3 Ratio autem iſtius concluſionis ea eſſe poteſt: quia ad incurrendam pænam propter fractionem pacis requiritur dolus. Alex.conſ.115.n.15.vol. 4. Bero.conſ.196.nu.131.& conſ.198. n. 9.vol.3.Bertazzol.conſ.4.nu.7. & 13. lib. 1.&dolus non pręſumitur l.dolum. C.de dolo l. quoties §. qui dolo ff. de probat.& quælibet cauſa etiam leuis,

4 leuiſſima,& ſiue iuſta, ſiue iniuſta excuſat a dolo.Socci.Iun.conſ.103.n. 8. ſeq.lib.2.Bertazzol.conſ.4.nu.7.lib.1. late Ant.Gab.concl. 8.lib. 7.de crim. Maſcard.d.concluſ.1162.nu.13. ſeqq. vbi teſtatur de communi opinione Card.Tuſch.d.concl.182.num.10.vbi etiam de communi tom.6.in verb.pax, & quia etiam huiuſmodi promiſſio de non offendendo, vel offendi faciendo habet tacitam clauſulam a iure ſubintellectam; rebus ſic ſtantibus, vel niſi noua cauſa ſuperuenerit. Pariſ. conſ. 165.nu.28.vol.4.Magon.deciſ.Lucen. fin.nu.5.Riminal.Iun.conſ.296.nu.32. ſeqq.vol.3.Honded.conſ.89.num. 24. vol.2.&eſt generalis regula,vt in quabet diſpoſitione,vel materia ſubintel ligatur; dummodo res in eodem ſtatu permaneat. Farinacc.conſ.62.num.1. Petr.Cabal.qui alios allegat in quęſt. crimin.caſ.101.num. 50.Card.Tuſch. d.concl.183.num.26.ſequen.Honded. conſ 97.nu.31.verſ.&quia noua cauſa lib.1.

5 Contrariam opinionem quod cauſa iniuſta non excuſet a pęna pacis ruptę, ſed requiratur cauſa iuſta Roman.in l. licitatio §.qui illicite num.6.in fine ff. de public.& vectigal.Iul.Clar.§.fin.q. 47.nu.fin.in fine,vbi dicit quod quilibet poſſet facere oriri nouam cauſam, & ita impune alium offendere non obſtante promiſſione: quod eſſet maxime inconueniens Colleg.Maceraten.conſ. 150.nu.45.51.ſeqq.tom. 1. crimin.vbi teſtatur de veriori opinione. Vulpell. in tract.de pace q.48.nu.1.ſeqq. Hier. de Mont.in q.7.nu.20. Farinacc. in d. q.107.nu.462.ſeq. vbi multos alios allegat etiam teſtantes de communi, & veriori opinione, & in conſ. 31. nu.12. poſt alios,quos allegat teſtatur de veriori opinione, vt non excuſet cauſa iniuſta neq. a pęna conuentionali,neq. legali pacis.

6 Quæ opiniones contrariæ poſſunt reduci ad concordiam ex infraſcriptis limitationibus,intelligentijs,& declarationibus,&tenendo opinionem affirmatiuam, vt quælibet cauſa, leuis, vel iniuſta excuſet a pæna pacis ruptæ.

7 Primo non procedit quando quis cognouiſſet cauſam, propter quam ſe mouet non eſſe iuſtam; & nihilominus in illa perſeueraret, tunc diceretur in manifeſto dolo, a quo excuſari non poſſet.Nicol. Moron.in tract.de treug. & pac.q.115.nu.1.& 2.vbi dicit:& ob id allegans cauſam teneretur probare quod ſi illa cauſa non extitiſſet, non ita feciſſet.Maſcard.de probat.d. concluſ.1162.nu. 17. vbi concordantes al-

legat. Vulpell. reſp. 88. num. 1. Cardin. Tuſc. d. concluſ. 1162. num. 46. 49. vbi ſubdit idem etiam quando cauſa erat ſibi incognita.

8 Secundo limita, & intellige iſtam opinionem affirmatiuam, vt procedat tantum quoad pœnam conuentionalem, non autem quoad pœnam ſtatutariam, vel legalem impoſitam vltra dictam pœnam conuentionalem; quia requiritur ad illam euadendam iuſta, & legalis cauſa. Iaſ. in l. iuſta circa finem ff. de acq. poſſeſ. qui allegat Archidiac. & Io: Andr. in c. 1. in verb. probabilis de elect. in 6. Hercul. de caut. cap. 13. nu. 9. verſ. item præſumptio hæc. Maſcard. in d. concl. 1162. n. 18. vbi etiam allegat. Bal. Rom. Felin. in locis per eum relatis. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 113. nu. fin. Card. Tuſch. d. concl. 1162. nu. 47. ſeq.

9 Dummodo tamen † ſtatutum non exigeret dolum; quia tunc cauſa debet eſſe iuſta, ſecus ſi dolus non exigeretur, nec a ſtatuto requireretur; quia cauſa etiam iniuſta excuſaret. Ant. Gabr. in concl. 8. n. 80. lib. 7. de crim. ex doctrina Bar. in conſ. 91. vol. fin. Maſcard. d. concl. 1161. n. 19. quem ſequitur Car. Tuſch. in d. concl. 183. nu. 6. in fin. tom. 6. in verb pax.

10 Tertio limita quando cauſa eſſet procurata, & affectata per offendentē, tunc cauſa iniuſta non prodeſt, cum dolo non careat. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 123. nu. 10. Maſcard. in d. concl. 1162. nu. 20. Card. Tuſch. in d. concl. 183. nu. 50. Iul. Clar. q. 47. nu. 9. vbi teſtatur vidiſſe ita pluries iudicari. Herculan. de caut. de non offenden. cap. 47. num. 26. ſeq. vbi ponit vnum exemplum cauſæ affectatæ. Vulpell. in tract. de pace q. 49. nu. 3. verſ. & inde mendicatis. Magon. deciſ. Lucen. 100. nu. 9. Farinacc. dicta q. 107. n. 473. ſeq. Honded. conſ. 97. nu. 22. in fine vol. 1. Bene verum eſt quod in du-
11 bio † non præſumitur affectata. Herculan. d. c. 47. nu. 24. Farinacc. d. q. 107. nu. 474.

12 Quarto limita quando ſumus in his, quę ſunt de genere prohibitorum, vel a iure naturali, vel a ciuili notorio; quia tunc cauſa iniuſta non excuſat a pace rupta Salyc. in l. Senatus nu. 3. ff. de his qui ſibi adſcrib. Tiraquell. de pœn. temper. cauſ. 43. nu. 13. Alciat. de præſumpt. regul. 3. pręſump. 30. nu. 6. Maſcard. de concl. 1162. nu. 19. quem ſequitur Card. Tuſch. in d. concl. 183. num. 16. in fin. tom. 6. in verb. pax; & Maſcard. in d. concl. 1162. num. 21. vbi ſubdit, quia in eis pręſumitur dolus, & omne malum præſumitur peſſime factum niſi probetur contrarium. Vulpell. reſponſ. 36. nu. 10. & reſponſ. 88. nu. 5. & in tract. de treug. & pac. q. 14. nu. 1. & 7. Farinacc. conſ. 31. n. 13. Card. Tuſch. d. concl. 1162. nu. 52.

13 Quæ limitatio intelligitur in cauſa iniuſta, affectata, & in rumore nimis vano, & fatuo, in quo committens non excuſatur, cum ſibi imputandum ſit quod ita facile crediderit. Pariſ. conſ. 165. nu. 9. vol. 3. Maſcar. in d. concluſ. 1162. nu. 24. 25. 26. vol. 2. vbi declarat vt ille, qui rationabiliter committit, vel ſaltem longe a dolo, licet committat per ſe quod eſt prohibitum, cum tamen non committat illud doloſe, & quia agnouit illud prohibitum, ſed rationabili cauſa inductus deliquit quãuis non ſufficienti ad delinquendum, non per hoc dicitur eſſe in dolo, licet ſimus in prohibitis: & ob id, vt quis in eis teneatur, requiritur quod ſit materia de ſui natura prohibita, & illam cognoſcat prohibitam, & nihilominus velit committere; ſi vero aliqua cauſa, licet non ſufficienti, dummodo rationabilis ſit, non dicitur ſcienter prohibita delinquere, & ponit exemplum in percutiente bouem alicuius ruſtici, quę percuſſio, licet non ſit ſufficiens cauſa ad rumpendam pacem; tamen ex illa offendendo excuſabitur, vt late in

hac

hac eadem quæſtione in ampliat ſex-
ta dicam.
14 Quinto limita in eo, qui fuit cauſa
nouę rixæ;quia ipſe nouam cauſam al
legare non poteſt.Iul.Clar.§.fin.quęſt.
47.nu.9. vbi teſtatur vidiſſe ſe pluries
ita iudicari.Nicol. Moron. in tract. de
treug.& pac.q.13.nu.1.ſeqq.& nu.10.
vbi ponit exemplum in eo,qui deuenit
ad verba altercatoria,aut iniurioſa, &
dedit cauſam fracturæ pacis, vt ipſe
non poſſit allegare nouam cauſam.Fa-
rinacc.in d.q.107.nu.475. Baiard. ad
Iul.Clar.in d.q.47.nu.53.Card.Tuſc.
in d.concl.183.nu.54.
15 Sexto limita,vt noua cauſa non re-
leuet, neq. excuſet in pace generaliter
facta,ſed tantum quando fuit facta ſu-
per aliqua limitata cauſa,vt poſt Alex.
in conſ.103.lib.2.Marſil. ſingul. 507.
firmat Apoſtill. ad Deci. in conſ. 531.
n.7.verſ.pax,& refert,& ſequitur Car.
Tuſch.in d.concl.183.nu. 56.
16 Tertio amplia, vt noua cauſa ſuper-
ueniens excuſet, etiam ſi non fuiſſet
vera,vt ſi aliquis Titio dixiſſet, cum
quo Sempronius habebat pacem,quod
Sempronius offendit fratrem Titij cō-
præhenſum in pace,cum verum non
eſſet,& Titius non reſpiciens an id ve-
rum eſſet abrepto gladio Sempronium
percuſſit,non tamen dicitur rupta pax,
vt late poſt alios,quos allegat Maſcar.
in d. concl.1162.num.32.& 33.vol.2.
vbi reddit rationem.Hercu.in tract.de
caut.cap.18.n.8.Card.Tuſch.d. concl.
17 183.num.6.Dummodo†tamen is,a quo
audiuit fuerit fide dignus.& tunc ve-
niat excuſandus.Pariſ.conſ. 165. num.
29.vol.4.Hercul.in tract.de caut. cap.
18.nu.7.Marſil.ſingul.503.alias dice-
retur nimis credulus, & non excuſare-
tur a pæna pacis ruptę, vt firmat Maſ-
card.in d.concl. 1162.nu. 34. ſequen.
& ſequuntur Card.Tuſch. in d. concl.
183.nu.6.& ſub num.8.& alij per eum
18 allegati Dummodo†etiam illa cauſa
audita fuerit veriſimilis,ſecus ſi non
fuiſſet veriſimilis, & quod excuſetur
ex relatione alicuius viri fide digni.
Vulpell.reſponſ.77.nu. 13. & in tract.
de pace q.49.vbi ſententiam Pariſ.ad-
mittit tribus concurrentibus, & non
alias,primo,vt is,qui refert non ſit per-
ſona vulgaris, ſecundo quod de viſu
atteſtetur,tertio quod offendatur is,
qui ſit in maxima ſanguinis coniun-
ctione,vt primum, vel ſecundum gra-
dum non excedat,& ſequitur Farinac.
in d.q.107.nu.470.
19 Etiam ſi ex rumore populi, vel ex
publica fama quis audiuerit iniuriam
mihi, vel meis conſanguineis per pa-
ciſcentem fuiſſe illatam,& vera non eſ
ſet, etiā excuſabitur a pęna pacis rup-
tæ. Alex.conſ.115.n.14.verſ.quinimo
dato,& nu.16.ſeqq.lib.4.Pariſ.d.conſ.
165.nu.20.in fin.& nu.28.Nicol.Mo-
ron.in tract.de pac.q.49.n.2.vbi hanc
cōcluſionem admittit quando rumor,
& fama eſſet vehemens.Farinacc.in d.
q.107.nu.568.Honded. conſ. 97. ſub
nu.19.lib.1.& conſ.89.num.75.lib. 2.
ſecus vero ſi fuerit rumor vanus, ina-
nis,& fatuus,cui credere non debebat
ſed tenebatur ſe informare de verita-
te in re tanti ponderis, vbi agebatur
de præiudicio tertij.Pariſ.d.conſ.165.
nu.9.& 29.vol. 4. quia credulitas de-
20 bet eſſe†vehemens:& rationabilis, vt
excuſet,late Maſcar.de probatio.d.cō-
cluſ.1163.nu.24.25.qui dicit quod ita
eſt intelligendus Cephal. in conſ. 35.
nu.3.& 14.ſeq. Nicol. Moron. in tract.
de pac.q.11.nu.3.& 4.& 5.& Farinac.
d.q.107.nu.469.
21 Quarto amplia in offenſione facta
aduerſus prouocantem,& inſultantem
etiam cum exceſſu, & ſine moderami-
ne inculpatę tutelę, vt excuſetur a pę-
na pacis ruptæ.Bero.conſ.198.num.7.
lib.3.vbi de communi. Baiard.ad Iul.
Clar.in §.fin.q.47.nu.12.poſt Afflict.
& Foller.in locis per eum relatis,& ob
id Vulpell. reſponſ.36.nu.3.ſeqq.& in
tract.de pac.q.48.nu.4.ſeqq.vbi dicit
obti-

obtinuiſſe Vrbini tuendo iura Fiſci, decipitur dum tenet illum teneri pęna pacis ruptæ, qui propulſandam iniuriam vltra mentitam, iniuriantem percuſſerat; quia percutiendo exceſſit, qui tamen exceſſus non punitur pęna conuentionali, cum ex prima iniuria verbali orta fuerit iuſta cauſa offendendi cum ex ea contracta fuerit inimicitia capitalis. Gramm. vot. 6. nu. 15. & conſ. 57. nu. 7. vbi teſtatur ita alias fuiſſe iudicatum. Honded. conſ. 87. nu. 12. 37. conſ. 93. nu. 17. vol. 2. Sfort. Odd. conſ. 15. nu. 37. Rimininal. Iun. conſ. 364. n. 15. ſeqq. vol. 4. vbi teſtatur quod ita experientia docet, & eſſe notandum, quia quilibet diceret contrarium, & loquitur in quodam Comite Calcagnino, qui dixit cuidam Monaco; *fatti in dietro Fratacci, & fa in modo, che non te ci troui vn' altra volta*, & eamdem opinionem contra Vulpell. tenet Farinacc. in d. quęſt. 107. nu. 472. & num. 482. & ſeq. cum cuius opinione libenter pertranſeo, licet rationes allegatę per Vulpell. in d. q. 38. nu. 5. & 6. ſint vrgentes; quia ita Conſilium Neapolitanum ſanciuit, vt teſtatur Affl. deciſ. 206. per totam, & ſequitur Foller. in tract. crim. par. ſecunda ſecundę par. prin. in verb. recipiantur defenſiones rei n. 14. verſ. & quod ſi duo Petr. Caball. in q. crim. caſ. 101. nu. 16. in fin. Bertazzol. conſ. 537. nu. 27. ſeqq. vol. 2.

22 Quinto amplia, vt cauſa dicatur iuſta quando prouenit ex facto aduerſarij prouocantis offendentem ad iracundiam. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 122. num. 24. Tob. Non. conſ. 111. nu. 8. Vulpell. reſponſ. 7. nu. 12. & reſponſ. 77. nu. 5. & nu. 19. Farinacc. in tract. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 34. num. 464. ſeq. quæ opinio eſt vera

23 etiam † quod tale factum ſit punibile, & illicitum. Nicol. Moron. in d. Tract. q. 116. nu. 1. ſeq. Tob. Non. d. conſ. 111. nu. 28. Socc. Iun. conſ. 103. nu. 3. lib. 3. Hond. conſ. 97. nu. 33. lib. 1. Vulpell. in d. q. 48. nu. 7. ſeq. vbi dicit quod licet hęc cauſa a delicti pæna non excuſet, non ſequitur quin a conuentionali, ſeu pacis pęna excuſationem prębeat, cum conſtet offenſionem non ex antiqua, ſed ex noua, quæ offenſi culpa proceſſit ſequutam fuiſſe, & ita etiam in terminis declarat Farinacc. in d. q. 107. n. 146. licet contrarium quod noua cauſa non excuſet proueniens ex actu licito, & impunibili defendat Collegium Maceratenſ. conſ. 150. nu. 49. ſeqq. tom. 1. Crim. Idem Nicol. Moron. de treug. & pac. q. 13. nu. 11. verſ. quod tamen declara, & quæſt. 123. num. 3. ſeqq. de cuius materia late dicam infra in quęſtione 55.

24 Sexto amplia in eo, qui offendit alium, cum quo pacem habebat; quia poſt pacem adulterauit eius vxorem, cum præbeatur ei iuſta cauſa, vt ex ea excuſetur a pæna pacis ruptæ ſecundum ſententiam Paul. de Caſtr. in l. qui ſeruum nu. 3. de verb. oblig. quem ſequitur Farinacc. in d. q. 107. nu. 407. ſeq. & Petr. Caball. in d. caſ. 101. num. 12. Baiard. q. 47. nu. 63. Item in eo, qui percuſſerat quamdam mulierem, eo quia expulerat, & percuſſerat bouem ipſius percutientis ſecundum *Alex.* conſ. 19. nu. 2. lib. 1. Farinacc. d. q. 107. nu. 478. Vulpell. in tract. de pace q. 48. nu. 8. Petr. Caball. d. caſ. 101. num. 13. Item in eo, qui percuſſerat comptæbem ſum in pace, qui vulnerauerat vxorem ſuam dicti percutientis cōſanguineam. Alexand. conſ. 115. n. 4. ſeq. verſ. 2. præſuppoſito lib. 4. Petr. Caball. d. caſ. 101. nu. 14. Farinacc. d. q. 107. nu. 479. vbi ſubdit Roman. in conſ. 183. dixit de offendente eum, qui verba iniurioſa vxori ipſius offendentis dixerat; & generaliter quod noua cauſa orta dicatur ex percuſſionibus illatis in vxorem diſcipulos, famulos, & etiam amicos offendentis voluit Hercul. de caut. cap. 13. ſub num. 11. Item in eo, qui ſuſcepit curam, & defenſionem alicuius inimici

ci ipſius offendentis Soccin. Iun. conſ. 103.num.8.lib.3.Item ſi quis offendat eum,a quo fuit mentitus Socci.Iun.d. conſ.103.n.11.lib.3.Farinacc.d.queſt. 107.num. 481. qui dicit quod de hoc exemplo valde dubitat, nec illud verum credit niſi quando mentita datur ad iniuriam inferendam,ſecus ſi detur ad propulſandam iniuriã,quia tunc nõ præbeat cauſam ad euadendã pęnam pacis ruptæ:quę dubitatio penitus tollitur per ea, quæ dixi ſupra in hac eadem quæſtione in quarta ampl. Item in eo, qui offendit alterum, ex eo quod vna cum Curia domum offendentis ad inquirendum bannitos ingreſſus fuit Tob. Non. conſ. 152. num. 12. in fin. Philip. de Vbal. conſ. 153.conſ.crim.diuerſ. tom. 1.licet ibi Collegium Maceraten͂.conſil.150. nu. 47. ſequen. contrarium ſenſerit, & ſimile eſt in eo, qui induxit Maſſarium in domum ad perquirendum res furatas, vt conſuluit Ant. Galiat.Maluaſ. conſ.33.n.24.Item ponuntur exempla in deriſione,verbis altercatorijs, oculorum torto aſpectu, occurſu iniurioſo in via per tactum pallij, vel cubiti, de offenſione in bonis, & ſimilibus. Cephal.conſ.35.nu.14.lib. 1.Hercul.de caut.de non offend.cap. 13. nu.9.Magon. deciſ. Lucen. fin.num.9. Vulpell. reſponſ.88.nu.2.Petr.Caball. in tract. crim.caſ.101.nu. 19. & 24.& de euaginatione gladij.Tob.Non. conſ. 111. nu.29.&impediente tripudium contra voluntatẽ Domini Domus Port. Imolen.conſ.71 in princ. & in verbis iniurioſis diffamatorijs etiam abſente parte,&in verbis altercatorijs Nicol. Moron.de treug.& pac.q.15.nu. 10.& q. 113.nu.13.Maluaſ.conſ.33.nu.23. in fin. & ſeqq. vbi loquitur de diffamatione. Sim.de Pret.conſ.18.nu.17.vbi de verbis iniurioſis,& altercatorijs, & de minis Vulpel.reſp.67.n. 8.Maſcar. de probat.concl. 1162.num.118.vol.2 & in eo,qui promiſit emere fundum nomine alicuius, & deinde emit nomine proprio fidẽ fallendo,& ei deridendo. Vulpel reſp.53.nu.3.& in eo,qui promiſit pro altero fideiubere, & promiſſionem non obſeruauit,imo illum deludit. Bertazzol.conſ.147.nu.28. lib. 1. Item in offenſione facta in bonis etiam data modica iactura. Hercul.de caut. cap.13.nu.11.Vulpell.reſponſ. 79.nu. 1.ſeqq.& in eo, qui alium turbauit in ſua poſſeſſione per inciſionem arborũ. Tob.Non.cõſ.111.in prin.Euge. conſ. 82.nu.1.& ex lite mota ſuper ablatione alicuius fundi. Riminal. Iun.conſ. 289.nu.37.& in eo, qui dixit, *Je mi bo da rouinare mi rouinarò, per qualche coſa*; vt per Vulpell. reſponſ. 88.num. primo,&in eo,qui petit coram alijs aliquod prætenſum debitum ab altero indiſcrete, & verbis impertinentibus, & in ciuilibus,vt per Vulpell. reſponſ. 77.nu.1.Item in eo,qui promiſit non exhibere vnum librum in Iudicio, & illum produxit: quia illa exhibitio inducit nouam cauſam. Magon. deciſ. Lucen.fin.nu. 7. ſeqq. & multa alia exempla poſſunt haberi per ea,quę ſcribit Farinacc.in d.concl.107.per totã, & per Maſcard.in concl.1162. per totam de probat.vol.2.&latius per Car. Tuſch.tom.6.in verb. pax concl. 183. per totam, & latiſſime in concluſ.182. per totam. Petr. Caball. d. caſ. 101. num.24.

26 Septimo amplia etiam ſi ſuperior Princeps, vel ſtatutum diſponeret, vt per offendentem non poſſit deduci, neq. allegari noua cauſa; quia nihilominus poterit offendens ſe tueri aduerſus contractum pacis,vt dicam infra in quæſt.46.

Octauo amplia,vt non ſolum procedat in cauſa ſuperuenienti, de nouo, ſed etiam ſi cauſa ſubeſſet contra compræhenſos in pace antequam ratificauerint:quia impune quoad pacis pænã conuentionalem poterunt offendi,cum ante ratificationem offenſio non induCAT

cat

cat fractionem pacis, vt deciſiue conſuluit Riminal Iun conſ. 103 vol. 1 de quo late dicam in queſt.

27 Nono amplia, vt in dubio cauſa noua præſumatur, per quam excludatur fractura pacis, vt dicam infra in queſt. ſeq.

28 Decimo amplia in tractatu de offendendo aliquem, ac etiam de occidendo illum, ex eo non dicatur rupta pax. Maſcard de probat. d. concl. 1162. nu. 119 vol 2. ex doctr. Bertazzol. in conſ. 253 in princ. qui allegat Herculan. in tract. de caut. de non offend. cap. 35. n. 3 qui tamen loquitur de cautione de non offendendo, quæ non ita facile rumpitur ſicut pax, & allegat etiam Bero. in conſ 202. in 1. dub. vol. 1. qui Maſcard. ſub nu. 120 ſeqq. tandem concludit quod tam in hoc caſu, quam in alijs, qui poſſunt occurrere circa fractionem pacis, eorum reſolutio dependeat a verbis inſtrumenti pacis ſecundum quę regulandum erit iudicium an paci ſit contrauentum per ſententiam. Pariſ in conſ. 165. num. 8. vol 4. & quod ex ſolo tractatu de occidendo non rumpatur pax: ita fuit iudicatum, vt teſtatur Claud. Bertazz ad patrem. conſ. 253. Card. Tuſc. d. concl. 183. n. 6. & ſeq Laderch. conſ. 200 per totum, & dicam infra in q. 46.

29 Vndecimo amplia an cauſa ſit ſufficiens, vel nō ad excuſandum aliquem a fractura pacis remittitur arbitrio Iudicis, vt late poſt Hercul. de caut. de non offenden. cap. 13 nu. 12 tradit Maſcard de probat d. concl 1162. num. 66. ſeqq. vbi multa exempla deſcribit, ex quibus noua cauſa poſſit eſſe, & non eſſe ſecundum arbitrium Iudicis, & in ſpecie in noua cauſa, quæ prouenit a deriſo, a verbis altercatorijs, a percuſſione ſeu verberibus diſcipuli, vxoris, famuli, a diffamatione, mentita, vel quando aliquis dedit cauſam mentitæ diffamando, ab aſpectu torto oculorū a minis ab aduentu cum armis præſertim ſine cauſa, ſuſceptione aduerſarij, a complicis læſione, vel læſione in proprijs bonis etiam in modica iactura, dummodò ad iracundiam quis moueatur a conſputatione, ab incurſu in via, ab vrtatione cubitali, vel pallij, vel ſi aliquis diceret vis mihi furari? vel non vides? quas omnes cauſas, & alias ſimiles, attenta qualitate perſonę, ſi ex his quis moueatur ad iram poſuit Herculan. in d. cap. 13. num. 11. quas retulit Maſcard. in d. concl. 1162. nu. 67. 68. ad quem ſe refert Cardinal. Tuſch. d. concluſ. 183. nu. 17. Vulpell. in tract. de pace q. 47. Baiard. ad Iul. Clar. q. 47. nu. 51. in fin. Magon. deciſ. Lucen. fin. nu. 9. in princ.

30 Sed pro complemento iſtius quæſtionis eſt firmiter tenendum, quod nunquam rumpatur pax, nec eius pæna intret, niſi interueniat dolus, & animus vlciſcendi. Bero. conſ. 196. nu. 21. conſ. 197. nu. 11. 198. num. 9. vol. 3. & Doct. communiter in l. qui ſeruum H. de verb. oblig. vt teſtatur Maſcard. in d. concl. 1162. n. 122. vol. 2. Ea ratione moti, quia crimen ruptę pacis dicitur de atrocioribus delictis, pro quibus quis grauiter venit puniendus, & ideo dolus, & animus delinquendi interuenire debeat, vt latiſſime proſequitur Maſcard. in d. concl. 1162. n. 123. ſeqq. & quod in delictis atrocibus ad incurrendam pœnam ordinariam delicti, vel aliam corporalem requiratur dolus, plene tradunt Iul. Clar. q. 31. n. 12. in fi. q. 84. n. 1. Boſſ. in tit. de inquiſit. n. 113. vbi dicit quod delicta accipiunt eſſentiā a dolo. Menoch. de arbitr. caſ. 324. n. 1. lib. 2. Rim. Iun. conſ. 145. n. 30. vol. 2. Sfort. Odd. conſ. 27. nu. 3. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. quæſt. 84. nu. 1. Farinac. conſ. 35. nu. 7. verſ. quia vbicunq. vbi addentes atteſtantes de communi opinione.

Quæſt.

Quæſt. XLV.

An præſumenda ſit noua cauſa ad euitandam pœnam pacis ruptæ.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa noua in dubio præſumitur, ne pax rupta dicatur.*
2 *Tempus longum inducit, vt eo magis præſumatur noua cauſa, ne pax rupta dicatur.*
3 *Cauſa noua ſi apparet ex ea ſemper præſumitur facta offenſio.*
4 *Cauſa noua ſi non datur, offenſio præſumitur ex veteri cauſa.*
5 *Cauſa noua operatur quando de ea conſtat, vt non ſit opus quærere de veteri cauſa.*
6 *Cauſa noua iuſtificatur etiam præſumptionibus, & coniecturis.*
7 *Cauſa noua iuſtificatur per ſemiplenam probationem, & per vnicum teſtem.*
8 *Cauſa noua iuſtificatur per teſtes de auditu.*
9 *Cauſa noua iuſtificatur per confeſſionem extraiudicialem.*
10 *Cauſa noua iuſtificatur per iuramentum.*
11 *Contrarium tenent ibi Doct.*
12 *Conciliantur ibi opiniones contrariæ.*
13 *Cauſa noua præſumitur quando offenſio ſequitur poſt paucos dies poſt ortam dictam cauſam.*
14 *Cauſa noua præſumitur quando offenſio ſequitur poſt conuerſationem habitam inter ipſos paciſcentes.*
15 *Cauſa noua præſumitur quando offenſio naſcitur ab eo, qui primo etiam offenderat.*
16 *Cauſa an noua, vel antiqua interpretatur iuxta qualitatem perſonarum.*
17 *Cauſa noua ad excluſionem pœnæ pacis ruptæ poteſt etiam probari per mulieres.*

1 CONCLVSIO eſt, vt in dubio præſumatur noua cauſa. Pariſ. conſ. 105. nu. 26. ſeqq. lib. 4. Soccin. Iun. conſ. 103. nu. 14. lib. 3. Marſil. ſing. 503. in fin. Riminal. Iun. conſ. 101. nu. 7. vol. 1. Bertazzol. conſ. 147. n. 23. lib. 2. vbi de communi. Eug. conſ. 82. nu. 15. Hond. conſ. 97. num. 30. vol. 1. Farinacc. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 33. nu. 432. vbi concordantes allegat teſtantes de communi Baiard. ad Iul. Clar. in d. q. 47. n. . Petr. Caball. in tract. crim. caſ. 101. nu. 20. & 32. Car. Tuſ. in concl. 133. n. 59. vbi de cõi tom 6. in verb. pax. Add. ad Farinacc. in conſ. 30. in litera N. Maſcard. de probat. concl. 1162. nu 9. ſeqq. lib. 2. vbi ſubdit, quia ſemper eſt deſumenda illa interpretatio, per quam euitentur delictum; & ita conſuluit Ruin. conſ. 10. num. 12. vol. 4. Mar. Antonin. Maceraten. variari. reſol. lib. 3. reſolut. 31. nu. 10. vbi concordantes allegat, & ſub nu. 11. dicit quod iſta præſumptio de voluit onus probandi contrarium in Fiſcum.

2 Primo amplia iſtam concluſionem magis procedere quando pax fuit facta iam longo tempore elapſo. Alex. conſ. 115. nu. 6. lib. 4. Vulpell. in tract. de pace quæſt. 47. nu. 3. Card. Tuſch in d. concl. 183. num. 60. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 115. nu. 6. Vulpell. reſponſ. 7. in fin. & reſponſ. 53. num. octauo vbi loquitur in offenſione facta poſt octo annos poſt pacem factam. Honded. conſ. 97. num. 34. lib. 1. qui loquitur de offenſione poſt tres annos. Farinacc. in d. quæſt. 107. num. 450. Vulpell. in tract. de pace quæſtione 46. num. 3. Maſcar. d. concl. 1162. nu. 21. vbi loquitur per lapſum decennij.

Se-

3 Secundo amplia, vt maxime procedat quando conſtat de noua cauſa nouæ offenſæ,quia potius ex noua, quam ex antiqua præſumitur facta offenſio. Alexand.conſ.115.nu. 6. lib. 4. Card. Tuſch.d.concl.183. num.20.Maſcard. d.concl.1162.nu.10. ſeq. Alias autem
4 ſi non conſtaret de aliquo † facto, aut dicto, offenſi vnde iratus fuerit ad offendendum eum, cum quo pacem habebat præſumitur quod ex veteri cauſa offenderit, vt in terminis Mandoſ. in addit. vlt. ad Roman. in conſil.83. in fine, vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum per Rotam in vna Parmeñ. cēſurarum, quam deciſionem refert, & ſequitur Viui.opin.566.nu.3.Vulpell. in tract. de pac.q.47.n.1. vbi de communi,& reſponſ.53.num.5.Moron.in tract.de treug.& pac.q.113.nu.4.ſeqq. Farinacc.in d.q.107.nu.434.Honded. conſ.97.nu.30.lib.1.conſ.89.num.75. lib. 2. Claud. Bertazzol. in addit. ad patrē conſ.185.in vlt.addit.Car.Tuſc. in d.concl.183.nu. 66. qui etiam facit mentionem de dicta deciſione Rotæ in cauſa Parmeñ. coram Ioanne Paulo Ptozomyo in ſua deciſione manuſcripta 113.& Sim.de Pret.conſ.187.nu.22. & conſ.188. num. 16. ſeq. dicit quod
5 quando † conſtat de noua cauſa nō eſt opus quærere de veteri,& precedenti; quia noua cauſa intellecta cognoſcitur non fuiſſe factam offenſionem ex antiqua, & de ea conſtare debet: & hoc eſt in iure regulare,vt non dentur plura ſpecialia. Menoch. de præſumpt. par.1.lib.3.præſum.132.num.81.ſeq. Rim.Iun.conſ.31.num.69.ſeq. vol.1. Hond.conſ.87.nu.156.lib.2.Alias non probata noua cauſa ſemper præſumitur offenſio ex veteri cauſa. Mor. d. q. 113.nu.14. poſt Ruin.conſ.41.num. 8. vol.1.Cephal.in d.conſ.35.cum alijs, quos allegat.

6 Tertio amplia,vt ſatis dicatur iuſtificata noua cauſa per præſumptiones, & coniecturas. Alex.conſ.115.num.15. lib.4.Hercul.de caut.cap.13.num. 12. verſ.cauſam autem. Nicol.Moron.in tract.de treug.& pac.q.113.n.3.ſeqq. Maſcard.de probat.d.concl.1162. nu. 71.Farinac.in d.q.107.n.435. Claud. Bertazzol.ad conſil.patris 185. in litera C.verſ. illa vero opinio, vbi reprobata contraria opinione dixit præſumptiuam probarionem in iſta materia haberi pro plena, & euidenti probatione.Card.Tuſch.in d.concl.183.nu. 63.& 73.Petr.Caball.in d.caſ.101.nu. 26.& 32.vbi alios concordantes allegat;licet Magon.deciſ.Lucen. 100.nu. 8.Collegium Maceratenſ.conſ.150.nu. 57.in fin. tom. 1.Crim. diuerſ. dicant requiri plenam,& concludentem probationem, & Bero. conſil. 197. num. 2.vol.3.Honded.conſ.97.nu. 30.ſeqq. vol.1.

7 Quarto amplia,vt ſufficiat ſemiplena probatio,& per vnum teſtem tantum,quod quis motus fuerit ex noua cauſa ad offendendum, & ad probandum ipſam nouam cauſam.Nicol.Moron.de treug.& pac.q. 113.nu.3.Magon.deciſ.Lucen.100.num.8.Maſcard. dicta concluſ.1162.num.72. Sim.de Pret.conſ. 188.ſub nu.19. Farinacc.d. q. 107.nu.437.Hond.conſ.97. nu. 29. lib.1.& conſ.79.num.74.lib. 2. Card. Tuſch.d.concl.183.num. 67.& 72. ac etiam probatur per publicam vocem, famam.Alex.conſ.115.nu.10.verſ.item eſt probatum lib.4. Nicol. Moron. d. q.113.nu.3.Maſcard.d.concl.1162.n. 73.Eugen.conſ.82.nu.22.Farinacc. d. quæſt. 107.nu.438.vbi dicit quod Cephal.in conſ.35.nu.2.& 14.lib.1.contrarium tenuit, & Card. Tuſch. dicta concluſ.1162. nu. 80. Ac etiam per te-
8 ſtes de auditu,cum † faciant præſumptionem,& ex præſumptionibus probatur noua cauſa, vt in terminis reſpondit Rimin.Iun.conſ.299.nu. 36. ſeqq. lib.3.quem ſequitur Farinacc.in d. q. 107.nu.439.

9 Quinto amplia,vt probetur etiam noua

noua

noua cauſa per confeſſionem extraiudicialem ipſius offendẽtis probarã per duos teſtes, concurrente tamen fama etiam probata ab eiſdem teſtibus, vt poſt Alex. in conſ. 115. num. 9. ſeq. verſ. vtrum autem lib. 4. tenet Card. Tuſch. d. concl. 183. nu. 78.

10 Sexto amplia, vt probetur etiã ex aſſertione iurata eiuſdem offendẽtis, ꝙ ex noua, & non antiqua, cauſa offenderit. Alex. conſ. 19. n. 2. verſ. ſubſequẽte vol. 1. Marſil. in Pract. crim. §. diligẽter n. 44. Io: de Arn. ſing. 44. & caute. 1. Bertazzol. conſ. 4. nu. 14. lib. 1. & conſ. 185. n. 17. ſeqq. Maſcard. d. concl. 1162. nu. 62. Farinacc. d. q. 107. n. 440. Card. Tuſch. d. concl. 183. nu. 68. 75.

11 Contrariam opinionem quod partibus aſſerentibus medio iuramento ex noua cauſa ſe feciſſe, non credatur, tenet Cephal. in conſ. 35. n. 10. lib. 1. quẽ ſequitur Herculan. de caut. de non offendend. cap. 13. nu. 9. & nu. 12. & cap. 47. nu. 28. vt referunt Farinacc. in d. q. 107. n. 441. Maſcard. in d. concl. 1162. nu. 63. Card. Tuſch. in d. concl. 183. nu. 69. 76.

12 Quæ opiniones contrariæ conciliantur, vt prima opinio ſit vera quando cum aſſertione iurata offendentis concurrit aliquod factum, per quod poſſet dubitari, quod ille motus fuerit ex noua cauſa, ſecus ſi ſimpliciter dixiſſet ſe motum fuiſſe ex noua cauſa, quę non poſſet conijci ab aliquo facto, aut occaſione; quia ei non crederetur; & ſic procederet ſecunda opinio, vt bene poſt alios, quos allegat declarat Maſcard. d. concluſ. 1162. num. 64. ſeq. eamdem declarationem tenet Vulpell. in tract. de pace queſt. 46. num. 4. eamdemq. ſequitur declarationem Farinacc. in d. quæſtione 107. num. 442. ſeq. & Cardinal. Tuſchus d. concluſ. 183. num. 70. & eſt vera huiuſmodi declaratio etiam ſi offendens in actu offenſionis atteſtatus fuerit offendiſſe ex noua cauſa, vt ſibi non ſit credendum, niſi conſtet de aliquo facto, per quod poſſit oriti noua cauſa; vt declarat idem Farinac. in d. q. 107. n. 446. licet nonnulli Doct. hinc inde, & pro vtraq. parte ſentirent, quos ipſe refert ſub n. 444. ſeq. & idem erit iudicandum cum eadem diſtinctione in aſſertione etiam ambatum partium; vt tradit Card. Tuſch. d. concl. 183. nu. 68. tom. 6. in verb. pax.

13 Septimo amplia, vt preſumatur offenſio ex noua cauſa quando iniuria fuit illata per paucos dies poſt ortam nouam cauſam: quia eſt attendenda illa cauſa proxima, & immediata, & non antiqua Alexand. in conſ. 115. num. 6. lib. 4. Vulpell. reſponſ. 3. nu. 14. vbi loquitur de offenſione ſequenti die facta poſt nouam receptam iniuriam. Tob. Non. conſ. 111. nu. 28. in fin. Farin. d. q. 107. nu. 449. Rimin. Iun. conſ. 300. nu. 50. lib. 3.

14 Octauo amplia quando paciſcentes poſt pacem factam inſimul amicabiliter cõuerſati fuerint; quia ſi ſequatur inter eos deinde offenſio, cenſetur ex noua, & non ex veteri cauſa ſequuta. Vulpell. in tract. de pac. queſt. 47. num. 5. reſponſ. 3. num. 20. reſp. 53. num. 67. Riminald. Iun. conſil. 299. num. 36. 37. 43. lib. 3. Eugen. conſil. 82. nu. 33. Bertazz. conſ. 147. nu. 21. lib. 1. Farinacc. d. q. 107. nu. 452. vbi poſt Hercul. de caut. de non offend. capit. 39. num. 27. tenet, quod ſit vera ampliatio etiam ſi non probetur factum aliquod, per quod poſſit præſumi noua cauſa, & ſub num. 23. quod ſi poſt reconciliationem poſtea ſint facti inimici, nihilominus reconciliatio operetur, vt antiqua cauſa non attendatur, & maxime ſi iterum poſtea reconciliati fuerint.

15 Et ſi offenſio proueniat ab eo, qui primo loco offenderit; non enim præſumitur quod qui ſemel offenderit voluerit alio non ſuperueniente iterum offendere: & ideo offenſio præſumitur

ex noua cauſa. Vulpell. in tract. de pac. quæſt. 47. num. 6. Herculan. de caut. capit. 13. num. 9. in fine, & num. 10. etiam in fin. Farinacc. in d. quæſt. 107. num. 453. Honded. conſil. 97. num. 34. vol. 1. Et in iſta materia an ex noua, vel veteri cauſa, ſequuta fuerit offenſio, maxime ſit attendenda qualitas perſonarum, vt per Vulpell. in d. quæſtione 47. num. ſexto vbi videtur conſtituere differentiam inter pacem, & promiſſionem de non offendendo; vt in pace magis præſumatur pro nobili, & honorem profitente; in cautione autem magis præſumatur pro vili perſona, quam opinionem amplectitur Farinacc. in d. quæſt. 107. num. 448 & idem Vulpell. reſponſ. 77. nu. 17. in fin. per rationes per eum allegatas in vtroq. loco.

Ac etiam eſt attendenda qualitas iniuriæ, vel offenſæ: ſi enim offenſa correſpondeat antiquæ offenſæ, propter quam pax facta fuit, eſt præſumendum ex antiqua cauſa; ſi vero correſpondeat poſteriori cauſæ, tunc eſt præſumendum ex noua cauſa: fuit originalis doctrina Bald. in leg. ſi prædium num. 17. C. de ædilit. act. quem ſequuntur Bero. conſil: 216. num. 12. vol. 3. Colleg. Maceraten. conſil. 150. nu. 59. tom. 1. Crimin. Cephal. conſ. 35. nu. 9. nu. 14. lib. 1. Nicol. Moron. de treug. & pac. quæſt. 47. num. 2. Farinacc. qui alios allegat in d. quæſt. 107. num. 451. Baiard. ad Iul. Clar. quæſt. 47. nu. 32. Claud. Bertazz. ad patrem in conſ. 185. litera C. verſic vbi etiam. Maſcard. de probat. concluſ. 1162. num. 12. verſic. & tanto magis de probat. vol. 2. Marius Antonin. Maceraten. variar. reſolut. lib. 3. reſolut. 31. nu. 12. vbi etiam concordantes allegat.

Et ideo conſtare debet in primis de vtraq. cauſa, antequam deueniatur ad interpretationem an ex veteri, vel ex noua illata fuerit offenſio: vt declarat Cephal. in d. conſil. 35. num. ſexto lib. 1. Sim. de Pret. conſ. 188. n. 3. & noua cauſa dicitur quæ non dependet a prima. Sim. de Pret. conſ. 187. nu. 17. & maxime quando per longum tempus diſtat a prima pace. Signorol. conſ. 5. num. 8. ſeq. & poſt eum Card. Tuſch. d. concl. 183. num. 55. tom. 6. in verb. pax: ſecus ſi haberet dependentiam ab antiqua, non excuſaret, ſi conſtaret ex coniecturis. Card. Tuſch. ibi ſub n. 41. Et offenſio an magis correſpondeat nouæ, quam veteri cauſæ arbitrio Iudicis relinquendum erit, vt per Vulpell. in d. quæſt. 37. num. 6. in fin. vbi ſubdit, quod in dubio in humaniorem partem inclinabit, quem refert Baiar. ad Iul. Clar. in q. 47. nu. 32. in fin. Imo attenditur ipſum factum, & non animus offendentis an ex noua, vel ex veteri cauſa fuerit facta offenſio. Sim. de Pret. in d. conſ. 187. nu. 25. ſub verſ. nec obſtat.

Nono amplia an ex noua, vel ex veteri cauſa ſequuta fuerit offenſio, vt includatur, vel excludatur fractura pacis, relinquitur arbitrio Iudicis. Vulpell. in tract. de pac. quæſt. 47. nu. 6. in fin. Magon. deciſ. Lucen. 100. n. 9. Maſcard. de probat. concl. 1161. n. 66. Claud. Bertazz. ad patrem in conſ. 185. in vlt. addit. in fin. Farinacc. in d. quæſt. 107. nu. 454. Baiard. ad Iul. Clar. quæſt. 47. nu. 52. in fin. Eugen. conſ. 82. num. 29. 30. Card. Tuſch. tom. 6 in verb pax concluſ. 183 num. 17. ſed Vulpell. in reſponſ 67. num 17. animaduertit Iudicem præſumere debere ex noua, vel veteri cauſa non ex quibuſcunq præſumptionibus, ſed ex his, quæ ſunt a iure approbatæ; & idem annuit Maſcard. de prob d concl. 1162. n. 67 & in dubio debet pro excluſione fracturæ pacis inclinare, vt per Alex. conſil 19 num. 1. vol 1. & Vulpell in d. quæſt 47 in fin. in tract de pace, & præcipue ex benignitate temporis pro noua cauſa pronunciandum eſt Cardin. Tuſch. in d. concl 183 num. 74. Nec dicitur rupta, quando

quando non eſt veriſimile,quod ex antiqua cauſa fuerit facta offenſio:vt poſt Crauett.conſ.75.n.14.& Deci.conſ.11 n.5.in fin.tradit Card.Tuſch.d.concl. 183.nu.64.ſeq.

5 Et iſta noua cauſa poterit probari etiam per mulieres; vt poſt Alex.in conſ.115.n.14.verſ.nec repellitur lib. 4.vbi addentes,Card.Tuſch. d.concl. 183.nu. 79.cum ſit regulare, vt ad excluſionem delicti,& pro innocentia rei admittantur etiam mulieres. Marſil. conſ.63.nu.45.Grat.conſ.94.num.16. vol.2.Riminal.Iun.conſ.217.nu.6. vol. 2.&poterit etiam probari per alios teſtes inhabiles etiam per dictam regulam generalem.Crauett.conſ.2.nu.10. Boſſ.in tit.de indit.nu.15.Plot. conſil. 60.nu.25. Iul. Clar.q.24.verſ. & item ſcias.Bertazzol.conſ.251.nu.10.vol.2. Honded.conſ. 87. num. 36. volum. 2. vbi infinitos alios concordantes allegar.Farinacc.conſ.39.n.6.vbi de communi.

Quæſt. XLVI.

Quando a conuentione,vel a Conſtitutione, ſeu Bulla poſsit tolli, vt noua cauſa non allegetur.

SVMMARIVM.

1 *Noua cauſa ne allegetur in pace poteſt tolli per ſtatutum,vel Bullas,vbi Author ponit plura exempla diuerſorum locorum.*

2 *Noua cauſa poteſt tolli etiam per partium conſenſum.*

3 *Contrariam opinionem quod noua cauſa allegari poſsit,etiã quod partes promiſerit non offendere ex quacunq.cauſa tenent Doct. ibi.*

4 *Conciliatio quando poſsit; & non poſsit allegari noua cauſa, non obſtantibus ſtatutis, & Bullis.*

5 *Cauſa noua,friuola,& dubia, non autẽ releuans,& clara cenſetur ſublata per ſtatutum,& pactum.*

6 *Cauſa noua ſi fuerit probata in actis per teſtes Curiæ,non obſtante quocũq. Statuto quod cauſa allegari non poſſit,reo ſuffragabitur.*

7 *Cauſa dependens a neceſſaria defenſione nunquam cenſetur ſublata per Statutum.*

8 *Defenſio neceſſaria aduerſus Statutum nunquam cenſetur excluſa per Statutum,vel Bullas,etiam ſi ex interuallo ſe defenderit.*

9 *Cauſa noua in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullam Pij. V. ſi non fuerit probata ex proceſſu informatiuo,non poteſt deduci,niſi impetrata licentia a ſumm. Pontifice.*

10 *Defenſio dicitur nun ſolum in continenti;ſed etiam quando quis commode poteſt vindicare iniuriam ſibi illatam, & adhuc dicitur in continenti feciſſe.*

11 *Noua cauſa,non per principales pacificentes, ſed per comprehenſos in pace poteſt deduci, & allegari.*

12 *Nouam cauſam Statuta prohibentia allegare dicuntur odioſa,& ſunt ſtrictè interpretanda.*

1 IN hac queſtione eſt conſtituenda regula affirmatiua, vt per Bullam, vel conſtitutionem,ſeu ſtatutum poſsit prohiberi ne noua cauſa deducatur, vel allegetur. Hercul.in tract.de caur.de non offend. c.14.n.5.qui loquitur in Bulla Leonis Decimi in Conſtit.Marchiæ, & in ſtatuto Perufino,& in cap.51.num. 2.qui loquitur in Bulla Pij 4.Nicol. Mor. in tract.de treug.& pac.q.12.nu.40.qui loquitur in eadem Bulla Pij 4. Vulpell.in tract.de pac.q.45.in fine loquitur in Cõſtitutione Marchię,& in Bullis ſummorũ Pontificũ Tob.Non.conſ.

M 2 110.

110.nu.9.vbi mentionem facit de Bulla Pij 4.Baiard.ad Iul.Clar.§.fin.q.47. nu. 55. vbi loquitur de Bulla Pij 4. & Pij V.Magon.deciſ.Lucen. 100. nu. 8. vbi loquitur de quodam decreto Lucen. Eug.conſ.82.nu.1.de decreto Ducis Vrbini.Rimin.Iun.conſ. 300. num. 37. de decreto Ducis Ferrariæ. Farinacc.de var.& diuerſ.crim.quæſt. 107. art.35.nu.499.qui omnes ſupradictos refert,& generaliter loquitur Maſcar. de probat.concl. 1162.num. 51. vol. 2. Flamm.Cart.de exequut. ſent. cap. 1. nu.306.loquitur de Bulla Pij 4. & Pij V. Vulpell. reſponſ. 85. in fin. etiam loquitur de Bulla Pij 4. Cardin. Tuſchus tom. 6.in verb. pax.concluſ. 183. nu.35.Petr. Caball.in quæſt. Crimin. caſ.101.nu.64. dicit eſſe prouiſum in pluribus Italiæ partibus ex legibus municipalibus,ne talis allegatio admittatur,& in ſpecie ita fuiſſe prouiſum in ſtatu Senenſi de anno 1563. latiſſime Baiard.ad Iul.Clar.in d.quęſt.47. nu. 15.& ibi multos alios Doctores concord.allegat;licet Bero.conſ. 198. nu. 55.lib.3.Card. Tuſch.tom. 6. in verb. Pax.concl. 193.nu. 36. contrarium teneant, vt tale ſtatutum, vel conſtitutio non valeat tanquam auferens defenſionem,quę eſt de iure naturali.

2 Primo amplia, vt etiam ex conuentione partium poſſit induci, vt per comprehenſos in pace non allegetur noua cauſa. Bertazzol.conſil.4.nu.9.in fin. lib. 1.& conſil.147.nu.23.Rimin. Iun. conſ.101.nu.23. lib.1.& ſi partes conuenerint ſe inuicem nõ offendere quomodocunq. qualitercunq.& ex quacunq.cauſa,tam cognita, quam non cognita,Rimin.Iun.conſ.101. nu. 23. & per totum vol.1.Vulpell.conſ.92.nu.1. ſeq.volens non poſſe allegari nouam cauſam ab eo,qui promiſerat non offendere,exceptione remota.

3 Contrarium quod noua cauſa allegari poſsit voluit Bertazzol.conſ.185. nu.20.lib.1.& conſ.282.vol. 2. etiam quod partes inuicem promiſerint non offendere ex quacunq.cauſa.Farinacc. in d quęſt. 107.n.502.qui dicit quod male conſuluit Vulpel.in d.conſ.92.& Baiard.ad Iul.Clar.§.fin.in d.q.47.nu. 51.poſtqdam retulit opinionem Rim. Iun in d. conſ. 101. ſubdit quod contrarium conſuluit,& melius Bertazzol. in d.conſ.185.& conſil.282. Maſcard. de probat. concluſ.1162.nu. 43. dicit per pactum expræſſum inter partes ne poſsit allegari noua cauſa, non tollantur exceptiones quæ de iure allegari poſſunt.

4 Quæ opiniones contrariæ facillime conciliari poſſunt, vt ſi cauſa fuerit quę nouiter deducitur iuſta,& releuãs tunc non tollatur per dictas Conſtitutiones,ſed tantum illa auferatur, quæ fuerit friuola, & iniuſta: vt in terminis

5 Bullarum † ſumm. Pontificum declarat Hercul.in tract. de caut. capit. 13. num.5.verſic.ſecunda delarario, & c. 51.nu.24.& ibi ponit exemplum de cauſa iniuſta,vt ſi Titius dixit Scio tu es fur, Seius contra dixit,mentiris, & Titius alapa Seium percuſſerit, Titius non excuſatur ex mentita, cùm ipſe fuerit author rixæ. Honded. conſil. 97.num.38.lib.1.& conſ. 89. num. 73. lib. 2. Riminal.Iun.conſ.300. num. 38. lib.3.& idem erit quando per pactum fuerit renunciatum allegationi nouæ cauſæ; vt ſi noua cauſa ſit iuſta, & de ea conſtet, non excludatur allegatio nouæ cauſę;ſed tantummodo ſi noua cauſa,quę prætenderetur, eſſet dubia, leuis, vel friuola, vt late proſequitur Baiard. ad Iul. Clar.in quęſtione 47.num.55.Bertazzol.conſil.4.num.1. & conſ.147. num.24.& Farinacc.d.q. 107.nu.503. licet contra iſtas opiniones videantur valde obſtare quę deducuntur per Maſcard.in d.concl.1162.n. 43.ſeqq.vbi dicit ꝙ leuis,& friuola offenſa nõ facit rũpere pacẽ. Ideo ſtatuta,vel Bullæ nõ poſsũt reſtringi ad cauſam friuolam, vel leuem; ſed eſt opus

con-

concludere ſenſiſſe de quacunq. cauſa etiam releuante,& non dubia ne illa fruſtra diſponere dicantur, ob id rećte concludit ſe valde dubitare ſi dićtæ Conſtitutiones poſſent reſtringi ad cauſas leues, friuolas,& dubias,eoq. maxime quando conſtitutio exciperet aliquos caſus particulares,in quibus allegari poſſit noua cauſa,vt in cęteris omnibus caſibus cenſeatur prohibere allegationem nouæ cauſæ, vt tradit Magon.deciſ.Lucen.100.n.19. in fine, & ſeqq.& ob id ad propoſitum Rim.Iun. in conſ.300.num.40.ſeqq. dixit quod quando Conſtitutio vtitur verbis reſiſtentibus potentiæ, & actui allegandi, & probandi nouam cauſam,vt ſi dićtaret,quod nō ſit actio, nō audiatur, tūc videtur quod illa non poſſit allegari, neq. probari etiam parte non opponēte,&omnis allegatio,&probatio ſit ipſo iure nulla; nihilominus cum omnes Dočtores admittant huiuſmodi intellećtum ad dićtas Conſtitutiones,vt reſtringi debeant ad cauſas leues, & friuolas, ac dubias, non erit in iudicando recedendum ab iſta communi declaratione:vt late etiam tuetur in treuga.Eug.in conſ.82. per tot. vbi in terminis cuiuſdam decreti Ducis Vrbini prohibentis allegare nouam cauſam, nihilominus admittit allegationem nouę cauſæ per legitimas probationes, per euidentiam facti, & per alios modos a iure approbatos: Si vero conſtiterit de noua cauſa per teſtes pro informatione Curiæ examinatos,non eſt reuocandum in dubium quod illa cauſa iam probata non ſuffragetur reo: quia tunc non eſt ex pate Inquiſiti probare nouam cauſam; ſed iam probatam ante oculos Iudicis ponere. Marius Antonin. Maceratēſ. variar. reſolut.libro tertio reſolut.31.num.11. & ideo ſolum verificabitur diſpoſitio Conſtitutionis, quando de cauſa non conſtaret, ſed ſolum noua cauſa pręſumptiue deduceretur. Bero. conſil. 198.nu.15.ſeq.lib.3.Herculan.in trać. de caut.cap.13.nu.5.verſ.ſecunda declaratio Bertazzol.conſ.147.nu.21.lib. 1.Hond.conſ.97.num.38.vol.1.Card. Tuſc.d. concl. 180. nu.37.ſeq.tom. 6. in verb.pax.Farinacc.de var.& diuerſ. Crim.quæſt. 107. nu. 507. vbi ſubdit quod idem erit dicendum in noua cau-
7 ſa†dependente a neceſſaria defenſione quæ numquā cenſentur excluſa a Cōſtitutione,vel ſtatuto, nec ex partium conſenſu; cum de iure neceſſaria defenſio per quamcunq. diſpoſitionem inquiſito auferri non poſſit. Bero.conſil.198.nu.15.lib.3.Hercul.d. cap. 13. nu.11.in fin.& cap.42.nu. 30. Magon. deciſ.Lucen.100.nu. 7. in fine Eugen. d.conſ.82.n.40.Farinacc.d.quęſt.107. nu. 510. vbi dicit maxime procedere in cauſis grauioribus procedentibus non ex verbis, ſed ex aliquo facto.

8 Et iſta†prouocatio, ſeu neceſſaria defenſio poterit deduci aduerſus dićtas Bullàs,& conſtitutiones, ſiue in continenti,ſiue ex interuallo prouocatus offenderit, vt reſpondet Bertazzol. in conſ. 151.num.10.ſeqq.cum liceat impune, tam in cōtinenti, quam ex interuallo offendentem trucidare, vulnerare, vel percutere : vt in terminis ſtatuti prohibentis allegare nouam cauſam declarat Honded. in conſil. 89.num.72. verſic. quod vero vltimo loco dicitur libro ſecundo, quia vere iſto caſu, quando ex interuallo prouocatus offendit prouocantem, excedit terminos pręſentis quęſtionis: quia non agitur amplius de fraćtione pacis, cum per primam offenſionem pax iam fraćta dicatur, ſed ſolum modo de pæna imponenda iſti offendenti ex interuallo a iure communi, vel municipale impoſita,vt late demonſtraui ſupra in quæſtione.

9 In ſtatu autem Eccleſiaſtico vbi nō eſſet probata noua cauſa per teſtes pro informatione Curię examinatos, & ſic de ea non appareret Iudici per

proceſſum informatiuum, inquiſitus non poterit audiri ſuper allegatione nouæ cauſæ, quamuis releuantis, niſi obtenta licentia a Summo Pontifice, vt diſponitur per dictam Bullam Pij V. & bene refert Vulpell. in tract. de pace quæſt. 45. in fin. Baiard. ad Iul. Clar. q. 47. nu. 55. verſ. & qui vult allegare nouam cauſam Card. Tuſch. d. concl. 1162. nu. 49. in fin. Quę facultas, ſeu licentia a ſummo Pontifice concedi ſolet hic in Vrbe per commiſſionem in ſignatura coram eodem Pontifice propoſita, manu eiuſdem Sãctiſſimi ſignata, vel per reſcriptum ſpeciale emanatum in memoriali porrecto eidem Sanctiſſimo, per inquiſitum, vel aliquando per ordinem oretenus datum Gubernatori Vrbis, vel alijs Iudicibus ſupremis in Curia exiſtentibus, coram quibus penderet cauſa. In ſtatu autem Eccleſiaſtico conceditur iſta facultas Gubernatoribus, & Legatis de latere per Sacram Conſultam, quæ eſt in Statu Eccleſiaſtico Senatus Papæ, & perſonam Pontificis in cauſis criminalibus repręſentat, & ego menſibus elapſis pręmanibus habui proceſſum coram Legato Ferrariæ fabricatum contra quemdam militem imputatum de fractione pacis, cui fuit ab eodem Legato conceſſa facultas probãdi prouocationem, & nouam cauſam, vbi cõtigit diſputari an prouocatio eſſet legitime probata per vnum teſtem tantum, & ego deduxi quod prouocatio, ſeu noua cauſa ſufficit, vt probetur per vnum teſtem, vt late deduxi ſupra in pręcedẽti quęſt. ſub 4. ampl. Ac etiam agebatur de offenſione facta poſt quatuor dies aduerſus prouocantem: ſed quia fuerat prouocatus in Arce d. Ciuitatis Ferrariæ, ab eius ſuperiori, vbi non poterat iniuriam ſibi illatam repulſare, & occaſio repulsãdi nõ euenerit niſi in dicto 4. die. Ego in terminis deduxi, ꝙ ſibi licuerit, nec dicatur facta ex interuallo, ſed in cõtinẽti ipſa repulſa. Marſ. in tract. de Bann. in verb. pace n. 2. qui dicit quod ſi vnus potens expellat ſuum inferiorem, etiam ſi per ſex menſes recuperauerit poſſeſſionem quando poterit, dicitur feciſſe in continenti, & non diſſentit Ang. de malefic. in verb. & dictus Titius nu. 20. poſt Roman. in l. 1. §. qui pręſens ff. de verb. oblig. & ſi velimus renere fuiſſe factam ex interuallo, vt fieri poteſt ſine fractione pacis per ea, quæ late ſcripſi ſupra; conſtat nouam cauſam poſſe deduci, & allegari etiam ex interuallo ad excludendam fractionem pacis: licet Farinac. in d. q. 102. n. 513. dicat quod ipſe non meminit vnquam admiſſam fuiſſe allegationem, & probationem nouæ cauſæ, quando offenſio ſequuta fuerit ex interuallo, cuius opinio forſan poſſet ſuſtineri ſi non deduceretur cauſa releuans, & veriſimilis, & plene non probaretur, ſed friuola, obſcura, & dubia deduceretur.

11 Si vero noua cauſa deduceretur nõ per principales paciſcẽtes; ſed per alios compręhenſos in pace, qui nihil promiſerunt non tollitur per dictas Conſtitutiones, & ſtatuta, vt non poſſint allegare nouam cauſam. Tob. Non. conſ. 111. nu. 14. Maſcard. in d. concl. 1162. nu. 5. verſ. 3. declaratio. Honded. conſ. 97. nu. 37. lib. 1. Farinacc. d. q. 107. n. 515. Card. Tuſch. d. concluſ. 1162. nu. 39. & hoc expræſſe cauetur per d. Bullam Pij V. quę eſt x. in ordine in par. 2. Bullarij fol. 933. cum prius per Pium 4. per aliam Bullam fuerit ſancitum generaliter nouam cauſam non poſſe, tam in pace, quam in treuga allegari, & Pius V. reſtrinxerit dictam diſpoſitionem ad principales paciſcentes, vt de tali moderatione mentionem facit etiam Vulpell. in tract. de pace q. 45. in fin. imo nec etiam per fideiuſſores vigore eiuſdem Bullæ Pij 4. poteſt allegari noua cauſa, ne per indirectum principales defendantur, vt etiam refert Baiard. ad Iul. Clar. in q. 47. num. 55. in

in princ. Marius Antonin. Maceratenſ. variar. reſolut. lib. 3. reſolut. 31. nu. 13. ſeq vbi dicit, de Mot. propr. Pij V. non procedere in cauſa ſimplici, ſed in cauſa adminiculata ex cauſa veteri. Item non procedere niſi in principali, & non in alio offendente. Item non procedere in promiſſione facta ab impubere, & ibi concordantes allegat. Sed circumſcripta d. Bulla noua cauſa per fideiuſſores non obſtante ſtatuto, vel Conſtitutione prohibente allegari nouam cauſam, poterit allegari. Card. Tuſch. dicta concluſ. 183. num. 37. verſ. etiam reſtringit, Herculan. in tract. de caut. cap. 13. nu. 5. Bero. conſ. 198. num. 15. lib. 3. quos refert, ſequitur, & defendit late add. ad Magon. deciſ. Lucen. 100. in litera D, & eamdem opinionem tuentur Doctores adducti per Baiard. ad Iul. Clar. in d. quæſt. 47. num. 55. verſ. in materia d. motus propius.

Bene verum eſt, quod d. Bulla Pij V. non ligat Vaſſallos Sedis Apoſtolicę mediatos & illos, quorum gubernium, & adminiſtrationem Eccleſia a ſe abdicauit. Vulpell. in reſponſ. 2. nu. 40. & reſponſ. 3. nu. 21. & in ſimili decreto Ducis Ferrariæ Riminald. Iun. conſ. 300. nu. 1. in fin. & nu. 5. & nu. 13. ſeq. lib. 3. contra Cephal. conſ. 35. num. 33. ſeqq. tenet tale decretum non ligare ſubditos mediate ſubiectos, ſed tantummodo comprehendat immediate ſubiectos, vt refert Farinac. in d. quæſt. 107. nu. 516. quia dicitur dicta Bulla localis. Card. Tuſch. d. concluſ. 1162. nu. 39. in princ. Ac etiam dicta Bulla Pij 4. procedit in inſtrumentis pacis, ſeu cautionis, in quibus pœna applicata eſt Fiſco, ſeu Cameræ apoſtolicæ, vt aperte legitur in illis verbis: Fiſcum, & Cameram apoſtolicā quomodolibet concernentibus; ſecus erit ſi pœna applicaretur parti: vt conſuluit Tob. Non. conſ. 110. nu. 9. & refert, & ſequitur Farinacc. in d. q. 107. n. 517. & idem erit ſi applicaretur alteri Fiſco, vel Camerę, quam Apoſtolicę; quia tunc habebit locum ius commune, & non diſpoſitio eiuſdem Bullæ Pij 4. & late declarat add. ad Magon. in allegat. deciſ. 100. in litera B. circa finem.

12 Et in omnem caſum Bullę præfatę, & ſimilia ſtatuta volentia non poſſe allegari nouam cauſam ad euitandam pœnam conuentionalem, & fractę pacis, tanquam correctoria iuris communis, & exorbitātia, & odioſa ſunt reſtringenda quantum fieri poteſt, & non poſſunt extendi ad caſus non expræſſos, ſed etiam per improprietatem verborum ſunt reſtringēda, ac veniunt interpretanda ſecūdum diſpoſitionem Iuris communis, vt late tuentur Herculan. in tract. de caut. cap. 51. n. 2. 3. 5. 19. & ſeqq. Bertazzol. conſ. 151. num. 7. & 22. ſeqq. Eugen. conſ. 82. num. 32. Riminal. Iun. conſ. 300. nu. 17. lib. 3. qui reſpondet contrarijs, & reprobant Cephal. in conſ. 35. n. 35. & Magon. deciſ. Lucen. 100. n. 25. prout refert Farinac. in d. q. 107. nu. 518.

Quæſt. XLVII.

Pax an rumpatur ex leui offenſione.

SVMMARIVM.

1 *Pax per leuem offenſionem non rumpitur ſecundum vnam opinionem, & ponuntur plura exempla.*

2 *Quæ opinio procedit etiam ſi fuerit inita verbis amplis, vniuerſalibus, & geminatis.*

3 *Contrariam opinionē tenent ibi Doct. vt ex modica etiam offenſione rumpatur pax.*

4 *Conciliatio iſtarum opinionum.*

Pax

5 *Pax inita ex leuibus offenſionibus rumpitur etiam per leuem offenſionem.*
6 *Pax rumpitur per leuem offenſionem, quando doloſe d. offenſio fuerit illata, & ibi ponitur exemplum.*
7 *Pax an rupta dicatur ex leui offenſione remittitur arbitro Iudicis.*

IN ISTA quęſtione animus meus vere anceps exiſtit: an ex modica offenſione rūpatur pax, ob varietates & contrarietates Doctorū circa eam laborantes; tamē ſpero quod adhibitis aliquibus diſtinctionibus res efficietur clara adeo, vt animus iudicantis in eis acquieſcere valeat. Et
1 prima opinio fuit quod pax†non rumpatur per quamlibet offenſionem modicam, cum modica offenſio non habeatur pro offenſione, late Marſil. cōſ. 80. nu. 11. cum plur. ſeqq. vbi loquitur in percuſſione cum lapide ſuper veſtibus ſine Sanguinis effuſione. Pariſ. conſ. 165. nu. 3. vol. 4. loquitur in vrtatione; & percuſſione cubitali, late Nicol. Moron. in tract. de Pace quęſt. 173. nu. 1. ſeqq. vbi in ſpecie loquitur de offenſione facta cum pugno niſi tamen pugnus fuiſſet datus ſuper oculo, vel ratione loci perſonę, dignitatis; quia diceretur atrox iniuria. Nicol. Mor. in d. quęſt. 173. nu. 9. ſeqq. firmat Card. Tuſch. in dicta concl. 180. num. 33. & idem Nic. Mor. in q. 174. num. 1. ſeqq. loquitur de vulnuſculo, latiſſime Hercul. vbi ponit plura exempla in tract. de caut. cap. 27. per tot. cum leuis offenſa non dicatur offenſa, & per rationes validiſſimas per eum pleniſſime deductas, & pręcipue loquitur de pugno dato manu vacua, & etiā pręcipue dicit procedere ſub n. 19. quādo quis percuteretur manu vacua in ſpatulis, in humeris, in ventre, in brachijs, vel in ſimili parte corporis. Bertazzol. conſ. 4. per totum, vbi infinitos alios referentes diuerſos caſus de leui offenſione adducit, & pręcipue ſub nu. 7 cum plurib. ſeqq. & conſ. 147. num. 18. & conſ. 248. nu. 5. Maſca. de proba. concl. 1162 nu. 78. lib. 2. Vulpell. reſponſ. 67. nu. 5. vbi teſtatur hanc eſſe vulgarem omniū ſententiam, & in iudicando ab ea recedi non poſſe, licet aliam opinionem in tractatu de pace vti veriorem ſtinuerit in q. 48. Laderch. Imol. conſ. 200. n. 1. verſ. Quinimo, vbi de communi, latiſſime Farinac. in tract. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 15. num. 210. cum plur. ſeqq. vbi alios allegat, quos prius deduxit præcipuę Bertazzol. in locis ſupra adductis, & ſub d. num. 210. refert Doctores teſtantes de communi. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. Pax concluſ. 180. nu. 30. & 34. Mar. Antonin. Maceraten. variar. reſolutio lib. 3. reſolut. 31. n. 8. ſeq, vbi alios allegat, & loquitur in offenſione facta cum pugno.

2 Quæ opinio communis ſecundum aliquos vera etiam reputatur quamuis pax inita fuerit cum verbis amplis, vniuerſalibus, & geminatis, quæ ſolent apponi in ſimilibus inſtrumentis pacis, vt quomodocunq. & qualitercunq. adhuc per leuem offenſionem rupta non dicatur, ptout loquitur Marſil. d. conſ. 80. nu. 36. ſeqq. vbi reſpondet ſub nu. 46. contrarijs, quem ſequitur Pariſ. in d. conſ. 165. nu. 8. & nu. 18. ſeqq. lib. 4. vbi loquitur de verbis directe, ſeu indirecte, aut alio quoquomodo, latiſſime Bertazzol. d. conſ. 4. n. 8. 11. & ſeqq. vbi ponit contraria, & deinde ponit authoritates, & rationes pro iſta opinione, & ad d. cōtraria reſpōdet, ac etiā in eadem opinione fuit in conſ. 147. n. 18. ſeqq. vbi teſtatur de communi, & veriori opinione, confutando authoritates contrarias Maſcard. in d. concluſ. 1162. nu. 16. vbi poſt Doct. quos allegat teſtatur de communi, & qui hanc opinionem ſequi vult adeat Bertazz. in locis ſupra adductis, qui vere per ſolidiſſimas rationes, & per Doct. in

Pun-

puncto hanc opinionem tenentes illam tuetur,& in d.conſ.4.nu.15.firmat,inquiens;cum in terminis hanc quæſtionem decidant.Bal.Soccin. Marſil.Pariſ.& Herculan.non ſit curandum de opinibus Doct.qui in alijs terminis loquuntur,etiam ſi communis opinio ab eis in contrarium cõſtitueretur,&præcipue reſpondet ad illam rationem, quæ per Doctores pro contraria parte adducitur, diſpoſitionem generalẽ extendi ad quoſcunq.caſus,& eorum geminationem compræhendere etiã omnes caſus, & ad illam dictionem(ſeu) vel illud verbum(quomodocunq.)vel aliud verbum ſimile,vt talis interpraetatio non procedat in pœnalibus, & odioſis, ſed fiat ſtricta interpretatio potius verba impropriãdo,vt pœna pacis ruptæ euitetur. Crauett.conſ. 6.num. 126.Siluan.conſ.74. num. 14.& quod non eſt verbum adeo vniuerſale, & indiſtinctum,quod ex conſideratione indebitarum circumſtantiarum non debeat ciuiliter intelligi,& limitationem, & reſtrictionem recipere Oldr. conſ.148.verſ.ad aliam autem.Siluan. d.conſ.56.num.23.late Rolan. conſ.8. num. 33. vol.1.& reſtringi debeat ad proportionabiles modos. Crauett. conſ.257.n.6.ſeq vt eſt late videre per Bertazzol.in allegat.conſ.& præcipue in conſ.5.n.16. ſeq. vbi ponit ſupradictas,& alias ſimiles bonas, & conſiderabiles reſponſiones Card. Tuſc.tom. 6.in verb.pax concl.182.nu.61. & late etiam Maſcard.de probat.d. concl. 1162.nu.89.ſeqq.

3 Contrariam opinionẽ nonnulli alij Doct.ſequuntur, vt ex modica offenſione rumpatur pax, & præcipue Hier.Grat.conſ.44.num.13 lib.2. vbi loquitur de ſolo impulſu;ea ratione, 4 quia huiuſmodi promiſsiones habent in ſe conditionem,ſi ſequatur offenſio: quo caſu dicitur conditio adimpleta, 5 etiam in minimo, ex authoritate Bal. & Oldr.in conſ.73.nu.11.lib.2.dicit ſi ex leui offenſione non rumperetur pax per eam deueniretur ad graues offenſas,& ob id ſequeretur magnum inconueniens. Vulpell.reſponſ.51.per totum vbi reſpondet Bal. Marſil. contrarium tenentibus,& latius in tract.de promiſſio.q.101.per totam.vbi teſtatur ita pluries in practica obtinuiſſe, & eamdem opinionem tuetur in reſponſ. 36. nu.12.& reſponſ.92.nu.19. Farinacc. de var.& diuerſ.crim.q.107.art.15.nu. 216. vbi dicit hanc opinionem penes ſe eſſe veriorem.Car.Tuſc.in d. concl. 182.num.65.vbi refert rationem ſupra adductam per Grat.in d.conſ. 73.late Maſcard.de probat.d.concl. 1162.nu. 79. ſeq. vbi reſpondet ad Marſil. in conſ.80.vt ipſe nimis audacter loquutus fuerit,& ſine iuribus,& authoritatibus,& etiam ad Pariſ. de percuſsione cubitali,qui tãtummodo ſe fundat in authoritate Marſilij; quæ hodie penes Doctores,&rationum ſeruatores leuis eſt,& ad Grat.in d.conſil. 73. vt loquatur de cautione, cui non ita facile contrauenitur,ſicut paci: vt etiam animaduertit Hercul.in d. cap.16. nu. 14.& hanc eamdem opinionem tuetur Farinacc. in conſil. 31. num. 1. & ad rationem Marſil. in dicto conſil. 80. & Pariſ. conſil. 165. fundatam ſuper illis verbis generalibus, vel vniuerſalibus,quomodocunq.& qualitercunq.vt,reſtringi debeant ad habilia, reſpondet Rimin.Iun.conſ. 61. nu.18. ſeqq.vol.1. vt eorum opinio procedat in diſpoſitione legali,vel ſtatutaria,vt reſtrictio fieri debeat ad habilia, ne correctio legis vel ſtatuti inducatur,ſecus vero in contractibus, qui non reſtringuntur ad habilia, ſed operantur augumentum.

Pro conciliatione iſtarum opinionũ ita ad inuicem repugnantium Maſcar. in eadem concl. 1162.num. 101. ſeqq. Primo declarat ſi pax † fuerit inita ex leuibus offenſionibus, ob leuem etiam offenſionem deinde ſequutam rumpatur

tur pax, cum illa videatur habere relationem ad offenſas prætteritas, quæ leues fuerunt, ideo leuis offenſio ſuperueniens verificabit contrauentionem pacis, ea ratione, vt relatum debeat contineri in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, quam rationem allegat etiam Pariſ.in d.conſ. 156.nu. 20.vol.4.Hinc dixit.Nicol. Moron.in tract.de pac.q. 159. in princ.quod pax rumpitur ex eadem cauſa, ex qua præceſſerat qualis qualis fuerit,eamdem opinionem ſequitur Farinacc.d.quæſt. 107.nu.22.& Card.Tuſch.in d. concl. 182.nu.66.verſ.niſi pax, & clarius dixit in concl.præcedenti 181.nu.5.poſt Bal. in conſ. 195.nu.3.verſ.item,& 181. num.5.vbi dicit quod ſi inimicitia fuit perſonalis,pax ſequuta cenſetur perſonalis; & ideo non rumpitur per offenſam realem;ſi vero fuerit perſonalis,& realis;tunc rumpitur per offenſam perſonalem,vel realem ſimilem offenſæ illatæ ante pacem,& non alias.

5 Secundo traditur alia declaratio, quæ penes me firmiſſima eſt. Aut leuis offenſio fuit illata malo animo, malaq. intentione, ac doloſe, aut ſine malo animo, & ſine dolo; In primo caſu omnino pax rupta dicatur, late Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax. concluſ. 180. num. 36. vbi ſubdit idem, ſi conſuetudo loci, vel qualitas perſonarum hoc requirat, vel ſi modica percuſsio eſſet in loco periculoſo ad deturpandum,prout pugnus ſuper oculo, parua cicatrix in facie,& quid ſimile,vbi allegat. Nicol. Moron.in tract. de treug. & pac. quæſt.172.& quæſt.173.Secundo caſu minime rupta reputari poſsit, cum ad pœnam violatæ pacis incurrendam omnino dolus requiratur, vt dicam infra in quæſt. 78.& late etiam ponit in propoſito Farinac.in d.quæſt. 107.nu.219.220.221.vbi declarat ita ſtatutum Vrb. lib.2.cap.27.eſſe intelligendum,cum vtatur illis verbis ſtudioſe,& iniurioſo animo;Quæ opinio, vt pax rupta dicatur, ſi offenſio leuis fuerit illata malo animo,& doloſe,magis procedit,quando ex ea poſſet ſequi maior offenſio; vt ſi quis vrtauit aliquem,ea intentione, vt proijceret eum in flumen;quia licet prima impulſio dicatur leuis offenſa,tamen eius intentio maioris offenſionis illam grauat ita,vt pax fracta dicatur, vt poſt Hercul. in tract. de caut.cap.25.num. 10. declarat Maſcard.in d. concluſ. 1162. num.83.Card.Tuſch.d. concluſ. 180. nu.15.ea forſan ratione,vt illa prima offenſio,vel impulſio ordinata ad grauiorem offenſam,non dicatur leuis, ſed grauis offenſio, cum fuerit valde proxima maleficio; vt conſiderat reſpondendo Pariſ. d. conſil.175. num. 18. volum. 5. Ludou.de Peguer.deciſ.21. num.6.

7 Tertio declaratur,vt reſideat in arbitrio Iudicis iudicare an illa offenſio, quæ dicitur leuis ſit ſufficiens ad fracturam pacis ex qualitate perſonarum, & offenſę;vt poſſemus ponere exemplū in alapa,vel pugno datis perſonę nobili,vel ignobili,militi vel ruſtico,&an ex illa percuſsione offenſus paſſus ſit dolorem,liuorem,aut tumorem,aut ex impulſione potuiſſet pati aliam grauiorem offenſionem,nempe proiectionem in flumen, & alijs ſimilibus coniecturis, circumſtantijs, & qualitatibus, iuxta qualitatem facti, perſonarum, & loci,vel Regionis conſuetudinem; etiā ſi adeſſent in pacis inſtrumento, illa verba vniuerſalia, qualitercunq. quomodocunq. & quoquomodo, directe, vel indirecte, & alia ſimilia. Maſcard. dicta concluſ. 1162. num.88.& num. 100. Vulpell. de promiſſion. num. 11. quæſtione 101.Hercula.de cautio.cap. 27.num.22.Farinacc.d.q.107.nu.225. ſeqq.Card.Tuſch.d.concl.182.nu.66. Farinacc.conſ.31.n.1. vbi firmat quod ex percuſsione cum liuore, dolore, vel tumore rumpatur pax per authoritatem Hercul.in cap.26.nu.6.ſeq.& in

capit.

cap.27.nu. 18.de caut.de non offend. quam opinionem magis procedere dicit quando pax,vel cautio eſſet ſimpliciter concepta de non offendẽdo,nulla facta mentione de offenſione in perſonam,vt ex leui offenſa, vel percuſſione dicatur rupta pax, & cautio reſpectu principalis paciſcentis.

Quæſt. XLVIII.

An per iniuriam verbalem rumpatur pax.

SVMMARIVM.

1 *Pax rupta dicitur per iniuriam verbalem,ſi in inſtrumento fuerit ſimpliciter promiſſum non offendere.*

2 *Dummodo iſta iniuria verbalis non proueniat ex noua cauſa, quia tunc pax non frangitur.*

3 *Iniuria verbalis inducit nouam cauſam,ita vt offendens non rumpat pacem,quamuis pax ſit concepta de non offendendo in perſonam.*

4 *Iniuria verbalis frangit pacem, etiam ſi fuerit tantum promiſſum perſonaliter non offendere.*

5 *Contrariam opinionem tenent Doct. ibi.*

6 *Conciliantur iſta contraria opiniones.*

7 *Pax non frangitur verbis iniurioſis ſecundum ſtatutum Almæ vrbis.*

RESOLVTIO præſentis quæſtionis an per iniuriam verbalem pax rupta dicatur dependet a verbis inſtrumentis eiuſdem pacis,vt tradit Laderch. Imol. conſil. 200.nu.1.verſ.In qua re:Quia ſi fuerit ſimpliciter promiſſum non offendere,
1 & tunc pax, & cautio per eam rupta dicatur Cephal. conſ. 190.num. 1.ſeq. & num.11.lib.2. Vulpell.in tract.de promiſſ.q.71.nu.4.verſ.itaq. Bertazz. conſ.176.nu.5.lib.1.vbi Claud.in addit.litera B,Bero.conſ. 203.nu.22.ſeq. Farinacc.de var.& diuerſ.crim.q.107. art.34.nu.187. vbi dicit quod ab iſta opinione non diſſentit.Brunor.a ſol. in compend.Iun.verſ.pax non dicitur rũpi fol.150.in colum.4.vbi teſtatur de communi,& poſt Vulpell. reſponſ. 82. nu. 6.Honded.conſ.103.nu.15. vol.1. Maſcard.de probat.concl.1131.nu. 4. lib.4. qui firmat, cautionem de non offendendo per verbalem iniuriam non inducere contrauentionẽ, niſi expreſſe dictum fuerit.Farinacc.conſ.31. nu.1.in fin. vbi loquitur etiam in cautione de non offendendo.
2 Dummodo iſta iniuria verbalis non proueniat ex noua cauſa, quia tunc per regulam generalem firmatam in q. 43.non rumperetur pax,vt in terminis ſentit Brunor. a ſol. in loco proxime citato,&ſequitur Farinacc.in d.quæſt. 107.nu. 187.in fin. Ac etiam procederet quando verba iniurioſa eſſent grauia,& pœnam mererentur,quæ honori labem inferant,vt declarat Vulpell. in tract. de promiſſ.q.91.n.4.in fi.vbi ſubdit quod hoc reſidebit in arbitrio Iudicis, attenta perſonarum qualitate, ſi fuerint prolata aduerſus viles homines, vel aduerſus nobiles, milites, & honoris profeſſores , quibus honor vita ſit charior, & ſi proferantur ab ignaro, rudi, & verborum vim ignorante, cum iuxta proferentis qualitatem interprætentur l.ex facto §.ſi quis rogatus ff. ad Trebell. & iuxta qualitatem perſonæ, ad quam diriguntur l. plenum §.equitis de vſu, & habit; & vulgo dici ſolet ex perſonis dicta ponderantur, quem ſequitur late Claud. Bertazzol.ad conſ. patris.249.in litera B.lib. 1. vbi tuetur quod verba omnino debent eſſe punibilia,vel a lege,vel a Iudice,vel ab homine ex ſententia Bero.conſ. 202.nu. 8.lib.3.vbi reſpondet Bar.in l.1.ff.de his quib. vt indign.

vbi

vbi ſentit offenſam poſſe fieri etiam, quod ex ea quis pœnam non mereatur. Et iniuria†verbalis inducit etiam
3 nouam cauſam,vt offendens non rumpat pacem, quamuis pax ſit concepta de non offendendo facto, & in perſonam,vt poſt Roman.conſil.183.col.2. verſ.cæterum nec dicat, vbi addentes in verb. prouocor, Cardinal.Tuſchus. tom. 6. in verb.pax.concl.182.nu. 22.

Nec obſt.quod Guliel. de Cun.in l. denunciamus nu.39.ſeq.C.de his, qui ad Eccleſ. confugiunt, & Iodoch. in pract.crim.cap.107. citati per Vulpell. in d.q.91.nu. 1. & relati poſt eum per Farinacc.in d.q.107.n.188. vbi etiam adducit Melchior. de Facin. conſ. 78. nu.34.Crim.diuerſ.tom.1.per iura per eum allegata,teneant contrarium;quia omnes loquuntur in ſecuritate,vel pace publica, non autem in priuata, & poſt eumdem Melchior.Facin.declarat Card.Tuſch.tom. 6.in verb.pax concl. 182.nu.59.

4 Si vero fuerit promiſſum non offendere perſonam,ſeu perſonaliter, adhuc nonnulli Doctores tenent pacem rumpi ex iniuria verbali. Bero. conſ. 202. nu. 22.ſeq.lib.3.Cephal. conſ.190.nu. 4. & 10.lib.2.Honded.conſil.103.nu. 15. lib. 1. Quia licet offenſio non tangat perſonam,nihilominus dicatur offenſio perſonalis,ſeu perſonæ. Bero.d. conſ.202.num.22.Vulpell.de promiſſ. quęſt.61.nu.2.ſeqq.Cephal.in d. conſ. 190.lib.2.& in conſil.549.num. 109. & 134.ſeq.Honded.d.conſ.103.num.14. ſeqq.

5 Quamuis contrarium tenere videatur Vulpell.in d. q. 91. num.7.verſ.aut perſonaliter n.10.quẽ ſequitur Claud. Bertazz.in addit.ad patrem conſ.248. in litera B,in princ.lib.1.& late tuetur Laderch.Imolen.in conſ.200.nu.1.ponens exemplum,vt ſi quis rem rapiat, vel vxorem ſtupret eius,quem promiſit non offendere,adhuc pax rupta non dicatur ex authoritate Rom. & Alex. in locis per eum relatis, & poſt Mandoſ.ad Roman. conſ. 83. teſtatur de communi,quia tactus corporis omnino requiritur.

6 Quorum opiniones contrarię conciliantur per Vulpell.in d.q.91.nu. 9. & 18. vt ſi pęnę exactio fieri debeat ab eodem, qui iniuriam intulit, & tunc per verbalem iniuriam cenſeatur contrauentum promiſſioni generali, ſeu ſimpliciter præſtitæ, vel etiam de non offendendo perſonam ſeu perſonaliter non offendere promiſit, ſecus autem ſi agatur de exactione pœnæ, non ab ipſo offendente, ſed ipſo offendente, qui pro alijs promiſit, & tunc non teneatur ad pœnam pro ſimplici verbali iniuria, cum tractetur de odio irrationabili, vt vnus teneatur pro delicto alterius:ideo reſtringẽda eſt obligatio,vt per dictam promiſſionem non cenſeatur rupta pax,vel promiſſio; quã diſtinctionem ſequitur etiam Farinac. in d. q. 107. nu. 161. & in ſimili dixit Sim.de Pret.conſ.188.num.9.ſeqq.

Si vero fuerit promiſſum non offendere in perſonam, tunc omnes conueniunt quod niſi per offenſam corpus tangatur, nunquam per verbalem iniuriam cenſetur promiſſioni contrauentum, cum illa dictio, in, denotet intrinſicitatem,& requirit tactum perſonalem Bero.d.conſ.202. ſub nu. 22. ſeq.Bertazzol.conſ.147.num.27.lib.1. Vulpell.d.q.92.nu. 10.& 17.Farinacc. d.q.107.nu.192.Honded.conſ.103.n. 15.17.lib.1. Laderch. Imolen. conſil. 200.num. 1. verſ.in qua re,vbi ſubdit quod nõ tamen ſufficeret quęlibet iniuria, vel percuſſio, & ibi teſtatur de communi,latiſſime Petr.Caball.quæſt. crim.caſ.152.per totum. Prout etiam ſi fuerit promiſſum non offendere facto tantum. Nicol. Moron. in tract. de treug.& pac.quæſt.38. num. 4. nec diſſentit Herculan. de caut. capit. 24. num.11.in fine,latiſſime Petr. Caball. d. caſ.152.per totũ,vbi loquitur quãdo

do quis promiſit facto tantum, & in perſonam. Ac etiam ſi fuerit pomiſſum non offendere in ære, ſeu in bonis. Cephal. in conſ. 190. in diſcurſu lib. 2. Farinacc. in d. queſt. 107. num. 193. ſeq. & ita cum iſtis diſtinctionibus debent intelligi Doctores, qui ſimpliciter tenent quod ſola iniuria verbali, pax, vel promiſſio de non offendendo rupta dicatur, prout ſimpliciter tenere videtur Farinac. in conſ. 31. n. 1. in fin. verſ. & quod plus eſt.

7 Sed hic in Vrbe Romana per ſtatutum Vrbis lib. 2. c. 27. expreſſe ſancitū fuit ex verbis Iniurioſis, vel contumelioſis non frangi pacem, nec cautionem de non offendendo, ſed rantummodo poſſe agi ciuiliter, & criminaliter ad æſtimationem iniuriarum, & ad pœnā, de qua in dicto ſtatuto.

Quæſt. XLIX.

An per minas pax rupta dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Pax rumpitur per ſolas minas de offendendo.*
2 *Cōtrariam opinionem tenent Doct. ibi.*
3 *Conciliaitio iſtarum opinionum.*
4 *Minæ nunquam inducunt fractionem pacis niſi minans poſuerit ſe in actu offendendi.*
5 *Deambulatio cum hominibus armatis non inducit iuſtum timorem ad fractionem pacis, maxime ex qualitate loci, ſi deambulauerint ante propriam eorum domum.*

1 QVOD per ſolas minas pax rupta dicatur etiam ſi effectus minarum ſequutus non fuerit voluit Angel. in l. ſi cū exceptione §. ſatis d. 2. ff. q. met. cauſ. Marſ. in l. is qui cum telo nu. 8. C. de Sicar. & in ſingul. 337. in prin. n. 50. ff. de q. Iac. Nou. in tract. de pace c. fin. n. 68. Pariſ. conſ. 165. n. 3. & 22. lib. 4. Hercul. de caut. c. 26. nu. 14 vbi dicit bene procedere in pace, ſed non in cautione, vbi requiritur maior offenſa Moro. in tract. de treug. & pac. queſt. 172. nu. 13. vbi teſtatur ita iudicaſſe in Ciuitate Firmana, quia in pleriſq. caſibus punitur affectus, licet non ſequatur effectus Tob. Non. conſ. 111. nu. 18. *Bertazzol.* conſ. 247. nu. 1. & 2. Farinac. conſ. 31. n. 1. verſ. verum etiam & conſ. 36. nu. 6. & 9.

2 Contrariam opinionem tenet Melchior. Facin. conſ. 78. nu. 34. cum plur. ſeqq. tom. 1. crim. diuerſ. vbi late tuetur promiſſionem de non offendendo non rumpi per eū, qui prouocauit aliū ad pugnam, & ibi reſpondet contrarijs, quem ſequitur Laderch. Imol. in d. conſ. 200. nu. 1. in fin. & adducit etiam Barbat. in conſ. 11. col. penult. lib. 4. qui noluit eū teneri vti violatorē promiſſionis, qui inclinata haſta dixit, *vuoi tu nulla?* niſi aliquo ictu inimicum terruerit, & ſub num. 2. verſic. 3. in terminis adducit Bero. in conſil. 202. vol. 3. qui multis rationibus defendit eum, qui data pecunia mandauit interfici aliquem, cum quo pax inita erat, vt pax per tale mandatum non dicatur rupta, & Farinacc. in d. q. 107. n. 263. ſeq. adducit etiam Vulpell. reſponſ. 67. n. 3. & num 5. in fine.

3 Ego autem in iſta Doctorum contrarietate arbitror opinionem affirmatiuam quod ex minis rumpatur pax eſſe per Doctores magis receptam, cum omnes Doctores adducti pro iſta parte in ſpecie loquantur de caſu pacis, vt eſt in locis per eos allegatis videre: & Doctores adducti pro parte negatiua, non in pace; ſed in cautione loquantur, prout ita loquitur Melchior. Facin. Barbat. & Laderc. Imolen. & ſine dubio facilius rumpatur pax, quam cautio, vt per Hercul. in

d.cap.26.nu.14.Vulpell. in tract.de promiſsion.q.102.Card.Tuſch.tom.6. in verb.Pax concl.180,nu. 27. & Vulpell. ac etiam Bero. non loquuntur in minis, ſed vnus loquitur in disfida, ac prouocatione ad dimicandum,& alter loquitur in mandato ad occidendum dato abſente occidendo;& ob id in primo caſu non poterit conſiderari effectus minarum, qui eſt terror, & in ſecundo caſu Doctores concludant non rumpi pacem per tractatum de occidendo,vt dixi in q.51.& in eiſdem terminis Barbat.loquitur,etiam Vulpell. in d.reſponſ.67.ſub nu.5.in fin.Sed bene credo quod ſi minæ fuerint graues nempe ad occidendum vulnerandum, vel percutiendum, ſeu ad aliquam aliam grauem iniuriã inferendã, quę potuiſſent concitare, eum, contra quẽ fuerint prolatæ, vt pax rupta dicatur, ſecus ſi fuerint minæ nugatorię, & leues,per quas non poſsit terror vel metus induci,&minæ fuerint prolatæ per principales paciſcentes,&non per comprehenſos in pace,vt late deduxi alias ſuo loco.

Sed ſcias quod ex minis nunquam minatus poteſt allegare iuſtum timorem,niſi minans poſuerit ſe in actu offendendi aduerſarium,vt poſt Duenn. reg. 142. in 4. ampliat. Petr. a Placb. Epithom.Delict.lib.1.cap.28.ſub nu. 18.Late Farinacc.in d.q.107.nu. 197. ſeq.& conſ.36.nu.11.

Nec deambulatio de hominibus armatis inducit iuſtum timorem ad fractionem pacis,maxime ex qualitate loci ſi deambulaſſent ante propriam domum ipſorum deambulãtium, licet propinquam domui aduerſarij. Marſ. in conſ.21.nu.29.ſeqq.& nu.36.ſeqq. Farinacc.d.conſ.36.nu.10.

Quæſt. L.

An per inſultum pax rumpatur.

SVMMARIVM.

1 *Inſultus cum armorum euaginatione etiam offenſione non ſequuta inducit fractionem pacis:ſecus autem in cautione de non offendendo.*

2 *Maxime ſtante ſtipulatione de non offendendo,& iniuriam inferendo.*

3 *Inſultus factus a compræhenſis in pace non inducit pacis fractionem, ſecus ſi a principali paciſcente.*

4 *Inſultus non frangit pacem quando promiſsio de non offendendo in perſonam.*

5 *Inſultus factus ad domum illius,cum quo erat pax animo offendendi, inducit fractionem pacis.*

6 *Statutum Vrbis inducit fractionem pacis per inſultum factum ad domum animo iniuriandi,*

7 *Declara dummodo domus fuerit illius, cum quo pax inita erat.*

8 *Author tenet contrarium etiamſi domus non fuerit iniuriati.*

9 *Inſultus factus cum admenatione rumpit pacem,quamuis vulnus non ſequatur.*

10 *Statutum Vrbis per ſolam gladij euaginationem inducit fractionem pacis.*

11 *Inſultus factus cum proiectione lapidis, vel teli rumpit pacem,etiamſi inſultatus non remanſerit vulneratus, & corpus illius non fuerit tactum.*

12 *Si promiſſio fuerit ſimpliciter concepta de non offendendo rumpitur pax,ſecus ſi de non offendendo in perſonam.*

13 *Percuſſio facta cum lapide ſine ſanguinis effuſione non rumpit pacem, neq. cautionem.*

14 *Archibuſium exploſum aduerſus aliquem*

quem ſine alia offenſione rumpit pacem.

15 *Archibuſii ſola directio rumpit pacem.*

16 *Dummodo tamen promiſsio fuerit ſimpliciter concepta de non offendendo, ſecus ſi de non offendendo in perſonam; quia tunc pax non frangitur.*

17 *Et iſto caſu etiam ſi equus fuerit vulneratus, & non equitans, pax non rumpitur.*

18 *Diſtingue, & declara, vt ibi.*

19 *Proiectio lapidis, vel alterius inſtrumenti ad effectum, vt ſequatur maior offenſio, inducit fractionem pacis.*

20 *Ablatio rei e manibus alicuius, cum quo erat pax, inducit fractionem pacis.*

21 *Quæ concluſio maxime procedit quando promiſſio eſſet ſimpliciter concepta de non offendendo.*

22 *Item maxime procedit quando eſſet concepta per verba prægnantia de non offendendo directe, vel indirecte, vel alio quoquo modo.*

23 *Contrariam opinionem, vt per ſolam rei ablationem ex manibus non inducatur ruptura pacis tenent ibi Doct.*

24 *Concilia iſtas opiniones contrarias, vt per Doct. ibi.*

25 *Pax rumpitur per conſputationes in faciem quando fuit concepta pax de non offendendo ſimpliciter; ſecus ſi de non offendendo in perſonam.*

26 *Inſultus factus ſuper veſtibus, ſine illarum percuſſione non inducit fractionem pacis.*

27 *Inſulutus factus cum percuſione veſtium ſunt opiniones hinc inde an inducat fractionem pacis.*

28 *Conciliantur iſtæ opiniones contrariæ, vt ibi.*

29 *Metus illatus contra illum, cum quo erat pax, inducit fractionem pacis.*

30 *Declara quando iſte metus fuit deductus ad aliquem actum exteriorem, per quem aduerſarius potuerit habere iuſtum timorem, ſecus ſine aliquo actu exteriori.*

31 *Affectus ſine aliquo actu exteriori ad delictum ordinato non inducit fractionem pacis.*

32 *Item ſi fuerit promiſſum non offendere in perſonam, per metum non inducitur fractura pacis.*

1 PRO vera declaratione præſentis quæſtionis plures caſus cõſiderãdi ſunt, & Primus erit ſi inſultus fuerit factus cũ euaginatione armorũ, vt tunc etiam offenſione non ſequuta pax rupta dicatur; licet aliter iudicandum ſit in cautione de non offendendo, vt teſtatur poſt Pariſ. in conſ. 165. n. 22. vol. 4. & Grat. conſ. 73. nu. 5. vol. 2. Vulpell. in tract. de promiſſ. q. 102. n. 1. & 2. latiſsime addentes ad Farinacc. in conſ. 36. in litera B, vbi alios allegant, & Grat. conſ. 3. vol. 2. vt ex ſola inuaſione, & inſultu proximo maleficio pax rupta dicatur Ludou.
2 a Peguer. deciſ. 21. & † maxime ſtante ſtipulatione de non offendendo, & iniuriam inferendo. Baiard. ad Iul. Clar. quæſt. 47. num. 45. in fine Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 182. nu. 63. Quæ deciſio eſt tamen temperanda cum diſtinctione ſupra poſita in quęſtione 48. in materia iniuriæ verbalis, vt ſi agatur de inſultu ſine per-
3 cuſsione† facto a principali, tunc pęna pacis ruptę, & cautionis exigatur, ſecus ſi ab alio, qui non offendit, ſed pro alijs ſe obligauit, prout in ſpecie etiam declarat Sim. de Pret. in conſil. 188. num. 9. ſeqq. & Farinacc. in d. queſt. 107. num. 160. Bene verum eſt quod ſi in promiſsione fuerit dictum non offendere in perſonam, tunc ſine dubio per ſimplicẽ inſultum ſine tactu corporis, vel offenſione ſequuta non erit contrauẽtũ promiſsioni de nõ offendẽdo,

vt declarat Vulpell. reſponſ. 82. nu. 9. per dictionem, in, quę importat tactum perſonę, vt in caſu. Dec. conſ. 406. idem Vulpell. reſponſ. 36. num. 14. late Honded. conſ. 103. nu. 13. ſeqq. lib. 1. Card. Tuſchus tom. 6. in verb. pax concluſ. 180. nu. 10. late Petr. Caball. caſ. 152. num. 13. ſeqq. Simon. de Pret. conſil. 188. ſub num. 11. Farinacc. dicta quæſt. 107. num. 162. vbi alios allegat, & ſubdit quod iſto caſu credit non procedere ſtatutum Vrbis in lib. 2. cap. 27. quo diſponitur, vt per ſolam violentam, & iniurioſam aggreſſionem, ac per ſolam fugationem cum armis, vel ſine armis, tam pax, quam cautio de non offendendo rupta dicatur; quia tale ſtatutum debet recipere interpratationem a iure communi.

5 Secundus caſus eſt in inſultu facto ad domum illius, cum quo erat pax, & ſi fiat talis inſultus ad domum animo offendendi, pax per eum rupta dicatur. Marſil. conſil 83. per totum, qui loquitur quando vltra inſultum, inſultans 6 ingreſſus fuit † domum cum fractura parietis Nicol. Moron. in tract. de treug. pac. quęſt. 46. nu. 25. Ludou. a Peguer. deciſ. 21. vbi teſtatur ita apud eum fuiſſe deciſum, & hic in Vrbe eſt expræſſe ſancitum per ſtatutum Vrbis in d. lib. 2. cap. 27. vt rumpatur pax per quamcunq. violentam inuaſionē ad domum animo iniuriandi factam: ſed 7 Vulpell. reſponſ. 67. num. 2. declarat procedere quando domus ſpectat ad inſultatum, aut ratione dominij, aut ratione habitationis; quo caſu dixit procedere leges municipales grauiori pæna punientes inſultum ad domum factum; ſecus ſi domus illa nullo iure ad inſultatum ſpectaret: quia tunc non poteſt dici inſultus ad eius domū factus, quam declarationem ſequitur Farinacc. in d. q. 107. n. 164. quę decla- 8 ratio Vulpell. & Farinacc. nullo modo mihi placet; quia ius commune, vel ius municipale puniens inſultum ad domū in fractura pacis non conſiderant parietes eiuſdem domus, ſed exiſtentiam in domo eiuſdem inſultati: & ideo credo ſiue domus fuerit inſultati, ſiue alterius, ſemper eſſe locum dictæ pænæ propter iniuriam illatam inſultato in illa domo; & ſic domus dicatur in propoſito, nō ratione alicuius tituli, ſed ratione exiſtētiæ eiuſdē inſultati, & terroris incuſſis per ea, quę tradit Laderc. Imol. cōſ. 200. n. 1. ſub ver. & tāto magis.

9 Tertius caſus eſt in inſultu facto cum admenatione, in quo pariter pax rūpitur, & cautio de nō offendendo, quamuis nemo vulneratus extiterit. Vulpell. reſponſ. 51. per totum, reſponſ. 82. num. 12. reſponſ. 88. num. 6. ſeq. vbi teſtatur quod ita millies in ſtatu Vrbini fuit iudicatum, & in tract. de pace quæſt. 9. nu. 4. & q. 101. nu. 7. vbi etiam teſtatur ita pluries de facto reſpondiſſe, & obtinuiſſe: & in cautione de non offendendo Hercul. in tract. de caut. c. 25. nu. 10. vbi loquitur in admenatione cum armis, baculo, fuſtibus, ictu guanti, lapidis, vel ligni, late Farinacc. in conſ. 36. nu. 6. ſeqq. vbi loquitur in ſimplici directione archibuſij, & ibi latius addentes in litera B, vbi loquuntur poſt alios, quos allegant de minantibus, & geſtantibus vibrare lapides, baculum, cultrū, aut ſimilia arma, & idem de habentibus in manibus cultellam, vel baculum, & cum eo minantibus. Petr. a Plach. epithom. delict. cap. 6. lib. 1. num. 1. 2. Anr. Gomez. de delict. cap. 5. n. 3. verſ. & adde quod licet. Baiard. ad Iul. Clar. §. iniuria nu. 1. 2. Theſaur. deciſ. 229. num. 3. vbi dicit quod ex ſola manus eleuatione inferatur iniuria.

10 Et in Vrbe in d. lib. 2. cap. 27. adeſt ſtatutum quod pax, ſeu fideiuſsio dicatur rupta, non ſolum per admenationē cum quocunq. genere armorum; ſed etiā per ſolam euaginationē gladij, licet perſona non tangatur, niſi tamen promiſſum fuerit non offendere

in

in perſonam, niſi corpus Lædatur, & ex ſola admenatione cum armis non rumpatur neq. cautio, neq. pax. Heteul. in tract. de caut. d. cap. 25. num. 10. & faciunt ea, quę poſui ſupra in hac eadem quæſtione Farinacc. in d. quęſt. 107. nu. 166. vbi etiam ponit quid ſi fuerit promiſſum ſimpliciter non offendere, vel perſonaliter.

11 Quartus caſus eſt in inſultu cum proiectione lapidis, vel teli, in quo etiam pax rumpitur, licet vulneratus ille non remanſerit, & eius corpus tactum non fuerit. Corn. conſ. 51. num. 6. lib. 1. Vulpell. in tract. de promiſſ. q.

12 91. nu. 7. verſ. Sed inſultum † cum armis. Dummodo tamen promiſſio fuerit facta ſimpliciter, vel perſonaliter, quia non ſequuta offenſione per ſolam iaculationem non dicitur rupta pax, vel cautio. Hercul. de caut. cap. 25. n. 10. Vulpell. d. quęſt. 91. nu. 7. 8. vbi de communi, & reſponſ. 49. & 51. per totum, & 67. num. 5. vbi de communi, & reſponſ. 82. In princ. vbi refert quod ita tres alij inſignes Doct. conſuluerunt. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl.

13 180. nu. 10. 11. 12. Imo ex percuſſione† facta cum lapide ſine ſanguinis effuſione, cum talis percuſſio modicam inferat offenſionem pax, & cautio de nō offendendo non dicitur rupta, vt conſuluit Marſil. conſ. 80. nu. 31. ſeqq. cum quo tranſit communis opinio, & in iudicando, & conſulendo non eſſe ab iſta opinione communi recedendum teſtatur Herculan. de caut. de non offenden do cap. 26. num. 11. & cap. 27. ſub nu. 18. & num. fin. vbi loquitur quando lapides fuerunt reparati cum cappis, & eamdem opinionem ſequitur Farinac. d. quæſt. 107. num. 169. & num. 214. pro cuius veritate vide ea, quæ dixi ſupra in materia de modica offenſione in quęſt. 47.

14 Si vero fuerit archibuſium exploſum aduerſus aliquem, cum quo erat pax, licet nemo ex ipſa exoneratione ſclopi fuerit vulneratus tamen pax, vel cautio de non offendendo dicitur rupta. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pace q. 172. num. 13. vbi teſtatur ita iudicaſſe in Ciuitate Firmana. Vulpell. reſpon. 82. per totum, & reſponſ. 88. nu. 5. ſeqq. & in tract. de pace q. 91. num. 7. in fine, & nu. 16. & q. 101. nu. 10. Farinacc. conſ. 36. nu. 9.

15 Imo ex ſola directione archibuſij rumpitur pax. Farinacc. conſ. 36. nu. 6. ſeqq. & dixi ſupra in hac eadem q. in 3. caſu, & ſi fuerit appoſitus canis ſuper fucone.

16 Dummodo tamen promiſſio fuerit ſimpliciter concepta, ſecus ſi fuerit dictum non offendere in perſonam: quia ex ſola archibuſij exoneratione, niſi ipſa perſona tangatur, non rumpitur pax. Vulpell. in d. conſ. 82. & in q. 91. & q. 101. Hiet. Gabr. conſ. 171. n. lib. 1. vbi late Card. Tuſch. tom. 6. concluſ. 180. nu. 1. in verb. pax, & num. 12. latiſſime Petr. Caball. in quæſt. Crim. caſ. 152. per totum, quam declarationem propoſitis, & reprobatis contrarijs late tuetur Honded. conſ. 103. nu. 13. ſeqq. lib. 1. vbi etiam ponit caſum quando ex ſclopi exoneratione fuit vulneratus

17 equus, & equitans, & idem † dicit eſſe quando fuit promiſſum non offendere facto tantum, & in perſonam; ſecus ſi non fuerit dictum in perſonam; quia tunc non ſolum ex ſclopi exoneratione, ſed etiam ex ſola rotę exoneratione pax dicitur rupta. Vulpell. in d. quæſt. 101. num. 9. vbi teſtatur quod ita alias Piſauri obtinuit Claud. Bertazzol. in addit. ad patrem in conſ. 177. in litera B, in iſta materia ponit tres caſus, primus eſt in offenſione ſclopi, vt ex ea non dicatur rupta pax, ſecundus caſus directionis cum exoneratione rotæ, & in iſto cenſeatur fracta pax, tertius eſt ſimplicis directionis archibuſij, & tunc ex ea non dicitur rupta pax, etiam ſi fuerit promiſum ſimpliciter non moleſtare; quia dirigendo, & vlterius non

progrediendo cenſetur noluiſſe mole-
ſtare, & quia etiam ex graui ſuſpicio-
ne, niſi ad actum ſit deducta non rum-
pitur pax per doctrinam Bald. conſil.
195. laudare vos nu. 6. lib. 2. *Baiard.* ad
Iul. Clar. q. 47. nu. 44. Viui: deciſ. 368.
nu. 13. Farinacc. in d. q. 107. nu. 174.
ſeqq. & in conſ. 36. nu. 6. ſeqq. loquitur
in directione archibuſij cum demiſſio-
ne canis, & plus dicit quod iſto caſu
debet etiam in Vrbe verificari diſpoſi
tio ſtatuti Vrb. cap. 7. lib. 2. per quod
diſponitur, vt ſola armorum euagina-
tio ſufficiat, & multo magis ſufficere
debeat directio archibuſij cum demiſ-
ſione canis.

19 Si vero admenatio, vel iaculatio la-
pidis, vel alterius inſtrumenti facta, vt
grauior offenſa ſequeretur: quia per
vrtationem, admenationem, vel proie-
ctionem quis in flumen proijceretur,
vel ad lapidem collideretur; vel reti-
neretur in flumen, vt periret, vel ei da-
retur potio veneni, vt occideretur,
tunc pax diceretur rupta, Herculan. de
caut. cap. 25. nu. 10. in fin.

20 Quintus caſus erit in violentia fa-
cta alicui per ablationem rei ex mani-
bus illius, vt pax rupta dicatur. Bar. in
l. licitatio §. quod illicite verſ. ſi ali-
quid arripuerit de manibus ff. de pu-
blican. Claud. Bertazz. in addit. ad pa-
trem in conſ. 147. in litera *B*, circa me-
dium, vbi teſtatur quod eius pater Ro-
mandiolæ. Magiſtratum gerens con-
demnauit quemdam Francum ad pœ-
nam pacis ruptæ quia eripuerat Cy-
tharam violenter e manibus cuiuſdam
compræhenſi in pace, vbi ſubdit præ-
ſertim procedere quando vltra violen-
21 tiam pax † eſſet ſimpliciter concepta de
non offendendo, cum eo caſu pœna
committatur quando aliquid fit pro
22 quo pœna † venit imponenda. Idem ſi
promiſſio fuerit concepta per verba
prægnantia directe, vel indirecte, taci-
te, vel expreſſe, palã, vel alio quocunq;
modo, & forma, vel quæſito colore, quę
augent promiſſionẽ, & importãt omnes
modos excogitabiles; licet contrariam
23 opinionem † teneat Hercul. in tract. de
caution. cap. 35. nu. 1. ſeqq. ea ratione
motus; quia in huiuſmodi pænalibus
ſtipulatiouibus venit proprie illa offen
ſio, quæ infertur in perſonam, & per
ſimplicem ablationem rei ex manibus
non inferatur offenſa in perſonam, cum
ex ea, neq. dolorem, neque tumorem,
neq. liuorem corpus ſentiat; vt refert
Farinacc. in d. quæſt. 107. num. 172.
ſeq. vbi ſubdit poſſe iſtas opiniones
contrarias conciliari, vt prima opinio
procedat ſi agatur contra eum, qui
non deliquit, & qui promiſit non of-
fendere. Secunda autem ſi agatur
contra eum, qui non deliquit, & tene-
tur pro alijs, pro quibus promiſit. Et ſi
25 fuerit promiſſum non offendere in †
perſonam, vt poſt Hercul. in tract. de
caut. de non offenden. capit. 25. num.
10. firmat Farinacc. in d. quęſt. 107.
nu. 170.

86 Sextus caſus eſt in inſultu ſuper ve-
ſtibus facto, qui ſolet contingere ali-
quando cum percuſsione, & aliquan-
do ſine percuſsione, vt ſi quis alium
per pallium, vel mantellum trahat, &
in iſto caſu, quando quis trahit aliquẽ
per mantellum ſine percuſsione pax
rupta non dicitur, vt firmat Nic. Mor.
in tract. de treug. & pace q. 173. nu. 4.
& 7. vbi ſubdit quia ſciſsio veſtium
non eſt offenſio, quæ perſonæ noceat,
nec per tactum veſtis committatur va-
pulatio, & iniuria cap. nuper de ſent.
excomm. vbi Anch. Guid. Pap. q. 138.
Bal. in l. ſi quis per calumniam C. de
Epiſc. & Cleric. *Bertazzol.* conſ. 47. nu.
28. lib. 1. vbi concludit poſt alios, quos
allegat; quia non poteſt dici iniuria,
vel offenſa facta in perſonam, Aret. in
tract. maleficiorum in verb. per paucos
Auguſt. in addit. dicit hanc opinionem
eſſe veriorem. Claud. Bertazzol. in ad-
dit. d. conſ. 146. in litera B, circa prin-
cip. dicit hanc opinionem eſſe in pra-

ctica

ćtica obſeruandam, cum illam teneat
Bart. in l. licitatio §. quod illicite nu. 3.
ff. de publ. & vectigal. licet idē Claud.
Bertazz. in eadem addit. videatur te-
nere quod capiens aliquem per pannos
cenſeatur cepiſſe in perſonam, & offen-
ſio dicatur perſonalis ex *Bal.* & Aret.
opin. cum qua concordat hic in Vrbe
ſtatutum lib. 2. cap. 27. per quod diſpo
nitur quod pax, & cautio rupta dica-
tur, ſi pallium alterius quis iniurioſe
appræhenderit, vel equitantem per fre
num ceperit. *B*aiard. ad Iul. Clar. §. iniu
ria n. 1, 2. vbi allegat Vulpell. in tract.
de pace quæſt. 92. Adden. ad. Farinac.
conſ. 36. in litera B, in fine.

27 Quando vero inſultus ſuper veſti-
bus fit cum percuſsione etiam ſunt opi
niones hinc inde, ſi per d. percuſsionē
pax, vel cautio rupta dicatur, vt late
pro vtraque parte allegat Doct. Farin.
in d. q. 107. nu. 178. ſeqq. ad quem le-
ctorem remitto, & pro conciliatione
iſtarum opinionum adducitur Bar. in
l. licitatio §. quod illicite nu. 5. ſeq. ff.
de public. & vectig. vbi dicit quod ſi
agatur de exactione pænæ ab ipſo of-
fendente propter offenſionem ab ipſo
28 ✝ et factam, & tunc per ✝ ablationem
alicuius rei de manibus alterius, vel
per ſciſsionem veſtium dicatur facta
offenſa in perſonam; ſed ſi agatur de
exactione pęnæ a non offendente, quia
puta promiſit pro alijs de ſua domo, &
quia tractatur de odio irrationabili, vt
vnus teneatur pro delicto alterius, &
tunc non dicatur offenſa in perſo-
nam, & ſucceſsiue pax rupta non
reputetur, quam opinionem ample-
ctitur Vulpell. in tract. de promiſſ.
quæſt. 91. num. 1. in fin. num. 9. &
18. & latiſsime Honded. in conſil. 103.
num. 28. ſeqq. lib. 1. ad quod conſil.
in propoſito ſemper recurrendum
eſt, quia ſuo ſolito more articulum
bonis rationibus, & Doctor autho-
ritatibus comprobat, & cum hac di-
ſtinctionem pertranſit etiam Fari-
nacci. in dicta quęſtione. 107. num.
183.

29 Septimus caſus eſt in metu illato con
tra eū, cū quo aderat pax per quē pax
& cautio rupta dicitur. Ang. in l. ſi cū
exceptione §. ſatis etiam nu. 2. ff. quod
met. cauſ. quem ſequuntur Marſ. ſing.
337. nu. 5. & in Pract. crim. §. diligenter
nu. *90*. Pariſ. conſ. 165. nu. 3. lib. 4. Nic.
Mor. in q. *172*. nu. 13. verſ. & infert ſolo
metu. Tob. Non. conſ. 111. nu. 18. Lud.
a Pęguer. deciſ. 21. nu. 3. in princ. Fari-
nacc. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art.
14. n. 190. Viui. deciſ. *368*. n. *13*. Farin.
conſ. 31. n. 1. verſ. verum etiam, & conſ.
36. nu. 5. verſ. vbi dixit, & nu. *9*. Iacob.
Nouell. in *Pract.* crim. cap. fin. n. 68. *92*.
Hercul. de caut. cap. 26. nu. 14.

30 Quæ opinio declaratur tamen vt
procedat quando metus fuit deductus
ad aliquem actum ex quo veriſimiliter
aduerſarius potuerit habere iuſtum ti-
morem, ſecus nullo actu ſequuto. Vul-
pell. in tract. de pace q. 101. nu. 4; Marſ.
conſ. 21. num. 30. ſeqq. vbi dicit quod
ſimplex terror armorum, quia viderit
ſuum inimicum armatum, niſi pręce-
dant, vel appareant ſigna, & manifeſti
actus, quod ille armatus volebat offen-
dere non rumpitur pax, cum dicatur
metus ſupinus, & inconſiderabilis. Vul
pell. reſponſ. *67*. in princ. vbi loquitur
in eo, qui habuit ſimplicem ſuſpicio-
nem ſui inimici venientis poſt ipſius
terga cum archibuſio armati. Farinac.
in d. q. 107. nu. 197. Duen. reg. *192*. 4.
ampliat verſ. 2. intellige. Petr. a Plach.
in epithom. Delict. lib. 1. cap. *28*. ſub n.
18. Farinacc. conſ. *36*. nu. 10. ſeq. vbi lo-
quitur in deambulatione armatorum
31 prope domum ✝ aduerſarij, & quod non
puniatur in iſta materia affectus ſine
aliquo actu exteriori ad delictum or-
dinarum. Cephal conſ. 549. n. 117. lib.
4. Ac ſi fuerit promiſſum non offende-
32 re in ✝ perſonam, nec etiam per illatio-
nem metus pax diceretur rupta. Her-
cul. de caut. de non offenden. cap. 25.
num.

num.10.qui tamen loquitur de eleuatione manus. Farinacc.in d.q.107.nu. 200.ſed pro reſolutione iſtius declarationis ſunt videnda ea, quæ late poſui ſupra in hac eadem quæſt. caſ. 6. ſub num.27. ſeq.

Quæſt. LI.

Pax an rumpatur per mandatum datum ad offendendum.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum datum ad occidendum non ſequuto effectu non frangit pacem.*

2 *Quæ opinio procedit etiam ſi promiſſio fuerit facta de non offendendo, nec offendi faciendo, neq. offendenti conſentiendo, vt quis offendatur re, verbo aut facto.*

3 *Pax non rumpitur per conſilium, vel perſuaſionem de non offendendo, offenſa non ſequuta.*

4 *Nec etiam per aſsiſtentiam cum armis quando fuit promiſſum non offendere in perſonam.*

5 *Mandans etiam ſequuta offenſione non tenetur pœna pacis ruptæ quando ſimpliciter fuit promiſſum non offendere, ſecus ſi fuerit promiſſum non offendere per ſe, vel per alium.*

6 *Mandans ſi non promiſit non offendere; ſed ſolummodo mandatarius, non tenetur pœna pacis ruptæ.*

1 MANDATVM datum ad offendendum, vel occidendum non rumpit, neq. pacem, neq. cautionem non ſequuto effectu. Bero. conſ.202.in 1.dub.vol.3.Laderc.Imol. conſ.200.in fin. Farin.in q. 107. art.14. nu.205.de var.ac diuerſ.crim.qui allegat tantummodo ſupradictos duos Doctores: hanc eamdem opinionem ſequitur Bertazz.in conſ.243.in princ. vol. 2.vbi Claud.Bertazzol.in addit.refert quod D.Ioannes Maria Criſpus totum contrarium pronunciauit, quia tunc nō fuerat ei allegatum d. conſ. Bero. cum fuerit poſtea repertum, Card. Tuſch. tom.6.in verb.pax concl.180.nu.9. & in concl.182.nu.60.ſeq. Maſcard.de probat.concl.1102.nu.119.vol.2.qui ſe fundat in doctrina Hercul. in tract. de caut.de non offenden.cap.35.nu.3.qui loquitur in cautione, & non in pace, quæ facilius rumpitur.

2 Quę deciſio procedit etiam quando quis promiſit non offendere, aut offendi facere, aut conſentire, vt quis offendatur, re, verbo, aut opera, vt conſuluit Bero.in d.conſil.202.lib. 3. per totum, quem refert, & ſequitur Farinac. in d.q.107.n.205. Nec per† conſilium, 3 ſeu perſuaſionem de offendendo non ſequuta offenſa dicitur contrauentum promiſsioni. Bero. in d.conſ.202.lib.3. Hercul.de caut.cap.36.nu.10. Nec per aſsiſtentiam † cum armis dicitur rupta 4 pax, vel cautio, quando eſt promiſſum non offendere in perſonam Hercul. de caut. cap.25.nu.10.& capit.36.nu.19. Farinacc.d.q.107.nu.206.ſeq. Si vero offenſio† ſequuta fuerit tunc mandans 5 non teneretur ad pœnam fractæ pacis, & promiſsionis quando ſimpliciter fuit promiſſum nō offendere, ſecus ſi fuerit promiſſum nō offendere per ſe, vel aliū, aut de non offendendo, vel offendere faciendo, prout communiter apponi ſolet, quia tunc etiam mandans tenetur exequuto mandato, vt poſt Gozzad. conſ.31.nu.11.Hercu.de caut.cap.26. nu.1.ſeqq.& cap.36.nu.17.firmat. Farinacc.in d.q.107.nu. 208. Et ſi mandans non promiſit† non offendere, ſed 6 tantum mandatarius, tunc licet mandatarius teneatur ad pœnam conuentionalem, non tamen ad eam tenebitur mandans, qui nihil promiſit. Hercul in d.cap.

d cap. 26. num. 4. idem eſt in præſtante opem, & aſsiſtente frangenti promiſsionem, qui tenetur ad pœnam iuris communis, & non ad pænam conuentionalem. Farinacci. in dicta quæſtione 107. numero 209. & an ſtatutum loquens de percutiente, vel vulnerante in iſta materia pacis comprehendat mandantem dixi ſupra in quæſt.

Quæſt. LII.

Pax facta cum clauſula de non offendendo facto, & in perſonam quando rumpatur.

SVMMARIVM.

1 *Pax non dicitur rupta, niſi ſequuta offenſione in perſonam, quando quis promiſit non offendere facto tantum, & in perſonam; licet fuerint abſciſſe veſtes, & deuentum fuerit ad alios actus exteriores, de quibus ibi ponuntur exempla.*

2 *Pax non rumpitur etiam data offenſione in perſonam, niſi corpus fuerit læſum, data promiſſione de non offendendo facto tantum, & in perſonam.*

3 *Item iſto caſu etiam ſi fuerit occiſus equus, & non fuerit offenſa perſona equitantis, non dicitur rupta pax.*

4 *Quæ opinio magis procedit quando agitur de odio irrationabili, vt quis, teneatur ex promiſſione ſua pro delicto alterius.*

5 *Excommunicatus dicitur ſi quis acceperit veſtes, vel frenum equi clerici equitantis doloſo animo.*

1 VT pax iſto caſu rupta dicatur requiritur offenſa in perſonam, quę tangat ipſam perſonam. Vulpell. conſ. 82. nu. 5. ſeq. vbi dicit quod dictio (in) requirit tactum perſonæ, & in tract. de promiſſio. q. 91. nu. 8. firmat quod inſultus cum armis cum inſequutione, vel cum admenatione, veſtium ſciſſio, violentia occaſione rei, iaculatio, ſaxi proiectio, ſclopi, ſeu baliſtæ exoneratio, & ſimilia, ex quibus perſona non tangitur, non frangunt pacem: quę offenſæ omnes, licet perſonales dicantur, non ſunt tamen in perſonam, cum dicta dictio (in) in ſpecie noſtra perſonę tactum, & intrinſicitatem requirat, & ibi teſtatur de communi, latiſſime Gabr. conſ. 171. lib. 1. vbi loquitur quod per exonerationem ſclopi, ſi perſona non fuerit tacta pax non rumpitur. Vulpell. q. 88. nu. . & in tract. de promiſ. q. 101. nu. 9. vbi loquitur in ſola rotæ exoneratione, latiſſime reprobando omnia, quæ in contrarium adducuntur tradit Hond. conſ. 103. n. 13. ſeqq. vol. 1. vbi ponit caſum quando fuit vulneratus equus, & non equitans, & inter alios adducit Deci. conſ. 406. per totum. Cepha. conſ. 549. nu. 132. ſeq. conſ. 587. n. 41. Bero. conſ. 196. nu. 39. lib. 2. & conſ. 100. nu. 3. ſeq. lib. 3. Sim. de Pret. conſ. 188. nu. 8. ſeq. & nu. 23. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 180. nu. 1. & num. 4 & nu. 8. 9. 12. & 26. vbi loquitur etiam ſi fuerit deuentum ad actum proximum, quia fuit data pecunia Sicario, prout idem firmat Bero. conſil. 202. in princ. lib. 2. cum fuerit valde proxima maleficio, vt conſiderat reſpōdendo Pariſ. in d. conſ. 175. num. 18. vol. 4. *Ludoui. a Peguer.* deciſ. 21. nu. 6.

2 Et data huiuſmodi promiſſione de non offendendo in perſonam, licet corpus tangatur, pulſetur, vel percutiatur, niſi corpus lędatur non dicitur eſſe contrauentum promiſſioni: quia partes,

tes,quæ ita promiſſionem reſtrinxerũt, ad offenſionem,ex qua corpus lædatur intellexiſſe pręſumatur.Cephal.conſil. 734.num. 20. ſeq.lib.5.Honded.conſ. 103.nu.19.vol.1.vbi etiam alios concordantes allegat, & in ſpece Bald.in rubr.ff.ſolut.matr.n.9.Deci.conſ.406. nu.3. ſeq. Ang.de malefic.in verb.per pannos,&cappucium nu.1.in fin.Guid. Pap.deciſ.138.nu.3.Gabr.conſ.171.n. 3.& 4.lib.1.Sim.de Pret.conſ.188. nu. 11. Et etiam ſi fuerit equus percuſſus,
3 vel † occiſus,& non fuerit offenſa perſona,& non fuerit lęſum corpus equitantis non diceretur fracta promiſſio; cum illa offenſa licet ſit perſonalis,non tamen eſt in perſona. Aret.in d. tract. de malefic.d.nu.1.Bero. conſ. 196. nu. 30.lib.3.Hercul.de caut.cap.24.nu.3. & ſeqq.& cap. 25. num.6.ſeq.Nicol. Moron.in tract.de treug.&pac.q.173. nu.7.ſeqq.Vulpell.de promiſſ. q.91.n. 8.vbi dicit id colligi ex communi ſenſu Doctorum,vt promiſsio de non offendendo in perſonam non dicatur rupta, licet aliter ſit quando promiſsio fuerit ſimplex,vel de non offendendo in perſonam. Bertazzol.conſ.147. num.28. ſeqq.lib.1.Honded.d.conſ.103.n. 21. 22.23.& n.42.ſeq. Card. Tuſch. tom. 6.in verb.pax concl.180.n.11. 12. 26. 27.vbi ſubdit quod eadem neceſsitas tangendi perſonam in offenſa facta filio patris paciſcentis cum illa clauſula facto tantum, & in perſonam latiſſime Petr.Cabal.in q.crim.caſ.152.per totum, & præcipue ſub num.13. ſeqq. vbi recenſet plura exempla, ex quibus tamen non dicatur rupta promiſſio de non offendendo quando cantat in perſonam.

4 Quæ etiam opinio maxime procedit quando ageretur de odio irrationabili,vt quis teneatur ad pænam pro facto,& delicto alterius;&ſi ſi aliquis ex compræhenſis fregerit pacem, vt principalis, promittens cogendus non ſit ad ſoluendam pænam ex delicto illius,niſi ex propria, vera, & ſtricta offenſa,quę eſt,quæ fit in perſonam per læſionem corporis,& non per tactum veſtium, vel per læſionem circa cohærentias,vel equum,licet etiam ſint iſtę offenſiones perſonales,tamen non in potiori ſignificatu, prout eſt illa, per quam lęditur immediate corpus,vt late declarat Vulpell.in d.q. 91.num.7. ſeq.Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl.180.nu.19.Bero.conſ.199.num. fin.lib.3.Sim. de Pret.d. conſ.188.nu. 9.qui loquitur quando pater moleſtatur pro offenſione facta a filio,&latiſsime Honded.in d.conſ.103.nu.24.cum plur.ſeqq.& nu.42.ſeqq.& ibi reſpondet ad opinionem Innoc.& ſequacium in cap.nuper de ſent.excom.vbi voluit quod diſpoſitio Can. ſi quis ſuadente diabolo procedat,etiam ſi offenſio non
5 tangat perſonam Clerici, ſed eius veſtes, ſeu frenum equi, & ipſum impediat:quia ipſa opinio aut non eſt tuta, quia contra eam adeſt magis communis opinio,aut ſi illam ſequi velimus in practica,ob eius authoritatem ſit intelligenda,non de propria,vera,vel in potiori ſignificatu in perſonam illam lædendo,ſed de alia offenſione perſonali non ita ſtricta, & propria, cum in excommunicationem quis incidat ex ſola violẽtia clerico facta,licet lęſio corporalis non ſequatur,& in iſto caſu opinio Innoc. eſt communiter inter Doct. recepta,vt teſtatur Hier. Gabr.conſil. 171.nu.3.lib.1.Hond.dicto conſ. 103. nu.26.verſ.3. Card.Tuſch.in d.concl. 180.nu.16.

Sed ſi non ageretur de odio irrationabili,ſed de rationabili,vt principalis qui promiſit ipſe offenderit, teneretur ad pęnam conuentionalem,quamuis obligatio fuerit de non offenden-
6 do in perſonam,adhuc ipſe per exonerationem ſclopi contra eum, cum quo habet promiſsionem,& ſi ipſe tãgatur, vel veſtis,licet corpus non lędatur tamen pæna committatur, licet ſecus ſi

veſtis,

veſtis, vel perſona non fuerit tacta, vt tenet Hier. Gabr. in d. conſ. 171. num. 4. lib. 1. & ibi teſtatur de communi ſequendo opinionem Innoc. prout etiam illam ſequitur Card. Tuſch. in d. concl. 180. num. 21. cuius opinio per Doct. ſupra adductos, nec etiam in caſu iſto eſt tuta, vt teſtatur Honded. in d. conſil. 103. nu. 43. vol. 1. & ideo ſi ſtatutum obligaret patrem pro filio ad pænam; ad illius exactionem requiritur tactus perſonæ, quoad principalem, quo vero ad patrem, vel fideiuſſorem requiritur tactus veſtium, vel eorum, quæ circa perſonam ſunt, tanquam ſtatutum odioſum ita ſit reſtringendum ad tactum perſonę, Sim. de Pret. conſ. 188. n. 9. Card. Tuſch. in d. concl. 180. nu. 22. per caſum deciſum a Bar. in l. licitatio §. quod illicite ff. de Publican. & vectigal. & an ſtatutum puniens homicidiũ, vel aliud delictum compræhendat mandantem fieri tale delictum dixi ſupra in quæſt 40.

Quæſt. LIII.

Pax an dicatur rupta, ſi duo ſe percuſſerint, & non conſtat de aggreſſore.

SVMMARIVM.

1 *Pax non dicitur rupta quando non conſtat de aggreſſore, vel authore rixæ.*

2 *Incertitudo operatur, vt nemo ex conrixantibus puniatur.*

3 *Pœna conuentionalis parti applicanda non committitur; non conſtito de aggreſſore.*

4 *Pœna conuentionalis committitur quando conſtat per præſumptiones vnum fuiſſe aggreſſorem rixę.*

5 *Condemnatio in pęnam pecuniariam ſequi poteſt ex pręſumptionibus.*

6 *Pœna conuentionalis Fiſco applicanda committitur quando eſt author rixæ incertus.*

7 *Contrariam opinionem, vt nec etiam iſto caſu pœna Fiſco applicetur tenent ibi Doct.*

8 *Non conſtito de aggreſſore quilibet tenetur de vulneribus, & percuſſionibus illatis.*

9 *Pœna quando debetur Fiſco vna tantũ ſolutio ſufficit per quemlibet conrixantem facta.*

1 SI duo pacem, vel treugam fecerunt, & promiſerunt ſe non offendere ſub certa pæna, & poſtea ſe inuicem offenderint, & minime conſtet quis prior offenderit, nullus eorum tenebitur de pace, vel treuga, aut promiſsione rupta, gloſſ. in l. 1. §. cum arietes ff. ſi quadrupl. pauper. feciſſ. dicatur, vbi Bar. num. 2. & Florian. ſub. nu. 5. Roman. in l. ſemel mora nu. 17. verſ. tu autem ff. ſol. matr. Corn. conſ. 51. nu. 5. verſ. & hinc eſt lib. 1. Tiraq. in tract. de pæn caſ. 62. nu. 2. verſ. ex hoc autem, & de iure primogen. q. 17. in. 6. opin. n. 16. Iul Clar. §. fin. q. 47. nu. 10. verſ. ſed hic quęro Nicol. Moron. in tract. de treug. & pace q. 167. nu. 1. ſeq. Riminal. Iun. conſ. 1. nu. 43. lib. 1. conſ. 361. nu. 20. ſeq. Bertazzol. conſ. 46. nu. 7. vbi de communi, Iul. Feret. tit. de ferijs. n. 184. vbi de communi. Honded. conſ. 89. nu. 13. vbi etiam de communi vol. 2. Farinacc. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 33. num. 4. 5. 6. vbi etiam refert Doct. teſtantes de communi, & Doct. etiam adducti per Petr. Caball. in quæſt. crim. caſ. 102. n. 1. qui etiam teſtantur de communi. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 182. nu. 12. vbi etiam de communi, & num. 44. vbi pariter de communi: Ea
2 ratione†mori ne propter incertitudinem innocens damnetur l. abſentem

ff. de

ff. de pæn. & quia præſumptionibus quis non eſt ſeueriſſime iudicandus, vt late ſcribit Rim.Iun.in terminis huius quæſt.in d.conſ.361.n.21.ſeqq. Petr. Caball. in d.caſ.101.n.2.&reſpectu pœnæ parti applicandæ ſine altercatione tranſit iſta communis opinio, vt nemo eorum de fractione pacis puniatur.Cepha.conſ.35.n.31.ſeq.Vulpel.in tract. de promiſſ.q.106.n.1.in fi.Farinac.de var.& diuerſ. crim. q.107.art.33.nu. 458. Baiard.ad Iul.Clar.q.47.nu.47. §.fin.Petr.Caball.in d.caſ. 102.nu.3.

4 Quæ communis concluſio reſpectu pœnæ pecuniariæ,&non corporalis pro fractione pacis videtur limitari, ſi præſumptiones vrgeant potius contra vnã partem, quam contra aliam; quia tunc,illa pars,contra quã præſumptiones vrgent pœnam ſoluit, vt declarat. Ant.Galeaz.Maluaſ.conſ.25.num. 6.a qua opinione non videtur diſſentire Vulpell.in tract.de promiſſ.q.106.nu. 1.verſ.niſi ſaltẽ probabilibus coniecturis,& n.4.verſ.ſi ſaltẽ probabilibus argumentis de aggreſſore nõ liqueret,vt refert,& ſequitur Farinacc.in d.q.107. nu. 458.& etiam conſiderat Petr. Caball.in d.caſ.102.n.22.& Card. Tuſc. tom.6.in verb.pax concl.182.num.46. ſeq.dicit quod author rixę,& qui primus offendit de pace rupta tenetur,& ibi teſtatur de communi.

5 Quę limitatio iudicio meo non cõuenit dictę communi concluſioni,quia tunc caſus non eſt amplius incertus quando præſumptiones grauant alterum ex conrixantibus; quia per dictas præſumptiones res efficitur clara, vt deinde ſequi poſſit condemnatio in pęnam pecuniariam, late Menoch. de arbitr.caſ.363.num.19.lib. 2.Petr. Caball.in noſtris terminis in caſ.102. num.14.verſ.& dicit Corneus, Hercul. de caut. cap. 30. ſub num. 6. ſed non in aliam pænã corporalem pacis ruptæ Iul.Feret.tit.de ferijs.n.184. in fin.

6 Item declaratur ac limitatur, vt illa cõmunis concluſio non procedat reſpectu pœnæ Fiſco applicandę, quia tunc vterq.ex rixantibus eſſet condemnandus,cum vterq. dederit operam rei illicitæ,&nihil ſit,quod cum Fiſco compenſari poſſit, qui in aliqua culpa non fuit, nec contrauenit; ſed obſeruauit, & ſemper obſeruat Iul.Clar.§.fin.d.q. 57.n.10.verſ.& hæc quidem. Cephal. conſ.31.nu.31.ſeqq.Menoch.de arbitr. caſ.463.nu. 18. lib. 2.Vulpell. in tract. de promiſ.q.106.n.3.vbi teſtatur quod in Auditorio Vrbini dũ Fiſci partes tueretur obtinuit, & pluries iudicauit, & reſp.50.n.1.ſeqq.& reſpo.86. Baiar.ad Iul.Clar.§.final.q.47.nu.47.& nu.56. verſ.ad.quod.Farinac.in d. q.107.nu. 457.Hond.conſ.89.nu.12.vol.2.Petr. Caball.in d.caſ.102.nu.6. vbi teſtatur ita audiuiſſe alibi ſic quoque iudicatum fuiſſe,& per totum illum caſum tuetur latiſſime hanc opinionem, & illam a contrarijs defendit.

7 Contrariam opinionem quod nec etiam reſpectu Fiſci pœna fractę pacis ratione incertitudinis debeatur, nec Fiſcus in caſu dubio ſit ſpecialiter priuilegiatus, ſed vtatur iure priuati, & teneatur probare fundamentum ſuę intentionis quod fuerit contrauentum promiſſioni, late concludit Nic. Mor. in tract.de treug.& pac.quæſt.168.nu. 1.2.4.5.Hercul.de caut.cap.30.n.10. verſ.prædicta autem procedunt,& eãdem opinionem ſequitur Riminal.Iun. conſ.361.nu.21.ſeqq.vol 4.Farinac. in d q.107.nu.459.Baiard.d.q.47.num. 56.verſ.ibi tamen illud habet locum. Bertazzol.conſ. 48.num.7.ſeq.& conſ. 48.num.ſeptimo & octauo verſ. ſed licet lib.1.& Claud.Bertazzol.ad conſ. 299.in litera A, verſ. ptimus eſt caſus lib.2.Card.Tuſch.tom.6.in verb. pax concl.182.nu.45. Imo ipſe Vulpell. in d.q.106.nu.4.fatetur,vt ratione incertitudinis nemo poſſit reputari fidei, ac pacis fractor, quomodo omnes igitur debent puniri de pace fracta ad pœnã con-

conuentionalem, quam conſiderationem ad Vulpell. facit Farinacc. in d. q. 107. n. 456. in fin. Imo etiam ego hanc opinionẽ amplector, & Doctores, qui dicunt quod reſpectu Fiſci poſſet imponi pæna publica, non intelligunt de pæna conuentionali, ſed de alia pæna, quæ infligi poteſt de iure cõmuni pro vulneribus, & percuſſionibus hinc inde illatis, in quibus non fit compenſatio reſpectu Reipublicæ, vt poſt Bal. in l. ſemel. ff. ſol. matr. declarat Rimin. Iun. in d. conſil. 361. nu. 26. lib. 4. vbi etiam teſtatur quod Menochi. in alleg. caſ. 363. qui aliter tenuit errauit; Bertaz-
8 zol. d. conſil. 87. num. 7. & ita † quotidie in actu practico obſeruatur in percuſſionibus, & vulneribus, vbi non conſtat de aggreſſore omnes puniuntur, ſi ab vtraq. parte ad ſunt percuſſiones, & vulnera; & ſi ab vna tantum parte extant, altera punitur; ita teſtatur Petr. Caball. in d. caſ. 102. num. 16. Card. Tuſch. tom. 6. in verbo pax concluſ. 182. num. 45. in fin. Sed ſi velimus adhærere opinioni con-
9 trariæ, non credas quod † Fiſcus ab vtroq. capiat integram pænam conuentionalem ſibi applicandam, ex eo quod vterq. tenetur; quia imo debet eſſe contentus vna tantum pæna, ad quam omnes in ſolidum tenentur. Corn. conſil. 7. ſub num. 7. lib. 3. conſ. 198. num. 18. in fine, & num. 19. nec in hoc caſu dubio debet capere plus, quam haberet in caſu certo, ſi haberetur author rixæ, & aggreſſor, vt animaduertit idem Petr. Caball. in d. caſ. 102. nu. 22.

Quæſt. LIV.

Pax facta inter plures inimicos cum promiſſione de non offendendo, neque in perſona, neque in bonis ſub certa pæna toties committenda quoties fuerit contrauentum, an ſequuta offenſione per aliquos de vna parte in perſona, & bonis, duplex pæna debeatur vna pro perſona, & altera pro rebus, an verò vna tantum.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de non offendendo neq. in bonis, neq. in perſonam ſi ſequatur homicidium cum derobatione, an plures pœnæ debeantur, vel vna tantum; aliqui tenent quod duæ debeantur pœnæ.*

2 *Alij tenent quod vna tantum pœna debeatur.*

3 *Declara late, vt ibi.*

1 FACTA pace inter quoſdam inimicos cum promiſſione de non offendendo in perſona, neq. in bonis ſub certa pæna toties committenda quoties contra factum fuerit, ſi illi de vna parte occidant vnũ & domum eius de altera parte poſtea inuadant, deripiant, & expolient, fuit dubitatum an duplex pæna ſit commiſſa, videlicet homicidij, & ſpolij, an vero vna tantum, & Bal. in conſil. 337. lib. 4. arguit quod duæ pænæ debeantur, cum ſint plura delicta; vnum homicidij, alterum robariæ, & numerus deiictorum inducat numerum pœnarum. l. nunquam plura ff. de priuat. delict. l. ſi quis homicidij C. de accuſat. & quia etiam duo ſunt capita promiſſionis, vnum de offenſione perſonę, alterum de rebus, & in vtroq. fuit contrauentum; vnde ex quolibet pæna debetur; cum actũm ſit; ſi ſæpius committatur. l. ſi duo rei ſint §. fin. ff. de arbitr. Soccin. in cap. ea

quæ num. 12. de pæn. Baiard. ad Iul.
Clar.q.84.n.15.in princ.§.fin. vbi po-
nit exemplũ poſt Alex. de Neuo conſ.
93.in illo, qui tapuerat mulierem, &
furtũ fecerat,& muros Ciuitatis aufu-
giendo tranſcenderat,&quaſdã clauſu
ras aperuerat, vt pluribus pœnis de-
beat puniri,cum pæna vnius delicti,pæ
na alterius delicti non tollatur.

2 Pro contraria opinione, quod vna
tantum pęna committatur;quia defun
ctus compræhenſus in pace fuit prius
occiſus, quam committeretur furtum,
vel rapina: & ſic morte illius pax fuit
finita. Rimin.Iun.conſ. 499.num.83.
vol.5.vbi quod magis conueniret iſta
expoſitio quando omnia diſpoſita
in inſtrumento pacis referantur ad vi-
uentes, licet fuerit dictum, quod per-
petuo pax eſſet duratura; quia intel-
ligitur perpetuo duratura,ideſt dum
vixerint: Vnde non potuit amplius
rumpi iam mortuo §. deinceps. auth.
de nupt. & omnes pęnę in futurum
committendæ fuerunt etiam extin-
ctæ l. verum §. primo ff. de minor; li-
cet forſan dici poſſet, quod imo mor-
tuus offendatur,& cadaueri fiat iniuria
l.1.§. quoties ff. de iniur. l. qui ſepul-
chra C.de ſepulchr.violat.&defunctus
dicatur habere amicos,& inimicos l.1.
§.eligitur autem ff.de ventr.inſpicien.
nec diſſentit quod pax ſit tranſitoria
Nicol.Moron.in tract.de treug.& pac.
q.80.nu.11.

3 Qui Bald. in dict. conſ. 387. lib. 4.
diſtinguendo concludit ſi rapina, vel
furtũ pręceſſit homicidiũ,duę debean-
tur pęnę,cum fuerit cõtrauentum duo-
bus capitulis l.ſi alius §.eſt & alia verſ.
quod ſi nullo ff. quod vi, aut clam.
Si vero prius fuerit commiſſum homi-
cidium, & deinde ex interuallo fuit
derobata domus, vel commiſſum fur-
tum,vna tantum pæna pro homicidio
debeatur,furtum poſtea commiſſum
non rumpat pacẽ,cũ iã per mortẽ fue-
rit extincta,& quod non eſt rũpi nõ po
teſt.l.nam §.poſt defunctum ff.de in of
fic.teſtam.l.decẽ ff.de verb.oblig.Mar
ſil.conſ.125.n.45.& defuncto non fiat
amplius,neq.furtum,neq. offenſa,neq.
iacent hęreditati,quę vim pati non di
citur l.1.§.ſcæuola ff.ſi quis teſtamen-
to,l.a Titio,& l.hæreditariæ ff.de furt.
Si vero homicidium, & furtum ſimul,
vel in continenti furtum poſt homici-
dium fuerit commiſſum,duę debeãtur
pænę;quia totum factum reputatur pa
ce exiſtente l.qui duos ff.de manumiſſ.
teſtam.l.nunquam actiones, vbi gloſſ.
ff.de act. & obligat. & in continenti
dicatur in propoſito factum quan-
do in eodem loco, & ſine interuallo
temporis ſequitur, ita quod actus
fuerint continui,& homicida non deue
nerit ad actus extraneos.l. quod ait §.
fin. ff. de adult.quod conſ.Bal. tãquam
famoſum refert Petr.Bell.in tract.de re
milit.par.10.tit.2.nu.111.verſ.tractat
aliam notabilem quæſtionem. Qui ta-
1 men inquit in hac quæſtione credere
latius diſtinguendum: nam ſi ſint mul-
ti contrahentes ex vtraq. parte, prout
præſupponit Bal. in narratione facti,
ſi vnus occidatur, cęteri offendantur,
etiam ex rapina, morte ſequuta, etiam
ex interuallo, ex qua offenſione occi-
dentes contra faciant capitulo, quo
promiſſum eſt etiam in bonis non offen
dere. Vnde ſit æquius,& iuſtius dicere
vtramq. pęnam commiſſam:nec eſt cõ-
cludens ratio dicere ruptam,&ſublatã
pacẽ propter homicidiũ,& conſequen-
ter illi iam vltra non poſſe contra fieri:
quia propter clauſulam illam quod to
ties pęna committatur quoties fuerit
contrafactum,poteſt pæna ſępius com-
mitti d.l.ſi duo rei §.fin.ff.de arbitr.&
ibi ſcribent;maxime contra ipſum vio-
latorem. Alex.in conſ.115.nu.9. verſ.
nec his lib.4.Muſchatel.in pract. fide-
iuſſ.in prima pat.15.mod.nu.7.ſeq.vbi
concordantes allegat,late Petr.Cab.in
q.crim.caſ.189. nu. 4. vbi refert quod
Muſcatel. inquit in caſu Bal. qualiter
ſæde-

fœdera pacis eſſent concepta: quia vbi ex offenſa facta in perſonam, aut bona vnius ex vna parte, fieret offenſa omnibus illius parti, quod facti ſeries innuit, tunc etiam ſi non committeretur pœna propter bona rapta ex interuallo poſt mortẽ, eo reſpectu, quod in eis, neq. furtum, neq. rapina committitur, cum hæreditas ſit iacens iuribus ſupra citatis, fieret tamen iniuria ſuper extantibus ex illa parte offenſa, & eorũ reſpectu commiſſa eſſet pæna, cũ, vt ſubdit n.112. hęc ſit vna pax quoad omnes contrahentes, non autem ſint tot paces, quot perſonæ contrahẽtes, ſecundum Corne.conſ.248.nu.8.lib.4. Quæ quidem conſiderationes Petr. Caball.in d.caſ.189.n.5. dicit ꝙ ſibi magnopere placent, cũ ſint palpabiles, nec ab illis, ſi caſus occureret, recederet, & preſertim ſi qualitercũq. colligi poſſet animus occidentiũ etiã derobandi, vt ſentit Doueſcal.in add. ad d.conſ. Bal. vbi formaliter inquit, etiã quod rationes Bal ſint probabiles, ex facto tamen conſideraret pænas, vt ſi homo vnius partis occiſus eſſet vt derobaretur, & ſic qualitatem perſonarum inſpiceret, ſed Car.Tuſ.tom.6.in verb.pax concl. 182.nu.27.28. 29. ſequitur diſtinctionem ſupra factam ex auctoritate Bal.in d.conſ.387.lib. 4.

Quæſt. LV.

Ad rumpendam pacem qui actus requirantur, & ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de non offendendo ſimpliciter, inducit fracturã pacis per omnẽ offenſionẽ factã prouenientem ex actu aduerſarÿ prouocante ad iracundiam, etiam ſi actus non fuerit punibilis.*

2 *Contrariam opinionem, vt etiam iſto caſu requiratur offenſio in perſonam.*

3 *Conciliatio iſtarum opinionum.*

4 *Promiſſio de non offendendo perſonaliter, aut perſonam cõpræhendit offenſionem etiam ſi corpus non tangatur.*

5 *Promiſſio de non offendendo in perſonam requirit offenſum per tactũ perſonæ, cum dolore, liuore, tumore, aut ſanguinis effuſione.*

6 *Offenſio in perſonam etiã dicitur quãdo tãgitur res corpori cohærens inſeparabiliter, prout ſũt pili, capilli, & vngues.*

7 *Offenſio in perſonam diſtinguitur de odio irrationabili, vel rationabili.*

8 *Promiſsio de non offendendo quomodocunq. qualitercunq. vel per alia ſimilia verba vniuerſalia, & geminata comprehendit omnem offenſionem prouenientem ex actu aduerſarij prouocante ad iracundiam.*

PRO vera reſolutione pręſentis quęſtionis ſunt verba inſtrumenti pacis, vel promiſſionis inſpicienda; & poteſt contingere quod promiſſum fuerit primo ſimpliciter non offendere, ſecundo non offendere in perſonam tertio non offendere perſonaliter, vel perſonam, quarto per verba vniuerſalia, & prægnantia, ac geminata non offendere qualitercunq. quomodocunq. directe, vel indirecte, nec aliqua cogitata, uel non cogitata cauſa.

1 Circa primũ quando fuit promiſſum ſimpliciter non offendere, nulla adiecta qualitate perſonæ, ſeu perſonaliter, ſeu in perſonã, & tũc fuit prima opinio vt veniat omnis offenſio proueniẽs ex actu aduerſarij ad iracundiam prouocante, & punibili. Bero.conſ.292.nu.1. lib.3. Ruin.conſ.71.n.1.lib.3. Pariſ.cõſil.165.n.4.lib.4. Hercul.de cau.c.25 nu.1. Tob.Non.conſ.111.n.8. Vulpel. reſp.51.nu.9.& reſpon.82. n.3. ſeqq. Bertazz.conſ.147.n.26.& ibi Claud.in lit. B.verſ.2. ibi promiſsũ fuerat lib.1. Surd.deciſ.Mantua.79.nu.1. Farin.de var.ac diuer.crim.q.107.art.13.n.142. & n.153.ſeqq. Hond.conſ.103.nu.13.

lib.1.cum vere offenſio dicatur quicquid alium ad iuſtam turbationē prouocat,& quę pœnam meretur,licet largo modo dicatur offenſio, etiam quæ pœnā nō meretur, vt poſt Bar.Florian. & alios bene declarat Marſil. in tract. Bann.in verb ab offenſis n.1.& tradūt Doctores in locis ſuperius adductis, & ſic intelligatur non ſolū de offenſione, quę fit ꝑ tactū corporis in perſonā,ſed etiam de ea,quæ fit perſonæ,aut perſonaliter.Bero.d.conſ.202.n.22.& n.29. lib.3.Lad.Imo.cōſ.200.n.1. vbi inquit quod promittens non offendere ſimpliciter,intelligitur promittere,vt non offendat perſonam.Vulpell.d.reſponſ. 84.n.4.5.Card.Tuſch.tom.6. in verb. pax†concl.180.n.10. & latiſſime Petr. Caball.in quæſt.crim.caſ.152. nu.18.

2 Altera fuit opinio,vt in ſimplici promiſſione de non offendendo requiratur offenſio in ꝑſonā.Hercu.de caut.c.25. nu.1.poſt Beltram. & Caſtren. in locis per eū relatis,& c.27.n.18. verſ. & ſic offenſio proprie in perſonā,& c.35.nu. 1.vbi declarat quod offenſio erit in perſonam quando ex percuſſione prouenit dolor,tumor, liuor, vel ſanguis, nec diſſentit ab hac opinione Sim. de Pret.conſ.188.n.1.9.ſeqq.&n.23.ſeqq. vt refert Farin.d.q.107.ar.13.nu.155.

3 Pro concordia deducitur illa diſtinctio de odio rationabili de eo,qui promiſit ꝑ ſe tātū nō offendere,& offēdit, & tūc ꝓcedit prima opinio,vt intelligatur cōtrauētū per offenſionē perſonæ, ſeu perſonaliter, ſecus quādo tractatur de odio irrationabili de eo,qui ꝓmiſit pro alijs,quia tunc non dicitur cōtrauentū promiſſioni, niſi offenſio fiat in perſonā,vt declarat Farin.in d.q. 107. nu.156.& ego late dixi ſupra in q.52. ſub nu.5.ſed ad excuſandum a pœna fractæ pacis ſufficeret qualibet offenſio,licet non fuerit punibilis, & ſecundum largam ſignificationem, vt late dixi ſupra in quæſtione 44. ampl. 5.

4 Circa vero ſecundum caſum de promiſſione de non offendendo perſonaliter,aut perſonam,tunc dicitur fieri offenſio perſonæ, ſeu perſonaliter etiā ꝙ corpus non tangatur,nec aliquem dolorem ſentiat.Bal.in l.ſi qua n.1. in ſi. verſ.item dicit C. de Epiſc. & Cleric. Hercul.de caut.cap.24.n.4.& c.25. n. 6.ſeqq.Cephal.conſ.190.n.16.ſeq.lib. 2.Vulpell.reſponſ.82.nu.5.Farinac. in d.q.107.n.150.& nu.152.Card.Tuſc. d.concl.180.nu.11.vbi ponit exempla in ſolo inſultu cū armis,in ſola ablatione pilei,bireti,in iactu lapidis,cultelli, in exoneratione ſclopi,itē ſi veſtis,& nō perſona tāgatur,& ego late dixi ſupra in quæſt.52. vbi multa exempla poſui.

5 Circa tertium caſum de promiſſione non offendendi in perſonā, & tunc pax non dicitur rupta,neq. contrauentum promiſſioni, niſi corpus tangatur ac lędatur propter illā dictionē,in,adiectam perſonæ,quæ denotat offenſionē intrinſecam per tactū corporis,& quod patiatur corpus ex percuſſione dolorem,liuorē,tumorem, aut ſanguinis effuſionem.Hercul.de caut.cap.24. nu. 4.& 6.cap.25.nu.6.ſeqq.cap.27.n. 3. cap.35.num.1.verſ. quod requiratur. Nicol.Moron.in tract.de treug.& pac. q.173.nu.3.7.Cephal.conſ.190.nu. 8. lib.2.& conſ.549.nu.108.ſeqq. lib.4. Vulpell.reſponſ.72. num.9.& in tract. de promiſſio.q.91.nu.8.& 17.vbi de communi,& quęſt.101.nu.10.Farinac. in d.q.107.num.149. Lad. Imol.conſ. 200.n.1.verſ.in qua re,latiſſime Honded.conſ.103.num.17.ſeqq. & Card. Tuſ.tom.6.in verb.pax concl.180.nu. 1.ſeqq.vbi ponit plura exempla, & n. 12.vbi dicit ꝙ iſto caſu requiritur tactus perſonę,& ꝙ magis ſtricte in Prætoria ſtipulatione coacta,quam in pace voluntaria requiritur offenſio, latiſſime Petr.Caball.in q.crim.c. 152.per totum,ſed præcipue ſub nu. 8. ſeqq.& dixi ſupra in q.52.

6 Imo etiam dicitur offenſio in perſonā quādo tāgitur res corpori cohærēs in ſe-

ſperabiliter, prout ſunt pili, capilli, & vngues. *Bar.* in l. licitatio §. quod illicite num. 5. verſ. quandoq. offenſa in perſonam ff. de public. & vectigal. Herculan. de caut. cap. 24. nu. 8. & cap. 25. nu. 7. Vulpell. d. quęſt. 91. num. 4. Viui. deciſ. 368. nu. 1. verſ. contrarię ſententię. Farinacc. d. quæſt. 107. num. 149.

7 Item ſi de odio † irrationabili, vt vnus teneatur pro delicto alterius, & tunc non dicatur offenſio in perſonam, niſi corpus tãgatur, & lædatur; ſecus ſi agatur de odio rationabili, vt quis teneatur de proprio delicto: quia tunc verbum, in perſonam, non accipitur ita ſtricte, ſed ſiue corpus rangatur, ſiue etiam res corpori cohærens, prout ſunt veſtimenta, ſecundum Bar. in d. §. quod illicite nu. 5. ſeq. Farin. in d. q. 107. nu. 248. 151. Card. Tuſch. d. concluſ. 180. num. 19. 20. per illam regulam, vt mitius agatur cum fideiuſſore, quam cum principali, & ego late dixi ſupra in quæſt. 52.

8 Circa quartum caſum quando quis promiſit non offendere per verba vniverſalia pręgnantia, & geminata, vt puta quocunq. modo, qualitercunq. directe, vel indirecte, aut his ſimilibus modis, & tunc dicatur contrauentum promiſſioni per quamcunq. offenſionẽ in perſonam, ſeu perſonę, vel perſonaliter illatam, & per omnem offenſionem prouenientem ex actu prouocante ad iracundiam, & punibili cum iſta verba augeant promiſſionem, & importent omnes modos excogitabiles, vt poſt Deci. in conſ. 36. in princ. Ang. conſil. 287. vol. 3. Cephal. conſil. 14. vol. 3. Marſil. in l. vnius §. cogniturum num. 23. ſeqq. ff. de quæſt. declarat Claud. Bertazzol. ad Patrem in conſil. 147. in litera B. verſ. tertio promiſſum fuerat, Ludouic. Peguer. deciſ. crim. 21. num. 6. Farinacc. d. q. 107. num. 157. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax. concl. 180. num. 38. poſt Barbat. conſ. 11. num. 19. lib. 4. & de iſtis verbis geminatis vniuerſalibus, & pręgnantibus vide late Maſcard. de probat. concl. 1162. num. 89. ſeqq. vol. 2. & Petr. Caball. in quęſt. crim. caſ. 152. nu. 17. vbi dicit quod in iſtis terminis loquitur Ludou. a Peguer. deciſ. 21.

Quæſt. LVI.

Pax an per coitum, vel copulam carnalem habitam cum perſonis illius, quem non offendere promiſit, rumpatur.

SVMMARIVM.

1 *Pax per adulterium, vel ſtuprum non rumpitur, ſecundum vnam opinionem.*

2 *Quia cenſetur potius ardore libidinis, quam animo iniuriandi commiſiſſe delictum adulterij, & ſtupri,*

3 *Contrariam opinionem quod pax frangatur per adulterium, & ſtuprum tenent ibi Doct.*

4 *Quæ contraria opinio magis procedit quando fuit promiſſum non offendere, nec in perſonam, nec in rem.*

5 *Pax rumpitur etiam per lenocinium commiſſum occaſione adulterij.*

6 *Adulterium, & ſtuprum in propoſito quoad fracturam pacis conſideratur in vxore, in ſorore, in filia, in nuru, & in nepte ex filio ipſius paciſcentis.*

7 *Opinio negatiua quod pax non rumpatur per ſtuprum, vel adulterium eſt magis communis.*

8 *Quæ opinio negatiua procedit etiam ſi fœmina fuerit rapta per vim, & percuſſa, quod adhuc non rumpitur pax.*

9 *Contrariam opinionem quod per raptũ cum violentia rumpatur pax tenent ibi Doct.*

10 *Author ſequitur primam opinionem, vt non dicatur rupta pax.*

11 *Maritus, & pater reſpectiue agunt pro adulterio, & ſtupro actione iniuriarum contra adulterum, & ſtupratorem.*

12 *Pax rumpitur per adulterium quando fuerit facta occaſione adulterij.*

13 *Quia iterum committens adulterium cenſetur feciſſe occaſione iniuriandi.*

14 *Pax dicitur rupta ob ſolum oſculum quando fuit facta propter actus impudicos.*

15 *Pax rumpitur per adulterium, vel ſtuprum quando conſtat quod fuerint commiſſa cauſa iniuriandi.*

16 *Animus colligitur ſignis, & coniecturis an fuerit iniuriandi, vel cauſa libidinis, & ibi ponuntur exempla.*

17 *Struprum, & adulterium ſecundum aliquos præſumuntur potius commiſſa animo iniuriandi, quam cauſa libidinis.*

18 *Contrariam opinionem tenet ibi Doct. quæ eſt magis communis.*

19 *Vnum, & non plura delicta, & minus, & non maius delictum in dubio præſumitur quis voluiſſe committere.*

20 *Adulterium, & ſtuprum præbent marito, & patri iuſtam cauſam offendendi ſine incurſu pacis ruptæ.*

21 *Pax per vitium nephandum dicitur rupta, etiam ſi fuerit commiſſum cauſa libidinis.*

22 *Contrariam opinionem tenet ibi Doct.*

1 COPVLA carnalis habens qualitatem adulterij, vel ſtupri cum muliere illius, cum quo quis pacem iniuit, an operetur, vt pax violata dicatur, & prima opinio fuit negatiua vt per adulterium commiſſum cum vxore illius, vel per ſtuprum cum puella eiuſdem, cum quo fuerat inita pax, non rumpatur, vt videtur annuere Luc. de Penn. in l. vnic. nu. 43. in princ. C. de publ. læti. lib. 12. inquiens maritus non poteſt dici offenſus, quia offenſio nō fuit in pſona ſua, ſed in vxore, quę eſt ſeparata, & diuerſa ab eo; nec in rebus quia vxor appellatione rerum viri nō continetur, nec erit audiendus maritus, qui pœnam promiſſam non erubuit ad commodum ſuum propenere; eamdem opinionem ſequitur Io. Andr. in cap. fruſtra nu. 1. verſ. ſecunda quæſt. & num. ſeqq. vbi confutatis contrarijs in hac opinione per tria fundamenta reſidet in tit. de regul. iur. in 6. *Bar.* poſt Guid. de Suzar. in l. verum nu. 4. ff. de furt. vbi inquit potius cenſetur ardore libidinis,
2 quam animo iniuriandi adulterium commiſſum. Vulpell. in tract. de pace q. 43. nu. 1. ſeqq. vbi hanc opinionem tanquam receptiorem ſequitur Iul. Clar. §. fin. q. 47. nu. 12. vbi Baiard. nu. 65. in fin. teſtatur de magis communi Viui. opin. 566. nu. 5. vbi etiam de magis communi Farinacc. in tract. de var. diuerſ. crim. quæſt. 107. art. 16 n. 227. vbi multos alios allegat teſtantes de communi, & de magis communi. Maſcard. de probat. concl. 1162. num. 132. vol. 2. vbi dicit; quia principaliter non fecit animo offendendi, ſed explendi libidinem ſuam; & quamuis in conſequentiam fuerit ſequuta iniuria, & offenſio patris, vel mariti, attenditur quod principaliter fuit actum, & non quod venit in conſequentiam ad rumpendam pacem. Hercul. de caut. de non offend. cap. 17. nu. 6. vbi concordantes cumulauit Laderch. Imol. conſ. 200. nu. 1. vbi etiam de communi Mandoſ. in add a Roman. in conſ. 183. in verb. eſſe fractam, vbi allegat Doct. pro vtraq. parte, ſed, firmat hanc eſſe magis communem opinionem, & idem repetit in verb. cęterum, & Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 182. nu. 34. vbi etiam de magis communi: Baiard. §. adulterium num. 74. in add. ad Iul. Clar.

3 Contrariam ſententiam late tuetur, vt

vt per dictum adulterium pax rupta dicatur, Luc. de Penn. in l. vnica num. 54. verſ. in contrarium C. de public. lętit. lib. 12. per ſolidiſſimas rationes lōga ſerie per eum relatas, quam opinionem ſequuti fuerunt Io: Fab. in l. denũciamus num. 8. C. de his, qui ad Eccl. confug. Ant. Aug. Ariminen. & add. ad Alex. in locis relatis per Vulpell. in d. q. 43. nu. 3. verſ. ſed in diuerſam. Petr. a Piac. in epithom. delict. lib. 1. cap. 7. n. 10. verſ. & iſthæc ſecuritas relatus per Farinacc. in d. q. 107. n. 128. Quæ contraria opinio fundatur; quia animo iniuriandi, & non libidinis æſtu præſumitur feciſſe, vt tradit Marſil. conſ. 83. & Mandoſ. ad Rom. in d. conſ. 183. in verb. eſſe fracta, qui allegat Roman. Aug. Io. Fab. & Aretin. in locis per eũ adductis, & refert Card. Tuſ. in d. conc. 182. nu. 36. de quo dicam infra in limitatione 4.

4 Et Luc. de Penn. in d. l. vnic. ſub nu. 54. dicit procedere quando promiſſio fuerit facta de non offendendo, nec in perſonam, nec in rem, prout etiam referunt Farinacc. in d. q. 107. n. 229. & Bàiard. in d. q. 47. nu. 65. verſ. ſed Luc. de Penn.

5 Et etiam ex lenocinio commiſſo occaſione dicti adulterij pax etiam violata dicitur, vt bene tuetur Luc. de Penn. in d. l. vni. nu. 55.

6 Imo etiam ex adulterio cum filia, vel ſorore ipſius paciſcentis, aut cum nuru, aut cum nepte ex filio, vt tradit idem Luc. de Penn. in d. l. vni. nu. 54. in fine. verſ. & idem videtur.

7 Tenendo primam opinionem negatiuam tanquam communem, & magis communem, illam amplia, vt procedat etiam ſi quis violenter rapuerit filiam, vel vxorem illius, cum quo pacem habet, & illam acriter percuſſerit, adhuc pax non diceretur rupta, ex Doctr.

8 Alex. in conſ. 113. vol. 2. vbi † loquitur quando puella fuit abducta de vno Territorio ad aliud, & percuſſa, cum huiuſmodi ius, non cauſa offendendi, ſed libidinis illata videatur, quem ſequuntur Bero. in conſ. 208. nu. 8. vol 3. Nouell. in pract. crim. cap. fin. nu. 109. vbi alios allegat. Farinacc. in d. q. 107. nu. 230. vbi etiam alios allegat, & fin. teſtatur magis communiter Doct. ſequi opinionē Alex. Baiard. ad Iul. Cla. §. fin. q. 47. nu. 62. Maſcard. de probat. concl. 1162. num. 83. 84. vol. 2. Card. Tuſch. in d. concl. 182. nu. 35. Bertazzol. conſ. 261. nu. 9. in fin. vol. 2. late Hercul. de caut. de non offend. cap. 17.

9 n. 6. vbi multos alios allegat. licet add. ad Alex. in d. conſ. 113. in litera A, atteſtētur peſſime Alex. conſuluiſſe, cum ex raptu, & violentia etiam perſona paciſcentis percuſſa videatur, vt ſequitur Vulpell. in d. q. 43. nu. 4. in fin. in tract. da pac. nec diſſentire videtur Hercul. in tract. de caut. cap. 17. nu. 7.

10 verſ. quod etiam. Quorum † opinio certe mihi non placet, cum nō videam quod maiori iniuria potuerit maritus, vel pater affici ex ipſa abductione, vel verberibus, quam afficeretur ex ipſo met actu copulæ carnalis per adulterium, & ſtuprum: & ideo puto omnino inhærendum eſſe magis communi opinioni, quam etiam atteſtatur poſt Bertazzol. Baiard. in d. quæſt. 47. num. 65. in fin.

11 Primo limita, & intellige iſtam magis communem opinionem quod licet non ſit rupta pax, tamen maritus agit pro iniuria vxoris, & pater pro iniuria filiæ contra adulterantem, & ſtuprantem. Alex. d. conſil. 113. num. 5. lib. 2. Cardinal. Tuſch. in d. concluſ. 182. nu. 37.

12 Secundo limita quando pax, vel cautio, vel Promiſſio fuerit facta ex cauſa precedentis adulterij: quia tunc per aliud adulteriũ ſubſequens pax rupta dicitur. Melchior. Facin. conſ. 78. n. 35. tom. 1. crim. Ioan. de Anan. in rubr. de adult. n. 6. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 47. nu. 64. Viui. opin. 566. in fine; quia omnis

omnis promiſſio regulatur a præcedentibus cauſis, pro quibus promiſſum fuit: vt in terminis noſtris tradit Bart. l. verum ſub nu. 5. ff. de furt. Et quia
13 etiam iterum committens† idem delictum, pro quo prima promiſſio facta fuit, cenſetur feciſſe non cauſa libidinis, ſed animo iniuriandi, vt Petr. Bell. in tract. de re milit. par. 10. tit. 2. ſub
14 nu. 42. Imo ſi promiſſio † fuerit facta propter actus impudicos cẽſetur rupta ob ſolam deoſculationem etiam non ſequuto adulterio, vel ſtupro, vt tenet Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 157. nu. 5. ſeqq. & q. 158. nu. 4. & 15. vbi teſtatur ita reſpondiſſe in quadam cauſa Nurſina contra alios graues viros conſulentes, & tenentes contrarium: vt refert Farinac. in d. q. 107. nu. 232.

15 Tertio limita quando quis adulterium, vel ſtuprum commiſerit, non cauſa libidinis ſed cauſa ſe vendicandi, & iniuriandi: quia pax tunc dicitur rupta. Bar. in d. l. verum n. 4. verſ. ſed ſi faceret cauſa vendicandi, ff. de furt. Mandoſ. ad Roman. in conſ. 183. in litera B. in fine poſt Gozzad. in conſ. 31. nu. 14. Viui. opin. 566. num. 5. quos refert Baiard. ad Iul. Clar. in d. q. 47. nu. 65. Vulpell. reſponſ. 51. Maſcard. de probat. concl. 1162. nu. 83. Farinacc. in d. q. 107. nu. 231. Hercul. de caut. cap. 17. nu. 7. vbi dicit quod ſtuprator, vel raptor tenetur probare feciſſe cauſa libidinis, cum ſit fundamẽtum ſuæ intentionis. Et hoc colligitur coiecturis, ſignis, vel veſtigijs, ſi animo iniuriandi, vel vulciſcendi, vel potius cauſa libidinis adulterium, vel ſtuprũ commiſſum fuerit. Iul. Clar. in q. 47. nu. 12. in fine, & ponit exemplum ſi mulier fuiſſet vetula, vel de formis; quia tunc diceretur feciſſe in contemptum, & ad iniuriam inferendam, & non cauſa libidinis, & conſuluit Bertazzol. in conſ. 261. in 2. dub. nu. 7. ſeqq. Vulpell. in d. q. 47. nu. 3. verſ. ego autem. Baiard. ad Iul. Clar. in d. q. 46. nu. 66. Card. Tuſc. tom. 6 in verq pax concl. 182. nu. 88. vbi poſt Vulpell. reſpon. 51. circa fin. & Mandoſ. ad Rom. conſ. 183. in verb. eſſe facta, firmat hanc opinionem eſſe veriorem. Item ſi vir commiſerit adulterium, vel ſtuprum, non prouocatus, neq. a muliere acterſitus, ſed ſua ſponte, vel illam ſollicitauerit tunc præſumatur occaſione iniuriæ inferendę, & non libidinis explendę, ſtuprum, vel adulterium commiſiſſe, vt bene conſuluit Bertazzol. conſ. 261. nu. 9. ſeqq. vol. 2. vbi ſubdit poſt Cin. in l. 1. num. 4. C. de rapt. Virg. Quis nam eſt adeo pulcher, & nobilis quod requiſitus a muliere quantumcunq. vetula, & viliſſima, non annuat, & conſentiat, & Hercul. in tract. de caut. cap. 12. nu. 8. dicit eſſe conſiderandam pulchritudinem mulieris, & amorem adulterantis, & ſaltem eſſe probandas iſtas qualitates per famam. Farinacc. in d. q. 107. nu. 235. ſeq. & Vulpell. de promiſſ. q. 91. nu. 7. dicit requiri euidentiſſima argumenta.

17 Quarto limita, & intellige, vt adulterium, vel ſtuprum, potius animo iniuriãdi, quam cauſa libidinis commiſſum dicatur, & adulteranti, vel ſtupranti cõtrarium dicenti incumbat onus probandi. Ang. in d. l. verum nu. 10. ff. de furt. quem ſequuntur Auguſt. de Ang. de Malefic. in verb. *che hai adulterato la mia Donna* nu. 60. Marſil. conſ. 83. n. 19. & 20. Hercul. de caut. cap. 17 nu. 7. verſ. iuxta prædicta. Vulpell. in d. q. 43 num. 4. in prin. & queſt. 91. num 7. ea ratione moti, quia dans rei improbæ operam, & ſi actus poſſit ad plura delicta ſe habere in odium delinquentis, aduerſus ipſum durior capitur interpretatio.

18 Contrariam opinionem contra Ang. tenent Doct. communiter, & magis communiter, vt teſtatur Iul. Clar. in d. q. 47, nu. 13. Mandoſ. in addit. ad Roman. conſ. 183. in 1. addit. Hercu. in

tract.

tract.de caut.cap.16.nu.6.Farinacc.in d.q.107.nu. 234. qui alios allegat teſtantes etiam de communi, & magis communi, & plures alios, quam fecit Farinacc. cumulauit Bettazzol. in d. conſ.262.nu.7.8 Soarez recept.ſent.in verb adulterium nu.2.Card. Tuſch. d. concl.182.n.39 vbi ſubdit quod ſi dein
19 de conſtaret de animo iniuriandi pax† diceretur rupta Et ea ratione præcipue mouentur, quia ſemper præſumitur quod quis velit committere vnum delictum, & ſic ſtuprum, vel adulterium, & non plura, & ſic etiam frangere pacem, vel promiſſionem, & quod minus voluerit delinquere, Marſ.conſ.21.n.2.ſeq Alciat.in tract. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 1 Gramm.deciſ.18 nu 5. & in terminis ita reſpondet Bettazzol. d. conſ.261.nu 10.ſeq ſed erit recurrendum ad coniecturas, & præſumptiones ex qua cauſa fuerit commiſſum delicti vt ſuperius late deduxi in hac eadem q.in 3.limit.
20 Quinto declara quod licet per adulterium, vel ſtuprum non dicatur rupta pax, ſaltem maritus, vel pater excuſentur a fractione pacis, ſi offenderint ſtuprantem, vel adulterantem ob cauſam nouam eis præſtitam occaſione dictorū ſtupri, & adulterij Baiard.in d.q.47. n. 63.& late dixi in q.44 in 6.ampliat.in princ.
21 Sexto limita in vitio peſſimo, vt per illud dicatur contra uentum promiſſioni de non offendendo etiam quod cauſa libidinis commiſſum fuerit, vt expreſſe tenet Hercul in tract. de caut. c. 17.n.7. verſ.excuſationem hanc, quam opinionem tenet ob immanitatem cri-
22 minis, cuius† opinionem Farinacc. non ſequitur in d q 107.nu. 237. inquiens quod immanitas criminis non facit rūpere pacem, vel promiſſionem, ſed animus iniuriandi, & offendendi, quā opinionē ego omnino amplector: quia, vt videmus, licet vitium peſſimum puniatur pæna vltimi ſupplicij, etiam adulterium punitur de iure pæna vltimi ſupplicij, Iul Clar. §. adulterium verſ. ſed quæro, & ſtuprum cum raptu eadem pæna mortis punitur. Iul. Clar. §. ſtuprum verſ ſed quæro. Petr. Cabal. in q. crim.caſ.20.nu.12.& tamen in eis non rumpitur pax, niſi probetur quod illa crimina fuerint commiſſa cauſa iniuriæ inferendæ quod idem erit dicēdum in iſto vitio peſſimo, ſi fuerit commiſſum eadem cauſa iniuriæ inferendæ, vt ex eo dicatur rupta pax; ſed in eo magis erit ſpeciale; quia non poſſet conſiderari ex parte agentis coniectura excuſabilis, vt fuerit accerſitus, vel requiſitus a puero, ſicut conſiderari poſſet in muliere vetula, vel turpi.

Quæſt. LVII.

Pax, vel promiſsio de non offendendo an rumpatur propter furtum commiſſum aduerſus eum, cum quo eſt pax.

SVMMARIVM.

1 *Pax per furtum violata dicitur ſecundum nonnullorum opinionem.*
2 *Sed contraria eſt magis communis.*
3 *Pax dicitur fracta per offenſionem factam in bonis illius, cum quo inita erat pax.*
4 *Quæ opinio magis procedit ſi promiſſio fuerit facta per verba vniuerſalia qualitercunq. quomodocunq. & quo quomodo &c.*
5 *Contrariam opinionē tenent ibi Doct.*
6 *Conciliatio iſtarum opinionum.*
7 *Pax rumpitur per furtum, rapinam deuaſtationem, ſeu damnum datum in bonis, quando conſtat quod fuerint commiſſa animo iniuriandi.*
8 *Pax rumpitur per furtum, vel deuaſtationem*

tionem quando pax inita fuerit occa-
ſione furti,vel deuaſtationis.
9 *Pax per furtum rumpitur quando fuit*
promiſſum,non offendere in re,& in
perſona.
10 *Furtum præſumitur factum, non lucri,*
ſed ſe vendicandi, ſecundum opinio-
nem aliquorum.
11 *Contraria opinio eſt communis.*

1 BART. in l. licitatio §.
quod illicite nu.2.ff.de
publican. & vectigal. pro
reſolutione iſtius quęſtio-
nis diſtinguit tres caſus,&
primus eſt, quando quis promiſit non
offendere in re,vel perſona, ſecundus
quando quis promiſit non offendere
in perſonam,tertius caſus quando quis
promiſit non offendere ſimpliciter, &
in primo & vltimo caſu dicit pacem
rumpi per furtum, ſecus in ſecundo,
quando promiſit non offendere in per-
ſonam: quam diſtinctionem refert, &
ſequitur ibi Rom.conſ.7. & confutatis
opinionibus contrarijs eidem diſtin-
ctioni Bart.inhęret.Gozzadin.conſ.31.
num.12.ſeqq.& Vulpell. in tract.de
promiſſ.de non offend.q.91.n.7. circa
princ.verſ.in hac promiſſione.
2 Contrariam opinionem quod ex fur
to non rumpatur pax, cum non animo
ſe vendicandi,ſed lucrandi factum cen
ſeatur tenet idem Bar.in l.verum num.
5. de furt. quem ibi ſequitur Angel.
n.12.Ludou.Cato.conſ.99.n.13. tom.
1.crim.diuerſ.vbi teſtatur Bart. in d.l.
verum communiter a Doctoribus ap-
probari. Petr. Bell.de re milit.par.10.
tit.2.num.42.vbi de communi.Nicol.
Moron.q.158.nu.17.Vulpell.de pace
q.43.vbi de communi, Farinacc. de
var.& diuerſ.crimin.q.107.n.238.vbi
concordantes allegat Viui. opin. 566.
num.5.vbi de magis communi.Hond.
conſ.103.nu.16.lib.1. Baiard. ad Iul.
Clar.§.fin.quæſt.49.num.65. Cardin.
Tuſch.tom.6.in verb. pax concl. 182.
n. 33. Rim.Iun.conſ.299.n.31.vol 3.
3 Et tenendo iſtam opinionem nega-
tiuam, vt per furtum non rumpatur
pax tanquã cõem & magis cõem illam
.1. limita, & intellige non procedere in
alia offenſione illata in bonis illius
quem quis nõ offendere promiſit.Luc.
de Penn. in l. vnic. in 21. quæſtione
num. 51. ſub verſ. vnde qui facit, C.
de publ. letit. lib. 12. vbi dicit quod
auferens bona temporalia cenſetur au
ferre vitam. Bar. in l. licitatio §. quod
illicite nu.2. ff. de public. & vectigal.
Gozzad.conſ.23.nu.12.ſeq.vbi loqui-
tur in ſimplici promiſſione de non of-
fendendo,& in comburente fænile al-
terius.Nouell.in pract.crim.§.fin.num.
86.qui loquitur in damno dato in bo-
nis. Surd. deciſione Mantuan. 79.nu.
3.qui loquitur de inferẽte graue dam-
num in bonis alicuius. Vulpell. in
tract.de pac.q.4.verſ. illud non omit-
tam,qui loquitur in furto cum violen-
tia. Quæ limitatio magis procederet
4 in promiſſione † facta per verba vni-
uerſalia nempe de nõ offendendo quo-
quomodo,vt per Marſil.in conſ. 80.n.
46.ſeqq.qui loquitur in eo,qui boues
immiſit in alienum agrum ad comme-
dendum fęnum inciſum,& turbando il
lius poſſeſionem.
5 Contrariam autem opinionem te-
nuit Bart.ſibi contrarius in d.l.verũ n.
5.verſ.pro hac facit ff.de furt. Paul.de
Caſtr.in d.§.quod illicite nu.4. Corn.
in conſ.44.nu.12.lib.4.vbi generaliter
loquitur in rapina, & robaria. Hercul.
de caut.cap.25.nu.1.Farinacc.de var.
& diuerſ.crim. q. 107.nu.240.ſeq.qui
refert iſtas contrarias opiniones, & il-
6 las abſq. conciliatione † relinquit.
Quatum reſolutio dependet a verbis
inſtrumenti,vel contractus pacis, vt ſi
fuerit promiſſum non offendere in per-
ſonam,tunc per deuaſtationem bono-
rum,vel robariam non rumpatur pax,
cum requiratur quod corpus lædatur
cum dolore,tumore, vel liuore,vt plu-

ries

ries dixi in ſuperioribus quęſtionibus. Si vero fuerit promiſſum non offendere ſimpliciter, vel perſonaliter, tunc per violentiam ablatiuam, vel expulſiuam, per quam dicitur offenſa perſona, occaſione tamen rei, vt docet Paul. de Caſtr. in d. l. licitatio §. quod illicite nu. 4. de public. & vectigal. non eſſet forſan inconueniens affirmare per dictam violentiam, & deuaſtationem pacem rumpi: & ſi verba fuerint vniuerſalia, quo quomodo, qualitercunq. &c. credo quod eſſemus extra omnem difficultatem, vt per deuaſtationem bonorum, & per aliam offenſionem illatam in bonis fracta pax dicatur. Marſ. in d. conſ. 80. n. 46. verſ. ſecundo reſpódeo, & num. ſeq. cum ſimilis ſtipulatio augeat promiſſionem, & excludat omnes modos, per quos quo quo modo iniuria inferri poſſit ei, cum quo pacē habuerit, vt late dixi ſupra in quæſtione 52.

7 Secundo limita quando furtum rapina, vel deuaſtatio, ſeu damnum dati in bonis non fuerit commiſſum cauſa lucri, ſed cauſa offendendi, & iniuriandi: vt in ſpecie declarat Gozzad. in d. conſ. 31. nu. 14. Viui. d. opin. 565. nu. 5. verſ. ſed idem; Farinacc. in d. quæſt. 107. num. 242. & faciunt ea, quę late poſui in pręcedenti quæſt. ſub num...

8 Tertio limita quando pax fuerit inita, vel promiſſio facta occaſione furti, vel offenſionis in bonis illatę; quia tūc per nouum damnum, vel furtum dicitur contrauentum promiſſioni: vt in ſpecie declarant Petr. Bell. de re milit. par. 10. tit. 2. num. 29. 42. Nic. Mor. de treug. & pac. quęſt. 155. per totam, & q. 158. in fin. num. 17. Farinacc. in d. quęſt. 107. nu. 243. & faciunt ea, quæ late dixi in præcedenti quæſt. ſub nu. 15.

9 Quarto limita quando fuiſſet facta pax cum promiſſione non offendendi in re, & in perſona, quia per furtum rumpitur pax Gerard. Mazol. conſ. 42. num. 1. ſeqq. vbi tradit, niſi furtum fuerit commiſſum in re modica. Baiard. ad Iul. Clar. §. finali quęſt. 47. num. 65. qui Mazol. loquitur in duobus manipulis frumenti, in agro exiſtentibus.

10 Quinto limita, & intellige, vt in dubio ſemper pręſumatur furtum factum fuiſſe non cauſa lucri, ſed cauſa ſe vendicandi, cum in delictis, ſuppoſito maleficio pro vero, ſemper pręſumatur contra delinquentem. Florian. in l. ſi quis teſtam. §. fin. de pac. tenen. Vulp. de pac. q. 43. n. 3. verſ. ego autem, & in q. 91. nu. 7.

11 Contrariam opinionem, vt in dubio furtum pręſumatur factum cauſa lucri, & auaritiæ, & non animo offendendi Bar. in d. l. verum ff. de furt. quem communiter conſulentes ſequuntur, vt teſtatur Ludou. Cat. conſ. 99. num. 13. tom. 1. crim. Iacob. Nouel. in Pract. crimin. cap. fin. num. 29. vbi alios concordantes allegat, & n. 112. ſequendo opinionem Bar. in d. l. verum Farinacc. in d. quęſt. 107. num. 245. vbi de communi, Baiard. in §. fin. ad. Iul. Clar. quæſt. 47. num. 65. & faciunt ea, quę late poſui in proxima præcedenti quæſtione.

Quæſt. LVIII.

Pax, vel promiſsio de non offendendo an rumpatur per actus Iudiciales.

SVMMARIVM.

1 *Pax an rumpatur per actus Iudiciales.*

2 *Pax rumpitur per falſam accuſationē, meram calumniam, & falſas probationes.*

Pax

3 *Pax dicitur rupta quando accuſator non probauit querelam*

4 *Niſi tamen habuerit aliquam cauſam accuſandi, licet illam non probauerit, & ibi ponuntur exempla de cauſa iuſta.*

5 *Secus ſi nullam cauſam habuerit; quia præſumitur calumnia, & inducitur fractura pacis.*

6 *Pax rumpitur per accuſationem, non proſequendo ſuam, vel ſuorum iniuriam.*

7 *Accuſatio eſt genus illaudabilis intentionis.*

8 *Accuſatio propoſita zelo Iuſtitiæ, & non liuore vindictæ non frangit pacem.*

9 *Author reprobat huiuſmodi opinionem, & ibi illam melius declarat.*

10 *An zelo Iuſtitiæ, vel liuore vindictæ quis accuſet relinquitur arbitrio Iudicis.*

11 *Pax dicitur rupta reducendo aduerſarium ad calamitatem, vel faciendo illum priuare aliqua dignitate, vel officio.*

12 *Declara, & intellige an iudicialiter, vel extraiudicialiter id fecerit.*

13 *Inſtigator an incidat in pœnam pacis ruptæ.*

14 *Pax per depoſitionem factam in Iudicio an dicatur rupta diſtingue an falſum, vel verum depoſuerit.*

15 *An procedat tam in cauſa Ciuili, quam Criminali.*

16 *Et diſtinguitur an ſponte, vel coactè quis depoſuerit.*

17 *Pax an rumpatur per Aduocatum præſtantem patrocinium contra ſuum aduerſarium, diſtingue vt ibi.*

18 *Pax non dicitur rupta per actum iuſtum, & licitum.*

1 BALD. in conſ. 195. num. 6. verſ. illud eſt ſciendum lib. 2. dicit quod pax nec publica, nec priuata rumpatur per contrɑuerſias Iudiciales. Card. Tuſc. tom. 6. in verb. pax concl. 182. num. 16. tamen vt iſta quęſtio bene enucleata, & diſcuſſa remaneat, diſtinguo plures caſus, & primus erit ſi per accuſationem in Iudicio factam de aliquo delicto contra eum, cum quo aderat pax, vel promiſſio, rumpatur: In qua reſolutiue dici-
2 tur, quod ſi accuſatio † fuerit falſa, & produxerit falſas probationes, & in mera calumnia accuſator fuit detectus, & tunc per accuſationem pax, & promiſſio de non offendendo dicatur fracta. Luc. de Penn. in l. vni. quæſt. 17. nu. 43. verſ. diſtinguendum puto, & n. 51. verſ. item hoc verum niſi delator C. de public. lętit. lib. 12. Nicol. Moro. in tract. de treug. & pac. q. 160. num. 1. 4 & 5. Surd. deciſ. Mantuan. 79. nu. 4. Farin. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 18.
3 n. 254. Si vero non fuerit vera in calũnia, neq. produxit falſas probationes, ſed tantummodo non probauit deducta in accuſatione, vel ab ea deſtitit, & ſic fuerit in pręſumpta calumnia; & iſto etiam caſu pax diceretur rupta, vt declarat d. Luc. de Penn. in d. l. vni. nu. 43. circa finem verſ. primo caſu, & nu. 51. circa fin. verſ. aut non probat, & verſ. quod autem, qui etiam loquitur in pęna conuentionali in pace appoſita, quę ſequitur. Surd. in d. deciſ. Mantuan. 79. nu. 3. Farinac. d. q. 107. num.
4 255. ſeq. vbi videtur hanc † deciſionem reſtringere quando habuerit aliquam iuſtam cauſam accuſandi; quia licet non probauerit, tamen a pœna pacis ruptę excuſetur. Quam Farinacc. reſtrictionem ego admitterem, ſi vere habuerit aliquam iuſtam cauſam, vt ſi audiuerit a perſonis fide dignis, vel adeſſet contra illum accuſatum publica vox, & fama, & alię ſimiles probationes, quæ excuſare ſolent a calumnia. Iul. Clar. §. fin. q. 62. nu. 8. Menoch. de arbitr. caſ. 177. nu. 11. & caſ. 321. n. 19. ſeqq. lib. 2. Maſcard. de probat. cõcluſ. 253. nu. 21. ſeqq. vol. 1. Honded.

conſ.

5 conſ.99.nu.31.vol.1.Secus † autem ſi nihil deduxerit ad accuſationem probandam, cum tunc vti calumniator puniatur ſine alijs indicijs contra eum exiſtentibus Garg.Bonon. quęſtione 19. num. 91. tom. 1. Hieron. Grat.conſ.97.num. 5.vol. 1.Maſcard. conſ.253.nu.1.vol.1.de probat.vbi de communi. Et ideo iſto caſu cum iura pręſumant quod calumnioſe,& non zelo Iuſtitię propoſuerit accuſationem. Ideo arbitror quod omnino pœna pacis ruptæ puniri poſſit,per ea,quę in terminis tradit Luc. de Penn. in d. l. vnic.q.22.n.51.in fin.vbi ſubdit quod talis delatio arguenda eſt vt ex odio proceſſerit,& ex ea violauerit charitatem,quam per oſculum pacis, & iuramentum ſeruare debebat.

6 Secundus caſus erit quando propoſuit accuſationem ſuper aliquo crimine,non proſequendo tamen ſuam, vel ſuorum iniuriā;&iſto caſu videtur fuiſ-
7 ſe pacem†violatam; cum accuſatio ſit genus illaudabilis intentionis 2.q.7.Si quis Epiſcopus,&per eam fuerit factus ſibi inimicus accuſator, Auth. de teſtib.§.ſi vero quis dicat,& omnis, qui detrahit,ideſt accuſat homicida ſit: vt per hęc fundamēta tenet hanc opinionem Luc.de Pen.in d.l.vni.nu.43.Qui tandem pro reſolutione præſentis quęſtionis diſtinguit, aut propoſuit accu-
8 ſationem † zelo Iuſtitiæ, aut liuore vindictæ,& in primo caſu zelo Iuſtitię, non frangatur pax, in ſecundo caſu liuore vindictæ etiam ſi probauerit accuſationem pax rupta cenſeatur;quam diſtinctionem refert,& ſequitur Surd. d.deciſ.Mantuan.79.nu. 3. ſeq.& Iul. Feret.de ferijs.n.190.ſeqq. de qua tamen diſtinctione dubitat.Farinac.in d. q.107.nu.259.per ea,quę ipſe dixit in eadem quæſt. num. 253. ob publicam vtilitatem, ne delicta remaneant impunita: quam dubitationem non admitto ita ſimpliciter; quia huiuſmodi delictum potuit deduci ad notitiam Curiæ per alios: & ſic delicta non remanerent impunita: & ideo credo poſſe dubitationem Farinacc.ſuſtineri in caſu occulto, quando delictum non potuerit deduci per alios,quam per ipſum paciſcentem: & tunc per dictam rationem publicæ vtilitatis, & ne delictum remaneat impunitum credo,vt dixi poſſe ſuſtineri d. Farinacc. dubitationem: quia tunc ſubintrat alia conſideratio, vt potius zelo Iuſtitiæ, quam liuore vindictæ illud delictum ad notitiam Curiæ deduxerit;& ob id ceſſat fractura pacis,iuxta diſtin-
10 ctionem Luc.de Penn.& Surd. & † an liuore vindictę,vel zelo Iuſtitię in alijs caſibus cenſeatur quis ſe mouere ad accuſandum Iudicis eſt arbitrio remittendum iuxta perſonarum qualitates, vt decidit Luc. de Penn.in d.l.vni.nu. 43.in fin.verſ.in dubio vero.

11 Tertius caſus erit quando quis intulit iniuriam in perſonam alterius paciſcentis, per quam illum reduxit ad calamitatem,vel periculum ſubſtantiæ ſuę totius,aut maioris partis,aut fecit illum honore, dignitate, vel officio, quod habebat priuari; & tunc ſi hæc
12 omnia geſta † fuerunt extra iudicium, prout ſolent facere homines maligni, & falſi impoſtores hac noſtra tempeſtate,malo noſtro fato,&perfidi ſuſurrones ad aures Principis, qui deberent tanquam peſſimi viri a populo lapidari,& a Principibus de conſortio reijci, & a Ciuitate expelli,cum defraudent Principū intentionē rectā, & occidant honorē,famā,& ſtatū perſonarū.& iſto caſu ſine dubio pax dicitur violata;aut in Iudicio fabricato proceſſu,& ſeruato ordine iudicario,& tūc ſi accuſator probauit accuſationē,pacis vinculo nō obſtāte poterit ſup deductis in iudicio aduerſus eū experiri,& nō dicitur violata pax;aut non probauit,&tūc ſi accuſatus fuerit abſolutus,accuſator dicitur pacē violaſſe,vt late tradit ita diſtinguēdo Luc. de Pen.in l.vni.nu. 51.

per totum C.de public.lęti.lib.12.Iul. Feret. de ferijs.n.147.& 170. & Lud.a Peguer.deciſ.21.num. 7. etiam firmat quod pax rumpatur ab eo,qui alium, cum quo pacem habet perſequitur,taliter quod ex eius perſequutione poſſet alteri damnum inferri.Si vero nō accuſauerit,ſed tantūmodo accuſationi ꝑ aliū iā inſtitutæ adhæſerit,ac inſtigauerit,ſuā,vel ſuorum iniuriam nō proſequendo; & tunc omnino credo quod ꝑ ipſam inſtigationē in cauſa capitali, vel graui pax dicatur violata: quia tūc ceſſat ratio publicæ vindictę,ne delictum remaneat impunitū:&ceſſat intereſſe: ideo ſubintrat quod tantummodo liuore vindictę ſollicitet cauſam contra accuſatum, cum etiam inſtigator alias puniatur pœna Turpillani, & condemnetur in expenſis. Iaſ. conſ.2. nu.9.verſ.& per iſtam vol.1.late Hier. Grat. conſ.97.nu.1.ſeqq.vol.1. Quod eſt notandum: quia ſæpe vidi in facto contingere quod facta pace firmata iuramento immemores promiſſionis Deo factę de non offendendo,amplius illū, quo cum pace fecerunt,& immemores proprij honoris nomen fractoris pacis per inſtigationem in populo aſſumūt.

14 Caſus erit an per teſtimonium in iudicio factum pax, vel promiſſio de non offendendo violata dicatur. In quo eſt diſtinguēdum quod ſi falſum depoſuit in iudicio,dicitur illum,cōtra quē depoſuit iniuria afficere Crauett.conſ.13. n.3.& ob id pacē,ac promiſſionē violaſſe,vt iudicauit Senatus Mantuanus teſte Surd.deciſ.79.in fin. quę deciſio eſt vera ex falſa depoſitione emanata

15 tā in cauſa criminali,quā ciuili,&ſi in promiſſione fuerit dictū pacē non rumpi,nec pęnā eius incurri,niſi ex inſultu ſtudioſe commiſſo ex morte hominis, vel membrorum debilitatione,ex combuſtione frumentorū,& domorum, ex amputatione vinearū,aut arborū,cū à maioritate rationis ita paciſcentes interrogati fuiſſent idē etiā reſpōdiſſēt, pacem rumpi per falſam diſpoſitionem omnino dicēdū eſt: vt late comprobat Port.Imol.conſ.213.per totum;ſed Farinacc.in d.q.107,nu.247.ſeq.videtur dubitare de opinione Port.Imolen. cū in pace,quando agitur de pęna declaranda,fiat ſtricta interpretatio,vt omiſſum habeatur pro omiſſo, & non extendatur ad caſum in pace non expręſſum:vt ego late deduxi ſupra in quæſt. 34. Sed ad huiuſmodi Farinacc.dubitationem idem Port.Imol. in d.conſil. 213.nu.12.ſeqq.occurrit, vt non procedat, quia potius in contractibus attendatur voluntas cōtrahentiū, quam ponderentur verba: & ideo iſte non ſit caſus omiſſus,ſed ex voluntate contrahentium expræſſus. Si vero huiuſmodi falſa atteſtatio emanauerit, non ſponte,ſed coacte; quia fuerit coniectus in carcerem,vel fuerit perſona ruſtica, & rudis, & blandis verbis, ac fraudibus fuerit inductus ad falſum deponendū, vel fuerit talis,qui de facili decipi potuerit,vel ſi non conſtet quod cōtemplatione alicuius falſam atteſtationem fecerit.Iudex arbitrabitur pacem non eſſe violatam,vt late proſequitur. Port. Imol.in d.conſ.213.n.13.verſ.quę cum & n.14.& 15.& Farinacc.in d.q. 107. art.18.nu.250.

16 Si vero depoſitio non fuerit falſa,& emanauerit in cauſa ciuili, ſiue coacte ſiue ſponte per eam non poteſt dici rupta pax, cum ceſſet dolus, & malus animus,ſine quo non violatur pax.Maſcard.de probat.cōcl.1162.n.14.ſeqq. & 122. vbi de communi lib. 2. Card. Tuſch.tom.6.in verb. pax concl. 182. n.30.& poſt Hercul.in tract.de caut.c. 25.nu.2.in fine in terminis iſtius caſus firmat.Farinacc.in d.q.107.nu.251.Si vero depoſuerit in cauſa criminali, graui, non tamen falſum depoſuerit, ſi coacte per carcerationem, per præcepta,vel quia fuerit citatus, nō dicitur rupta pax:ſi ver o ſpōte,cēſeretur liuore vindictæ acceſſiſſe ad deponēdū:

&

& ideo pax violata dicatur;cum ex ſola depoſitione in cauſa criminali graui conſideretur rancor, & odium, & contrahatur, inimiciria capitalis. Iul. Clar.q.24.nu.7.Blanch.de Indir.num. 158.ſeqq. Sim.de Pret.conſ. 15. num. 69.qui loquitur in ſponte deponente; & ſucceſſiue cum liuor vindictæ detegatur, pax dicitur violata: vt tenet poſt Ferrett.in tract.de Fer. num.190. Surd.in d.deciſ.Mantuan.74.nu. 4.in fin. & ſeq. Quamuis Farinacc. in d.q. 107.nu.253. non admittat huiuſmodi opinionem ob publicam vtilitatem, ne delicta remaneant impunita:Quæ opinio Farinacc. poſſet forſan procedere quando tota probatio delicti conſiſteret in depoſitione iſtius teſtis, & veritas aliunde per alios haberi non poſſet,quia tunc vigeret fauor publicus, ob quem multa admittuntur,quæ alias non admitterentur. Marſil.ſing.73.& in Pract. crim. §. diligenter num. 81. & num.124.Gram.conſil. 45. num.19. conſ.58.num.10.late Ant.Gabr.in tit. de teſtib. lib. 1. concl.7.ſecus ſi aliunde veritas haberi poſſet,&ſponte deponeret in cauſa capitali,vel graui; quia tunc conſideratur odium,rancor,& liuor vindictę, & contrahitur inimicitia capitalis, vt ſupra deduxi; & ſucceſſiue pax omnino violata dicatur: & in iſto caſu non admitto atteſtationem Farinacc. in practica eſſe magis receptam per depoſitionem iudicialem in cauſa criminali ſponte factã nõ rumpi pacẽ,niſi eſſemus in odio irrationabili:quia agitur de pœna cõtra illũ,qui delictũ non cõmiſit; vt pluries in alijs quæſtionibus ſuperius deduxi. Sed in crimine lęſæ maieſtatis, vel hereſis nunquam per accuſationem, vel depoſitionẽ violaretur pax. Luc. de Penn. in d.l.vni.num. 43. verſ.& attende C. de publ.lætit.lib.2.

17 Quintus caſus eſt an ſi Aduocatus, pręſtet parrocinium ſuum in iudicio contra alterum in accuſatione capitali per tertiam perſonam inſtituta dicatur violare pacem Luc. de Penn. in l. vnic. num. 46. ſeqq. C. de public. lætir. lib. 12. tangit hanc quęſtionem, & ad partes illam diſputat, & diſtinguendo illam reſoluit inquiens: Aut conſtat quod patrocinium pręſtet ex neceſſitate officij, & non dicatur pacẽ violare: Aut quod illud pręſtat odio & dolo malo, & tunc dicatur illã rumpere; Aut eſt dubium,& tunc non pręſumatur quod odio,& dolo malo illud præſtiterit;cum non præſumatur eſſe immemor ſalutis æternę: niſi etiam in primo caſu, data opera, & affectata occaſione ſub prætextu neceſſitatis officij patrocinium ſuſceperit: vt late proſequitur Luc.de Penn.in d.l.vni.n. 48.49.Iul.Feret.de re mil.tit.de ferijs. nu.185.ſeqq.

18 Sextus caſus eſt quando quis aliquid facit iuſte:quia non dicitur rumpere pacem. Bal conſ.195.num.8.verſ. quis ergo lib.2.Et ideo ſi quis repetat damna paſſa tempore belli expreſſe nõ remiſſa per viam Iuris, non frangit pacem. Bald. conſ.140.num.4.verſic. ſuper quarto lib. 4. Cardinal. Tuſch. tom.6.in verb.pax concluſ. 182. num. 17.vbi ſub nu.20.poſt Signor.in conſ. 5.nu.9. ſeqq. firmat quod percutiens illum,qui vult eum de poſſeſſione eijcere,non dicitur rumpere pacem, quia dicitur licite facere.

Quæſt. LIX.

Pax,vel promiſsio de non offendendo an rumpatur per offenſionem factam extra Territorium loci Iudicis, coram quo partes pacem fecerunt.

SVMMARIVM.

1 *Pax dicitur rupta etiam per offenſionem factam extra territorium Iudicis, coram quo fuit facta pax, vel præſtita cautio.*

2 *Contrariam opinionem aliqui tenet, vt ibi.*

3 *Pax rupta extra Territorium operatur, vt delinquens puniatur pœna conuentionali, per Iudicem, coram quo contracta fuit pax, & pœna Iuris communis per Iudicem loci commiſſi delicti.*

4 *Pax rumpitur quando fuit promiſſum non offendere, vel damnificare, ſi damnum fuerit datum in bonis exiſtentibus extra Territorium.*

5 *Remiſſio frangentis pacem an ſit facienda per Iudicem loci delicti ad Iudicem conuentionis.*

6 *Remiſſio delinquentis de vno Iudice ad alium de conſuetudine Italiæ non fit.*

7 *Sed iudex poterit concedere remiſſionem ſi vult.*

8 *De contraria conſuetudine teſtatur Author, & ponit caſus ſequutos.*

9 *Remiſſio delinquentis non fit per Curiam Romanam de conſuetudine, quæ omnino ſeruanda eſt.*

1 DOCTORES in hac quæſtione tenẽt partem affirmatiuam, vt etiam extra Territoriũ Iudicis illius, coram quo fuit facta pax, vel promiſſio de non offendendo, rumpatur pax, per offenſionem ſequutam inter paciſcẽtes; vt poſt Guliel. de Cun. defendit Bar. in l. illicitas §. ne potentiores nu. 6. ff. de offic. Præſid. cum non cenſeatur magis ſe obligaſſe ad vnum locum, quam ad alium; & quia promiſſio reſpicit perſonã, vnde eũ ſequitur quocũq. vadat: Quã ſentẽtiã per iſtas, & alias rationes per Bar. allegatas ſequitur Alberic. in d. §. ne potentiores nu. 10. quos ſequuntur Iaſ. in l. fin. nu. 12. ff. de Iuriſd. omn. Iud. & ibi Marſil. num. 16. & ſingul. 532. & per eaſdem rationes Bar. eamdem opinionem ſequuntur Hercul. in tract. de caut. de non offend. cap. 9. nu. 1. ſeqq. Maſcard. de probat. concl. 1131. num. 8. & ſeq. lib. 3. Vulpell. lare in tract. de promiſſ. quæſtione 89. per totam, vbi in fine dicit: alias facile huiuſmodi promiſſionibus fraus fieret: & hanc eamdem opinionem ſequitur Farinacc. de var. ac diuerſ. crimin. quæſtione 107. art. 16. num. 259. ſeq. nec ab ea diſſentit Hier. de Mont. quęſt. 7. nu. 2. in fin. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. quæſt. 47. num. 8. verſ. Item adde. Marſ. in tract. Bannit. in verb. pace num. 28. vbi dicit, quod in hac materia pacis non habet locum d. l. fin. ff. de Iuriſd. omn. Iud. licet idem Guliel. de Cun. in l. denunciamus num. 38. verſic. ſed quęro qualiter C. de his, qui ad Eccl. confug.

2 contrariam opinionem † tueatur ex generali regula l. fin. ff. de Iuriſd. omn. Iud. vt refert Vulpell. in d. quęſt. 89. num. 1. & ſecundum eãdem opinionem Gulielm. tenet Bald. in conſ. 55. num. 2. in princ. lib. 2. & Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 182. num. 6. Cephal. conſ. 35. nu. 19. vol. 1. vbi concordantes allegat.

3 Imo contraueniens paci, vel promiſſioni duplici pęna puniendus eſt, vna Iuris communis, quæ erit exigenda a Iudice loci commiſſi delicti, altera conuentionali, quę applicabitur Iudici, coram quo fuit facta pax, vel data promiſſio de non offendendo, vt dicit Alberic. in d. l. illicitas §. ne potentiores num. 10. Nec (inquit ibi Alberic.) abſurdum eſt reputandum a duobus Iudicibus puniri, cum hoc iura permittant. §. ſi vero crimen. Authen. de ſanct. Epiſc. l. placet in fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Quod non contingeret in promiſſione de non offendendo, vel damnificando bona; quia

ſi

ſi damnum datum fuerit in bonis illius,quem promiſit non offendere in dictis bonis ſitis extra territorium,vel iuriſdictionem eiuſdem Iudicis, coram quo fuit facta promiſſio,non diceretur contrauentum promiſſioni, vt declarat Vulpell.de promiſſ.in d.89. nu. 3. 9.

5 Sed an per Iudicem loci delicti eſſet remittendus frangens pacem ad Iudicem loci, vbi facta fuit promiſſio, Herculan.de caut.de non offend. cap. 9.num.5.in fin.annuit hanc difficultatem, & dicit in hoc delicto, prout in cæteris,eſſe attendendam conſuetudinem,& Boſſ.in tit.de for. compet. n. 58.quem refert Iul.Clar.q.38. nu. 25. dicit quod fiat remiſſio quando agitur de pluribus delictis per aliquem commiſſis ſuper quibus duo Iudices procedunt, vt finito proceſſu per vnum fiat remiſſio inquiſiti ad alium,vt ipſe finire proceſſum ſuum valeat, & quod ita obſeruatur quotidie, qui vere tamen loquitur quando iſti duo Iudices ſub eodem Præſide,vel ſub eodem Principe ſunt;ſecus ſi eſſent ſub diuerſis Dominijs : quia non fieret remiſſio de vno ad alium de conſuetudine·&quod de conſuetudine remiſſio fieri non ſoleat,vltra Iul.Clar.in d.q.38.nu.19. & Doct.per eum allegatos teſtatur Viui. comm. opin. in verb. Iudex domicilij nu.9.latiſſime Deci.in tract.crim.tom. 1.lib.4.cap.219.nu.11. & 18. & de ge-
6 nerali conſuetudine totius † Italię, vt non fiat remiſſio teſtatur Bonacoſſ. in ſuis quæſt. crim. in verb. remiſſio in fin.licet etiam ſtante dicta conſuetudine, Iudex vnius dominij poterit ad
7 alium Iudicem† alterius dominij remittere delinquentem,ſi vellet. Decian. in tract.crim.lib.4.tom.1.cap. 19. nu. 11.verſ.& licet ſit conſuetudo, & Iul. Clar.in d.q.38.n.20.verſ. bene verum eſt;& Theſaur.deciſ.90.nu.4.in fin. teſtantur vidiſſe obſeruari in diuerſis caſibus fieri remiſſiones delinquentium, & pręcipue per Senatum Mediolani,& per Rempublicam Venetam;ſed Baiar. in add.ad Iul.Clar.in d.q.38.num.72.
9 eumdem Iul.Clar.repręhendit†contra illam Rempublicam Venetam ita atteſtantem:& ego vidi millies per diuerſos Principes,& Reſpublicas fieri de perſonis delinquentium ad Curiam Romanam,remiſſionem,& fere omnes Principes hodie ad nutum Summi Pontificis obediunt in remittendo delinquentes ad Sedem Apoſtolicam:& ego dū fui Locumtenens in Criminalibus Auditoris Camerę ſuſpendere feci duos delinquētes remiſſos add. Tribunal Auditoris Camerę, vnum a Republica Ianuenſe,alterū a Duce Parmę: licet ipſa Curia Romana delinquentes ad alios Principes de conſuetudine nō remittat,cum in ea,qui vbicunq.delinquerunt, puniantur,cum ſit communis Patria,Oldrad.conſ. 124. in fine. Couarr.Pract.q.cap.11.ſub n.7.Iul.Clar. q.38.n.24.vbi Baiard.nu.75.latiſſime Farinacc.tit.de inquiſit.q.7.n.12. quę conſuetudo in fauorem Curię Romanę omnino ſeruanda eſt, vt teſtatur Deci.in tract.crim.tom.1.lib.4.c. 19. nu. 11.& nu.25.

Quæſt.LX.

Pax an violata dicatur ſi vnus offenſus ſit ab extraneo altero paciſcente præſente,& permittente illum offendi.

SVMMARIVM.

1 *Pax dicitur rupta per illum, qui vidit aduerſarium ſuum ab extraneo offendi,& auxilium non præbuit.*

2 *Declara,vt ibi.*

3 *In dubio quid præſumendum.*
4 *Obuiare delicto quis de Iure ciuili, & Canonico non tenetur, & inſultatum defendere; ſecus in foro conſcientiæ.*

1 LVC. de Penn. in l. vni. in 18. q. n. 44. C. de publ. lętit. lib. 12. proponit hanc Quęſtionem, & ponit plura fundamenta longa ſerie pro vtraq. parte digeſta, & tandem ſub n. 45. dicit eſſe reſpiciendas conditiones perſonarum; vt ſi ille, qui inter fuit fuerat ſolitus alios a ſimilibus violentijs, & offenſis eripere, & non fecit, præſumatur hoc prætermiſiſſe per nequitiam, & odium manifeſtum: & ob id propter oſculum, & iuramentum pręſtitum dicatur violaſſe pacem, Si vero
2 eſſet homo† alias debilis, & puſillanimis, & rixæ alterius non ſe immiſcens non cenſetur deſiſſe illum iuuare, & eripere ab offenſis per nequitiam: &
3 ideo non dicitur pacem violaſſe. In† dubio autem videtur in culpa ſi illum paciſcentem percuſſum, & oppręſſum non defendat, cum ſanctius ſit Charitati, & Iuſtitię deſeruire, eripiendo proximum a periculo, quam proximum in offenſionis periculo ſub incerto relinquere, cum pax hominum ſit ordinata concordia, vt primo nulli noceat, deinde, vt proſit cui poteſt, quam declarationem ſequitur Iul. Feret. de ferijs. n. 183. & Nicol. Moron. de treug. & pac. q. 141. per totam. Sed huic declarationi, & diſtinctioni factæ per Luc. de Penn. in d. l. vni. videtur obſtare illa communis concluſio, quæ ſe habet, vt in foro contentioſo, tam de Iure ciuili,
4 quam Canonico† quis non teneatur obuiare delicto, nec tueri, vel defendere inſultatum. Franc. Viu. comm. opin. in verb. defendere n. 2. Decian. reſpon. 65. nu. 6. vol. 3. late Hond. conſ. 98. nu. 34. vol. 1. & late in conſ. 96. num. 26. vol. 2. vbi repræhendit Couar. qui aliter ſentiebat Iul. Clar. S. fin. q. 87. num. 3. vbi Baiard. n. 15. qui omnes concludunt nulla pœna puniri non defendentem inſultatum, licet aliter ſit in foro conſcientiæ.

Quæſt. LXI.

Bannitus an poſsit impune offendi ſine incurſu pænæ pacis ruptæ.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus offenſus per paciſcentem an dicatur compræhenſus in pace: & aliqui in bannito Patrię proditore tenent partem affirmatiuam, ſecus in bannito alia cauſa.*
2 *Item diſtinguunt an zelo Iuſtitiæ, vel odio, ſeu iniquitate.*
3 *Bannitus vigore ſtatuti, ſi impune poteſt occidi, ſine incurſu pænę pacis ruptę interficitur.*
4 *Quæ opinio procedit, etiam ſi pax fuerit iuramento firmata.*
5 *Ac magis procedit, ſi tempore initæ pacis fuiſſet bannitus.*
6 *Secus in foro honoris, & penes vulgum; quia non poteſt occidi ſine incurſu pænæ fractæ pacis.*
7 *Bannitus interfectus non inducit fractionem pacis, etiam ſi poſt bannum ſuperuenerit ſtatutum quod poſſent banniti impune occidi.*
8 *Mulier prægnans bannita, ſtante dicto ſtatuto, poteſt impune offendi.*
9 *Cōtrariam opinionem tenent ibi Doct.*
10 *Socium banniti interficiens, cum quo erat pax, non incidit in pænam pacis ruptæ.*
11 *Promiſſio facta officiali, & omnibus quorum intereſt non offendere aliquem de tali familia, ſi quis interficiat aliquem bannitum de eadem familia a territorio loci, in quo fecit pra-*

promiſſionem, non efficit, vt rumpatur pax.

12 Pax *non rumpitur etiam ſi fuerit facta expreſſe cum bannitis, ſi bannitus occidatur.*

13 *Pax non rumpitur ſi fuerit offenſus bannitus deinde gratiatus a Principe.*

14 *Interficiens aſſociantes bannitos non rumpit pacem.*

15 Pax *rumpitur interficiendo bannitum, quando non poterat impune offendi.*

16 *Impuberes non continentur in pace, niſi de eis fuerit facta expreſſa mentio.*

17 *Bannitus, nec eius procurator admittitur ad agendum pro pœna ſibi applicata occaſione pacis ruptę.*

18 *Bannitus interfectus a paciſcente; quia ſibi tantummodo fuit conceſſa facultas interficiendi, inducit fractionem pacis.*

19 *Bannitus interficiens etiam ſe defendendo aduerſarium, cum quo feciſſet pacem, tenetur pæna pacis ruptæ.*

20 *Defenſio, licet ſit de iure naturæ, & tolli non poſſit, in aliquibus tamen caſibus tolli poteſt.*

21 Pax *rumpitur ſi quis interficiat bannitum toleratum a ſuperiore.*

22 Pax *rumpitur ſi quis interficiat bannitum, qui eſſet in carceribus, vel in manibus* Curiæ, *vel duceretur ad ſupplicium.*

23 Pax *rumpitur interficiendo bannitum quando ita eſſet diſpoſitum per ſtatutum.*

1 LVC. de penn. in l. vni. n. 65. ſeqq. C. de public. lætit. lib. 12. poſt Iacob. de Bell. & Oldr. ponit hanc quęſtionem, & ad partes illam diſputat, & ſub n. 59. refert quod Iacob. tradit hanc diſtinctionem: Aut Bannitus quis fuit ob proditionem erga Patriam, & ille poſsit ſine incurſu pœnæ pacis ruptæ occidi: Aut fuit bannitus ob aliam cauſam, & tunc ſi fuit occiſus dum Patriam oppugnaret, nec etiã homicida aliqua pęna pacis ruptę plectatur: Si vero fuerit bannitus, & eius bona fuerint publicata, tunc, cum non poſſit habere hæredem, nec pæna ab homicida peti poterit: Si vero bona eius non fuerint publicata ſed tantummodo ipſe bannitus, tunc illum offendere non liceat, & ſub nu. 60. refert quod Oldr. qui etiam iſtam quæſtionem ad plenum diſputauit tenet ſimpliciter ſtipulationem pænalem non eſſe commiſſam. Nell. in tract. de bannit. 3. par. 2. temp. nu. 52. refert etiam opiniones dictorũ Iacob. & Oldr. ſed ipſe Luc. de Penn. in eadem l. vnic. nu. 60. verſic. vel duas, videtur diſtinguere quod ſit attendenda voluntas, & propoſitum homicidæ, & ſic ſi occidat zelo Iuſtitiæ excuſetur a pæna, ſi nequitia, vel odio tunc puniendus ſit: Si vero fuerit† dubium an zelo Iuſtitię, vel odio interfecerit, pręſumitur bono animo, & zelo Iuſtitię perpetraſſe homicidium: Et hanc diſtinctionem de zelo iuſtitiæ, vel odio, ſeu iniquitate ſequitur Cæphal. in conſ. 35. num. 21. vol. 1. nec ab ea diſſentire videtur Nic. Mor. in tract. de treug. & pac. q. 107. n. 9. & 10. & Iaſ. in l qui ſeruam nu. 5. ff de verb. oblig. dicit quod Bononiæ fuit determinatum quod bannitus ex ſuo contractu, & prouiſione ſecuritatem haberet; & Bar. in quæſt. 1. Lucanæ Ciuitatis ponit etiam hanc quęſtionem, & pro vtraq. parte ponit decem fundamenta, quam quæſtionem Bar. refert late Card. Tuſch. concl. 176. nu. 1. ſeqq. tom. 6. in verb. pax. 2

3 Pro reſolutione dicendum eſt, quod ſi bannitus vigore ſtatuti poteſt impune offendi, prout eſt in Ciuitate Caſtelli Patria mea lib. 3. cap. 107. & in toto ſtatu Eccleſiaſtico per extrauagantes Summorum Pontificum, & præſertim Pij 4. & Pij 5. & tunc ſi poſt factam pacem cum inimico efficiatur bannitus, poterit ſine incurſu pænę pacis ruptæ inter-

interfici Bero.cōſ.196.n.11.ſeq.&cōſ.
197.n.6.lib.3.Nell.in tract.de bannit.
3.par.2.temp.n.51.per rationes longa
ſerie per eum adductas,& ſub nu.52.in
fine teſtatur quod ita ſeruatur. Vulpel.
in tract.de pace q.36.n.1.verſ. nihilo-
minus,& n.2.& 3.vbi inquit cum tem-
pore offenſionis bannitus ſit effectus
hoſtis Ciuitatis, & alia perſona diuer-
ſa a prima, & noua offendendi cauſa
ſuperuenerit,ſcilicet bannum Hercul.
in tract.de caut.cap.23.nu.5.& quia
publica vindicta pacto priuarorum tol
li non poteſt,ideo poterit impune offen
di,qui Vulpell. etiam teſtatur de cre-
briori ſententia Barbat.in conſ.1.num.
107.vol.3.Card.Tuſch.tom.6.in verb.
pax concl.182.nu.2.Sim.de Pret. conſ.
78.nu.18.ſeq.qui tamen loquitur in
cautione de non offendendo. Marſil.in
tract.Bannit.in verb.pax nu.24.Iacob.
Nouell.in tract.crim.cap.fin.num. 54.
vbi de communi. Io:Maria Monticell.
pract.crim.regul.3.n.8.Quę concluſio
4 procedit etiam ſi pax†fuiſſet iuramen-
to roborara;nam adhuc ea non obſtan-
te poterit bannitus ſine incurſu pœnę
pacis ruptę occidi.Nell.in d. 3.par.2.
temp.n.51.verſ.quod ſi pax eſſet.Tob.
Non.conſ.112.nu.23.Gozzadin.conſ.
61.nu.14.ſeq.Bero.d.conſ.196.nu.11.
ſeq.lib.3.Marſil.in pract. crim. §. ag-
gredior nu.84.verſ. & ideo contraue-
niens Hercul.de caut.cap.23.n.8.Vul-
pell.de pac.q.36.num.1.in fin.Baiard.
ad Iul.Clar.§.fin.quęſt.47.num.7.ſeq.
& num.34.Card.Tuſch.d.tom.6.in
verb.pax concl.182.num. 2.licet con-
trarium voluerint Marſil. conſ. 9. per
totum,& conſ.107.num.5.& 13.Grat.
conſ.44.vol.2.

5 Idemq.erit,& multo magis ſi tem-
pore initę pacis fuiſſet bannitus: quia
poſſet impune occidi Bar.q.1.num.12.
verſ.hęc contra,& verſ.2.per illam re-
gulam,quam dicit infallibilem, quod
ea, quę dirimunt contracta ſemper im-
pediunt contrahenda.Nell.in d.3.par.
2.temp.n.52.vbi in fine teſtatur, quod
vel fuerit bannitus tempore pacis, vel
poſtea nunquam pœna aliqua commit
tatur,& quod ita ſeruatur. Bero.conſ.
196.nu.11.ſeqq.& conſ.197.nu.6. lib.
3.Marſ.ſing.352. vbi refert quod Bal.
in contingentia facti ita obtinuit Vul-
pell.in tract.de pace q.37.vbi referen-
do alios hāc opinionē tenētes teſtatur
hāc eſſe veriorē,& crebriorē opinionē
licet ſubdat ꝙ in foro honoris,vt poſſu
mus modo ponere exēplū in illo vul-
gari dicto(*alla Cauallereſca*)aliud cēsē
dum eſſet, niſi interueniſſet Principis
iuſſus,in proſequēdo,&occidendo bā-
nitos, Tob.Non. conſ.112.per totum,
qui tamen loquitur in fideiuſſione de
non offendendo, vt non compræhen-
dātur banniti,& conſuluit in caſu ſta-
tuti Ciuitatis Caſtelli Patrię meæ, &
in eodem caſu promiſſionis de non of-
fendendo etiam cōſuluit Sim. de Pret.
in conſ.78.in primo dub.nu.1.ſeqq.&
Card. Tuſc. qui loquitur in pace in d.
concl.182.nu.2.Rim.d.conſ.299. num.
27.ſeqq.vol.3.qui dicit quod pax fa-
cta cum Vniuerſitate non compręhen
dat bannitos.Baiard.ad Iul.Clar.§.fi.
q.47.nu.34.

7 Primo iſta concluſio extenditur ſi
prius fuerit facta pax inter duos, &
deinde emanauerit ſtatutum quod bā
nitus poſſet impune offendi, vt non
incurratur pœna pacis ruptę.Bar.in d.
q.1.verſ.è contra,& nu.12. verſ.ſecun-
do.Card.Tuſch.d.tom.6.in verb. pax
concl.178.nu.2.

8 Secundo extenditur ad mulierem
bannitam prægnantem:quia ſicut po-
teſt impune interfici, ita poterit abſq.
incurſu pęnę pacis ruptæ. Bero. conſil.
197.nu.8.lib.3.Card.Tuſch. d. concl.
182.nu.5.Sed quod non poſſit impune
9 interfici mulier†pręgnans etiam ſi fœ-
tus fuerit adulterinus,vel in carcere
conceptus,vel ſi eſſet prægnans decem,
vel viginti dierum tantum Nell. in
tract.de bannit.2.par.2.temp.q.15. &
Io:

Io:de Anan.in loco relato per Marſil. in pract.crim.§ nunc videndum nu.50. Io:Maria Monticell.in pract.crim.reg. 3.nu.36.

10 Tertio ampliatur ſi quis interfecerit ſocios bāniti,qui ei auxiliū præſtabāt, vt pax rupta non dicatur. Bero. conſ. 196. num.16.ſeq.lib.1.& conſ.197.nu. 7.eod.lib.Card.Tuſch.d.concluſ.182. nu.4.Bero.conſ.196.per totum vol. 3. Baiard.ad Iul.Clar.§.fin.q.47.nu. 34. & nu.57.& eo magis ſi ille ſocius banniti fuerit interfectus ignoranter ab eo eum quo pacem habebat.Maſcard.de probat.concl.1162.nu.229.ſeq. vol.2. Card.Tuſc.tom.6.in verb.pax. concl. 182.nu.56.

11 Quarto ampliatur in promiſſione facta Officiali,& omnibus, quorum intereſt non offendere aliquem de tali familia,nec in perſona,nec in ęre,vt non dicatur contrauenire promiſſioni,ſi interficiat aliquem de dicta familia bannitum a Territorio loci,in quo fecit promiſſionem.Calderin.conſ.55.n.2. verſ. ſecundo quia lib.2.Bero. conſ.196.nu. 10.ſeq.lib.3.Card.Tuſch.d.concl.182. num.7.

12 Quinto ampliatur, vt etiam ſi expreſſe, pax facta fuiſſet cum bannitis, adhuc abſq. incurſu pænæ conuentionalis occidi poſſunt.Nell.in d.tract.de bannit.3.par.2.temp.num.52.Barbat. conſ.2.nu.107.vol.3. Burſat.qui alios allegat conſ.134.nu.12. vol. 2. Rimin. Iun.conſ.299.nu.25.ſeqq.vol.3.& in promiſſione de non offendendo idem firmat Tob.Non.conſ.112.n.24.quicquid dixerint Grat.& Marſ. cum ita quotidie de conſuetudine obſeruetur, & hoc dicit eſſe notorium Hercul. de caut. cap.23. num.5.6.vbi firmat non poſſe paciſci non offendere, quem lex permittit offendi.Sim.de Pret.in conſ. 74.nu.6.Baiard.ad Iul.Clar.q.47. nu. 7.qui tamen loquitur in treuga,& ſub nu.34.loquitur in pace.

13 Sexto ampliatur,vt procedat etiam ſi poſt promiſſionem factam de non offendendo fuerit bannitus reſtitutus, vel gratiatus a Principe, vt ſi offendatur non incurratur pæna fractæ promiſſionis;Bal.in rubr.in fin.C.de cond. ob turp.cauſ. vbi decidit quod bannitus prohibitus aſſumi in officium Priorum tempore electionis, & imburſulationis bannitus exiſtens,tempore vero extractionis,& executionis officij a bāno liberatus,non poterit tamen ad tale officium aſſumi,ea ratione, quia actus viuentium vno momento, & vno contextu debent cōcludi, a quibus autem ſufficit momento quem eſſe excluſum comprobat. Marſ.in l.quęſtionis n. 44. ff.de quæſtionib.& conſuluit Sim.de Pret.in conſ.88.n 9.ſeqq. per palpabiles,& ſolidiſſimas rationes.

14 Septimo amplia,vt procedat etiam ſi interficeretur aliquis compræhenſus in pace, qui non eſſet bannitus, ſi fuerit in ſocietate bannitorum; quia neq. pax,neq. treuga rupta dicitur,vt poſt Bero.conſ.196.& conſ.ſeq.vol. 3. firmat Baiard.ad Iul.Clar.§.fin.q. 47. num.34.

15 Primo limita ſupradictam communem concluſionem non procedere quando bannitus non poſſet impune interfici; quia tunc dicitur bannitus mulctatus,& retinet iura communia,& ciuilia Ciuitatis,nec eſt hoſtis Ciuitatis,vt concludit Bar.in d.q.1.n.13.ſeq. & nu.15.verſ. quid ergo dices. Card. Tuſc.d.tom.6.in verb.pax concl.176. nu.7.ſeq.vbi tamen ſubdit procedere, ſi in pace fuiſſet facta expreſſa mentio

16 de bannitis,prout† dicitur de impuberibus;quia non continentur ſub pace, niſi de eis fiat expręſſa mentio ex ſententia Com.conſil.167.lib.3.& Bero. conſ.196.nu.26.verſ.4.principaliter,&

17 num.27.lib.3.Sed non admitteretur † bannitus,nec eius procurator ad agendum pro pæna pacis ruptæ ſibi applicandę, quando ex diſpoſitione ſtatuti ad agendum non admittuntur, vt firmat

mat poſt Bero. in conſ. 197. nu. 1. vol. 3. Baiard. ad Iul. Clar. §. final. q. 47. num. 69.

18 Secundo limita, & intellige, vt procedat quando cuilibet extraneo iure publico competeret facultas occidendi bannitum, ſecus ſi daretur iſta facultas ſoli offenſo; quia iſtud priuatum ius poterit per pactum tolli: ita declarat poſt multos Doct. quos allegat Marſ. ſing. 352. verſ. & dicit iſta, & præcipue poſt Alex. in l. qui ſeruum ff. de verb. oblig. & latius in pract. crimin. §. aggredior num. 84. circa fin. vbi etiam plures alios Doct. eamdem limitationem facientes adducit.

19 Tertio limita, vt ipſe bannitus non poſſit verſa vice illum, cum quo fuerat pax inita interficere abſq. incurſu pænæ pacis ruptæ, licet ipſe bannitus poſſit impune offendi, & occidi: vt late proſequitur Nicol. Moron. in tract. de pace q. 108. per totam, vbi allegat rationes diuerſitatis, & reſpondet ad regulam correlatiuorum: Imo nec etiam ſe defendendo poterit bannitus alium non bannitum ſine incurſu pænę pacis

20 ruptę † offendere, vel occidere: quia licet defenſio ſit de iure naturæ, vt in terminis tradit Hercul. de caut. capit. 22. nu. 3. ex doctrina Ferret. in tract. de ferijs nu. 91. tamen hoc eſt verum regulariter, ſed in plerisq. caſibus defenſio, quæ eſt iuris naturę a ſtatuto tolli poteſt. Alberic. in l. vt vim. nu. 3. ff. de iuſt. & iur. Felin. in cap. dilecti nu. 7. de exceptio; prout tolli poteſt in caſu noſtro ad late tradita per Moron. in d. q. 108. vbi in fin. dicit quod doctrina Ferretti eſt intelligenda vbi offenſio relinquitur impunita, & quod ita etiam declarat Petr. a Plach. epithom. delict. cap. 39. lib. 1.

21 Quarto limita quando quis interficeret bannitum toleratum in loco, qui ſicut non poteſt licite, & impune interfici; quia tolerantia Superioris pro indulgentia recipitur. Marſil. in l. 1. in princ. nu. 13. ff. de Sicar. in l. fin. n. 436. ff. de Iuriſd. omn. iud. in pract. crim. §. aggredior. n. 25. Io. de Anan. in c. ſicut col. 5. de Iud. qui teſtatur ita vidiſſe Bononiæ ſeruari: Farinacc. conſ. 53. num. 6. vbi addentes in litera B. Io. Mar. Monticell. in pract. crimi. reg. 3. num. 35. ſeq. & num. 37. qui loquitur in bannito, qui communi reputatione habetur pro bannito nec etiam poterit ſine incurſu pænæ pacis ruptę offendi. Cephal. conſ. 35. nu. 20. vol. 1.

22 Quinto limita quando bannitus eſſet in fortijs, vel in manibus Curiæ, vel Baroncelli, & duceretur ad carceres non poteſt impune interfici ſine incurſu pænæ fractæ pacis. Nell. in tract. de bannit. 2. par. 2. temp. num. 28. Gandin. de maleſi. Rub. de bannit. num. 29. Marſ. in pract. crim. §. aggredior num. 22. Io. Mar. Monticell. in pract. crim. reg. 3. nu. 27. vbi alios concordantes allegat, & etiam ſi duceretur ad ſupplicium, quia tunc ab aliquo priuato offendi non poteſt. Marſ. in dicto §. aggredior num. 24. verſ. vlterius, & in l. prima in princ. n. 15. ff. de Sicar. Io. Mar. Monticel. in d. reg. 3. nu. 38. Idemq. erit in bannito carcerato, qui nec etiam poteſt impune offendi etiam ſtante ſtatuto. Marſ. in d. l. 1. in prin. nu. 56. ff de Sicar. Io. Mar. Monticell. in d. reg. 3 num. 40. nec etiam poterit per paciſcentem ſine incurſu pænæ pacis ruptę offendi, cum ceſſent omnia fundamenta publicę vtilitatis, & ꝙ lex permittat, ac alia relata per Luc. de Penn. in d. l. vni. num. 57. C. de publ. lætit. lib. 1. 2. & per alios Doct. ſuperius allegatos.

23 Sexto limita quando extaret ſtatutum, vt banniti comprehendantur in pace, quia tunc bannitus offendi non poterit ſine incurſu pænæ violatę pacis. Cephal. conſ. 35. num. 22. verſ. nec omitto lib. 1.

Queſt.

Quæſt. LXII.

Pax ſub conditione quod bannitus intra certum tempus ad Patriam redire non poſſit, an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Conditiones appoſitæ in inſtrumento pacis, vt non poſsit delinquens tranſire ante domum offenſi, vel redire ad aliquem locum, non tenent.*

2 *Gratia non impeditur, ſi fuerit obtenta cum reſcripto quod quis non poſsit redire ad patriam, ſi gratiatus reuertatur.*

3 *Pax facta cum dictis conditionibus ſubſtinetur, ipſis conditionibus reiectis.*

4 *Fideiuſſor datus pro obſeruatione dictarum conditionum non tenetur ad pœnam ſi conditionibus fuerit contrauentum.*

5 *Conditiones præfatæ, licet non poſsint apponi per paciſcentes, poſſunt tamen apponi per Superiorem.*

6 *Tranſitus per locum prohibitum non frangit pacem.*

7 *Etiam ſi diuerſis vicibus, & temporibus quis ſteterit in loco prohibito per aliquot dies etiam ibi pronoctando.*

8 *Procurator conſtitutus ad pacem ineundam non poteſt in pace ſimiles conditiones apponere.*

9 *Secus autem in foro honoris, quia non excuſatur paciſcens ſi contraueniat conditionibus.*

1 CONDITIONES appoſitæ in pacis inſtrumento, vt non liceat offendenti ante domũ offenſi tranſire, vel quod non poſſit venire, ſtare, & habitare in aliquo loco; vel in ſua Ciuitate, vel Patria, ſunt contra naturam pacis, cum ex iſtis cõditionibus in animo odium, & rancor remanere videantur l. ſeruus. ff. de ſeruu. aſportan. l. cum prçcario ff. de Prçcar. cũ alijs cumulatis per Alciat. reſponſ. 134. lib. 4. n. 3. tom. 2. Ac etiam lędunt publicam vtilitatem cum Reipublicę intereſt habere Ciuitatem hominibus plenam l. 1. ff. ſol matr. l. cum ratio ff. de bon. damnat. & ideo huiuſmodi cõditiones in pace appoſitæ ſunt nullæ, & attendi non debent, vt late conſuluit Ancha. conſ. 75. num. 3. & 4. Vulpell. in tract. de pace quęſt. 55. n. 1. ſeqq. vbi etiam ſubdit quod iſtæ conditiones repugnant præcepto Euangelico: benefacite his, qui oderunt vos Matth. 5. non enim bene facimus, ſed male ſi paciſcentes a patria exules tenemus viui. opin. 574. per totum latiſſime, vbi etiam teſtatur ita fuiſſe deciſum in Conſilio Neapolitano, & eamdem opinionem ſequitur Farinacc. de var. & diuerſ. crim. q. 107. nu. 262. ſeq. Nic. Mor. in tract. de pace quæſt. 107. num. 1. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 58. num. 19. in fin. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concluſ. 191. num. 13. Baiard. ad Iul. Clar. §. fi. q. 58. n. 19. q. 66. nu. 21. ſeq. Et ideo ſi offendens obtinuerit
2 reſcriptum cum hac conditione cum parte inita, quod non poſſit redire ad patriam, huiuſmodi pactum in pace adiectum non impedit gratiam Principis quod non poſſit redire ad ipſam patriam, vt tenet Vulpell. in d. q. 55. num. 3. verſ. inſuper ex doctr. Alciat. in d. conſ. 134. tom. 2. lib. 4. nu. 3. quos refert, & ſequitur Farinacc. in d. q. 107. art. 20. nu. 273. Nicol. Moron. in tract. de pace q. 187. n. 1. verſ. nec pactiones:
3 Nec impediunt validitatem pacis, ſed pax ſubſtinetur, reiectis dictis conditionibus. Anchar. d. conſ. 75. num. 3. 4. Vulpell. d. q. 55. nu. 1.
4 Et paciſcens contraueniens d. pacto vel

vel conditioni in pace appoſitis, & ſi fuerint dati fideiuſſores pro obſeruatione pacti, vel conditionis, non tenerentur ad pœnam, ſtante nullitate pręfatę conditionis. Anchar. d. conſ. 75. num. 4. verſ. ex pręd ictis etiam: quia ſi principalis obligatio non ſubſiſtit, nec etiã poteſt ſubſiſtere obligatio fideiuſſoria, quę eſt acceſſoria l. fideiuſſ. obligari l. Marcellus ff. de fideiuſſor. Nicol. Moron. in d. q. 178. num. 1. in tract. de treug. & pac. etiam ſi inſtrumentum pacis eſſet iuramento vallatum cap. ſi diligenti de for. comp. l. non dubium C. de legib. Anchar. d. conſ. 75. num. 4. verſ. nec etiam iuramento. Farinacc. d. q. 107. nu. 264. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 58. nu. 19. & q. 66. nu. 20. ſeq. vbi alios concordantes allegat; licet Corn. conſ. 218. num. 6. lib. 2. conetur ſubſtinere quod huiuſmodi pactum valeat, & pæna exigi poſſit a paciſcente contraueniente.

5 Sed licet per partes paciſcentes tale pactum apponi non poſſit in pace, poterit ſuperior tamen, vel Iudex, ſi ſibi videbitur expedire ad tollenda ſcandala ſimiles prohibitiones facere, ne redeat gratiatus ad Patriam, vel non tranſeat ante domum offenſi. Petr. a Plach. epithom. delict. lib. 1. cap. 7. nu. 3. verſ. hinc etiam deduci videtur, qui alios allegat. Nicol. Moron. in dicta q. 187. nu. 2. qui etiam alios concordantes adducit. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 191. nu. 3. A qua prohibitione Iudex etiam debet cauere, quia ſi pax eſt facta, ſunt ſublata odia, atq. eradicati rancores, & ſucceſſiue non poſſunt amplius ſcandala oriri: & ob id arbitror quod ipſe Iudex debeat eſſe multum circumſpectus in faciendo huiuſmodi prohibitiones: nam ſicut dicit Vulpell. in dicta q. 55. nu. 3. verſ. putarim in tract. de pac. aliquo breui tempore Principes poſſunt ſimiles prohibitiones indicere.

6 Et ſi volumus inhęrere opinioni Corn. in d. conſ. 218. nu. 6. lib. 2. vt valeat ſimilis prohibitio & ſi paciſcens cũ hac prohibitione acceptet, non contraueniet prohibitioni ſi tranſiuerit per locum prohibitum occaſione proficiſcendi ad alia loca non prohibita. Anchar. in d. conſ. 75. nu. 4. verſ. venio ad ſecundum, & num. 6. quia non dicitur veniſſe qui non ſterit. cap. 1. de Iudic. & fingitur non fuiſſe in loco qui fuit per breue tempus l. ex facto ff. de hæred. inſtit. l. ſeruis Vrbanis ff. de leg. 3. Marſi. conſ. 122. n. 8. qui Anchar. &

7 Marſ. loquuntur etiam ſi† paciſcens diuerſis temporibus ſteterit in loco prohibito, quandoq. per quatuor dies, quandoq. per diem, & noctem, etiam per ſeptem vices; vt in caſu Anchar. in d. conſ. 75. n. 4. ſub verſ. venio. Idemq. erit in bannito ab aliqua Ciuitate, vel Territorio eum prohibitione quod ibi ſtare non poſſit ſub pæna capitis, aut alia; quia ſi tranſeundo per locum prohibitum fuerit ibi captus, non poterit tali pœna pleti Nell. in tract. de bannit. par. 1. 2. temp. q. 58. verſ. alia dubitatio eſt, qui teſtatur de facto ita vidiſſe ſeruati, quem ſequitur Marſil. in d. conſ. 122. nu. 7. & in pract. crim. §. aggredior. num. 42. late Bertazzol. conſ. 144. num. 4. lib. 1. vbi adden. in litera A, & nec etiam dicitur contrauentum gratię factæ cum clauſula quod accedere non debeat ad locum vbi habitant partes offenſæ, niſi ab ipſis pacem habuerit, ſi per dictum locum prohibitum tranſiuerit Foller. in pragm. de exul. num. 45. qui allegat Gandin. in tit. de bannit. quæſt. 8. Farinacc. in d. q. 107. num. 268. Quod erit notandum in ſtatu Eccleſiaſtico, quia vigore Bullæ Pij 4. quotidie emanant ſimilia reſcripta; cum per dictam Bullam prohibeatur gratiato accedere ad locum delicti, & ad locum, vbi habitat pars offenſa, vel eius hęredes donec ab eis pacem habuerint.

8 Nec procurator conſtitutus ad pacem

cem iniendā poteſt ſimiles conditiones in pace apponere, vigore mandati procurę ſimpliciter ſibi facti,&dati,vt latiſſime per Anchar.in d. conſ. 75. in 1.Rub.vbi dicit procedere etiā ſi haberet facultatem apponendi in pacis inſtrumento pro illius obſeruatione omnem pęnam ad pręſtādū quoſcunq. fideiuſſores.Farin.d.q.107.art.20.nu. 269. Quia ſi propter publicam vtilitatē principales paciſcētes nō poſſunt ſimiles conditiones apponere, cū etiā repugnēt ſubſtātiæ pacis,multo magis erit firmandum quod vigore dicti mandati procurę minus poſſit procurator 9 eaſdem † conditiones apponere. Sed Vulpell.in tract.de pac.d.q.55. in fin. dicit quod in foro honoris, & penes probos viros non excuſatur paciſcens. ſi cōtraueniat dictis cōditionibus,quibus offenſus ad pacem iniendam allicitus fuit.Card.Tuſch.tom.6. in verb. pax.concl.191.nu.2.

Sed bene poſſunt partes apponere conditionem quod non poſſit aliquis Forenſis per triduo in domo eorum cōmorari,&pax intelligatur rupta per d. forenſem, qui ſtetit per triduum in eorum domo, ſi ab eo fuerit facta aliqua offenſio, vt conſuluit Gerard. Mazol. conſ.30.per totum,& ibi declarat quis dicatur in propoſito forenſis.

Quæſt. LXIII.

Pax, vel promiſsio de non offendendo an rumpatur per offenſionem factam filio, vel vxori paciſcentis.

SVMMARIVM.

1 *Pax rupta dicitur per offenſionem factam vxori filio paciſcentis.*
2 *Contrariam opinionem tenēt ibi Doct.*
3 *Vxor non venit in promiſsione facta de non offendendo affines.*
4 *Idem in promiſsione de non offendendo tam maſculos,quam fœminas conſanguineos,non venit vxor.*
5 *Iſtæ opiniones contrariæ concordantur, vt ibi.*
6 *Promiſsio facta ratione intereſſe,damnorum, vel expenſarum, vel ſub aliqua pœna pecuniaria facta de non accedendo, neq. tranſeundo per aliquem locum per contrauentionem inducit illam pœnam.*
7 *Pax non rumpitur ſi alius vnius paciſcentis offendat alium principalem paciſcentem.*
8 *Pater non tenetur ad pœnam, ſi vnus filius interficiat alterum filium eiuſdem paciſcentis.*

1 HAEC quęſtio fuit ad plenum diſcuſſa propoſitis hinc inde fundamētis per Luc.de Pen.in l. vni.in q. 20.nu.50.C.de publ.lęti. lib.12.& tandem ſub verſ.priorem ſententiam tenet opinionem affirmatiuam tanquam veriorem,vt rupta pax dicatur,& ibi reſpondet cōtrarijs. Vulpell. in tract.de pac.q.38.nu. 3. verſ.ſed in contrariam ſententiam,& n.4.vbi etiā firmat quod hanc eamdē ſententiā tenent Doct.in l.ſi ita ſtipulatus §.Chriſogonus ff de verb.oblig.& in ſpecie Din.Bar.Imol.Raphael. Fulg. & Paul. de Caſtr. ea ratione quia certę ſunt perſonæ, per quas iniuriam patimur, vt expræſſe in vxore tenet in d.§.Chriſogonus Iaſ. num. 52. Deci. l. prima num. 10. 12. de in ius vocan. & in vxore, & filijs Alciat. in l. ſi quis nec cauſam num. 40. ff. ſi cert. petat. Tiraquell.de leg.connub.gloſ.2.nu. 57. & num. 67. quia offendens filium, vel vxorem dicitur vere patrem vel maritum offendere:quia ſunt vnum corpus

Digitized by Google

& vna caro, vt late proſequitur Vulpell.in d.q.38.nu. 4. & ibi concordantes allegat. Farinacc.de var. crim. q. 107.art,25.n.337.ſeq. qui etiam alios concordantes adducit. Card. Tuſch. rom.6.in verb.pax concl.182.n.24.qui loquitur in filio.

2 Contrariam opinionem quod pax non dicatur rupta poſt relata fundamẽta pro vtraq. parte, late tuetur Nicol. Moron.in tract.de pac.q.134.ſub n.1. ſeqq.& n.21.verſ.teneas tamẽ;&quod etiam promiſſio de non offendendo rupta non dicatur per offenſionem factam filio,& vxori. Hercul.in tract. de caut.de non offend.cap.19.nu.7.ſeqq. vbi ponit hanc quęſtionem, & arguit pro,& contra,& tandem concludit pro iſta parte negatiua quod promiſſioni de non offendendo non dicatur contrauentum obligationi de non offendendo filium, nepotem,ſiue alium deſcendentem, vel aſcendentem ipſius paciſcentis. Maſcard.de probar.concl. 1131.nu.40.lib.3.Gabr. conſ.182.ſub nu.5.lib.1.Petr.a Plach. epithom. delict.lib.1.cap.6.n.29.vbi etiam reſpondet contrarijs,& Hercul.in d.tract.de caut.cap.20.nu. 6. ſeqq. qui loquitur in vxore, & relatis, ac reprobatis contrarijs hanc amplectitur opinionem Farinacc.in d.q.107.num. 339.ſeqq. vbi etiam alios concordantes cumulauit loquentes in ſpecie de filio ſub d. nu. 339. & de vxore ſub d. num. 240.ſeq.

3 Imo quod in † promiſſione de non offendendo affines, non veniat offenſio facta vxori paciſcentis,cum illa non inducat affinitatem,ſed principium affinitatis, & idem non iudicetur de numero, quod de principio numeri. Her-

4 cul.de † caut.cap.20.nu.14.& ſub nu. 15.dicit idem eſſe in promiſſione de non offendendo conſanguineos Titij, tam maſculos,quam fœminas, non venire offenſionem factam vxori promittentis,& eiuſdem aduerſarij conſanguineæ ex rationibus per eum relatis.Vulpell.in d.q.38.nu.6.ſeq.Maſcard.in d. concl.1131.n.40.lib.3.&Cephal.conſ. 587.nu.17.lib.4.

5 Pro concordia iſtarum opinionũ ad inuicem,&de directo aduerſantium attendi debent verba promiſſionis;&ſi illa ſint concepta de non offendendo in perſonam,ſeu perſonaliter,& tunc non cenſetur contrauentum promiſſioni per offenſionem factã vxori,vel filio illius, quem ſic non offendere promiſit. Aretin.in l.ſi ſtipulatus §. Ghriſogonus in fin.de verb.oblig.Alciat.in l.4.§. cato nu.219.de verb. obligat.in repet.Tiraquell.de leg.Connub.gloſ.2.num. 67. verſ. dicit tamen ; & omnes pręfatos Doct.alleg.Vulpell.de pac.q.38.n. 5. verſ. limita tamen, qui ſubdit quod putat hoc procedere in promiſſione de non offendendo,& pęna conuentionali,non autem in pace, quę nihilominus rupta diceretur, & poſt Vulpell. eoſdem Doct.pro hac conciliatione allegat Farin.in d.q.107.n.343. Si vero verba ſint concepta de non offendendo ſimpliciter, tunc per offenſionem factam filio, vel vxori paciſcentis, ex cauſa pręcedentis inimicitię propter quam fuit inita pax, & promiſſum non offendere,pax, & promiſſio de non offendendo rupta cenſeatur;ſecus ſi offenſio proueniat ex noua cauſa; vt relatis contrarijs diſtinguit Nicol. Moron. de treug.& pac.q.21.& Farinac.d.q.107. nu.344.art.22.

Imo quod per ſimplicem promiſsionem de non offendendo dicatur rupta pax per offenſionem factam vxori, & filio rẽnẽt Vulp.in d.trac.de pac.q.38. n.6.ſeq.Card.Tuſ.d.concl.182.nu.24.

6 Si vero pars in remiſſione promiſit illi,qui dedit pacem, vel remiſsionem, aliquid ratione intereſſe, damnorum, vel expenſarum, vel aliquam pænam pecuniariam, & per aliquod tempus non accedere ad Ciuitatem,vel nõ trãſire penes domum ipſius partis offenſę; talis pæna pecuniaria deberetur. Bar.

Bar.in l. ſi vnus §. pactus in fine ff. de pact.quem ſequitur Alex.ibi nu.16.& Iaſ.nu.46.quos refert, & ſequitur Baiard.ad Iul.Clar.q.48. num. 19.§.fin. in pract.crim.

7 Sed non erit è contra ſi filius offendat paciſcentem cum eius patre: quia non rumpitur pax,neq.promiſſio de nõ offendendo:quia non militat eadem ratio, cum offendens filium paciſcentis, patrẽ offendat,&iniuriarum actio ipſi patri competat;cum pater ſit caput familiæ,& non filius:& quia magis operatur amor patris,in filium, quam filij in patrem; vt bene explicat Vulpell. in d.tract.de pac.q.39.nu.3. ſeqq.Farinac.d.q.104.nu.345.

8 Nec pax diceretur rupta ſi pater teneretur ad pænam quando vnus filius alium occideret per rationes allegatas per Nic.Mor.de treug. & pac.q. 175. n.5.ſeqq. Card.Tuſch.tom.6. in verb. pax concl.182.nu.21.

Quæſt. LXIV.

Pax,vel promiſsio de non offendendo an dicatur rupta per offenſionem factam fratri,vel conſanguineo paciſcentis,ſeu illius, quem quis non offendere promiſit.

SVMMARIVM.

1 *Pax dicitur rupta per offenſionem factam fratri, vel alteri conſanguineo paciſcentis,*

2 *Contrariam opinionem tenẽt ibi Doct.*

3 *Iſtæ opiniones contrariæ conciliantur duplici modo.*

4 *Offenſio facta conſanguineis paciſcentis grauius punitur, & in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullas Pij 4. Pij. V. punitur pœna criminis læſæ maieſtatis.*

1 LVC. de Pen.in l.vnica ſub n. 50. C.de publ.lętit.lib. 12.tenet partem affirmatiuam, vt pax rupta dicatur per offenſionem factam fratri,vel alteri conſanguineo paciſcentis;quam opinionem multi Doct. ſequuntur,quos refert Tiraq. de pæn. temp.cauſ.51.num.76.Marſ.ſing.331. qui etiam alios concordantes allegat, & pręcipue Petr. de Anchar. in capit. ſciant cuncti de elect. in 6. Iacob. Nouell.in cap.fin.num.39. 73.Iaſ.in l.1. num. 7. de Indict. vidui. toll. Bald. conſ.165.num.15.volum.2.cum offenſio,& iniuria facta vni cenſeatur etiam facta illius fratri, & omnibus alijs de eadem conſanguinitate, & familia. Crauett. conſ. 41. num. 3. Grammat. conſ.12.num.3.ſeqq. Pariſ.conſ. 152. nu.10.vol.4.Hond.conſ.102. num.64. ſeqq.vol.1.Riminal.Iun.conſ.364.nu. 18.vol.4.Burſatt.conſ.216.nu.37.vol. 2.Farinac.de var.&diuerſ.crim.q.107. art.22.n.319.qui refert quod Hercul. in tract.de caut.cap. 19. num. 3. verſ. quid dicendum;& n.4.videtur dubitatiue loqui an frangatur pax per offenſionem factam dictis conſanguineis;& in ſimplici promiſſione de non offendẽdo committatur pæna per offenſionem factam eiſdem cõſanguineis.Rim.Iun. conſ.101.num.13.lib.1.Bertazzol.conſ. 248. num. 2. Menoch.de arbitr.lib.2. caſ.335.num.4.vbi concordantes allegat.

2 Contrariam opinionem,vt per offenſam,vel iniuriam factam fratri,vel alteri conſanguineo,nõ dicatur rupta pax deducitur illa palpabilis ratio, vt illa propriè dicatur offenſa, ex qua alicui competit actio iniuriarum proprio nomine pro offenſa facta; ſed dicto fratri non competit talis actio nomine proprio pro offenſa facta ſuo fratri, ergo ex ea non dicitur offendi,neq.contrauentum promiſſioni de non offendendo,vt docet Bald.in c.1.§.ſimiliter

nu.4.quib.mod.feud.amitt. vbi teſtatur quod ita communiter Doct. tradũt poſt Bar.in l.ſi ita ſtipulatus §. Ghriſogonus nu.16.de verb.oblig.vbi ſubdit, quia perſona fratris non intelligitur, niſi exprimatur, & Bar. ſequuntur ibi Caſtren.num.12.Imol.num.14. qui reprobat Ang. contrarium tenentem, & fuit originalis doctrina Io. Andr. in cap.fruſtra quæſt.1.n.2.ſeqq. de reg. Iur. qui poſt longam diſputationem hanc opinionem tuetur. Ceph. conſ.587.num.2.ſeqq.nu. 19. 43. ſeq. vbi de communi. Nicol. Moron. in tract.de treug. & pac. quæſt. 35.num. 4. Vulpell. in tract. de pace quęſt. 40. num. 4. verſ.ſed diffiteri, reprobando Marſ.in d.ſing.331.& Iaſ.in d.§.Ghriſogonus contrarium tenentes, & Anchar. minus fideliter allegantes Iul. Clar. q. 47.num. 11.vbi de communi. Farinacc.in d.quæſt.107.nu. 317.ſeq. vbi alios concordantes allegat, & teſtantes de communi.Bero.conſ.195.n. 14.in fin.& n.15.vol.2.Baiard.ad Iul. Clar.in d.q.47.nu. 58.Claud. Bertazzol.in addit.ad patrem conſ.248. litera B.Card.Tuſch.tom.6. in verb. pax, concl. 182.num.22.vbi communi.Hercul.qui loquitur in caut. de non offend. & maxime quando promiſſio eſſet cum illa clauſula facto tantum, & in perſonam, vt dicit Hercul. de caut. cap.19.nu.1.2.vbi teſtatur de communi,& nu.3.ſeq.ſed Vulpell.in d. q. 40. in fine firmat quod ſaltim opinio offendentis penes graues vires, ac ſi paci contrauenerit grauatur, niſi de noua ſuperuenienti cauſa offendendi doctum fuerit.

3 Quę opiniones poſſunt reduci ad concordiam,vt prima opinio affirmatiua procedat,quando pax fuiſſet facta pro ſe, & pro tota parte ſua;quia tunc per offenſam factam fratri paciſcentis cenſetur rupta,alias ſecus.Imol.in d.§. Ghriſogonus n.14.quem ſequuntur ibi Alex.nu.10.Iaſ.n.52.Aret.nu.13.in fi. quamuis contrarium teneat Vulpell.in tract.de promiſſio.q. 80.per totam, qui loquitur in pace facta pro ſe, & ſuis cõſanguineis,vt ſi alter ex paciſcentibus conſanguineum alterius offendat non dicatur violata pax, cum ipſi conſanguinei non paſſiue,ſed tantum actiue cenſentur compræhenſi;&idem conſulendo tenuit in reſponſ.2.nu. 15.ſeqq. & reſponſ. 3. nu.1. ſeqq.

Et ideo datur alia conciliatio, quæ eſt melior, vt ſi fuerit offenſus conſanguineus ex veteri inimicitia, vt quia nullam aliam cauſam inimicitię haberet cum ipſo fratre vel conſanguineo, tunc ſit vera opinio affirmatiua quod pax,vel promiſſio rupta dicatur : ſecus vero ſi ex alia cauſa offenſio ſequuta fuit, vt declarat Iul. Clar. in §. fin. q. 47.n.15.in fin. Vulpell. in tract. de pace q.40.num.4.verſ.ita vt concludendum ſit,& reſponſ.3.ſub num.6.Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. in q. 21.per totam,qui tamen confuſo ordine more ſuo ſolito, poſtquam adduxit hinc inde fundamenta, concludere videtur,vt refert Farinac.in d.q.107.nu. 320. qui ſemper mordet ipſum Nicol. Moron. quod confuſe ſe habuerit in explicando iſtam materiam pacis in d. ſuo tract.Imo iſta offenſio in† fratribus,

4 & in conſanguineis grauius puniri debet,vt firmat Iul.Clar.in d.q.47.n.11. in fine,& in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullam Pauli 2. quę licet eſſet localis in Vrbe per Clementem 7.conſtit. 6.fuit extenſa per totum ſtatum Eccleſiaſticum, & poſtmodum fuit confirmata per alios Pontifices, & in ſpecie per Pium.4. & Pium 5. fuit impoſita pęna criminis lęſæ maieſtatis,& rebellionis, prout etiam refert Baiard.late in d.q. 47.nu.59.60.§.fin.in pract.crim.& an ex noua, vel veteri cauſa pręſumatur facta offenſio late dixi in q.43.

Quæſt.

Quæſt. LXV.

Pax, vel promiſsio de non offendendo, pro ſe, & conſanguineis an compræhendat conſanguineos vtrinq. coniunctos.

SVMMARIVM.

1 *Pax non rumpitur per offenſionem factam conſanguineis vtrinq. coniunctis.*

2 *Caſus mixtus non comprehenditur in Conſtitutione pœnali, & odioſa.*

3 *Coniunctus reputatur pro illa parte, cui magis eſt coniunctus.*

4 *Caſus mixtus non dicitur quando magis participat de vno, quam de alio.*

5 *In materia pacis, & promiſsionis attenditur magis affectio, quam coniunctio ſanguinis; de cuius veritate. vide ibi late.*

6 *Conſanguinei vtrinq. coniuncti comprahenduntur in pace, vel promiſsione de non offendendo quando non adſunt alij coniuncti.*

7 *Coniuncti communes ne includantur in pace ſufficit quod vnus coniunctus ſolus adſit, qui non ſit vtrinq. coniunctus.*

8 *Coniuncti ex latere mulieris non veniunt in pace, vel promiſsione de non offendendo, quamuis ſint maſculi.*

1 IN hac quæſtione omnes Doct. conueniunt, vt conſanguinei vtrinq. coniuncti in pari gradu non comprahendantur in pace, vel promiſsione de non offendendo, & ſucceſſiue pax non rumpatur per offenſionem factam in perſona vnius conſanguinei communis l.1.in princ. & præcipue Vinc.Hercul.n.2.de verb.obligat. late Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac.q.176.nu.1.2. vbi multos alios concordantes allegat, Vulpell. etiam late in tract.de pac.q. 34. nu. 1. ſeqq. Farinacc.de var.& diuerſ.crim.q. 107. art.24.nu.221.Laderch.Imol. in conſ. 20.nu.9,Card.Tuſch. tom.6. in verb. pax concl. 172.n.11.qui omnes loquuntur in pace, & in cautione de non offendendo. late Socci.Iun.conſ.163.nu.1. ſeqq.lib. 3. late Hercul. de caut.cap. 17.nu.1.ſeq.&c.34.ſub nu.6.& omnes mouētur, cū caſus mixtus non comprehendatur in promiſſione pœnali, prout etiam tradunt quod in conſtitutione pœnali, & odioſa non comprehendatur caſus mixtus. Tob.Non.conſ.102.nu. 3. Aſin.in pract.Iudic.in princ.cap. 4. nu.15.latiſſime Polidor. Rip. in tract. de noctur.temp.cap.3.nu.40.& cap.4. per totum, & quia ſanguinis coniunctio, & affectionis paritas omnem dolum, & ſiniſtram ſuſpicionem excludit vt latius recenſet melius, quam alij ſupra citati Vulpel.in d.q.34. n.5.ſeqq. & præcipue ſub nu.10. verſ. verius, & æquius eſt, vbi teſtatur hāc opinionem eſſe veriorem, & æquiorem vtriuſq. partis conſanguineos in generali ſtipulatione non contineri, & etiam Nic. or. in d.q.177.

Nec eſt curandum quod Hier.Grat. in conſ.114.nu.1.ſeqq.lib.2.contrariū ſentiat, cum propter pacem multa ſpecialia concedantur contra omnes iuris regulas, & quia agitur de materia fauorabili, & ob id, non ſtricte ſed large eſſe faciendā interpretationem, & ſucceſſiue comprehendi conſanguineos vtrinq. coniunctos: quoniam cum agatur de fractura pacis, & ſic de pœna exigenda, pax non dicitur amplius fauorabilis, ſed odioſa, & in ea fieri debeat ſtricta, & arcta interpretatio, vt late deduxi ſupra in q. 33.

Digitized by Google

3 Si vero offendens, vel offenſus vni parti, vel conſanguineo magis coniunctus ſit, quam alteri, & ſic ſtante diſparitate gradus in coniunctione, & conſanguinitate, tunc reputatur coniunctus illius partis, cui magis attinet, & in propinquiori gradu coniunctus eſt, & reſpectu illius dicitur comprǽhendi ſimpliciter inter coniunctos, licet reſpectu alterius partis aliquo modo coniunctus ſit. Hieron. Grat. conſ. 114. ſub num. 9. verſ. preterea. Hercul. de caut. cap. 17. nu. 3. & 4. & cap. 36. nu. 7. verſ. coniunctum tamen, qui loquitur in cautione de non offendendo. Nic. Mor. de treug. & pac. q. 176. num. 3. quia, vt ibi inquit poſt alios, quos adducit, diſpoſitio mixti aſſumit naturam illius, cum quo maiorem habet coniunctionem; & ſic magis coniunctus attendatur. Vulpell. in tract. de pace q. 34. nu. 9. & 10. Vel non dicatur amplius caſus mixtus

4 cum† magis participet de conſanguinitate vnius partis, & mixtus caſus dicatur quando æqualiter participat de vtraq. parte, vt declarat Aſin. in pract. crim. in princ. cap. 4 nu. 16.

5 Sed Doctores in propoſito videntur conſiderare, nō ęqualitatem graduum, neq. diſparitatem, & an vnus ſit magis proximus vni parti, quam alteri, ſed beneuolentiam, vel affectionem, ſeu factionem, vt ſi magis vni, quam alteri adhæreat, & promiſſio magis reſpiciat affectionem, quam graduum denumerationem poſt Pariſ. in conſ. 114. n. 21. verſ. præterea lib. 4. ita expræſſe declarat, & ſequitur Vulpell. in d. q. 34. n. 10. & nu. 12. ſeqq. & latius comprobat hanc opinionem reſp. 2. n. 8. nec inſpiciendum eſt ſi duo vincula affectionis, & conſanguinitatis vincant vinculum vnum conſanguinitatis. Hercu. in tract. de caut. cap. 17. nu. 3. & 4. Farinacc. in d. q. 107. ſub nu. 324. ſeq. Card. Tuſch. d. concl. 182. n. 11. ver. quod intellige, & ex iſta ratione nec etiam attenderetur ſi ex parte vnius concurreret etiam vinculum affinitatis vna cum conſanguinitatis vinculo, quia eſſet, & affinis, & conſanguineus, vt late proſequitur Vulpell. d. quæſt. 34. nu. 12. ſeqq.

Quorum opinio redditur dubia per ea, quæ tradit Socc. Iun. conſ. 103. n. 5. vol. 3. dum firmat, quod licet concurrat beneuolentia, vel affectio magis erga vnam partem, quam erga alteram, tamen non debet attendi, cum ſit quid accidentale, ſed attendi debeat conſanguinitas, quę eſt quid naturale, quam rationem Soccin. refert Hercul. in d. cap. 17. nu. 5. in fin. & ob id Farinacc. in d. q. 107. nu. 324. verſ. ſed tamen, dubitat de opinione Vulpell. & aliorum, vt reſtringatur quando daretur conſanguinitas in pari gradu, & tunc attendatur beneuolentia; ſecus data diſparitate graduum, & dicit ſuper hoc eſſe cogitandum. Ego autem omnino ſequor opinionem Hercul. & Vulpell. tum quia video quod pro iſta parte plures concurrunt Doctores, tum etiam quia pax, vel promiſſio de non offendendo fit, & præſtatur ad cohibendum odia, & rancores, ac factiones, & ſic magis vere reſpicit affectionem, quam conſanguinitatem, vel graduum denumerationem: & quod in hoc magis verſetur vtilitas publica quies atq. tranquillitas, ſuper qua totaliter eſt fundata pax, & promiſſio de non offendendo: & magis hæc omnia poterit Iudex ex ſuo arbitrio dignoſcere quæ qualitas eſſet ſequenda. Hercul. in d. cap. 17. n. 4. ſub verſ. hinc pertermitto.

6 Si vero inter paciſcentes, & promittentes de ſe inuicem, & eorum conſanguineos non offendendo, non adſunt alij coniuncti, vel conſanguinei, quam illi, qui ex vtraq. parte coniuncti ſunt, ne verba illa eſſent fruſtratoria, eſt cenſendum, quod etiam in dicta promiſſione comprǽhendantur, vt tradit Hercu. de caut. cap. 34. num. 7. Farinacc. d. q.

7 107. n. 328. qui Hercul. ibi dicit† quod ſufficeret ſi extaret vnus ſolus conſangui-

guineus, qui non eſſet vtrinq. coniunctus ad excludendum, quod vtrinq. coniuncti non venirent in promiſſione, & verba promiſſionis poſſent operari effectum,& ne dicerentur fruſtratorie appoſita,vt dixi.

Et ſi fuerit dictum in ſtipulatione pacis,quod pro ſe, & eius conſanguineis alterius ex parte altera,tunc communem,ſanguinis coniunctionem, quæ nullo ciuili dirimi poteſt penitus illa verba excludunt, vt firmat Vulpell. d.queſt.34. num.18. verſ. idque,in tract.de pac.Rim.Iun.conſ.534.n.3.7. vol.5.

8 Sciasetiam quod coniuncti ex linea materna,& ſic ex latere mulieris, nec actiue,nec paſſiue in promiſſione de non offendendo veniant,quamuis etiã maſculi ſint. Vulpell. in tract. de pac. q.33. qui allegat Deci. in conſ. 531. num. 5.Farinacc.d.quæſt.107.art.29. nu.383.

Quæſt. LXVI.

Pax,vel promiſsio de non offendendo an rumpatur per offenſionem factam fœminis, & è contra per offenſionem factam a fæminis,

SVMMARIVM.

1 *Pax rumpitur per offenſionem tam factam feminis, quam factam a feminis.*

1 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct.*

3 *Pax comprahendit feminas quando facta fuit occaſione feminarum.*

4 *Pax per offenſionem tam actiue, quam paſſiue ſequutam in feminis an rumpatur eſt attendenda Regionis, vel loci conſuetudo.*

5 *Fideiuſſio præſtita pro affinibus an comprahendat affines in ſecundo genere vide ibi.*

1 SVPRA in quæſt.15.iam diximus quando ſit habenda pax a feminis, modo videamus an pax rumpatur per offenſionem factam feminis, & verſa vice per offenſionem factam a feminis alteri ex paciſcentibus:In qua quæſtione pro parte affirmatiua tenet Nicol. Moron. in tract.de pac.q.166.nu.1.inquiens;quia agitur de materia indifferenti, cum vtriq.ſexui conueniat,& ideo maſculinum concepit, femininum ex relatis per Tiraq. in tetract.gloſ.9.nu.218.& late per Ant.Gabr.conc.6.tit.de verb. ſign.&per eamdem rationem ſequitur hanc opinionem Vulpell.in tract.de pac.queſt.23.num.5. ſeqq. ex traditis per *Bar.* Alciat. & Curt. Sen. in locis per eum relatis ;& quia, vt ibi inquit etiam coniunctorum,&propinquorum appellatione ex proprietate ſermonis venit vtraq. linea, & vterq. ſexus per Alexand.conſ.115.nu.10.lib.2. & per not.per Doct. in rubr. de conſang. & affin. nec diſſentire videtur Hercul. in tract.de caut.cap.17.num.13.verſ.ſed vereor, cum feminę ſint propenſiores in offendendo, ſaltim veneno, ordine, vel mandato dato alteri,mediante pecunia, & quando alio modo non poſſunt ex feneſtra tranſeuntem lapidibus petunt,& percutiunt, vt late dixi in d.q.15.nec non quia adeo viget hominum iniquitas,aut audeant feminas trucidare, & eas alio modo offendere, vt teſtatur idem Hercul.dicto cap.17. ſub nu.13.d.verſ.ſed vereor.

2 Contrariam opinionem,ut nec actiue, nec paſſiue mulieres ueniant in pace, uel promiſſione de non offendendo late

late tenet Hercul. de caut.d.c.17. nu. 10.ſeq.ex tribus fundamentis:& primo quia feminæ leuare inimicitias non poſſunt,nec vindictam facere;ſecundo quia feminæ finis familiæ dicuntur,tertio quia in contractibus maſculinum non concipit femininum,preſertim vbi agitur de odio irrationabili, prout eſt quando vnus tenetur pro delicto alterius,qui iuribus,& Doctorum authoritatibus has rationes comprobat,a qua opinione, non diſſentire videtur Alex. conſ.113.num.8.ſeq.lib.2.& eamdem ſequitur,ac tuetur Farinac. in tract. de var.ac diuerſ.crim.q.107.art.29.num. 380.382. vbi bene reſpondet rationibus adductis pro prima opinione qui tenendo hanc opinionem duobus modis limitat. Primo quando promiſſio fuiſſet præſtita pro ſe, & affinibus; quia verbum, affinis non dicitur generis maſculi, ſed communis, & verbum commune de ſui proprietate comprehendit maſculinum, & femininum genus, vt declarat Hercul. in d. tract. de caut. d. cap. 17. num.13.in fin. Secundo quando de feminis fuit facta expræſſa mentio ſecundum eumdem Hercul.in d.tract.de caut.cap.14.num. 1. ſeqq. vbi arguit pro,& contra, & in hac ſententia reſidet.Ego addo quan-
3 do promiſſio, vel pax fuiſſet facta occaſione feminarum; quia tunc feminę comprehenderentur in pace, & per offenſionem, tam actiue, quam paſſiue ſequutam per feminas, pax diceretur rupta,per ea,quæ late dixi ſupta in quæſt.48.

4 Item addo,quod ſit attendenda conſuetudo Regionis, vel loci; quia ſi eſſet ſolitum per inimicos trucidari, vel offendi feminas, ac etiam feminæ eſſent adeo viriles,quod arma deferrēt, archibuſium exoneratent, & viriliter offenderent inimicos, ac defenderent maſculos, & eorum factionem; nam tunc credo quod tam actiue, quam paſſiue per offenſionem ſequutam a feminis,pax rumpatur,& tota vis in conſuetudine Regionis, & in qualitate loci conſiſtat, vt in ſimili dicit Bar. in tutor quoque.§.ſi tutor ff. de ſuſpect. tutorib. Thom.de ſaluet. conſ. 29. nu. 5.tom.2.crim.diuerſ.Rim. Iun. conſil. 534.nu.33.ſeq.vol.4.

5 Sed in fideiuſſione præſtita pro affinibus an comprehendantur affines in ſecundo affinitatis genere Vulpell. in tract. de pac.quæſt.35.per totam dicit quod adhuc ipſe non vidit hanc quæſtionem fuiſſe ab alijs diſcuſſam,ſed in Ciuitate Senogalliæ iudicaſſe pro parte affirmatiua in marito priuignæ, cuius ſententia dicit quod fuit deinde confirmata; quia quando primo affinitatis generi, per copulam perſona additur, affinitas in ſecundo gradu contrahitur, vt per gloſ. in cap.non debet de conſangu. & affin. quę ponit exemplum in marito vxoris olim fratris mei; quod vinculum, licet hodie iure Pontificio reſpectu matrimonij ſit ſublatum, ſecus eſt quoad alios effectus ciuiles, quam gloſſ. communiter Doctores approbant,vt teſtatur idem Vulpell.d.q.35.nu.2.

Quam tamen gloſſ.& eius communem opinionem intellige,quando viueret perſona,puta priuigna, quæ ſecundo affinitatis generi cauſam prębuit,cū morte illius affinitas diſſoluatur, vt in terminis de promiſſione adducit Caccialup.in repet. c. omnes populi ff. de Iuſt. & Iur. Ac etiam inter promittentem,& talem affinem in ſecundo affinitatis genere eſſet amicitia, & viciſſitudo talis, ex quibus dignoſci poſſet eos ad inuicem pro coniunctis, ſeu attinentibus haberi,cum plerumq.ſoleant Vitricus,& priuigna,priuignus,& nouerca mutuo ſe odio proſequi; quę etiam circumſpectus Iudex ex eius arbitrio, & religione perpendere diligenter debet,vt firmat idem Vulpell.d.q.35. n. 3.4.5.de pace.

Quæſt.

Quæſt. LXVII.

Pax an rumpatur per offenſionem factam a Filijs Spurijs, Spiritualibus, & adoptiuis.

SVMMARIVM.

1 *Filij ſpurij non rumpunt pacem, nec promiſsionem de non offendendo datam pro ſe, & filijs.*

2 *Filius naturalis natus ex concubina non comprehenditur nec in pace, nec in promiſsione de non offendendo.*

3 *Contrariam opinionem tenent Doct. ibi.*

4 *Author tenet quod filij ſpurij, nec actiue nec paſsiue in pace comprehendantur, & declarat, vt ibi.*

5 *Filij ſpirituales, & adoptiui neq. actiue, neq. paſſiue in promiſſione de non offendendo comprehenduntur.*

6 *Pater an teneatur præſtare cautionem pro filio ſpurio, vide Vulpell. vt ibi.*

IAM dixi ſupra in queſt. 13. an a filijs adulterinis, ſpurijs naturalibus, ſpiritualibus, & adoptiuis eſſet habenda pax: modo videamus ſtricte an per offenſionem factam a dictis filijs promiſſio de non of-
1 fendendo, vel pax † rumpatur; & opinio eſt negariua, vt filij ſpurij, & baſtardi non rumpant pacem, nec promiſſionem de non offendendo datam pro ſe, & filijs Vulpell. in tract. de promiſſ. q. 84. num. 1. ſeqq. vbi teſtatur de communi voto Doctorum poſt Alexand. conſ. 60. nu. 13. lib. 3. qui Alex. ſe fundat in Doctrina Dyn. & Bar. in l. cum pater §. volo ff. de leg. 2. quos poſt Vulpell. refert etiam Farinacc. in tract. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 26. num. 346. vbi etiam ipſe teſtatur de communi. Hercul. in tract. de caut. de non offend. cap. 32. num. 2. ſeqq. vbi loquitur tam actiue, quam paſſiue, & multorum authoritates addu. it Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 282. per totam. Decia. reſponſ. 88. n. 16. lib. 3. Honded. conſ. 95. lib. 1. vbi concludit quod ſine dubio ſpurij non continentur ſub promiſſione de non offendendo in preiudicium tertij; licet Herculan. in tract. de caut. cap. 32. num. 10. aliud ſentiat quo ad præiudicium ipſorum ſpuriorum.

2 Et quod filius naturalis, qui naſcitur ex concubina non veniat in promiſſione, vel pace de non offendendo. Decian. in reſponſ. 88. nu. 16. lib. 3. Marſil. ſingul. 133. Herculan. de caut. cap. 32. nu. 2. ſeqq. vbi concordantes allegat. Vulpell. in tract. de pac. q. 85. Farinac. d. q. 107. num. 348. Quoniam iſti baſtardi, & filij ſpurij non veniunt ſub nomine domus aut familiæ, nec ſunt de agnatione nec de iure, nec de conſuetudine, nec poſſunt portare arma illius domus, nec inſignia; cum portare arma ſit honor, qui non competit baſtardis, nec ſpurijs; auth. ex complexu C. de incæpt. nupt. Alex. in l. ex facto §. ſi quis rogatus nu. 53. ff. ad Trebell. vbi Ang. refert fuiſſe queſtionem in facto ita deciſam; quia emanauerat Edictũ quod omnis de Domo de Petra mala eſſent banniti de Ciuitate Peruſij, & quod capiens aliquem de dicta Domo in dicta Ciuitate haberet aureos 500. captus fuit vnus baſtardus, fuit determinatum per quemdam Vgolinum Iudicem quod ille baſtardus non diceretur de domo de Petra mala, nec conſequi poſſet præmium a ſtatuto conceſſum.

3 Contraria opinio, vt in pace, vel pro miſſione de non offendendo comprahendantur baſtardi poteſt ex multis rationibus, & fundamentis comprobari: & primo quia ſine dubio filij baſtardi

ſtardi proſequendo ſuam, vel ſuorum iniuriam poſſunt accuſare ſuper morte patris, vt fatetur Petr.a Plach.in epithom.delict.lib.1.cap.41.ſub num.24. & 28. Ergo poſſunt etiam remittere, & facere ſuper morte patris, vt per Ant.Gomez.de delict.cap.3.num. 66. verſ.Item quero, cum in his, quæ concernunt iura ſanguinis ſine commodũ ſucceſſionis bonorum bene ſunt habiles, & capaces, & reputantur filij, & allegat Bart.in l.2.ff.de accuſat.&alios de quibus ibi per eum:& ideo ſi ſpurij continentur appellatione filij ad vindictam proſequendam multo magis debent contineri in promiſſione de nõ offendendo, ac in pace, quę tendit ad reprimendum vindictam, taliſq. præſumptio laudabilis ſit, per quam fit bona prouiſio, & tollatur malus euentus, vt declarat Riminal.Sen. in conſ. 224.num.44. quem ſequitur Riminal. Iun.in conſ.216.num.139. & in conſil. 442.num 19.cum plur. ſeqq. vol. 4. & quod filij illegitimi admittantur ad proſequendam accuſationem ſuper nece patris,& quando agnoſcunt certum patrem, & ab eis pax habenda ſit eſt communis opinio, vt dixi ſupra in q. 23.ſub nu.32.in fin.

Secundo deducitur quia agitur de materia indifferenti qualis eſt offenſio, cum in ea conſideretur affectio quia naturalis eſt: ideo ratione inſitę charitatis a naturali affectione de filijs etiã ſpurijs intelligi debet, cum ad filios ſpurios etiam dolor pertranſeat: ideo compræhendi debent in dicta pace, vt determinat Bal.in conſ. 441. verſ.5.& vlt.vol.3.& deſeruit etiam quod dicit Ang.in conſ. 366. verſ. poſt hæc, dum firmat quod hæc omnia nomina filius, mater,& pater ſunt ſignificatiua naturæ;quę naturalitas congruit etiam naturalibus, & ſpurijs, cum iure priſco omnes homines liberi naſcerẽtur:ideo Ang.inquit quod hoc nomine abſolute prolata in materia indifferenti,licet odioſa,& pænali, ſpurij, & naturales comprehendantur.Rim.Iun.conſ.442. nu.30.vol.4.

Tertio magis ſtricte deducitur, quod ſpurij ſunt in mala conſideratione; adeo quod in dubio,niſi appareat de excellenti virtute, & ſingularibus moribus illorum ſemper de illis malum pręſumitur; quia ſpurij non ſunt Deo amabiles,nec hominibus honorabiles, nec bello fortes,nec fide ſtabiles. Deci.conſ.602.nu.26.Decian.reſponſ.93. nu.21.vol.2. citans aurea verba tex.in cap. ſi gens Anglorum 56. diſt. Ideo partes pacem facientes, & promittentes ſe inuicem non offendere ſub pæna pro ſe,& filijs pręſumitur voluiſſe ſpurios quoque filios contineri pro tollenda ſuſpicione contra eos inſurgente;& ſecundum hanc intentionem partium verba pacis debent continere non ſolum legitimos filios, ſed etiam naturales;& ſpurios,cum in contractibus verba menti deſeruire debeant, non autẽ mens verbis cap.ſedulo 38.diſt.& verba ſe habeant,vt corpus,& ſuperficies, mens vero, vt ſpiritus anima Roland. conſ.8.nu.2. vol.1.Rimin.Iun.conſ. 54. nu.31.vol.1.& conſ.442.nu. 53.ſeqq. vol. 4. vbi per totum conſ. per plura alia fundamenta tuetur hanc opinionem, vt filij ſpurij compræhendantur in pace confutatis, & reprobatis contrarijs: quæ fundamenta ſi bene perpendantur, reddunt ſupra firmatam communem opinionem negatiuam valde dubiam,& obſcuram.

4 Ego autem non audeo recedere a dicta opinione negatiua, vt filij ſpurij non comprehendantur neq. actiue, neq. paſſiue in pace, tanquam a Doctoribus communiter recepta;ſed bene illam declaro,vt minime procedere valeat quando pax, vel promiſſio facta fuerit pro ſe,& filijs;& deinde ſi in ratificatione filius ſpurius ratificauerit dictam promiſſionem,& pacem, ſine dubio ſub dicto verbo filijs, continea-

tur

tur filius ſpurius, cum dicta ratificatio ſequens declaret animum contrahentium fuiſſe a principio quod filius ſpurius compræhenderetur in ea, cum ex ſequentibus declaretur animus in præcedentibus l. ſed Iul. §. proinde ff. ad Macedon. Neuizzan. conſ. 50. n. 51. ſeq. Deci. conſ. 431. nu. 14. Grammat. conſ. 13. nu. 2. conſ. 22. nu. 11. & in ſpecie hanc declarationem ſequitur Rimin. Iun. in d. conſ. 342. n. 56. & maxime ſi viuerent ſub patris gubernio, prout late tuetur, vt compræhendantur tam naturales, quam ſpurij in promiſſione de non offendendo etiam quod non adeſſet aliud ſignum, vel alia declaratio per ratificationem ſubſequutam. Vulpell. in tract. de promiſſ. q. 85. num. 6. & ſeqq. per rationes per eum ibi deductas. Item illam declaro, vt procedat ſi pax, vel promiſſio de nõ offendendo ſequuta fuerit occaſione iniuriç, vel offenſç factæ actiue, vel paſſiue per ſpurios, tunc ſine dubio pax, vel promiſſio deinde ſequuta compræhendat ſpurios, tam actiue, quam paſſiue per ea, quæ dixi ſupra in quæſt. 48.

5 Quod filij ſpirituales, ac etiam adoptiui non compræhendantur neq. actiue, neq. paſſiue in promiſſione de non offendendo, & quod ipſi in iſta materia non veniant appellatione filiorum probat Hercul. de caut. capit. 33. num. 7. ſeqq. & ſequitur Farinacc. in d. quæſt. 107. art. 26. num. 350. ſed circa filios adoptiuos videtur reddi dubitabilis opinio Hercul. quando per adoptionem tranſeunt in poteſtatem adoptantis; cum tunc eis competat ius proſequendi mortem patris, & adoptantis, & ab eis pax omnino habenda ſit, cum proprie tunc dicantur filij eiuſdem patris adoptantis, iuxta terminos l. cum adoptio C. de adoptio; §. ſed hodie Inſt. eod. titulo prout ego dixi ſupra in quæſt. 13. nu. 34. Ideo iſto caſu arbitror quod in ipſa promiſſione de non offendendo, vel pace facta pro ſe, & filijs compræhendantur etiam filij adoptiui.

9 Pro complemento iſtius quęſtionis oritur dubitatio an pater teneatur præſtare cautionem de non offendendo pro filio ſpurio vide Vulpell. in tract. de pace quęſt. 84. & q. 85. Hercul. de caut. de non offend. cap. 32. Farinacc. in d. q. 107. nu. 351. de quo late dicam infra in Secunda par. §. 3. qq. 11. & 12.

Quæſt. LXVIII.

Pax, vel promiſſio de non offendendo an rumpatur per offenſionem factam cadaueri.

SVMMARIVM.

1 *Cadauer non poteſt offendi.*
2 *Pax per mortem finitur.*
3 *Defuncto non fit iniuria, nec cum eo pax rumpitur.*
4 *Iniuria, quæ fit cadaueri dicitur ficta iniuria.*
5 *Hæredes pro iniuria facta cadaueri agunt actione iniuriarum contra offendentem.*
6 *Contrariam opinionem tenent Doct. ibi quod pax rumpatur per offenſionem factam cadaueri.*
7 *Actio pro iniuria facta cadaueri datur omnibus hæredibus pro portione hæreditaria.*
8 *Cadaueri infertur iniuria quoad famam, & honorem.*
9 *Iniuria, quæ infertur cadaueri, maior reputatur.*
10 *Defunctus dicitur habere amicos, & inimicos.*
11 *Conciliatio iſtarum opinionum per diſtinctionem.*

DO-

1 DOCTORES in reſolu-
tione iſtius quæſtionis
ſunt adeo contrarij, & in-
ter ſe pugnant,vt vix per-
cipi poſſit quæ opinio ſe-
quenda ſit,cum pars negatiua , vt per
iniuriam,vel offenſam cadaueri factam
non rumpatur pax,vel promiſſio,dedu-
catur ex illa probabili ratione,vt mor-
tuus , vel cadauer non poſſit offendi,
cum morte finiatur contractus pacis,&
2 omnia eius † capitula , & omnes pœnæ
in futurū committendæ l. verum. §.1.
ff.de minor.§.deinceps authe.de nupt.
nec pęnalis cauſa tranſit ad hæredes,ſi
non fuerit dictum ; cum omne omiſ-
ſum habeatur pro omiſſo . Vulpell. in
tract.de pac.& promiſſ.q. 80.in fin. &
q.87.Card.Tuſch.tom.6.in verb.pax.
concluſ.188.num.2. Et ideo ſi amplius
non datur pax , nec etiam poteſt ada-
ptari qualitas rupturę pacis . Pariſ.
conſil. 165.num.30. lib.4. Grat. con-
ſil.44. num.15.lib.2.Nicol. Moron. in
tract. de treug.& pace.quæſtione 126
Marſ. conſil. 125. num. 45. Honded.
conſ.89.nu. 18. volum. 2.Et in noſtris
3 terminis quod defuncto non fiat† iniu-
ria , vel offenſio, nec rumpatur pax.
Petr.Caball.in quæſt.crim.caſ. 189.n.
2.in princip. & num.3.verſ.aut primo,
& adducitur doctrina Barthol. in l. 4.
§. cato num.21. ff. de verbor. obligat.
& quia quatenus aliqua iniuria ca-
4 daueri, vel † mortuo inferatur , non
erit proprie iniuria,ſed ficta;& propte-
rea pœnalis ſtipulatio non cenſetur
commiſſa,cum illius verba non ficte,
ſed proprie accipienda ſint,vt in termi
nis tenet Aret.in d.l.4.§.cato n. 32.ff.
de verb. oblig. quem ibi ſequitur Lu-
douic.Bologn.nu.195.verſ.quibus ad-
de,& nu.146.Hercul.in tract.de caut.
cap.20.n.22.23.Ang.de Perigl.in d.§.
cato num.55. dicit quod licet hęredes
5 agere poſſint actione † iniuriarum
propter offenſam factam cadaueri,non
poſſunt tamen agere ad contrauentio-
nem pœnę promiſſionis de non offen-
dendo.
6 Contrariam opinionem quod per of
fenſionem, vel iniuriam factam defun-
cto, vel cadaueri rumpatur pax , & fi-
deiuſſio de non offendēdo, tenet Ang.
7 in d.l.4.§.cato nu. 16. in fin. verſ. † &
ideo adde ; & detur actio non vni ſoli
hęredi ; ſed omnibus proportione hæ-
reditaria, quem ſequitur ibi Imol. nu.
8 44. verſ. adde prędictis , cum † inferri
poſſit iniuria mortuo quoad famam,&
honorem.Claud.Seiſel. in d. §.cato n.
35.& ob id committi pœnalem ſtipu-
lationem per offenſionem cadaueri fa-
ctam tenet ibi Alciat.in repet.nu. 217
ſeqq.Hier.Butticell.ibi nu.173.nititur
probare quod non ſolum iniuria pro-
9 prie † mortuo inferatur;ſed illa ſit gra-
uior ea , quæ viuenti infertur Hor-
mandot.etiam ibi n.521.ſeq. ſequitur
opinionem Ang.&facit etiam,cum de-
functus dicatur habere amicos, & ini-
micos Petr.Caball. in q.crim.caſ. 189.
nu.2.in fin.per tex.in l. prima §. eligi-
tur autem ff.de ventr.inſpicien.Hercu-
lan.in tract.de caut. cap. 20. num.23.
verſ.contra tamen,vbi dicit quod non
debet addi afflictio afflicto, & mors
prodeſſe ſolet , non autem obeſſe , vt
quis non offendatur. Et tenendo hanc
opinionem affirmatiuam Io.Crot.in d.
§.cato in prima repet.n.138.reſpondet
ad obiectionem Aret. quod licet de-
functo,non vere , ſed ficte iniuria infe-
ratur,tamen per offenſam cadaueri fa-
ctam ſit commiſſa ſtipulatio pœnalis ;
cum diſpoſitio etiam ſtricte interpre-
tanda loquens in caſu vero reſpectu
vnius perſonæ comprehendat etiam
caſum fictum reſpectu eiuſdem per-
ſonę.
11 Pro conciliatione, & reſolutione
iſtarum opinionum ita ad inuicem re-
pugnantium Rip.in d.l.4.§.cato num.
55. ſeqq. ff. de verb. oblig. vbi relatis
opinionibus contrarijs conſideranda
verba inſtrumenti,vel ſtipulationis eſ-

ſe

ſe dicit, vt ſi loquantur de offenſione perſonali, videlicet quia fuit promiſſum non offendere in perſonam, tunc non committatur pœnalis ſtipulatio; & ſi loquantur de iniuria, tunc nulla facta mẽtione de hæredibus nec etiam committatur ſtipulatio, & Alciat. ibi num. 317. ſeqq. etiam tenet, vt per offenſionem factam cadaueri, ſi non fuerit promiſſum non offendere perſonam pænalis ſtipulatio nec etiam committatur. Bal. Nouell. ibi num. 18. etiam tenet quod commiſſa dicatur ſtipulatio pęnalis, ſi fuerit promiſſum ſimpliciter non offendere, ſecus ſi fuerit promiſſum non offendere in perſonam. Quæ diſtinctio credo quod ſit vera, & omnino amplectenda, non ſolum propter authoritates eorumdem Doctorum, ſed etiam propter firmiſſimam rationem, quę ſe habet, vt promiſſio non offendendi in perſonam requirat tactum corporis, & offenſionem in ipſa perſona per liuorem, tumorem, ac dolorem, vt pluries dixi ſupra qui actus non conueniunt cadaueri inſenſibili, & ob id iſta promiſſio in perſonã, nullo modo in ipſo cadauere poſſit verificari: & licet dicatur quod mortuus dicatur habere amicos, & inimicos, ac etiam honor defuncti lædatur; imo maior iniuria fiat defuncto; quam viuenti, non per hoc rumpitur pax, quę reſpicit particularem offenſam per dolorem in perſonam; ſed bene hæredes poſſent vendicare d. iniuriam per aliam pænam quam pacis ruptę, & ſtipulationis pęnalis, iuxta doctrinam Ang. de Perigl. in allegato §. cato num. 55. & ſic iniuria potius dicatur reſpicere hæredes, quibus prouiſum erit per d. actionem iniuriarum, quam perſonam principalis defuncti per contrauentionem pænæ conuentionali.

Quæſt. LXIX.

Pax, vel promiſſio de non offendendo an compræhendat hæredes, tam actiue, quam paſſiue, vt pax rupta dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes, neq. actiue, neq. paſſiue compræhenduntur in pace, & num. 2.*

3 *Proprietas verborum eſt attendenda in pænalibus.*

4 *Hæredes repræſentant perſonam defuncti fictæ, ſed non propriæ.*

5 *Pæna conuentionalis ſi non fuerit ſoluta ab offendente debet ſolui ab eius hæredibus.*

6 *Pax compræhendit hæredes ſanguinis, & hæredes extraneos quando fuit promiſſum pro ſe, & hæredibus.*

7 *Declara hoc tribus modis, vt ibi.*

8 *Pax non rumpitur per ignorantes fuiſſe factam pacem.*

9 *Hæredes in primo gradu tantummodo veniunt in pace quando fuit ſtipulata pro ſe, & hæredibus.*

10 *Pæna commiſſa an ſit applicanda vni hæredi offenſo, vel omnibus, & an ſolus offendens teneatur ad pænam, vel omnes eius cohæredes.*

1 VERBA Inſtrumenti pacis, vel promiſſionis de non offendendo ſunt conſideranda, vt ſi quis ſimpliciter pacem fecit cum aliquo, promittens illũ non offendere, non cenſeatur promiſiſſe eius hæredem non offendere, & ex parte ſtipulatoris paſſiue in iſtis ſtipulationibus hæredes non veniunt, niſi expræſſe dicatur. Doct. in l. 4. §. cato ff. de verb. obligat & pręcipue Bar. ſub num. 31. verſic.

modo in propoſito. Rip.ſub num. 49. Claud.Seiſel.ſub n.35.Bal.Nouell.ſub n.17.Ludou.Bologn.num 149. Petr.a Plach.in epith.Delict.lib.1.c.6.nu.29. verſ.Hinc etiam conſtabit Nic.Mor.de treug.&pac.q.134.n.5.Hercu.de caut. cap.18.num.17.

2 Quę concluſio ex parte promiſſoris nec etiam venire hæredes actiue, vt ſi quis promiſit non offendere, non cenſeatur promiſiſſe quod nec etiam eius hæredes offendent, ſi non fuerit in promiſſione facta expræſſa mentio de hæredibus Claud. Seiſel. in dict. l. 4. §. cato num. 36. vbi dicit hoc habere pro indubitato, quem ibi ſequuntur Galliauol. num. 21. in fin.& ſub num.122.vbi teſtatur de communi. Hormanor. num. 516. ſeq. Marian. Soccin. ſub num. 265. Farinacc. de var.& diuerſ.crim.quæſt. 107. art. 27.num.364. vbi etiam de communi, & credit hanc opinionem iudicio ſuo eſſe veriorem, quicquid videatur dici in contrarium ex mente Bar. in d. §. cato num. 32.verſ.licet enim ex parte ſtipulatoris, quem ibi ſequitur Bal. Nouell. in repet. num. 17. & Hercul. de cautio.cap.18.nu.17. & Vulpell.in tract.de pace queſt.87.nu.5 ſeq.tenet

3 opinionem † contra Bar.per illam rationem, vt in pœnalibus non ſit recedendum a proprietate verborum, & omiſſum habeatur pro omiſſo, & proprie loquendo perſona hęredis ſit perſona

4 ficta, & repręſentatiua, & in † materia, in qua proprie, & non per interpretationem verba percipi debent hęres eadem perſona non cenſeatur per Doctores per eum ibi allegatos.

5 Bene verum eſt quod ſi pæna fuerit commiſſa per primum promiſſorem, ſed in vita non fuerit de hoc conuentum, nihilominus eius hæredes teneantur ad ſolutionem dictæ pænę conuentionalis, cum illa tranſeat ad hęredes quicquid dicatur in contrarium de pæna legali, vt late concludit relatis, & reprobatis contrarijs Hercul. in tract.de caut.cap.40.n.7.ſeqq.& idem erit ſi ageretur pro damnis; & intereſſe contra hęredes occaſione fractę pacis, vt ſentit Minſinger.obſeruat.98. cent. 1.& ſequitur Farinac.in d.q.107. art. 7.nu.358.

6 Si vero verba inſtrumenti contenent etiam in hęredibus; quia quis promiſit ſimpliciter pro ſe, & adhærentibus, tunc ſub iſta promiſſione veniunt non ſolum hæredes ſanguinis, prout filij, ſed etiam hæredes extranei, & non conſanguinei promiſſoris ex doctrina Bar. in l. Gallus §. etiam ſi parente ff.de liber. & poſthum. Vulpell. in reſponſ. ſecundo num.10. poſt Alex.Curt. Iun. & Afflict.per eum relatos Farinacc. d. queſt.107.num. 355. vbi teſtatur opinionem Bar. eſſe crebrius receptam:

7 Quæ opinio tribus modis † limitatur, & reſtringitur; & primo ſi fuerit promiſſum pro ſe, & hæredibus conſanguineis, vel affinibus abſq. copula, vel pacto inter verbum hæredibus, & verbum conſanguineis; quia tunc in iſta promiſſione veniunt ſolum modo hæredes conſanguinei, vel affines, & non extranei hæredes. Vulpell.reſponſ. 3.num. 1. & latius reſponſ. 201. num. cum plurib. ſeqq.vſq.ad num. 11.vbi hanc limitationem pluribus comprobat, & contrarijs reſpondet: Imo in dicta reſponſ. 2. num. 4. firmat in hac promiſſione ſine copula concepta non contineri conſanguineos promiſſores, niſi etiam fuerint hæredes: a qua declaratione non diſſentit Farinacc. in queſt.107. art. 27. num. 356. quod eſt valde notandum: quia, vt plurimum notarij, vel ex imperitia, vel ex negligentia concipiunt promiſſiones, & inſtrumenta pacis ſine capula præfata

8 Secunda eſt limitatio quando hęres ignorauit pacem fuiſſe factam a defuncto: quia per contrauentionem hęredis pęna non committitur. Io.Crot. in

in d.ꝉ.4.§.cato n.146.de verb.obli.poſt Paul.de Caſtr.dicit in dubio in hærede præſumi ignorantiam,& non ſcientiam.Hormanot.ibi ſub n. 518.& Marian.Soccin.ſub nu. 265.quam declarationem etiam ſequitur Farinacc. in d.q.107.nu.357.

9 Tertio etiam declara, & intellige quod in promiſſione, de non offendendo, vel pace, licet veniant hęredes actiue, & paſſiue; quia de eis fuerit facta expræſſa mentio non veniunt tamen hæredes, & ſucceſſores in infinitum, ſed tantum primi hæredes; vt bene explicat reprobatis omnibus contrarijs Herculan. de caut. cap. 4. num. 1.ſeqq. & cap.42.nu 14. ſeqq.vbi etiam,quod in propoſito appellatione hæredis veniat bonorum poſſeſſor, vel alius, qui loco hęredis ſubrogetur, & eandem opinionem ſequitur Nicol.Moron.in tract.de treug. & pace quęſt 144.num. 5. verſ. & vbi pro hęrede, & Farinac.in d.q.107.nu. 366.ſeq.

10 Pæna autem commiſſa an ſit tota ap
plicanda vni hęredi offenſo,vel diſtri-
buatur inter omnes hæredes pro virili
portione, & an vnus, hęres offendens
11 teneatur ipſe ſolus,vel omnes eius hæ-
redes in ſolidum dicam infra in q. 75.

Quæſt. LXX.

Pax an rupta dicatur per offenſionem factam adhærenti principalis paciſcentis.

SVMMARIVM.

1 *Pax per offenſionem factam adhærenti non dicitur rupta.*

2 *Romana Eccleſia laudatur; quia nunquam facit pacem, niſi eius adhærentes compræhendantur in pace.*

3 *Contrariam opinionem quod adhærentes compræhendantur in pace, & per offenſionem eis factam rupta dicatur pax, tenent ibi Doct.*

4 *Familiares ſi fuerint offenſi pax dicitur rupta.*

5 *Opinio negatiua quod non rumpatur pax tenetur a Farinacc.*

6 *Author non ſequitur Farinac. ſed conciliat opiniones contrarias.*

7 *Impuberes non veniunt in pace, niſi de eis fuerit facta expreſſa mentio.*

8 *Adhærentes compræhenduntur in pace per Principes, & vniuerſitates cum bellum non faciant ſine adhærentibus.*

9 *Adhærentes compræhenduntur in pace quando ſine eis pax eſſet fruſtratoria.*

10 *Conſiliarij Principis compræhenduntur in pace.*

11 *Adhærentes non compræhenduntur in pace, quando pax fuit concepta in perſonam, ſecus ſi in rem.*

12 *Conſanguinei ignoti non faciunt pacis fractionem, neq. actiue, neq. paſſiue.*

13 *Ignorantia in propoſito quomodo eſſe debeat.*

1 QVAE fuerunt opiniones in hac quęſtione,&prima negatiua,vt per offenſionem factam adhærenti nõ dicatur fractapax,vel promiſſio de non offendendo, tex. in cap. ad Apoſtolicæ circa med.de ſent. & re iud.in 6.vbi Doct. & pręcipue Geminia.nu.10.Franch.nu 5.Io.Andr. n. 3. qui valde laudat fidelitatem Eccleſię Romanæ,quæ nunquam vult pacẽ tractare,niſi in ea adhęrentes compræhendat,& Felin. in rubr. de treug. & pac. ſub n.11.in verb.quinta declaratio dicit poſt Bald. quod omnis faciens pacem debet promittere pro familiaribus, ſocialibus,adhęrentibus ſi vult eſſe fidelis.Nouell.in pract. crim. c. fin. num.53.Riminal.Iun.conſil.103.num.

12 Quarto limita, & intellige, vt in promiſſione, vel pace facta pro ſe, & conſanguineis non compræhendantur conſanguinei ignoti, nec pax rupta dicatur quando offendens ignorabat illum eſſe talem conſanguineum Nic. Mor. in tract. de treug. & pac. q. 180. nu. 8. Hercul. de caut. de non offend. q.
13 39. n. 1. ſeq. vbi tamen† loquitur quando ignorantia erat probabilis; quia is, qui conſanguineus erat habebatur pro nō conſanguineo, ſecus ſi non eſſet probabilis, quia haberetur publice pro conſanguineo ſequitur Farinacc. d. q. 107. num. 336.

Quæſt. LXXI.

Pax quando compræhendat affines conſanguineos ſeu adhærentes futuros, tam actiue, quam paſsiue, vt locus ſit pœnæ pacis ruptę.

SVMMARIVM.

1 *Adhærentes, & conſanguinei, & affines futuri non veniunt in pace.*
2 *Poſthumus non compræhenditur in pace.*
3 *Contrariam opinionem quod futuri affines, & adhærentes compræhendantur in pace tenent Doct. ibi.*
4 *Author ſequitur opinionem affirmatiuam quod pax rumpatur per offenſionem, quæ fieret adhærentibus futuris.*
5 *Quæ opinio Authoris magis vera eſt in pace facta inter Vniuerſitates, & Principes.*
6 *Caſtra, vel villæ acquiſita poſt pacem compræhenduntur in ipſa pace facta cum Ciuitate.*
7 *Pax non dicitur rupta per offenſionem factam alicui adhærenti, qui eſſet adhærens tempore offenſionis.*
8 *Pax non rumpitur per offenſionem factam adhærentibus, ſi ſequuta fuerit offenſio ex priuatis inimicitijs, & non occaſione guerrę, pro qua fuit facta pax.*
9 *Adhęrentes, fautores, complices, familiares, & domeſtici qui dicatur remiſsiue.*

1 DOCTORES inter ſe certant in reſolutione iſtius quęſtionis, cum aliqui teneant quod pax facta pro ſe, filijs, affinibus, conſanguineis, & adhærentibus non dicatur rupta per offenſionem factam per adhærentes, & cōſanguineos futuros; & quod in pace, neq. actiue, neq. paſſiue veniant futuri adhærentes, vel conſanguinei; & adducitur originalis doctrina Bal. in cap. inquiſit. nu. 9. de appellat. qui licet loquatur in poſthu-
2 mo, tamen† Doctores extendunt etiam ad affines, & conſanguineos futuros, vt per Marſil in §. aggredior num. 48. Iul. Ferret. de re milit. tit. de ferijs nu. 62. Bero. conſ. 198. nu. 12. ſeqq. lib. 3. Tob. Non. conſ. 100. nu. 1. ſeqq. Hercul. in tract. de caut. de non offend. cap. 8. nu. 3. in fin. & in cap. 36. nu. 6. ſeq. Bertazzol. conſ. 30. per totum, & conſ. 185. n. 1. ſeqq. volum. 1. & conſil. 245. num. 7. Anton. Galeott. conſil 33. num. 21. ſeqq. Laderch. Imol. conſil. 20. per totum, vbi tuetur hanc opinionem, & contrarijs reſponder, & conſil. 77. n. 3. 8. Nicol. Moron. in tract. de treug. pac. q. 180. vbi late Farinacc. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 107. art. 24. num. 129. ſeq. vbi in fine teſtatur penes ſe hanc opinionem eſſe veriorem, & magis receptam.

3 Altera fuit opinio, vt compræhendantur affines conſanguinei, & adhærentes futuri tenuit Io. Andr. in annotat. ad Speculat. rubr. de treug. & pa-

ce,Marſil.in §.aggregior nu.49. Alex.
conſ. 178. num. 10. & 12. lib.2.Ang.
conſ.261.nu.2.ſeqq.Rimin. Iun. conſ.
101.per totum lib. 1. vbi late tuetur
hanc opinionem, & reſpondet contra-
rijs,Marcabrun. ab Anguil. etiam re-
probatis contrarijs reſidet in hac opi-
nione in conſ.202.nu.1.ſeqq. & num.
68.ſeqq.&nu.79.ſeqq. & nonnulli alij
relati per Farinacc.in d.q.107.n.331.
&vltra illos tenent etiam Petr.Bell.de
re milit.par.10.tit.2.nu.33. Nouell.in
pract.crim.cap.fin.n.72.Petr.de Surd.
conſ.262.num.49.vol.2.Card.Tuſch.
tom.6 in verb. pax concl.171.nu.18.&
Vulpell.in tract.de pac.q.31.num.1.&
nu.3.vbi teſtatur ita iudicaſſe, & eius
ſententiam fuiſſe confirmatam,& teſta
tur ibi de crebriori opinione: ex qui-
bus opinionibus contrarijs reſultat de
ciſio,quia ſi non comprehendantur per
eorum offenſionem,tam actiuam,quam
paſſiuam, non rumpitur pax; ſecus ſi
compræhendantur.

4 Ego autem credo quod opinio affir-
matio magis ſubſtineri poſſit; cum ſi
bene Doctores enumerentur pro illa
præualent tam in numero, quam in
authoritate;& poſtea,quod magis me
mouet ad iſtam opinionem tenendam,
quicquid latrent Doctores circa iſtum
articulum, videmus quod pro iſta
parte affirmatiua pluries fuit deciſum,
& ſententiatum Bertazzol. in conſil.
30.in fin.vol.1. ac etiam Vulpell. in
tract. de pace quæſt. 31. in fine, vbi
teſtatur etiam ipſum pro hac parte
affirmatiua iudicaſſe, eiuſq. ſenten-
tiam fuiſſe comprobatam; cum alias
paci de facili fraus fieri poſſet per no-
uos, & futuros affines, & adhæren-
tes, & ſic non eſſet plene conſultum
partibus paciſcentibus per ipſam pa-
cem contra naturam ipſius, per ea,
quę late dixi ſupra in quęſtione tertia,
& ideo, vt verum fatear, non poſſum
diſcedere ab iſta opinione affirma-
tiua.

5 Quæ opinio affirmatiua magis vera
erit in pace facta inter Vniuerſitates,
vel Principes, vel inter confederatos:
cum enim lega,ſeu confederatio reci-
piat augumentum,& diminutionem,&
creſcat,& decreſcat ſecundum tempo-
ris diuerſitatem, & tamen ſemper ſit
eadem. Ideo ſub dicta pace compræ-
hendantur perſonæ futuræ ſub eadem
lega,vel confederatione,vt tenet Her-
cul.in tract.de caut. capit. 36.num.6.
ſeqq. licet teneat contrarium in pace
facta inter priuatos; quam diſtinctio-
nem tenet Bertazzol.conſ.30.vol.1.&
latiſſime Laderch.Imol.conſ.20.per to
tum. Nicol.Moron.de treug.& pac.n.
6 6.7.Item in pace † facta cum Ciuitate,
vel Caſtellis,vt in ea veniant Caſtra
deinde poſt pacem acquiſita Marſil.in
tract.Bannit.in verb.pace num.40.Ia-
cob.Nouell. in pract.crimin. cap. fin.
nu. 102.

7 Item pax † facta pro ſe,&adhęrentibus,
ſi tempore dictę pacis,vel promiſſionis
de non offendendo aliquis fuerit ad-
hærens, beneuolus, & ſequax alicu-
ius ex paciſcentibus, & poſtea deſie-
rit eſſe adhærens, beneuolus, & ſe-
quax tempore quo fuit offenſus, per ta
lem offenſionem non dicatur rupta,
pax,vel promiſſio de non offendendo;
& ſic tam actiue,quam paſſiue veniant
adhærentes. Marcabrun. ab Anguil.
conſil. 102.per totum,vbi iſtum caſum
diſputat ad partes, & poſtea huic opi-
nioni negatiuæ adhęret Farinacc. d.q.
107.num.336.art. 24. Intellige tamen
dummodo offenſio ſequatur occaſione
belli, vel guerræ; ſecus ſi ex priuatis
inimicitijs exiſtentibus inter ipſos ho-
mines particulares.Felin.in rubr.de
treug. & pac. num. 11. ante vers. ſexta
declaratio: vbi tamen ſubdit: niſi ta-
men materia ſuper qua fiat pax aliud
ſuadeat, & faciunt quæ dixi ſupra.

An requiratur ratificatio ipſorum
adhærentium, vt in pace, tam acti-
ue, quam paſſiue compręhendantur
dicam

dicam late in hac prima parte quæſtione 84.

9 Qui dicantur adhęrentes, fautores, complices, & ſequaces, ac familiares, & domeſtici, videantur Felin. in rub. de treug. & pac. ſub num. 11. in verb. quinta declaratio, Iacob. de S.Georg. in tract. de feud. in verb. de adhærentibus num. 5. & 6. Hieronym. de Monte queſt. 27. num. 11. Marſil. in tract. Bannit. in verb. pace num. 13. Deci. in repet. cap. quanto de Iud. & in c. ad hęc num. 32. de poſtulat. Pręlat. Vulpell. in tract. de pace q. 32. nu. 2. Maſcard. de probat. concluſ. 534. per totam vol. 1. late Bertazzol. conſ. 145. num. 1. ſeqq. vol. 1.

Quæſt. LXXII.

Pax an dicatur rupta per offenſionem factam ſocio itineris.

SVMMARIVM.

1 *Pax dicitur rupta per offenſionem factam ſocio itineris.*

2 *Iniuria facta meo ſocio dicitur mibi facta.*

3 *Socius itineris eſt a conſocio defendendus etiam in foro honoris.*

4 *Pax rumpitur per offenſionem factam habitanti cum illo, cum quo pax erat inita.*

5 *Quod declaratur quando offenſio fuit facta a ſocio in domo habitationis illius, cum quo pax habetur; alias ſecus.*

6 *Offenſio facta ſocio prabet nouam cauſam, vt ſi reoffendatur offendens per alium paciſcentem, non dicatur rupta pax.*

7 *Pax magis rupta diceretur per offenſionem factam ſocio itineris, ſi fuerit facta in odium alterius paciſcentis, ſecus ſi citra animum offendendi dictum principalem paciſcentem.*

8 *Socio iniuria facta punitur pœna iuris communis; ſed non pœna conuentionali.*

1 DOCTORES in l. 4. S.
cato ff. de verb. oblig. firmant quod per iniuriam,
vel offenſam factam ſocio
itineris, etiam quod principalis paciſcens non fuerit principaliter offenſus pax rupta dicatur, vt firmant ibi præcipue Io. Crot. in 2. lectu. nu. 79. Ang. de Perigl. num. 75. in fin. Bal. Nouell. nu. 18. in fin. per gloſſ. in l. item apud labeonem S. ſi quis virginē
2 in verb. eorum ff. de iniur. cum † iniuria
itineris meo ſocio facta, mihi dicatur
illata, & qui aggreditur meum ſocium
me aggredi dicatur. Iul. Ferret. tit. de
ferijs n. 63. & late proſequitur Vulpel.
in tract. de pac. q. 41. num. 1. ſeqq. &
3 ideo † ibi ſubdit; mihi licet ipſum de-
fendere. Gandin. tit. de defenſ. reo fa-
cien. num. 3. Imo in foro honoris mihi
Comiti maximo dedecori adſcriberetur
tur ſi ego alterum comitem non adiu-
4 uarem: Quæ concluſio † procedit etiam
in offendente habitantem, cum illo;
cum quo offenſor pacem habet. Felin.
in cap. repellantur num. 7. de accuſat.
Blanch. in repet. l. fin. ff. de queſtion. n.
175. quos refert, & ſequitur Vulpell. in
tract. de pac. q. 41. nu. 4. in princ. Hercul.
cul. de caut. cap. 19. ſub nu. 10. circa
medium, & Farinacc. de var. & diuerſ.
crim. art. 30. q. 107. n. 389. Quod pro-
5 cedit quando offenſio † infertur in do-
mo habitationis illius, cum quo pax
habetur, alias ſecus, vt declarat idem
Vulp. in d. q. 41. nu. 4. verſ. quod cen-
ſeo, ſequitur Farinacc. d. q. 107. num.
6 389. verſ. vbi declarat. Et ſi † princi-
palis paciſcens offendat pro defenſio-
ne ſui conſocij offenſorem principalem
paciſcentem, tanquam ex noua cauſa
non diceretur rumpere pacem. Vul-
pell.

quando quælibet,& ſic omnes ex vna parte deſignantur pro vno corpore Tobi.Non conſ.108.nu.23.ſeq. Vulpell. in tract.de pac.q.63.Bertaz.conſ 271. num.4.verſ.& maxime,& verſ.& poſt. Corn.lib.2.Hond.d.conſ.89.num. 19. vol.2.

3 Et adeo dicatur † ſublata per offenſionem vnius pax,vt alter offendens non teneatur de pace rupta Honded. d.conſ.89.nu.14.lib.1.vbi de communi,& latiſſime poſt alios fere infinitos, quos allegat Pett. Caball.in d.caſ.101. nu.2.vbi pluries teſtatur de communi; & quod hoc eſt adeo verum, vt non egeat pompoſa Doctorum allegatione, & procedit ſiue ſecundus offendens; fuerit ille,qui prius fuerit offenſus, ſiue alius ex parte offenſa; quia ſatis eſt quod vnus ex vna parte offenderit aliũ ex alia parte; vt pax quoad omnes rupta dicatur, & alius ex parte offenſa poſſit aliquem ex alia parte offendere ſine incurſu pacis ruptæ. Tob. Non. conſ.110.nu.4.Bertazzol.conſ.271. n. ſeqq.& fere per totum conſ. vbi reprobat contraria, & poſt alios, quos allegat Honded. conſil 89 num.23 lib.

4 1.Imo † ſi vnus ex vna parte fregerit pacem, alius ex altera parte etiam ex interuallo poſſit offendere offendentem, & comprehenſos in pace abſque metu pœnæ conuentionalis;ea ratione quia ſecundus offendens non dicitur fregiſſe pacem; ſed fractam inueniſſe: late Honded.d.conſ.89 nu.22.lib.2. latiſſime Petr.Caball. in tract crim. caſ. 101.n.4.ſeqq. vbi concordantes allegat, & reprobat contrarium tenentes; ſed

5 tantummodo ſecundus offendens † puniatur pœna ordinaria Iuris communis,vel municipalis,vel ſi exceſſerit in defenſione teneatur pro exceſſu, latiſſime Petr Caball in dicto caſ.101.nu.5. 8.9 11.Baiard.ad Iul.Clar.queſt.47.n. 42.§ fin & ego late dixi ſup. in quæſt. . vbi declaraui quando adeſſet in pace clauſula: rato manente pacto,vel clauſula: toties pæna committatur quoties fuerit contrauentum, vel ſi intelligatur de pęna parti applicanda, vel de pœna Fiſco applicanda,& an pęna debeat per compræhenſos in pace ſolui pro rata vide la.iſſime Bertazzol.conſ.149 per totum vol.1 &

7 feminæ non compræhenduntur in ſolutione dictæ pænæ conuentionalis,quãuis ſint coniunctę per virilem ſexum. Rimin.Iun.conſ 499 per totum vol. 5.

8 & † femina pupilla debet extrahi ab obligatione facta per patrem de non offendendo ne compræhendatur in diſtributione pænæ in euentum contrauentionis Rim Iun.conſ.307.per totum vol 3.

Quæſt. LXXIV.

Quando plures promiſerunt per pacem,vel promiſſionem de non offendendo, an vnus pro alio in caſu contrauentionis, vel in ſolidum,vel pro virili teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Pœna conuentionalis ſolui debet per offendentem, quando plures promiſerunt ſimpliciter alios plures non offendere.*

2 *Contrariam opinionem tenent ibi nonnulli Doct.*

3 *Pęnam ex parte offenſi omnes hæredes exigere poſſunt pro virili portione.*

4 *Contrariam opinionem quod tota pæna conuentionalis applicetur offenſo, & non alijs tenent ibi Doct.*

5 *Pœna ab omnibus exigi poteſt in ſolidũ quando plures promiſerunt cum expreſſa obligatione quod vnus teneatur pro altero.*

6 *Pæna conuentionalis poteſt exigi in ſolidum ab omnibus, qui omnes promiſerunt non offendere vnum ſolum.*

Pro-

7 *Promiſſio de non offendendo in dubio cẽ-*
ſetur facta pro virili portione, & non
in ſolidum.

8 *Pœna conuentionalis exigitur ab omni-*
bus in ſolidum per offenſionem factam
vni ex compræhenſis, quando ſumus in
pace inter duas Ciuitates partes, &
factiones.

9 *Bene verum eſt quod alij, qui non fue-*
rint culpabiles recuperare debent eo-
rum portionem ab offendente.

10 *Pœna conuentionalis debet exigi pro ra*
ta perſonarum compræhenſarum in
pace, & ibi ponitur exemplum.

1 RESOLVTIO pręſen-
tis quęſtionis oritur ex
verbis inſtrumenti pacis,
vel promiſſionis factę per
partes de non offenden-
do, & ſi plures promiſerunt ſimplici-
ter alios plures non offendere, & vnus
contraueniat tali promiſſioni, offen-
dendo vnum ex dictis pluribus, quem
non offendere promiſit, tunc ille ſolus
qui offendit tenetur ad pęnam, & alij
conſortes non tenentur pro eo, nec in
ſolidum, nec pro virili. Bar. in l. fin. in
2. q. ff. de duob. teis, cum non ſint om-
nes correi actiue, & paſſiue; cum in
huiuſmodi ſtipulatione extet diuerſi-
tas in re; & ſic in perſona offenſi, vt
idem Bar. per hæc formalia verba tra-
dit in auth. hoc ita nu. 15. C. eod. Tob.
Non. conſ. 108. n. 23. cónſ. 152. per tot.
tom. 1. conſ. crim. diuerſ. Ludoui. Senz.
conſ. 155. num. 12. Raynal. Rodulph.
Pręceptor meus recolendæ memoriæ
conſ. 156. nu. 9. tom. 1. crim. diuerſ. &
poſt alios, quos allegat. Nicol. Moron.
in tract. de treug. & pac. q. 27. & q. 29.
Farinac. de var. & diuerſ. crim. art. 10.
q. 107. num. 96. vbi ſuo ſolito more la-
cerat eumdem Nicol. Moro. quod ob-
ſcute, & confuſe loquutus fuerit, late
Vulpell. in tract. de pac. q. 57. num. 1.
ſeqq. vbi alios plures concordantes al-
legat, And. Gayl. in tract. de pac. publ.
lib. 1. cap. 3. num. 17. licet contrariam
2 opinionem † in eodem caſu, in quo
conſuluerunt Tob. Non. Ludouic.
Senz. & pręceptor meus, teneat Colle-
gium Maceratenſe inter eadem conſi-
lia criminalia conſ. 150. nu. 72. ſequen.
affirmans pænam conuentam non poſſe
totam peti ab offenſore, ſed pro virili
portione ab omnibus promiſſoribus: &
magis in terminis Iacob. Nouell. in
tract. crim. cap. fin. nu. 76. vbi late; & in-
ter alios dicit adeſſe pulchrum conſi-
lium Alex. conſ. 116. num. 1. vol. 4. &
eamdem contrariam opinionem ſequi-
tur Baiard. ad Iul. Clar. q. 47. nu. 33. §.
final. in pract. crim. Card. Tuſch. tom.
6. in verb. pax concl. 188. num. 5. Et è
3 conuerſo † quod omnes poſſint ex par-
te offenſi agere pro virili portione cō-
tra alios de parte offendentis, late
declarat Iacob. Nouell. in pract. crim.
cap. fin. in d. num. 76. in fin. & idem vo-
luit Herculan. in tract. de caution. cap.
18. n. 14. ſed Rim. Iun. in conſ. 136. lib.
4 3. dicit † pænam eſſe applicandam ipſi
offenſo tantum; cum qua opinione
Riminal. tranſit etiam Farinacc. in d.
q. 107. nu. 99. & Card. Tuſch. d. concl.
178. num. 1. Et ego etiam libenter per
tranſeo cum opinione eiuſdem Rimin.
quia illam, & rationibus, & authori-
tatibus bene comprobat, & contraria
confutat.

5 Si vero plures promiſerunt non of-
fendere alios plures, non ſimpliciter,
ſed cum exprę́ſſa obligatione, quod
vnus teneatur pro altero, & omnes in
ſolidum, non eſt dubium quod pęna
exigi poſſit ab omninus in ſolidum, &
ab vno quoq. eorum, prout colligitur
ex Doctoribus allegatis in principio
quæſtionis, qui exprę́ſſe loquuntur
quando promiſſio eſt ſimplex, & non
in ſolidum; ergo ſecus ſi fuit in ſoli-
dum, prout ita argumentantur Do-
ctores allegari in principio quæſtionis
Farinacc. in d. quęſt. 107. art. 101. poſt
Nicol. Moron. in tract. de treug. &

quęſt.

pac. quæſt. 27. num. 2. in fin. & quæſt. 28. num. 2. & Herculan. de caut. cap. 18. num. 19. vbi tamen remiſſiue loquitur.

6 Si vero plures promiſerunt non offendere vnum ſolum puta Sempronium & tunc ſicut ſi Sempronius offendiſſet vnum ex aduerſarijs teneretur ad totam pœnam conuentam; ita pariter ratione æqualitatis ſeruandę omnes ex parte offendentis in ſolidum teneantur, & ab eorum vnoquoq. pæna exigi poſſit, aut ſaltem ille contraueniens ad totam pænam teneatur, ſecundum Collegium Maceratenſe in d. conſ. 150. nu. 73. verſ. tamen in caſu, de quo agitur, & num. 74 tom. 1. Nec obſtat quicquid dicat Farinac. in dicto art. 10. q. 207. num. 103. quod Doctores Peruſini ſupra adducti contrarium ſenſiſſe videantur ea ratione, quia ſiue plures promittant pluribus, ſiue vni tantum, promiſſio in dubio cenſeatur facta pro virili portione, & non in ſolidum, & relinquat ſuper hoc eſſe cogitandum: quoniam ipſi Peruſini, & pręcipue Tob. Non. in conſ. 152. nu. 16. & 17. loquitur quando promiſſio fuit facta per plures repręſentantes vnum corpus, & tunc omnes pro virili teneantur vt mox inferius dicam, ſecus ſi ſimpliciter per vnum tantum; quia tunc ille ſolus conuenitur, vt apparet expręſſe in d. num. 17. verſ. & ideo non mirum.

8 Si vero plures pacem fecerunt, ac promiſerunt ſe inuicem non offendere, non, vt ſinguli, ſed tanquam vnus corpus, vt ſi fiat pax inter duas vniuerſitates, aut partes, ſeu factiones, & tunc data contrauentione per offenſionem illatam ab vno non ſolus offendens ad pænam conuentam conueniri poteſt, ſed omnes pro virili portione Tob. Non. d. conſ. 108. num. 20. & 24. & conſ. 152. nu. 13. 16. & 17. tom. 1. crim. diuerſ. Nic. Moron. de treug. & pac. q. 28. n. 1. Farin. d. q. 107. art. 10. n. 100. Vulpell. in tract. de pace q. 57. nu. 3. Alex. conſ. 116. vol. 4. nec diſſentit Pariſ. in conſ. 160. lib. 4. Si vero talij conſocij nullam

9 culpam habuerint in offenſione facta per vnum, æquiſsimum eſt, vt eis ſuccurratur, & a delinquente repetant portionem ſolutam. Vulpell. de pace dicta q. 57. num. 4. de quo late dicam in ſequenti quæſtione.

10 Sed ſi dictæ duę partes, vel familię, quæ fecerunt pacem, ſi vna tantum habeat viginti homines, altera decem, & pænę medietas applicatur Fiſco, & altera medietas parti obſeruanti, debetur illis decem pro rata, & debet exigi ab alijs viginti pro rata, qui contrauenerunt, licet vnus ſolus contrauenerit, vt poſt Alex. conſ. 116. per totum art. 4. & ibi addentes in verb. pacem. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 187. nu. 2.

Quæſt. LXXV.

Pax facta pro ſe, & ſuis hæredibus an omnes hæredes, vel offenſus tantum pœnam petat, & quomodo fiat diſtributio pænę.

SVMMARIVM.

1 *Pœna conuentionalis, ſecundum vnam opinionem debet tota applicari offenſo, etiam quod pax facta ſit pro ſe, & hæredibus.*

2 *Contrariam opinionem quod debeat diſtribui pro rata inter omnes hæredes tenent ibi Doct.*

3 *Conciliantur iſtæ contrariæ opiniones.*

4 *Pœna conuentionalis per offenſionem factam per vnum ex hæredibus pro portione hæreditaria poteſt exigi contra*

tra omnes hæredes.

5 *Contrariam opinionem tenēt ibi Doct. quod poſſit agi contra omnes hæredes in ſolidum pro pœna conuentionali.*

6 *Conciliantur iſtæ contrariæ opiniones; & ponitur differentia inter pacem, & cautionem.*

7 *Pace facta, non voluntarie, ſed ex neceſſitate ſtatuti pœna committitur pro portione contrafacientis, & non in ſolidum.*

8 *Pax facta in dubio præſumitur ex propria voluntate, & non compellente ſtatuto.*

9 *Offenſione facta per vnum ex cohæredibus in caſu, in quo alij cohæredes incurrunt periculum fractæ pacis, an ſolus offenſus, vel omnes cohæredes teneantur ad pœnam.*

1 BART. in l.4.cato nu.30. 31.ff.de verb.oblig.decidit pœnam conuentam applicari totam ipſi offenſo, quem ibi ſequuntur cæteri Doct.& præcipue Angel. nu. 6. verſic.ſed vni. Imol.num.44.circa medium. Iaſ.nu.54.Soccin.Sen.n.34. qui late opinionem Bar.tuetur Alciat.etiã late n.205.dicit.hanc Bart.opinionem communem Ang. de Perigl. num. 53. Nicol.Moron.in tract. de treug. & pace quæſt. 134.nu.7.licet referat quod Claud. Seyſell.in d. §. cato num.38.& num.86.teſtetur de communi contraria opinione Vulpell.in tract.de pac.q. 58. per totam poſt Corn. in conſ. 218. in fin.vol.2.dicit non eſſe ab iſta opinione Bar.in iudicando recedendum, quamuis Imol.Comen. Alex. & Iaſ. in d.§.cato in locis per eum relatis diſputatiue aliter ſentire videantur Hercul. de caut.de non offend.cap.18. nu. 16. vbi de communi,& ad ſaturitatem more ſuo ſolito Rimin. Iun. in conſ. 306. per totum lib.3.qui rationibus, & authoritatibus defendit, reiectis, & confutatis contrarijs per eum relatis. Iul. Ferret.tit.de ferijs nu.63.

2 Contrariam opinionem quod non tota pœna hæredi offenſo applicetur, ſed inter omnes hæredes ſit diſtribuenda pro rata tenent multi alij Doct. in d.§.cato, & præcipue Alexan. nu. 52. ſeqq. Alciat.n.268.vbi de magis communi, Io.Crot.nu.140.ſequen.in prima repet.vbi de probabiliori opinione Bal. Nouell. num. 17. qui tuetur opinionem contra Bart. Ruin. num. 94. ſeqq. Hormanot. num. 500. ſeqq.vbi de magis communi. Marian. Soccin. nu.261.ſeqq.vbi de communi, & probabiliori ſententia.

3 Pro conciliatione iſtarum opinionum multæ accomodantur diſtinctiones, & declarationes per Doctores in d.l.4. §. cato, & præcipue per Alciat. ſub num.205.& per Gallia. num. 101. & per Marian. Socci. ſub nu. 274. vt quilibet apud eos videre poterit; ſed illa mihi magis placet relata per d. Marian. Socc. vt ſi fuerit promiſſum non offendere cum clauſula rato manente pacto, vel quod pœna toties committatur quoties fuerit contrauẽtum; tunc offenſus, vel omnes hæredes poſſint ſimul in ſolidum pœnam petere effectualiter.

4 Quando autem pax facta eſt pro ſe, & ſuis hæredibus, ſi vnus ex hæredibus contraueniat, poteſt contra omnes pro portione hæreditaria occaſione offenſæ ſequutæ, exigi pœna. Bar. in d.l.4.§.cato num.32. ff. de verb.obligat. quem ibi communiter Doctores ſequuuntur, vt teſtatur Rip.ſub.num. 100.Alciat.ſub.num.214.Hier. Butticell.num.174.& de crebriori ſententia teſtatur Vulpell.in tract.de pac.quæſt. 59.num.1.in princ. Herculan.de caut. cap.18.num.15.Andr. Gayl. de pace publ. lib. 1. cap. 3. num. 28. late Vulpell. in tract. de pac. quæſt. 63. num.1.

5 Quamuis nonnulli diſſentiant ab iſta

iſta opinione, vt poſſit agi pro pęna in ſolidum contra quemlibet hęredem, & pro portione hæreditaria, vt totis viribus ſtrenue more ſuo ſolito defendere conatur Alciat. in d. repet. §. cato. nu.212. ſeqq. & in alijs locis per Vulpell. in d.q 59.nu.1.verſ.pro contraria, nec diſſentit Marian. Soccin. in d.§.cato nu.265.

6 Pro conciliatione iſtarum opinionum ita de directo inter ſe aduerſantium, aliqui conantur differentiam cōſtituere inter pacem, & cautionem; vt in pace firma remaneat prima communis opinio, in cautione ſit vera ſecunda opinio, q vno ex hęredibus contraueniente, nec etiam proportione hæreditaria alij conueniri poſſent, vt late tuetur Vulpell. in tract. de pace quęſt. 60. ea ratione, vt æquius ſit in iſtis pęnalibus Prętorijs ſtipulationibus, quæ ſunt ſtricti Iuris, vnus pro altero non pergrauetur, ſed ſolum pęna teneat contra offendentem ſuum authorem; & quod Doct. tenentes contrariam opinionem, non loquantur, quod fiat diſtributio pro hæreditaria portione, ſed tantum quod pæna per offenſionem vnius ſit commiſſa in totum; & quia etiam in cautione poſſent pænam pecuniariam cohęredes repetere ab offendente: quod ſecus erit in pace, cuius pęna eſt, vt rumpentes pacem poſſent offendi, quæ pęna corporalis non poteſt repeti ab offendente, vt poſt Ang. & Senen. refert Rip. in d. § cato num. 20. verſ. declaratur vt procedat; vbi ſubdit, quod hoc videtur eſſe verum, ſed aliqua lege non probatur; & ideo ibi tradit aliam declarationem, vt in pœnali ſtipulatione interpoſita ſuper pace voluntaria, pæna committatur contra omnes pro hęreditaria portione, ſecus in pace inita ex neceſſitate ſtatuti æditi a Superiore, & tunc pæna tanquam prætoria committatur contra offendentem dumtaxat pro portione ſua hęreditaria, quam declarationem dicit ibi ponere Roman. quam ſequitur etiam ibi Iaſ. Quę declaratio non placet eidem Rip. & dicit quod Rom. non bene loquutus fuit per l. cum ex clauſula ff. iudic. & ſic videtur ibi concurrere, quod pæna committatur quoad omnes etiam in pace: quę opinio reſtringi debet quoad pænam conuentionalem in pace promiſſam, ſecus quoad alias pęnas corporales; quia cohęredes, qui non contrauenerunt pænis legalibus, vel bannimentalibus, & pręſertim defectus fidei, vel honoris teneantur, vt declarat Vulpell. in d.q.59.nu. 2. verſ. illud autem; & quoad pænam pecuniariam, vt etiam aliqui hæredes, qui non deliquerunt, licet cogantur ſoluere pęnam pro rata, poſſent tamen habere regreſſum contra offendentem pro eorum indemnitate, & releuatione, vt voluit Bart. in d.§.cato n.32. & annuit Rip. ibi nu.100. in princ. & poſt Iaſ. Vulpell. in d.q.59.num.1. verſ. ſed etiam; & cum hac etiam opinione tranſit Farinac. in d.quæſt.107.nu. 362. verſ. ego tam in pace.

7 Et ſi pax non fuerit facta voluntarie ſed ex neceſſitate ſtatuti, tunc talis pæna adiecta Prætoriæ ſtipulationi non committitur in totum nec in ſolidum, ſed pro portione contrafacientis tantum contra hæredem offendentem, & pro rata eius, qui fuit offenſus quicquid dixerit Rip. in d.§. cato ſub num. 100. vt tenent ibi Roman. ſub nu. 46. quem ſequuntur ibi Iaſ. nu.55. Claud. n.36. circa finem Butticel. n.174. Crot. nu.144. ſeqq. in prima repet. vbi ſubdit quod in dubio pręſumitur facta ex
8 propria voluntate, & non compellente ſtatuto. Bal. Nouell. num. 17. circa finem. Hercul. de cautio. capit. 18. num. 15. circa fin. vbi ſubdit quod rationes allegate per Rip. facile negari poſſent.

9 Si vero offenſio fuerit facta per vnum ex hæredibus in caſu, in quo alij cohęredes incurrerent periculum fractæ pacis; vt ſi extaret pactum quod pax rupta ab vno, cenſeatur rupta ab alijs, tunc ſolus offendens debet teneri ad pænam, & non alij cohæredes, ſecundũ Ang. in d. l. 4. §. cato ſub nu. 18. ff. de verbor. oblig. qui Ang. ab omnibus repræhenditur, quod inepte loquutus fuerit, vt dicit ibi Imol. nu. 44. in fine, licet ibi Aretin. ſub n. 32. defendat Ang. ab impugnatione Imol. vt illius doctrina procedat in hæredibus ſanguine coniunctis, & de conſuetudine Barti Socc. ſub num. 35. relata declaratione Aretin. aliam affert declarationem Bologn. ſub n. 197. Aretin. declarationem ſequitur, & Hercul. de caut. c. 18. nu. 15. verſic. hoc tamen, vbi ponit duas alias declarationes, ad quos doct. lectorem curioſum remitto.

Quæſt. LXXVI.

Pax facta pro ſe, & ſuis conſanguineis, & affinibus, ſi vnus contraueniat, & rumpatur, quomodo pæna exigatur.

SVMMARIVM.

1 *Pæna conuentionalis promiſſa pro ſe, & conſanguineis in caſu contrauentionis poteſt exigi ab vno, vel eorum quolibet in ſolidum.*

2 *Et hoc magis procederet, ſi fuerit in pacis inſtrumento dictum; tales ex vna parte promiſerunt, &c. & ſub tali pæna obſeruanti applicanda, &c.*

3 *Secus ſi fuerit promiſſum in diuerſis ſtipulationibus: quia tunc quilibet pro eius offenſione tenetur.*

4 *Pæna conuentionalis cenſentur promiſſa per conſanguineos pro illo, qui magis attinet, & non pro alio in remotiori gradu, cum quo ſi ſequatur offenſio, non rumpitur pax.*

5 *Pax non diceretur rupta circa honorem & fidem per alios, qui nihil feciſſent contra pacem.*

6 *Sponſus, & ſponſa non comprabenduntur in pace, nec eorum conſanguinei, & affines.*

1 VVLPELL. in tract. de pac. q. 63. in princ. concludit quod ſequuta contrauentione ab vno ipſorum promittentium, ſeu eorum cõſanguineo, ab vno vel eorũ quęlibet pæna exigi, ac peti poſſit, ex quo quęlibet pars pro vno corpore deſignatur; quod idem diximus in proxima præcedenti quęſtione, & clarius erit ſi in in-
2 ſtrumento † pacis fuerit dictum, prout ſolitum dici: tales ex vna parte. &c. & ſub tali pęna obſeruanti applicanda,
3 ſecus ſi promiſſum fuerit in diuerſis † inſtrumentis, & ſtipulationibus; quia tunc quilibet pro eius offenſione teneretur, niſi tamen ab vno ex pariter attinentibus offenſio facta fuiſſet; quia tũc ab vno tantum, vel ab omnibus promittentibus fieret exactio.

4 Si vero ab vno ex affinibus fiat contrauentio, qui alijs promittentibus nõ attineat, vel ab vno ex conſanguineis magis vni, quam alijs coniuncto, & tũc cenſetur, quod quilibet promiſiſſet pro magis attinentibus, & ſit conueniendus offendens pro magis affine, & conſanguineo; ita vt nec reſpectu aliorum pax rupta cẽſeatur, Vulpel. in tract. de pac. in d. q. 63. n. 2. verſ. quod ſi ab vno, vbi teſtatur in quadã cauſa ardua in Ciuitate Soræ ita reſpõdiſſe per ea, quæ recollegit ex dictis per Bart. Ang. Alex. Corn. in locis per eum relatis, & dixi ſupra in q. 65. num. 3. verſic. ſi vero offendens.

Sed

5 Sed circa honorem, & fidem obſeruatam,alij,qui nihil fecerunt, nec culpã habuerunt in fractione pacis,ob offenſionem factam ab vno, erunt tuti, & circa pęnam conuentionalem habebunt regreſſum contra offendentem, vt idem Vulpell. firmat in d. quęſt. 63. num. 2. licet omnes pro virili portione conueniri poſſint,& contra principales promittentes in torum pęna exigi valeat, vt tradit Vulpell. in dicto tract.de pace q.61.n.1.& ego late dixi ſupra in proxima pręcedenti quæſt.

6 Sed in iſta promiſſione de non offendendo,vſq.in tertium gradum,ſecũdũ ius canonicum incluſiue computandũ, non compræhenduntur ſponſus,&ſponſa, nec eorum conſanguinei,& affines, vt poſt Viui. comm. opin. 808. num. 32. & 41. volum. 3. Baiard. §. fin. q. 47.num.61.

Quæſt. LXXVII.

Intereſſe vltra pænam conuentionalem an in pace debeatur parti offenſæ.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe vltra pænam conuentionalem in pace appoſitam debetur.*

1 QVICQVID Doctores inter ſe certauerint circa reſolutionem iſtius quęſtionis illa crebrior ſentẽtia dicitur, quę ſe habet etiã in foro conſcientiæ pęnam conuentionalem non impedire ſatisfactionem damnorum,& intereſſe; cum pęna debeatur potius ratione contemptus,quã ratione intereſſe,per ea,quę tradit Vulpel.in tract.de pac.q.64. per totũ, vbi firmat hanc opinionẽ eſſe veriorem,& crebriorem,&illam auctoritatibus comprobat,& reprobat contrarios in locis per eum allegatis tenentes de qua q. dicam infra in 2.part.§.3.q.49.

Quæſt. LXXVIII.

Pax an ſine dolo, & per ignorantes rumpatur.

SVMMARIVM.

1 *Dolus requiritur ad pænam pacis, vel promiſſionis de non offendendo.*

2 *Dolus requiritur ad pænam pacis ruptæ, quando ſtatum puniret rumpentem pacem, & vteretur illis verbis ſtudioſe, vel animo iniurioſo.*

3 *Pacis crimen eſt de atrocioribus, pro quo frangens grauiter puniendus eſt.*

4 *Dolus pręſumptus non ſufficit ad pænam pacis ruptæ ſed requiritur verus dolus.*

5 *Dolus requiritur ad rumpendam pacẽ, etiam ſi verba pacis concepta eſſent vniuerſaliter quoquo modo, &c.*

6 *Dolus requiritur ad rumpendam pacem,& non ſufficit lata culpa.*

7 *Offenſiones factæ ſine dolo, ſed leui,vel lata culpa recenſentur ibi per Authorem.*

8 *Dolus,vel animus offendendi dignoſcitur ex actu,ſi actus fuerit prohibitus, tunc præſumatur dolus,ſecus è contra.*

9 *Pax rumpitur etiam ex minima offenſione vbi interuenit dolus.*

10 *Pax, vt rupta non dicatur qualibet cauſa excuſat, & ibi ponuntur plura exempla.*

11 *Cauſa ſufficit quod fuerit colorata, quamuis fuerit iniuſta.*

12 *Cauſa ſufficit quod ſit talis quæ prouocet ad iram,etiam ſi proueniat ex ioco,rixa,vel ebrietate.*

13 *Cauſa excuſat etiam ſi non proueniat a compræhenſo in pace.*

14 *Cauſa ſufficiens ad excuſandum a pœna pacis ruptæ remittitur arbitrio Iudicis, & dantur plura exempla remiſſiue.*

15 *Offenſio facta per ignorantiam non frangit pacem, & ibi ponuntur exempla.*

16 *Animus, vel dolus adeo requiritur, vt principaliter interuenire debeat ad effectum fractionis pacis, & non ſufficiat ſi incidenter, vel in conſequentiam ſequeretur offenſio, & ibi ponuntnr plura exempla.*

1 CONCLVSIO eſt, vt ſine dolo pax, vel promiſſio de non offendendo non rumpatur, Pariſ. conſ. 165. nu. 13. lib. 4. Hercul. de caut. cap. 34. nu. 4. ſeqq. Bero. conſ. 196. num. 8. lib. 3. Bertazzol. conſil. 4. num. 5. & 7. & conſ. 245. nu. 5. Cephal. conſ. 587. num. 9. ſeq. lib. 1. Rimin. Iun. conſ. 101. nu. 5. lib. 1. Farinacc. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 15. num. 220. Minſinger. obſeruat. 98. centur. 3. Maſcard. de probat. concl. 1162. nu. 122. vbi de communi lib. 2. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 182. nu. 4. vbi de communi, & concluſ. 183. num. 10. vbi de cõmuni in eod. to. 6. in d. verb.
2 pax; & ſi per † ſtatutum diſponeretur quod pœna pacis ruptæ plecteretur, qui ſtudioſe, vel animo iniurioſo offenderet illum, cum quo pacem habebat, prout diſponitur per ſtatutum Vrbis requiritur dolus, & malus animus, vt teſtatur Farinacc. in d. quæſt. 107. ſub num. 220. circa fin. in 15. art.

3 Et ea ratione mouentur Doctores, quia crimẽ ruptę pacis dicitur de atrocioribus delictis, pro quo grauiter quis venit puniendus: & ideo dolus, & animus delinquẽdi interuenire debet, Bero. conſ. 198. n. 9. vol. 3. Maſcar. d. concl.
4 1162. num. 123. ſeqq. Et in † tantum quod non ſufficiat dolus præſumptus ſed requiratur verus dolus. Bero. in eodem conſ. 196. num. 8. Farinacc. in d. q. 107. nu. 220. circa princ. Bertazz. conſ.
5 4. num. 5. & 7. & 21. vol. 1. Etiam † ſi promiſſio de non offendendo eſſet concepta per verba generaliſſima quo quo modo, non rumpitur pax ſine dolo, & animo nocendi Bertazz. in d. cõſ. 4. nu. 21. quem ſequitur Farinacc. in d. q. 107. ſub nu. 220. Herculan. de caut.
6 c. 34. n. 4. in princ. Imo in † tantum requiratur dolus ad rumpendam pacem, vt non ſufficiat lata culpa, late per Hercul. in tract. de caut cap. 34. nu. 8. cum plur. ſeqq. & Farinac. d. q. 107. art. 15. nu. 122. circa med.

7 Et plura in propoſito dantur exempla de offenſione facta ſine dolo, ſed leui, vel lata culpa, quæ recenſet Herculan. in d. cap. 34. num. 10. ſeqq. & inter alia ſi quis putans offendere Titium offendat Meuium, cum quo habebat pacem, vt non dicatur fracta pax. Item ſi quis offendat mediatorem, cum quo habebat promiſſionem de non offendendo; Item ſi medicus per imperitiam offendat ægrotum; Item ſi quis per impotentiam offendat, quia forte ab alio fuit impulſus, Item ſi quis arborem putans, vel mutans ramo, vel lapide labente offenderit illum, cum quo erat promiſſio de non offendendo; Item ſi quis ad clamorem occurrens offendat; Item ſi quis faciat ad ſuam defenſionem, Item ſi quis offendat calore iracundiæ; Item in offenſione facta ab hebræo; Item ſi per iocum alium offendat. Bertazzol. conſil. 245. num. 5. ſeq. quia voluntas nocendi attenditur, & animus, & propoſitum diſtinguant maleficia l. 4. C. de Sicar. l. prima §. Diuus Adrianus ff. eod. tit. Maſcard. concluſ. 1162. nu. 124. ſeqq. de probat. lib. 1. vbi etiam ipſe ponit plura exempla, & in eo, quicombuſſit inimicum, cum quo pacem habebat ignorans, quod eſſet cum bannitis, quia non dicitur fuiſſe in dolo,

neq.

Digitized by Google

neq. fregiſſe pacem. Cardin. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concluſ. 182. num.41.

8 Ad cognoſcendum autem, an quis habuerit animum offendendi,& fuerit in dolo,traditur hæc diſtinctio in terminis noſtris de pace per Riminal.Iun. conſ.101.num.20.ſeq.vol.1.Aut actus eſt de ſui natura prohibitus, & tunc ſi quis prohibita ſcienter faciat in dolo eſſe dicatur.Crauett.conſ.193.num.2. cum in prohibitis præſumatur animus offendendi,l.1.vbi Bal.& alij ſcribentes C.de Sicar.Aut actus de ſui natura non fuit prohibitus, & tunc nec dolus,neq. animus nocendi deſumatur, vt proijcere lapidem ioco; & cum non ſit prohibitum, ideo deſumitur interpretatio in excluſionem doli, vt late proſequitur Claud. Bertazzol. ad Patrem conſ.245.in litera A,vol.1.

9 Et vbi interuenit malus animus, & dolus, rumpitur pax etiam ex minima offenſa Hier.Grat.conſ.44.nu. 5.circa med.lib.2.vbi loquitur in eo,qui impulit alterum doloſe, vt rumpatur pax Vulpell.reſponſ.51.num. 3. & in tract. de promiſſio. quæſt. 101. num.6.Farinac.d.quæſt.107.num. 221. Maſcard. de probat.concluſ.1162.num.85. ſeqq. lib.2.Card.Tuſch.tom.6.in verb. pax concl. 183.nu.9.

10 Bene verum eſt quod quęlibet cauſa excuſat a dolo,vt pax rupta non dicatur; late Maſcard.de probat. d.concluſ.1162.num.15. ſeqq.vol.2.Soccin. Iun.conſ.103.nu.8.ſeq.lib.3. Vulpell. in tract.de pace q. 48. in prin. Card. Tuſch.d.concl.183.nu.10.vbi de com muni,& poſt Alex.in conſ.19. num. 2. lib.1. ponit exemplum, vt pax rupta non dicatur, etiam ſi offenſus cum armis offendiſſet bouem,vel animal eius, qui percuſſit, quando conſtat quod ex illa cauſa ſequuta fuerit percuſſio;imo etiam quælibet cauſa etiam leuis, & leuiſſima, & ſiue iuſta, ſiue iniuſta excuſet a dolo,& a fractione pacis,Maſcard.d.concl.1162.n.16.vbi de communi Vulpel.d.q.48. in princ. vbi fir-

11 mat,quod ſatis eſt quod cauſa † fuerit colorata, quamuis iniuſta, dummodo fuerit prouocatus,&Hercu.in tract.de

12 caut.cap.13.n. 10.ſeq. dicit quod † ſufficit quod pręcedat tale, quod prouocet ad iram; imo etiam ſi proueniat a ioco,rixa, vel ebrietate Bertazz. conſ. 245.num.5.lib. 1.Farinac.d.q. 107.nu. 220.in fine.

Et magis Doctores hoc admittunt in pace,quicquid controuertant in cautione, vt per Vulpell. in q. 48. in fine, & late proſequitur Card. Tuſch.in d. tom. 6. in verb. pax concl. 183. num.

13 11. 14. & ſub num. 12. poſt † Hercul. de caut.in d.cap.13.num.10.ſeq.firmat etiam ſi cauſa iniuſta ſuperuenerit non a compręhenſo in pace, vt quia fuerit offenſus famulus, diſcipulus, vel ſimilis.

14 Et tandem quę cauſa ſufficiat ad excuſandum a pęna pacis ruptę remittitur religioni,vel arbitrio Iudicantis, vt firmat Maſcard. in d. concluſ. 1162. num.66.ſeqq. vbi ponit plura exempla, ex quibus noua cauſa poſſit eſſe, vel non eſſe ſecundum arbitrium Iudicis,& ſequitur Card.Tuſch. in eadem concl.183.num.17.de quo ego late dixi ſupra in q.47.

15 Et quod ſi quis ignoranter percuſſerit illum, cum quo aderat pax, percutiens non dicatur fregiſſe pacem, deducitur, quod ſi quis combuſſerit inimicum ſuum cum quo pacem habebat vnà cum bannitis ignorans eumdem inimicum fuiſſe cum illis non dicitur fractor pacis, vt conſuluit Bero. conſ.197.nu.9.vol.3.Maſcard.d.concl. 1162.num. 130. lib. 2.Vulpell.in tract. de pac.q.41.nu.2.Card. Tuſch. concl. 182.num. 41.Idemq.videmus in offendente cōſanguineum,quem quis ignorabat fuiſſe conſanguineum compræhenſum in pace,vt per ipſam offenſionem ignoranter factam, pax non fran-

garur, vt dixi ſupra in quæſt. 79. & ſi offendens ignorantiam habuerit de pace non incidat in pęnam; late Rim. Iun. conſ. 470. num. 16. ſeqq. num. 23. ſeqq. lib. 4. Farinacc. de var. & diuerſ. crim. q. 107. nu. 294. qui Rim. Iun. vbi ſupra dicit; quia inciuile eſt ignorantem teneri, & quod in dubio ignorantia prę-ſumarur ſub nu. 23. ſeqq. Lader. Imol. conſ. 77. nu. 4.

16 Imo in iſta materia an rupra, vel nō rupra dicarur, adeo atrenditur animus, & intentio frangendi paeem principaliter, vr non dicarur rupta ſi dignoſci poterit ſecundario, vel in conſequentiam, vr habemus in caſu, in quo conſuluit Bero. in d. conſ. 191. nu. 9. vol. 3. de homicidio ſequuto in perſonam illius, cum quo erat pax ex concrematione, vel combuſtione domus ad effectum occidendi bannitos intus exiſtentes; quia licet in conſequenriam fuerit occiſus etiam inimcus, non per hoc dicitur rupta pax; & ante eum prius tenuir Nell. in tract. bannit. in 2. par. 2. temp. quæſt. 45. & Maſcard. d. concl. 1162. num. 130. ſeq. Idemq. videmus in eo, qui rapuit filiam aduerſarij, vel adulrerauit vxorem illius, nō dicatur fregiſſe paeem, cum illius intentio principalis non fuerit offendendi, & iniuriandi aduerſarium, ſed explendi libidinem ſuam, & quamuis fuerit in conſequentiam ſequura iniuria, vel offenſio patris, vel mariti, non per hoc dicitur fracta pax. Nell. in dicto tract. bannit. par. 2. ſecundi temp. 46. quæſt. Iacob. Nouell. in pract. crim. c. fin. num. 29. vbi late, & num. 46. Card. Tuſch. concl. 180. nu. 6. & 7. tom. 6. in verb. pax. Bero late in d. conſ. 196. nu. 18. vbi ponir alia exempla, eamdem declarationem ſequutus fuit Bertazz. conſ. 185. nu. 13. vbi ad literam firmat quod pax non rumpatur per offenſam ex alia cauſa prouenientem, quam, vt pax rumpatur, & in terminis etiam proſequitur Maſcard. in d. concl. 1162. num. 131. ſeqq. vol. 2. Card. Tuſch. d. concl. 182. num. 41.

Quæſt. LXXIX.

Auxiliatores an pæna pacis ruptæ teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Auxiliatores ſecundum vnam opinionem tenentur pæna pacis ruptæ.*

2 *Quæ opinio admittitur ſecundum aliquos, etiam ſi auxiliator ignorauerit qualitatem pacis.*

3 *Contrariam opinionem quod requiratur ſcientia qualitatis pacis in auxiliatore tempore commiſſi delicti tenent ibi Doct.*

4 *Aliam opinionem tenent etiam ibi Doctores, vt auxiliatores non teneantur pæna pacis ruptæ, etiam ſi habuerint ſcientiam de dicta qualitate pacis.*

5 *Auxiliatores ſi haberent pacem cum offenſis tenerentur pæna conuentionali.*

6 *Quę pæna conuentionalis quomodo ſit ſoluenda, & per quos vide ibi Doct.*

1 DVAE ſunt opiniones in hac quęſtione, & prima fuit, vt auxiliantes illum, qui pacem habebar cum altero, ſi iſte offendarur, & pax rupta dicatur per principalem paciſcentem, etiam ipſi auxiliatores, quamuis extranei teneantur pæna pacis ruptæ, vt firmat Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de treug. & pac. in fin. in verb. portauerit, vbi relatis alijs antiquioribus etiam contrarium tenentibus in hac opinione reſidet præcipue motus ea ratione, vt qualitas pę-

nę aggrauans in principali delinquente aggrauet etiam in ipſo auxilium,& opem præſtante, eamdem opinionem ſequuti fuerunt aliqui Doct. in l. 4. §. cato ff. de verb. oblig. & præcipue Ang. de Perigl. ſub num. 55. in fin. & Bal. Nouell. ſub num. 18. etiam in fine, & ex multis ita etiam reſoluit Corn. conſil. 7. num. 3. 4. dub. 3. verſ. deuenio ad Ioannem lib. 3. Ferrett. in tract. de re milit. tit. de ferijs ſub num. 64. verſ. pacta,& capitula, inquiens quod ruptura pacis extendatur ad dantem auxilium, & fauorem; cum qualitas exiſtens in maleficio, & perſona committentis aggrauet ipſum maleficium in perſonam auxiliantis per l. vtrum ad l. Pomp. de Patricid. Marſ. in pract. crim. §. conſtante num. 67. verſ. item ſcias vlterius,& num. 77. verſ. item ſcias quod auxiliator. Carrer. in pract. crim. §. circa tertium nu. 31. verſ. Item an teneatur auxiliator, & omnes ſe fundant in dicta l. vtrum; quia extraneus dans operam parricidio tenetur pæna parricidij, quia principalis agens tenetur, quia fuerit in culpa, & voluerit delinquere, & operam dederit rei illicitę, & malum animum habuerit, vnde teneri debeat de facto ſociorum. Vulpell. in tract. de pac. quęſt. 42. num. 1. & 3. vbi teſtatur de communi, licet ſupradictos Doctores non alleget.

2 Quorum opinionem multi admittunt, vt procedat etiam ſi auxiliator ignorauerit qualitatē pacis; vt adhuc teneatur pacis ruptę, vt ex profeſſo tenet Io. Andr. ad Specul. in d. tit. de treug. & pac. in fin. in verb. portauerat ex rationibus per eum relatis, & Carrer. in pract. crim. §. circa tertium n. 20. verſ limita tamen, vbi alios cum eo tenentes refert. Contrarium autem, vt

3 requiratur ſcientia tempore commiſſi delicti in auxiliatore, vt pæna pacis ruptæ teneatur voluit Angel. in l. 1. col. 1. verſ. videte Domini C. de Nili agger. non rumpen. Corn. in d. conſ. 7. dicit quod quamuis hoc dictum Ang. non tranſeat ſine difficultate, tamen crederet in practica eſſe ſeruandum propter illius authoritatem; maxime cum negari non poſſit caſum eſſe dubium,& in dubijs melius eſſe abſoluere, quam condemnare. Iul. Clar. §. fin. quæſt. 90. in princ. vbi firmat quod qualitas delinquentis per auxiliatorem ignorata non augeat pænam in ipſo auxiliatore Vulpell. in tract. de pac. q. 42. nu. 3. verſ. non tamen; Petr. Caball. late in q. crim. caſ. 198. nu. 24. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax. concl. 190. num. 3. in fine.

4 Altera fuit opinio, vt etiam data ſcientia in auxiliatore de qualitate pacis tempore commiſſi delicti non teneatur pæna conuentionali pacis ruptę, ſed pæna legali, vel ſtatutaria, quę pæna conuentionalis ſolum ligat illos, qui illas expreſſe promiſerunt Tob. Non. conſ. 111. nu. 16. ſeq. qui ita declarat dictum Io: Andr. a qua declaratione non diſſentit Vulpell. de pac. in d. q. 42. n. 3. verſ. ſicut, & fuit originalis doctrina Imol. in l. ſi ſtipulatus fuero ſub num. 3. verſ. facit etiam ff. de verb. obligat. declarando ita procedere opinionem Io. Andr. eamdem declarationem tenet ex profeſſo Hercul. in tract. de caut. cap. 26. num. 4. Cardin. Tuſch. d. concl. 190. num. 3. & latiſſime hanc declarationem tuetur ab omnibus contrarijs Petr. Caball. in d. caſ. 198. num. 20. 21. 22. 23. ſeqq. vbi teſtatur ita eſſe deciſionem Corn. intelligendam,& Foller. Marſil. & Carrer. in locis ſupra adductis pro prima opinione inaduertenter loquuti fuerunt, & ſecundum Imol. quod infinitis vicibus ipſe practicauit, nec vnquam audiuit, neq. vidit prętendi quod auxiliator non incluſus in pace ob opem rumpenti eam pręſtitam teneatur pęna conuentionali in pace contenta; ſed tantummodo vidit auxiliatorem condemnati

nari pœna legali, vel ſtatutaria, habita ratione pœnę maioris, quę ipſi delinquenti principali ob talem pacis ruptu ram imponeretur, cum qualitas pacis ruptæ quoad pęnam conuentionalem non extendatur ad auxiliatorem; tamen quoad qualitatem, quę eſt in maleficio, & perſonam committentis bene aggrauat præſtantem auxilium d.l. vtrum ff. de parricid. Bar. conſ. 66. in fin. verſ. ad tertium vbi addentes in verb. de pace rupta lib. 1. Card. Tuſc. d. concl. 190. num. 3.

5 Sed ſi auxiliatores habuerint pacem cum offenſis, non eſt dubium quod per ipſum auxilium tenerentur etiam pœna conuentionali Corn. conſ.
6 7. in 1. & 2. dub. lib. 3. quæ pęna † conuentionalis, ſi principalis fuerit etiam ex compræhenſis in pace erit ſoluenda in totum ab ipſo principali, & auxiliatore, licet ambo poſſint condemnari in dictam pęnam conuentionalem; ſed vnica ſolutio pro omnibus ſufficeret vt declarat idem Corn. in d. conſ. 7. in fin. 4. dub. ſub. num. 7. verſ. eſſet tamen dubitandum, & ſequitur Petr. Caball. in qq. crimi. d. caſ. 198. num. 18. ſeqq.

Quæſt. LXXX.

Pax an dicatur rupta, ſi interuenerit offenſio poſt concordiam factam.

SVMMARIVM.

1 *Concordia non dicitur pax.*
2 *Concordia in eius celebratione non requirit oſculum.*
3 *Concordia datur ſine interuentu vlterioris amicitiæ, ſecus in pace.*
4 *Concordia habens non dicitur habere pacem, ſecus è contra.*
5 *Concordia ſecundum communem vſum loquendi dicitur quędam remiſſio pax vera diſcordiarum ſedatio, & plus eſt cum aliquo pacem inire, quam remittere.*
6 *Concordia, & pax confunduntur per ritum Curiæ Neapolitanæ.*
7 *Pax non rumpitur per offenſionem ſequutam poſt concordiam.*
8 *Concordia non ſufficit in gratia banniti vbi requiritur pax.*
9 *Iniuria cenſetur remiſſa per actus ſociales, qui tamen non ſufficiunt ad pœnam fractæ pacis.*

1 PRO reſolutione iſtius quęſtionis eſt videndum an concordia dicatur pax, vel pacis vim habeat; & quod concordia non ſit pax, & ab ea differat Marſil. in tract. Bannit. in verb. pace num. 4. Iul. Ferret. titulo de ferijs n. 45. Barbat. conſ. 1. nu. 106. verſ. 32. adduco vol. 3. Corſett. in tract. de priuil. pac. num. 14. 16. in princ. Nouell. in pract. crim. cap. fin. num. 44. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax conci. 171. num. 20. Farinac. conſ. 98. fere per totum, & præcipue ſub nu. 10. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. quęſt. 58.
2 num. 58. Quia in † concordia, vel in eius inſtrumento non requiritur quod interueniat oſculum, neq. fiat mentio de eo, vt dicit ſpecul. in tit. de treu. & pac. num. 2. in fine verſ. item nota
3 quod idem: Item quia † concordia datur ſine interuentu vlterioris amicitiæ; pax autem non datur niſi cum renouatione prioris amicitiæ, vt per Fulgoſ. in l. prima num. 2. verſ. pax, & num. 3. ff. de pact. vbi infert quod qui habet
4 pacem, habet † concordiam; ſed qui habet concordiam, non dicitur habere pacem; Ac etiam ſecundum conſuetu-
5 dinem, & communem vſum loquendi † concordia dicitur quædam remiſſio, pax vero ſit vera diſcordiarum ſedatio Bal. in l. 1. nu. 3. circa med. & Alex.

ſub

ſub num.3.Fulgoſ.ſub num. 2. in fine, &plus eſt cum aliquo pacificare,quam remittere Carauit. ſuper rit. magn. Cur. ritu 175. num. 1. licet ibi dicat
6 quod † vigore illius ritus iſta verba pax.& remiſſio,ſeu concordia confundantur.

7 Ideo poſt concordiã non dicitur rupta pax ſi ſequatur offenſio inter ipſas partes, quę concordiam fecerunt Fulgoſ.in d.l.1.num.2.ff.de pact. Iul. Ferrett.tit.de ferijs nu.45.Barbat.conſ.1. num.106.ſub.verſ. 32. adduco vol.3. Farinacc.conſ.98.nu.11.Sim. de Pret. conſ.64.num.24.ſeq. Hinc dixit Ang.
8 in d.l.1.num.3.in fine † quod ſi ſtatutum requirat pacem in remiſſione banniti non procedit ſi bannitus habuerit inſtrumentum concordiæ, & remiſſionis ſequitur Cabal.ad Conſtit.March. lib.2.cap.1.in verb.pace num. 2. in fine Baiard.§.fin.q.58.nu.58. Ac etiam licet per actus ſociales, vt per ſalutationem, alloquutionem, potum, ci-
9 bum, & per † diſſimulationem tollatur, & cenſeatur remiſſa iniuria, prout late dixi ſupra ſuo loco, non tamen operatur quoad iſtum effectum,vt pax dicatur rupta,vt declarat Farinacc.d. conſ.98.nu.13.

Quæſt. LXXXI.

Pax facta pro abſentibus an frangatur ante illorum ratificationem.

SVMMARIVM.

1 *Pax facta pro ſe,conſanguineis, affinibus, & adhærentibus non rumpitur per contrauentionem per abſentes factam ante illorum ratificationem.*

2 *Ratificatio requiritur etiam in filijs abſentibus, quando pax facta fuit per patrem, qui promiſit pro ſe, & filijs.*

3 *Contrariam opinionem aliqui tuentur, vt non requiratur ratificatio abſentium.*

4 *Author tenet primam opinionem.*

5 *Pœna conuentionalis poteſt exigi a principali paciſcente per offenſionem factam ab abſentibus ante illorum ratificationem.*

6 *Pax non dicitur rupta, etiam ſi offenſio fiat per vnum ex principalibus paciſcentibus contra comprehenſos in pace abſentes ante illorum ratificationem.*

7 *Contrariam opinionem tenent aliqui Doctores.*

8 *Author non recedit a prima opinione.*

9 *Pax non rumpitur per comprehenſos in pace ante eorum ratificationem,etiam ſi notarius ſtipulatus fuerit pro offenſo abſente.*

10 *Contrariam opinionem in iſto caſu tenent aliqui Doct. quando notarius ſtipulatus fuerit pro Fiſco Principis,maxime coram Iudice acceptante nomine Cameræ.*

11 *Pax non dicitur rupta ante ratificationem, etiam ſi fuerit pax facta in iudicio, & fuerit recepta per Iudicem, & per eum ſtipulata pro abſentibus.*

12 *Ratificatio poſt offenſionem factam retrotrahitur ad effectum pœnæ pacis ruptæ.*

13 *Ratificatio ad effectum pęnę pacis ruptæ non requiritur, vbi viget conſuetudo in contrarium.*

14 *Conſuetudo poteſt probari per Iudicem extraiudicialiter.*

15 *Contrariam opinionem aliqui tenent, vt per conſuetudinem inducatur pœna pacis ruptæ ante ratificationem.*

16 *Author pro concordia ponit diſtinctionem.*

17 *Conſuetudo non poteſt probari per Iudicem extraiudicialiter quando agitur*

tur de probatione, quæ concernat merita,& deciſionem cauſæ,ſed ſi agatur ad probandum præparatoria Iudicij.

18 *Conſuetudo an debeat eſſe obtenta in contradictorio Iudicio vide Doctores ibi.*

1 CONCLVSIO eſt in iſta quæſtione, quod pacem facientes pro ſe, filijs conſanguineis, & adhęrentibus non obligent ipſos adhęrentes ad pænam pacis ruptæ, niſi ſequuta ratificatione;cum principales paciſcentes non poſſint abſentes, ſeu ignorantes inuitos obligare Marſ. ſing.337.verſ.quid aiunt,Pariſ.conſil. 78.num.49.lib.1.Soccin.Iun.conſ.103. num.15.lib.3.Bero.conſ.199.num.2. ſeqq.& conſ.206.num.14.ſeqq. lib.3. late Rimin.Iun.conſ.103.num.8.ſeqq. lib.1.vbi reprobat Marſ.in conſ.9. nu. 48.contrarium tenentem,Idem Rimin. Iun.conſ.470.num.1.ſeqq.lib.4. Hercul.de caut.cap.6.num.16.Nicol.Moron. in tract. de treug. & pace quæſt. 20.num.21.ſeq.& quæſt.2.num.22. & q.132.num.1.ſeq.& quæſt. 135. num. 1.ſeq.Magon.deciſ. Lucen.100.num. 1.& num.25.ſeqq.& nu.33. Farinacc. de var.& diuerſ. crim. quæſt.107. art. 21.num.273.ſeq.vbi concordantes allegat.Hond.conſ.67.num.1.& num.9. verſ.ego tamen lib. 1.& conſ.89.num. 9.lib.2.Card.Tuſc.tom.6.in verb.pax concl.184.nu.1.vbi de magis communi, Baiard.ad Iul.Clar.q.47.nu.37.§. fin.Farinacc.conſ. 28.nu.10. vbi teſtatur de communi.

2 Quæ concluſio procedit etiam ſi pater promiſerit pro filijs abſentibus, vt pax ante illorum ratificationem rupta non dicatur,vt in terminis firmat Nic. Mor.in locis ſupra adductis.Farinacc. in d.q.107.nu. 275.circa finem.Card. Tuſch.in d.concl.184.nu.1.in princ.& fin.Hier.de Mont.q.25.nu. 18. ſeq. & num.95.

3 Quamuis contrariam opionem omni conatu tueatur Marſil. conſil. 9. num.47. ſeqq.vbi firmat inter alia experientiam docere, quod quotidie fiant paces, & perſonæ principales interueniant, & promitrant de rato pro affinibus, adhęrentibus complicibus, & ſequacibus, & tales paces ſeruentur ab omnibus abſque alia ratificarione: alias ſi vellemus dicere, quod tales affines,adhęrentes,& ſequaces non obligarenrur,ſequerentur multa abſurda; quia nunquam fieret aliqua pax valida, nec vnquam homines eſſent ſecuri,tam cum pace,quam ſine pace: quia impoſſibile eſt, vel ſaltim difficillimum quod quando fit pax inter aliquos, interueniant perſonaliter affines adhęrentes,complices,&ſequaces omnes vtriuſq. partis; & hoc nunquam viſum fuit: vnde propter talem difficultatem,& impoſſibilitatem taliũ præſentia ſuppleatur per præſentiam principalium cum promiſſione de rato pro prædictis; & idem etiam totis viribus defendere conatur Hier.de Mõt. d.q.25.nu.18.ſeq.& nu.95.qui loquitur in promiſſione facta a patre pro filijs,&in q.27.nu.11.vbi etiam teſtatur ita vidiſſe obſeruari in pluribus celeberrimis oppidis ſtatus Eccleſiaſtici, in quibus ipſe iura dicebat, & conſulendo ſecundum opinionem Marſ.in d. conſ.9.in contingentia facti tenuit Bertazzol. conſil. 149. num. 3. 23. in fine.

4 Sed ego teneo quod non ſit recedendum a prima opinione,cum ſit magis communiter recepta, vt atteſtantur Bero.in d.conſil. 199.num. 3.ſeq. lib.3.Modern.Roman.in d.quęſt.107. n.277.& Card.Tuſch.in d.concl. 184. num.1.& ad rationem adductam per Marſil.Doct.communiter reſpondent,
5 vt†procedat quo ad pęnam conuẽtionalem incurrendam contra principales paciſcentes, quæ ab eis exigi poterit etiam non ſequuta ratificatione per illos

illos, pro quibus ipſi promiſerunt, vt declarat Rimin. Iun. in d. conſ. 103. nu. 10. & ſeqq. & inferius dicam in ſeq. quęſt. 82.

6 Quæ magis communis opinio vera eſt, etiam ſi vnus ex paciſcentibus, ſeu pacem ratiſicantibus offendat alium abſentem comprçhenſum in pace, antequam ratificet, pax violata non dicitur, niſi quoad pœnam conuentionalem contra principales paciſcentes, cũ ante ratificationem abſentes nõ eſſent in pace actualiter comprçhenſi, ſed tantum potentialiter. Bald. in l. fin. nu. 2. C. ad Macedon. Gozzad. conſ. 31. num. 9. Bero. conſ. 199. num. 2. ſeqq. lib. 3. vbi teſtatur de magis communi Doctorum opinione, & ab ea in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum; & idem atteſtatur in conſil. 209. num. 14. ſeqq. lib. 3. Nicol. Moron. de treug. & pac. quęſt. 20. num. 3. in fine Farinacc. d. quæſt. 107. num. 281. vbi alios concordantes cumulauit Maſcard. de probat. concl. 1162. num. 104. vol. 2. Maluaſ. conſil. 33. num. 23. Honded. conſil. 97. num. 19. ſeq. lib. 1. Baiatd. ad Iul. Clar. §. fin. quęſt. 48. num. 37. Cardin. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 184. num. 4. vbi ponit eamdem rationem, vt dicatur compræhenſus abſens offenſus potentia, & non actu ante ratificationem poſt Bero. in d. conſ. 199. n. 3. ſeqq. lib. 3.

7 Contrariam opinionem modern. Roman. in d. quęſt. 107. num. 282. credit. veriorem, vt ſi principalis paciſcens offendat abſentem compræhenſum in pace ante ratificationem, vti pacis violator puniri valeat, cum licet abſentes non ratificauerint pacem, eorum tamẽ ſtatus eſt implicitus in pace: vnde non debuerunt temere offendi, nec præcipiti feſtinantia inuadi ab ipſo principali paciſcente; & ſic durante poteſtate ratificandi pacem ruptam eſſe exiſtimat per doctrinam Paul. de Caſtr. in l. bonorum num. 5. ſeq. ff. rem rat. haben. quam Caſtren. opinionem veriorem dixit Petr. Bell. de re milit. par. 10. tit. 2. num. 45. ſeq. reprobato Corn. contrarium tenente in conſ. 217. lib. 2. prout illum allegat, & quod eius rationes leues exiſtimat Bertazzol. conſ. 149. nu. 6. in fin. lib. 1. & quod Doctores pro prima opinione allegati ita intelligendi ſint teſtatur idem moder. Roman. vbi ſupra.

8 Ego autem nullo modo eſſe recedendum a prima opinione cenſeo; quia, vt videmus omnes Doctores concurrunt in eam, & atteſtantur illam eſſe magis communem: nec obſtat quicquid dixerit Paul. de Caſtr. in d. l. bonorum; quia ad ſaturitatem Bero. in d. conſ. 199. lib. 3. ei reſpondet, nec me mouet ratio allegata per ipſum Farinacc. vt compræhenſus in pace ante ratificationem dicatur implicitus in ipſa pace: quia etiam Doct. citati pro prima opinione hoc concedunt, dum firmant, quod compræhenſi ante ratificationem, licet non ſint actu in pace, dicantur tamen potentialiter, & ſic concedunt ipſa implicitatem; & nihilominus concurrunt cum opinione negatiua, & affirmant illam eſſe magis communem: & ſi vera eſſet ratio Farinacc. deſtrueretur etiam illa concluſio ſupra firmata, quod ſi compræhenſi in pace offenderent alios comprçhenſos ante ratificationem, inciderent etiam in pœnam violatæ pacis: cum ipſi etiam ſint in potentia, & impliciti in ipſa pace: quod omnino, vt ſuperius deduxi in principio quæſtionis communiter Doctores negant, reprobato Marſ. cõſ. 9. contrarium tenente, prout etiam idem Farinacc. in eadem quęſt. 107. num. 277. firmat, vt non ſit recedendum ab illa opinione, quod comprçhenſi in pace ante ratificationem per offenſam non incidant in pœnam fractæ pacis. Et ideo ſequendo opinionem magis communem affirmandum erit principalem paciſcentem per offen-

ſionem factam vni ex comprehenſis incidere in pœnam conuentionalem tantummodo; licet vere ego non diffitear, quod iſte ſit caſus magis dubitabilis de offenſione facta per principalem paciſcentem, quam ille primus de offenſione facta per compræhenſos ante ratificationem.

9 Item ſupradicta communis concluſio, vt ante ratificationem non incurratur pœna pacis ruptę, procedat etiam ſi notarius ſtipulatus fuerit pro offenſo abſente. Pariſ. conſ. 77. num. 49. lib. 2. Bero. conſ. 199. num. 2. ſeq. lib. 3. latiſſime hanc opinionem comprobat, & contrarijs reſpondet, & teſtatur de communi Marcabrun. ab Anguill. conſ. 94. num. 3. ſeqq. tom. crim. diuerſ. Maſcard. de probat. concl. 1162. nu. 108. ſeqq. vbi relatis, & reprobatis contrarijs teſtatur de magis communi. Ludouic Silueſt. conſ 96 num 8 ſeqq vbi teſtatur de veriori opinione tom. 2. crimin. diuerſ. & alias fuiſſe pro iſta opinione iudicatum teſtatur ibi: Hercul. de caut. cap. 15. num. 56. ſeq. Farinacc. in d. quęſt. 107. nu. 279. vbi alios concordantes allegat etiam teſtantes de magis communi opinione Hier. de Monte q. 25. nu. 28. Baiar. ad Iul. Clar. §. fin. q. 47. nu. 37.

10 Sed aliqui reuocant in dubium huiuſmodi opinionem quando notarius ſtipulatus fuiſſet pro Fiſco Principis, maxime coram Iudice acceptante nomine Cameræ Fiſci, vt in caſu, in quo conſuluit Ant. Cocapan. conſ. 93. ſub num. 10. verſ. etiam procul dubio tom. 2. crimi. diuerſ. nec diſſentire videtur Nicol. Moron. quæſt. 20. ſub num. 5. verſ. & maxime in Fiſco: Sed nullo modo eſt recedendum a prima opinione, vt reſpectu pœnę etiam Fiſco applicandæ ſit neceſſaria ratificatio compræhenſi in pace offenſi, & offendentis; vt ex profeſſo conſuluit Marcabrun. ab Anguill. conſ. 94. num. 13. ſeqq. tom. 2. crim. & ibi Bettazzol. conſ. 95. ſub n. 6. verſ. & in quantum dicimus, & nu. 8. ſeqq. vbi bene hanc opinionem comprobat, quam veriorem dicit Farinacc. in d. quæſt. 107. art. 21. num. 186. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pace quæſt. 122. ſub num. 5. verſic. nec Fiſcus. Honded. conſ. 97. num. 12. ſeq. lib. 1.

11 Quæ opinio vera eſt, etiam ſi pax fuerit facta in iudicio, & coram Iudice recipiente illam, & ſtipulante pro abſentibus, vt ante ratificationem per offenſionem non dicatur violata pax ſecundum veriorem opinionem ſuperius atteſtatā in caſu, pro quo notarius expreſſe ſtipulatus fuerit pro abſente, quia ſtipulatio a Iudice non poteſt plus operari, quam operetur ſtipulatio notarij, prout expreſſe tradit Marcabrun. d. conſ. 64. num. 11. ſeqq. & ibi Bettazzol. conſ. 65. nu. 2. ſeqq. tom. 2. diuerſ. crim. & in hac opinione vti veriori reſidet Modern. Roman. in d. quæſt. 107. num. 288. quicquid dixerint Pariſ. conſ. 69. num. 149. ſeq. Ant. Cocapa. in d. conſ. 93. n. 9. ſeqq. & Hercul de Silueſtr. conſ. 97. ſub nu 9. tom. 1. crim. in diuerſ.

12 Imo in tantum eſt vera ſupra firmata concluſio, vt requiratur ratificatio ad effectum pęnæ incurrendæ; vt ſi offenſus vellet pacē ratificare talis ratificatio nō poteſt retrotrahi, vt offendēs dicatur pacē, vel promiſſionem violaſſe Soccin. Iun. conſ. 103. ſub n. 15. circa fi. lib. 3. Gozzadin. conſ. 41. ſub n. 7. in fine & nu 8. ſeq. Boſſ. in tit. de pace ſub nu. 27 Nicol. Moron. de treu. & pac. quęſt. 20. nu. 4. vbi quam plures concordantes cumulauit, & quæſt. 132. ſub nu. 3. ſeq Farinacc. d. quæſt. 107. nu. 278. vbi etiam alios concordantes allegat Maſcard. de probat. concl. 1193. n. 11 lib. 2 Hond. conſ. 97. n. 11. lib. 1. quamuis contrariū voluerit Hercu. de Silueſt. conſ. 91 ſub num 14. tom. 2. crim. Cardinal. Tuſc. tom. 6. in verb. pax concl. 184. num. 17.

Sed

13 Sed poterit ſupra firmata communis opinio,& concluſio reſtringi,& limitari,quando in loco contractę pacis vigeret conſuetudo,quod abſq. alia ratificatione pax, ſeu promiſſio pro abſente facta dicatur violata per offenſionem factam ab abſente,ſeu abſenti; vt conſuluit Hercul.de Siluestr.conſ. 97. num.9.tom.2.crim.diuerſor.Hier.de Mont.in quęſt.27.nu.11. vbi teſtatur, vt alias ſuperius dixi, quod ita vidit in plurimis cæleberrimis Oppidis ſtatus Eccleſiaſtici obſeruari, lariſſime ſubſtinendo, & comprobando hanc opinionem reiectis contrarijs firmat Bertazzol.conſ. 149. per totum lib. 1. quam rationabilem, ac æquiſſimam opinionem exiſtimat, & dicit vigere talem conſuetudinem in Prouincia Romandiolæ. Maſcard.de probat.concluſ.149.num.117.lib.3.Honded.con-
14 ſil.67.num.2. verſ. niſi aliter ſtatuto, vel conſuetudine lib.1.Et quod de hac conſuetudine Iudex poterit ſe extraiudicialiter informare, ſi non fuerit aliter probara,firmat Herculan. Siluestr. conſ.97.nu.9.tom.2.crim.diuerſ. licet
15 Farinac.in d.q.197.n.284.valde† dubitet de huiuſmodi opinione, vt per conſuetudinem minime induci poſſet aliquem teneri pæna pacis ruptæ ſine eius conſenſu, & poſſe ſe per alterum ignoranter obligari; & quod licet Bertazzol.in d.conſil. 149. adducat multas rationes, illas tamen appellat ſubtiles, & quod minime in caput eius intrare poſſunt, & quod ſi Iudex eſſet nunquam ad fauorem Fiſci pronunciaret;licet in caſu Bertazzol.fuerit alirer
16 pronunciatum. Quæ † Farinacc.dubitatio eſt bene conſideranda, vt induci poſſit ex conſuetudine quem obligari ſine eius conſenſu,& ſcientia:Sed ego bene credo quod ſi in loco vigeret conſuetudo factionum, ſeditionum, prout olim erat in illa Prouincia Romandiolæ,de qua loquitur Berrazzol. & tunc poſſit verificari opinio ſupra firmara ad ſedandas inimicitias, & ad cohibendas factiones, & pro bono, & quiero Sratu Reipublicæ, & quia eo ipſo, quod principales ex factionibus ad inuicem ſe odio non proſequantur, & dimiſerint arma, intret quod fecerint pacem, vel promiſſionem etiam pro filijs, affinibus, & conſanguineis, ſequacibus, & adhærentibus, & ob
17 id compręhenſi in pace ante ratificationem per offenſionem factam poſſint puniri pæna conuentionali ex illo tacito conſenſu, & pręſumpta ſcientia; de cuius veritate tamen dicam in quæſtione 84. ſed in omnem caſum non admitto, quod de conſuetudine poſſit Iudex ſe in Camera, & extraiudicialiter informare, prout voluit Herculan. Siluestr. in d. conſil. 97. num. 9. tom. 2. crimin. diuerſ. quia illud admittitur,quando agitur de probando ſtylum, vel conſuetudinem notoriam circa præparatoria, & ſolemnia Iudicij, & non circa ea, quæ concernunt merita, & deciſionem cauſarum, vr declarat Brunus conſil. 143. num. 4. Oſaſch. deciſ.22. num. 16. ſeq. Anr. Gabr. lib. tertio. tit. de citatio. concluſ. 1. num. 339.
18 Et † an requiritur quod ſuper conſuetudine fuerit iudicatum, & obtentum in contradictorio iudico,communis opinio eſt negatiua, vt per Viui.commun. opinion. 56. prima par. Suarez receptarum ſententiar. in verb. conſuetudo ſub numero 282. Bertazzol. conſil. 149. num. 19. volum. 1. & ibi per totum conſil. docet quomodo in propoſito ſit probanda d. conſuetudo.

Quæſt. LXXXII.

Pax facta pro abſentibus an rumpatur, illiuſque pęna committatur contra principales paciſcentes per offenſionem factam ab ipſis abſentibus ante eorum ratificationem.

SVMMARIVM.

1 *Pœna conuentionalis nō committitur per offenſionem factam per comprębenſos contra principalem paciſcentem ante illorum ratificationem reſpectu ipſorum abſentium, ſed reſpectu ſuorum principalium paciſcentium.*

2 *Quę opinio magis procedit, vt principales paciſcentes teneantur quando promiſerunt de rato pro abſentibus, vel promiſsio fuerit iurata.*

3 *Item procedit quando principales paciſcentes promiſerunt pro abſentibus quod pacem obſeruabunt, & non contrauenient.*

4 *Idemq. erit ſi principales paciſcentes promiſerunt ſe facturos, & curaturos, quod abſentes ratificabunt, & pro eis de rato quoque promiſerunt.*

5 *Idem erit ſi principales paciſcentes fecerunt omnem diligentiam, & poſsibile, vt abſentes ratificarent.*

6 *Et maxime ſi ille, pro quo promiſſum fuerat erat talis, vt promittens potuiſſet de eo confidere quod eſſet ratificaturus.*

7 *Item magis procedit quando quis promiſit quod in caſu non ratificationis expreſſe ſe obligaret ad pœnam, nec ſufficeret quælibet diligentia facta.*

8 *Item ſi colligeretur ex mente contrahentium quod voluerint teneri ad pœnam in caſu non ratificationis.*

9 *Item ſi promiſit de rato in caſu non ratificationis ſe velle teneri ad pœnam, vel intereſſe de ſuo proprio: quia non excuſatur faciendo diligentias.*

10 *Sed non ſufficeret ſi promiſerit, &c. ſed requiritur, vt dicatur promiſit de ſuo.*

11 *Licet aliqui in hoc caſu contrarium teneant.*

12 *Item procedit quando appoſita eſt clauſula: ita quod poſsibilia faciendo non excuſetur per quamcunq. diligentiam.*

13 *Idemq. erit quando promiſit facere ratificare cum effectu.*

14 *Ratificatione ſequuta per abſentes ipſi tenentur ad pęnam fractę pacis, ac ſi a principio pacis initæ promiſiſſent.*

1 PAX rupta dicitur reſpectu pænę conuenrionalis per offenſionem factam a comprębenſis in pace ante illorum ratificarionem, licet nō committatur pęna reſpectu ipſorum abſentium, & in eorum prępiudicium, & ipſis abſentibus nulla pæna applicetur, ſed alteri principali paciſcēti: quia quoad principales paciſcētes pax dicitur rupta, & pęna debetur per offensā ſequutā inter abſentes, ac ſi vnuſquiſq. eorū offendiſſet vt late poſt Angel. proſequitur Gozzad. conſ. 31. n. 16. 17. 74. & hoc latius reaſſumit Rim. Iun. conſ. 103. nu. 1. 2. 8. 10 lib. 2. & fere per totum reprobando Marſil. contrarium tenentem, & Modern. Roman. de var. & diuerſ. crim. in d. q. 107. art. 21. ſub num. 265. vbi dicit quod quamuis Ang. non dicat quod Gozzadin. & Rimin. Iun. ex eius verbis deſumunt, tamen ab ipſius opinione nullo pacto recedendum ſit; cum ſit eius opinio fundata in naturali ratione, quia ſi nolebant pro abſentibus teneri, non debebant pro illis pacē facere: & propterea hanc eamdem declarationem ſequuntur Petr. Bell. de re mil. par. 10. tit. 2. n. 43. & 47. ſeq. Hercul. de caut. cap. 15. n. 9. circa finē, & ſub n. 13. verſ. ex parte Nic.

Nic.Mor.q.26.n.3.q.135.n.1.3.Vulp.
in rract.de pace q.53.ſub n.2.verſ. me
mini me,& num.3. verſ.aur loquimur
reſpectu promittentium.Maluaſ.conſil.
23.Hond.cõſ.89.n.2.ſeqq.lib.2.Baiar.
ad Iul.Clar.§.fi.q.47 n.37.in fi. Card.
Tuſc.tom.6.in verb.pax concl. 184.n.
1.vbi de magis communi.

2 Quę opinio magis ſubſtinetur, cum
vnaquæq.pars communiter ſoleat pro-
mittere de rato pro ſe,&ſuis,vel ſoleat
promiſſio iuramento comprobari;quod
operatur,vt actus valear omni meliori
modo,& per illum, cum cẽſeatur pro-
miſiſſe ſe facturum,&curaturum q; non
offendent,& pacem ratificabunt,vt la-
te declarat,& cõprobat Rim.Iun.conſ.
103.n.1.2.8.10.&14.lib.1.Vulp. in tract.
de pac.q.53.n.3.in prin.Farin.d.q.107.
ſub.nu.265.& ſic parum eſt curandum
quod aliqui contrariumtenuerint,quia
nec eriam ante ratificationẽ principa-
lis paciſcens tenetur pro alijs abſenti-
bus.Ludouic.de Alph.conſ. 145.tom.
1.crim.diuerſ. & ibi Doct. qui ſe dicto
conſilio ſubſcripſerunt Laderch.Imol.
conſ.77.nu.9.

3 Quæ concluſio affirmatiua multo ma
gis procedit quando principalis expreſ
ſe promiſit quod abſentes pacem ob-
ſeruabunt, & non contrauenienr: quia
tunc tranſit ſine difficulrate, vt tenea-
tur pro abſentibus cuius nomine pacẽ
fecit, ſi fregerint pacem ante ratifica-
tionem.Pariſ.conſ.109.n.1.ſeqq.n. 11.
20.21.&fere per totum conſ.lib.1.Vul
pell.in tract.de pac.q.61.nu.1.ſeq. q.
62.num. 2.verſ. niſi tamen, & reſponſ.
81.per totum Farinacc. d. quæſt.107.
art.21.num.297.vbi concordantes al-
legat,Magon.deciſ.Lucen.100.ſub n.
28. ſeqq. Bero. q. 73.ſub num.2.verſ.
promiſſor,Honded.conſil. 89. num. 8.
lib.2.late Card.Tuſch. tom.6 in verb.
pax concluſ. 184. num. 6.qui loquitur
quando principalis promiſit quod ab-
ſentes non offendent; ſed obſeruabunt
ſub pæna, & maxime quando adeſt
iuramentum.

4 Idemq. erit ſi principalis paciſcens
promiſit ſe facturũ,& curaturum quod
abſentes non offendent,vel quod rarifi
cabunt,vel pro eisetiam de rato promi
ſit,vt per Vulp.in d.reſp.81.nu.6.Rim.
Iun.d.conſ.103.n.15.lib.1.vbi concor
dantes allegar.Vulp.in rract.de pac.q.
53.n.6.Farin.d.q.107.n.298.Baiar.ad
Iul.Clar.in §.fin.q.47.ſub nu. 37.verſ.
ſed ſi principales,Card.Tuſc.d. concl.
184.nu.13.

5 Sed ſi promirtens fecit omnem dili-
gentiam,& poſſibile,quod illi,pro qui-
bus promiſit de rato, vel de faciendo
ratificare,ratificarent,& tamen nolue-
rint ratificare,tunc etiam data contra-
uentione promittens pænam ſoluere
cogi non poſſit.Pariſ.conſ.109.n.6.22.
lib.1.vbi concordantes allegat,&teſta
tur de cõi,& inter cõſ.crim.diuer.tom.
1.conſuluerunt Ludou. de Alph. conſ.
155.nu.10.ſeqq.fere per totum, vbi la-
tiſſime, & teſtatur ab hac opinione in
iudicando,& conſulendo non eſſe rece-
dendum.Iul.Ferret.tit.de ferijs n.173.
Franc.Vict.conſ.146.n.1.ſeqq. vbi de
cõmuni.Laurent.de Presbyt.conſ.147.
n.1.ſeqq.Cocapan.conſ.148.n.7.ſeqq.
vbi de communi, & præſertim quan-
6 do ille,pro quo promiſſum fuerat erat
talis,vt promittens potuiſſet de eo cõ-
fidere quod eſſet ratificaturus.Vulp.in
tract.de pace q.53.ſub nu. 3. verſ.aut
promiſſum fuit, vbi relatis contrarijs
teſtatur de communi, & reſp.81. nu.1.
Marc.Ant.Maceratenſ.var.reſolur.lib.
2.reſolut.3.n.6.vbi dicit quod promit
tens de rato tenetur tantummodo fa-
cere diligentiam, & ea facta non tene-
tur ad pænam.

7 Si vero quis promiſit facere abſen-
tes ratificare,&in caſu non ratificatio-
nis expræſſe ſe obligauit ad pęnã,tunc
per quamcunque diligentiam factam
de habendo ratificationem promit-
tens non excuſetur, vt firmat Pariſ.
in d. conſil. 109. numero 26. ſeqq.

Idem ſenſerunt quam plures Doctores relati per Ludouic. Alph. conſil. 145. num 8. Emmanuel Suarez com.opin. in verb. facti alieni promiſſor num. 7. vbi teſtatur de receptiſſima opinione, & ibi quam plures concordantes cumulauit, quamuis Pariſ. Afflict. & Vi-
8 ui. ibi per eum relati contrarium perperam ſenſerint; Imo plus ſubdit quod ſufficiat ſi colligeretur ex mente contrahentium, vt ſi ad pœnam promittens teneatur in caſu non præſtiti promiſſi facti alieni, & ibi teſtatur de æquiori, & magis communi opinione, cum qua videtur etiam per tranſire modern. Rom. d. q. 107. nu. 308. ſeq.

9 Idemq. erit ſi promittens de rato promiſerit etiam in caſu non ratificationis ſe velle teneri ad pœnam, vel intereſſe de ſuo proprio; quia non excuſatur faciendo diligentiam, & ſuum poſſe. Pariſ. d. conſ. 109. n. 27. ſeqq. lib. 1. vbi latiſſime Lud. de Alpher. d. conſ. 145. nu. 7. 19. tom. 1. crim. diuerſ. Venturin. d. conſ. 149. n. 11 ſeq. vbi tamen voluit q
10 non ſufficiat promiſit &c. †niſi expræſſe dicatur, alias de ſuo. Vulpel. de pac. q. 53. nu. 5. Hier. de Mont. q. 25. nu. 5. Hond. conſ. 97. num. 7. lib. 1.

11 Quamuis contrarium ſentiant, vt pœna non incurratur etiã ſi fuerit promiſſum cum illa clauſula alias de ſuo, & c. Lud. Siueſtr. cõſ. 96. n. 1. ſeqq. tom. 1. crim. diuerſ. & prius ante eum Lud. de Alph. in d. conſ. 145. n. 12. ſeqq. vbi etiam contrarijs reſpondet, & alij relati per Farinacc. d. q. 107. num. 312.

12 Idemq. erit quando promiſſum fuit cum clauſula ita quod faciendo poſſibile non excuſetur: tunc enim non obſtante quacunq. diligentia adhibita de faciendo ratificare, promittens teneatur ad pœnam ob contrauentionẽ etiã ratificatione nõ ſequuta Hier. de Mõt. q. 25. n. 5. Viui com. opin. 670. n. 5. vbi quam plures alios eamdem opinionẽ tenentes cumulauit, & ibi teſtatur de communi opinione, & quod ita alias in facto obtinuit contra opinionẽ Affl. in loco per eum relato. Vulpell. reſpõſ. 91. per totũ, vbi teſtatur de magis cõi, & Ludou. de Alph. cõſ. 145. n. 11. 23. tom. 1. crim. diuerſ. dicit quod ſi clauſula, &c. eſt appoſita poſt clauſulam cum effectu, talis clauſula &c. de ſtylo notariorum extenditur; ita quod faciendo poſſibile non excuſetur, quamuis Modern. Rom. d. quæſt. 107. num. 314. Doctores contrarium tenentes referat.

13 Idemq. erit quando promittens promiſit facere ratificare cum effectu; quia talis clauſula cum effectu tollit omnẽ diligentiam, vt promittens vigore cuiuſcunq. diligentiæ non excuſetur a pœna. Lud. de Alpher. d. conſ. 135. nu. 4. 6. 9. 11. tom. 1. crimi. diuerſ. Vulpell. d. reſp. 81. nu. 3. in tract. de pac. q. 53. n. 4.

14 Et pro complemento iſtius quæſtionis teneas quod abſentes ratificantes pacem, vel promiſſionem de non offendẽdo, pro quibus principalis paciſcens promiſit, ſecuta contrauentione, ratificantes teneantur ad pœnas legales, ac ſi a principio pacem feciſſent; principalis autem paciſcens, qui pro eis promiſit non poſſit congrue cõueniri, niſi pro pœna conuentionali. Vulp. in tract. de pac. q. 63. n. 3. verſ. niſi tamen, & q. 62. num. 1. ſeq. Hond. conſ. 97. n. 3. 6. 14. in fine lib. 1. Farinacc. d. q. 107. num. 316.

Quæſt. LXXXIII.

Promittens pro abſentibus comprænhenſis in pace quod ratificabunt, an teneatur pro eis abſq. alia interpellatione.

SVMMARIVM.

1 *Principales paciſcentes promittentes facere*

cere ratificare abſentes abſq. alia interpellatione tenentur procurare ratificationem.

2 *Maxime quando adeſt in promiſſione iuramentum.*

3 *Tempus autem ratificandi debet intelligi nec minimum, nec maximum, ſed iuxta qualitatem, ac diſtantiam loci arbitrio Iudicis.*

4 *Contrariam opinionem quod requiratur Iudicis interpellatio tenent ibi Doct. vbi ponitur diſtinctio.*

5 *Quæ contraria opinio magis procedit, vt requiratur interpellatio quando quis promiſit ratificare facere ad omnem requiſitionem partis aduerſæ.*

6 *Interpellatio non requiritur vbi promiſſum fuit facere ratificare infra certum tempus, cum dies tunc interpellet pro homine.*

7 *Licet iſto caſu aliqui contrarium teneant.*

8 *Tempus decennij excuſat a ratificatione.*

9 *Promiſſione facta per fratrem pro alijs fratribus minoribus, quod maiores facti pacem ratificabunt, non debet expectari quod omnes fratres efficiantur maiores.*

10 *Promiſſione facta de rato pro ſe, & pro ſua Parentela per totum menſem Maij, & deinde ad beneplacitum Præſidis duratura, ſi elapſo dicto menſe Maij offenſio ſequatur, non facta per Præſidem de dicto beneplacito declaratione, pæna non committitur.*

1 DOCTORES in determinatione præſentis quęſtionis varijs, ac diuerſis modis loquuntur, adeo quod vix poſſit deſumi quę vera ſit concluſio: cum aliqui teneant quod huiuſmodi obligatio recipiat hanc interprętationem, vt ipſe promittens teneatur quam primum poterit procurare ratificationem, eorum abſentium pro quibus promiſit ſe facturum, & curaturum quod ratificabunt abſq. alia interpellatione Corn. conſ. 248. num. 6. lib. 4. qui loquitur in illo, qui promiſit pro filijs, vel conſanguineis, cum quibus in domo habita-
2 bat Gozzad. conſ. 31. num. 7. qui † pręſertim loquitur quando adeſt iuramentum. Hercul. de Siluestr. conſ. 97. nu. 14. tom. 1. crim. diuerſ. Vulp. in tract. de pac. q. 53. ſub nu. 3. verſ. videtur tamen, vbi refert, & reprobat contrarium tenentes. Curt. Iun. conſ. 74. nu. 6. Villalob. commu. opin. in litera P, nu. 347. viui. opin. 670. num. 4. Suarez. commu.
3 opin. litera F, num. 11. Et † intelligitur ſecundum aliquod temporis ſpacium, nec minimum, nec maximum, ſed iuxta qualitatem, ac diſtantiam loci, vt affirmat Ludou. Siluestr. conſ. 96. nu. 5. tom. 2. crim. diuerſ. vbi etiam ſub nu. 6 dicit hoc tempus faciendi ratificare abſentem remitti arbitrio Iudicis, & Nicol. Moron. in tract. de pac. q. 24. nu. 18. verſic. ideo pace inita bene dixit quod ſi conſanguinei, pro quibus quis promiſit de rato ſtarent in longinquis partibus, promittens non tenebitur, ſi offenſio fuerit ſequuta ante tempus, in quo dicti abſentes non potuerunt certiorari de pace facta.

4 Alij autem tenuerunt, quod promittens abſentes eſſe ratificaturos pacem non conſtituatur in mora abſq. interpellatione, & requiſitione, vt voluit poſt Deci. Pariſ. conſ. 106. nu. 24. lib. 1. Riminal. conſ. 94. nu. 21. tom. 2. crimin. diuerſ. & inter conſ. Berrazzol. conſil. 95. nu. 7. & Lud. Siluestr. conſ. 96. nu. 4. vbi tandem relatis contrarijs opinionibus diſtinguendo dicit, quod prima opinio ſaluari poteſt, vt nõ requiritur interpellatio, vt principalis paciſcens ex ſua promiſſione teneatur ad intereſſe: ſecunda autem opinio eſt, vt quando tractatur de pæna propter ſequutam offenſionem, vel contrauentionem

tūc ſit neceſſaria interpellatio,& eamdem diſtinctionem concordando iſtas opiniones contrarias ponit,& ſequitur Nicol.Moron.in tract. de treug. & pace quæſt.26.num.1.ſeq.Menoch. de arbitrar.caſ.220.num.20.vbi in fine dicit quod Marc. Ant. Bauer. in tract. de mora par. 2. de ea dubitauit; & idem aſſerit viui. commun. opin. 670. num.4.

5 Quę † contraria opinio magis procedit quando quis promiſit facere ratificare ad omnem requiſitionem partis aduerſę, vt tunc magis ſit neceſſaria interpellatio Corn. conſil. 40. ſub nu. 54.lib.2. qui reſpondet cuidam obiectioni. Marcabrun. ab Anguil. conſil. 94.num.22.tom.2.crim. licet ibi Hercul.de Silueſtr. conſil.97.num.14.contrarium teneat, vt requiratur requiſitio, vel interpellatio, licet fuerit promiſſum ratificare ad omnem requiſitionem,&c.

6 Si vero promiſſum fuerit de faciendo ratificare infra certum tempus, & tunc promittens videatur teneri ad pœnam,ſi infra dictum tempus pax non fuerit ratificata,cum dies iſto caſu interpellet pro homine, abſq. alia interpellatione, vt voluit Gozzad.conſ.31. num.3.ſeq.

7 Quicquid † dixerit Hondedſ. conſil.97.num.10. cum plur.ſeqq. volu. 1. qui conatur defendere a pœna conuentionali eum, qui promiſit pro abſentibus quod pacem ratificabunt,inf.a quindecim dies, & quod interim non venient contra, &c.alias de ſuo, &c. quia non ſequuta ratificatione infra dictum tempus, & hi, qui ratificare debebant illinc ad tres annos non offenderint, nec contrauenerint; cum vt ſupra diximus ſecundum communem opinionem, qui promiſit ſimpliciter facere ratificare tenetur ad pœnam conuentam abſq. alia interpellatione, ſi quam primum potuit facere ratificare,& non fecit; ideo multo magis tenetur qui promiſit infra certum tempus quod abſentes ratificabunt, & non ratificarunt, vt abſq. alia interpellatione teneatur, præſertim accedente iuramento, vt late tuetur Farinacc.de var.& diuerſ. crim. art. 21.q. 107.num.305.cuius opinio omnino puto quod ſit vera,& in facti contingentia ſequenda; ſed dum ipſe Farinacc.
8 ibi ſub num.306. etiam † tuetur,quod huiuſmodi opinio procedat, quando lapſum fuerit etiam longum tempus decennij, & vltra, nihilominus non ſit excuſandus,imo quanto longius eſt tempus,tanto minus videatur promiſſor excuſandus, propter maiorem negligentiam, & quod in practica credat hoc non habere difficultatem; ab eo omnino diſentio, quia huiuſmodi eius opinio non corroboratur ab eo aliqua Doctorum authoritate, nec aliqua ratione naturali, ſed tantummodo dicit quod ita credit: cum vere per curſum tam longi temporis ſit credendum, vt ſint ſopitę omnes inimicitiæ; & ob id, ſtante dicta obliuione, ipſe promiſſor fuerit liberatus a ſua promiſſione: adeo quod etiam ſequuta offenſione inter illos, quos facere ratificare ipſe tenebatur, non teneatur ad pęnam, vt voluit poſt Bero. queſt.73.Laderch.Imol.conſ.77.num. 9. quia tempus non eſt dubium quod cōſideratur ad extinguendum odium, rancorem,& inimicitiam, vt late firmat Petr.Bell.in tract.de rę milit.part. 5.tit.1.num. 3. qui etiam loquitur per lapſum decennij.

9 Si vero, vnus frater promiſit pro pluribus eius fratribus,minoribus pacem faciendo de morte communis patris,quod fratres maioris facti pacem ratificabunt ſub pęna, non debet expectari,quod omnes ad ætatem legitimam peruenerint, ne forte vnus effectus maior interim in pace compræhenſus homicidium committeret,contra bonum publicum, & contrahen-

tium

tium mentem: vt tenet relatis, & reiectis contrarijs Vulpel. in tract. de pace q. 54. per totam.

10 Bene verum eſt quod ſi quis promiſit pro ſe, & ſua parentela de rato, & quod promiſſio eſſet duratura per totum menſem Maij, & vltra ad beneplacitum Præſidis, ſi offenſio ſequatur elapſo dicto menſe Maij, & durante officio dicti Pręſidis, non facta declaratione dicti beneplaci, pęna non committitur; vt poſt Bero. conſ. 204. vol. 3. firmat Baiard. in §. fin. quæſt. 47. num. 39.

Quæſt. LXXXIV.

Ratificatio an requiratur expræſſa, vel ſufficiat tacita re, aut facto in iſta materia pacis, & quomodo tacita ratificatio inducatur.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio ab abſentibus requiritur ad incurrendam pœnam per ipſos abſentes, & non per principales paciſcentes.*

2 *Ratificatio etiam tacita ſecundum aliquos ſufficit ad incurrendam pęnam pacis ruptæ.*

3 *Hæreditatem adeundo an cenſeatur quis ratificare pacem.*

4 *Ratificatio an inducatur ex cohabitatione cum principali paciſcente.*

5 *Ratificatio an inducatur ex ſola ſcientia pacis initæ.*

6 *Ratificatio an inducatur ſi fuerit pax abſentibus intimata, & non contradixerint.*

7 *Intimatio, vt inducat ratificationem poteſt fieri a quacunq. perſona de cuius intereſſe agitur.*

8 *Contrariam opinionem quod ſola ſcientia, & taciturnitas in pręiudicium ipſius tacentis non inducant ratificationem tenent Doct. ibi.*

9 *Quæ opinio contraria magis procedit quãdo per taciturnitatem quis actum impedire non potuit, vt ſi quis fuerit a Iudice coactus ad cau endum pro ſe & ſuis conſanguineis.*

10 *Scientia in dubio non pręſumitur, maxime data abſentia a loco initæ pacis.*

1 QVONIAM in pręſenti quæſtionem agitur de materia ratificationis ad incurrendam pænam pacis ruptæ: Ideo eſt in primis ſciendũ, quod quoad ipſos principales promittentes, & paciſcentes, vt incidant in pęnam promiſſam pro affinibus, conſanguineis, & adhęrentibus, ſi ipſi adhętentes contrauenerint, non requiratur ratificatio, ſed pæna committatur abſq. alia ratificatione contra dictos principales paciſcentes Moron. in tract. de pac. q. 135. vbi loquitur in patre promittente pro filijs Rimi. Iun. cõſ. 134. n. 21. tom. 1. crim. diuerſ. late Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 184. num. 16. ſeqq. & ego dixi late ſupra in quæſt. 82. ſed requiritur ratificatio quoad ipſos nominatos abſentes & compręhenſos ad illos obligandum ad pænam legalem, & conuentionalem: & ſi ante ratificationem abſens offenderet, tunc promittens teneatur de ſuo; ſi poſt ratificationem offenderet, pariter teneatur quoad pænam conuentionalem; & ſi primus promittens ſoluere compelleretur, offendens tenetur releuare principalẽ promittentem Vulpell. q. 62. & q. 63. in fine Car. Tuſch. d. concl. 184. num. 7. 16. & poterit repetere a contra facientibus pænam conuentionalem pro eis iam ſolutam. Vulpell. q. 53. nu. 3. Card. Tuſc. tom. 6. d. concl. 184. nu. 7.

In

2 In hac quæſtione aliqui Doctores concludunt, quod ad iſtum effectum pænæ conuentionalis, non ſolum ſufficiat expraſſa ratificatio facta verbis, vel ſolemniter; ſed etiam facta re, aut facto, vel per aliquem alium actum poſitiuum. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 132. num. 7. vbi dixit induci ſcientiam ex facto, & ex cohabitatione, & ibi concordantes allegat Hercul. in tract. de caut. cap. 15. nu. 8. vbi ad literam firmat, quod ratificatio fieri poteſt re, verbis, tacite, ſeu tacito conſenſu, vbi allegat Crauett. conſ. 6. num. 29. conſ. 209. nu. 24. & alios concordantes, & Honded. in conſ. 89. nu. 2.
3 ſeqq. & num. 57. lib. 2. firmat quod † filij adeundo hæreditatem patris cēſentur tacite ratificaſſe pacem ab eodem patre pro ipſis abſentibus factam: imo quod ſola ſcientia abſentium ſufficiat; & ſi non contradixerint, pro ratificatione huiuſmodi non contradictio habeatur Hercul. d. cap. 15. num. 8. in fin. vbi allegat Corn. conſ. 248. lib. 4. Nic. Mor. in tract. de pac. & treug. q. 132. n. 7. in fine, vbi dicit ex cohabitatione iudicari ſcientiam, & in q. 138. nu. 9.
4 etiam loquitur in communi habitatione, & allegat Rolan. in conſil. 19. num. 39 ſeq. lib. 1. & etiam firmat ex ſola
5 ſcientia induci † ratificationem, late Maſcar. de probat. concluſ. 1162. num. 15. ſeqq. lib. 2. Card. Tuſch. tom. 6. in
6 verb. pax † concl. 184. num. 20. vbi alios concordantes allegat: Et ob id datur cautela, vt pax, ſeu promiſſio pro abſentibus facta illis intimetur, & notificetur; quia ſi non contradixerint, videntur tacite ratificaſſe. Hercul. in tract. de caut. d. cap. 15. num. 13. verſ. hæc autem ratificatio vbi concordantes adducit, Maſcard. de probat. d. concl. 1162. num. 114. verſ. ſecundo animaduerto, Honded. conſ. 97. nu. 5. lib.
7 1. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax † concl. 189. num. 10. Et in tantum hoc eſt verum, vt talis intimatio fieri poſſit a quacunq. perſona, de cuius intereſſe agitur. Hercul. d. c. 15. nu. 13. verſ. & licet intimatio.

8 Contrariam ſententiam, quod per ſolam ſcientiam, & taciturnitatem non inducatur ratificatio in præiudicium ipſius tacentis cōſulendo tenuit Corn. conſ. 243. num. 6. lib. 4. Pariſ. conſ. 109. nu. 17. lib. 1. Paul. de Caſtr. in l. bonorum nu. 5. ſeq. ff. tem. rat. hab. vbi ad literam dicit, quod requiſitus ad ratificandum pacem cum termini pręfixione, vel etiam ſine termino, non cenſetur ratificaſſe tacendo; ſed reculaſſe ſi quam primum potuit non ratificauit; & in hoc non diſſentit a Caſtr. Bero. conſ. 199. num. 7. & conſ. 206. num. 14. verſ. & hęc ratificatio, & num. 16. lib. 3. & idem ſentit expræſſe Ludou. de Alpher. conſ. 147. num. 2. verſ. & ratio poteſt eſſe lib. primo. Et cum hac opinione tranſit Farinacc. in tract. de var. & diuerſ. crim. art. 21. quæſt. 107. num. 293. vbi etiam teſtatur quod ita obtinuit ipſo patrocinante in Camera Apoſtolica in vna cauſa Aſculana ad fauorem Bruti Odoardi, qui licet fuerit pręſens inſtrumento promiſſionis pręſtitæ a Mutio pro ſe, & ſuis conſanguineis de non offendendo Equitem Muciarellum, quia dictam promiſſionem pro eo factam non ratificauit, non incidit in pęnam ex ſola præſentia, ſcientia, & non contradictione; Quamuis dictus Brutus deinde dictum Equitem Muciarellum interfeciſſet: Quę
9 quidem concluſio firmata per Farinac. magis procedere dicit, quando per taciturnitatem, actum quis impedire minime valebit: quod erit ſi quis a Iudice cogatur ad cauendum pro ſe, & conſanguineis, vt eo minus conſentire dicatur per ea, quæ tradunt Felin. in cap. nonne num. 21. extra de preſumpt. Alexand. conſil. 135. nu. 15. verſ. item quia extat regula lib. 2. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 9. nu. 149.

Si

10 Si vero offendens pacem non ratificauit, neq. aliquo modo ſcientiam habuit de pace iam facta, & de eius pæna, prout in dubio præſumitur, maximę ſi fuerit abſens, non poteſt contra eum tractari de aliqua pæna pacis ruptę, neq. conuentionalis Marcus Brun. ab Anguill. conſil. 94. num. 19. tom. 2. crimin. diuerſ. Riminal. Iun. conſ. 470. num. 16. ſeqq. num. 23. ſeqq. lib. 4. Farinacc. dicta q. 107. num. 294.

Quæſt. LXXXV.

De quibuſdam a caſibus, in quibus poteſt dubitari ſi pax fuerit, vel non fuerit rupta.

SVMMARIVM.

1 Pax *rumpitur a famulis per eorum contrauentionem.*

2 *Pax dicitur rupta per Caſtrum ſubiectum Iuriſdictioni vnius Ciuitatis facientis pacem cum altera Ciuitate, ſi commiſerit incendium, vel homicidia contra homines de altera Ciuitate.*

3 *Maritus offendens vxorem, quam duxit poſt initam pacem, quæ erat de factione contraria dicitur rumpere pacem.*

4 *Pax rumpitur per plura vulnera, quamuis ſtatutum diſponat per numerum ſingularem, ſi fiat offenſio per vulnus.*

5 Pax *an dicatur rupta per Fortelitium factum ab vno Domino in ſuo Territorio, per quod poſſit nocere alteri Domino, cum quo pax facta fuit.*

6 *Pæna conuentionalis commiſſa præferri debet creditoribus medij temporis inter promiſſionem, & delictum commiſſum.*

7 Pax *non rumpitur ſi aliquid fiat pro bono publico ſubditorum, quamuis tendat in damnum vnius Principis paciſcentis.*

8 Pax *ita dicitur inter Principes quoad alios Principes, ſicut dicitur inter priuatos quoad alios priuatos.*

9 *Arbitri non poſſunt cogere partes ad pacem; nec laudum deſuper latum valeret.*

10 Pax *vbi ceſſat, ibi etiam ceſſat omne quod fuit datum per pactum, vel promiſſionem.*

11 *Pax nulla non dicitur rupta.*

12 Pax *non rumpitur quando quis ſe defendit, etiam ſi exceſſerit in defenſione.*

13 *Exculpatio offenſi operatur, vt imputatus de offenſione non teneatur ad pœnam conuentionalem.*

14 *Exculpatio fit tribus modis, de quibus ibi.*

15 Iudex *pronuncians Titium pacem fregiſſe, cenſetur ſucceſsiue abſoluere aduerſarium a pæna pacis rupta.*

16 Pæna *conuentionalis, quę debetur occaſione pacis rupta dicitur deſcendere ex cauſa ciuili, & non criminali; & ibi infertur ex hoc ad plura.*

17 *Femina coniuncta per perſonas virilis ſexus, pace fracta, non tenetur alios indemnes releuare.*

18 *Femina pupilla debet eximi ab obligatione facta per patrem, ne per contrauentionem pacis teneatur contribuere ad pænam conuentionalem.*

19 *Pæna conuentionalis quomodo debeat fieri.*

20 Pax *facta pro illis de familia, & de domo inteligitur actiue, & paſsiue; quamuis fuerit ſimpliciter promiſſum quod non offendent.*

21 Pax *omiſſa in gratia obtenta ſuper delicto vitiat ipſam gratiam.*

CON-

1 CONTINGIT dubitati de quibuſdam caſibus, ſi pax fuerit, vel non fuerit rupta: Et in primis ſi famuli Dominorum rixā habuerint,& propter concordiam pax violetur, vti violatores pacis puniri debent. Bald. in l. obſeruate ff. de Offic. Proconſul. Iacob. Nouell. poſt alios, quos allegat in pract. crim. §. fin. nu. 81. vbi etiam remiſſiue loquitur, an pro eis Domini teneantur.

2 Item quando guerra erat inter duas Ciuitates, vel Caſtra, & poſtea deuenerunt ad pacem, quam ſub pęna perpetuo inuiolabiliter obſeruare promiſerunt, ſi aliqua terra de vna Ciuitate ſe ſupponit, & committit iuriſdictioni alterius, propter quod illa terra, ſub cuius iuriſdictione erat ſuppoſita ante pacem indignata fuerit, & fecerit nouitatem contra illam terram nouiter ſuſceptam ſub ſua iuriſdictione, & commiſit homicida, incendia, vel alia delicta, incidit in pęnam pacis ruptę, vt reſpondit omiſſis ambagibus Bonifac. Vitalin. in tract. crim. rubr. de pac. nu. 18. Iul. Ferret. tit. de fer. n. 122. & 160.

3 Item quando fuit contracta pax inter duas familias, quę poſtea contrahant matrimonium inter ſe, maritus ex vna parte, verberaret vxorem cum ſanguine, quę eſt de alia parte, rumperet pacem: quia, licet maritus poſſit corrigere vxorem, tamen non poteſt illam cum ſanguine verberare, vt poſt Alex. conſil. 115. in princ. & ſub num. 7. verſ. alia ratione lib. 2. Card. Tuſc. to. 6. in verb. pax concl. 179. n. 7.

4 Item ſi ſtatutum diſponat in plurali numero per plura vulnera, ſi doloſe fuerit illatum vulnus vnicum propter intentionem, & dolum vulnerantis dicitur rupta pax Claud. Bertazzol. ad patrem conſil. 184. in verb. vulnus lib. 2. Cardinal. Tuſchus tom. 6. in verb. pax concluſ. 180. num. 5.

5 Item ſi Principes fecerunt pacem cum pacto quod nullus dare debeat paſſum gentibus armatis in Italia, & alter ex paciſcentibus conſtrueret pontes, ex quibus pareret paſſus gentibus armatis, occaſionaliter dicitur venire contra pacem Bald. conſ. 195. ſub num. 8. lib. 2. & an dicatur iſto caſu rupta pax; vel ſi fecit fortalitium aptum ad nocendum alteri Domino, cum quo pacem habet, an dicatur rupta pax negatiue reſpondit Bal. in d. conſ. 195. lib. 2. n. 8. ſeqq. Card. Tuſ. tom. 6. in verb. pax concl. 181. nu. 1. 2. 3. Iul. Ferrett. tit. de ferijs nu. 160.

6 Item ſi pax fiat ſub pœna in euentum pacis ruptæ, & pax rumpatur, pęna commiſſa præfetti debet emptoribus medij temporis inter promiſſionem, & commiſſionem pœnæ; vt conſuluit Din. in conſ. 4. & ſequitur Cardin. Tuſch. tom. 6. concluſ. 185. num. 1. & 2. vbi etiam dicit idem eſſe ſi teſtator ſuppoſuit bona ſua fideicommiſſo, & prius promiſerat pęnā pacis: quia ſi frangatur pax poſt mortem fideicommittentis, pęna deduci debet tanquam res alienum.

7 Item ſi eueniat caſus inopinatus, per quem oportet pro bono publico ſubditorum aliquid fieri quod in conſequentiam poſſit conſiderari quod veniat contra pacem factum non dicitur pax rupta. Bal. conſ. 195. ſub n. 8. verſ. conſiderandum eſt lib. 2.

8 Pacis fœdera inter Principes ſic ſe habent quoad Principes, ſicut pax inter priuatos quoad priuatos Bald. in eodem conſil. 195. ſub num. 12. verſic. item ſicut ſe habet: & ſi guerra fuit perſonalis, pax ſequuta cenſetur etiam perſonalis; & ideo non rumpitur per offenſam realem: Si vero fuerit perſonalis, & realis tunc rumpitur per offenſam perſonalem, vel realem ſimilem offenſę ante pacem, & non alias Bal. in eodem conſil. 195. ſub num. 6. verſic. ſciendum eſt lib. 2. Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 181. num. 5. & in

concl.

concl.178.in eodem tom. in verb. pax nu.11.ſeqq.ponit multos alios caſus de principalibus,ex quibus poſſit præten di rupta pax.

9 Item ſi arbiter condemnet partes ad pacem,& quod habeatur pro facta,da ta contrauentione,pax non dicitur rupta,cum non potuerit induci per ipſum arbitrum,etiam ſi valeret laudum in reliquis. Paul. de Caſtr. conſil.423. num.4.lib.1.vbi apoſtill.allegat Corn. conſ.40.per totum lib.2.Card. Tuſch. tom.6.in verb.pax concl.182.nu.7. & ſi fuerit factum compromiſſum pro abſentibus cum promiſſione de rato, & arbitri condemnauerint ad pacem faciendam infra certum tempus, quo elapſo ſit facta pax, ſi abſens offendat antequam ſit notificatum laudum, excuſatur.Paul.Caſtren.conſil.423.col. fin.Card.Tuſch.d.tom.6.concluſ.184. num.21.

10 Item pax vbi ceſſat ibi etiam ceſſat omne, quod fuit datum per pactum, vel per promiſſionem Felin. in capit. quæ in Eccleſiarum num. 29. in fin. Tiraquell. in tract. ceſſan. cauſ.prima par.nu.192.Bertazzol.conſ.348.n. 74. vol.2.

11 Item pax non dicitur rupta quando
nulla,&inualida eſt Marſil.ſingul.125.
12 num.45.nec † illam quis violare dicitur, qui ſe defendit Vulpell. in tract. de promiſſ.quæſt.103.num.1.& 8.vbi concordantes allegat, & de receptiſſima opinione teſtatur Bertazz. in conſ. 537.num.27.vol.2.Farinacc. tit. de homicid.q.125. num. 91. ſeq. vbi loquitur etiam ſi exceſſerit modum in-
13 culpatæ tutelæ. Et † ſi ille, qui habet intereſſe in pace,quia pæna ob fracturã ei applicaretur, exculpet offendentem, excuſaretur a pœna pacis ruptæ Sim.de Prat.conſil. 187.num.24.Bertazzol.conſ.246.num.10.&ibi Claud.
14 in addit.in litera A,verſ.& † maxime, in qua additione docet quod tribus modis exculpatio fieri poteſt,& primo ſi exculpans nominet alium, ſecundo quando ſimpliciter exculpat: & iſtis duobus modis indicia contra illum per exculpationem tollantur, tertio modo quando quis inculpat ſe ipſum, &excuſat alium;& etiam iſto caſu proſit exculpatio, dummodo exculpans eſſet in carceribus,& inculpatus extra carceres:vt declarat Rimin.Iun.conſil. 420.nu.17.

15 Item eſt animaduertendum in materia pacis ruptę quod ſi per Iudicem pronuncietur Titium pacem fregiſſe, cenſetur per conſequens Sempronium aduerſarium pacem non fregiſſe l. ſi inter me, & te, vbi Caſtren. ff. de except. rei iud. Bertazzol. conſil.48.nu. 4. ſeqq. vbi concordantes allegat volum.1.

16 Pœna pacis ruptę, quę non debetur de iure communi, vel ex forma ſtatutorum, ſed ex contractu pacis, vel ex conuentione in eo appoſita,dicitur deſcendere ex cauſa ciuili,& non ex cauſa criminali,Bertazzol.conſ.280. num. 6.vol.2.vbi in terminis allegat Corn. conſ.42.col. penult. circa finem vol.2. Grat.conſ.136.num.9.vol.1. Petr.Caleſ. conſ. 86. num.2.ſeq.tom.crim.diuerſ.Qui Bertazzol in d.conſ 280. infert ex hoc ad plura,&præcipue quod ſtatutum loquens in criminalibus non verificabitur in illo caſu: Item quoad fideiuſſores deberent audire, cum non tractent tunc de pœna criminali,ſed de ciuili cauſa.

17 Femina coniuncta per perſonas virilis ſexus,ſi rumpatur pax, non tenetur alios indemnes releuare,vt conſuluit latiſſime Rimin. Iun.conſ. 499. per totum vol.5.vbi poſitis contratijs illis
18 reſpondet. Imo † fœmina pupilla, & minor debet eximi ab obligatione per eius patrem ante illius mortem facta, ne ſi deinde frangatur pax, teneatur ipſa femina pupilla contribuere ad pœnam conuentionalem,vt late comprobat,tuetur,& alias fuiſſe in contingen-

tia

tia facti obtentum teſtatur Riminal. Iun.conſ.307.per totum vol.3.

19 Diſtributio pęnę conuentionalis pro pace fracta alias facta pro agnatione nominibus omnium agnatorum etiam in inſtrumento pacis non interuenientium debet fieri per æſtimum, & capita de conſuetudine Romandiolæ, vt late defendit Bertazzol. conſil. 149. per totum volumine primo.

20 Pax facta pro illis de familia, & de domo intelligitur tam actiue quam paſſiue, quamuis ſimpliciter fuit dictum,& promiſſum quod non offendēt, vt poſt Fabr. in l. denunciamus C. de his, qui ad Eccleſ. confug. Aufre. in add. ad deciſ. Tholoſ. 495. Petr. a Plach. epithom. delict. cap. 7. nu. 10. in fin. Menochi. arbitr. caſ. 335. num. 4. lib. 2. Farinacc. conſil. 31. num. 6. in fin.

21 Pax omiſſa in gratia ſuper delicto obtenta vitiat ipſam gratiam: cum ſit violatio pacis delictum punibile per ſe,& diuerſum ab ipſo principali delicto, vt conſulendo dixit Farinac. conſ. 46. nu. 10. verſ. reſpondetur primo, vbi concordantes allegat.

Quæſt. LXXXVI.

Pacis fractæ pœna quæ ſit.

SVMMARIVM.

1 *Pacis fractio inter ænormia crimina computatur.*

2 *Pacis fractura inducit iacturam fidei, & honoris.*

3 *Accuſare poteſt de fractura pacis quilibet de populo.*

4 *Pacis fractæ pęnę ſecundum textum cap. 1. de pac. tenen. in vſib. feud. referuntur ibi per authorem.*

5 *Pacis pœnæ inter duas Ciuitates ponuntur ibi per Authorem.*

6 *Pacis pœnæ in pace priuata quæ ſint vide ibi.*

7 *Pacis pœna vigore Conſtitutionis Marchiæ, tam Aegidianę, quam Carpenſis, quæ ſit, & in quibus locis ſeruetur vide ibi.*

8 *Milites turbantes pacem pœna capitis puniuntur.*

9 *Declara, vt ibi per Authorem.*

10 *Clericus pacis violator punitur, prout ibi per Authorem.*

11 *Turbantes pacem Eccleſiæ qua pœna puniantur vide ibi.*

12 *Fideiuſſores, ac principales paciſcentes, ſi ſequatur contrauentio per comprabenſos, non puniuntur pœna corporali.*

13 *Confiſcationis bonorum pœna non punitur fideiuſſor, neque principalis paciſcens pro alijs, data contrauentione per illos, pro quibus promiſerunt.*

14 *Author declarat huiuſmodi propoſitionem.*

1 FRACTVRA Pacis inter ænormia crimina computatur, & de atrocioribus criminibus dicitur Cyrill. in Prax. crim. tit. de fideiuſſ. §. 7. num. 5. qui allegat tex. in cap. nouit verſ. licet autem de Iudic. Bero. conſ. 198. num. 9. vol. 3. Maſcard. de probat. concl. 1162. nu. 123. lib. 2. Vulpell. in tract. de pace. quæſt. 51. vbi refert multas pœnas de iure communi impoſitas Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 180. n. 1. Et fractu-
2 ra † pacis inducit iacturam fidei,& honoris in populo,& penes graues viros; quę pœna eſt maior illa, quę conſiſtit circa amiſſionem bonorum Vulpell. in tract. de promiſſio. quæſt. 102. num. 2.
3 Card. Tuſch. d. concl. 186. n. 2. Et † quilibet de populo accuſare poteſt pro fractura pacis pro pœna Fiſco applicanda

da, vt poſt Bar. in l. 1. in fine ff. de Iur. Fiſc. & in l. arbiter. ff. de arbitr. firmat Iul. Ferrett. de re milit. tit. de ferijs num. 123.

4 Circa vero alias pænas habemus tex. in c. 1. de pac. tenen. in vſib. feud. vbi Bal. in princ. qui ſummando illum textum recenſet illius pænas, ſed plenius eumdem textum ſummat Vulpell. in tract. de pace quæſt. 51 nu. 1. vbi teſtatur imponi capitalem pęnam occidenti vulneranti autem pænam amputationis manuum, fuſtibus percutienti, barbam, vel crines expilanti, pænam decē librarum, manu autem vacua percutienti, pęnam quinque librarum, & ſi non fuerit captus, ſed aufugerit, bona mobilia ei publicentur, immobilia autem hæredibus relinquantur, delato eis iuramento, vt nullam auxilium delinquenti præſtent, & hæc pęna confiſcationis erit inflicta quando interuenerit mors, & quod tunc nec bona mobilia publicentur, ſed filijs reſeruentur Bero. conſil. 114. num. 38. ſeq. lib. 1. & Farinacc. de var. & diuerſ. crimin. quæſt. 107. art 6. num 57. conſil. 28. num 5. & eſt tex. in cap. 1. §. ſi quis vero de pac iuram. firman. violanti pacem Ciuitatis imponitur pęna centum librarum auri, Oppido triginta, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus quinquaginta, Capitaneis viginti, alijs vero inferioribus pæna trium librarum, vt late reaſſumit Vulpell. de pace q. 51. num. 1. & nu. 9. vbi etiam declarat quomodo quantitas librarum auri intelligatur.

5 Et in caſu pacis publicæ, vt puta quando emanauit pax inter duas Ciuitates, aut inter duo Caſtra, violator punitur pęna inflicta per cap. 1. de pac. tenen. & per c. 1. de pac. iuram. firman. quę erit pæna criminis lęſę maieſt. Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. ſeptimo cap 16. nu. 2. vbi ad literam firmat quod violatores pacis publicę, ac ſecuritatis incidant in crimen lęſę maieſtatis; & hoc eſſe indubitatum affirmat, & adducit Gig. in tract. de crim. læſ. maieſt. q. 18. qui vere loquitur in violante ſecuritatem alicui a Populo Romano, vel ab alio Principe non recognoſcente ſuperiorem datam, & ob id iuſte Farinacc. in tract. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 107. art. 6. nu. 59. dubitat de huiuſmodi Deciani atteſtatione, cum pæna criminis læſæ maieſtatis ſit mortis, & in quocunq capita commiſſa ſit, etiam ſit pœna confiſcationis bonorum, & per tex. in d cap. primo de pac. tenen. & in cap. 1. de pac. iuram. firman. non ſemper pœna prædicta imponitur, & ob id ibi Farinacc. num. 60. 61. proſequitur allegando alios Doct. diuerſimode loquentes; & tandem firmat regulam violatores pacis publice puniri pœnis declaratis in d. cap. 1. de pac. tenen. & cap. 1. de pac. iuram. firman. Melchior. de Facin. conſil. 78. num. 38. & 42. tom. 1. crim. diuerſ. Farinacc. conſ. 36. num. 1. in fin. & ibi addentes in litera A, qui concludunt dicta duo capitula loqui in pace publica inita inter duas Ciuitates, vel duo Caſtra idem Farinacc. conſ. 81. nu. 10.

6 Quæ concluſio extenditur etiam ad violatores pacis priuatæ inter ſingulares perſonas initę, vt voluit Bald. in dicto c. 1. nu. 1. in fin. de pac. tenen. quem refert, & ſequitur Vulpell. in d. q. 51. n. 2. dummodo tamen pax fuerit iuramēto firmata viu. opin. 567. n. 2. Marſil. in rub de fideiuſſorib. q. 29. nu. 243. poſt Alberic. & Farin. d. q. 107. nu. 64 & adden. ad Farinac. in conſ. 31 in litera A, qui expræſſe declarant quod licet illa dua cap. loquantur in violatoribus publicę pacis, tamen extenduntur etiam ad violatores pacis priuatę Iul Ferret. tit de ferijs num. 146. vbi firmat quod violator pacis puniatur pœna mortis, & confiſcantionis bonorum, & a nemine receptari poſſit.

V Et

7 Et vigore Conſtitutionis Marchię lib.
4. cap. 76. & 77. violator pacis factæ
authoritate Prætoris inter duas Ciui-
tates, vel Caſtra repertatur rebellis, &
hoſtis Sanctæ Romanę Eccleſię, & eius
bona Fiſco applicantur, & domus de-
uaſtantur: In pace vero priuata pęna
eſt vltra pęnas prædictas occaſione ho
micidij, vel vulneris, vt capite poſte
riori, & pedibus ſuperioribus violator
contumax depingatur, cum deſcri-
ptione eius nominis, cognominis, &
patrię, & Conſtit. Carpen. in d. cap.
77. extendit pœnas per Aegid. inflictas
in d. cap. 76. ad violantes paces priua-
tas.

Sed illa Carpenſis Conſtitutio tan-
tummodo procedit in Prouincia Mar-
chiæ, & non alibi, vt declarauit Paulus
III. ſub die 10. Septembris 1544. & ob
id extra illam Prouinciam pœnæ illæ
ignominioſæ non erunt infligendæ, &
Farinac. in d. q. 107. nu. 66. aſſerit obti
nuiſſe in vna Vrbeuetana in ſacra Con
ſulta, vt latius apparet in conſ. 81 n. 6.
cum plurib. ſeqq. in qua cauſa ego etiã
ad excluſionem dictarum pœnarum
ſcripſi.

Et illa Conſtitutio Carpenſis non lo
quitur in omnibus pacibus priuatis,
ſed tantummodo in illis, quæ factę fue
runt coram aliquo Prętore, aut cum il-
lius authoritate, prout late declarat
idem Farinacc. in d. quæſt. 107. num.
67. & ob id in toto ſtatu Eccleſia-
ſtico ſeruantur pœnę inflictę ab ipſa
Aegidiana Conſtitutione Vulpell. in
tract. de pace q. 51. ſub nu. 8. Car. Tuſc.
tom. 6. in verb. pax concluſ. 186. num.
2. quę Conſtitutio Aegidiana fuit ex-
tenſa per ſummum Pontificem ad to-
tum ſtatum Eccleſiaſticum: & ob id
ad tollendas omnes difficultates per
bannimenta generalia ſtatus Eccleſia-
ſtici emanata de anno 1599. c. 42. illę
pœne fuerunt extenſę, etiam ſi paces
non fuerint receptę per Prætorẽ, vel a-
liã perſonam publicã; quę bannimenta
ſunt magis generalia, quam ſit Conſti-
tutio Marchię, cum in ea reſtringatur
pœna ad vulnus, & ad homicidium
Farinacc. conſ. 28. num. 4. in bannimen
tis vero illæ pœnę infliguntur quo-
modocunq. pax violetur. Et in Vrbe
adeſt bannimentum ſimile emanatum
de anno 1591. de Menſe Iunij cap.
45. quod ſolet confirmari ſucceſſiue
ab omnibus Gubernatoribus, quo di-
ſponitur quod frangens pacem, fidem,
verbum, aut treugam, etiam quod
pro obſeruatione non ſit aliqua pœna
àppoſita, incurratur pœna vitæ, ac
confiſcationis bonorum; ſed in Vrbe
Romana vigore illius ſtatuti lib. 2.
cap. 25. aliter diſpoſitum eſt: quod
ſi fuerit facta pax per publicum in-
ſtrumentum, & fuerit contumax fra-
ctor pacis puniatur in pænam mortis,
& confiſcationis bonorum; Si vero fue-
rit facta ſine inſtrumento, tunc punia-
tur in quadruplum pœnę, quæ pro com
miſſo delicto imponenda eſt, ac ſi non
adeſſet pax: Quę ſtatuta fuerunt e-
tiam quoad iſtam pænam confirmata
per Innocent. VIII. vt in Conſtit. 5. in
fine in prima par. Bullar. de quibus
pœnis etiam mentionem facit Moder.
Roman. Farinac. in d. quęſt. 107. nu. 68
ſeqq.

8 Milites autem pacis turbatores ca-
pite puniuntur l. final. §. fin. ff. de re mi-
lit. & ibi gloſſ. 1. in fin. Vulpell. in trac.
de pace q. 51. nu. 4. & 6. qui loquitur ſi
publicas inducias violauerint, &
ad ſingulare certamen alium com-
militonem prouocauerint, vel ſaltim
puniri debent pæna viginti librarum
inflicta Conſtit. Frederic. de pace
tenen. ex Alciar. in ſuo conſil. poſt
tract. de ſingul. certami. col. 2. De-
cian. in tract. crimin. tom. 2. lib. 7. cap.
16. num. 5. Farinacc. conſ. 27. num. 5. &
idem Farinacc. in d. q. 107. nu. 72. poſt
Iodoc. in Pract. crim. cap 108. rubr. de
pacis, ac induc. violatione num. 4. di-
9 cit† quod ſi milites militiæ ſacramento

ad-

Digitized by Google

adſtricti ſint, publicaſq. inducias malitioſe violauerint, pęna capitis puniantur, cæteri vero milites arbitraria pęna plectentur.

10 Clericus autem pacis violator punitur iuxta tex in cap.1.§.Clericus de pac.tenen.in vſib.feud.& ibi Bald.nu. 1.dixit clerico violatori pacis etiam bona publicari: & clericus pacis violator excommunicatur cap. illi, qui 24. quæſt. 3. & beneficijs priuatur cap.1.in fine de treug.& pac. Farinac. d.q.107.nu.73.vbi ſubdit vigore eiuſdem cap.1.Epiſcopus negligens in puniendo Clericum pacis violatorem etiam priuetur Epiſcopatu.

11 Turbantes autem pacem Eccleſiæ ſi dignitatem habeant ſęcularem, vel Eccleſiaſticam ea priuentur c.qui contra.24.quæſt. 1.& c.ſi clericus de pac. tenen.quod cap.eſt in vſib.feud.tit.de violat.pac.Card.Tuſc.tom. 6.in verb. pax concl.186.nu.4.& ſub n.5. annuit an illæ dignitates debeant applicari partibus,Fiſco, vel Eccleſiæ, & in totum, & pro parte, & ſe remittit ad Deci. conſil. 380. & plenius ad Cephal. conſil. 35. num. 26.

An pęna legalis fractę pacis tollatur per pænam conuentionalem dixi ſupra q.36.

12 Fideiuſſores autem,qui promiſerunt pro paciſcentibus,etiam ſi vnus ex paciſcentibus promittat pro alijs, non poſſunt pęna corporali puniri:vt firmat relatis opinionibus hinc inde, & reprobatis contrarijs Alberic.in tract de ſtatutis par.1.quęſt.51.per totam,Honded.conſ.89.num.37.ſeqq. lib.2.Vulpell.reſpon. 2.num.6.ſeq.vbi loquitur in eo, qui promiſit pro altero ſub pęnis contentis in Conſtitutionibus Marchiæ.Farinac.d.q.107 num 75.ſed tantummodo fideiuſſor, vel principalis paciſcens punitur pæna conuentionali pro pæna incurſa ex fractura pacis per illum pro quo ipſe promiſit. Vulpel.in tract.de pac.q.53.n.3.verſ.niſi tamen, & quæſt.62.num.1.ſeq. Honded. conſ. 97.num.3.6.& 14.in fine lib.1. Farinac. d quæſt. 187. art. 21. num. 316.

13 Sed dubium eſt an ipſe fideiuſſor, vel principalis paciſcens, qui pro alijs promiſit ſub pęnis contentis in Conſtitutione Marchię,cuiusvigore eſt impoſita confiſcatio bonorum, teneatur ad dictam pęnam confiſcationis bonorum incurſam per illum,pro quo ipſe promiſit de rato,alias de ſuo,&c.ad hanc difficultatem Hond.in d conſ.89 nu.5. ſeqq.& nu.34 ſeqq.lib.2.late,ac docte ſuo ſolito more reſpondet,&partem negatiuam acerrime ſubſtinet, ad quem Farin.in art.6.n 75.in fin q.107.ſe ſimpliciter remittit: ſed vere,licet doctiſſime Hond. hanc partem ſubſtineat, a

14 cuius opinione non recedo,tamen videtur dubitabilis,quod ſi non fuerit aliqua pęna conuentionalis determinata in pace, illa verba promiſit de rato, alias de ſuo eſſent fruſtratoria,ſi non teneretur ad pænam confiſcationis bonorum,cum ſine altercatione ad alias pęnas legales non teneatur per Doctores ſupra adductos.

Et pro complemento ſcias ꝙ quando habent locū iſtæ pænę municipales vel ſtatutarię,penę iuris communis ceſſant vt alias dixi.

Quæſt.LXXXVII.

Pæna conuentionalis fractæ pacis cui applicetur.

SVMMARIVM.

1 *Pæna conuentionalis pro pace rupta applicatur iuxta conuentionem factam inter ipſas partes.*

2 *Si vero non conſtat de conuentione applicatur parti obſeruanti.*

3 *Pæna applicatur parti, quando inſtrumentum pacis non reperitur.*

4 *Pæna in ſtatu Eccleſiaſtico conuentionalis applicatur Fiſco Apoſtolico, quando fuit ſtipulatum ſimpliciter, ſecus ſi non applicaretur Fiſco Apoſtolico, ſed alteri Fiſco: quia tunc ei non applicabitur, ſed parti.*

5 *Pæna conuentionalis de conſuetudine etiam circumſcriptis Bullis Pontificum applicatur Fiſco ſecundũ Hercul.*

6 *Author tenet contrarium quod ei non ſit credendum.*

7 *Doctori atteſtanti de conſuetudine quando credendum ſit.*

8 *Notarius, qui non dixit cui pæna eſſet applicanda; ſed ſimpliciter dixit, &c. non poteſt deinde partibus abſentibus declarare cui Fiſco ſit applicanda; niſi aliter conſuetudo ſuaderet.*

1 DE iure communi ſi partes
expræſſerunt in contractu
pacis cui pęna applicanda
eſſet, tunc iuxta illarum
conuentionẽ pæna diſtri-
buitur, & applicatur, vt in terminis cõ-
ſuluit Ant. Galeat. Maluaſ. conſ. 33. nu.
1. ſeqq. Farinac. de var. & diuerſ. crim.
2 q. 8. n. 90. 91. Si vero non fuerit expręſ-
ſum, tunc pæna erit applicanda parti.
Paul. de Caſtr. in l. nõ impoſſibile ff. de
pac. quem in propoſito allegat Rip. in
rub. de damn. infect. n. 26. per regulam
generalẽ quod omnis pęna conuentio-
nalis parti applicetur, niſi expręſſe fue-
rit cautũ p l. 1. ff. de iur. Fiſc. vt refert
Hercul. de caut. de non offend. c. 10. n.
8. vbi reſpondet motiuo per Ripam fa-
cto de pæna cõuentionali debita ex iuſ-
ſu Iudicis, licet dicatur iudicialis, & ſuc-
ceſſiue Fiſco applicetur, vt etiam re-
ſert Farinac. d. q. 107. nu. 92. Marſil. in
tract. bannit. in verb. pace n. 9. late Iul.
Ferret. tit. de ferijs nu. 192. vbi decidit
illam quæſtionem quando fuerit pro-
miſſum in pace ſub pęna mille, & inſtru-
mentum pacis non reperitur, vt proba-
ta pace ex legis diſpoſitione dicatur
pæna applicata parti, & nõ Fiſco, & ſub
n. 193. etiam dicit quod pæna conuen-
tionalis nunquam applicatur Fiſco, ni-
ſi notarius ſtipulatus fuerit pro eo.
4 Sed in ſtatu Eccleſiaſtico pęna con-
uentionalis vigore Bullæ Pij Quarti
Conſt. 182. verſ. & inſuper in Bullar. 2.
par. intelligitur applicata Cameræ
Apoſtolicę, vt dicit Farinacc. d. q. 107.
nu. 91. addentes ad Magon. deciſ. Lu-
cen. 100. in litera B, circa fin. vbi tamen
declarant quando pęna concernit in-
tereſſe Camerę Apoſtolicæ, ſecus ſi
intereſſe Cameræ alterius, vel Fiſci par-
ticularis Domini; vel Feudatarij con-
cerneret: quia tunc erit locus diſpoſi-
tioni Iuris communis; licet de conſue-
5 tudine videatur quod pæna, circum-
ſcripta dicta bulla, veniat Fiſco appli-
canda; vt teſtatur Hercu. in dicto tract.
de caut. cap. 10. nu. 8. verſ. plane vide-
tur, vbi ſe fundat in doctrina Bar. in l.
ſi quis ff. de cuſtod. & exhibitio. reor.
qui loquitur in cautione de ſe repræ-
ſentando, qui Hercul. in eodem cap. 10.
num. 9. dicit hodie ex communi practi-
ca idem ſeruari in materia præcepti:
quia ſi in eo pęna fuerit appoſita, nec
dictum cui ſit applicanda, licet de
iuris vigore deberetur parti, ex con-
ſuetudine tamen Cameræ Apoſtolicę
applicari debeat, & Farinacc. in d. q.
107. n. 93. ſimpliciter refert opinionem
vel atteſtationem eiuſdem Hercul. cui
6 enim arbitror quod non ſit credẽdum.
Burſatt. conſ. 291. num. 47. vbi concor-
dantes allegat, & teſtatur de magis
7 communi opinione Honded. conſ. 101.
num. 39. vol. 1. vbi etiam multos alle-
gat, latiſſime Maſcard. de probat. con-
cluſ. 529. nu. 1. vbi ponit hoc pro firma
concluſione, & ibi pluries teſtatur de
communi, & ſub nu. 4. in fine teſtatur
de magis communi opinione vol. 1. la-
te de hoc articulo quando Doctori at-
teſtanti de conſuetudine credendum
ſit Hier. de Mont. quæſt. 7. num. 13.
ſeqq. & licet Hercul. in dicta materia
cautionis de non offendendo fuerit in-

ſignis

ſignis Doctor, nihilominus non ſit ei atteſtanti de conſuetudine credendum niſi in foro Peruſino, vbi poterat eſſe verſatus Durant. de arte teſtan. cautel. 35. tit. 5. de ſubſtitut. Ant. Gabr. concl. 4. num. 3. tit. de probat. lib. 1. Burſatt. conſ. 201. num. 47. vol. 2. Granut. Theo rem. 31. num. 9. Riminal. Iun. conſ. 648. num. 18. vol. 6. Honded. conſ. 101. num. 39. in fin. idem Rim. Iun. conſ. 704. nu. 75. vol. 6. qui loquitur contra Boſſ. & Iul. Clar. Farinacc. conſ. 37. num. 26. verſ. & licet Clar. Eug. conſ. 76. n. 103. in fine.

8 Imo ſi notarius in ſtipulatione promiſſionis per eũ receptę non exprẽſſerit cui nam pæna eſſet applicanda, ſed dixerit ſub pæna, &c. non poteſt poſtea partibus abſentibus vigore dictę clauſulę, &c. apponere, ſeu declarare quod pæna applicetur, aut Fiſco, aut parti, aut vtriq. & ſi hoc faceret in pęnam falſi incideret Hercul. in tract. de caut. cap. 47. nu. 15. ſeqq. vbi ſubdit, niſi tamen contrarium ſuaderetur, vel ex conſuetudine eiuſdem notarij, vel ex conſuetudine loci; quia tunc poterit declarare cui magis pæna eſſet applicanda: cum notarius ſemper præſumatur rogatus, vt clauſulas ſolitas, & conſuetas apponat.

Quæſt. LXXXVIII.

Pæna conuentionalis ſemel ſoluta an iterum exigi poſſit propter nouam fractionem pacis.

SVMMARIVM.

1 *Pæna conuentionalis ſemel tantum debetur pro factura pacis.*

2 *Niſi adeſſet in pacis inſtrumento clauſula rato manente pacto, vel toties pæna committatur quoties contrauentum fuerit, vel niſi adſit iuramentum.*

3 *Iuramentum habet vim clauſulæ rato manente pacto.*

4 *Pæna pluries debetur quando pluries fuit per primum offenſorem contrauentum; ſecus ſi deinde fiat offenſio per primum offenſum.*

5 *Pax non rumpitur per primum offenſum, cum fuerit prius rupta a primo offendente.*

6 *Contrariam opinionem aliqui tenent quod pæna pluries committatur etiam per offenſionem factam a primo offenſo.*

1 IAM dixi ſupra, quod rumpenti pacem ipſi pax rumpi poteſt, cum inſtrumentum pacis etiam iuramento vallatum ſemper tacite clauſulam habeat rebus ſic ſtantibus & aliquo de nouo non ſuperueniente, prout etiam ſcripſerunt Pariſ. conſ. 165. num. 28. lib. 4. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 16. ſub num. 3. & q. 112. nu. 1. ſeqq. & q. 120. nu. 108. Maſcard. de probat. concluſ. 1162. num. 30. ſeq. lib. 2. Honded. conſ. 97. num. 24. ſeqq. lib. 1. latiſſime Petr. Caball. in q. crim. caſ. 101. nu. 50. Et ſic pro prima offenſione intelligendum ſit inſtrumentum, & vna tantum pęna ſoluatur iuxta textum, l. boues §. ſermone ff. de verb. ſign. Iul. Feret tit. de ferijs. n. 101.

2 Niſi tamen fuerit appoſita in † inſtrumento pacis clauſula rato manente pacto, vel clauſula toties, quoties, vel † iuramentum, quod habet vim prædictæ 3 clauſulę rato manente pacto, Alex. conſ. 115. nu. 7. in fine, & ſeqq. lib. 4. Hercul. de caut. cap. 31. nu. 20. & cap. 36. n. 27. Nouell in pract. crim. c. fin. n. 75. Iu l. Feret. tit. de Ferijs nu. 101.

4 Quod tamen intelligendum eſt, vt pęna plus exigi poſſit, quando fuit contrauentum per primum offenſorem, & tunc toties pęna committatur, & ab eo exigatur quoties contrauenerit; ſecus quoad primum offenſum; quia ipſe reoffendendo non incidit in pęnam, cũ

5 iam per primam offenſionem pax † fue-

rit reſoluta,& non dicatur frangere pacem ſecundus offendens; ſed illam in- n re iam fractam. Rim.Iun.conſ.704.n. 67.ſeqq.lib.5.latiſſime Hond.conſ.89. nu. 67. ſeqq. lib.2.Farinac.de var. & diuerſ.crim.q.107.art.33.n.413.ſeqq. vbi concordantes allegat. Baiard. ad Iul.Clar.§.fin.q.47.n.56.verſ.adquod procedit:licet in pœna Fiſco applicanda etiam reſpectu ſecundi offendentis dictę clauſulę operentur,vt pœna committatur,& pluries exigi poſſit:vt contendit Vulpell.reſponſ.8.& reſp.9. per totum;pro cuius reſolutione vide ea, quę late poſui ſupra in ſua materia.

Quæſt. LXXXIX.

Pax Conſtantię qualis, & quid ex ea conferatur.

SVMMARIVM.

1 *Pax Conſtantia facta inter Imperium, & Ciuitates Italia eſt controuerſia an ſit perpetua,vel duret ad triginta annos.*

2 *Pax Conſtantia verſus Ciuitates Lombardia fuit ad 30. annos.*

3 *Imperator poterit dictas Ciuitates Lõbardia,vel eius Territoria alteri in feudum dare;quod declara,vt ibi.*

1 PAX Conſtantię inita inter Imperium, & Ciuitates Italiæ,quibus Imperator conceſſit merum Imperium eſt opinio controuerſa an ſit perpetua vel ad triginta annos Bal.conſ.300.ſub n.3. verſ. ſed eſt ſciendum lib.5.Alexan.conſ.1.ſub nu.25.verſ.non obſtat etiam lib.5. dicit tamen quod pax Conſtantiæ eſt 2 perpetua,ſed obligationes factæ verſus Ciuitates Lombardiæ fuerunt ad 30.annos ex doctrina Bal. in cap. 1. de natu.feud.Card.Tuſch.tom.6.in verb. pax concl.192.n.1.Et ſaltem non obli 3 gat Imperium tanquam inita in vim contractus,vt non poſſit Imperator capitula mutare.Signorol.conſ.70.num. 13.& in feudum Comitatus alios inueſtire, non obſtante dicta pace Conſtantię Alex.in d.conſ.1.ſub n.17.verſ. præmiſſis tamen non obſtantibus lib.5. Soccin.Iun.conſ.126.nu.8.lib.3.Imo in illis Ciuitatibus, in quibus Imperator retinuit ſuperioritatem poteſt inueſtituras facere de Ciuitatibus,Caſtris, & villis alteri, vt per Alex. in d. conſ. 3.nu.25.lib.5.vbi loquitur de inueſtitura Ciuitatis Regij facta Duci Ferrariæ:& multa alia ponit Alex.in diſcurſu eiuſdem conſ.de iſta pace Conſtantiæ,prout etiam refert Card.Tuſch.d. concl.192.tom.6. in verb. pax per totam.

Ex quibus ad laudem indiuiduę, & Sanctiſſimę Trinitatis,ac glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, ſub auxilio, & ſuffragio Sanctiſſimi Apoſtoli Andreę ſub cuius numine incępi pręſentes labores,ſit impoſitus finis huic primæ parti pręſentis tractatus,quem ex meis laboribus,ſummarijs,& repertorijs,cum magnis,continuis,aſsiduis,ac indefeſsis ſtudijs confectis, in hunc ordinem per quæſt. inſcriptis redegi, dum annum. L. ętatis meæ percurrebam.

SEBA-

SEBASTIANI GVAZZINI DE CIVITATE CASTELLI I. C.

ET IN ROM. CVRIA CAVSARVM CRIMINALIVM PRIMARII ADVOCATI.

Tractatus

DE TREVGA, VERBO DATO alicui Principi, vel perſonæ nobili, & de cautione de non offendendo.

PARS SECVNDA

QVAE DIVIDITVR IN TRES PARAGRAPHOS in quorum primo de Treuga, in ſecundo de Verbo, in tertio de Cautione dicetur.

§. I.

DE TREVGA.

Quæſt. I.

Treuga quid ſit, & quomodo deſcribatur.

SVMMARIVM.

1 *Treuga quid ſit, & quomodo diffiniatur.*
2 *Treuga eſt medium inter guerram, & pacem.*
3 *Treuga appellatur inducia.*
4 *Induciæ quid ſint.*
5 *Pax debet pertractari, & componi durante treuga.*

1 TREVGA diffinitur, ſeu potius deſcribitur, vt ſit mutua conuentio de ſe non offendendo inter inimicos pro certo tempore facta Io. Roncha. conſ. 68. nu. 1. tom. 2. crim. diuerſ. vel quod ſit ſecuritas præſtita perſonis, & rebus ad tempus, guerra non dum finita, Bal. in rubr. de treu. & pac. nu. 1. Felin. in eod. tit. cap. 1. ſub num. 6. Bonifac. Vitalin. in tract. crim. in rubr. de treug. nu. 3. Boſſ. in tit. de pace

pace nu.5. Iul. Ferret. in tract. de re mi- 1 lit. cap. de ferijs num. 1. Petr. Bell. de re milit. par. 5. nu. 1. ſeqq. Vulpel. in tract. de pac. q. 67. num. 1. Benint. decif. 65. nu. 17. Hier. de Mont. q. 7. nu. 3. 9. Eugen. conſ. 82. nu. 41. Petr. Caball. in q. crim. caſ. 101. nu. 58. vbi † ſubdit quod

2 treuga ſit medium inter guerram, & pacem: & magis proprio nomine treu-

3 ga † appellatur inducia, ſiue in plurali numero induciæ ff. de capt. & poſt lim. reuerſ. l. poſt liminium §. induciç,

4 vbi deſcribitur, quod † induciç ſint quoddam remedium in breue, vel in præſens tempus, ne partes ad inuicem ſe offendant. Petr. Bell. de re milit. par. 5. nu. 2. & poſt Hoſtien. in ſumma de Treuga, & pace, & Archid. in cap. illi 24. q. 3. tradit Vulpell. in d. q. 67. num. 2. vbi etiam ſubdit, quod dictę ſunt induciæ, quia in certam diem a pugnando ocium præbeant Ferret. in tract. de re milit. cap. de ferijs nu. 119. verſ. nam treuga. Petr. Bell. de re milit. par. 5. nu. 1. vbi confutat opinionem gloſſ. in l. conuentionum ff. de pact. quod treuga ſit longi temporis induciç vero breuis

5 temporis & Iul. Ferret. tit. de ferijs nu. 151. dicit quod tempore treugæ debet pertractari pax, & erit componenda durante treuga vbi etiam refert illud vulgare dictum *Tra la pace, e la guerra triſto quello che ne leua.*

Quæſt. II.

Treuga quo iure fuerit inuenta.

S V M M A R I V M.

1 *Treuga quo iure fuerit inuenta.*

2 *Treuga author fuit Laocboons in bello Traiano.*

1 TREVGA, cum ſit remedium contra guerram, & ab ea cauſetur oportet q ſicut bellum ortum habuit de iure gentium, etiã originem traxerit ab eodem iure gentium, ex quo orta fuerunt bella, vt dixi ſupra de pace quæſt. 1. Et legitur † Laocboontem fuiſſe treugę inuentorem in bello Traiano, vt tradit Ferret. de re milit. tit. de fer. num. 153. & Vulpell. in tract. de pac. q. 67. num. 4. refert Plin. in lib. 7. natur. hiſtor. cap. 36. idem dixiſſe. 2

Quæſt. III.

Treuga quotuplex ſit.

S V M M A R I V M.

1 *Treuga duplex eſt, vna conuentionalis, altera legalis, ſeu Canonica.*

2 *Treuga Canonica duplex eſt, vna perpetua, & altera temporalis.*

3 *Treuga Canonica non fuit vſu vtentium recepta.*

4 *Treuga conuentionalis quid ſit.*

5 *Treuga fraudolenta, quæ fit ad breue tempus ad decipiendum inimicum quomodo Duces belli vti debeant.*

6 *Treuga durante, conſilium eſt, vt nullus miles hoſtium in Caſtris recipiatur.*

1 TREVGA a Doctoribus traditur, quod ſit duplex, vna conuentionalis, altera legalis, ſeu Canonica Bonifac. Vitalin. in tract. 1 crim. rubr. de treug. num. 3. & 8. Bal. in rubr. de treug. & pac. num. 8. Henric. 2 Boich. cap. 2. num. 1. ſeqq. eod. tit. Ferret. in tract. de re milit. tit. de ferijs nu. 121. verſ. duplex eſt. Petr. Bell. de re milit.

milit.pat.2.tit.10.num.2.3.Hier.de
Mont.q.7.num.9.in fine,licet ſupradi-
ctos Doctores non alleget. Treuga
2 legalis,vel † Canonica duplex etiam
eſt perpetua,&tẽporalis Henric.Boich.
in d.cap.2.nu.3.vbi ſubdit quod per-
petuam treugam habent Clerici, Mo-
nachi,& Conuerſi,dum canonice,& in
Eccleſijs viuunt,&Ruſticani,quamdiu
Agriculturæ inſeruiunt:& de iſta treu-
3 ga † canonica parum eſt curandum,
cum non fuerit moribus vtentium re-
cepta,vbi poſt alios teſtatur Petr. Belli
de re milit.par.2.tit.10.nu.3.& tempo-
ralem treugam habent omnes commu-
niter, & durat,prout legitur in cap.1.
tit.de treug. & pac. & ita etiam notat
Hoſtien.in eadem ſumma §. quod ſunt
4 ſpecies,vbi etiam ſubdit † quod con-
uentionalis treuga dicitur illa, quę ex
conuentione partium formam deſumit
ſicut quilibet alius contractus, & du-
plex eſt,vna publica, & altera priuata
Henrich.Boich.in d.cap.2.nu.1.Bal.in
d.rubr.de treug.& pac.nu.7. Bonifac.
Vitalin. in tract. crim. rubr.de treug.
num.3.

5 Eſt & alia treuga,quæ dicitur frau-
dolenta,quia fit ad breue tempus, vt
aliquis ex militibus aſtutus, & valde
in malitia expertus accedat ad hoſtilia
Caſtra explorandi gratia, vt ſpe ami-
citię bibat,ac comedat cum aliquibus
ex hoſtium viris fortiſſimis laudans
ſuum Imperatorem in virtute,& muni-
ficentia,pollicens ei aurum,& diuitias
multas,vt fierent amici ſuo Imperatori
& ad illius ſtipendia accedant, & illi
inſeruiant:reducendo prædictos fortiſ-
ſimos viros ad votum ſui Principis; &
etiam aliquando fit arte, vt interim
prouideatur exercitui circa neceſſaria
ipſius, & vt noua gens ſuis augeatur,
6 & congregetur cum armis,& bellicis †
inſtrumentis. Et ſanum eſt conſilium
vt durante treuga nullus miles hoſtiũ
recipiatur in exercitum, vt late dicit
Iul.Ferret.in tit.de ferijs nu.152.ſeqq.
vbi ſubdit quod ſæpe, ex nimia mora
induciarum parantur inſidiæ quibus
prouidetur ſi Duces Militiæ vtantur
exactiſſima diligentia circa conſerua-
tionem exercitus.

Quæſt. IV.

Treuga in quibus differat a pace.

SVMMARIVM.

1 *Treuga differt a pace;quia pax eſt per-
petua,& fit per oſculum, & potum,
treuga ad tempus.*
2 *Argumentum de treuga ad pacem non
valet.*
3 *Treuga magis bello,quam paci compa-
ratur,niſi fuerit perpetua.*
4 *Treuga ad tempus regulatur ſecundum
guerram,cuius naturam ſapit.*
5 *Tempora curſus hominis tria ſunt,pacis
guerræ,& treugæ.*
6 *Treuga nõ ſufficit vbi requiritur pax.*
7 *Diſpoſitio facta de pace non habet locum
in treuga.*
8 *Trengam qui habet non gaudet benefi-
cio ſtatuti de pace loquentis.*

1 TREVGA differt a pace;
quia pax eſt vltimus finis
diſcordię, & perpetua,&
inuiolabilis concordia, &
fit per oſculum amplexus,
& potum Bal.in d.rubr.de pac.num.1.
Felin.ibi num.6.verſ.quia pax Benin-
tend.deciſ.65 nu.16.Vulpell. in tract.
de pac.q.1.nu.4.Petr.Caball.in quęſt.
crim.caſ.101.nu.57. Treuga autem eſt
ſecuritas pręſtita ad tempus, &dicitur
medium inter pacem,& guerram Hier.
de Mont.q.7.n.6.ſeq.Petr. Caball. in
d.caſ.101.nu.58.Rim.Iun.conſ.300. n.
36.vol.3.late Card.Tuſch.tom.6.in
verb.

verb.pax concl.171.nu. 1.ſeqq. Hinc eſt quod argumentum de treuga ad pacem,& e contra non valet,cum treuga magis paci, quam bello comparetur cap.1.§.vaſſalli,vbi Bald.num. 63. tit.de pac. conſtant. niſi treuga fuerit perpetua, quia tunc comparatur paci latiſſime Ferret. in tractat. de re militа.tit. de ferijs num.129.Petr.Bell. de re milit.par.5.tit.1.num. 2. vbi etiam dicit in treuga propria ad breue tempus magis conuenire cum bello,quam cum pace;ſed ſecus in treuga facta ad longum tempus,&ibi ponit exemplum in treuga facta per decennium inter Carolum Quintum,& Franciſcum Regem Gallorum de anno 1578. & ideo de vna ad alteram trahere non poſſumus diſpoſitionem, neq.argumentum Vulpell.in tract.de pace quæſt.71. nu.
4 1.ſeq.Sed † treuga dum non eſt perpetua regulatur ſecundum bellum,cuius naturam ſapit,vt poſt Ancharan. conſ. 88.tradit Ferrett.de re milit.tit.de ferijs nu.127.in fin.Card.Tuſch.tom. 6. in verb.pax concl.171.n.23.vbi etiam
5 refert quod tria ſunt tempora curſus hominis, pacis, guerræ, & treugę, & proprium pacis ſit ſecuritas perſonarum,& rerum, tempus guerrę conſiſtit in calamitate; quia homines inuicem ſe laceſſunt, & deprędantur; tempus treugæ,quę eſt medium inter guerram &pacem,&potius dicitur guerrę,quam pacis.
6 Et vbi requiritur pax non ſufficit treuga, Marſil.in tract.bannit.in verb. pac.num.4.in fin. poſt Ang. & Paul. de Caſtr.in l. conuentionum ff. de pact. Ferret.in tract.de re milit.tit. de ferijs nu.119.in fine, & num. 142. vbi dicit quod ſi quis promiſit non ire facta pace ſub pæna,& iuerit facta treuga,non incidat in pænam.
7 Diſpoſitio facta de pace non habet locum in treuga.Boer.q.40.n. 2.in prima parte,Hier.de Mont.q.7.nu. 10. & è contra diſpoſitio facta de treuga non habet locum in pace,Ferret. de re milit.tit.de ferijs nu.127. verſ. vnde occurrit,& vbi poteſt haberi pax non ſufficit ſi habeatur treuga Ferret.d.tit.de ferijs num. 119. Et in materia pænali, & reſtringibili ſtatuti treuga non venit appellatione pacis.Ferret. d. tit.de ferijs num. 131.
8 Et qui habet treugam non gaudet beneficio ſtatuti de pace. Apoſtill. ad Felin.in cap.1.nu.6.in litera B.tit.de treug.& pace.

Quæſt. V.

Treuga in quibus conueniat cum pace.

SVMMARIVM.

1 *Treuga ſi fiat in perpetuum,de ea iudicatur ſicut de pace.*
2 *Treuga poteſt fieri etiam in die feſto.*
3 *Statuta in violatore pacis loquentia poſſunt intrare in fractore treugæ.*
4 *Partes in omnibus caſibus, in quibus poſſunt cogi ad pacem, poſſunt cogi ad treugam.*
5 *Treuga, & pax in effectu pro tempore, pro quo facta eſt treuga idem ſunt.*
6 *Treuga in materia pęnali, & reſtringibili non venit appellatione pacis.*
7 *Capitaneus, vel Dux belli conductus, quamdiu vigeret bellum, ſiue donec ſequatur pax ceſſant condictiones per treugam factam ad longum tempus.*

TREV-

1 TREVGA ſi fiat in per-
petuum, de ea iudicatur,
ſicut iudicatur de pace
c.1.de fer.Iul.Ferrett.tit.
de fer. num.129. circa
3 princ.in tract.de re milit. Item† poteſt
in die feſto præſtari iuramentum in
inſtrumento treugę, ſicut præſtatur in
inſtrumento pacis, vt tradit idem Fer-
ret. in d. tit. de ferijs ſub d.num.129.
3 Item † quod ſtatuta in violatore pacis
poſſunt etiam verificari in violatore
treugæ;cum ſicut per pacem imponi-
tur finis diſcordiæ; ita eodem modo
treuga operatur ſecuritatem pro tem-
pore illo,quo ſtabilita eſt Aluarot. in
cap.1.§.ſi quis hominem de pac.Con-
ſtan.Iul.Ferret.tit.de fer.ſub n.129.&
poſt Abb.in rubr. de treug.& pace
4 etiam dicit, quod in omnibus caſibus,
in quibus partes cogi poſſunt ad pa-
cem,in eiſdem caſibus poſſunt etiam
cogi ad treugam: Ideo licet proprie,
5 & ſtricte differant treuga, & pax, vt
cõſtat in rubr.de treug.& pac.per illã
copulã (&) quæ inter diuerſa ponitur,
vt in glo.& rubr. de iur.& fact. ignor.
conſiderato tantum effectu, & omni
moderamine vẽdicat ſibi locum in ca
ſu noſtro diſpoſitio cap. primi de fer.
iuncto princ. de treug. & pac. vbi ille
tex.treugam appellat pacem,& tex. in
c.nouit §. poſtremo de Iudic. treugam
factam ad tempus appellat pacem, &
in ſumma cum treuga in tempore de-
terminato ſit ſecuritas perſonæ,& bo-
norum, debemus concludere quod in
dicto tempore dicatur pax; vt etiam
firmat Iul.Ferrett. in d.tract. de re mi-
lit.in tit.de ferijs n.131.& ſub nu.119.
dicit quod treuga poteſt applicari pax
quamuis treuga ſit temporalis,& quod
treuga ad tempus facta poſſit dici pax
pro illo tempore Abb.in cap.nouit nu.
10.de Iud.Petr.Bell.de re milit. par.5.
tit.1.nu.1.in princ.

6 Bene verum eſt quod in materia
pęnali, & reſtringibili appellatione
pacis non venit treuga, vt per Doct.
in l.conuentionum ff.de pact.& in l. ſi
ex legati cauſa, & in l. qui ſeruum ff.
de verb. oblig. cum treuga non dica-
tur ſolida pax cap. nouit de Iud. Iul.
Ferret.in d.tit.de fer.nu.131.verſ.in
materia tamen.

7 Ideo infertur ex ſupradictis ad quæ-
ſtionem poſitam per Abbatem in cap.
nouit nu.10.de Iudic. & ante eum per
Io:Andr.quod Pręfectus militum con-
ductus quamdiu vigeret bellum, ſiue
donec ſequatur pax, finita ſit condu-
ctio per ipſam treugam ad longum
tempus, de qua deciſione dubitat
Petr. Bell. de re milit.par.5.tit.primo
num.1.per rationem per eum ibi alle-
gatam.

Quæſt. VI.

Treugæ contractus cuius ſit qualitatis.

SVMMARIVM.

1 *Treuga contractus eſt vltro,citroq.obligatorius,& non debet claudicare.*

2 *Quod magis procedit quando in celebratione treugæ vna pars proteſtata fuit quod non intendebat ſtare in treuga,niſi altera pars ſe obligaret.*

3 *Item magis procedit ſi altera pars conſenſerit dictę proteſtationi.*

4 *Diſpoſitio qualibet recipit vires ab intentione agentium.*

5 *Treuga contractus eſt adeo correſpectiuus,vt ſi fuerit facta treuga pro ſe, & affinibus vſque ad quartum gradum ab vna parte, & ab altera vltra quartum gradum, treuga non valebit.*

6 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.*

7 *Cautio de non offendendo an iuſſu Iudicis,*

dicis,vel ſponte fuerit præſtita maxi-
mam inducit differentiam.

8 *Cautio ſponte præſtita ad effectum, vt*
altera pars caueat, & illa recuſet
cauere,non poteſt ab illa parte,qua ca
uit obtineri quod caſſetur.

1 CONTRACTVS treu
gæ eſt vltro, citroq. obli-
garorius, & de ſui natura
reſpicit quod vtraq. pars
ſit mutuo,&viciſſim obli-
gata,alias ſi vna tantum pars obliga-
ta eſſet,contractus treugę non valebit,
late Io.Ronchal.conſ.68.nu. 2. 3.tom.
2.crim.diuerſ. per tex. in l. litigatores
§.fin.ff. de recept.arbitr. & ibi gloſ. &
per l.1.vbi gloſſ.& Doct.ff.de reſcind.
vendit.qui Ronchal.in d.conſ. 68. nu.
3.teſtatur quod ita ſeruatur in illo lo-
co de conſuetudine, & quod alias pro
hac parte fuit iudicatum, cum con-
tractus claudicare non valeat, ſed ſit
ſeruanda æqualitas,Mar.Antonin Ma-
ceratenſ. variar. reſol. lib. 3. reſolutio.
31. numero primo & numero 4. ſeqq.
vbi etiam dicit quod per Iudicem non
poteſt interim induci per contraue-
nientes teneri ad pœnam per rationem
per eum allegatam,& duræ conditio-
nes appoſitæ in treuga ſeruiles eſſe,&
pro ſeruis factæ dicuntur Iul. Ferrett.
tit.de ferijs num.144.in fine,late Her-
cul.in tract.de caut.cap.31.nu.1.ſeqq.
qui tamen loquitur in cautione, & vi-
detur conſtituere differentiam an cau-
tio fuerit pręſtita iuſſu Iudicis, vel
ſponte, de quo dicam inferius in
materia cautionis de non offendendo.

2 Quæ opinio magis procedit quando
vna pars proteſtata fuerit in celebra-
tionę treugæ quod non intelligebat,
neq.volebat ſtare in treuga,niſi altera
pars ſe obligaret.Io. Ronchal. d.conſ.
68.num.4.tom.3. crim. cum proteſta-
tio impediat obligationem Doct. in l.
non ſolum §.morte ff de oper.nunciat.

3 Et multo magis ſi altera pars conſen-
ſerit dictæ proteſtationi, vt non vale-
ret treuga, niſi ab vtraque parte fue-
rit facta promiſſio: cum tunc eo ma-
gis impediatur ortus obligationis Fel.
in d.c.cũ M. Ferrarien. col.16.in verſ.
primo fallit. Deci n. 23.verſ. 3.Abbas
concludit extra de conſtit. Alexan. in
d.§.morte col.7.verſ.nec obſtant,&fa-
ciunt quæ dixit Iaſ. ibi num. 20. verſ.
4 in quantum Bart. cũ quælibet diſpo-
ſitio recipiat vires ab intentione agen
tium l.non omnis in princ. ſi cert. pet.
†.obligationis ſubſtantia ff.de obligat.
Iaſ. in d. §. morte num. 18. verſ tertio
vult notabiliter, & faciunt dicta per
Deci d cap cum M Ferrarienſis num.
23 & in terminis noſtris voluit Io Ron
chal. in d. conſil 68 num. 5 ſeqq. vbi
etiam loquitur ſi proteſtatio non fuiſ-
ſet inſerta in corpore contractus, ſed
per teſtes probaretur.

5 Imo eſt adeo contractus treugæ cor
reſpectiuus,quod ſi pro vna parte fue-
rit factus pro ſe,& amnibus, & conſan
guineis ſuis vſq. ad quartum gradum,
& altera pars promiſerit vltra quartũ
gradũ, & pro omni parẽtela etiã extra
dominiũ habitante,neutra treuga vale
bit Io.Ronchal.in d.conſ.68.nu.11.vbi
teſtatur de communi per l. 1.§.ſi quis
ſimpliciter,vbi Bar. Alex.Iaſ.Soccin.&
cæteri Doct.ff.de verb oblig. vbi ſub-
dit quod nec etiam valebit quoad pę-
nam,cum illa veniat acceſſorie ad con
tractum,& ſtante nullitate contractus,
nec etiam acceſſoriũ ſubſiſtat per gloſ.
in l.patronus §. patronum ff.ſi quis in
fraudem,& Alexand. in conſ. 22. in
6 princ.lib.2.& ſit†regulare, & vulgare
quod acceſſorium ſapiat naturam ſui
principalis l.fin. C. de non numer. pe-
cun.l.fin.C.de conſti.pecun.cap.acceſ-
ſorium de reg.Iur.in 6.cum alijs ſimi-
libus Hercul.in tract.de caut. cap. 31.
7 num. 5. vbi † loquitur quando cautio
fuit præſtita iuſſu Iudicis per vnam
partem per annum,& per alteram par-
tem per biennium, vt cautio non va-
leat

leat propter in æqualitatem. Qui Hercul. in d.c. 31. nu. 6. ſeqq. poſt Bal. in l. ſi cum dies § fi. ff. de arbitr. dicit quod in actis factis iuſſu Iudicis propter inęqualitatem non teneat obligatio, & permittatur contrauentio; cum non poſſit claudicare inſtrumentum: Quod tamen dicit procedere quando cautio iuſſu Iudicis fuerit pręſtita, cauſa non cognita, ſecus ſi cauſa cognita; quia timor ſubeſſet ex vna parte, ex altera vero non: Si vero ſponte vna pars cauerit, eius obligatio tenet, vt quia forte illam pręſtitit, vt Iudex indu-
7 ceretur ad faciendum † per alteram partem eamdem cautionem pręſtari, quæ ſi deinde non vellet cauere, vel non poſſe, quia abeſſet, pars quę cauit non poterit abolitionem ſuæ cautionis iam pręſtitę obtinere; cum ſibi ipſi imputare debeat damnum quod ſua culpa habuit, niſi tamen probaret non ſubeſſe cauſam timoris.

Quæſt. VII.

Treugam quis facere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Treugam qualibet perſona priuata facere poteſt, & recipit vires a conuentione partium, & dicitur treuga conuentionalis.*

2 *Treuga pro omnibus alijs fieri poteſt, per quos pax fit.*

3 *Treuga ad longum tempus in perſonis publicis non poteſt fieri niſi per Imperatorem, vel Principem, & non per Duces belli.*

4 *Treuga facta per Duces belli ad longum tempus fuit per Populum Romanum reſciſſa, & ponuntur exempla.*

1 QVAELIBET perſona priuata treugam facere poteſt, & recipit formam, & eſſentiam a conuentione partium, ſicut quilibet alius contractus, & iſta treuga conuentionalis dicitur fortior treuga legali, vel Canonica Henric. Boich. de treug.
2 pac. cap. 2. num. 1 & 4. Et † poteſt etiam pro alijs fieri per quamlibet perſonam, per quam pax fieri poteſt Vulpell. in tract. de pac. quęſt. 68. in princ. de quibus perſonis ego late dixi in hoc eo-
3 dem tract. in prima par. de pac. In † perſonis autem publicis ſi treuga fiat ad longum tempus, tunc non poteſt cęlebrari niſi per Imperatorem, vel ſupremum Principem; Si vero fiat per breue tempus, tunc conceditur etiam Ducibus, Capitaneis, vel Ductoribus exercitus: quia ſicut ipſi habent facultatem bellla gerendi, ita etiam induciandi, vel treugam faciendi ad breue tempus, vt per Bar. Ang. & Paul.
4 de Caſtr. in l. Conuentionum ff. de pact. firmat Vulpell. in dicta quęſtione 68. num. 2. 3. vbi refert quod treuga facta ab Aulo Duce exercitus Romani cum Iugurta (Populo Romano inſcio) per ipſum Popul. Roman. fuit reſciſſa: Idemque legitur, eumdem Populum Romanum obſeruaſſe in fœdere facto per Mancinum Conſulem Romanum Ducem exercitus cum Numantinis; & habemus exemplum
5 Ioſue, qui cũ Gabaonitis hoſtibus, & populus Iſrael non ſolus, ſed vnà cum Principibus treugam fecit, vt late habemus per Luc. de Penn. in l. fin. numero ſecundo verſ. & è contra C. de re milit. lib. 12. & idem Luc. de Penn. in d. l. fin. num. ſecundo in princ. dicit quod ad breue tempus iſti Capitanei ad guerram poſſunt facere inducias, ſeu treugam, ſecus ad longum tempus.
6 Itęm aliter diſtinguit ſub eodem n. 2. verſ. videtur inquiens: Aut expedit hoc fieri ad cómodum, & honorẽ eius,

cuius bellum geritur, & hoc certum eſt, Aut non expedit; & hoc ſimiliter certū eſt, Aut eſt dubium: In primo caſu nō tenet treuga facta per Ducē belli, ſecundo caſu nec etiā tenet, tertio caſu ſimiliter tenet, ſi Dux proceſſerit bona fide, nec vlla rei geſtæ eius culpa præceſſerit; & ſi Dux belli contra iuſſionem Principis fecerit treugam capite puniri debet, licet proſpere rem geſſit, & late eamdem fere diſtinctionem tradit Ferret. in tract. de re mi lit. tit. de ferijs nu. 156. vbi plus tamen dicit, quod ſi in facultatibus haberent poteſtatem faciendi treugā, licite poſſeut dictam treugam facere, & ibi ponit exempla in Ducibus guerrarū, qui talem facultatem habebant, & de eadē facultate legitur Petr. Bell. de re milit. par. 5. tit. 1. nu. 3. & ponit exempla in Marchione Vaſti, qui menſtruas inducias fecit cum Rege Gallorum, & in Ferdinando Gonzaga, qui etiam menſtruas inducias fecit cum Domino de Briſach, & circumſcripta dicta facultate ſecundum communem opinionem dicti Duces Belli non poſſint inducias ad longum tempus inire.

Quæſt. VIII.

Treuga per quantum tempus fieri debeat.

SVMMARIVM.

1 *Treuga ſecundum vnam opinionem, durare debet per 30. dies.*

2 *Secundum aliam opinionem relinquitur arbitrio Iudicis.*

3 *Treugam ad decennium Iudex arbitrari poteſt.*

4 *Treuga facta ſine termini præfixione ſpirat finito officio Iudicis, coram quo facta fuit.*

5 *Officiales in principio eorum officij faciunt renouare treugas iam factas per menſem duraturas poſt officium Iudicis.*

6 *Prorogatio treugę non ligat priores fideiuſſores, ſed requiritur quod iterum ſe obligent.*

7 *Prorogatio actus requirit nouam obligationem; etiam ſi in prima promiſſione, vel actu dictum fuerit de eo prorogando.*

8 *Magis requiritur renouatio obligationis ſi ageretur non de prorogatione, ſed de renouatione.*

9 *Obligatio fideiuſſoris non reſtricta ad aliquod certum tempus, an in prorogatione requirat nouam obligationem.*

10 *Terminus prorogatus non dicitur proprie cum primo termino, ſed ficte.*

11 *Prorogatio termini non debet fieri in maiorem terminum, quam fuerit prima obligatio.*

1 TREVGA ſecundum vnam opinionem durare debet per triginta dies per tex. in §. ſed neq. auth. de mād. Princ. ſed dubitatur quod ille textus non loquatur de iſta treuga vel ſecuritate, ſed de quadam alia ſecuritate, vt animaduertit Bar. in l. illicitas §. ne potentiores n. 7. ff. de offic. Pręſid. & poſt eum Menoch. de arbitrar. caſ. 141. nu. 1. lib. 2.

2 Alia autem fuit opinio, vt relinquatur arbitrio Iudicis, qui iuxta qualitatem inimicitiæ, & cauſę iuſti timoris tempus præfigat Guliel. de Cun. in tract. de ſecurit. num. 35. Bar. in d. §. ne potentiores nu. 7. Feli. in rub. de treug. & pac. n. 10. verſ. tertia declaratio Rip. in rub. de damn. infect. nu. 33. Menoch. de arbit. d. caſ. 141. n. 2. vbi alios concordantes allegat.

3 Qui Iudex iuxta etiam qualitatem perſonarum, & rerum vſque ad decennium tempus arbitrari poterit Felin. in d.

in d.rub.de treug.& pac. num. 19. ſub verſ.tertia declaratio. Alex.in l. dies caurionis num. 6. ff. de damn. infect. Marſil.in l. 1. §.præterea nu.8. ff. de queſt. Petr. a Plach. Epithom. delict. lib.1.cap.7.num 4.Menoch. de arbitr. caſ.141.num.3.Nicol.Moron. in tract. de treuga & pace queſtione 188.num. 7. Sed ſi aliquod tempus præfixum, non fuerit, tunc finito officio Iudicis coram quo promiſſio facta fuit ſpirat ipſa treuga. Nicol.Moron. in dicta quæſtione 188. ſub numero ſeptimo verſ.quæ omnia procedunt, vbi etiam refert, quod officiū Pretoris durat per annum tit.de perpet. & tempor. actio. in princ.Inſtit.& officium Preſidis Prouinciæ eſt biennale, & plus arbitrio Principis, poſt Alciat.conſ.54.tom.3. lib.8.

5 Hinc practica inoluit in ſtatu Eccleſiaſtico,quod officiales in principio eorum officij renouare faciant promiſſiones, & treugas per antea factas, & duraturas per menſem finito officio eiuſdem Officialis recipientis promiſſionem, vt teſtatur Hier. de Monte in quæſtione 7. num. 18. & ego etiam in primis meis annis dum aliqua Officia ſtatus Eccleſiaſtici exercui idem obſeruare feci,& de eadem obſeruantia teſtatur Petr.Caball.in q.crim.caſ. 101.num.44

6 Sed ſi in termino menſis, vel ante quam ſpiret treuga fiat prorogatio requiritur noua obligatio,cum prorogatio non liget amplius fideiuſſores; & ideo requiritur, quod iterum ſe obligent,& promittant;vt late proſequitur Nicol.Moron.in tract.de treug.& pac. q.138 nu.5.cum plurib.ſeqq. vbi maxime dicit procedere ſi in prorogatione aliquid aliud ſubſtantiale adijciatur,& eſt concluſio communiter recepta,vt fideiuſſio facta pro certo, & determinato tempore vlterius non extendatur, niſi denuo expreſſe conſentiant,& ſe obligent fideiuſſores l. item quæritur §.qui impleto ff.locat. Alex. conſil.72.num.2.6.lib.6.Pariſ. conſil. 48.num.14.lib.primo.Marſil. in rubr. ff.de fideiuſſor. num. 98. ſeq. Anchar. lib.primo quæſtion. familiar. queſtione 67. num. 1. Theſaur.deciſ.Pedem. 125.num.1.Petr. Caball.in quæſtione crim.caſ.59.num.1.& 2.vbi teſtatur de receptiſſima opinione, cum obligatio ſit ſtricti iuris,& ſtrictè interpretanda veniat, vt minus obliget quam fieri poſſit. Deci.conſil. 107. ſub num. 2. verſic.præterea, Menoch.conſil. 119. num.6.lib.ſecundo. Theſaur.d.deciſ. 125.num. 2.in fin.Merito extendi non debet,neque de re ad rem,neque de loco ad locum,neq. de caſu ad caſum, neque de tempore ad tempus vltra quam ſonent verba ipſius obligationis Deci in l.1.poſt princip.C.de tranſact. vbi concordan allegat.Petr.Caball.d. caſ.59.num. 10.

7 Et adeo eſt verum quod in prorogatione actus interuenire debeat noua obligatio, etiam ſi in prima promiſſione, vel primo actu dictum fuerit de eo prorogando Caſtr. in l. dies ſub num.2.ff.de damn.infect. quem ſequitur Blanc. in tractat. de Compromiſſ. in ſeptima quæſtione princip. in verb. prorogatio num. 17.verſ.iuxta præmiſſa quero,Anchar.in q.67.num.3.in fine,& nu.11.etiam in fine Petr.Caball. latiſſime in quæſt.crim.d.caſ.59. num. 11. ſeq. vbi firmat magis procedere

8 quando eſſet expiratum † tempus promiſſionis, & ageretur de eius renouatione, vt eo magis requiratur noua obligatio, & loquitur in illo, qui obtinuit licentiam deferendi arma ſub fideiuſſione de eis non abutendo, & neminem offendendo ſub certa pæna pecuniaria; quia ſi fuerint reuocatæ omnes licentiæ, & poſtmodum denuo ille obtinuerit gratiam deferendi arma, & illis abuſus fuerit, quod fideiuſſor pro prima licentia datus non teneatur ad

pœnam,& Decian.in reſponſ.72.lib.2. per totum conſuluit,vt fideiuſſor Maſſarij ad debitum factum pro vno anno obligatus,non teneatur ad factum pro ſecundo anno, & Petr.Caball. d. caſ. 59.num. 5. ſeqq. ponit quam plures alios caſus ſimiles.

9 Si vero fideiuſſor in treuga ſimpliciter promiſerit,& non ad certum tempus præfixum,ſi fiat prorogatio non dicitur liberatus,ſed adhuc tenetur pro tempore prorogato.Marſil.in rub. de fideiuſſor. num. 98.Blanch. in d. quæſt.7.num.18.Anchar.d.queſt. 67. num.primo.Theſaur.d.deciſ.125. ſub num.quarto.verſic.pro concordia, vbi etiam alios concordanres allegat; nihilominus in caſu noſtro ex legis diſpoſitione tempus eſt limirarum ad officium duraturum Iudicis recipientis treugam, vt ſuperius dixi: ideo fideiuſſor non tenebitur pro prorogatione treugæ, ſed obligario erit reſtringenda ad primum actum tanrum l. boues §.hoc ſermone ff.de verb.ſignif.& maxime in materia pœnali Ancharan. d. quæſtione 67.num.5.ſeq.Blanch.in d. verb. prorogatio num. 17. vbi æquiparat tempus limitatum a partibus ad tempus limitatum a lege, vel ſtatuto, & late proſequitur Petr. Caball. in queſt.crim.in d.caſ. 59.num.13.ſeqq.

10 Et † licet terminus prorogatus videatur idem cum termino primo prorogato, tamen non proprie, ſed per fictionem dicitur Bal. in capit. primo nu.23.de Iudic. & ob id pœna in prorogatione non conſetur repetita. Nic. Moron.in tract.de treug.& pac.queſt. 188.num.16.ſeqq.

11 Et ſi fiat prorogatio treugę eſt animaduertendum, quod non prorogetur ad maius tempus, quod erat primus terminus. Nicol.Moron.in dicta queſtione 188. num. 13. ſeqq.in tract. de treuga, & pace, & hoc eſt regulare in omni materia quod prorogatio, & dilatio non excedat terminum primi temporis.l.Sancimus ff.de fideiuſſ.late Card.Tuſch.tom.6.in verb. prorogatio concl.123.nu.1.ſeqq.

Treuga per Duces belli per quantum tempus fieri poſſit dixi ſupra in q.7.

Quæſt. IX.

Quis cogi poſſit ad treugam.

SVMMARIVM.

1 *Partes poſſunt cogi ad treugam faciendam.*

2 *Et poſſunt cogi per quemlibet Magiſtratum gerentem gubernium Ciuitatis etiam partibus non inſtantibus.*

3 *Priores Ciuitatis Caſtelli Patriæ Authoris habent iuriſdictionem compellendi partes ad treugam.*

1 IN hac queſtione opinio eſt affirmatiua; vt licet quis cogi non poſſit ad faciendam pacem, vt dixi ſupra in prima par. de pace quæſtione 7. tamen bene poteſt compelli ad treugam Abb.in rubr. de treug.& pac.num.2.in princ.& Felin. num. 9. quod multo magis admittit in caſibus,in quibus quis poteſt compelli ad pacem: idem firmat Iul. Ferret. tit. de ferijs numero 141. & 145. Nouell.in pract.crimin.capit.fin.num. 64. Vulpell. in tract.de pace quæſtione 3. num.13. Baiard.ad Iul. Clar. §. fin.queſtione 58.num.85.

2 Et hoc† quilibet Iudex, & Magiſtratus gerens gubernium Ciuitatis poterit etiam, nemine petente, compellere ambas partes ad rreugam, vel promiſſionem de non offendendo. Doct. in l. congruit ff. de offic. Præſid. & in l. illicitas §. ne potentiores ff. eod.Benintend. deciſ.65.num. 15.Ant.Gomez. tit.

tit. de delict. cap. 8. ſub num. 26. verſ. extendc: ad effectum, vt temporis interuallo pax pertractari, & diſcordię componi commode poſſint Vulpell. in tract. de pac. in d. quęſt. 3. num. 13. & ita in Ciuitate Caſtelli Patria mea

3 cum maxima † diligentia Priores Ciuitatis eiuſdem ſtatim audita aliqua rixa, vel diſſenſione cogunt partes cum pręceptis pęnalibus ad faciendam treugam, vel præſtandam fideiuſſionem de non offendendo donec pax tractetur, & diſcordiæ componantur per viros deputatos ad iſtum effectum, & tales promiſſiones, vel treugæ, ac paces etiã recipiũtur in Palatio ipſorũ Priorum per eorum Notarium, & non per Gubernatorem eiuſdem Ciuitatis: cum hmõi munus ſpectet totaliter ad eoſdẽ Priores, qui vna cũ toto populo viuunt cum maxima obedientia, & fidelitate erga ſummum Pontificem, & Sanctam Sedem Apoſtolicam; ſed latius de iſta quæſtione dicam in materia cautionis de non offendendo, propter connexitatem, quam inſimul habent.

Quæſt. X.

Treuga finita an ſit permiſſum bellum.

SVMMARIVM.

1 *Treuga finita an permittatur bellum.*
2 *Diſtingue, vt ibi per Authorem.*
3 *Treuga dicitur inuenta, non ad iniquitates, ſed ad guerras ſedandas.*

1 DOCTORES, qui ſequuntur opin. Vinc. Hiſpan. de qua late dicam infra in quæſtione duodecima videntur concludere quod treuga facta ad tempus, ea finita aduerſarius poſſit ſibi illatas iniurias deinde vlciſci, vt refert Felin. in cap. 1. ſub num. 6. paulò poſt princ. de treug. & pac. Rimin. Iun. conſ. 300. ſub num. 36. vol. 3. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. quęſt. 118. num. 49. vbi alios concordantes allegat, licet hanc opinionem non ſequatur. Alij autem Doctores melius diſtinguunt. Aut treuga fuit facta ob bellum iniuſtum, aut ob bellum iuſtum; & primo caſu per treugam, quæ inſtar pacis ſe habet non videtur actum quod poſt ipſum tempus licite bellum agatur, quod etiam prius quam treuga fieret

2 illicite gerebatur; Si vero † bellum erat iuſtum, tunc ex parte eius, qui iuſte gerebat, eius iuſtitia per treugam non ſit ſublata, & poterit bellum iuſtum gerere, vt concluſiue omiſſis diſputationibus, & allegationibus diſtinguendo concludit Luc. de Penn. in l. vnic. num. 71. C. de publ. læti. lib. 12.

3 Et † hoc ne treuga dicatur inuenta ad iniquitates, & ſub treugæ pretextu maleficiorum authoritas creſcat, ſi permitteretur bellum in caſu illicito finita treuga contra l. prima C. de Priuileg. Scholaſt. lib. 10. diſt. 63. cap. peruenit il 2. in fin. prima quæſt. 7. cap. exigunt; Et quia licentia in delinquendo directe dari pon poteſt, nec etiam eſt dicendum, quod indirecte treuga finita permittatur delictum; vt latiſſime proſequitur allegando multa iura, authoritates, & exempla Nicol. Mor. in tract. de treug. & pac. quæſt. 118. nu. 50. vſque ad num. 76. qui tamen non fecit mentionem de allegata doct. Luc. de Penn. in d. l. vnic. nu. 71. Petr. Bell de re milit. par. 5. tit. 3. num. 21 ſeqq.

Quæſt. XI.

Treuga an dicatur caſſa per pacem ſequutam.

SVMMARIVM.

1 *Treuga dicitur caſſa per pacem deinde ſequutam.*

1 TREVGA an per pacem deinde ſequutam intelligatur caſſa, & abolita, poteſt iſta quęſtio decidi per ea, quæ late dixi in prima parte de pace quæſt. 34. vbi diſputaui an per pacem intelligantur caſſæ fideiuſſiones de non offendendo; & licet aliqui tenuerint, & præcipue modern. Rom. quod non intelligantur caſſæ, nihilominus ex pluribus ego tenui fideiuſſiones eſſe ſublatas per pacem deinde ſequutam. Quod ego fortius concludo treugam tolli penitus per ipſam pacem cum ipſa treuga ſit quoddam remedium præparatorium ad ipſam pacem componendam; vt tradit Vulpell. in tract. de pac. q. 3. nu. 13. in fine, & fiat tantummodo ad certum tempus, & ſit ſecuritas præſtita perſonis, & rebus ad tempus, guerra non dum finita; vt late dixi ſupra in hac 2. par. in quæſtione prima. Ideo ſequuta pace penitus ſublata dicitur treuga: vt etiam in terminis tenet Eugen. conſil. 82. num. 9. 10. per ea, quæ late tradit Nicol. Moron. in quæſtione 189.

Quæſt. XII.

In treuga an noua cauſa allegari poſſit, & ſuffragetur.

SVMMARIVM.

1 *Treuga non recipit allegationem nouæ cauſæ ſecundum vnam opinionem.*

2 *Quæ opinio magis procedit quando fuit actum in treuga quod non poſſit aliquid innouari.*

3 *Doctori atteſtanti de conſuetudine quando credatur, vbi late.*

4 *Contrariam opinionem quod treuga admittat allegationem nouę cauſę tenent ibi Doct.*

5 *Quæ opinio contraria magis procedit quando treuga ſit duratura per menſem finito officio illius Iudicis, qui treugam recepit.*

6 *Quæ contraria opinio procedit etiam ſi in inſtrumento ad eſſet clauſula rato manente pacto, vel pœna toties committatur quoties fuerit contrauentum.*

7 *Doctores reſpondent alijs Doct. tenentibus primam opinionem.*

8 *Prima opinio poteſt ſaluari vt procedat de conſuetudine Hiſpaniarum, & non de iure.*

9 *Membrorum ſuorum nemo eſt Dominus.*

10 *Cauſa diuerſitatis inter treugam, & pacem quoad allegationem nouæ cauſæ inter Doctores non aſſignatur.*

11 *Treuga non recipit allegationem nouæ cauſæ non ſolum per offenſionem ſequutam, ſed nec etiam per iniuriam prouocantem ad iram ſecundum vnam opinionem.*

12 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct. quæ eſt communis.*

Obli-

13 *Obligatio quælibet intelligitur ſemper rebus ſic ſtantibus, & dummodo res permaneant in eodem ſtatu.*

14 *Treuga circa allegationem noua cauſa regulatur a conſuetudine loci.*

1 IN hac quæſtione duæ fuerunt opiniones; & prima opinio fuit negatiua, vt licet quicquid ſit in pace vt ex noua cauſa quis excuſetur a fractione pacis; tamen nō ita ſit in treuga; quia ipſa rumpitur non obſtante noua cauſa ſuperueniente, vt tenet Vinc. Hiſpan. in cap. 1. de treug. & pac. & in cap. inter verba. 11. q. 3. quem ſequuntur Marian. Socc. in conſ. 262. nu. 16. verſ. ſecundum vero lib. 2. Felin. in cap. 1. num. 6. verſ. conſidera tamen de treug. & pac. & rationem diuerſitatis inter treugam, & pacem aſſignat, quia pax ſit finis diſcordię perpetuo duratura, treuga autem fiat ad tempus, qua finita poſſit aduerſarium iniurias ſibi illatas vindicare; & ideo ſit expectandus lapſus temporis, cum poſſit offenſus fidem ſeruare intra tempus, & vlciſci poſt tempus: quod non euenit, in pace Deci. in cap. conſtitutus il primo col. 2. verſ. ſecundo ad prędicta de appell. vbi teſtatur hanc opinionem Vinc. eſſe communiter approbatam, & per eamdem rationem ſequitur illā Paul. de Caſtr. in l. qui ſeruum ſub nu. 4. verſ. treuga ff. de verb. oblig. & Imol. in l. ſi ex legati ſub num. 4. de verb. oblig. & Doct. relati per Iul. Clar. in q. 47. ſub nu. 6. verſ ſed hic incidenter, & per Benintend. deciſ. 65. num. 3. & per Hercul. in tract. de caut. cap. 13. num. 1. ſeq. per Vulpe. in tract. de pac. q. 72. nu. 2. ſeq. vbi aliam aſſignat rationem, & per Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 117. & per Eugen. in conſ. 82. num. 11. & expræſſe de hac quęſtione tractat. Hier. de Mont. in q. 7. nu. 6. & 7. verſ. in contraria tamen opinione, vbi concludit hanc opinionem Vinc. Hiſp. de iure procedere, & magis communem eſſe, & de conſuetudine etiam generaliter obſeruari, & ſub num. 8. & ſeqq. dicit illam eſſe tenendam in iudicando, & conſulendo, & a contrarijs illam defendit, & eamdem opinionem tenuit in quęſtione 25. num. 3. verſic. & iſta concluſio, & latius in q. 27. num. 3. cum plur. ſeqq. & Vulpel. in d. q. 72. num. 4. dicit quod in tanta altercatione Doctorum animus ſuus adhuc in dubio verſatur, & Moron. in allegata q. 117. & ſeq. recitatis Doctorum opinionibus dicit bonum eſſe habere Iudicem amicum, & quod Iudex bene faceret, ſi Principem conſuleret, & eamdem opinionem ſequuntur quā plures alij Doct. adducti per Petr. Cabal. in qq. crim. caſ. 191. n. 34. 35. 36. & per Baiar. ad Iul. Cla. in q. 47. num. 39. §. fin. Maſcard. de probat. concl. 1162. num. 75. ſeqq. lib. 2. referens ibi plures de communi teſtantes, & hanc opinionem eſſe veram de iure, & de conſuetudine dicit Card. Tuſch. tom. 6. in verb. pax concl. 163. nu. 58.

2 Eoq. magis procedit opinio Vinc. Hiſpan. quando ex fœdere pactum haberetur quod ab inducijs recedi non poſſit, etiam ſi aliquid nouetur Petr. Bell. de re milit. par. 5. tit. 3. num. 1. vbi teſtatur tale pactum vidiſſe appoſitum in illis decennalibus inducijs factis Niciæ inter Carolum V. & Franciſcum Gallorum Regem.

3 Et Doctores, qui ſequuntur hanc opinionem Vinc. Hiſpan. reſpondent ad illam obiectionem, quæ ſe offert in iſto articulo, vt eidem Vincen. atteſtanti de conſuetudine non credatur, cum illa aſſertio ſit facti, in quo etiam Principes errare poſſunt cap. 1. de Conſtit. in 6. & ad Doct. tantum modo ſpectet iura interprætari, vt in propoſito tradit Alex. in l. poſt dotem nu. 9. ff. ſol. matr. Iaſ. in l. de quibus num. 78. ff. de legib. Deci. conſ. 472. num. 17. Aretin. conſil. 163. vbi firmat quod ſi Doctori atteſtanti

ſtanti de conſuetudine crederetur, duo concurrerent ſpecialia, vnum quod teſtes iurati admitterentur, & quod per ſcripturam teſtificarentur, quod minime licet cap. teſtes 3.q.9.& l.3. §. item Diuus ff. de teſtib.& quod Doctori atteſtanti de conſuetudine non credatur de magis communi opinione teſtatur Burſatt. conſ. 201. num.47. vol. 2. Maſcard. de probat. concluſ. 529. ſub num.4. in fine vol.1. Hond. conſil.101. num.36. lib.1. Et iſta concluſio etiam vera ſit ſi plures Doctores de conſuetudine atteſtentur, vt eis non credatur Maſcard. d. concluſ.529. num. 14. Sed licet Doctorib. de conſuetudine atteſtantibus plene nõ credatur, tamẽ eorũ atteſtatio ſaltim faceret præsũptionem vehementẽ, & talem quod ei ſtandum eſſet niſi contrarium probaretur Deci. conſ.691. num.15.& conſil.694. nu.15. vbi firmat hanc eſſe communem opinionem, quam ſequitur Crauett. conſil.166. num.9. vol.1. vel etiam dici poteſt quod licet vni Doctori de conſuetudine atteſtanti non credatur, tamen cum plures in propoſito atteſtentur de eadem conſuetudine, eis credendum ſit, vt in noſtris terminis tradit Hier. de Mont. quæſt.7. num. 13. in fine.

4 Contrariam ſententiam quod in treuga, ſequuta offenſione ex parte vnius, per quam fracta dicatur, altera pars ei contrauenire poſſit abſq. incurſu pœnæ, magis communiter illam Doct. ſequuntur, vt teſtatur And. Gayl. in tract. de pace publi. cap.4. num.46. Benintend. deciſ.65. num. 4. Rim. Iun. conſ.299. num.3. etiam de magis communi Bero. conſ.200. num.10. lib.3.& etiam de magis communi Hercul. de caut. cap.13. num.3.4. verſ. in contrarium eſt veritas Vulpell. in tract. de pac. q.72. ſub num.3. verſ. in diuerſam tamen ſententiam. Nicol. Moron. in tract. de treuga, & pac. q. 117.& alijs ſeqq. vbi firmata hac opinione pro vera, & crebriori reſpondet ad contraria; Magon. deciſ. Lucen. 100. num.6. etiam reſtatur de crebriori, Maſcard. de probat. concl.1162. num.74.& 77. vol.2. etiam reſtatur de magis communi, Eugen. conſ.82. num.12. etiam de magis communi. Iul. Ferret. tit. de fer. nu.126. quia ſecundus offendens non dicitur rumpere treugam, cum illam ruptam inuenerit, vbi late, & ibi reſpondet contrarijs Petr. Bell. de re milit. par.5. tit.3. num.1. ſeq. Card. Tuſc. tom.6. in verb. pax. concl.183. num.53. vbi concordantes allegat, & teſtatur de magis communi, & ita obſeruari Petr. Caball. latiſſime in queſt. crimin. caſ.101. num.37. cum plurib. ſeqq. vbi multos alios eamdem opinionem ſequentes cumulauit, & ibi etiam reſtatur de veriori, & de magis communi opinione, Baiard. ad Iul. Clar. q.47. nu. 49. verſic. ſed ego, vbi etiam firmat hanc opinionem eſſe veriſſimam, & quod illam ſemper ſeruauit, & per alios ſeruare vidit, & omnes ſupradicti Doctores etiam concludunt quod omnia iura loquentia de frangente pacem habent etiam locum in treuga.

5 Quę opinio ita per Doct. magis communiter firmata, præſertim procedit quando extaret conſuetudo, vt fiat treuga duratura per menſem finito officio illius Iudicis, qui treugam recepit prout viget in ſtatu Eccleſiaſtico, vt teſtatur Hier. de Mont. in queſt. 7. nu. 18. verſic.& eo magis, & in quæſt.27. ſub num.4. verſic.& quamuis ea ratio. vel ſi extaret conſuetudo, quod ſingulis annis renouarentur treugę, prout viget Florentiæ, & in Ciuitate Senarum, vt teſtatur Petr. Caball. in quæſt. crim. caſ.101. num.44. ſeqq. quia tunc ceſſaret illa ratio aſſignata per Doct. contrariam opinionem ſequẽtes, quod deberet offenſus expectare lapſum temporis treugæ, & poſtea ſe vindicare, & propterea offenſus poteſt offendentem reof-

reoffendere ipſa treuga durante, & idem eſſe quando treuga renouaretur ex cōſuetudine loci ſemper antequam lapſus fuerit primus terminus; quia tunc diceretur perpetua, & nunquam daretur caſus vulciſcendi, vt latiſſime tuetur Hier. Grat. reſponſ. 105. num. 8. ſeq lib. 1. Nicol. Moron in tract. de treug. & pac. q. 101. Hier. de Monte in d. q. 7. ſub nu. 18. & d. q. 27 ſub nu. 4 & latiſſime Petr. Caball. in d. caſ. 101. nu. 44. 45. 46.

6 Quæ opinio, etiam procederet ſi in inſtrumento treugæ adeſſet clauſula rato manente pacto, vel quod toties pœna committatur quoties contra uentum fuerit, vt ſemper liceat offenſo reoffendere offendentem ſine incurſu pœnæ treugę ruptę, tam in continenti, quam ex interuallo & ſolūmodo puniatur quādo ex interuallo offendit pœna iuris cōis, vel municipalis, & de exceſſu, ſi exceſſerit in defenſione, per ea, quæ late dixi ſupra in prima par. de pace q. & in ſpecie ita etiam declarat, & tenet Petr. Cabal. d. q. 101. num. 47. & ante eum Bal. in rub. de treug. & pac. n. 13. qui loquitur quando fuit promiſſum nullo modo frangere treugam.

7 Nec obſtat opinio Vinc. Hiſpan. quia Doct. affirmant de contraria conſuetudine, & ſemper vidiſſe ſeruari contrarium, contra dictum Vincent. Hiſpan. atteſtatur, Corn. conſil 32. ſub nu. 8. verſ. nec puto vol. 2. Iul. Clar. §. fin. q. 47. numero 8. in fine inquiens, quod vbique ſemper vidit ſeruari contrarium eius, quod dicit Vinc. Hiſpan. & refert quod ita etiam firmat Claud. Seyſell. aſſerendo, quod vbiq. contrarium ſeruatur præter quam in Hiſpania, quem pariter refert Benintend. deciſ. 65. ſub num. 4. verſ. adde quod Riminal. Iun. conſ. 299. num. 3. quem ſequitur Card. Tuſch. in d. concl. 183. n. 57. in fine, & Baiard. ad Iul. Clar. d. q. 48. num. 47. verſ. ſed ego, vbi teſtatur quod ita, perobſeruauit & quod per alios obſeruare vidit.

8 Et circumſcripta conſuetudine opinionem Vinc. non procedere neq de iure ſubſtineri poſſe videtur, prout loquuntur Doct. ſupra citati, cum quibus tranſit Petr. Caball. in d. caſ. 101. num. 41. in fin. quia Grat. reſponſ. 105. num. 22. ſeq. lib. 1. dicit quod defenſio perſonæ, & honoris in quacunq. obligatione, & promiſſione excepta intelligatur, & caſus iſte propriæ defenſionis aduerſarij, non dicitur compræhenſus ſub treuga, eoque magis ſi partes expręſſiſſent, non valeret pactum, cum nemo ſit Dominus mem-
9 brorum † ſuorum, & Corn. in d. conſ. 42. ſub n. 8 circa medium lib. 2. etiam dicit quod nullus reperiatur, qui rupta treuga ex offenſione contra ipſum facta per aduerſarium non reoffendat illum ſi poſſit, & non reddat vices, prout etiam ſequitur Petr. Caba. in qq. crim. d. caſ. 101. n. 42. in prin. Ferret. in tract. de re milit. tit de fer. nu. 126. in fi. dicit quod iſta opinio cōtra Vinc. eſt verior.

10 Nec obſtant rationes allegatæ per Doctores contrariam opinionem tenentes; quia, vt omnes affirmant, nulla probabilis ratio diuerſitatis reddi poteſt inter pacem, & treugam, quæ etiam dicitur pax pro eo tēpore, pro quo durat; vltra quod inquit Aretin. relatus per Vulpell. in d. q. 72. ante num. 4. verſ. & reſpondendo, & rurſus ſub num. 6. non tenetur quis expectare finem induciarum; quia maior forte offertur commoditas vindictæ tempore receptę iniurię quam poſtea, & poſſet offendens abeſſe, vel diligentius ſe cuſtodire, vt finita treuga parti ea durante offenſę, viam vindicandi auferat; quam Aretin. conſiderationem in l. qui ſeruum ff. de verb. oblig. ſequuntur ibi Iaſ. num. 3. & alij Recentiores, cum in contractibus debeat ſeruari æqualitas, quæ eſt vt frangenti fidem, fides frangatur eidē; vt etiam ſequitur Petr. Caba. in d. caſ.

101.

101.num.42.verſ.nec obſtant rationes Bonif. Vitalin.in tract.crim. Rub. de treug.num.3.

11 Sed maior difficultas reſultat quando non fuit ſequuta offenſio, ſed tantummodo fuit prçſtita cauſa ab aduerſario, vt ipſum primo offendentem offendat, an iſto caſu, quia primus offendens non frangit treugam offenſus poſſit illum reoffendere ſine fractura treugæ: In qua difficultate etiam duæ ſunt opiniones, & vna eſt quod non liceat iſti primo offenſo offenſorem reoffendere, ex quo ille primus aduerſarius fidem non fregit, ſed nouam cauſam tantum prçbuit, merito non poſſit fidem frangere illum offendendo cum poſſit iniuriam paſſus infra modicum tempus completis inducijs vulciſci, vel etiam poſſit iniuriam factam abſq. honoris labe muſitare Vulpel. in tract. de pace q.72.num.7.& 8. verſic. aut aduerſarius,&eamdem opinionem ſequitur Hier. de Mont. in d.q.7.num. 6.ſeqq. vbi generaliter concludit,quod in treuga non poſſit allegari noua cauſa,& dicit hanc eſſe magis communem opinionem,& ita etiam ſeruari de conſuetudine,& contra eam iudicandum non eſſe, maxime hodie; cum delinquentes, vt plurimum habeant falſos teſtes in promptu ad probandum quicquid volunt, & ibi fundamentis contrarijs reſpondet, & eamdem opinionem ſequitur in quæſtione 25. ſub num. 3.verſic & iſta concluſio, & in quæſt.27.n.3.ſeqq.verſ.contrarium autem.

12 Contrariam opinionem quod etiam iſto caſu ſi iniuriam paſſus offendat iniuriantem non teneatur ad pænam treugç ruptç,ſicut eſt in pace in terminis tradit Corn.d.conſil. 42. in primo dub lib.2. Marſil.conſil.122. ſub num. 18.&ſing.503.in princ.Benintend.deciſ 65.ſub num.4.verſ. in contrarium; vbi teſtatur de communi,& veriori opinione, & nullam penitus poſſe conſtitui differentiam inter pacem, & treugam,& idē ius pariter in vtroq. procedere Hercu.de cau. q.13 ſub n.3.verſ. in contrarium eſt veritas teſtatur de magis communi,& late Nicol.Moron. in tract.de treug.& pac.quæſt.118.vbi reſpendet contrarijs Magon.deciſ.Lucen.100.num. 6. vbi de crebriori opinione,nec eſſe communem diſſentire videtur Vulpell.de pac.in d.q.72.poſt num.3.verſ.in diuerſam, & turſus poſt num.4. verſ. vnde in tanta, late Petr. Caball.in d.q.101.nu.49.& q.102.per totam,& latius Eugen.conſ.82.nu.11. cum plur.ſeqq.

13 Quç communis reſolutio eſt fundata in illa concluſione, vt quælibet obligatio,promiſſio,cōuentio,vel quçlibet alia diſpoſitio quantumuis generalis, & præciſa in quacunq. materia ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus, &cum hac tacita conditione ſi res perſeueret in eodem ſtatu Herculan. de caut.q.13.ſub nu.3.in fine.Magon.deciſ.100.ſub num. 4. Benintend. deciſ. 65.nu.5.etiam ſtante iuramento Boer. deciſ.204.num. 21. Hier.de Monte d. q.7.ſub num. 19. verſ. facit etiam cum alijs allegatis per Petr.Cabal.in d.caſ. 101.num. 50. ita, vt ſuperueniente cauſa, quæ a principio tempore initç treugæ non fuerit veriſimiliter cogitata offendendo quis non dicatur treugæ contrauenire, firmant Doct. in locis ſupra adductis Bonifac. Vitalin. in tract. crimin. dub. de treuga num.3.

14 Bene verum eſt quod ſi extaret conſuetudo in aliquo loco quod in treuga non poſſit allegari noua cauſa, ſi erit legitime probata, erit illa obſeruanda, vt per Petr.Caball.in d.quçſt.101. num.52 & ante eum Ferret. in tract. de re milit. in tit.de ferijs.num.126.in fine.

Quçſt.

Quæſt. XIII.

Cauſa qualis eſſe debeat, vt excuſet a pœna treugæ.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa qualibet excuſat a fractione Treugæ, licet fuerit leuis, vel iniuſta.*
2 *Cauſa affectata non excuſat a pœna Treugæ.*
3 *Primus offenſus reoffendendo punitur pœna Iuris communis, vel municipalis.*
4 *Treuga non ex antiqua, ſed ex noua cauſa in dubio recipit declarationem.*
5 *Treuga, & pax recipiunt eamdem interpretationem.*
6 *Treuga non rumpitur per ſtuprum cum violentia.*
7 *Neq. per furtum.*
8 *Neq. occidendo bannitos.*
9 *Treuga rumpitur per offenſionem factam extra territorium recipientis treugam.*

1 QVONIAM, vt vidimus in præcedenti quæſtione inter treugam, & pacem, nulla adeſt differentia, quoad iſtum effectum reoffendendi offendentem: Ideo ea, quę late poſui in prima parte de pace poſſunt deſeruire ad defenſionem in treuga, & in ſpecie quod quælibet cauſa nouiter ſuborta, quamuis leuis, vel iniuſta, dummodo ſit colorata, & non affectata, ſed procurata excuſat a pœna treugæ ruptæ firmant Petr. Caball. in qq. crim. caſ. 101. nu. 53. & late Eugen. conſ. 82. num. 13. ſeqq. & qui paſſus
2 fuit† iniuriam, offendens teneatur tantummodo pœna Iuris communis, vel municipalis, & de exceſſu in defenſione, & non pœna conuentionali. Petr. Caball. in d. caſ. 101. num. 55. & ego late dixi in dicta par. prima de pace.

4 Et cum inter pacem, & treugam nulla ſit differentia quoad excuſationem propter nouam cauſam: ideo in dubio dicendum erit non ex antiqua, ſed ex noua cauſa offenſam ſequutam fuiſſe, vt pæna fractæ treugæ effugiatur, vt in terminis firmat Eug. in d. conſ. 82. nu. 15. & Petr. Caball. in dicto caſ. 101. num. 54.

5 Et ex eadem met ratione erit reſoluẽdum an in treuga cõpræhendantur banniti, affines, conſanguinei, adhærentes etiam futuri, & an ex iniuria facta fratri, vxori, vel alijs conſanguineis, & affinibus dicatur rupta treuga, & an per ſtuprũ, adulteriũ, & per alia ſimilia dicatur treugæ cõtrauentũ; de quibus omnibus dixi late in d. prima par. de pace diſtincte per quam plures quæſtiones, ad quas lectorem remitto in facti contingentia ne velim membranas implere per eadem verba: Sed be-
6 ne dico in ſpecie in caſu magis dubitabili quod per ſtuprum cum raptu non dicatur rupta treuga, poſt Alex. in cõſ. 113. per totum lib. 2. tradit add. ad Bonif. Vitalin. in tract. crim. rub. de treug. in litera B. licet contrarium teneat Ferrer. de re milit. tit. de ferijs num. 138.
7 neq. † etiam per furtum Ferret. d. titu-
8 lo de fer. nu. 79. neq. † per offenſionem factam bãnito comprehenſo in treuga, rumpitur, etiam ſi eſſet iurata: late poſt alios, quos allegat Baiard. §. fin. q. 47. nu. 7. ſeq. & etiam rumpitur † treu-
9 ga ſi ſequatur offenſio extra territoriũ Iudicis, coram quo fuit facta treuga. Anchar. in cap. 1. num. 3. verſ. tangit vlterius de homicid. in 6. Hieron. de Mont. q. 7. n. 2. circa fin.

Quęſt.

Quæſt. XIV.

Treugæ fractæ pœna quæ ſit.

SVMMARIVM.

1 *Pœna frangentis publicam treugam quę ſit.*

2 *Treugam frangens vigore Bannimentorum ſtatus Eccleſiaſtici qua pœna puniatur vide ibi.*

3 *Treuga conuentionalis an frangatur, ſi neſciatur author rixa.*

4 *Primus offenſus poteſt agere contra offendentem ad pœnam violate treugæ.*

1 BONIFAC. Vitalin. in tract. crim. in rubr. de treug. ſub num. 4. ſeqq. dicit quod ſi quis frangat treugam publicam factam inter duas Ciuitates, vel duo Caſtra offendendo Peregrinos, mercatores, Ruſticos, culturæ agrorum inſiſtentes, ac auferendo animalia, & inſtrumenta agrorum, cum quibus cultura fit; illud, quod abſtulit in quadruplum reſtituat, inſuper ſit infamis, & perſonaliter puniatur per tex. in l. fin. ff. de re milit. & in treuga facta inter priuatos aliquem percutiendo, puniatur in amiſſione manus, & ſic puniatur in ipſo, cum quo deliquit, auth. de mandat. Princip. collat. 3. §. coges, Auth. omnes Prereg. C. commun. de ſucceſſor. & cap. 1. §. ſi quis de pac. tenen. in vſib. feud. Qui Vitalin. ibi ſub num. 5. ſubdit quod dicta iura loquuntur de pace rupta, & non de treuga, & ob id debear contra faciens per percuſſionem puniri pœna extraordinaria, inſpecta qualirare facti, & delicti Ferrett. in tract. de re milit. cap. de ferijs num. 127. Si vero per homicidium commiſſum frangat treugam, pœna capitis puniatur Feret. d. tit. de ferijs nu. 132. In treuga autem Canonica, quæ certo tempore eſt ſeruanda, maxime perſonis Eccleſiaſticis, peregrinis; mercatoribus, & perſonis ruſticanis, contrafaciens per Epiſcopum excommunicari debet, vt talis treuga ſeruetur, & vnus Epiſcopus alteri prębere debet auxilium, & fauorem, alias dignitate priuandus erit. vt firmat Ferret. in d. tit. de ferijs num. 133. & idem Bonifac. Vitalin. in tract. crim. in d. rub. de treug. & pac. num. 8. & Bal. in rub. de treug. & pac. num. 15. etiam dicit quod pęna treugę eſt pęna Talionis, vt ei non ſeruetur, qui illam non ſeruat, & puniatur pœna centum librarum auri Auth. de pac. iuram. firman. §. ſi quis
2 vero, & ſic in quintuplo † punitur plus Ciuitas, quam Caſtrum, & damnum paſſo tenetur reſarcire, ac infames ſunt fractores treugæ, etiam ſi Principes fuerint Ferret. de re milit. tit. de ferijs. nu. 140. & Vulpell. in tract. de pac. quæſt. 70. dicit: tam in publica, quam priuata treuga, pœna erit arbitraria iuxta qualitatem perſonarum, & euentus; vt ſi ex violatione treugę publicæ reſultet turbatio totius ſtatus pœna mortis puniatur; ſi parum, vel nihil ſcandali ortum: ſit minor pœna imponatur arbitrio Iudicis: Vigore autem bannimentorum generalium ſtatus Eccleſiaſtici emanatorum de anno 1599. cap. 42. frangens, aut frangere faciens treugam, ſi capiatur pœna mortis, & demolitionis domorum, & confiſcationis bonorum puniatur; & ſi in contumaciā condemnetur vltra pœnas prędictas quod capite poſteriori cum vno pede appenſus, addicto eius nomine, cognomine, & patria depingatur; & hæc bannimenta ſunt magis generalia, quam Conſtitutio Marchiæ; quia per eam imponitur eadem pœna, non tamen imponitur, niſi in caſu pacis ruptæ per

vul-

vulnus, aut homicidium; in iſtis vero bannimentis pęnę prædictæ habent locum in pace, & treuga quomodocunq. violentur, & idem diſponitur per bannum hic in vrbe ęditum de anno 1591. menſe Iunij cap. 45. quod a Gubernatoribus ſucceſſiue confirmatur, per quod diſponitur quod frangens pacem, vel treugam incurrat in pęnam vitæ, & confiſcationis bonorum, etiam quod pro obſeruatione non ſit data aliqua fideiuſſio, vel appoſita aliqua pæna: vt de prædictis pænis a bannimentis irrogatis etiã mentionem facit Farinac. de var. & diuer. cri. q. 107. art. 6. nu. 69. & 70.

3 Sed in treuga conuentionali, ſi ambę partes contrauenerint, & neſciatur quę pars treugam fregerit, & tunc vna non poteſt agere contra alteram, aut
4 conſtat quę pars primo contrauenerit, tunc prima pars non poteſt agere contra ſecundam, ſed ipſa ſecunda bene agere poteſt contra primam Abb. Panor. in cap. 1. num. 3. tit. de treug. & pae. quod eſſe notandum dicit Iul. Ferret. tit. de ferijs. num. 197. Quæ omnia late fuerunt expoſita in prima parte de pace, & etiam fuit dictum quibus pęna conuentionalis eſſet applicanda.

Et legitur quod Tiſaphernus, qui neglexit treugam, & eius vinculum cũ Rege Angilaſuo fuerit iudicio Dei victus in bello, & deinde decapitatus, vt refert Ferret. de ferijs num. 201. & etiam legitur quod Cęſar ob ruptam fidem, vel treugam cum Hiſpanis, ac Tenteritis Germanię Nationum, vt purgaret tantam perfidiam, fuit dictum, quod daretur in manibus hoſtium ex ſententia Catonis, vt refert Iul. Ferret. in d. tract. de ferijs nu. 202.

§. II.

DE VERBO

Dato Principi, vel alicui perſonæ nobili, de non offendendo.

QVoniam multoties contingit, quod ſequuta diſſenſione, vel inimicitia inter aliquas perſonas non deueniatur ad pacem formalem, neq. ad treugam, vel ad aliquam aliam promiſſionem per cautionem de non offendendo, ſed detur fides, vel verbum alicui de non offendendo, vel offendi faciendo: Quod contingere ſolet inter perſonas nobiles, vel etiam inter pauperes carceratos, qui cautiones de non offendendo præſtare non poſſunt neque agitur de caſibus pro quibus poſſint partes adſtringi ad pacem, & quod per exilium irrogandum partibus non eſſet conſultum quieti, & ne partes ſe offenderent, & ne carcerati diu in carceribus detineantur, & ibi marceſcant: ideo in multis partibus Italiæ, & præcipue hic in Curia Romana Iudices dato verbo vel fide alicuius Capitanei, vel perſonæ Nobilis, ſeu Illuſtris de non offendendo carceratos relaxant; prout ego, dum fui Locumtenens in criminalibus Illuſtriſſimi D. Auditoris Cameræ multoties practicaui, & in dies per alios Iudices practicatur, præcipue per illud ſupremum Tribunal Viſitationis Carcerũ: & ideo cogitaui eſſe neceſſarium attingere huiuſmodi materiã, & illam per quæſtiones proponere, & reſoluere pro communi vtilitate; cum hucuſq. non viderim, quod fuerit ab alio tacta; licet materia ſit valde quotidiana, & ſæpe contingat in facto.

Quæſt. I.

Verbum de non offendendo vnde habuerit originem, & quid ſit, & quotuplex ſit.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, vel fides de non offendendo habuit originem a Iure gentium, vel a quadam conſuetudine.*

2 *Fides dicitur comes pacis.*

3 *Fides dicitur Theſaurus ineſtimabilis:*

4 *Fides maximã gloriã inducit obſeruãti.*

5 *Fides ſi non ſeruetur ab homine nihil peius contra eum dici poteſt:*

6 *Fidem frangens dicitur lacerare veſtem conſutilem Domini Noſtri.*

7 *Fidem fallere graue eſt.*

8 *Fidem obſeruare nobilitatis eſt.*

9 *Fidẽ obſeruare in Principe clarius eſt.*

10 *Fidem ſeruare etiam Papa tenetur.*

11 *Verbum, vel fides de non offendendo quomodo deſcribatur.*

12 *Fides hominis ad hominem triplici modo ponitur.*

NON

1 NON eſt dubium quod fides, vel verbum datū alicui viro, vel potenti de nō offendendo inimicum ſuum duxerit originem ab ipſo iure gentium, cū ab eo fuerint orta bella, diſcordiæ, & inimicitiæ, vt late dixi in prima parte de pace q. 1. vel potius habuerit originem a quadam conſuetudine; vt dicam in §. ſeq. de promiſſione de non offendendo quæſt. 2. Et fides dicitur comes pacis Iul. Fer-
2 ret. in tract. de re milit. tit. de ferijs nu.
3 124. & in tit. de fid. ſeruan. num. 2. dicit eſſe Theſaurum inæſtimabilem,
4 & in tit. de non ponen. exercit. num. 4. dicit nullam eſſe maiorem gloriam,
5 quam fidem ſeruare; idem dixit in tit. de fid. ſeruan. num. 35. nec de homine peius dici poteſt, niſi quod ſit ſine
6 fide in eodem tit. de fid. ſeruan. nu. 20. & ſub num. 22. in honorem fidei teſtatur, quod fidei fractor, dicitur lacerare illam precioſiſſimam veſtem conſutilem Noſtri Redemptoris, & omnes
7 exclamant quod fidem fallere graue ſit Rimin. Iun. conſ. 173. num. 79. Nicol. Moron. in tract. de treuga, & pace
8 q. 17. nu. 19. queſt. 102. nu. 2. & fidem non frangere nobilitatis ſit latiſſime Decian. reſponſ. 30. num. 19. volum. 2. & reſponſ. 66. num. 2. ſeqq. vol. 3. & in Principe, fidem ſeruare clarior ſit ipſa fides Moron. de treug. & pac. d. q. 102. num. 4. Decian. reſponſ. 2. num. 105. vol. 1 & ipſe ſupremus Pontifex etiam teneatur verbum, & fidem ſeruare Mo-
9 ron. in d. q. 192. num. 7. Et in principe inconſtantia, & varietas magis reprobatur, vnde conuenit Imperatori, & Regibus, illud verbum, quod ſemel loquutus eſt Deus, & Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam Bal. conſ. fin. nu. 4. vol 5. Marſil. ſing. 166. Inconſtantia, & in tract. Bannit. in verb. ſeruatis ſeruandis numero 16.
10 Et deſcribitur, vt ſit verbum, vel fides obſeruatio promiſſorum Moron. in d. queſt. 102. num. 4. vel quędam promiſſio de non offendendo data alicui, ne in futurum ſcandala, rixæ, & offenſiones ſuccedant, & ſapiat naturam pacis, cum dicatur eius comes Iul. Ferret. in tract. de re milit. tit. de ferijs num. 124. Et fides hominis ad
11 hominem triplici modo ponitur, primo pro innocentia l. ſi non conuitij C. de iniur. ſecundo pro pollicitatione, & iactatione l. ſciendum §. dictum ff. de edil. edict. Edict. tertio pro ſolemni, vel nuda promiſſione, vt firmat Bald. in rub. C. de ſumm. Trinitate, & Fid. Cathol. num. 14.

Quæſt. II.

Verbum datum de non offendendo cuius ſit qualitatis.

SVMMARIVM.

1 *Verbum de non offendendo debet eſſe reciprocum inter partes.*
2 *Verbum de non offendendo habet vim iuramenti.*
3 *Tantum eſt promittere ſuper verbo, quantum iurare per Deum.*
4 *Fides ſaltem eſt proxima iuramento.*
5 *Fides augetur per iuramentum.*
6 *Fides data da Caualiere an in omnibus habeat vires iuramenti.*
7 *Verbum de non offendendo ſolet recipi etiam ex parte vnius tantum.*
8 *Verbum quomodo recipiatur de ſtylo Curia Romana, & de eius forma.*

1 VErbum datum alicui de non offendendo inimicum ſuum debet eſſe reciprocū ad inſtar pacis, vel treugę cum ſit fundatum ad tui-

tionem perſonæ, & rei, & ad tollenda
ſcandala, odia, & alia mala, quæ profi-
ciſcitur ex rancoribus, & ex inimici-
tijs, & ſic, vt vtriq. parti conſultum
ſit, & ſeruetur æqualitas, nec obliga-
tio claudicet, per ambas partes debet
dari tale verbum ad inuicem de ſe non
offendendo, per ea, quæ late dixi in
materia pacis in prima par. & in mate-
ria treugæ in hac. 2. par. §. 1. & habet
2 vim iuramenti, cum Deus nullam fa-
ciat differentiam inter ſimplicem lo-
quelam, & iuramentum cap. 1, & ibi
gloſ. extra de pact. cap. iuramenti 22.
q. 2. Iul. Ferret. de re milit. tit. de fid.
ſeruan. nu. 1. in fine late Surd. de Alim.
lib. 9. quæſt. 24. num. 2. & tantum ſit
3 prommittere ſub fide, quantum ſi iu-
retur per Deum: Nicol. Moron. in tract.
4 de treug. & pac. queſt. 107. num. 1. vel
ſaltem dicitur fides proxima iuramen-
to Moron. in eod. tract. queſtione. 16.
num. 2. ſeqq. & queſtione. 102. num.
14. Bertazzol. conſil. 357. num. 63.
lib. 1 & ex ipſo iuramento etiam
fides augetur Decian. reſponſ. primo
num. 83. volumine 3. Vinc. Manc. in
tract. de iuram. par. 1. q. 7. num. 22. qui
allegat Rimin. Iun. conſ. 521. vol. 5. qui
Rim. Iun. diſputat iſtum articulum an
fides habeat vim iuramenti, qui poſt
longam diſputationem videtur, con-
6 cludere, quod fides, ſeu iuramentum
da Caualiere aut *da Gentil'huomo* non
habeat vim iuramenti; cum propria
natura iuramenti ſit, vt exigat, quod
preſtetur per Deum, vel ſi dicatur per
fidē Chriſti, vt eſt videre ibi per Rim.
Iun. ſub n. 75. cum plurib. ſeqq. nec diſ
ſentire videtur Menochi. conſ. 201. nu.
120. lib. 1. qui loquitur in promiſſione
facta a Principe ſub fide Principis, &
etiam in fide honoris, quæ non habeat
vim iuramenti late tuetur Andr Fach.
in Controuerſ. iur lib 1. c 12. verſ. con-
trariam ſententiam ſequendo diſtin-
ctionē ſupra allegationem. Idem Rim.
Iun. conſ. 13. num. 29. ſeq. vol. 1.

7 Bene verum eſt, quod tale verbum de
non offendendo ſolet dari non ſolum
viciſſim per ipſas partes, ſed eiam ſolet
aliquis Princeps, perſona Illuſtris, vel
Capitaneus promittere, & fidem, ac
verbum dare, quod Titius nō offendet
Sempronium per hæc verba.
8 *Io Marcheſe Vitelli Domicello de*
Città di Caſtello, vel *Io Capitan' France*
ſchino Marioni da Gubbio dò la mia paro
la, & fede a Monſig. Monterenzo Gouer-
natore di Roma, che Sempronio non offen
derà, ne farà offendere Titio, & facendo
il contrario prometto farne quel reſenti-
mento, che ſi conuiene all'honor mio: Et
in Fede hò fatto la preſente di mia mano
propria, & ſigillata col mio ſolito ſigillo
queſto dì 18. d'Aprile 1610. Et ita paſ
ſim hic in Curia Romana obſeruatur
quando carcerati nō poſſunt dare cau
tionem de non offendendo, neq. partes
deuenire volunt ad pacem: ſuper qua
fide de pluribus dubitare contingit, vt
ſeriatim inferius continuando per que-
ſtiones dicam.

Quæſt. XIII.

Tale verbum per quem recipi, vel promitti debeat.

SVMMARIVM.

1 *Verbum de non offendendo recipi debet per perſonas inſignes.*
2 *Perſonæ inſignes, diuites, & nobiles ma gis honorantur, quam aliæ.*
3 *Verbum de non offendendo dantur plura exempla quod fuit preſtitum perſo na Illuſtri.*

1 QVoniam tale verbum datur
ad effectum ne offenſio ſe-
quatur inter ipſas partes;
ideo eſt collocādū in per-
ſonis nobilibus, diuitibus;
ac honorē, vel dignitatem habentibus,
vt

vt non ſolum partes ſe abſtineant a fractione fidei formidine pęnę Iudicialis, ſed etiam, vt ti neant honorem, ac dignitatem perſonæ recipientis verbum lædere, vel offendere, & ob reuerentiã etiã fidem illibatã conſeruent:
2 quæ † reuerentia magis erit erga nobiles, diuites, ac dignitatem, & officium habentes, quam erga alios l. honores ff. de Decurion. l. ad ſubeunda Cod. eod. lib. 10 late Io. de Plat. in l. ſi quis
3 C. eod. tit. lib. 10. & legimus † apud Bertazzol. conſ. 148. nu. 8. vol. 1. quod verbum de non offenden. fuit datum Illuſtriſſimo D. Franciſco Eſtenſi, & apud Gerard. Mazol. in d. conſ. 68. fuit datum cuidam Illuſtri Comiti.

Quæſt. IV.

An dato verbo poſſit allegari noua cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa noua poteſt allegari ad excuſationem verbi rupti.*
2 *Fidem frãgenti fides frangatur eidem.*
3 *Secundus offendens non dicitur frangere verbum, ſed inueniſſe illud fractũ.*
4 *Obligatio qualibet interpretatur donec perſeueret in eodem ſtatu, & rebus ſic ſtantibus.*
5 *Verbum non frangitur per ſecundum offendentem quando fuit ei data cauſa prouocandi ad iram.*

1 NON eſt dubium quod etiã dato verbo, vel fide de non offendendo, ſi ſuperueniat offenſio, vel noua cauſa poſſi: allegari, & de-
2 duci, & excuſet a † pęna eiuſdem verbi fracti; cum ſit regula ſatis trita quod frangenti fidem fides frangatur eidem l. cum proponas C. de pact. Vulpell. in tract. de Induc. q. 72. nu. 5. Marſil. ſing. 145. frãgenti fidẽ, late Seraph. de priuil. iuram. priuil. 74. n. 150. vbi loquitur etiã ſi fides fuiſſet iurata Petr. Bell. de re mil. par. 5. tit. 4. num. 4. Petr. Caball. caſ. 101. num. 42 in fin. in qq. crim. & offendens non dicitur rumpere
3 fidem, vel † verbum, cum i am per primam offenſionem verbum ruptum dicatur: & ſic ſecundus offendens non dicatur rumpere verbum ex noua cauſa ſuperueniente, ſed fractum illud inueniſſe; vt in terminis verbi dixit Gerard. Mazol. conſ. 68. nu. 16. & faciunt ea, quæ late ego dixi in 1. par. de pace, & in hac 2. par. §. 1. de treug. q. 12. Cũ
4 etiam quælibet † obligatio, & promiſſio, vel quæuis alia diſpoſitio quantũ vis generalis, & præciſa in quacunq. materia ſemper intelligatur rebus ſic ſtantibus, & cum hac tacita conditione, ſi res perſeueret in eodem ſtatu Deci. conſ. 335. nu. 4. Felin. in cap. num. 4. verſ. & cum iſtis extra de iur. iuran. Benintend. deciſ. 65. nu. 5. ſeqq. Hercul. de caut. c. 13. ſub num. 3. Magon. deciſ. Lucen. 100. nu. 4. Hier. de Mont. q. 7. ſub nu. 19. Moron. de treug. & pac. q. 120. in princ. Petr. Caball. in q. crim. caſ. 101. num. 50. & in terminis noſtris ad excuſandum a pœna fracti verbi dati de non offendendo tradit Gerard. Mazol. conſ. 68. num. 11. 17. 23. ſeqq.
5 Quod † erit verum, non ſolum per offenſionem perſonalem, ſed etiam per iniuriam, vel per aliam cauſam prouocantem ad iram; in quibus terminis loquitur Mazol. in d. conſ. 68. num. 24. ſeqq. de eo, qui prębuit cauſam dicendo: *Lenamiti di qui, non mi ſtare in dietro*; & illum mentiendo; & prout latius deduxi in prima par. de pac. Et in hac 2. par. §. 1. de treug.

Quæſt. V.

Bannitum offendens an incidat in pænam fracti verbi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, vel fides non rumpitur per offenſionem factam bannito, qui poterat vigore ſtatuti impune offendi.*

2 *Pacto priuatorum non tollitur publica vtilitas.*

3 *Bannitus, cum quo eſt pax in foro honoris offendi non poteſt.*

1 IN hac quæſtione videbatur poſſe concludi quod dato dicto verbo, vel fide non poſſit bannitus comprehenſus in pace offendi ſine incurſu fidei fractę per illam regulam ſatis vulgarem, quod fides ſit ſeruanda etiam hoſti l. quod debetur ff. de Caſtren. pecul. Nicol. Moron. in tract. de pac. & treug. q. 102. num. 10. Petr. Bell. de re mil. par. 2. tit. 14. n. 1.

Sed in contrarium eſt veritas in caſu, in quo bannitus per ſtatutum poteſt impune offendi, vt non obſtante quacunq. fide, vel verbo dato de non offendendo, nihilominus bannitus poterit offendi ſine incurſu fractæ fidei, vt in terminis tenet Bal. in rub. C de ſũm.
2 Trinit. & fid. Cathol. nu. 5. cum† pacto priuatorum tolli non poſſit illa offenſio propter publicam vtilitatem permiſſa a ſtatuto contra bannitos, & non liceat priuatis cum ipſis bannitis fędus pacis inire Gozzad. conſ. 61. nu. 13. & late Vulpell. poſt alios, quos allegat in tract. de pace q. 37. num. 1. ſeqq. & nu. 5. ſeqq. vbi teſtatur de crebriori ſententia; & ſubdit quod multo magis erit permiſſum bannitum capi facere, & ſententiam contra eumdem executioni demandari facere, prout ego late dixi ſup. in 1. par. de pace, q. 23. & q. 62.
3 Bene verũ eſt, quod in foro honoris *da Caualieri*, penes graues viros, melius erit fidẽ illibatam relinquere, & non offendere, neq. aliquid facere contra eumdem bannitum, cum quo verbum datum fuit de non offendendo, niſi iuſſus ſuperioris interuenitet circa eius offenſionem, vt teſtatur idem Vulpell. in d. q. 37. nu. 8. ſeq. quia ibi ſubdit illud quod liceat hoſtes decipere, de quo in l. 1. §. non fuit ff. de dol. non conſideratur in foro honoris, ſed tantummodo quod fides ſit ſeruata, & verbum non offendendi remaneat purũ, ſimplex, & illibatum. late Farinacc. q. 103. nu. 53. vbi alios concordantes allegat.

Quæſt. VI.

Verbum deſumptum, per aliquem potentem an requiratur quod deuenerit ad notitiam vtriuſq. partis.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, vel fides non rumpitur per offenſionem ſi ignoretur fuiſſe datum verbum, vel fidem per tertium.*

2 *Ignorantia excuſat a pœna fracti verbi.*

3 *Ignorantia præſumitur, vt excludatur fractura fidei, vel verbi.*

4 *Scientia verbi dati debet per Fiſcum articulari, & probari.*

1 AD pænam incurrendam violatę fidei, vel verbi deſumpti per aliquem potentem de ſe non offendendo viciſſim dati per aliquos, debet perueniſſe ad notitiam vtriuſq.

vtriuſque partis, vt in terminis noſtris de verbo dato firmat Gerard. Mazol. in alleg. conſ. 68. nu. 27. ex authoritate Bal. in l. libertas ff. de ſtat. homi. & Alex. in Apoſtill. ad Bar. in l. 3. §. transfugans in verb. manibus familiæ ff. ad l. Iul. Maieſt. & per Gozzad. conſ.
2 61. per totum, vbi excuſauit † quemdam a pœna pacis ruptæ, qui interfecit bannitum aſſecuratum, cum quo pacem habebat, & ignorabat dictam ſecuritatem, vel ſaluum conductum dicto bannito conceſſum, prout etiam ego late dixi in prima parte de pace q. 38. vbi etiam poſui, quod in dubio præſu-
3 menda ſit † ignorantia ad excluſionem pœnæ pacis ruptę, prout idem dicendũ eſt, vt ignorantia pręſumatur in iſto caſu de verbo ſumpto per aliquem potentem, cum huiuſmodi verbũ ſit quid facti, & facta non pręſumantur vulg. l. in bello §. factæ ff. de capti. & poſt lim. reuerſ. & in noſtris terminis firmat idẽ Gerard. in d conſ. 68. num. 28. 29. vbi ſubdit quod iſta ſcientia, vt afficiat cõtrauenientem debet articulari, & probari per ipſum, alias non data ſcientia ſit quędam ſimplex pollicitatio promiſſa per perſonam potentem recipientem verbum, nulla pręcedente interrogatione, vel ſtipulatione: & ideo ex dicto verbo nulla oriatur obligatio Marſil. ſingul. 464. per l. Iuris gentium §. ſed cum nulla ff. de pact.

Quæſt. VII.

An ſcriptura requiratur ad dictum verbum probandum, & quomodo probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, vel fides de non offendendo ad eius probationem non requirit ſcripturam.*

2 *Verbum, vel fides de non offendendo non probatur plene per recipientem verbum.*

3 *Teſti deponenti de facto proprio plene creditur.*

4 *Maxime in teſte graui, & inſigni.*

5 *Etiam in teſte approbato ab vtraq. parte.*

6 *Item maxime concurrentibus aliĳs adminiculis cum ipſo teſte.*

7 *Limita in cauſa graui, vt teſti vnico non credatur.*

8 *Limita in criminalibus, vt nec etiam Principi, & Pontifici credatur ad plenam probationem.*

9 *Limita quando ageretur de præiudicio tertĳ; vt teſti vnico non credatur.*

10 *Limita, vt nec etiam officiali in criminalibus, & grauibus credatur.*

11 *Limita quando iſte teſtis poſſet ſperare commodum, incommodum, laudem, vel vituperationem ex eius depoſitione.*

12 *Teſtis patiens plures defectus nil probat.*

13 *Etiam vbi ex natura negocĳ aliĳ teſtes haberi non poſſent.*

14 *Item nec ob grauitatem criminis, nec aliĳs coniecturis concurrentibus, teſti patienti plures defectus credatur.*

15 *Teſtis deſcriptus in inſtrumento non cenſetur approbatus a notario.*

16 *Teſtem producens in Iudicio non cenſetur approbare eius depoſitionem.*

17 *Teſtis ſperans commodum, vel laudem, ſeu vituperium non dicitur idoneus.*

1 CVm verbũ, vel fides de nõ offendendo ſit ad inſtar pacis, & eius comes, vt per Iul. Ferrett. in tract. de re milit tit. de fetĳs nu. 124. & in pace non requiratur inſtrumentum, cum non ſit de illis caſibus, pro quibus de neceſſitate ſcriptura exigatur; vt late demonſtraui ſupra in prima par.

par. de pace Ideo idem eſt dicendum
in iſto verbo, vt ſcriptura de eſſentia
illius probationis non requiratur, ſed
probari poſſit aliunde etiam ꝑ teſtes:
Imo arbitror quod magis ſit verum, vt
non requiratur ſcriptura; quia ſimile
verbum ſolet deſumi amicabiliter, &
ſine aliquo actu Iudiciali: & non ob-
ſtat ꝙ hic in Curia Ro. aliter aliquãdo
obſeruetur, vt verbum deſumprum per
aliquem Capitaneum, vel aliam per-
ſonam nobilem, ſeu illuſtrem redigatur
in ſcriptis, & in actis exhibeatur, quia
hoc non contingit quod verbum, vel
fides requirat ſcripturam, & mutet na-
turam; ſed redigitur in ſcriptis, ac in
actis producitur etiam Fiſco citato ad
effectum excarcerandi illum, pro quo
deſumitur verbum, & Iudici conſtet
fidem fuiſſe, & verbum fuiſſe deſum-
ptum; & ſic ſcriptura requiritur ad effe-
ctum excarcerandi illum in carcetibus
detentum, & non ad eſſentiam verbi.

2 Contingit tamen in propoſito du-
bitari an data conrrauentione verbi,
vel fidei poſſit probari legitime ad pę-
nam irrogandam ꝑ fractione fidei per
ipſam perſonam Illuſtrem, & recipien-
tem verbum, & forte poſſet amplecti
partem affirmatiuam, vt omnino ipſa
3 perſona † Illuſtris recipiens verbum
plene probet dictum verbum, cum aga
tur de negocio facto, & geſto per ipſam
propriam, ſecundum originalem doctri
nam Paul. de Caſtr. in l. 2. §. ſi abſens
num. 5. ff. ſi ex noxal. cauſ. agat. quem
ſequuntur Doct. & præcipue Crot. in
tract. de teſtib. nu. 289. Tiraq. in tract.
de retract. iit. 1. §. 1. gloſ. 14. num. 47.
ſeq. Gramm. conſil. 58. num. 17. Natt.
conſ. 285. n. 1. vol. 1. latiſſime Menoch.
de arbittar. caſ. 99. nu. 12. cum plurib.
ſeqq. lib. 2. Iaſ. in repet. l. admonendi n.
94. ff. de iur. iur. teſtatur ſe vidiſſe con-
ſultum, & iudicatum pro opinione
4 Caſtr. in Ciuitate † Pataüij, Eoq. ma-
gis eſt dicendum; cum talis perſona
verbum recipiens ſoleat eſſe inſignis,
grauis, nobilis, & Illuſtris, & ſic omni
exceptione maior: ideò deponens de
dicto verbo medio iuramento plene
probet, vt declarat Decian. in reſponſ.
93. num. 58. verſ. quarto dico vol. 1. Et
5 quia † etiam eſt teſtis approbatus ab
vtraq. parte; & ideo contra eas plene
probet Lanfranc. in cap. quoniam con-
tra de probat. cap. 8. de teſti. oppoſ. nu.
62. Blanch. in tract. de comprom. q. 8.
num. 27. vbi late, & teſtatur de magis
communi opinione; eoq. magis ſi cum
6 depoſitione illius concurrerent alia
adminicula; vt teſtatur Caputaq. de-
ciſ. 271. num. 3. verſic. ſecus eſt par. 3.
Doct. adducti per Rimin. Iun. in conſil.
644. nu. 12. vol. 6.

Verius tñ puto, vt nullo modo ipſi
perſonę Illuſtri verbũ, vel fidẽ recipiẽ-
ti credatur, cũ frangere verbũ, vel fidẽ
connumeretur inter delicta grauia, &
7 capitalia, vt inferius dicam in q. ſeq.
Et in grauibus, & capitalibus delictis
non ſtetur ad plenam probationem
vnico teſti Boſſ. in tit. de iniur. num. 30.
circa finem, vbi firmat quod nimis ab-
ſurdum eſſet, vt quis pœna mortis, vel
alia corporis afflictiua cum vno teſte
puniatur, & eſt tex. in cap. veniens, &
in cap. licet de teſtib. & in l. Iuriſiuran-
8 di C. de teſtib. Imo nec etiam ex ſola
depoſitione, vel dicto vnius Principis,
vel etiam Pontificis quiſ condemnari
poſſit, vt diſputant Doct. vt eſt videte
apud Iul. Clar. §. fin. q. 53. nu. 21. De-
cian. reſponſ. 93. num. 23. vol. 2. Petr.
de Surd. conſ. 327. nu. 20. vol. 3. late,
Farinacc. in tract. de teſtib. q. 63. num.
219. Baiard. ad Iul. Clar. in d. §. fin. q.
21. num. 18. Menochi. in d. caſ. 99. de
arbitr. nu. 17. verſ. verior itaq. vbi fir-
mat hanc eſſe veriorem, & communem
opinionem, & ibi alios concordantes
allegat, Caputaq. d. deciſ. 271. num. 3.
pat. 3. vbi teſtatur quod ita Rota Ro-
mana tenuit in vna Veronen. Mona-
ſterij Achil. deciſ. 3. nu. 3 ſeqq. tit. de
teſtib. Claud. Bertazz. in addit. ad pa-

trem

trem conſ.284.in litera A,verſ. opinio
autem, vbi firmat,quod opinio Paul.
de Caſtr.non ſit nec vera,nec commu
nis Decian.in reſponſ.93.num.53.vol.
2. vbi teſtatur quod contra Caſtren.
ſemper tenuit legendo, & conſulen-
do, & firmat hanc eſſe veriorem opi-
nionem.
9 A,qua opinione Caſtren. eo magis
receditur,quando teſtis deponens de
facto proprio deponeret in præiudiciũ
alterius,vt tunc nullo modo credatur;
vt ipſemet Paul.de Caſtr.conſ.337.nu.
3.in fine,ſe ipſum declarat, vt refert
Decian.in d.reſponſ.93.n.58.vbi ſub-
dit poſt Marſil.conſ.101.nu.40. quod
opinio Caſtr.non procedit in crimina-
libus Farinac.in tract.de teſtib. q.63.
10 num. 210. Et quod in grauibus non
credatur etiam Officiali Riminal. Ium
conſil. 135. num. 31. volumine 2. &
ſub n.32.etiam dicit non credi, quan-
11 do agitur de præiudicio tertij, & mul-
to magis ceſſat opinio Caſtren.ſi iſta
perſona nobilis vel honeſta aliquod cõ
modum,laudem, vel vituperium con-
ſequi valeat ex eius depoſitione, vel
adeſt alia cauſa particularis affectio-
nis, vt ei non ſit credendum, vt poſt
alios,quos allegat ita declarat Meno-
chi.in d. caſ.99.nu.6.7.vbi reddit bo-
nam rationem; quia concurrunt duo
defectus, vnus ſingularitaris, & alter
affectionis:ideo iſti duo defectus ſimul
iuncti operãtur,vt nõ adhibeatur fides
iſti teſti patienti duos defectus, & ei
12 minime credatur; etiam ſi veritas, ex
13 natura actus, vel negocij,aliunde ha-
beri non poſſet; quia nunquam cenſe-
tur habilitatus: teſtantur Burſat. conſ.
430.nu.9.in fin.vol.4.Decian.reſponſ.
93.ſub num. 65. vol. 2. Sim. de Pret.
conſil.188. num.13. in fine. Honded.
conſ. 93.num. 50 volumine 2. Eugen.
conſ 27. num. 63. Farinacc. conſ. 10.
num.12.conſ.20 num.1.conſ.78.num.
11.nec minus admittitur teſtis patiens
14 plures defectus ob atrocitatem, vel
grauitatem criminis Natt. conſ. 298.
num.9.vol.2.Rimin.Iun.conſ.704. nu.
64.ſeqq.vol.6.Hond. conſil.93. num.
82. vol.2. Farinacc. conſ.79.ſub num.
1. & conſ.80.num.23. qui loquitur in
crimine nephãdo, nec admittitur etiã
concurrentibus alijs coniecturis, præ-
ſumptionibus, & adminiculis. Eugen.
conſ.63.nu.72.ſeqq. Decian.d.reſpon.
93.num.62.vol.2.
15 Nec cenſetur approbatus,quoad de-
ponendum ſuper prætenſa fractione
verbi;ſed tantũmodo quoad receptio-
nem verbi cẽſetur eius perſona appro-
bata, vt dicimus de teſtibus deſcriptis
in teſtamento,vel inſtrumento per no-
tarium, quia non cenſentur approbati
a notario ad deponendũ contra ipſum
Boſſ.in tit.de falſ.num.46.Hond.conſ.
99.nu.28.volumine 2.vbi concordan-
tes allegat; vltra quod in iſta materia
approbationis teſtium, ſtricte dicitur
quod etiam ſi quis producat teſtem in
16 iudicio ad deponendum,nunquam cen
ſeatur approbata eius depoſitio. Cra-
uett.conſ.301.nu.7.Sim. de Pret.conſ.
151.num.72.& conſ.152.nu. 40. late
Farinac.in tract.de teſtib.q.62.n.229.
& conſ.236.Add.ad Farinacc.in conſ.
37.in litera A.
17 Ideo iſti Capitaneus,Marchio,Dux,
vel Princeps,qui receperunt dictum
verbum, vel fidem, quamuis depo-
nant de re geſta per ipſos, & ſint in
dignitate conſtituti,non poſſunt pro-
bare plene, & legitime dictam fidem,
vel verbum; eoq. magis cum per con-
trauentionem verbi cenſeantur læſi,&
agatur de eorum laude, vel vituper-
rio,& poſſint habere affectionem, vt fi-
des obſeruetur, & verbum non fran-
gatur: ideo non poſſunt dici teſtes
idonei, vt faciant plenam probatio-
nem Oſaſc.deciſ.66.num 24. vbi con-
cordantes allegat, Ioſeph.Ludou.com
mun. opinion.concluſ.70.verſic.intel-
lige,& declara,Farinacc.in tract. de
teſtib.q.60.num.23.& q.63.num.221.
&

& Gerard. Mazol. In d.conſ.68. nu.38. ſeq.refert quod ille Comes, qui receperat verbum inter duos, procurauit ab eo,qui erat carceratus habere eius confeſſionem ſuper tali verbo ei dato, & contra alium exiſtentem extra carcerem,examinauit duos teſtes ad probandum dictum verbum.

Quæſt. VIII.

Contraueniens verbo qua pœna puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Verbo,vel fidei contraueniens penes probos viros valde grauatur.*
2 *Item offendit Deum.*
3 *Item incidit in pœnam infamiæ.*
4 *Item punitur tanquam proditor.*
5 *Item incidit in crimen læſę maieſtatis: declarã tamen,vt ibi.*
6 *Verbum frangens in ſtatu Eccleſiaſtico per bannimenta generalia quomodo puniatur.*
7 *Item in Vrbe per bannimenta particularia quomodo puniatur.*
8 *Verbum, vel fides data per metum non afficit contrauenientem.*
9 *Verbum frangens vbiq.puniri poteſt,& priuatur omnibus Beneficijs.*
10 *Verbum recipiens de non offendendo,data contrauentione verbi,an poſſit contrauenientem punire.*
11 *Iudicij calor maximum effectum producit.*
12 *Prorogatio Iuriſdictionis conceditur,accedente conſenſu Iudicis loci.*
13 *Prorogatio Iuriſdictionis in criminalibus non admittitur in priuatam perſonam.*
14 *Verba fidei de ſtyla Romana Curiæ:* (& facendo il contrario, prometto farne quel reſentimento, che conuiene all'honor mio) *quomodo intelligenda ſint.*

1 QVI fidei, vel verbo dato de non offendendo contrauenit pluribus pęnis punitur; & primo penes graues viros eius opinio, vel fama valde grauatur; cum de homine peius dici non valeat, quam quod ipſe ſit ſine fide cap.innouamus 24.q. 4.Iul.Ferret.de re milit.tit.de fid. ſeruan.num.20.Moron.de treug. & pac. q.102.num.15.Card.Tuſch.tom.6. in verb.pax concl.186.num.1.Vulpell.in
2 tract de pac.q.37.nu.8.& ſeq.Secundo incidit in Dei indignationem, cum illum offendat, & dicatur lacerare illã ſacratiſſimam veſtem conſutilem Ieſu Chriſti, vt per Iul.Ferret.in eod.tit.de
3 fid.ſeruan.num.22.Tertio incidit in pœnam infamiæ l.fin.C. de his, quib. irrogan.infam.Iul.Ferret.d.tit. de fid. ſer. num.16.in fin.& num. 24. vbi firmat,quod nulla eſt maior mortalium gloria, quam fidem ſeruare, & nulla maior infamia, quam fidem rumpere.
4 Quarto punitur tãquã proditor Alex. conſ. 13.num.6.vol.6.Decian.in tract. Crim.tom.2.lib.7.tit.de proditorib.c. 29.num. 23. ſeq. & in noſtris terminis Gerard.Mazzol.in conſ. 68. num. 11. per ea, quæ tradunt Ang. Bar. Corn. Paul.de Caſtr.&Felin.in locis per eum relatis,vbi tamen hoc declarat procedere, quando fides fuiſſet data alicui Principi, Duci, vel Domino non recognoſcenti ſuperiorem, ſecus ſi recognoſceret ſuperiorotem: quia eo caſu non incideret per violatam fidem in
5 crimen læſæ maieſtatis; vt dicit idem
6 Gerard.in d.conſ.68.num.26 Sexto in Statu Eccleſiaſtico frangens verbum incidit in pœnam mortis, & confiſcationis bonorũ,& demolitionis domus, ſi fuerit captus;ſi vero fuerit condemnatus in contumaciam deberet cum ſuis ſolitis veſtimentis depingi appenſus

ſus cum pede vno, capite poſteriori
cum inſcriptione nominis, cognomi-
nis, & patriæ; vt legitur in Bannimen-
tis generalibus ęditis de anno 1599.
num. 42. & in Vrbe Romana per alia
7 bannimenta ædita de anno 1591. nu.
45. & confirmata ſucceſſiue ab alijs Gu
bernatoribus punitur pæna vitæ, &
confiſcationis bonorum, etiam quod
pro obſeruatione verbi non fuerit da-
ta aliqua fideiuſſio, vel appoſita ali-
qua pæna, vt de eiſdem pænis men-
tionem etiam facit Farinacc. q. 107.
art. 6. num. 69. 70. de var. & diuerſ.
crim.

8 Niſi tamen dicta fides, vel verbum
de non offendendo, datum fuiſſet per
metum; quia tunc tale verbum non af-
ficeret iuxta illud: non ſtant fœdera
facta metu Marſ. in tract. Bannit. in
verb. ſeruatis ſeruandis num. 18. & ibi
allegat Bald. in rub. de contrau. inue-
ſtitur. in vltimis verbis, qui dicit quod
vox Prętoris dicentis: quod metus cau-
ſa geſtum eſt, ratum non habeo, ſit vox
DEI Idem Marſil. in conſil. 125.
num. 23. imo de iure punitur cogens
ad pacem, vt dixi in prima parte de
pace.

9 Item contraueniens fidei vbiq. poteſt
puniri, & omnibus beneficijs priuatur
late Nicol. Moron. in tract. de treug. &
pac. q. 102. nu. 8.

10 Sed quia in fide, vel verbo iuxta
formam ſtyli Curiæ Romanę, de qua
dixi ſupra in hoc §. quæſt. 2. num. 7. ap-
ponuntur illa verba (*& facendo il con-
trario prometto farne quel reſentimento
che conuiene all'honor mio*) dubitari
contingit an data contrauentione
verbi, verbum recipiens propria au-
ctoritate contrauenientem punire poſ-
ſit; & ſi velimus inhærere cortici ver-
borum, videtur ei collata facultas co
hercendi contrauenientem, eoq. ma-
xime cum dicta fides cum illis uerbis
recipiatur in iudicio a ſuperiore, uel
11 Miniſtro Iuſtitię iudicialiter; & calor
Iudicij magnum effectum producat, ut
late per Marſil. ſing. 398. calor Iudicis,
ubi ſe remittit ad ea, quę latius poſuit
in rub. de probat. col. 19. & col. 20. late
Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 23.
12 num. 2. dicit quod in criminalibus pro-
rogatur iuriſdictio; dummodo inter-
ueniat conſenſus Iudicis loci, & ibi cō-
cordantes allegat: Sed uere ſenſus di-
ctorum uerborum non eſt iſte, nec ita
uerba præfata interprętari debent; cū
ſi talis interprætatio admitteretur, ſe-
queretur, quod animaduerſio in delinquē-
tē concederetur priuatę perſonę, & par
13 tes poſſent prorogare iuriſdictionem
in priuatum in materia criminali; quod
nullo modo admittitur Abb. in cap. ſi
diligenti num. 4. de for. compet. Imol.
in cap. P, & G, num. 48. de offic. deleg.
ubi de communi, Iul. Clar. quæſt. 42.
num. 2. qui etiam de communi teſta-
tur, & Decian. in d. tract. crim. tom. 1.
lib. 4. cap. 23. qui licet dixerit ſupra ſub
num. 2. in eodem cap. 23. quod admit-
tatur prorogatio etiā in criminalibus,
dato conſenſu Iudicis loci; tamen de-
clarando recte iſtum articulum, dicit
in criminalibus poſſe prorogari iuriſ-
dictionem, concurrentibus quibuſdam
qualitatibus per eum aſſignatis; & in-
ter alias ſub num. 3. ponit iſtam quali-
tatem, ut ille, in quem ſit prorogatio
habeat prius talem iuriſdictionem, ut
punire poſſit ſimilia delicta; idem uo-
luit Marſil. in Pract. crim. §. expedita
num. 67. Et ideo uerus ſenſus ſit illo-
rum uerborum, ut ille Dux, Marchio,
Capitaneus, uel perſona nobilis, ſeu
Illuſtris debeat deſumere uindictam
uia ordinaria, & Iudiciaria penes Gu-
bernatorem Vrbis uel alium Iudicem,
coram quo fuit dicta fides producta,
& curare pro ſuo honore fractæ fidei,
ut procedatur contra delinquentem ad
debitas pænas; quia promittens aliquē
defendere intelligitur de iure, ac de
facto tueri nempe ea facere quæ facti
ſunt, ut aſſiſtere in iudicio teſtes pro-
ducere

Digitized by Google

ducere expenſas ſoluere,& alia ſimilia in facto conſiſtentia expedire,ut in ter minis poſt Dec.in l.non uidetur. num. 6.ff.de reg Iur.Ia?. in. l. ſtipulatio iſta num.14.ff.de uerb.oblig.& alios quos allegat declarat Iacob.Nouell in trac. ad defenſam num. 3.

Quæſt. IX.

Verbum, vel fides data de non offendendo an ſpiret morte illius, qui fidem recepit, & verbum dedit.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, vel fides data, & recepta per aliquem de non offendendo, extinguitur per mortem recipientis.*

2 *Contrariam opinionem tenet Author.*

3 *Beneplacitum quando extinguatur morte, diſtinguitur an ſub nomine proprio, vel ſub nomine dignitatis fuerit conceſſum.*

4 *Verbum redactum in ſcriptis, & in Iudicio exhibitum non extinguitur morte illud recipientis.*

5 *Beneplacitum in reſpicientibus publicam vtilitatem morte non extinguitur.*

6 *Voluntas redacta in neceſſitatem, vel ſolemnitatem Iuris non extinguitur morte.*

1 CVM tale uerbum receptum per aliquem Marchionem, uel inſignem aliquam perſonam ſit ſolum loco aſſecurationis, uel fideiuſſionis, quam quis aſſumit quod partes non ſe offendent ad inuicem, uel quod una non offendet alteram,morte illius recipientis, talem aſſecurarionem vel verbū erit extinctum Abb.conſ.90.col 1.ante num.1. Aug. Bero.in cap. ſi quis presbyrer nu. 46. de reb.eccl. non alien. Sebaſt. Medic. in tract. mors omnia ſoluit par. 2.concluſ. 12. & 45. & Azon. in ſumm. C. quand.Tut.uel Curat.n 4. dicit quod omnes curę morte illas recipientis ſoluuntur: idem uidemus quod ſuſpenſio facta ad beneplacitum alicuius extinguitur morte illius Marſil.in l.finali num.41.ff.de quæſt.& omnis uoluntas per mortem ſoluatur cap. ſi gratioſe de reſcript.in 6.Gozzad.conſ.22. num.26.Fulgoſ.in l. more num. 25. ff. de Iuriſd.omn.Iud. & quia etiam promittens deſumere uindictam in euentum contrauentionis uerbi illius morte extincta ſit; cum uindicta morte ſoluatur Bal. in l.fin.q.6.C. de iur. delib.Rip.in l.fin. num. 236.C.de reuoc. donat.

2 Sed forſan poſſet dubitari huiuſmodi uerbum, uel aſſecurationem non eſſe ſublatam pet mortem recipientis aſſecurationem,quando fuit pręſtita per aliquem,non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis, quam ipſe habebat: Quam difficultatem artingit Seb.Med.in eod.tract.mors omnia ſoluit par.2.concluſ. 12.& latius tradunt

3 Doct.in materia beneplaciti, vt ſi fuerit aliquid conceſſum ad beneplacitū alterius, & tunc diſtinguitur,aut fuerit conceſſum ſub nomine proprio, aut ſub nomine dignitatis;& in primo caſu morte extinguatur per finiram dignitatem in perſonam illius; in ſecundo caſu ſub nomine digniratis tranſeat ad ſucceſſorem per ea, quæ late tradunt Menoch.de arbitr.caſ.69.num.7.lib.1. Maſca.de prob.in uerb. beneplacitum concluſ.188.num. 1. Ruin. conſ. 104. uol.4 per tot. Couar.lib.3.uar. reſol.c.

4 15. num. 2. Sed magis augetur difficultas quando aſſecuratio deſumpta per iſtam perſonam nobilem fuit redacta in ſcriptis, & exhibita deinde in iudi-

iudicio,vt tunc per mortem illius ver-
bum non dicatur extinctum ex duplici
ratione,&prima quia vertitur publica
vtilitás,vt ſubſtineatur aſſecuratio,ne
partes deueniant ad arma, ne ſequan-
tur delicta , & quies publica turbetur
per ea , quæ tradunt Bal.conſ. 145. in
5 princ.lib.2.Decian.reſpon.38.n.6.lib.
2.Socc.Iun.conſ.103.vol.3.& in reſpi
cientibus publicum fauorem,& Reipu
blicę vtilitatem etiã beneplacitũ mor
te concedentis non extinguatur,vt de-
clarant Menoc.in d.q.69.n.8.lib. 1. de
arbit.Maſcar.de probat. in dicto verb.
beneplacitum concl.188.nu.5.Claud.
Bertazz.in addit.ad patrem conſ. 22.
in litera B,in fin.lib.1. vbi loquitur in
crimine falſi,in quo verſatur fauor pu
6 blicus,vt puniatur; & quia etiam iſta
voluntas recipientis verbum non per-
manſit in nuda,& ſimplici voluntate ,
ſed fuit redacta in neceſſitatem,vel ſo-
lemnitatem iuris ; & ob id ex fictione
eiuſdem Iuris morte illius non extin-
guatur,vt bene,&late declarat Claud.
Bertazz. in addit.ad patrem conſ. 23.
in litera A,verſ.verũ hoc procedit vol.
1.&ibi in ſpecie,reſpõdet ad Seb.Med.
in d.tract.mors omnia ſoluit par. 2.d.
concl.112.dum voluit voluntatem mor
te extingui per ea,quæ tradunt Anan.
conſil. 19.& Borel.de compromiſſ.§.2.
gloſſ.4 nu.131.ſeqq.inquiens,quod in
his,quę ſunt iuris nunquam extinguitur voluntas,ſiue tertius loquatur,ſiue Iudex,ſiue Princeps. Eoq. magis augetur iſta difficultas;cum etiam illi carcerati,ad quorum fauorem fuit deſumptũ verbũ promittunt etiã in actis in productione ſcripturę obſeruare dictũ verbum,nec aduerſarium offendere: adeo quod nec per contrariam voluntatem,neq.per mortem recipientis verbum illa voluntas redacta ad ſolemnitatẽ iuris extinguatur,ſed ex eadẽ Iuris fictione conſeruetur ad tradita per Clau.Bertaz.d.conſ.23. cũ cuius opinione pertranſeo,& ei toto pectore adhæreo,eoq.maxime quia priuatus promittens defenſionem intelligitur promiſiſſe de Iure,& non de facto Ancha. conſ.87.nu.3.Card. Tuſch.tom.6.concluſ.1508.nu.1.Iacob.Nouell.in tract. ad defenſ. nu.3.

Quam obligationem de non offendendo,&declarationem dati verbi Curia procurare debet ab ipſis principalibus,ne obijci poſſit in euentum contrauẽtionis, quod illa perſona nobilis ex ſe ipſa verbum dedit, & non potuit promittere factum alienum ad incurrendas pęnas bannimentales per ipſos principales,&quod ipſe carceratus nõ habuerit ſcientiam de illo verbo dato per tertium,prout in dubio pręſumitur vt ſuperius dixi in q.6.

§. III.

DE CAVTIONE
De non offendendo.

Quæſt. I.

Cautio de non offendendo quid ſit, & quomodo deſcribatur, & quando fuerit inuenta.

SVMMARIVM.

1 *Cautio de non offendendo quid ſit, & quomodo deſcribatur.*

2 *Cautio de non offendendo eſt de Iure ciuili, naturali, & Diuino.*

3 *Cautio de non offendendo fuit inducta ex quadam conſuetudine.*

4 *Cautio de non offendendo quotuplex ſit.*

5 *Cautione præſtita ex conuentione, ſi fideiuſſor efficiatur non ſoluendo non tenetur iterum fideiubere, ſecus ſi fuerit data iuſſu Prætoris.*

1 PROMISSIO de non offendendo diſinitur, ſeu potius deſcribitur, vt ſit ſecuritas quędam, quę fit modo rebus, modo perſonis arbitrio Iudicis, quandoq. pręcedente aliqua cauſa, & quandoq. nulla, ſed ſolum ad obuiandum futuris rixis, & ſcandalis, ſecundum Benintend. deciſ. 65. nu. 18 & Petr. Cabal. in q. crim. caſ. 191. nu. 59. in princ. vel deſcribitur, quod ſit legitimum præſidium, quod iuſte timenti iniuriam ſibi inferri ad ipſius inſtantiam, vel ex Officio Præſidis, ne partes ad arma, & rixam procedant præſtari ſoleat, Gulielm. de Cun. in l. denunciamus C. de his, qui ad Eccleſ. confug. quem ſequitur Bar. in l. illicitas §. ne potentiores ff. de Offic. Pręſid. Hercul. in tract. de caut. de non offend. cap. 1. nu. 1. & 2. Vulpell. in tract. de promiſſio. q. 73. num. 3. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 47. num. 1. Hier. de Mont. q. 7. num. 1. 2. Petr. Caball. in d.
2 caſ. 101. nu. 59. & Magon. deciſ. Lucen. 100. nu. 1. ſeqq dicit, quod eſt remediũ ordinarium, cum per eam quies publica, & priuatorum concordia conſeruetur, & reſpicit ius naturale Riminal.
3 Iun. conſ. 442. num. 40. vol. 4. Et fuit ex quadam conſuetudine per Præſides, Regentes, & per Magiſtratus inuentus iſte modus pręſtandi cautionem, ne populi ad Arma, & rixas deueniant, prout illos in ſua iuriſdictione compeſcere poſſunt l. ęquiſſimum ff. de vſufr. & teſtatur Hier. de Mont. in d. q. 7. nu. 2. & q. 8. nu. 4. ſeqq. late Horteni. vernat. in quodam ſuo reſponſo dato iuſſu Priorum Peruſiæ nu. 4. & 5. de anno 1587. quod reſponſ. inſeritur poſt quemdam Apologiam Corn. Beninc. in ead. materia editam pro intereſſe Reipublicæ, vt pax, & quies publica priuatorum concordia conſeruetur. Herculan. de caut. c. 1. n. 6. Bertazz. conſ 148. nu. 12. vol. 1. & conſ. 536. nu. 4. vol. 2. & idem Hercul. in d. c. 1. ſub n. 23. ſeqq. quęrit
4 an hæc cautio ſit Prætoria, an Iudicialis, an conuentionalis, an cautionalis, an cõis, & ibi etiam ponit differentias, & effectus cuiuslibet prædictarum ſtipulationum, & late idem Hercul. in d. tract. de caut. c. 2 n. 5. & ſeqq. & in c. 3. n. 23. dicit quod cautio non ſolum eſt de iure ciuili, ſed etiam Diuino, ſed illa omnino differentia notanda eſt, quod
5 qui cauit ex conuentionali dando fideiuſſorē, ſi poſtea efficiatur non ſoluẽdo nõ teneatur iterũ cauere, ſecus qui cauit ex Pretoria, quia tenetur iterũ cauere, cũ adhuc ſubſit obligatio ex lege

vel

vel ęquitate de quo dicā late infra q. 29. ac diuiditur etiam in quatuor genera, vt puta a re rei, a re perſonę, a perſona rei, & a perſona perſonę, de quibus late per Hercul. de caut. cap. 2. per totum Maſcard. de probat. concluſ. 1136. nu. 1. vol. 2. vbi ſubdit quod illa frequenrius contingit, quæ debetur a perſona perſonę.

Quæſt. II.

Cautio de non offendendo an dicatur fauorabilis, vel odioſa.

SVMMARIVM.

1 *Cautio de non offendeudo dicitur fauorabilis ante quam præſtetur.*

2 *Statutum diſponens quod cautio peti poſſit a patre extēditur etiam ad auum.*

3 *Sed poſtquam fuit prę ſtita ſi agatur de pæna incurſa dicitur odioſa.*

4 *Cautio de non offendendo etiam poſtquam fuit præſtita ante eius fracturam dicitur fauorabilis.*

5 *Verba cautionis antequam agatur de eius fractura ampliantur, vt tollatur occaſio delinquendi.*

6 *Secus quando agitur de iam fracta cautione ſunt verba interpratanda ſtricte, & contra ſe fundantem in eis.*

7 *Promiſſio facta pro vno nō extēdiur ad aliu, quādo tractatur de eius fractura.*

8 *Cautio non dicitur rupta, ſi puniatur offendens in domo, ſi fuerit facta offenſio in hoſpitio, vel in naui.*

9 *Cautio in dubio interpretanda eſt, vt non ſit rupta.*

10 *Fiſcus tenetur clare oſtendere cautionem de non offendendo eſſe ruptam.*

11 *Quod magis procedit quādo agitū contra tertiū fideiuſſorē pro delicto alterius.*

12 *Præſumptio, vt non cenſeatur rupta deuoluit vnus probādi cōtrariū in Fiſcū.*

13 *Argumentum de pace ad cautionem, & è contra quando valeat.*

1 RESOLVTIO vera eſt in iſta quæſtione, quod dum tractatur ab inirio dedanda hac cautione, vt ſit fauorabilis, cum per eā occurratur maleficijs: & ideo reſpectu finis, & ſic ſecuritatis ſit fauorabilis Bertazz. conſ. 148. num. 12. vol. 1. conſ. 536. nu. 4. lib. 2. Farinac. conſ. 62.
2 n. 3. † & ſic ſtante ſtatuto, quod pater poſſit petere cautionem pro filio, extenditur ad auum. Hercul. de caut. c. 20.
3 n. 21. † Sed dum tractatur de iam data cautione, & de pæna eius infligenda, vel exigenda, dicatur odioſa, vt late ꝑ Hercul. in tract. de caut. cap. 1. nu. 30. verſ. quod pręterea, & nu. 31. cum plur. ſeqq. vbi ſubdit; quia alium pro alio obligari quid odioſum eſt, etiam in patre pro filijs ex traditis per Deci. & Alex. in locis per eum allegatis Moder. Rom. Farinac. in tract. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 31. nu. 397. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 145. 1. 2. 3. late Maſcard. de probat. concl. 1136. num. 12. ſeqq. & nu. 40. in fin. vol. 2. Honded. conſ. 103. n 7. & 41. vol. 1. Farinac. conſ. 62. nu. 3. Hercul. de caut. c. 19. n. 9. & cap. 34. n. 1. ſeqq. vbi ſub n. 6. dicit; & ita ſi dubitetur, an aliquis ſit agnatus, vel compręhenſus in cautione ante commiſſum delictū, pronunciandū eſt, eſſe coniunctum, vel compræhenſū.
4 Sim. de Pret. conſ. 188. n. 10. ſeq. † Er etiā poſtquam fuit præſtita cautio ante offenſam ſequutam, fieri debet interpretatio ad fauorem cautionis, quādo verba ſunt dubia, an in ea aliqua per-
5 ſona compręhenſa fuerit, quia † vt tollatur occaſio delinquendi verba illa dubia ſunt interpratanda, vt illam perſonam compræhendant, vt poſt Hercu in tract. de caut. d. c. 31. ſeqq. & in c. 20. & c. 21. & in cap. 33. nu. 1. ſeqq. firmat d. Moder. Roman. in d. q. 107. art. 31. nu.
6 397. verſ. vbi amplius.

Hinc infertur, quod quando agitur de illius fractione, ac incurſu pęnæ, &

eius contrauẽtione, verba ſunt proprie,& ſtricte interprętanda, & contra fundantem ſe in illis;& ſic non latam, ſed ſtrictam recipiant interprętationẽ ad excluſionem pęnę vulg.l.veteribus ff.de Pact. Nicol.Mor.in terminis cautionis in tract.de treug.& pac.q.42.n. 1.ſeq. vbi firmat, ꝙ in ſtipulationibus pęnalibus nõ fiat extẽſio de perſona ad perſonã, aut de tẽpore ad tẽpus. Hier. Gabr.conſ.182.n.5.& nu.6.lib.1. etiam dicit quod in iſtis ſtipulationis nunquam ſubintelligitur perſona non expræſſa.Hercul.de cautio. de non offen. cap.19.nu.9.latiſſime Honded. conſil.
7 103.nu.32.vol.1.vbi alios allegat† & promiſſio facta pro vno non dicitur facta pro alio,Crauet.conſ.300.num. 7. ſeqq. lib. 3. conſ. 470. num. 11.ſeqq. lib.4.Moder.Farinace.in d.quęſt 107. n.399.ſeq.vbi tamen inculcate adduxit Doct. loquentes de materia pacis cum Doctoribus loquentibus de cautione de non offendendo: de quo late etiam dixi ſupra in prima parte de pa-
8 ce quæſt. 43. † Et ſic ſi quis puniatur offendens in domo non habebit locum ſi offendat in hoſpitio Hercul.de caut. cap.19.num.19.nu.5. vbi quęrit etiam & quid ſi in Nauſ. & prius in cap. 10. num.10.& cap. 20. num. 5. vbi quærit an verificetur in ſcala in Apotecha in hoſpitio, & Molendino.
9 Et in dubio facienda eſt interprætatio,vt cautio rupta nõ dicatur.Hercul. de caut.c.33.nu.5.ſeqq.vbi per plura exempla, & Regulas hanc opinionem corroborat Alex.conſ.19.num.2.in fin. lib.2.Tob.Non.conſ.111.nu.25.Rimin. Iun.conſ.299.nu.23.lib.3.Port. Imol. conſ.213.n.6.Farinac.conſ.62. nu. 3. Marius Anton.Maceratẽ.var.reſolu. lib.3.reſol.31.nu.7.verſ. quod confirmatur.Hond.conſ.103.nu. 23. vol. 1.
10 vbi ſubdit† ꝙ ob id Fiſcus debet clare oſtendere promiſſionẽ de non offendendo fuiſſe ruptã,alias ſequi debeat abſolutio. etiam ſi ageretur contra patrem pro delicto filij per ea,quę trad.Corn. conſ.97.nu.14.verſ.& in re dubia lib. 4.idem Honded.conſ.89.num.55.vol.
11 2.vbi etiam firmat,quod magis procedat,quando agitur contra tertium fideiuſſorem pro delicto alterius;vt magis fiat ſtricta interpretatio,& adducit Corn.in conſ.248.num.4.in fin. lib. 4. Mari.Ant.Maceratẽ.var.reſolut. lib.
12 3.reſolut.31.n.7.qui etiam dicit quod talis pręſumptio deuoluit onus in Fiſcum probandi contrarium ſub num. 11.in eadem 31. reſolut. & valde conferunt ad hanc quęſtionem eã,quæ latius poſui ſupra in prima parte de pace q.34.
13 Argumentum autem de pace ad cautionem de non offendendo,quãdo agitur de illius fractione, & contrauentione valet negatiue, non autem affirmatiue, quia facilius rumpitur pax, quam cautio:ideo ſi in aliquo caſu pax non eſſet rupta,ſequitur, vt multo minus dicatur rupta cautio;ſed rupta pace non ſequitur,quod ſit rupta cautio, & data fractura cautionis dabitur etiã fractura pacis prout communiter Doctor.diſtinguunt,vt teſtatur Herculan. de caut. de non offend. cap. 26. num. 14. prout etiam ſequitur Modern. Farinacc.de variar.& diuerſ.ctim.quæſt. 107.num.402.& Ideo non eſt tractanda materia pacis confuſe cum materia cautionis, ſed penitus eſt diſtinguenda, & ſeparanda vna ab altera, nec ſunt implicite Doctores loquentes de vna allegandi ad deciſionem alterius niſi in quibuſdam caſibus in diſcurſu iſtius tractatus exprimendis.

Quęſt.

Quæſt. III.

Cautionis contractus cuius ſit qualitatis.

SVMMARIVM.

1 *Contractus cautionis dicitur correſpectiuus, & reciprocus, & vnus non tenetur cauere, niſi alter caueat.*

2 *In correſpectiuis ceſſante vno, ceſſat, & alterum.*

3 *Aequalitas in pœnis conuentionalibus ſeruari debet, ne contractus claudicet.*

4 *Cautio ex parte vnius non tenet, ſi non fuerit data ex parte alterius.*

5 *Aequalitas in cautione de non offendendo eſt ſeruanda etiam in ſumma, vt vnus tantum caueat, quantum alter.*

6 *Quæ opinio magis procedit quando pars quæ cauit proteſtata fuit nolle teneri, niſi etiam altera pars caueat.*

7 *Et magis procedit ſi pars aduerſa conſenſerit dictæ proteſtationi.*

8 *Obligatio non extenditur vltra voluntatem promittentis.*

9 *Conditio nihil ponit in eſſe, & antequã ſit impleta non oritur nec obligatio, neq. actio.*

10 *Clauſula non aliter, nec alio modo importat formam.*

11 *Dictio, niſi, inducit conditionem.*

12 *Iudex non tenetur admittere proteſtationem; quod non intendit ſe obligare niſi altera pars etiam caueat; ſed ſi fuerit admiſſa, obligatio pro vna parte facta non valet.*

13 *Proteſtatio admittitur quãdo datur cautio iuſſu Iudicis, ſecus quando datur ex conuentione partium: & ibi vide de iſta materia proteſtationis.*

14 *Cautio præſtita per alteram partem non ſecundum formam cautionis vnius partis, non valet.*

15 *Cautio per vnam partem præſtita pro ſuis affinibus, & conſanguineis vſq. ad quartum gradum non valet ſi per alteram partem fuerit præſtita vltra quartum gradum.*

16 *Cautio inæqualis præſtita iuſſu Iudicis ſubſtinetur; ſi ita Iudici viſum fuerit; quia ex parte vnius adeſſet minor timor.*

17 *Cautio inæqualis ſubſtinetur quando vna pars erat ditior altera.*

18 *Cautio præſtita iuſſu Iudicis reſpicit etiam futura; & ſic ex noua cauſa etiam rumpitur; ſecus in cautione præſtita ex conuentione partium.*

19 *Cautio inæqualis ſubſtinetur quando altera pars non petijt æqualitatem cautionis.*

20 *Cautio ſponte præſtita tenet, etiam ſi altera pars non cauerit, niſi probaret non ſubeſſe timorem: quia poterit petere caſſari fideiuſsionem.*

21 *Iudex præcipiens, vt partes caueant, & interim ponat clauſulam in præceptis, vt cautiones habeantur pro præſtitis per contrauentionem pœna committitur.*

22 *Edictum, vt infra tantum tempus partes veniant ad cauendum, vel ad renouandum cautiones alias habeantur pro renouatis valet ac ſi vere, & realiter dictæ cautiones fuerint præſtitæ.*

23 *Contrarium tenent ibi Doctores.*

24 *Conciliantur ibi dictæ opiniones contrariæ.*

25 *Cautionis cauſa an dicatur ciuilis, vel criminalis, & de eius effectibus.*

26 *Fœminæ in iſta materia cautionis recipiuntur.*

27 *Tortura in iſta materia cautionis de non offendendo non adhibetur.*

28 *Iudex quis ſit competens in materia cautionis, an ciuilis, vel criminalis.*

1 QVO vero ab obligationẽ promiſſionis de non offendendo, dicitur contractus cautionis correſpectiuus, & reciprocus: cum vnus non teneatur cauere, niſi alter caueat Hercul. de cautio. de non offendend. cap. 31. nu. 1. ſeqq. Nicol. Moron. de treug. & pac. q. 169. num. 5. ſeqq. & q. 170. num. 2. Farinacc. in tract. de var. & diuerſ. crim. q. 107. art. 2. nu. 23. vbi alios allegat Mari. Ant. variat. reſolu. lib. 3. reſolut. 31. num. 1. ſeqq. vbi alios concordantes cumulauit, & ſub numero quatro firmat, quod ita obſeruari teſtabatur quidam magnus Aduocatus: Io. Ronchal. conſ. 68. num. 2. ſeqq. tom. 2. crim. diuerſor. vbi late, & teſtatur ita obſeruari in illa Curia, & quod alias ita fuit pronunciatum. Bettazzol. conſ. 18. num. 7. volum. 1. & prius dixit in conſ. 16. num. 2. Card. Tuſch. tom. 1. concl. 169. num. 2. & allegat Cæphal.
2 conſil. 690. num. 6. ſeq. † cum in correſpectiuis ceſſante vno, ceſſet & alterum l. etiam §. ex cauſa ff. de minorib. l. filio mariti ff. de aliment. legat. Mari. Ant. d. reſolut. 31. nu. 2.

3 Et quia in pænis conuentionalibus debet eſſe æqualitas, nec contractus claudicare poteſt, Hercul. de caut. cap. 31. num. 6. Farinacc. d. q. 107. num. 23. verſic. non enim iuſtum videtur, late Vulpell. in tract. de promiſſ. quæſt. 79. num. 4. 5. vbi refert, quod apud Criminaliſtas paſſim rumor increbuerit, non valere cautionem ab vno pręſtitã ſimpliciter, donec ab altera quoque non fuerit præſtita; cum omnes clamitent quod in contractibus ſit ſeruanda æqualitas. Mari. Ant. Maceraten. dicta reſolut. 31. num. 3. lib. 3. Et ideo ſi pars contraueniat, quę cauit non tenetur ad pænam, Hercu. d. cap. 31. num. 2. verſ. ampliatur, & poſt eum Farinacc. in d. quęſt. 107. num. 23. verſ. quod ſi
4 Iudex; vbi ſubdit † quia illius obligatio intelligi debet, prout de iure; & ſic adhuc ſi pars aduerſa non cauit, nec etiam tenebit cautio præſtita per alteram partem, late Marius Ant. Maceraten. d. reſolut. 31. in primo. dub.

5 Primo amplia iſtam concluſionem, vt procedat etiam quando vna pars cauit in minori ſumma, & altera in maiori: quia tunc nec etiam contractus claudicare poterit propter inæqualitatem promiſſionis, & ſummę, ſed maiorem pœnam eſſe reducendam ad minorem ſummam, vt ſeruetur æqualitas; vt per Speculat. in tit. de arbitr. §. ſequitur num. 47. verſic. ſed circa hoc quæro, quem refert Vulpell. in tract. de promiſſio. quęſt. 79. nu. 2. & num. 3. late Ronchal. in d. conſ. 68. num. 23. tom. 2. crim. diuerſ. cum viciſſim vtraq. pars obligationem facere debeat ob æqualitatem ſeruandam.

6 Secundo ampliatur, vt magis procedat quãdo pars vna, quæ cauit proteſtata fuit non teneri velle, niſi altera pars etiam cauerit; cum proteſtatio impediat obligationem. Bar. in l. non ſolum §. morte colum. 9. verſic. ſed ipſo actu ff. de oper. nou. nunciat. Deci. in cap. cum. M. Ferrarienſis num. 27. verſic. non obſtat ſi dicatur extra de conſtitut. late Ioan. Ronchal. in conſ. 68. n. 4. ſeq. tom. 2. crim. diuerſ. vbi etiã ſub-
7 dit † quod eo magis procedit, quando altera pars conſenſerit dictæ proteſtationi, vel ſi fuit præſtita cautio ſub fideiuſſione, vt nõ teneatur fideiuſſor do nec aduerſarius cauerit, & pręcipue ſi fuerit addita illa clauſula, nõ alias, aliter, nec alio modo, ad late tradita per Hier. Grat. conſ. 138. num. 6. par. 1. vbi
8 firmat † quia promiſſio non obligat vltra voluntatem promittentium, maxime expreſſe declaratam per l. obligationum ſubſtantiæ §. non ſatis ff. de actio. & obligatio. l. in conuentionali-
9 bus in fine ff. de verb. obligat. † & quia conditio nihil ponit in eſſe, ſed ſuſpendit promiſſionem. l. pecuniam l. itaq. ff.
10 ſi cert. pet. † & antequam ſit adimple-

ta

ta conditio non eſt nata nec actio, nec obligatio aliqua l. cedere diem ff. de verb. ſignif. l. ita ſtipulatus ff. de verb. oblig. & quia clauſula non aliter importat formam l. de his ff. de transact. & facit deficere conſenſum promittentium, & ita eſſe in omnibus, & per omnia, ac ſi nihil promiſſum fuiſſet; vt in terminis etiam reſpondet Curt. Sen. in conſ. 8 col. 2. vt refert Grat. in d. conſ. 138. num. 13. & ſub num. 14. etiam firmat, quod illa verba non aliter, nec
11 alio modo † vel illa dictio, niſi altera pars cauerit, adeo præciſam mentem promittentis arguunt, vt non patiantur alium intellectum vel ſub auditionem, vel adimplementum quam expreſſum, & multo magis procedit ſi dicta verba, & dictiones fuerint pluries geminatæ, & Vulpell. in tract. de promiſſ. q. 81. num. 3. qui licet videatur
12 tenere contrarium, † tamen neſcit negare, quod Iudex non debet admittere proteſtationem, quaſi vellet inferre, q ſi fuerit admiſſa obligatio pro vna parte facta non teneat: & in dubio admiſſa cenſeatur, ſi aliter non pronunciatur: vt etiam conſiderat d. Moder. Roman. in d. q. 107. num. 33. verſic. & quidem Vulpell.

13 Sed in iſta materia proteſtationis eſt dicendum, quod in ſponte dante cautionem non ſit attendenda proteſtatio, & ſi ſequatur contrauentio, committatur pæna: In cautione vero data iuſſu Iudicis operetur proteſtatio ſi fuerit a Iudice admiſſa, vel ſaltim non reiecta, niſi timor ex parte aduerſa fuiſſet vanus; quia pars eſſet ſenex, vel non apta ad offendendum; quia tunc etiam iſto caſu per contrauentionem diceretur rupta promiſſio; vt declarat poſt Vinc. Franch. in deciſ. 359. per totam par. 2. & Hercul. de caut. d. c. 31. nu. 9. Baiard. q. 47. nu. 22. §. fin. ad Iul. Clar.

14 Tertio amplia, vt etiam procedat, quando altera pars cauit, ſed non ſecundum formam cautionis pręſtitæ per primam partem, iuxta proteſtationem factam; vt decidit Io. Ronchal. in d. conſ. 68. num. 11. tom. 2. crim. diuerſ.
15 qui loquitur † quando vna pars promiſit pro ſe, & ſuis affinibus, & conſanguineis vſq. ad quartum gradum, & altera pars non ſeruauit eamdem formam; ſed promiſit pro ſe, & ſuis affinibus, & conſanguineis vltra quartum gradum, & pro omni parentela etiam habitante extra Dominium, quia nulla obligatio teneret, cuius opinionem Ronchal. veriorem dicit Modern. Roman. Farinacc. in d. quæſt. 167. num. 23. verſic. cuius contrarium, & credo verius; nec diſſentire videtur Hercul. de caut. de non offenden. cap. 31. nu. 5.

16 Primo limita, quando fideiuſſio fuiſſet præſtita iuſſu Iudicis, cauſa cognita: quia vidit ex parte vnius adeſſe iuſtum timorem, & ex parte alterius non: quia tunc etiam ſi cautio fuit præſtita per illam partem, contra quam aderat iuſtus timor, & per alteram partem, in qua ceſſabat timor, minime præſtita fuerit, adhuc ſi fuerit contrauentum per illam partem, quę cautionem dedit, pœna erit commiſſa; vt declarat Hercul. in d. tract. de caut. cap. 31. num. 7. ſeq. Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 170. nu. 1. vbi teſtatur, quod Doctores contrarium tenentes decipiuntur, ſequitur etiam Vulp. in tract. de promiſſ. q. 79. qui ſub num. 13. ſubdit quia cum quis iubente Iudice de non offendendo promittit, non dicitur contrahere, ſed inuitus agere, & promittere: & ideo contraueniendo videtur contemnere Iudicem, & ratione dicti contemptus pæna debeatur: vt firmat idem Vulpell. de promiſ. q. 81. num. 2. ſed Bertazzol. in conſ. 18. num. 7. ſeqq. vol. 1. firmat, quod ſi fuerit pręſtita cautio ex vna parte tantum iuſſu Iudicis ex abrupto, & non cauſa cognita; vel ſi fuerit facta proteſtatio

ſtatio per cauentem, & fuerit admiſſa
per Iudicem, vel ſaltem non reiecta,
non valebit ipſa cautio, vt ſuperius di-
xi in ſecunda ampliat. nec erit iſto ca-
ſu proteſtatio parti intimanda; tum
quia ante conditionis adimplementum
impedit ortum obligarionis; tum etiã
quia eſt nota Iudici, & Fiſco, ad cuius
inſtantiam præſtatur: vt ſentit Bettaz-
zol.conſil.183.in fine, & Farinacc. d.
quæſt.107.nu. 23.circa finem, & poſt
Vinc. de Franch.deciſ.359.Baiard.ad
Iul.Clar.§.fin. quęſt.47.num.17.circa
medium.
17 Secundo limita, quando etiam iuſſu
Iudicis fuerit præſtita cautio inæqua-
lis inter ipſas partes, cauſa cognita:
quia vna pars, quę maiorem cautio-
nem præſtitit erat dirior altera; quia
ſubſtinebitur promiſſio pro vtraq.par-
te,licet fuerit inæqualis Hercul. de
caut.cap.6.num.5.ſequen. Vulpell. in
tract.de promiſſ.quæſt.79.num.5.ver-
ſic. quibus tamen,& num.10.ſeqq. &
reſponſ.2.num.36. & reſponſ. 3. num.
18 10.Farinacci. d. q.107.num.23.† & in
cautione præſtita ad inſtantiam partis
noua cauſa excuſat; quia reſpicit tan-
tum pręterita;ſecus eſt in cautione præ
ſtita iuſſu Iudicis, quia reſpicit etiam
futura, & etiam turbatur per nouam
cauſam Herculan.de caution.cap. 16.
num.19.vbi dicit hoc eſſe notandum:
quia Iudex habet mentem directam,
ad quietem Reipublicę,quę ex quauis
cauſa turbari poteſt.
19 Tertio limita quando altera pars
non petijt æqualitatem cautionis:quia
ſi fuerit data inęqualis per vnam par-
tem,nihilominus valebit promiſſio, vt
poſt Hercul.Silueſt.conſ.97.n.13. tom.
2.firmat Modet.Roman.d.q.107.num.
23.in fine.
20 Quarto limita, quando vna pars
ſponte cauit confiſa in Iudice, vt fa-
ciat alteram partem cauere; quia ſi
dicta altera pars noluerint cauere,
vel non potuerit, quia abeſſet, pars
quæ cauit,non poteſt reuocare dictam
cautionem, & ſibi imputare debet,
quod dictam cautionem pręſtiterit, vt
per Hercul.in tract.de caut.cap.31. n.
10.ſeq. vbi tamen ſubdit: niſi iſta pars,
quę cauit,probaret non ſubeſſe timo-
rem: quia tunc iuſte poterit petere
ſibi caſſari fideiuſſionem: ſed idem
Herculan.in cap.21.nu.9. contrarium
tenuit; vt indiſtincte qui cauit libe-
retur ab ipſa cautione iam præſtita.
21 Quinto limita quando Iudex per
pręcepta partibus intimata diſpoſue-
rit interim cautiones haberi pro præ-
ſtitis, vt ſcandala euitentur,contraue-
nientes in pænam inciderent, vt fir-
mat Herculan.de caut.cap. 5. num. 1.
verſ. & ſi præceptum iuuetur num. 5.
per totum, & num.6.& cap.9.num.1.
& cap.42.num.24.in fin. And. Galial.
de pac.pub.lib. 1. cap. 2. num. 16. &
Vulpell.in tract.de promiſſ.q.81.num.
3.in fin.vbi dicit quod ita in ſtatu Vr-
bini per illos iuſtiſſimos Principes eſſe
ſolitum obſeruari, & ita etiam eſſe
per cæteros Principes obſeruandum,
22 vt ſcandala euitentur † & idem voluit
Hercul.de caut.cap.21.num. 5. 6.vbi
etiam dicit valere bannum quod ædi-
tur, vt infra tantum tempus veniant
ad cauendum,vel ad renouandum ſe-
curitates; alias habeantur pro reno-
uatis: quia factum ſuperioris habetur
pro facto partis, quando per partem
ſtat quo minus fiat ad late tradita per
Tiraq.de retract.§.15.gloſſ.2. num.7.
& Hercul.de caut.cap.5.num.5.ponit
formã duplicem dicti præcepti. Quod
certe in toto ſtatu Eccleſiaſtico bene
obſeruatur;cum audita per officiales,
vel Gubernatores aliqua rixa, ſtarim
fiant dicta pręcepra cum clauſula præ-
dicta,vt interim fideiuſſiones intelli-
gantur pręſtitæ,& habeantur,ac ſi ve-
re,& realiter præſtitæ fuiſſent: quia
per eorum contrauentionem pæna di-
citur commiſſa ſaltem ratione contem
ptus Iudicis. Vulpell.in d.q.81.num.2.

per

per ea, quæ tradunt Bal. in l. diem functo C. locat. & Deci. in l. cum propoſitas num. 2. in fin. C. de pact. Baiard. ad Iul. Clar. quæſt. 47. num. 21. in fin. Hercul. de caut. de non offend. cap. 21. nu. 4. vbi ſubdit, quia idem operarur fictio in caſu ficto, quod veritas in caſu vero † licet Marius Ant. Maceraten. var. reſolut. lib. 3. reſolut. 31. num. 3. verſ. & dum Fiſcus, & n. 5. ſequen. teneat contrarium, inquiens per Iudicem fieri non poſſe, quod ex tali præcepto contrauenientes teneatur ad pænam, cum non poſſit induci, neq. fieri, niſi partibus conſentientibus ipſa promiſſio de non offendendo ad inuicem, vbi conſenſus partiũ non interuenit, & non poteſt fingi, quod interuenerit ex ſola Iudicis diſpoſitione: quia cum contractus ſint facti l. conſilio §. fin. ff. de curator. furioſ. impoſſibile eſt quod Iudices poſſint inducere per præcepta, quod factum futurum, & nunquam factum, cenſeatur factum, & in terminis allegat Paul. de Caſtr. in conſ. 423. col. fin. nu. 4. verſ. prꝙterea vol. 1. & Hercul. de caut. cap. 21. num. 5. etiam videtur annuere quod in prꝙiudicium tertij hꝙc cautio non procedat.

24 Sed poſſet limitatio ſubſtineri, quod ſi pæna non debeatur ratione contractus ſaltim debeatur ratione contemptus Iudicis inducti per contrauentionem prꝙcepti, iuxta tradita per Vulpell. d. quꝙſt. 81. num. 2. Si vero recuſent dare dictam cautionem an ſint partes reijciendꝙ a Ciuitate; Iul. Clar. d. quꝙſt. 47. num. 3. dicit quod non, quia non erit conſultum ne ſcandala oriantur, ſed erunt dictꝙ partes carcerandꝙ, vt firmat Baiard. ad Iul. Clar. d. q. 47. n. 21. in fine, & n. 22. & ego alias dixi in prima par. de pace, & latius dicam inferius.

25 Item fuit dubitatum an cauſa promiſſionis de non offendendo dicatur ciuilis, vel criminalis; & cum ipſa pæna deberetur Fiſco applicari, videbatur dicendum cauſam eſſe criminalem gloſſ. & Doct. in l. 3. ff. de Sepulchr. violat. Iul Clar. q. 1. §. fin. num. 1. Maſcard. de probat. concluſ. 463. num. 1. concl. 772. num. 9. vol. 1. vbi de communi, Eugen. conſ. 60. n. 12. Rimin. Iun. conſ. 336. num. 1. vol. 3. In contrarium eſt veritas, vt hꝙc cautio, ſiue eius exactio inter cauſas ciuiles connumeretur, cũ omnes promiſſiones a contractu dependentes dicantur ciuiles, vt poſt Corn. & Grat. tradit Hercul. in tract. de caut. q. 1. n. 29. Baiat. in §. fin. quæſt. 1. num. 10. in addit. ad Iul. Clar. & cum hac opinione videtur tranſire Farinac. conſ. 40. num. 26. vbi concordantes allegat. Bertazzol. conſ. 280. num. 6. volum. ſecundo vbi etiam allegat Cor. & Grat. & Petr. Calefact. conſ. 86. num. 2. ſeq. tom. 2. crimin. diuerſ. vbi infert ad plura, vt dixi in prima parte de pace in q. 85. num. 16. & Herculan. in d. q.

26 1. num. 26. etiam infert. † quod in iſta materia cautionis fæminꝙ in teſtes tecipi poſſent, & in defectum ſemiplenæ probationis deferri poſſit iuramen-

27 tum † Item quod non poſſit in ea ad torturam procedi. Et idem firmat in cap. 30. num. 35. ſeqq. vbi docet quomodo Iudex ſe habere debeat iſto caſu. Item quod banna, quæ quotidie fiunt, quod ſupra quinquaginta ſcutos adhiberi poſſi: tortura in cauſis criminalibus non procederent in cautione,

28 cum non ſit cauſa criminalis † Et quod Iudex maleficiorum non poſſit de ea cognoſcere, ſed Ciuilis: qui Herculan. ſub nu. 30. dicit quod ſi inueniſſet aliquem, qui in ſpecie præfata aſſeret, audacius hoc affirmaret; ſed quia ratio ſupradicta ita ſuadet; ideo audet, & ipſe hoc affirmare, licet deinde ſubdat, quod vidit per Iudices prorumpere contra poſita per eum; & ideo reliquit ſuper hoc eſſe cogitandum. Ego autem puto poſſe dici quod ſi pæna conuentionalis totaliter eſſet applicanda parti obſeruanti, tunc procedat opinio

Her-

Hercul.quia vere,tam reſpectu princi pij,cum deſcendat a conuentione,quã reſpectu finis,quia parti obſeruanti ap plicatur, cauſa dicatur mere ciuilis. ſecus quando pęna eſſet applicanda Fiſco,& tunc ſaltem reſpectu finis cau ſę,propter quam Fiſco erit applicanda cauſa dicitur ctiminalis, & poſt alios, quos allegat firmat Rimin.Iun.conſil. 336.num.31.vol.3.Magon.deciſ. Lucen.91.num.3.& hanc diſtinctionem amplecti videtur Baiard.ad Iul. Clar. in §.fin.quæſt.47.num.47.Maſcard.de probat.concl.463.num.2.5.volum.1. vbi tenet ſiue cauſa deſcendat ex delicto, ſiue ex contractu, quando agitur ad commodum publicum cauſa dicatut criminalis, & ſucceſſiue poſſe cognoſci per Iudicem criminalem,prout vere hic in Curia ſemper obſeruatum fuit,& ſi aliquis Iudex ciuilis vellet ſe ingerere in cognitione dictæ pænę conuentionalis eſſet res noua in Curia, & non admitteretur.

Quæſt. IV.

Cautio, vel promiſſio de non offendendo in quibus differat a pace, treuga, & verbo dato alicui perſonæ nobili.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de non offendendo dicitur tertium genus inter pacem, & treugam.*

2 *Promiſſio de non offendendo magis ſimilis dicitur treugæ, quam paci.*

3 *Promiſſio de non offendendo, differt a verbo, ſeu fide de non offendendo, ſed magis conuenit, verbo, fidei, ſecuritati,& ſaluæ guardię,quam paci,& treugæ.*

4 *Promiſsio de non offendendo differt a treuga: quia ſtatutum loquens de treuga,& pace non habet locum in cautione.*

5 *Argumentum de cautione ad pacem, & ad treugam quando valeat, & è contra.*

6 *Cautio quoad conuentionem eſt ſimilis paci, quia in ea non admittitur, conuentio non debeat præſtari cautio, ſicut non admittitur, vt pax fieri non poſſit.*

7 *Cautio poteſt recipi etiam in diebus feriatis.*

8 *Statutum loquens de pace rupta non habet locum in cautione, niſi in pace, vel treuga eſſet præſtita talis cautio.*

1 PROMISSIO de non offendẽdo tertium genus dicitur a pace,& treuga; quia illa etiam partibus inuitis præſtatur, ſi Iudici videbitur, & iſtæ duę ſponte fiunt; & propterea de vno ad aliud argumentum non eſt perpetuum late Hercula. de caut.de non offend.cap.15. num.1. Vulpell.in tract.de promiſſ.q.73.num. 1.& 2.Petr.Caball.in quæſt. crim. caſ. 101.num.60.Moder.Roman.d.q.107. num.89.

2 Bene verum eſt,quod eſt magis proxima,& ſimilis treugæ,quam paci.Iul. Ferret.de re milit.tit.de ferijs nu.127. Hercul.de caut.cap.15.nu.3.Petr.Caball.d.caſ.101.num.61.

3 Item differt a verbo, vel fide data alicui de non offendendo tertium,cum iſtud verbum detur ſponte, & cautio coacte per Iudicem; ſed magis conuenit verbo, vel fidei, ſeu ſecuritati vel ſalue guardię Herculan.de caut.c.15. num.4.ſed in allegatione nouæ cauſæ ad excuſandum a pæna conuentionali omnes ampliationes, declarationes,& interpręrationes, quæ admittuntur in pace,

pac.&treug.admittuntur etiam in cautione,vt firmat Petr.Caball. in d. caſ. 101.nu.63 circa fin.verſ.& recepit.

4 Item differt a pac.& treug.quia ſtatutum de eis loquens non habet locum in cautione.Hercu.de caut.cap.15.nu.4.

5 In reliquis autem,quando agitur de eius fractione,argumentum de pace ad cautionem valet nagatiue, ſecus affirmatiue, cum facilius rumpatur pax, quam cautio:Ideo ſi in aliquo caſu dicatur pacem non eſſe ruptam,ſequitur quod multo minus erit rupta cautio, ſed rupta pace,non ſequitur in eodem caſu eſſe ruptam cautionem; ſic è contra,data fractura cautionis, dabitur etiam,&multo magis in eodem caſu fractura pacis:ſed non ſequitur cautio nō eſt rupta,ergo non eſt rupta pax,vt de communi Doctorum voto teſtatur Hercul.in tract.de caut.cap.26.n.54.& ſequitur Moder.Rom.Farinac.d. q.107. nu.402.

6 Sed quoad conuentionem,&pactum conueniunt pax, & cautio, quia non valeret pactum de cautione non petenda,vt per Hercu.c.50.n.23.prout non tenet pactum,vt non poſſit fieri pax,vt dixi in prima parte de pace.

7 Item poteſt recipi,& prẹſtari in diebus feriatis late Hercul.de caut.c.3.n. 12.ſeq.ſicut ipſa pax,& ſub.n.14.ſeq. dicit quod poteſt recipi etiam de nocte,& ibi redditur actiones.

8 Et quoad pœnam ſtatuta loquentia de pace rupta non procedunt,neq. locum habent in cautione de non offendendo.Hercul.c.15.nu.4.niſi forſan in pace,aut treuga etiam eſſet præſtita talis cautio,quia tunc non poteſt talis cautio frangi quin frangatur pax: & propterea pro fracta cautione intrat etiā pæna pacis ruptæ,aliter ſecus, vt poſt Hercul. de caut.de non offend. c. 15.nu.4.cap.31.n.19.Flam.Cart.in tract.de execut.ſent.cap.1.nu.309.& Modern.Rom.Farinac. d.quæſt.107. num. 89.

Quæſt. V.

Cautio de non offendendo quando ſit præſtanda ad inſtantiam partis, & quomodo Iudex in ea, ſe habere debeat.

SVMMARIVM.

1 *Cautio de non offendendo imploratur per Officium Iudicis ab altera parte, vt præſtetur.*

2 *Cautio de non offendendo poteſt obtineri,vt non offendatur in perſona,& in bonis.*

3 *Mandatum ſpeciale requiritur ad petendam cautionem.*

4 *Cautio de non offendendo poteſt peti etiam ab eo, qui dedit cauſam offenſionis.*

5 *Cautio poteſt peti, vt non offendatur etiam in bonis.*

6 *Cautio de non offendendo poteſt peti etiam quando dubitatur quod poſſit euenire iuſtus timor,licet adhuc non euenerit.*

7 *Iudex requiſitus ad cogendum partem ad præſtandum cautionem, teneretur in ſindicatu,& peccat ſi illam non cogat.*

8 *Pars, quæ inſtat ſibi dari cautionem debet prius præſtare dictam cautionem ſecundum communem obſeruantiam.*

9 *Cautio nulliter præſtita debet iterum præſtari.*

10 *Cautio præſtita per vnam partem Iudex conſiderare debet ſi fuerit præſtita calumnioſe; quia bene ſcit alteram partem non poſſe cauere, vel ſaltim in illa quantitate ſed illam præſtitit vt altera pars mittatur in exilium,* vel

vel detineatur carcerata.

11 *Iudex non debet ſtatim ad inſtantiam partis cogere alteram partem ad cauendum.*

12 *Forenſis quomodo cogi poſſit ad præſtandam cautionem.*

1 SI aliquis timeat offendi ab altero poteſt implorare officium Iudicis,vt compellat illum ad præſtandam cautionem de non offendendo Iaſ.in l.ſi ſuper poſſeſſione num.6. C.de tranſact.& late Ant.Gomez var.reſolut.tit.de Iniur. num. 16. Petr.a Plach.Epithom.delict.lib.1.cap. 7.num. 1.vbi concordantes allegat, & teſtatur de receptiſſima opinione. Idē teſtatur Iul.Clar.q.47.num.2. vbi dicit etiam, quod non debet relaxari a carceribus niſi præſtita cautione. Herculan.in tract.de caut. de non offend.cap.3.num.1.vbi etiam alios adducit Melchior Facin.conſ.78.nu. 15. ſeqq.tom.1.crim. Vulpel.in tract.de promiſſ.q.73.num.3.Bertazzol.conſil.
2 148.nu.1.5.6.vol.1. † qui dicit,quod poteſt obtineri ab eo,qui timet offendi in perſonam,& etiam in rebus, late Ant.Gomez.tit.de delict.cap.6. num. 16.vbi in ſpecie dicit,quod ſi ad Iudicem ſpectat purgare Prouinciam malis hominibus poſt commiſſum delictum, eadem ratione debet obuiare,ne delicta committantur Modern. Roman. Farinacc.conſil.46.num.26. in fine. Hier.de Mont.quæſt.7.ſub nu.2. Bertazzol.conſ.148.num.1.volum. 1.Iul. Clar.§.fin.q.47.nu.2. vbi de receptiſſima opinione Vulpell. de pac. q. 73. n.3.Sim.de Pret.conſ.187.n.10.Card. Tuſch.tom.6.concl.169.nu.1.

3 Sed ad petendam huiuſmodi cautionem requiritur ſpeciale mandatum vt poſt Alex.in conſ.78. col. 1. in fin. volum.5.teſtatur Baiard.ad Iul. Clar. q.47.nu.9.§.fin. Herculan. de cautio. cap.49.num. 10.licet in cap.6. ſub nu. 12. circa princ. contrarium videatur tenere.

4 Et in tantum eſt verum, vt etiam ſit præſtanda cautio de non offendendo illi, qui cauſam timoris præſtitit Rip.in rubr.de damn. infect. quęſt. 6. num.21. Iaſ.in l.ſi ſuper poſſeſſione num.6.verſ.& iſtud procedit C. de tranſact.Herculan.de caut.cap.3.num. 4.verſ.ſed pone §.fin.Nicol. Moron.in tract.de treug.& pac.quæſt.170.nu.7. Ant.Gomez tit.de delict.cap. 6. num. 6.verſic.quod notabiliter, Bertazzol. conſ.148.num.9.vol.1.&conſ.536.nu. 4.vol.2.late diſputat hunc articulum Herculan.de caut. cap. 6.num.14.qui tandem relatis fundamentis pro vtraque parte, dicit eſſe communem opinionem,vt etiam ad inſtantiam illius, qui fuit cauſa inimicitiæ teneatur pars cauere per rationes per eum ibi allegatas.

5 Ac etiam eſt pręſtanda dicta cautio,ne quis offendatur in bonis l.fin.ff. de offic. procur. Cæſar l. ſi ſeruus C. quod cum eod.Ant Gomez tit.de delict.cap. 6. num. 16.verſ.quinto facit; Bertazzol.conſil.148.num.1.volum.1. &ad quamiactutam extendatur dicam infra q.62.

6 Imo poteſt peti, quando dubitatur quod poſſit euenire iuſtus timor, licet adhuc non euenerit poſt Pariſ. conſ.99.lib.3.Herculan.de caut.c.50. num. 30.

7 Et ſi Iudex requiſitus a parte, quæ timet offendi nō cogeret eum, de quo timetur ad pręſtandam cautionem,diceretur denegare iuſtitiam, & peccat, & tenetur ad omnia damna,& Intereſſe,in Sindicatu,vt poſt Rip.reſponſ. 9. tit.de diuerſ.reſcript. tenet Herculan. in tract.de caut. cap.5.num.9.circa fi. & cap.50.ſub num.32.verſ. Quęro an officialis,& idem voluit cap.3.num.5. & ſequitur Farinacc.in quęſt.107. nu. 15.in Curia Romana quid ſit diſpoſitum per ſtatutum videatur lib. 2. cap.

29 in

29. in fin. & tale remedium imploratur a Iudice per eius Officium Doct. in l. illicitas §. ne potentiores ff. de offic. Preſid. & in l. qui bona §. ſi quis iuxta, & §. ſi quis quia, vbi Modern. ff. de damn. infect. deciſ. Tholoſ. 489. & ibi late Aufre. in addit. Claud. Bertazzol. ad partem conſil. 148. in litera A, in princip. Sed Herculan. de caut. capit. tertio num. 5. in fin. dicit quod ſi dare, vel non dare cautionem produceret ſcandalum, excuſabitur Iudex ſi coegerit, vel non coegerit.

8 Sed eſt animaduertendum, quod illa pars, quę inſtar per alteram partem caueri de non offendendo, vt prius ipſa caueat, alias altera pars non tenetur cauere per illam regulam, quod petens ſibi aliquid fieri, non prius audiatur, niſi prius ipſe impleuerit ea, quę ſunt per alium facienda, per tex. in l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt. Iaſ. in l. ſi ſuper poſſeſſione ſub num. 6. verſic. & ſi tu petis C. de tranſact. & late poſt alios, quos allegat Herculan. in tract. de cautio. capit. 1. num. 1. ſeqq. vbi ſub num. tertio reſpondet contrarijs, & ſub num. quarto teſtatur de communi obſeruantia, Cephal. conſil. 690. num. 5. ſeq. & per totum conſil. Cappell. Tholoſan. deciſ. 489. vbi adden. Cardinal. Tuſchus tom. 1. in verb. cautio concluſ. 169. num. 2. Et ſtatim quod ille, qui petit cautionem ab altero, ipſam præſtitit, alter tenetur etiam illam pręſtare, Herculan. de caution. cap. 6. num. 5. in princ. qui Herculan. ſub num. 6. declarat dũmodo ex altera parte ſubſit timor, alias non teneretur ad eãdem cautionem pręſtandam, quam declarationem prius fecit Iaſ. in d. l. ſi ſuper poſſeſſione nu. 6. verſ. niſi ex vna parte, licet ſubdat de communi conſuetudi-
9 ne in contrarium: Ac etiam ſi nulliter quis cauerit, debet iterum Iudex cogere ad legitime cauendum poſt Bal. in l. quoties ff. qui ſatiſd. cog. Herculan. de caut. cap. 50. num. 32. ſed Hercu-
10 lan. docet, vt Iudex perpendat, ſi ille petat cautionem ab altero, quem bene ſcit ob eius paupertatem non poſſe cauere, & maxime in illa ſumma, in qua ipſe, qui cauit dedit cautionem; & hoc ad effectum, vt ille pauper non inueniens talem cautionem, vel detineatur in carceribus, vel in exilium mittatur, prout vidi multoties per potentes inſtate contra pauperes ad effectum illos pauperes opprimendi: & ideo Iudex debet eſſe circumſpectus, vt recipiat cautionem a paupere iuxta illius diuitias, & qualitates; & idẽ Hercul. de caut. cap. 36. nu. 26. dicit etiam quod ſi partes diſcordent circa formã vel modum, & quantitatem debet ipſe ex officio iuxta qualitatẽ negocij vel perſonarum prouidere prout ego ſemper ad hoc ius dicendo animaruerti, etiam admittendo, vel cautionem iuratoriam, de qua dicam inferius, vel data fide alicuius perſonæ Nobilis de nõ offendendo, vt dixi ſupra in hac 2. parte §. 2.

11 Sed an ſtatim ad ſimplicem partis inſtantiam Iudex teneatur compellere alteram partem ad cauendum dicam infra in q. 7.

12 Niſi fuerit pars, a qua petitur cautio forenſis in loco; quia non tenetur ſuo inimico timenti de eo ſatiſdare, niſi diu moratus fuerit in loco, vbi eſt inimicus. Felin. in rub. de treuga, & pace. in 4. declarat. Marſil. in l. fin. num. 120. ſeq. ff. de Iurid. omn. Iudi. Cardinal. Tuſch. concluſ. 169. num. 12. tom. 1. Add. ad Iul. Clar. in quęſt. 47. in litera A, verſ. quid de inimico foren ſi, Iaſ. in l. ſi ſuper poſſeſſione num. 6. verſic. limita prædicta C. de tranſact. ſed poterit implorare officium Iudicis, quod petat ipſum defendere, & præſtet ſibi familiam, quem aſſociet. Iaſ. in d. l. ſi ſuper poſſeſſione num. 6. verſic. item qui timet, & vide late Melchior.

Aa de

de Facin.conſ.78.In 2.dub.1.vol. Zilett.diuerſ.vel reijciat ipſum forenſem a Ciuitate, vel loco petentis cautionem,ſi adeſſet iuſtus timor Iul.Clar.q. 78.ſub n.3.§.fi.ſubcõminatione grauis pęnę, vt late dicam infra in quæſt.13.

Quæſt. VI.

An Iudex nulla parte inſtante poſſit ex officio cogere illas ad cautionem præſtandam.

SVMMARIVM

1 *Iudex ex officio non poteſt compellere aliquem ad præſtandum cautionem.*

2 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct.*

3 *Quæ contraria opinio eſt a conſuetudine recepta.*

4 *Iudex poteſt etiam compellere abſolutum, vel condemnatum ad præſtandam cautionem de non offendẽdo querelantem,exploratorem,& teſtes examinatos contra eum.*

5 *Iudex poteſt compellere ad cauendum etiam ſub pæna priuationis Officij, & Iuriſdictionis.*

6 *Iudex poteſt dare in Cuſtodiam alicui potenti petentem aſſecurari,quæ cuſtodia appellatur ſalua guardia.*

7 *Salua guardia habuit originem ab initio mundi.*

8 *Salua guaria conceditur etiam generaliter,vt non offendatur a populo, vt ſi quis Iudeus,vel Turcha effectus eſſet Chriſtianus, & timeat offendi itinerando per orbem.*

9 *Saluam guardiam frangens vbi pæna non eſt determinata puniretur pæna extraordinaria.*

10 *Salua guardia ceſſat,vbi ceſſat cauſa, propter quam fuit data.*

11 *Salua guardiæ tempus quantum duret.*

12 *Salua guardia non conceditur niſi a Papa,Imperatore, & ab alijs habentibus iura Regalia.*

13 *Salua guardia de conſuetudine conceditur etiam per Epiſcopos, & per alios Iudices inferiores à Principe.*

14 *Salua guardiæ materia tractatur a Doct. ibi relatis.*

15 *Iudex cogit ad præſtandum cautionem per mulctam, per pignora, per capturam, per bannum, per carcerationem,per exilium,& alijs remedijs arbitrio Iudicis.*

16 *Iudex an poſſit cogere partes ad præſtandam cautionem per vnum fideiuſſorem tantum,vel per plures,declara, vt ibi.*

1 De iure autem Iudex ex ſuo mero officio non poteſt aliquem compellere ad pręſtandam cautionem ſecundum communem opinionem atteſtatam per Pariſ.conſ.168.n.10.lib.4.quem refert Petr.a Plach.epithom.delict.c.7.n.1.in fin.lib.1.vt etiã refert Iul.Clar.§.fi.q.47.n.3. in princ. Card.Tuſc.tom.1.concl.179.n.10.qui etiam teſtatur de communi.

2 Contrariam ſententiam,quod Iudex ex ſuo mero officio poſſit cogere partes ad cauendum ne inuicem ſe offendant ſi immineat periculum, ne partes deueniant ad arma, & ſe ad inuicem offendant bene colligitur ex l. congruit, & melius in l.illicitas §. ne potentiores ff. de offic. Præſid. Petr. a Plach. epithom delict.lib.1.c.7.nu. 1. verſ.&qui iudicandi munus habent,& n.3.latiſſime Ant.Gomez tit.de delict. cap.8.ſub n.16.verſ.3.extende,vbi firmat,quod non ſolum Iudex poteſt ſubditos hortari ad quietem,ſed etiam cogere, cum plerumq. ſtatus publicus ex priuato turbetur,&pro quiete publica poterit etiã Iudex cogere ad ſatiſdandũ,vt quis quiete viuat,&nõ offendat, ac prohibere ne vnus trãſeat ante do-

mum

mum alterius, late Claud. Bertazz. in addit. ad patrem conſ. 148. in litera A, Hercu. de caut. c. 50. nu. 10. Melchior de Facin. conſ. 78. n. 15 ſeqq inter cóſ. crim. Ziletti Vulpell. in tract. de pac. q. 73. nu. 3. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 47. nu. 17. in fin.

3 Quę opinio, eſt etiam a conſuetudine recepta, vt Iudex ex ſuo officio data aliqua cauſa iuſti timoris ne partes ſe ad inuicem offendere poſſent, poſſit illas cogere ad cautionem præſtandam etiam nemine inſtante, vt teſtatur Iul. Clar. q. 47. num. 3. verſ. ego autem plerumq. vbi etiam firmat quod iſta practica ſemper ſibi placuit omni appellatione, & exceptione remota, &de eadem conſuetudine teſtatur Cardin. Tuſch. tom. 1. concl. 199. nu. 11. & de eadem conſuetudine totius ſtatus Eccleſiaſtici teſtatur Hier. de Monte q. 7. nu. 1. & 2. &de eadem conſuetudine in toto ſtatu Eccleſiaſtico teſtatur etiam Baiard. ad Iul Clar. §. fin. q. 47. nu. 16. & ita paſſim hic in Curia obſeruatur.

4 Et Iudex poteſt ſi ſibi videbitur (aliqua iuſta cauſa exiſtente) cogere inquiſitum, vel abſolutum, vel condemnatum ad prẽſtandam cautionẽ de nõ offendendo quęrelantem, exploratorẽ, & teſtes in proceſſu examinatos, vt teſtatur Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 47. num. 17. ex ſententia Vinc. Franch. in deciſ. 359. & ita paſſim in Curia obſeruatur, & præcipue ſi eſſent proceſſati Barones, & eſſent examinati eorum vaſſalli, prout in contingentia facti ita ego obſeruari dum fui Locumtenens criminalis A. C. & de eadem obſeruantia teſtatur etiam Farinac. in q. 107. art. 2 nu. 11. in fin.

5 Imo ſi quis recuſet cauere de non offendendo poterit priuari feudo officio & iuriſdictione, & huiuſmodi, quæ ab eodem ſuperiore recognoſcuntur poſt Grammat. deciſ. 103. Hercu. de caut. c. 50. nu. 29.

6 Imo in multis locis vbi quis alteri minatur ſolet ille dari in cuſtodia aduerſario ſuo ſub pæna vitę, & hanc cuſtodiam ſaluam guardiam appellamus & ſolet concedi pręſertim quando aduerſarij ſunt potentiores, & manu prompti, prout de conſuetudine Mediolani, ac Francię atteſtatur Aufre ad deciſ. Tholoſ. 489. & Marc. dec. 125. num. 2. prout etiam refert, & atteſtatur Iul. Clar. §. fin. quæſt. 47. nu. 3. In fin. Card. Tuſch. tom. 1. concluſ. 169. num. 5. Herculan. de caut. cap. 3. num.
7 26. & ſub num. 22. † dicit talem remedium per ſaluam guardiam habuiſſe originem ab initio mundi, vbi etiam
8 dicit † quod ſolet concedi, etiam generaliter ei, qui timebat offendi in genere; quia eſſet Iudęus, vel Turcha effectus Chriſtianus, & itinerando per Orbem eleemoſinam quęreret, & dubitaret offendi a populo, vel particularibus, vt ſit ei danda in qualibet Ciuitate licentia in ſcriptis tuto deambulandi ſub aliqua pæna.

9 Et vbi non eſſet expræſſa certa pæna, puniretur Iudicis arbitrio. Menoch. de arbitr. caſ. 325. n. 3. 4. vbi dicit frangi ſecuritatem etiam per offenſionem factam vni de familia, quem ſequuntur addentes ad Iul. Clar. q. 47. §. fin. n. 3. in litera E, Herculan. de caut. cap. 3. num. 21.

10 Sed bene verum eſt, quod iſta ſalua guardia data ex aliqua cauſa, ceſſante cauſa, ceſſat eadem ſalua guardia, & perinde habetur ac ſi data non fuiſſet, licet aliquo Iudicis decreto nõ fuerit caſſa, vel abolita, vt poſt Hercu. in tract. de caut. c. 50. n. 56. firmant addentes ad Iul. Clar. §. fin. d. q. 47. in litera C.

11 Quæ ſalua guardia tanquam remediũ Prætoriũ videbatur durare per annũ Inſt. de perpetu. & temporal. act. in prin. vel ſecũdũ aliquos durat vſq. ad mortẽ cõcedentis, vel 30. annos, vt per Rebuff. in l. ab his nu. 6. C. de naucul.

lib.11.Guliel de Cun.in tract.de ſecuritate n.17.vel tempus eſt Iudicis arbitrarium Aufre.in addit.Cappell.Tholoſ.deciſ.489.cuius opinionẽ amplecti tur Neuizzan.cõſ.83.n.14.Menoch.de arbitrar.lib.2.caſ.141.num.fi. add.ad Iul.Clar.d.q.47.in litera E,in princ.

12 Quę ſalua guardia non conceditur niſi a ſupremo Principe, vt a Papa, ab Imperatore,a Regibus, & ab alijs habentibus iura Imperialia Iacob. Bonan.in Panagyrico Franch.chart.4.verſic. ex ſe ſe Caſſan. in Catalag. glor. mund. par.5.num.191.vbi dicit quod ſoli Iudices Principum de ea cognoſcunt, vt refert Neuizza.conſ.83.nu.

13 5. vbi ſubdit niſi tamen adeſſet conſuetudo in contrarium,vt etiam alij inferiores poſſint ſubditis ſuis ſaluam guardiam concedere, & ibi conſuluit per Præſidem Prouincię,vel per Gubernatores Delphinatus, & per Epiſcopos eadem ſalua guardia concedi poſſit, & vtinam in ſtatu Eccleſiaſtico huiuſmodi remedium ſeruaretur.

14 De qua materia ſalueę guardiæ ſcripſerunt Manſuer.in ſua pract. in rubr. de poſſeſſor.Io.Fab.in l. denunciamus C. de his, qui ad Eccleſ. confug. Rebuff. in l. ab his C. de nauicul. lib. 11. Neuizzan. conſil. 83. per tot. Oſaſc. plene in deciſ. 88. Guid. Pap. deciſ. 518.Feral. in tractat. de priuil. Regn. Franc.priuil. 16.Caſſan. ſuper conſuetud.Burgund.in rub.des Iuſtices verſ. aduerte tamen numero 46.& in Catalog.glor.Mund.in 1. par. num. 118. & num. 195.Menoch.de arbitr.caſ.338. per totum,lib.2.Hercula.de caut.c. 3. num.20.

15 Et poſſunt partes cogi per Iudicem ad præſtandam cautionem, per mulctam,captionem pignorum,per capturam,per bannum,ſeu exilium, per carcerationem, alijſq. pænis arbitrio Iudicis,iuxta facti,& perſonarum qualitatem irrogandis, latiſſime Hercul. de caut.cap.5.per totum,cap.42.nu. 28. & c.44.nu.1.& c.50.n.29.Iul. Clar.d. q.47.n.3.Melchior.Facin. conſ.68.nu. 24.ſeqq.conſ.crim.diuerſ. Ziletti, & And.Gail.de pac.publ.lib.1.c.3.nu.7.

16 Sed bene verum eſt quod Iudex non poterit cogere partes, vt per vnum fideiuſſorem tantum cautio pręſtetur; ſi velint eam pręſtare per plures fideiuſſores, cum quod in vno receptum eſt, idem in pluribus verum ſit, ad late notata per Doct. in l. ſingularia ff. ſi cert. pet. Herculan. de cautio. cap. 39. num. 18. ſeqq. ſed eſt animaduertendum, quod ſi non fuerint omnes ſimul ad promittendum,ſed ſegregatim vnus pro centum, alius pro 200. non fiunt aggregationes pro conſeruatione indemnitatis principalis, vt firmat idem Herculan. d. cap. 30. num. 20. ſed in cap. 46.num.6.ſeqq. latius reaſſumit iſtum articulum, & tandem concludit,quod reſideat in arbitrio Iudicis recipere vnum fideiuſſorem, vel plures;ſed ſi omnes in ſolidum obligarentur erit ſine difficultate, quod poſſit recipere plures;& idem quando vnum idoneum pars non poſſit dare, vt plures recipiantur.

Quæſt. VII.

Iudex quando ſe mouere debeat ad cogendas partes ad iſtam cautionem præſtandam, tam ex officio,quam ad illarum inſtantiam.

SVMMARIVM.

1 *Cautio,vt præſtari debeat an pręcedere debeat timor,aut ſuſpicio.*

2 *Graue eſt vnum ex delicto alterius prægrauari*

Graue

3 Graue eſt, vt quis pro altero caueat, & multæ familiæ in Italia ex iſta cautione fuerunt deſolatæ.

4 Diuites intereſt Reipublicæ ſubditos habere.

5 Iudex non ex abrupto, ſed præcedente aliquali, & probabili iuſto timore, vel ſuſpicione cum aliquali cauſæ cognitione partes cogere debet.

6 Timor non quilibet ſufficit, ſed ille, qui ſit iuſtus, & cadat in conſtantem virum, ſecundum qualitatem perſonarum.

7 Minæ non inducunt iuſtum metum ad præſtandam cautionem, niſi minans ſit ſolitus minas exequi, & ibi ponuntur exempla.

8 Cauſæ, quæ ſufficiant ad cogendum partes ad præſtandam cautionem reſident in arbitrio Iudicis, iuxta circumſtantias, & qualitates facti, & perſonarum.

9 Cognitio aliqualis, & non plena ſufficit ad cogendum partes ad cautionem.

10 Saguntum expugnatum fuit dum Romæ conſulebatur.

11 Iuramentum cum aliquali veriſimilitudine an ſufficiat in iſta materia.

12 Cognitio ad præſtandam cautionem debet fieri parte iurata.

13 Probatio contra cauſas ſuſpicionis admittitur.

14 Metus, vel ſuſpicio in iſta materia probari poteſt coniecturis.

15 Percuſſus ignorans authorem non poteſt inſtare, vt ſibi præſtetur cautio per aliquem, quia dubitet ab eo iterum percuti.

16 Cauſæ quæ ſint ſufficientes ad præſtandam cautionem remittuntur arbitrio Iudicis.

17 Iudex poteſt ex cauſa per informationem extraiudicialem abſq; ſcriptura ſe informare de cauſa, & ſuſpicione, quando adeſt timor fugæ.

18 Iudex debet eſſe facilis ad credendum delictum fore committendum, & ad remedia opportuna adhibenda.

19 Cauſæ cognitio ſuper cauſa, & ſuſpicione, requiritur etiam quando cautio datur officio Iudicis.

20 Baiard. reprobatur, quia firmat quod in ſtatu Eccleſiaſtico nulla informatione præcedente cogantur partes ad cautionem præſtandam.

21 Citatus ad præſtandam cautionem debet audiri, ſi aliquid releuans deducatur, vt euitetur cautio.

22 Conſuetudinem allegans illam probare tenetur.

23 Iuramento petentis an probatur cauſa ad præſtandam cautionem.

24 Officialis confirmatus in officio quando poſſit cogere partes ad renouandam cautionem.

25 Prorogatio vbi ſit, idem eſt prorogatum cum ipſa prorogatione.

26 Limita, vt ibi.

27 Obligatio ſemel extincta nunquam reuiuiſcit.

28 Prorogatio in iſta materia in quibus caſibus fiat vide ibi.

29 Renouatio fideiuſſionis an conſeruet hypothecam declara, vt ibi.

30 Officialis renouatus, vel confirmatus in officio quando poſſit cogere partes ad iterum cauendum declara vt ibi.

31 Vniuerſitas an cogi poſſit ad præſtandum cautionem pro ſuis particularibus perſonis.

32 Vniuerſitas requiſita ad præſtandam cautionem pro ſuis particularibus, ſi negligat, poteſt grauari per repræſalias.

33 Iudex incompetens non cogit partes ad præſtandam cautionem, nec in eum prorogatur iuriſdictio.

34 Limita tribus modis, vt ibi.

35 Iudex nulla præcedente cognitione, ſi cogat partes ad cauendum facit iniuſtitiam, & poteſt allegari quandocunque cautionem per metum exortam fuiſſe.

36 Sed iſto caſu melius erit appellar, & recurſum habere ad ſuperiorem.

37 *Sententia requiritur ſuper danda cautione, quæ non eſt diffinitiua, ſed interloquutoria.*

38 *Statutum diſponens Prætorem ob iuſtam cauſa poſſe cogere partes ad cauendum arbitrio Iudicis remittit qualis cautio eſſe debeat.*

39 *Cautio eſt præſtanda in loco Iudicij, & non remittenda ad alium locum etiam ſub eadem iuriſdictione.*

40 *Licet aliquando in Vrbe aliud ſeruetur.*

41 *Plures Iudices in iſta materia debent omnes inſimul conuenire, nec, vnus ſine alijs aliquid determinare poteſt.*

1 EX ipſa difinitione cautionis poſita ſupra in prima queſtione reſultat, quod iuſtus, vel probabilis offenſionis timor aut ſuſpicio requiratur, vt ſit locus dictæ cautioni & late Cornel. Benincaſ. in quadam ſua Apologia ad fauorē Ciuitatis Peruſiæ edita ſub num. verſic. Quamobrem de anno 1587. vnde Doctores cenſuerunt requiri cauſæ cognitionem. Iaſ. in l. ſi ſuper poſſeſſione num. 6. C. de tranſact. Alex. conſ. 68. num. 25. vol. 5. Vulpell. in tract. de promiſſio. num. 1. & 2. late Natt. conſil. 616. num. 3. ſeqq. volum.
2 3. † cum ſit graue, vt vnus ex delicto alterius pręgrauari debeat, tex. in cap. ſi hęres 23. quæſt. 3. l. 2. §. ſi dubitetur ff. de Iudic. Herculan. de caut. cap. 3. nu. 7. ſeq. vbi etiam ſubdit, quod cautionibus non neceſſarijs non debent
3 homines prægrauari. † Et quia etiam ſit res valde oneroſa, & periculoſa, & quam plures familiæ in Italia fuerint ex dictis cautionibus deſolatę cum in tota Italia hodie ſit valde in vſu huiuſmodi modus præſtandi cautionem, vt teſtatur idem Vulpell. in d. quęſt. 74. num. 3. & ob id; licet huiuſmodi materia cautionis a principio ſit fauorabilis, & reſpectu finis ob quietem publicam, nihilominus ob exactionem, & exequutionem eiuſdem pænę conuentionalis, vaſſalli, & ſubdi-
4 ti in paupertatem reducantur, † & Reipublicæ intereſt ſubditos habere diuites. l. prima. ff. de ventr. inſpiciendo §. 1. Auth. vt ſine quoq. ſuffrag. Decian. reſponſ. 33. num. 21. lib. 1. late Cornel. Beninc. in d. ſua Apologia edita ad fauorem ciuit. Peruſiæ ſub num. 3. vbi multa ſcribit in terminis noſtris de caut. non pręſtanda ne ſubditi deprimentur, ideo nimirum ſi deinde dicatur materia odioſa, & Reipublicæ pernicioſa, vt late dixi ſupra in hac ſecun-
5 da par. in iſto §. 3. q. 2. Et ideo non ex abrupto Iudices procedere valent, ſed maturo, & circumſpecto iudicio ad dictas partes cogendas ad præſtandam cautionem, niſi pręcedat aliquis probabilis, & iuſtus timor, vel ſuſpicio cum aliquali cauſæ cognitione, late Petr. a Plach. Epithom. delict. lib. 1. cap. 7. nu. 1. in fine, & late Rip. in rubr. ff. de damn infect. num. 17. ſeqq. verſ. quarto dubitatur. Menoch. de arbitrar. caſ. 140. num. 4. in fine lib. 2. Sim. de Pret. conſ. 187. num. 20. Pariſ. conſ. 168. per totum lib. 4. Hier. de Monte quæſt. 8. num. 6. & Herculan. de caut cap. 1. nu.
6 8. ſeqq. dicit quod non quilibet timor ſufficit, ſed ille qui ſit iuſtus, & cadat in conſtantem virum, & ſic alius metus in femina, alius in maſculo, alius in potentiore, alius in inferiore requiratur Natt. conſil. 616. num. 6. volum. 3. Idem Herculan. de cautio. cap. 3. num. 6. & in c. 24. num. 23. dicit quod tam in dando quam in renouando, & prorogando ſemper debeat adhiberi iſta cauſę cognitio, & non ſufficiat allegare ſuſpicionem, niſi probetur cauſa ſuſpicionis Card. Tuſch. tom. 1. concl. 169. nu. 4.

7 Et dubitatur, an iuſta cauſa oriatur, ſi aliquis minatus fuerit alterum vt ex dictis minis poſſit minans compelli ad præſtandam dictam cautionem, & reſoluunt, minas pręfatas ſimplices

plices non ſufficere, niſi etiam conſtaret minantem eſſe ſolitum minas exequi Felin. in rubr. de treuga, & pace num. 10. verſ. prima declaratio. Pariſ. conſ. 168. num. 2. lib. 4. Iaſ. in l. ſi ſuper poſſeſſione num. 6. verſ. item qui timet C. de tranſactio. Menoch. d. caſ. 140. nu. 4. Natt. conſ. 616. nu. 4. vol. 3. & Baiard. §. fin. ad Iul. Clar. q. 47. num. 14. Hercul. de caut. cap. 1. num. 11. verſ. minæ cauſæ ſunt, & ſufficit quod probetur cauſa, ex qua metus reſultet, & plura exempla referuntur de iuſto metu per Doct. quibus Iudex compellat partes ad cautionem: quę exempla refert Herculan. de caut. cap. 1. num. 15. ſeqq. vbi Doctorum authoritatibus quodlibet exemplum comprobat; & pręſertim dicit flagella, mortem, cruciatum inducere iuſtum metum, carceremque, ac terrorem armorum, licet armis quis vſus non fuerit: & idem dicit de vultu terribili, de timore amiſſionis bonorum: Item dicit in metu reuerentiali vna cum minis, vel cum ęnormi læſio-
8 ne † Et tandem omnes concludunt quod reſideat in arbitrio Iudicis, quę cauſa inducat ad iſtum effectum iuſtum metum Felin. in rubr. de treug. & pac. nu. 10. verſ. & nota. Herculan. de caut. cap. 1. ſub num. 19. cap. 3. num. 5. in fin. & num. 10 in fine Petr. a Plach. in epithom. delict. lib. 1. cap. 7. num. 1. verſic. & primo illud Farinacc. quæſt. 107. 17. Bertazz conſ. 148. nu. 2. vol. 1. Menoch. de arbitr. caſ. 140. num. 4. & num. 9. lib. 1. Claud. Bertazzol. ad patrem conſil. 148. in litera C. volum. 1. qui dicit quod debet inſpicere circumſtantias, & qualitates perſonarum, idē firmat Natta conſ. 616. n. 7. volum. 3. Vulpell. in tract. de promiſſ. quæſt. 74.
9 num. 4. † vbi determinat requiri ſolummodo debere pręcedere aliqualem cauſę cognitionem, non autem exa-
10 ctam, ne contingat † quod dicitur de Seguntinis qui funditus debellati fuerunt, dum Romæ de auxilio ſuppedi-
11 tando conſulebatur: † Et ideo conſiſtere in Iudicis arbitrio, an petentis iuramento de minis ſibi illatis, concurrente tamen aliquali veriſimilitudine ſtandum ſit Baiard. quęſt. 47. num. 15. §. fin. Menoch. de arbitrar. caſ. 140. nu. 1. & Herculan. de caut. cap. 3. num.
12 8. ſeqq. † docet huiuſmodi cauſæ cognitionem fieri debere parte citata, quæ ſit præſens, vel abſens per contumaciam; quæ cauſę cognitio vertitur, an ſubſit iuſtus metus, de quo late ſupra dixi, & an timor ſcandali, & cauſa metus allegetur, licet ſub num. 9. dicat quod admitteretur probatio contraria contra cauſam, vel metum alle-
13 gatum, † licet non ſtandum ſit ſoli allegationi cauſæ metus, ſed requiratur aliqualis probatio, vt poſt alios, quos allegat firmat Card. Tuſc. tom. 1. con-
14 cluſ. 169. num. 4. † & poterit metus, vel alia ſuſpicio probari coniecturis, & pręſumptionibus, vt poſt Herculan. de caut. cap. 1. num. 17. Bertazzol. conſ. 148. num. 3. volum. 1. vbi ſubdit quod maior, vel minor metus requiritur ſecundum qualitatem perſonarum, & minor metus ſufficit in femina, quam in maſculo.

15 Bene: verum eſt, quod non eſt iuſta cauſa, ſi quis fuit percuſſus, & ignorat a quo, & petit cautionem a Sempronio quia ab eo iterum percuti dubitet: Item non eſt iuſta cauſa conſuetudo Curię dum ſimulat, quod aliquis petat hanc cautionem, vt firmat Hercul. in d. tract. de caut. cap. 3. num. 10. vbi
16 ſubit † Et quia non reperiuntur omnes cauſæ deciſę, vel definitę a iure, per quas quis compelli poſſit ad præſtandam dictam cautionem; & ob id eſſe arbitrio, & bonæ Religioni Iudicis relinquendum.
17 Et quia aliquando bonus Iudex prouidere conatur, ſi per citationem procederet, nunquam perueniretur ad finem, quia pars fugeret, vel latitaret:
18 ideo poterit informationem extraiudicialem

dicialem ſine examine teſtium in ſcriptis, ex relatione virorum proborum, de quibus non tenebitur dare copiam parti, deuenire ad capturam, ſi ſibi videbitur. Herculan. de caut.cap.3.num.11. nec diſſentit Iuli. Clar.§.fin.quæſt.47: ſub num. 4. verſ.
18 ego tamen pletumq. Farinacc. quęſt. 107.num.19.& Baiard.in d.quęſt. 47. num.13.dicit quod Iudices debent eſſe faciles ad credendum delictum eſſe committendum, & ad remedia opportuna adhibendum.
19 Nec eſt verum quod quando Iudex non ad inſtantiam partis, ſed ex officio procedit non requiratur iſta cauſæ cognitio, vt voluit Dyn. quem reprobat Imol.in l.2.§.1.fin.ff.ſol.matr.Felin.in rubr.de treug. & pace num. 10. verſ. prima declaratio. Pariſ.conſ.168.nu. 4. & 10. lib. 3. & Farinacc. in quæſt.
20 107. nu.18.reprobat Baiard.in quæſt. 47.num.16.§.fin.dum firmat, quod in ſtatu Eccleſiaſtico paſſim, & indiſtincte, nulla habita probatione, vel informatione de cauſa timoris, partes cogãtur ad dictã cautionẽ pręſtandã, data prius ſimili cautione per partem illam petentem, ſed quod ſit verum, vt Iudex faciat alteram partem citare ad cauendum, vel faciat ſibi pręceptum de non offendendo, & tunc non requi-
21 ratur alia cauſę cognitio; ſed ſi deinde citatus, vel præceptatus compareat audiretur, ſi aliquid releuans deducat, per quod euitet præſtare dictam cautionem, & ſic pręcederet modo iſto aliqualis cauſæ cognitio: quæ Farinacc.declaratio eſt bona, & ſeruanda in practica, prout hic in Curia ſerua-
22 tur: Et qui allegat extare ſtylum in aliquo loco, quod Iudex poſſit compellere partes ad cauendum nulla præcedente cauſę cognitione, eſt per allegantem probandus ſtylus. Pariſ.conſ.168. num.15.vol.4. & idem Farinacc. in d. quæſt.107. ſub num.20.in fin.dicit eſſe idem ſeruandum quando pars non requirit cautionem cum fideiuſſione, ſed nudam, & iuratoriam cautionem.

23 Sed fuit dubitatum an ſolo iuramento petentis cautionem ſtandum ſit, & videbatur poſſe concludi affirmatiue, cum timor, vel ſuſpicio futurę offenſæ conſiſtat in animo illius, & in dependentibus ab animo ſufficiat probatio per iuramentum Grammat. vot. 10.num.28.ſeq.Roman.conſil.389.nu. 5.vbi Mandoſ.in litera E, qui concordantes allegat, Couarr.pract.quæſt. c. 32.num.4.Hercula. de proban. negat. num. 275.ſeqq. Alciat.de præſumpt. regul.3.pręſumpt.16.num.1. Roland. conſ.11.num. 12.ſeqq.vol.3.In contrarium eſt veritas, cum fideiubere onus ſit, & ſit hæc cautio parte citata, & cauſa cognita ſaltim ſummarie pręſtanda, ideo aliquam probationem maiorem iuramento requirit; vt late proſequitur, & tuetur Herculan. de caut. cap. 6.ſub num.12.verſ. in contrarium, vbi ſubdit, niſi timens offendi nolit aſſumere onus probandi cauſas timoris; quia fieri poſſet, vt obſtreperetur, vel quia magis ignem incitaret, & ſi iſte petens cautionem eſſet bonæ conditionis, & famæ, & vir probus, vt ei credendum ſit: tunc ex officio Iudex poterit ſummarie, extraiudicialiter, & parte non citata ſe informare de allegato timore, vt late dixi ſupra.
24 Sed bene verum eſt, quod ſi fuerit officialis confirmatus in officio non poterit deinde cogere partes ad renouandam cautionem, vt inde pro ipſa renouatione lucretur Iulios duos, vel
25 tres, cum vbi ſit prorogatio idem eſt prorogatum, & prorogatio l.ſed ſi manente ff. de procur. & idem officium durare dicatur, late Felin. in cap. pręterea num.31.extra de ſponſal.Herculan.de cautio.cap.50.num. 3. & 4.vbi poſt alios per eum adductos, dicit ampliari ad iuramentum cum omnibus ſuis qualitatibus; & idem eſſet ſi cautio

tio fuit recepta pro toto præſenti officio: Quod tamen ibi Herculan. in d.
26 cap. 50. num. 5. ſeqq. tribus modis declarat. Et primo quando non per modum prorogationis; ſed per modum noui Offi ij, Officialis habuerit idem Officium: & maxime ſi fuerit dictum in ſtipulatione, vt duret vſq. vel poſt primum Officium: quod contingere poteſt, ſi Officialis ſteterit Sindicatui, & poſtmodum ſuperuenerit noua prouiſio, vt permaneat in Officio: pro qua limitatione faciũt quæ late poſuit Pet. Caball. in quęſt. crim. cap. 59. num. 10. ſeqq. qui loquitur in fideiuſſione præſtita, quod aliquis non abuteretur armis; & ob id obtinuit licentiam a Principe arma deferendi: quia ſi deinde emanauit edictum reuocatorium deferendi arma, & ille denuo obtinuerit licentiam deferendi arma, fideiuſſor non teneatur pro ſecunda delatione armorum, vel pro ſecunda licentia illi conceſſa; quia debet intelligi de prima licentia tantum per l. boues §. hoc ſermone ff. de verb. ſignif. & cauſatum perimit cauſa perempta ſua Gloſſ. in cap. ita quorumdam, in verb. ferrum de Iudic. & quia annullato actu principali, aunullatur, & fideiuſſio l. cũ principalis de reg. Iur. & quia irritata prima cauſa, ſecunda remanet ſine cauſa inefficax, Caball. d. caſ. 59. n. 14 ſeq. vbi
27 etiam ſubdit, quia obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit, l. ſtipulatio ff. de dotib. l. 1. de verbor. obligat. & fideiuſſio ſtipulationem requirat, late Blanch. de compromiſſ. in 6. quęſtione princ. in verb. prorogatio num. 17. Anchar in quæſt. familiar. lib. 1. q. 67. num. 10. ſeq.

28 Et Herculan. de caut. cap. 47. num. 20. ſeqq. tandem diſtinguit ſi fideiuſſor indiſtincte ſine temporis præfinitione cauit, & tunc duret promiſſio, ſiue principalis proroget, ſiue confirmet: ſi promiſit vſq. ad certum tempus, & ſi pro parte illius, pro quo fuit facta promiſſio fiat prorogatio cum fideiuſſione, cenſetur etiam facta prorogatio; ſi fiat prorogatio vltra prædictum tempus, fideiuſſor ſine ſuo conſenſu de nouo obligatus non remaneat, & è contra, vt ſi fuerit fideiuſſori per principalem promiſſa hipotheca, vel indemnitas pro aliquo determinato tempore, vltra illud tempus ſi fuerit renouata obligatio, non cenſetur renouata hipotheca, niſi promiſiſſet indiſtincte conſeruare indemnem abſque termini præfixione.

Secundo limitat ratione fideiuſſorũ, qui in prorogato nõ veniunt, ſed eſſent repetendi, cum ceſſet ratio identitatis ex prorogatione. Ergo debet ceſſare diſpoſitio cap. cum ceſſante de appellat. l. adijcere §. quamuis ff. de Iur. patr. faciunt quæ late poſuit Petr. Caball. caſ. 59. n 13. ſeqq.

29 Tertio etiã limita ratione hypothecę pro cõſeruatione indemnitatis, prout idem Herculan. in d. cap. 50. num. 7. ſed idem dixit in cap. 48. num. 23. & hoc declarat quando fideiuſſor promiſit ad tempus limitatum, & promiſit principalis ei hypothecam, ſeu indemnitatem; quia ſi fiat renouatio fideiuſſionis poſt dictum tempus, non dicitur renouata obligatio hypothecę ad fauorem fideiuſſoris, niſi tamen indiſtincte promiſerit conſeruare indemnem, non ſe adſtringendo ad tempus: quia hypotheca trahitur ad futura, prout etiam ſuperius dixi.

30 Et credo eſſe intelligendas iſtas limitationes quando ſumus in renouatione officij iam extincti per Sindicatum, ſecus in ſimplici prorogatione, vt ſi Pretor fuerit deputatus officialis per ſex menſes, & non dum elapſis iſtis ſex menſibus obtinuerit continuare officium ad alios ſex menſes, vt non ſit neceſſarium, quod renouentur fideiuſſores ſed primi remaneant penitus obligati; & ita paſſim in ſtatu Eccleſiaſtico obſeruatur: & ita credo quod ſint

ſint intelligendi Hercula.de caut.cap. 6.ſub num.15.verſic.quæro ſi Iudex. Nicol.Moron.de treug. & pac.quæſt. 188.num.1.5.& ſeqq.Farinacc. quæſt. 197.num.55.qui ſub num.56.dicit eſſe animaduertendum an promittatur Iudici ſub nomine dignitatis,vel ſub nomine proprio,iuxta notata in l.& quia ff.de iuriſd.omn. Iud. & ita etiam voluit Hercula.de caut.d.cap.9.num. 24. in fine,& in cap.45.num.21.ſed quando ſumus in vera renouatione,poterit Iudex cogere partes ad renouandam cautionem,ſi vigeat timor futuri ſcandali.Iul.Clar.q.47.ſub num.6.Herculan.de caut.cap.9.num.19.21.vbi dicit quod in dubio præſumitur vigere eamdem cauſam inimicitiæ, & futuri ſcandali, Farinacci. quæſtione 107. num.52.

31 Dubitatur ſi vniuerſitas poſſit cogi ad dandam cautionem pro ſuis particularibus perſonis,& Hercula.de caut. cap.50.num.33.ſequen. tenet partem negatiuam, vt non poſſit cogi: imo ſi dictam cautionem præſtiterit,ſequuta contrauentione per vnum ex particu-
32 laribus pęna non poſſit exigi; ſed bene ſi fuerit requiſita ad compellendũ ſuos particulares ad cauendum, & neglexerit,vel id facere recuſauerit, poſſint contra Vniuerſitatem, & particulares homines repreſaliæ concedi, & relaxari, de quo dicam infra in quęſtione 23.

33 Sed hæc omnia non poſſunt expleri per iudicem non competentem; imo ſi partes coactę per dictũ Iudicem incompetentem præſtiterint cautionẽ, & fori exceptionẽ declinatoriã non oppoſuerint,nõ per hoc dicerẽtur prorogaſſe iuriſdictionem in eum l. ſi fideiuſſor §. ſi quis ex his ff.ſi quis cautio;cum huiuſmodi cautio videatur habere in ſe tacitam conditionem quatenus coram illo Iudice ſit pręſtita, valeat, & non alias, vt per Cin.Bart.Bald.Alex.& in locis allegatis per Herculan. in tract. de caut.cap.47.num.1. ſeq. quem ſequitur Moder. Roman.in d.q.107.num.
34 24.Quæ opinio tribus modis limitatur per Hercula.in eodem cap.47.num. 3. ſeqq.Et primo quando ſponte fuit præſtita cautio, ſecundo quando declaratoria non eſſet talis, quę reſpiceret inhabilitatem quoad agendum,& conueniendum:& ideo forenſis,ſi non opponat,tenebitur. Tertio fallit reſpectu ipſius fideiuſſoris, qui non habet exceptionem declinatoriam, non obſtante quod principalis non prorogauerit iuriſdictionem; quia fideiuſſio hæc quod talis non offendet non eſt acceſſoria,ſed principalis propter ſe.

35 Imo ſi nulla præcedente cauſæ cognitione, ac indebite Iudex coegerit partem ad præſtandam iſtam cautionem,facit iniuſtitiam.Pariſ.conſ. 168. num. 8. ſeq. lib. 4. & tenetur parti ad intereſſe,Hercula.in tract.de caut.cap. 3.num.5.verſ.non ne Iudices,& Iudici poſſit de facto reſiſti ibi dicit Hercul. & ſub num. 8.etiam firmat quod ſemper poterit dici cautionem fuiſſe metu extortam ab ipſo Iudice; & propterea ex ea non oriri actionem ad pænę conuentionalis exactionem: ſed Farinacc.
36 in d. quęſt. 107. num. 21. dicit quod omnes caueant talem cautionem præſtare, & ſi fuerint grauati appellent; ſeu recurrant ad ſuperiores; quia alias adueniente contrauentione hęc exceptio credit quod ipſis parum prodeſ-
37 ſet,& requiritur ſententia Iudicis ſuper danda,& interpretanda hac cautione de non offendendo; quę ſententia etit non diffinitiua,ſed interloquutotia, ſiue principaliter, ſiue incidenter petatur,vt per Hercu.de caut.cap. 12.num.4. Hinc eſt quod ad voluntatem Iudicis poterit dicta cautio caſſari, etiam inuitis partibus, vt dicam infra.

38 Ex quibus omnibus reſultat etiam deciſio ad ſtatutum,per quod diſponitur Pętorem ob iuſtam cauſam poſſe

com-

compellere vnum alteri ad ſecuritatem de non offendendo præſtandam, ſi non declaretur qualis eſſe debeat iſta cautio, & ſecuritas, vt Iudicis arbitrio iuxta qualitatem perſonarum, & cauſæ declarentur, prout firmat Menoch. de arbitr. lib. 2. quæſt. 140. num. 5. & quęſt. 141. num. 5. 6. vbi dicit vigere ſimile ſtatutũ in Ciuitate Veronę lib. 3. c. 13. ſub. rub. de ſecuritate, & Ferrariæ ſub lib. 3. rub. de ſecuritate præſtanda.

39 Sed iſte, qui cogi poteſt ad cautionem præſtandam, ſi dicat hic non ſum notus, neque habeo, nec inuenio fideiuſſorem, ideo remittatis me ad locum meum, vel ad Curiam meam, quia ibi dabo talem cautionem; in criminalibus non ſolet fieri talis remiſſio etiam ſub eodem Principe, ſed eſt cogendus dare cautionem in loco Iudicij, Afflict. in ſecunda parte Conſtit. Regn. rub. 10. num. 6. Iul. Clar. quæſt. 46. num. 13. §. fin. Herculan. de caut. cap. 50. num. 52. vbi videtur, inter cauſam ciuilem, & criminalem facere

40 differentiam † vt in criminalibus non fiat remiſſio; ſed hic in Curia ſub eodem Pontifice ſolet quandoq. admitti cautio pręſtita in partibus approbata per procuratorem Fiſcalem illius loci, ſi ſubſit iuriſdictioni ſummi Pontificis Farinacci. quæſtione. 33. num. 41. ſeq.

41 Si vero cautio ſit pręſtanda coram pluribus iudicibus debent omnes iudices conuenire in qualitate, modo, forma, & quantitate cautionis, nec vnus ſine alijs poteſt aliquid determinare, late Herculan. de caut. c. 43. nu. 9. ſeqq.

Quæſt. VIII.

Vxor an poſſit habere cautionem a ſuo marito de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Vxor propter ſæuitias viri poteſt ab eo obtinere cautionem idoneam de non offendendo.*

2 *Vxor obtinet dictam cautionem a viro etiam ſi culpa ſua cauſam dederit timoris, quia aufugerit a viro, vel adulterium commiſerit.*

3 *Maritus non ex omni cauſa poteſt adſtringi ad cautionem de non offendendo vxorem, cum ei liceat malos mores vxoris corrigere, ne tranſeat in conſuetudinem.*

4 *Cauſæ iuſtæ erunt ſæuitiæ viri, eius conſuetudo verbandi, vel ſi ſit Zelotipus, flagellet, ac male tractet eã, in corpore deliquerit, ſi ſteterit cũ Amaſio, ſi orta ſit inter eos inimicitia capitalis.*

5 *Secus ſi fuerit verberata ſemel in tribus, vel quatuor, ſeu decem annis.*

6 *Iudex arbitrabitur quæ cauſa iuſta dicatur, vt maritus cogatur ad præſtandam cautionem, habita relatione a vicinis, iuxta perſonarum qualitatem, & cauſas ſuſpicionis.*

7 *Vxor quando timet offendi a marito ex iuſta cauſa non debet reſtitui viro etiam ſub cautione.*

8 *Sed debet deueniri ad ſeparationẽ thori.*

9 *Thori ſeparatio per quam cauſam fieri debeat, & quomodo cauſa ſit probanda, & an teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores.*

VXOR

1 VXOR propter ſeuirias viri poteſt obtinere a Iudice,vt eius maritus præſtet ſibi idoneam cautionem,& ſecuritatem Ant. Gomez.tit.de delict. cap. 6. num. 16. verſic.octauo facit textus,Natt.conſil. 116.num.1.volum.3. latiſſime conſuluit Bertazzol.conſ.148.per totum volum. 1.Baiard.ad Iul. Clar. quęſt. 47.num. 12.Herculan.de caut.cap.50.num.31.
2 & procedit etiam ſi mulier culpa ſua timeat offendi a viro, vt quia commiſerit adulterium , vel receſſerit a viro, vt ei non ſit reſtituenda ſine cautione, ſi de mariti ſęuitia timeatur,Herculan. de caut.cap.3.num.2. & poſt Abb. in cap.ex tranſmiſſa de reſtit.ſpoliat.late Riminal.Iun.conſ.174. per totum volumine ſecundo, vbi plene tradit quādo ſit reſtituenda marito cum fideiuſſione,vel deueniri debeat ad thori ſeparationem.
3 Sed non ex omni cauſa maritus eſſet adſtringendus ad dictam cautionem præſtandam ; cum ipſa vxor ſub timore,& reuerētia viri permanere debeat, & poſſit vir malos mores vxoris corrigere dietim, ne tranſeant in conſuetudinem,vt per Bald.conſil. 176.num.3. volum.1.&allegat illud:principijs obſta , ſero medicina paratur , & ideo
4 Bald.in d.conſ.176.per totum † docet quod iuſta cauſa erit ſæuitia viri , & eius conſuetudo verberandi,vel ſi maritus ſit Zelotipus, & vane ſuſpicetur, & vxorem flagellet,ac male illam tractet,vel ſi in corpore ſuo deliquerit , vel ſtetetit cum Amaſio Herculan. de caut.cap.3.num.3.vel inter eos fuerit orta cauſa per quam naſcatur inimici-
5 tia capitalis;ſecus ſi fuerit verberata ſemel in decem annis,vel in tribus,vel quatuor annis , vt etiam dicit Rimin. Iun.in d.conſ.174.num.28.& late Bertazzol.conſ. 228. num. 14.volum.1.&
6 tandem habita relatione a vicinis Iudex arbitrabitur iuxta perſonarum qualitatem,an ſit iuſta cauſa ſuſpicionis , & ſi maritus debeat adſtringi ad cautionem præfatam , vt per Bal.in d.conſ.176.num.2.ſeq.Triuiſ.in d.deciſ.45.num.17.lib.1.Bertaz.conſ.228. n.17.vol.1.

7 Imo quando mulier timet offendi a mariro ex iuſta cauſa , & ob eius ſęuitiam,non eſt viro reſtituenda,etiam cum cautione;cum mulier non debeat fidere ſe ipſam fragilitati vnius cautionis , vt conſuluit Guid. Panciarol. conſ.82.per totum,Cephal.conſ. 384. num.65.ſeq. Menochi. de arbitr. caſ. 139.num.5.lib. 2. Gerard. ſingul. 65. Item nota. Herculan.d.caut. capit.3. num.4.Claud. Bertazzol. in addit. ad patrem conſ. 148.in litera B,vbi refert quod Burſatt.in conſ.207.num.26.volum.1.licet contrarium ſentiat, tamen euenit in caſu,Burſatt. quia nulla viri ſęuitia , aut conficta probabatur : Et ideo fuit ſufficiens cautio pro ſecurita-
8 te vxoris. Et in tantum mulier non debet confidere fragilitati cautionis vitam ſuam ob ſæuitias mariti,vt poſſit petere thori ſeparationem cap.literas in fin. de reſt. ſpoliat. vbi Abb. & cæteri communiter Doctores , vt de communi teſtatur Anton. Gomez. tit. de delict.cap.6.ſub num.16.verſ.octauo facit.Pariſ. conſil. 54. num. 7. 9.& 12.vol.4.Riminal.Iun.conſ.174. num. 13.Mant.conſil.64.num.19.volum. 2. Thomas Triuiſan. Venet. deciſ. 45. num.4.ſeqq.& deciſ.61.num.8.lib. 2. ſed vide latiſſime Rim.Iun. conſ. 174. per totum vol.2.in iſta materia ſepatationis Thori.
9 Sed dum agitur de Thori , ſeparatione,quę magna cauſa dicitur, debet probari legitimę,& ſufficienter ſęuitiæ per teſtes omni exceptione maiores,vt poſt Bald.Ant.de Butr.Alex. & Pariſ. firmat Natta in d. conſ. 616. num. 1. volum.3.in locis per eum relatis : imo in eodem conſil.ſub num.8.ſeqq.dicit quod in leuibus cauſis, & ſi maritus fuerit

fuerit homo diſcretus, bonę cõditionis & honæſtę vitę ſufficeret ſola cautio iuratoria, & erit arbitrariũ Iudicis quando vxor poſſit habere cautionem a viro de non offendendo. Card. Tuſc. tom. 1. concl. 171. nu. 3. vbi ſe remittit ad ea, quæ late dixit in concl. 402. quando maritus teneatur cauere de non offendendo vxorem; latiſſime Bertazz. conſ. 218. per totum vol. 1. vbi etiam add. & ibi ponunt cauſas per quas deuenia tur ad Thori ſeparationem.

Quæſt. IX.

Cautio de non offendendo an ſit præſtanda inter patrem, & filium & inter fratres, & inter alios, quibus reuerentia debetur.

SVMMARIVM.

1 *Cautio eſt præſtanda de non offendendo inter patrem, & filium naturalem.*

2 *Cautio eſt præſtanda inter patrem, & filios legitimos, & naturales.*

3 *Spoletini habent manus promotas ad offendẽdum, & iniurias vendicandum.*

4 *Cautio de non offendendo datur etiam inter fratres.*

5 *Cautio datur etiam inter Dominum, & ſubditum, & inter illos, inter quos debetur reuerentia.*

1 REmedium huiuſmodi cautionis de non offendendo eſt adeo a iure, & a conſuetudine admiſsũ, vt adhibeatur etiam inter patrem, & filium naturalem: adeo ꝙ ſi filius naturalis pręſtet fideiuſſionem de non offendendo, pater ipſe etiam teneatur reciprocam præſtare cautionẽ, filio inſtante, vt deciſum fuit per Conſiliũ Neapolitanum, teſte Vinc. Franc. deciſ. 418. vol. 2. quem ſequitur Baiard. in §. 2 fin. q. 47. nu. 23. in add. ad Iul. Clar. † & ibi etiam refert, quod pluries, tam ex offi. io, quam ad inſtantiam partium pręſtitę cautiones inter patres, & filios non ſolum naturales, ſed etiam legitimos, & naturales, & maxime eſſe ob-
3 ſeruandum dicit † ſi populi alicuius loci, prout ſunt Spoletini haberent manus nimium promptas ad ſe offenden-
4 dum, & iniurias vendicandum † & etiam huiuſmodi remedium non eſt ſuperflum inter fratrem minorem, & maiorem; vt teſtantur addentes ad Iul. Clar. in d. q. 47. in litera A, verſ. ſcias etiam.

5 Ac etiam exigi, & peti poteſt a ſubdito, vel ab alijs debentibus Domino, vel alteri obedientiam, & reuerentiam ſubſiſtente iuſto timore Alexand. in l. qui bona §. ſi quis iuſta ff. de damn. infect. Hercul. in tract. de caut. c. 12 n. 3. reprobato Paul. de Caſtr. in d. l. qui bona §. qui damni, tenente contrarium, cũ ipſe ibi aſſereret, quod videbatur dicta cautio peti gratia honorandę libertatis, iuxta notata per l. 1. §. quæ honorandæ ff. qu. rer. act. non datur.

Quæſt. X.

Cautio de nõ offendendo an ſit pręſtanda non ſolum pro ſe, ſed pro ſuis conſanguineis, affinibus, amicis, adhærentibus, & ſimilibus

SVMMARIVM.

1 *Cautionem de non offendendo quis non tenetur præſtare pro ſuis attinentibus, amicis, & adhærentibus, ſe-*

Bb cun-

cundum vnam opinionem.

2 *Maxime pro illis, pro quibus quis prohibere non poteſt ne delinquant.*

3 *Factum alienum quis promittere non poteſt.*

4 *Contrariam opinionem, vt quis pro amicis, affinibus, adhęrētibus, & ſimilibus cauere debeat tenent ibi Doctores.*

5 *Quæ contraria opinio procedit etiam, vt quis caueat pro tutoribus, curatoribus, pupillis ſuis, ſpurijs, conſortibus, Clericis, Religioſis, hæredibus etiam futuris, forenſibus, & tam pro maſculis, quā feminis, & tam pro maioribus, quam minoribus, & tam pro illis, qui ſunt fortioris naturæ, quam imbecillioris.*

6 *Et procedit etiam, vt pro iſtis cautio peti poſſit etiam ſine illorum mandato; ſed ex proprio intereſſe petentis.*

7 *Cautio pro iſtis perſonis datur, quando timetur offenſio ab illis ex eadem cauſa, ſecus ſi ex propria cauſa; quia tunc amicus met vel conſanguineus per ſe ipſum cauere debet.*

8 *Cautio in caſu, pro quo præſtari debet pro iſtis perſonis tam actiue, quam paſſiue non compræhendit amicos amicorum, & conſanguineos conſanguineorum.*

9 *Cautio pro attinentibus vſq. ad quem gradum intelligatur.*

10 *Cautio etiam præſtari debet pro illis de domo, vel Caſata, quamuis non ſint in gradu conſanguinitatis.*

11 *Conſanguinei, vel affines ignoti non veniunt in cautione de non offendendo, neq. futuri attinentes.*

12 *Niſi verba promiſſionis eſſent prægnantia, & concepta, vt ad incognitos, & futuros trahantur.*

13 *Cautio in aliquibus locis, prout in ſtatu Eccleſiaſtico non præſtatur pro omnibus conſanguineis, & affinibus, ſed tantum vſq. in tertium gradum ſecundum ius Canonicum computandum.*

14 *In Vrbe Romana præſtatur tantummodo pro ipſis principalibus conrixatibus & non pro alijs.*

15 *Iudex cogere paries non poteſt ad præſtādam cautionē vltra conſuetudinē loci.*

16 *Cautio de non offendendo pro agnatis, & cognatis non compræhendit illas perſonas, quæ ſunt principium affinitatis, vel conſanguinitatis, prout eſt vxor, mater, & pater, & filius.*

17 *Arbitrio iudicis relinquitur an iſtæ perſonæ veniant in cautione de non offendendo.*

18 *Quis cogi non poteſt ad cauendum pro attinētibus, & familiaribus inimicis.*

19 *Neq. cogitur cauere pro illis, qui deſierunt eſſe attinentes, familiares, adhærentes, & ſequaces.*

20 *Diſpoſitio quælibet ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus.*

21 *Proteſtans in actu cautionis nolle habere aliquem fratrem, vel coniunctum pro coniuncto, vel fratre non debet audiri ſed ne compræhendantur in cautione audiendus eſt.*

22 *Conſanguineus, vel affinis non cogitur ad præſtandam cautionem pro conrixantibus, ſed ipſi conrixantes ſunt cogendi, & nu. 24.*

23 *Conſanguinei, & attinentes remotiores in gradu poſſunt ſe tueri ne non cogantur præſtare cautionem, quia adſunt proximiores.*

25 *Si vnus conſanguineus, vel affinis cauit pro alijs, non ſunt adſtringendi alij conſanguinei ad cauendum; ſed vnus ſufficit quod caueat pro omnibus.*

26 *Cauere quis non cogitur pro attinente rixoſo, & nihil in bonis habente.*

27 *Contrariam opinionem tenent ibi Doctores.*

28 *Cautio de non offendendo conſanguineos & affines vſq. ad quem gradum extendi debeat diſtingue, vt ibi.*

29 *Cautio de non offendendo conſaguineos, vel affines cum clauſula excepta ſeu muliere, non compræhendit perſonas, quæ alias de iure compræhendi non debent, prout ſunt minores.*

Ex-

Digitized by Google

30 *Exceptio in pænalibus,& odioſis non firmat regulam in contrarium.*

31 *Conſanguinei, & alij, pro quibus promiſſum fuit non offendere, ſi ratificauerint, & contrauenerint tenentur releuare indemnem promittentem; ſecus ſi non ratificauerint; quia punirentur tantum pæna extraordinaria.*

1 DVAE ſunt opiniones in hac quæſt. & prima negatiua,cum æquum non ſit, vt alius pro alio teneatur vt nec filius pro patre, & contra,vt in rubr. & toto tit. C. ne fil. pro patr. Et quia qui promittit non offendere pro conſanguineis ſuis videtur promittere factum alienum, cuius promiſſio regulariter non valet l.ſi ſtipulatio iſta §.1.de verb.obligat.Pariſ. conſ.110.nu.19.lib.1.& conſ.116. nu. 14.lib.2. Herculan. de caut. capit. 8.
2 num.1.& num.3.verſ.2.declara† & maxime pro illis,pro quibus quis prohibere non poteſt,ne delinquant, & pro ſibi non ſubditis Rip. in rubr. ff.de damn. infect. num. 16.verſic. ego crederem Salicet.in l.denunciamus num. 2. C. de his, qui ad Eccleſ. confug. Laderch.Imolen.conſil. 202. num. 2. ſeqq.vbi firmat conſtantiſſimam eſſe omnium ſententientiam,vt nemo teneatur cauere pro altero, niſi ei ſubiectus ſit Cephal. conſil. 587. num. 37. ſeq. lib.4.late Vulpell.in tract. de promiſſ. quæſt. 83. num. 2. verſic. ſed circumſcripto ſtylo, & ibi reſpondet contrarijs, & animaduertit, vt etiam aliquo ſtylo in contrarium exiſtente Iudices mitius agant cum iſtis promittentibus pro alijs ſibi non ſubditis, quam cum alijs: & pro iſta opinione faciunt ea, quæ late in terminis ponit Hier. de Mont. quæſtione 8. num. 7. cum plurib. ſeqq. & per ea, quę late ſcribit
3 Hercu.de caut.cap.33.nu.17.ſeqq.† Et præcipue per illam regulam; quia nemo poteſt promittere factum alienum.

4 Altera fuit opinio,vt etiam quis teneatur cauere pro conſanguineis,amicis,affinibus,adhærentibus,ſequacibus & ſimilibus.Bar.in l.illicitas §. ne potentiores nu.5.verſ.ſed num quid ff.de offic.Præſid.vbi loquitur de familiaribus, ac complicibus,Felin. in rubr. de treug.& pac.nu.10.in fin.& nu. ſeq.in 5.declarat. vbi loquitur de complicibus,&adhęrent. Doct.adducti per Vulpell.in tract.de promiſſ.quæſt.83.n.1. Hercul.de caut.cap.7.nu.1.& cap.8.n. 1.verſ.contra tamen,vbi loquitur de conſanguineis,complicibus, & ſequacibus Nicol.Moron.in tract. de treug. & pac. q.130.num.8 qui loquitur de complicibus,& adhærentibus. Rip. in rubr.ff.de damn infect.num.11.ſeq.vbi diſputat iſtum articulum ad partes,ſed ſequitur opinionem Bart. in d. §. potentiores.Baiard.§.fin quęſt. 47. num. 11.qui loquitur pro familia, & adhærentibus. Et latiſſime idem Herculan.
5 in d.tract.de caut.cap.7.num.1.ſeqq.† vbi loquitur de conſanguineis,attinentibus,familia ſua,cognatis, tutoribus, curatoribus,pupillis ſuis,baſtardis,ſpurijs,amicis cōplicibus,ſequacibus,proximis,conſortibus,Clericis,Religioſis, hæredibus etiam futuris, forenſibus, coniunctis,domeſticis, adhærentibus, vel quoquomodo legitime ad petentem ſpectantibus, tam maſculis,quam feminis,& tam pro maioribus,quam minoribus, & tam fortioris naturæ, quā imbecillioris, vbi reddit rationē, & in c.8.n.9.verſ.non ignoro,vbi reddit rationem quare comprehendantur etiam minores,ſenes,& alij imbecillioris naturę Hier.de Mont.quæſtione 8. num. 32. ſeqq. loquitur etiam de familiaribus complicibus, & adhęrentibus.

6 Quę opinio eſt vera, vt quis admittatur ad petendam cautionem pro ſuis, affinibus, conſanguineis, & ad-

hærentibus etiã ſine eorũ mãdato Hercul.de caut.c.8.n.7.quia videtur ratio ne proprij petentis intereſſe dictam cautionem exigi,& n.5. ſeq. declarat, qui ſint cõplices,fautores,ſocij, & adhærentes,& poteſt coniunctus pro alio coniuncto petere cautionẽ per Nunciũ vel procuratorem,vt declarat Hercul. de caut.d.c.8.nu.7.in fi.poſt Tiraq.de retract.§.26.gloſſ.1.num. 40.

7 Et tenendo hanc vltimam opinionem affirmatiuam,illam primo intellige, & declara, vt ſit vera quando quis petit cautionem pro ſuis amicis, & alijs, de quibus ſupra ne offendantur ex eadem cauſa,propter quã,ipſe dubitat, ſecus ſi ex alia cauſa propria ipſorum adhærentium; quia tunc debet amicus, & adhęrens ex ſe ipſo,&ex propria cauſa cautionẽ petere,vt poſt Rip.in d.rubr. ff.de damn.infect.num. 11.ſeqq.firmat Farinacc.in q.107.nu.25.verſ.quando petens.

8 Secundo intellige,&declara,quod in omni caſu,in quo quis tenetur cauere de non offendendo pro conſanguineis, amicis, & alijs, tam actiue, quam paſſiue, non veniant amici amicorum, ſeu conſanguinei conſanguineorum per illam regulam, quod ſocius

9 mei ſocij,ſocius meus non eſt†ſed tantum pro conſanguineis, & affinibus vſque ad decimum gradum, vel potius

10 pro illis,qui poſſent ſuccedere†niſi adſint aliqui de eadem domo, vel Caſata, qui licet non ſint in gradu conſanguinitatis, iuſte tamen timere poſſunt offendi ex eadem cauſa, ex late traditis per Herculan. in tract. de caut. d.capit.7.num.4.prope fin. & num. 7. verſic.dubitari tamen poteſt,& nu. 8. & cap.8.Farinacc. d. quæſtione. 107. num.27.

11 Tertio limita, vt non veniant conſanguinei, vel affines ignoti in dicta promiſſione de non offendendo Herculan. de caut. capit. 8. num. tertio verſic. quarto declara, vbi ſubdit

12 nunquam comprçhendi futuros†dummodo verba promiſſionis non fuerint prçgnantia, & ita concepta eſſent, vt ad incognitos, incogitatos, & futuros promiſſio trahatur, & tandem concludit eſſe totum reſeruandum ad officium Iudicis, cum plura ſint negocia, quam vocabula, quod futuri affines, & ignoti qui diu fuerunt abſentes non compræhendantur in cautione Idẽ Hercu.de caut.c.36.n.6.Tiraq.de retract.§.1.gloſ.q.num.81. vbi alios allegat.

13 Quarto limita de conſuetudine in aliquibus locis,prout eſt in ſtatu Eccleſiaſtico,vt quis non caueat pro amicis adhęrẽtibus,&ſequacibus nec pro omnibus conſanguineis,affinibus,ſed tantum pro ſe,ſuiſq.affinibus,&conſanguineis vſq.in tertium gradum ſecundum ius Canonicum computandum, vt Piceni,& Vmbriæ ſeruari teſtatur Vulp. in tract.de promiſſ.q.83.num. 2.& de toto ſtatu Eccleſiaſtico teſtatur Farinacc.in d.q.107.nu.29.vbi ſub nu.30. ſubdit,quod ſi adeſſent aliqui amici rixantium, vel etiam conſanguinei in remotiori gradu,qui ne ab aduerſa parte offendantur iuſte timeatur,poterunt illi exprimi in eadem cautione: prout ego etiam in Vrbe multoties obſeruari

14 vidi ad inſtantiam partium† Et in Vrbe regulariter tantummodo præſtãtur fideiuſſores pro ipſis principalibus con rixantibus,&non pro alijs,nec cum illa clauſula vſq.in tertium gradum, ſecundum formam Iuris Canonici,prout obſeruatur in toto ſtatu Eccleſiaſtico

15 & ſi Iudex vellet immutare dictam conſuetudinem; quia vellet, vt caueretur pro illo, vel illo, non poterit cogere partes ad dictam cautionem vltra conſuetudinem loci. Herculan. de caut. capit. 50. num. 61.ſequen.

16 Quinto limita in promiſſione de non offendendo agnatos, vel cognatos quod non veniant illæ perſonę, quæ ſunt

ſunt principium affinitatis, vel conſanguiniaitatis, vt in vxore, quæ eſt principium affinitatis, in matre, quæ non eſt agnata, neq. cognata, & in patre, & filio, qui non dicuntur agnati, vel cognati, ſed deſcendentes, & aſcendentes, vt tradit Hercula. de caut. cap. 50. num. 63. vbi tamen ſubdit, quod hoc reputat Iudicis arbitrarium & in cap 20. num. 13. & Farinac. quæſt. 107. num. 349. ſeqq. de quo late dicam infra in materia fractæ cautionis, quæſt.
17 44. ſed ego teneo, vt iſtæ perſonæ in dicta cautione comprahendantur ex indemnitate rationis, cum ſit veriſimilie, quod partes magis voluerint prouidere, ne iſtę perſonę offendantur, quam aliæ, in quibus viget minor affectio.
18 Sexto limita, quando affines, & conſanguinei eſſent inimici illius, qui ad cauendum cogitur, cum bona fides non patiatur, vt quis de facto inimicorum ſuorum promittere teneatur Herculan. de caut. in d. cap. 8. num. 2. & 3. qui adducit tex. in l. ſi merces §. culpæ ff. locat. & Bar. in l. illicicas § ne potentiores num. 5. ff. de offic. Præſid. Laderch. Imolen. conſ. 208. ſub num. 3. qui loquitur, vt quis non teneatur cauere pro ſuis familiaribus inimicis, neque etiam pro coniunctis, vel affinibus qui deſierunt eſſe coniuncti, ſeu affines, vel qui non reputantur coniuncti, ſeu affines Farinacc. d. quæſtione. 107. nu. 31. in fin. & ante eum tenuit Herculan. in d. tract. de cSut. cap. 8. num. 3. verſic. tertio declaratur, & verſiculo
20 quarto declaratur, cum quælibet diſpoſitio ſemper intelligatur rebus ſic ſtantibus, & ſi res perſeueret in eodem ſtatu l. fin. ff. qui ſatiſd. cog. Magon. deciſ. 100. num. 4. Hier. de Mont. queſtione. 7. num. 19. cum alijs cumulatis per Petr. Caball. in quęſtione criminal. caſ. 101. num. 50. Hort. Vernat. in d. reſponſ. Ciuitatis Peruſiæ. nu. 66. ſeq.

21 Sed ſi principalis dixerit, ac proteſtatus fuerit ſe nolle habere in actu promiſſionis talem fratrem, vel conſanguinem pro ſuo fratre, vel conſanguineo; talis proteſtatio nihil operatur, cum iura ſanguinis dirimi non poſſint l. Iura ſanguinis ff. de reg. Iur. ſed ſi dicat quod in ipſius odium eſſet ille frater, vel coniunctus fracturus cautionem, & inſtet declarari pro eo non teneri, debet audiri, neq. cogi ad præſtandam cautionem, cum ſit fraudibus occurrendum l. in fundo ff. de rei vend. & Hercul. de caut. c. 14. nu. 6.
22 Septimo limita, & intellige, quod ſequuta offenſione inter aliquos, ſi timeatur, quod iterum offendantur, non poteſt promixior, qui non deliquit adſtringi ad cautionem pręſtandam pro omnibus alijs conſanguineis, ſi in eo ceſſet timor; ſed eſt adſtringendus principalis, qui habuit rixam, vel fuit offenſus, vel offendit, vt per Hercu. in tract.
23 de caut. cap. 49. num. 7. verſic. Quæro aliquis, & nu. 8. vbi ſubdit, quod idem erit ſi plures conſanguinei cogerentur ad cauendum, vt poſſint excipere, quod debeant adſtringi conſanguinei proximiores, cum iſti debeant ſubſtinere huiuſmodi incommodum, cum plura alia commoda ſucceſſionis ſperare poſſint, & quia in proximioribus conſanguineis magis vigeat timor, vt dicam infra quæſt. 59.
24 Et quod alij conſanguinei cauſam rixæ non prębentes, neq. in rixa exiſtentes non cogantur ad cauendum pro principali; ſed ſatis ſit, quod pro ſe ipſo pręſtet cautionem Herculan in d. tract. de caut. cap. 8. num. 4. ſeqq. Laderch. Imolen. conſ. 208. per totum, vbi late comprobat hanc opinionem, licet Farinacc. d. quæſt. 107. num. 34. dicat vidiſſe aliter obſeruari, Principe tamen conſulto, propter publicam Ciuitatis quitem.
25 Et ſi vnus cauit pro omnibus, non erunt adſtringendi alij conſanguinei

& ita paſſim obſeruatur, vt non omnes conſanguinei, & affines compræhenſi in fideiuſſione teneantur cauere, ſed ſufficit quod vnus caueat pro omnibus prout etiam atteſtatur Hercul.d.capit. 49. num.8.

26 Octauo, limita, & intellige, vt quis non teneatur cauere pro conſanguineis, & affinibus rixoſis, & nihil habentibus in bonis, a quibus promittens indemnis releuari non poſſit; cum non ſit ponendus quis in aperto diſcrimine, vt tradit Herculan. de caut. quæſt. 49. num. 11. quem refert Farinacc. d. q. 107. num. 32. vbi tamen dicit, quod vix hoc in practica obtineretur, niſi conſanguineus eſſet bannitus: Sed imo eo magis
27 quis eſt cogendus ad cauendum pro conſanguineo, vel affine rixoſo, & nihil poſſidente, cum de eo magis poſſit timeri, & remedium cautionis ſit repertum ad publicam vtilitatẽ, & ne quies publica diſcordia priuatorum turbetur, & fauor publicus ſit omnino priuato commodo præferendus ad late tradita in terminis noſtris de cautione per Hier. de Mont. q.8. nu.40. ſeqq. Sed ſi quis promiſit pro cõſanguineis, & vnus ex propria inimicitia offendat non rũpitur cautio Herculan. de caut. cap. 28. num.7. & in dubio præſumitur offendiſſe en propria cauſa Marc. Ant. Maceratenſ. variar. reſolut. lib 3. reſolut. 31. nu.7. & an compræhendatur in ea banniti conſanguinei, & affines dicam late infra q.56.

28 Et data cautione de non offendendo conſanguineos vſq. ad quem gradum intelligi debeat videtur diſtinguendum: aut ſumus in termino dandi cautionem, & tunc interprætatur vſque ad decimum gradum, vel in infinitum, vt ſcandalis obuietur: aut agitur de iam data cautione, & de termino fractæ cautionis, & tunc ſi data fuerit tantummodo de non offendendis conſanguineis interpretari debet, aut vſq. ad decimum gradum, aut vltra quartũ gradum, ſecũdũ aliã opinionẽ: Si vero fuerit data pro cõſanguineis proximioribus, vel pro agnatis, tũc intelligitur de conſanguineis proximioribus, & agnatis, qui ſint ſucceſſibiles; vt hæc omnia declarando refert poſt alios, quos allegat Hercul. de caut. cap. 7. n. 7. verſic. dubitari tantum, & num. octauo, & faciunt quæ late ſcribit in terminis Maſcar. de probat concl. 1136. nu.12. ſeqq. vol.2.

29 Nono limita, & intellige quod ſi data fuit cautio de non offendendo conſanguineos, excepta ſcia muliere, non per hoc compræhendantur in dicta cautione perſonæ, quæ alias in dicta cautione nõ cõpręhenduntur, vt ſunt minores, prout late poſt alios firmat Hercul. de caut. cap. 28. num. 1. & 2 & 5. vbi etiam ſub num. 3. firmat quod
30 regulariter exceptio in pęnalibus, & odioſis non firmat regulam in contrarium poſt Abb. in cap. quoniam limit. ſecunda extra vt lit. non conteſt. ſed bene ex indemnitate rationis in exceptis admittatur extenſio Herculan. d. cap. 28. num. 4. vbi concordantes allegar.

31 Sed ſcias quod ſi conſanguinei, vel alij, pro quibus promiſſum fuit non offendere, ratificarunt, & contrauenerunt, tenentur releuare indemnem promittentem; ſecus ſi non ratificarunt: quia punirentur tantummodo pœna extraordinaria Herculan. de caut. cap. 33. nu. 23.

Sed ſi quis ſtipulatus eſt non offendi ex linea ſua veniunt omnes deſcendentes, & non eiuſdem fratres vel deſcendentes en fratribus Herculan. de caut. cap. 50. num. 11. poſt Bal. Iaſ. & Pariſ. in locis per eum relatis. Et in ſtipulatione non offendi ſuos vel per ſuos cum in iure non ſit determinatum qui veniãt arbitrio Iudicis remittitur Herculan. de caut. capit. 33. num. 12. nec valebit ſtipulatio ſi Titius offenderit conſanguineos quia inuitaret ad delin-

linquendum Herculan. ibi numero vigeſimo quarto.

Quæſt. XI.

Pater an teneatur pro filijs ſpurijs cauere.

SVMMARIVM.

1 *Pater non poteſt adſtringi ad cauendũ pro filijs ſpurijs, & ſi ſimpliciter cauerit pro filijs, ex offenſione a ſpurio facta non tenetur.*

2 *Spurij appellatione liberorum non continentur.*

3 *Statutum diſponens quod pater condem nationem pro filio ſoluere cogatur, non intelligitur de filio ſpurio.*

4 *An pater debeat cogi ad cauendum pro filijs ſpurijs eſt Iudicis arbitrarium.*

5 *Si filius ſpurius eſt armigerus, rixoſus, & malę conditionis, pater eſt omnino adſtringendus ad præſtandam pro illo cautionem.*

1 DE iſtis filijs ſpurijs, & adulterinis late dixi in prima parte de pace in quæſtione.13. num. 26. ſeqq. ſed ſtricte modo deueniendo ad quęſtionem noſtram, ex communi voto Doctorum tranſit, vt pater non poſſit adſtringi ad cauẽdum pro filijs ſpurijs, & ſi pro filijs ſimpliciter cauerit, ex offenſione a ſpurio facta non teneatur, vt per Doctor. in l. cum pater §. volo ff. de legat. 2. Alexand. in l. ex pacto §. ſi quis rogatus nu. 48. ff. ad Trebell. & in conſ. 60. num. 13. lib.
2 2. † cum appellatione liberorum ſpurij non contineantur Authen. quib. mod. natural. effi. ſui; & quia ſpurij non ſunt nominandi filij Auth. ex complexu C. de inceſt nupr. & nec veniant appellatione coniunctorum Alex. d. conſil. 60. num. 9. lib. 2. tanquam ciuili iure incogniti Tiraquell. de retract. lignag. §. 1.
3 gloſ. 8. num. 5. † prout videmus in ſtatuto diſponente, quod per condemnationem pro filio ſoluere cogatur, de filio ſpurio non intelligitur Bal. in l. generaliter. §. cum autem num. 5. C. de inſtit. & ſubſtit. & in l. 1. num. 4. C. de ſucceſſ. Edict. Honded. conſ. 103. num. 34. volum. 1. & faciunt ea, quæ late poſuit Hier. de Mont. queſt. 8. num. 14. ſeq. in terminis iſtius quęſtionis: Et quod pater non teneatur cauere pro filio ſpurio tradit Din. in quodam cõſ. inſerto inter Conſilia crimin. conſil. 6. lib. 1. in parua impręſſione, quem ſequuntur Caſtr. Rayn. & Alex. in locis relatis per Herculan. de caut. cap. 32. num. 10. in fin. qui etiam ipſe hanc opinionem ſequitur, eo maxime ſtante conſuetudine promittendi non offendere vſque ad aliquem gradum, & cum adeo ſit illorum natura peruerſa, vt non ſolum delinquerent, vt alijs pręiudicium facerent, ſed ipſi paterentur decoriari, vt alios ad æqualitatem ſuę miſeriæ ſaltim propter incommoda redigerent, & Vulpel. in tract. de promiſſ. quæſt. 84. ſub num. 1. teſtatur de communi opinione, & idem tenet Farinacc. quęſt. 107. num. 351. Qui Vulpell. in d.
4 quęſt. 84. ſub num. 7. † putat hoc eſſe relinquendum arbitrio Iudicis, an pater in præſtandis cautionibus cogendus ſit cauere pro filijs ſpurijs, & conſiderabit an pater ipſum domi alat, & eum tanquam filium tractet, & an alios legitimos, & naturales filios habeat, ad quos proprie vindicta pertineat, & patris, ac ſpurij mores, & cauſæ qualitatem perpendet, & ex his, & ſimilibus ita aget, vt pater indebite non grauetur, ſed etiã ſcandalis obuietur: cuius Vulp. opinio, & cõſideratio eſt omnino
5 amplectẽda † Et ego credo quod ſi ſpurius eſſet armigerus, rixoſus, & malæ con-

conditionis pater omnino ſit adſtringendus ad cautionem præſtandam de non offendendo pro ipſo filio ſpurio: cum, vt plurimum iſti filij ſpurij in familia conſeruentur ad effectum perterrendi inimicos, & multa mala faciendi, & idem Vulpell. in d. quæſt. 84. in fin. dicit quod audiuit a pleriſq. deſiderari filios ſpurios pro timore familię & ad vindictam faciendam, & alia mala perpetranda; prout ego certe quidē pluries etiam maximo ſcandalo a pluribus audiui. Bene verum eſt, quod in promiſſione de non offendendo non veniunt ſpurij vel baſtardi late Herculan. de caut. capit. 32. per totum Hort. Verat. in d. reſponſ. ad fauorem Ciuitatis Peruſiæ nu. 38. ſeqq.

Quæſt. XII.

An pater poſſit cogi ad præſtandam cautionem pro filijs naturalibus.

SVMMARIVM.

1 *Filij naturales quoad vindictam, & affectionem pro legitimis, & naturalibus habentur.*

2 *Filij naturales admittuntur ad accuſandum ſuper nece patris.*

3 *Iniuria facta filio naturali patri facta cenſetur.*

4 *Pater tenetur cauere pro filio naturali, ne propria luxuria Patri ſuffragetur.*

5 *Contrariam opinionem tenent Doct. ibi quod pater pro filio naturali cauere non teneatur.*

6 *Conciliantur contrariæ huiuſmodi Doctorum opiniones: quod ſit remittendum arbitrio Iudicis.*

1 ISTA quæſtio habet complicitatem cum præcedenti quęſtionę; ſed magis redditur dubitabilis, cum filij naturales quoad vindictam, & affectionem, quę naturalia ſunt pro legitimis, & naturalibus habeantur. Bar. in l. 1. nu. 3. ff. de accuſat. † vbi 2 firmat quod filij naturales admittuntus ad accuſandum ſuper nece patris Tiraquell. de retract. lignag. gloſſ. 8. §. 1. num. 5. vbi concordantes allegat: & quia in propoſito agitur de præſtanda cautione, & de obligando patrem ad euitanda ſcandala, & vt quies publica conſeruetur, & ſic de fauore publico: ideo iſta publica vtilitas pręferenda erit priuatæ vtilitati patris, vt late in terminiis noſtris proſequitur Hier. de Mont. in quæſt. 8. num. 38. ſeqq. † eoq. 3 magis, cum iniuria facta filio naturali patri facta cenſeatur l. 1. §. id autem per ſe met ipſum ff. de iniur. & licet filius naturalis non ſit in poteſtate patris, negari tamen non poterit quin ſit affectioni ſubiectus, vt per Alexand. in l. ex facto §. ſi quis rogatus num. 38. ff. ad Trebell. & ne milioris conditionis ſit luxuria, quam caſtitas, cum pater teneatur cauere pro filio legitimo, & naturali, vt ſupra dixi in q. 10. † & ideo nē 4 luxuria patris ei ſuffragetur, vt per gloſſa. in cap. ſtatutum el. 2. in verb. volumus de hæret. in 6. quam Doctores cōmuniter ſequuntur, vt teſtatur Hier. de Mont. in d. quęſt. 8. num. 35. & per alia fundamenta per eum deducta, eſt concludendum patrem teneri ad cautionem præſtandam pro filio naturali.

5 Contrariam opinionem alij ſequuntur, vt pater minime teneatur ad cauendum pro filio naturali, etiam nato ex concubina diu domi affectione maritali, & in figura matrimonij retenta Specul. in tit. de ſucceſſ. ab inteſt. §. 1. verſ. nunc de naturalibus. Alex. conſil. 60.

60. n. 8. lib. 2. Alcia. in trac. de præſũp. reg. 3. præſump. 5. Cyn. in l. cũ pater §. volo ff. de leg. 2. Feli. in c. in preſentia num. 36. de probat. omnes adducti per Vulpell. in tract. de pace, & promiſſ. q. 85. num. 1. ſeqq. Din. in d. conſ. 6. & Herculan. de caut. cap. 32. num. 10. qui tamen vere non loquuntur de naturalibus, ſed de filijs ſpurijs, & bene faciũt in terminis noſtræ quæſtionis ea, quæ ſcribit Hier. de Mont. in d. q. 8. num. 1. cum plur. ſeqq.

9 In qua Doctorum contrarietate videtur poſſe huiuſmodi queſtionem reduci ad concordiam, vt remittatur Religioni, & arbitrio Præſidis, vt ſupra dictum fuit de filijs ſpurijs, vt ſi dicti filij naturales retineantur in domo per patrem, & tractantur vti filij, ac pater non habeat alios filios legitimos, & naturales, ad quos proprie vindicta pertineat, & debent conſiderari mores patris, & filij, & aliæ circumſtantiæ, & qualitates cauſę: vt bene animaduertit Vulpell. in d. tract. de pac. & promiſſ. q. 84. in fine, & q. 85. ſub num. 6. nec diſſentit Farinacc. in quæſt. 107. num. 351. & idem ſequitur Hier. de Monte in d. quæſt. 8. num. 6. & 17. qui licet conetur defendere opinionem affirmatiuam contra patrem, tamen tandem credit, hoc totum eſſe arbitrio Iudicis remittendum.

Quæſt. XIII.

Forenſis an, & quomodo cogi poſſit ad præſtandam cautionem de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Forenſis non poteſt cogi ad præſtandam cautionem extra eius patriam.*
2 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct.*
3 *Tenendo primam opinionem limitatur pluribus modis.*
4 *Limitatur primo quando ſolitus eſt plu ries forenſis in illo loco conſeruari.*
5 *Limitatur ſecundo quando forenſis eſſet vagabundus.*
6 *In alijs vero caſibus non poteſt cogi forenſis ad cauendum; ſed petens cautionem debet interim latitare, vel aſſociari per familiam* Curiæ, *vel conducere homines armatos.*
7 *Arbitrium* Iudicis *circa hoc verſatur quibus remedijs vti valeat, vt prouideatur quod petens cautionem ſit tutus a forenſi.*
8 *Licentia arma deferendi eſt concedenda per* Iudicem *petenti non offendi a forenſe.*
9 *Petens dictam licentiam debet præſtare cautionem de armis non abutendis.*
10 *Iudex poteſt concedere militarem cuſtodiam timenti offendi a forenſi, cuius autem ſumptibus deciditur ibi.*
11 *Licentia conceſſa timenti offendi, a Forenſi non operatur, vt ipſe ſit tutus ne offendatur.*
12 *Licentia conceſſa ſine temporis præfinitione ſpirat per mortem, & per officium finitum* Iudicis *concedentis.*
13 *Suggerens Iudici quod altera pars non cauerit, & obtinuerit exequutionem, ſi vere cauerit, punitur pœna extraordinaria.*
14 *Forenſes plures carcerati poſſunt ad inuicem fideiubere.*

1 SI forenſis veniat in patriã alicuius timentis offendi, videtur quod non poſſit cogi ad præſtandam cautionem, cum aliquid non faciat, vt in illa patria conueniri valeat;

leat; vt tradunt Bar.& Ang. in l. ſed,
& ſi ſuſcepetit §.fin. ff. de Iudic. & ſe-
quitur Felin.in rubr. de treug.& pac.
num.17.in 4.declarat. Iaſ.in l. ſi ſuper
poſſeſſione num.6. verſ. limita prædi-
cta C.de tranſact.Marſil.in l. fin.num.
120.& ſeq.ff.de iuriſd.omn.Iud.Card.
Tuſch.tom.1.concl.169.num. 12.Ad-
den.ad Iul.Clar.§.fin.q.47. in litera
A,verſ. quid de inimico Forenſi,Petr.
a Plach.Epithom.delict.lib.1. c.7.nu.
6.in princ.

2 Contrariam ſententiam tuetur Her
culan.in tract.de caut.cap.12. num. 1.
verſ.plane ſi iuſta cauſa; imo ibi plus
ſubdit, quod, & ſi in Patria ſua Iudex
fuerit requiſitus ad cogendum meum
inimicum ad dandam dictam cautio-
nem,& recuſauerit, pet Iudicē Patriæ
meæ concedi poſſent repræſaliæ, non
ſolum contra illum, de quo timeo, ſed
etiam contra Ciues illius loci pet Bar.
in ſuo tract.de Repræſalijs:alioquin,ſi
ille Iudex requiſitus non fuerit, vide-
tur obſtare regula,quod actor ſequitur
forum rei, & ſecundum iſtam opinio-
nem poterit etiam forenſis banniri a
loco ſuſpecto, etiam ſi non fuerit per-
ſonaliter citatus, vt poſt Capio.deciſ.
141.Herculan. de caut. capit. 50. nu-
mero 13.

3 Tenendo primam opinionem nega-
tiuam, vt non poſſit Forenſis veniens
ad patriam timentis offendi, cogi, ad
4 dictam cautionem pręſtandam, illam†
primo limita quando iſte forenſis ſoli-
tus eſſet pluries in illa Patria conuer-
ſari,vt tunc ſit ibi cogendus ad ſatiſ-
dandum de non offendendo, cum ibi
immineat ſuſpicio ex facto ſuo, & ſic
quodammodo ex delicto ſuo, vt poſt
Bald.in l.ſed,& ſi ſuſceperit §.fin.ff.de
Iudic.ſequitur Felin.in rubr. de treug.
& pac.ſub verſ.quarta declaratio, ibi,
niſi multum hic conuerſetur. Marſil.in
l.fin.nu.120.ff.de iuriſd.omn.Iud.Petr.
a Plach.epithom.deliet. lib. 1. cap. 7.
num.6.verſ.id vnum intelligens Card.
5 Tuſch.d.concl.169.num.12.†Secundo
limita ſi iſte forenſis eſſet vagabundus
quia tunc etiam teneretur cauere, vt
poſt Angel.firmat Feli.in d.rubr. de
treug.& pac. ſub dicta 4. declar. verſ.
conſidera, & ſequitur Herculan. de
caut.d.cap.12.num.1.circa princ.Qui-
bus limitationibus circumſcriptis nem
6 pe † ſi non fuerit iſte forenſis inimi-
cus, ſolitus in loco conuerſari ne-
que vagabundus non cogeretur ca-
uere,cum timor facile euitari poſſit la-
titando, quamdiu peregrinatio illius
durat,vt declarat idem Felin.in d.rub.
de treug.&pac.ſub 4.declar.in fine, &
refert etiam Herculan.in d.cap.12.nu.
1.circa princ.vel poſſet durante tempo
re illius peregrinationis petere a Iudi-
ce aſſociari per eius familiam, vt per
Iaſ.in l.ſi ſuper poſſeſſione num.6.verſ.
item qui timet C.de tranſact.vel obti-
nere licentiam a ſuperiore deferendi
arma,congregareq.amicos,& in famu-
latu degere per tex.in l.fin. C.de ero-
gar.milit.annon. lib. 19. & per ea,quę
late tradit Petr.a Plach. epithom. de-
lict.lib.1.cap.7.num.5. & ſub num. 6.
hęc omnia intelligit non de quolibet
inimico Forenſi, ſed de inimico in po-
tētiori ſignificatu,quem ſequitur Her-
culan.in d.capit.12.num.1. verſic. cir-
ca hoc,vbi etiam ſubdit,quod ſufficе-
ret iuratoria cautio iſtius forenſis, ſi
non inueniret ibi fideiuſſores, eam-
dem opinionem ſequitut Anton. Go-
mez. tit.de delict.capit.6.num. 17.nec
diſſentit Farinacci. d. q.107. nu.42.

7 Sed ego arbitror,quod prudens Iu-
dex debeat cuncta ſuo arbitrio dili-
genter perpendere, & regulare per il-
lam propoſitionem,quod vbi eſt ma-
ius periculum,ibi cautius ſit agendum
&ideo debeat iubere timenti offendi à
Forenſi,vt durante mora illius forenſis
in aliquo loco latiret,& ſi aliquo acci
denti latitare non poſſet, vt quia eſſet
Mercator tempore numdinarū,iubeat
ſuis ſatellitibus illum aſſociari;&ſi hoc
eſſet

eſſet ei dedecus, quia forſan eſſemus
8 in viro Nobili,vel magnate † credo ꝙ non eſſet inconueniens arma deferre, amicos, & familiares armatos ducere, & recipere cautionem ſaltem iuratoriam ab ipſo forenſi, prout non diſſentit Herculan. in dict. tractat. de caut. cap. 12.num.1.in fine, & idem melius voluit in cap. 11. num.1.& per totum
9 cap.vbi etiam firmat,quod Iudex concedendo licentiam deferendi arma, & conducendi homines armatos exigat cautionem de illis non abutendo,idem replicat in cap.59.num.39.&Vulpell. in tract.de pace,& promiſſ.q.77.num.
10 5.quod Iudex poſſit ei concedere militarem cuſtodiam, etiam ſumptibus concuſſoris,ſi ſibi videatur,ſed ſi expẽſis petentis milites armatos, & ipſe ſit pauper, quid agendum ſit docet late Heculan.de caut.cap.11.nu.3.

11 Nec per iſtam licentiam deferendi arma poterit aduerſarius ſe tueri,quod amplius non teneatur pręſtare cautionem,cum per dictam licentiam ſit tutus,vt amplius non poſſit offendi; quia adhuc non dicitur plene prouiſum ſcandalo,cui occurri poteſt Herculan. de caut.cap.50.n.40.vbi etiam ſubdit quod etiam data cautione poterit Iudex concedere dictam licentiam,ſi videat non eſſe plene conſultum timenti
12 offendi. Et ſi in dicta licentia non eſſet appoſitum tempus,non ſpiraret,niſi per mortem,vel per officium finitum Iudicis concedentis, Herculan. de caut.cap.50.num.48.per tex. in l. fin. ff.de pœn.& per Afflict.deciſ.128. columm.3.

13 Si vero altera pars ſuggeſſerit Iudici calumnioſe,quod pars aduerſa non cauerit,&obtinuerit fieriexecutionem in bonis,vel in perſona,debet extraordinarie puniri,Herculan. d. capit. 50. num.55.

14 Si autem plures forenſes eſſent carcerati,& deberent relaxari ſub cautione, & illam in loco carceris, & Iudicij non inuenirent,an poſſint ad inuicem & vnus alteri præſtare cautionem,vide late Petr.Cabal.in q.crim.caſ.72. per totum.

Quæſt. XIV.

Rixoſus an adſtringi poſſit ad cauendum, de bene viuendo, & neminem offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Rixoſus, & ſcandaloſus poteſt cogi per Iudicem ad cautionem præſtandam de bene,& recte viuendo.*

2 *Cautio iſta de bene viuendo reſpicit tria præcepta, honeſte viuere, alterum non lædere,ſuum vnicuiq. tribuere.*

3 *Cautio de honeſte viuendo dicitur odioſa,cum adimat libertatem.*

4 *Cautio de bene viuendo,& neminem offendendo requirit concurſum vtriuſque qualitatis,videlicet,,vt quis male viuat,& aliquam offendat ad incurſum pænæ,& ſub nu. 6. dantur exempla.*

5 *Copulatorum concurſus in pœnalibus requiritur ad pænam incurrendam.*

7 *Cautio de bene viuendo ſtricte eſt interpretanda.*

8 *Cautio de bene viuendo non frangitur per dilationem armorum contra prohibitionem ſtatuti.*

9 *Cautio de bene viuendo non frangitur per nouam cauſam ſuperuenientem.*

10 *Cautio de bene viuendo non tollit quin peti poſſit cautio de non offendendo ab eodem.*

11 *Rixoſi varijs remedijs adſtringi debent ne delinquant.*

Cle-

22 *Clericus an poſſit adſtringi per Iudicem laicum ad cauendum.*

1 EX diſpoſitione l. congruit ff. de offic. Præſid. & ex l. æquiſſimũ ff. de vſufruct. inoleuit quędam conſuetudo, & practica ad quietem publicam conſeruandam, vt ſi aliquis fuerit in Ciuitate, vel Prouincia ſcandaloſus, vel rixoſus cogatur ad dandam cautionem de bene viuendo, & ſi fuerit in carceribus, detineatur donec cautionem pręfatam pręſtiterit Herculan. in tract. de caut. cap. 22. nu. 1. ſeq. vbi etiam docet in quibus dicta cautio de bene viuendo differat a cautione de non offendendo, & de eadem
2 practica teſtatur Burſatt. in conſ. 141. num. 53. vol. 2. & effectus iſtius cautionis eſt, ſeruare illa tria pręcepta, honeſte viuere, alterum non lędere, ſuum vnicuiq. tribuere, & malum non agatur, vt bonum fiat, vt declarat Hercu. de caut. c. 22. n. 3. 4. vbi ſubdit. Et ob id ludus gratia recreationis non erit interdictus.

3 Et licet per iſtam cautionem occurratur fraudibus, & materię delinquendi, tamen odioſa dicitur, cum libertatem reſtringat, quę inęſtimabilis eſt l. libertas de regul. iur. & quia graue eſt aliquem onerare cautione l. 2. §. hoc ff. de Iudic. Hercul de caut. c. 22. nu. 5 late Burſatt. conſ. 141. nu. 48. ſeq. vol. 2.

4 Et ſi fuerit data cautio de bene viuendo, & neminem offendendo, non incurritur in pęnam conuentionalem, niſi detur concurſus vtriuſq. qualitatis vt male viuat, & aliquem offendat: cum copula (&) in diſpoſitione hominis poſita concurſum copulatorum requirat, late Iaſ. & cæteri Doct. in l. 1. ff. de Iuſt. & Iur. & in rubr. C. de iur. & fact.
5 ignor. & quia in pęnalibus præcipuum eſt, vt requiratur concurſus copulatorum, nec ex vnius contrauentione committatur pęna Alex. conſ. 25. num 14. & conſ. 64. num. 5. vol. 7. Deci. in cap. 2. num. 11. de reſcript. late Burſat. conſ. 141. num. 43. ſeq. vol. 2. ſed iudicio meo bene datur concurſus, vtriuſque, eo ipſo, quod aliquem quis lædit nec requiritur, quod aliunde male agat, cum qui alterum lædit non bene viuat, vt tradit etiam Herculan. de caur. capit. 22. num. 2. verſic.
6 cautio de bene viuendo: imo etiam ſi quis deliquerit, & veniret puniendus, vt ſi arma contra prohibitionem quis detulerit, non per hoc incideret in pęnam conuentionalem per cautionem pręſtitam de non offendendo, & bene
7 viuendo: cum proprie, & ſtricte iſtæ cautiones ſint intelligendæ, quãdo delictum fuit commiſſum in aliquem, ex quo actio iniuriarum inſurgi valeat,
8 & bene inſimul ſtare poteſt, vt quis delinquendo incidat in aliam pœnam, ſed non in pœnam conuentionalem ad late tradita per Bero. conſil. 242. in princ. & num. 81. volum. 3. Baiard. q. 47. num. 9. §. fin. in add. ad Iul. Clar. & latiſſime per Burſatt. in d. conſ. 141. num. 50. ſeqq. volum. 2. vbi loquitur, quod in caſu ſuo, ille, qui præſtitit ſimilem cautionem de bene viuendo, & neminem offendendo, quia detulit arma prohibita, fuit condemnatus tantummodo pro delatione armorum, &
9 liberatus a pæna conuentionali: Nec erit contrauentum dictę promiſſioni, ſi fuerit pręſtita noua cauſa prouocationis, cum illa præbeat iuſtam cauſam excuſationis a cautione de bene viuendo, vt in terminis tradit Burſatt. in d. conſil. 141. num. 46. vbi etiam ſubdit, quod nec dictæ pænæ conuentionales committuntur propter læuia delicta.

10 Bene verum eſt, quod etiam ſi quis dederit cautionem de bene viuendo, poterit nihilominus adſtringi ad cautionem de non offendendo aliquem, cum quo adeſſet iuſtus timor; quia nemo

nemo prohibetur pluribus defenſionibus vti l. nemo ex his ff. de reg. iur.
11 & quia rixoſi varijs remedij conſtringi poſſunt, & cohiberi a delinquendo ad tradita per Doctores in l quod iuſſit ff.de re iudic. Herculan. de cautio. cap.22.num.6.vbi dicit maxime fieri poſſe, ſi quis timeret iniuriam pati, quę non veniret in dicta cautione de bene viuendo, & ideo bene poteſt decidi illa quęſtio, de qua dubitat, & quam indeciſam reliquit Herculan.d. cap.22.in fin. vt cautio de non offendendo non tollatur per cautionem ſubſequutam de bene viuendo, cum pluribus defenſionibus quis vti valeat, ac Iudex varijs remedijs quieti publicæ prouidere debeat, & ad inuicem compatiantur, ideo vna per alteram non extinguitur per ea, quæ late dixi in 1. par. de pace.
12 Clericus rixoſus poterit cogi per Iudicem laicum ad cauendum de non offendendo, vel de bene viuendo pro quiete publica, & ad obuiandum ſcandalis vel ſaltem poterit capi, & remiti ad Iudicem ſuum Eccleſiaſticũ, vt ibi caueat Herculan. de caut. cap. 31.n. 13. quatenus clerici ſubſint poteſtati laicarum per ea quę tradit Tiraq. de retract.§.1.gloſ.8.nu.42.& §.32.gloſ. 1.n.80.& de retract.conuent.§. 4.glo. 7.nu.9.

Quæſt. XV.

Cautio an ſit danda cum fideiuſſore, vel pignoribus.

SVMMARIVM.

1 *Cautio de non offendendo de iure intelligitur de fideiuſſore, vel pignoribus.*
2 *Quæ concluſio etiam a conſuetudine recepta eſt.*
3 *Cautio de non offendendo eo magis intelligitur cum fideiuſſione, & pignoribus quando perſona eſt ſuſpecta.*
4 *Pauperes malæ conditionis, & famæ eo magis adſtringi debent ad cautionem præſtandam, & ſi illã non inueniunt, mittuntur in exilium, carcerantur, vel relegantur arbitrio Iudicis.*
5 *Diues, & bona immobilia poſſidens non tenetur præſtare cautionem de non offendendo.*
6 *Contrariam opinionem tenent Doctores ibi, &, quod ita ſeruatur de conſuetudine.*
7 *Paupertas operatur, vt pauper admittatur ad cautionem iuratoriam.*
8 *Idoneus fideiuſſor quis dicatur.*

1 DE iure non eſt dubium, quod cautio ſit danda cũ fideiuſſore Bar. in l.illicitas §. ne potentiores n.4. ff.de offic.Præſid. vbi diſputat iſtum articulum, & in hac opinione tandem reſidet Felin.in rubr.de treug. & pac. num. 10.in 2.declarat. Rip.in rubr.ff.de damn.infect. num.9. & ſeqq. Petr.a Plach. in epithom.delictorum lib.1.cap.7.vbi de commmuni num.2.Iul.Clar.§.fin.quęſt. 47. num. 5.Hercul.de caut.capit.4. num.1.& 3. verſ.ſed in contrarium, & num. 13 Farinacc.q.107.num.36.Vulpell.in tract. de pac.&promiſſ.quæſt.76.Bertazzol. conſ.148.num.13.volum. 1. vbi Claud. in addit.in litera D. qui firmat, quod appellatione fideiuſſoris intelligitur de tali cautione cum fideiuſſore, vel pignoribus: & iſto modo dicitur idonea cautio. Menoch. de arbitr. caſ. 142. num. 3. lib. 2. licet etiam ibi teſtetur ſub num.2. cautionem idoneam reputari arbitrio Iudicis, & hanc eſſe receptam inter Doctores opinionem Cardin.Tuſch. tom. 1. concluſ. 179. num. 6.

2 Quæ concluſio ita de iure firmata

etiam ſeruatur de conſuetudine, vt te-
ſtatur Alberic. in l. non eſt veriſimile
in princ. verſiculo, ſed vidi dubitari ff.
quod met.cauſ.Iul.Clar.in d.quęſtio-
ne 47.num.5.& Herculan. d. capit. 4.
num. 4. teſtatur ita obſeruari in ple-
riſq. Regionibus Italiæ, vt nunquam
detur iſta cautio ſine fideiuſſore, qui-
nimo in ea includatur etiam pignus,
cum principalis ſe obliget non offen-
dere ſub obligatione omnium ſuorum
bonorum,& quod ita Peruſię etiam
ſeruatur Bertazzol.dicto conſ.148.nu.
13.vol.1.vbi alios allegat Vulpell. de
promiſſ.quęſt.76.num.2.vbi firmat ita
ſeruari in Prouincia Vmbriæ,& in Pro-
uincia Piceni.

3 Et vbi perſona erit ſuſpecta, eius
ſuſpicio operatur, vt omnino ſecuritas
quæ danda eſt per cautionem de non
offendendo, intelligatur cum fideiuſ-
ſore, vt per Rip. in rubr. de damn. in-
fect. num. 11. vbi alios allegat per il-
lam regulam, vbi maius eſt periculum,
ibi cautius eſt agendum, vt etiam con-
cludit Herculan.de caut. cap. 4.num.
4.&nu.13.verſ.ſexto declara,& n.14.
Andr.Fachin.controuerſ.Iur. lib. 8. c.
40.verſ.altera eſt ſententia Iul.Clar.§.
fin.quęſt.47.num.5. verſ.ſed quæro in
4 fin. vbi firmat paupertatem in iſto ca-
ſu non excuſare: quia homines malæ
vitę, & conditionis quanto ſunt pau-
periores, tanto ſunt promptiores ad
delinquendum, cum non timeant con-
fiſcationem bonorum, quę non habent
& propterea mittuntur in exilium do-
nec cautionem inueniant Vulpell. de
promiſſ.quæſt.76.num. 3. & 4. vbi e-
tiam dicit, quod huiuſmodi homines
rixoſi non inuenientes fideiuſſorem in
exilium mittantur,& relegentur, vt eo-
rum animus flectatur ad pacem, &
honeſte viuendum Farinacc.in dicta
q.107.num.41.Qui Vulpell. vbi ſupra
animaduertit, quod Iudex ſit circum-
ſpectus ne cogat pauperem, & impo-
tentem ad cautionem cum fideiuſſore
neq. mittat illum in exilium, ne ſe ad
improbos,& facinoroſos homines con-
uertat, prout ego vidi multoties con-
tingere, maxime quando ſtatus Eccle-
ſiaſticus ob ingentem copiam banni-
torum vexabatur; & ideo teneo, quod
iſto caſu erit optimum remedium ſi re-
cipiatur verbum pro iſto paupere,& ri-
xoſo per aliquem potentem virum, vt
in reuerentiam illius ſe abſtineat ab of
fendendo aduerſarium.

5 Sed ſi fuerit is, a quo petitur cautio
idoneus, & ſoluendo, & immobilia
poſſideat non tenetur pręſtare cautio-
nem, ſed ſufficeret eius promiſſio. Bar.
in d.l.illicitas §.ne potentiores num.4.
Salyce.in l.denunciamus n.2.C.de his
qui ad Eccleſ.confug.Petr.a Plach.epi
thom.delict. lib.1.cap.7.n.2.verſ.quod
ſi is, Herculan.de caut.in d.c.4. nu. 4.
vbi alios allegat,& nu.8.& n 14. verſ.
6 aduertendum prætcrea; licet aliqui
contrarium voluerint, quod etiam
diues, & bona immobilia poſſidens co
gatur etiam ad cautionem cum fideiuſ
ſore Rip.in dicta rubr. ff. de damn. in-
fect. ſub nu.9. Iul.Clar.in d.§.fin.q.47.
num. 5. vbi teſtatur, quod ita ſemper
vidit obſeruari,& Vulpell. in d. q. 76.
nu.2 etiam teſtatur, quod ita in Vm-
bria,& Piceno ſeruatur, prout ego qui-
dem raro aliter obſeruari audiui, nec
obſeruaui, quod quis admitteretur ad
cautionem ſine fideiuſſione.

7 Et poſſet etiam de facili attenta paũ
pertate admitti cautio iuratoria, de
quo dicam infra in q.ſeq.& iſti fideiuſ
ſores, qui promittunt pro alio debent
eſſe idonei, iuxta notata per Doct.in
l.2.ff.qui ſatiſd.cog.Herculan.de caut.
capit.4.num. 4.in fine, & idoneus di-
8 citur fideiuſſor non ſolum, qui poſſidet
bona immobilia, ſed etiam qui habet
tot bona mobilia, quę de facili aſ-
portari non poſſunt, vt ſi haberet ma-
gnam apothecam, vel multa nomina
debitorum Iul.Clar.§.fin.quæſtione
46.num. 12. verſiculo dicitur autem

late

late Farin.q.33.n.79.ſeqq.vbi etiã dicit idoneum fideiuſſorẽ reputari qui tãtum habet in bonis quantum valet id pro quo fideiuſſit.Et quę idonea,& ſufficiens cautio dicatur relinquitur arbitrio Iudicis.Natt. conſ.616.nu.7.lib.3. Claud.Bertazz.conſ. 148. in litera D. vol.1.vbi concordantes allegat.

Quæſt. XVI.

Iuratoria cautio quando, & in quibus caſibus recipiatur in cautione de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Cautio iuratoria propter paupertatem præſtari debet.*

2 *Cautioni iuratoriæ,vt ſit locus,quæ requirantur.*

3 *Maritus pauper admittitur ad iuratoriam cautionẽ,quando eſt bonæ conditionis,& famæ,ne offendat eius vxorẽ.*

4 *Forenſis admittitur ad iuratoriam cautionem ſi non inueniat fideiuſſorem.*

5 *Niſi fuerit vagabundus,vel ſolitus ibi conuerſari.*

6 *Illuſtres perſonæ non tenentur cauere.*

7 *Perſona ſuſpecta,& malę conditionis,nõ admittitur ad iuratoriam cautionem.*

8 *Iuratoria cautio quando ſit præſtanda remittitur arbitrio Iudicis.*

9 *Nec ſuſpecta perſona, ac malæ conditionis,& famæ poterit ſe iuuare,quod non inueniat cautionem.*

10 *Iuratoria cautio admittitur quando quis cogitur cauere Officio Iudicis,ſecus ſi petatur a parte.*

11 *Iudex vltra petita non pronunciat.*

1 SI ILLE, qui ob iuſtum timorem cauere debet de non offendendo propter inopiam,vel paupertatem fideiuſſionem non inuenit admittitur regulariter ad iuratoriam cautionem,Herculan. de caut. de non offendendo cap.5.num.11. cum nemo ad impoſſibile teneatur l. impoſſibilium de regul. Iur. Petr. a Plach.Epithom.delict.lib.1.cap.7.nu.9.Iul.Clar. §.fin.q.47.num.5.verſ.bene verum eſt Farinacc.q.107.n.34.Vulp.in tract.de pac.& promiſſ.q.77.nu.1.Card.Tuſch. tom.1.concl.175.num.1. idem Hercul. de caut.cap.6.nu.7.ſeqq.& cap.4.nu. 11.vbi dicit etiam, quia nemo tenetur ad impoſſibile : ideo Iudex poteſt admittere ad iuratoriam cautionem, & quatenus Iudex nollet ſtare dictæ iuratoriæ cautione,poterit procedere ad pænas banni,relegationis, carceris, & triremium pro quieto,& tranquillo ſtatu Reipublicæ:&idem firmat in cap.11. nu.6.in fin.

2 Et,vt admittatur ad dictam iuratoriam cautionem,primo debet iurare, quod non poteſt reperire fideiuſſorem ſecundo debet ſe obligare,&omnia bona ſua, tertio, quod non poteſt etiam alibi fideiubere,ſi creditor vellet acceptare alibi fideiuſſorem,Alex.conſ.57. nu.7.ſeq.lib.3.Car.Tuſ.tom.1.concl. 175.nu.6.qui etiam allegat Soccin. in cõſ.231.col.2.verſ.primo probatur lib. 2. Quarto etiam debet allegare cauſam,& illam ſummarie probare, & Iudex debet de ea ſe informare diligenter, ſed extraiudicialiter, quod illam inuenire non poſſit; vt tradit Iul.Clar. §.fin.quæſt.46.ſub num.15. verſiculo in practica tamen,Card.Tuſch.tom.1. concl.175.num.22.&ſub num.24.dicit idem eſſe,quando teneretur dare omnino fideiuſſorem,& non reperiat idoneum, vt iuret non reperire alium idoneum,vel magis idoneum illo,quem offert; ſed non ſtabitur ſoli iuramento

petentis,niſi eſſet vir probus, & bonæ conditionis,& famæ, late Hercula. de caut.cap.6.num.12.

3 Et hoc admittitur,etiam quando maritus eſt pauper, nec poteſt cauere de non offendendo vxorem,ſi cauſa nõ ſit grauis, & maritus ſit honeſtę, & commendatę famæ, nam tunc ipſe maritus admittitur ad iuratoriam cautionem Bald.conſ.176.num.2. verſic.generaliter lib.1.Card.Tuſc.tom.1.concluſ.175.n.10.& plenius dixit in concl. Vxori quando teneatur maritus cauere de non offendendo, vt dixi ſupra in queſt.8.

4 Idemq; erit in forenſi,qui admittitur ad iuratoriam cautionem, ſi non inueniat ibi fideiuſſorem Ant. Gomez tit de delict.cap.6.num.17. Herculan. de caut.capit.12.num.1.circa finem; Petr.a Plach.lib.1.capit.7.num.6.Farinacc.quæſt.107.num.42. Natt. con-
5 ſil.616.num.6.ſeqq.volum. 3. † dummodo tamen non fuerit vagabundus, & non fuerit ſolitus in loco, in quo ab eo petitur cautio,conuerſari,vt late dixi ſupra in q.13. & eſt regulare, vt forenſis, qui non poteſt cauere,admittatur ad iuratoriam cautionem. Iaſ. in auth.cum locum num.8.C.indict. vid. toll. Alex.conſ.57.n 8.lib.3.Bertrand. conſ.193.n.13.& conſ.154.nu. 8.in 1. par.lib.2.Card.Tuſch.d.concl.175.n.13.ſeq.

6 Nec perſonæ Illuſtres tenentur dare fideiuſſores; ſed ſtandum eſt eorum fidei l.quoties C.de dignit.lib.12. licet Iul.Clar.in q.46.n.16.verſ.ſcias autẽ contrarium ſeruari teſtetur,ſed ego nõ recedo ita de facili a diſpoſitione d.l. quoties,cum nobiles habeant huiuſmodi prærogatiuam,vt fidẽ ſeruent abſq. alia fideiuſſione,vt late dixi in hac 2. par.in §.2.q.1.num.8.

7 Sed ſi iſte,qui tenetur dare cautionẽ cum fideiuſſore eſſet perſona ſuſpecta,&malę conditionis,non audiretur, ſi vellet admitti ad iuratoriam cautionem. Adden.ad deciſ.Guid.Pap.189. in verb.iuratoriam.Card.Tuſc.concl. 169.n.3.tom.1.&poſt Bald.in auth.cui relictum C.de indict. vid.toll.&ibi Iacob.teſtatur,Baiard.ad.Iul.Clar.§.fin queſt. 46. num. 49. vbi animaduertit hoc eſſe bene notandum Rip. in rubr. ff.de damn.infect.num.11.verſic. vbi perſona eſt ſuſpecta, per illam rationem, vbi maius eſt periculum, ibi ſecurius eſt agendum; & totum tandem reſidet in arbitrio Iudicis,an cum fideiuſſore, vel ſine,partes cauere debeant de non offendendo ſecundum qualitatem perſonarum, & ſecundum circumſtantias cauſæ, vt bene explicant Ant.Gomez tit.de delict.capit.6. num.17.Nicol.Moron.de treug.&pac. quæſt.170. num. 3. Farinacci. quæſt. 107.num.39.Menochi.de arbitr.lib.2. caſ.140. il 1. num.2. & caſ. 140. il ſecundo num.6.Herculan. de caut. cap. 4.nu.5.in princ.& fin.& nu. 7. & cap. 5.nu.12.ſeq.Vulp. in tract. de promiſſ. q.77.nu.3.

9 Nec excuſaretur iſte ſuſpectus,&vir malæ conditionis, & famæ non eſſe ſibi imputandum; quia fecit quicquid potuit pro inueniendo fideiuſſore,& illum non inuenit, & ob id admitti ad iuratoriam cautionem; quia non fecit, vt eſſet vir probus,ac bonę conditionis & famę, quod eſt lilium dans odorem ſuauitatis: ideo ſua culpa damnum pati dicitur Herculan.de caut. cap.5. nu.16.

10 Aliqui etiam diſtinguunt; aut cautio ſit præſtanda ex officio, aut ad inſtantiam partis:& in primo caſu quando quis cogitur officio Iudicis præſtare cautionem,admittitur ad iuratoriã cautionem,ſecusquando eſt præſtanda ad inſtantiam partis;quia tunc eſt pręſtanda cum fideiuſſore,vt originaliter declarat,Felin. in rubr. de treuga, & pace num.10.verſiculo ſecunda declaratio, Petr.a Plach.epithom.delict. lib.1.cap.7.num.2.verſic.tamen, & ſic Her-

Herculan.de caut.cap.3.num.13.verſic.quinto declaratur,& licet Rip.in Rub.ff.de damn.infect num.11.in.fin. dubitet de iſta declaratione, tamen credo, quod abſq. alia dubitatione declaratio ſit vera, cum Iudex debeat impartiri officium ſuum partibus, iuxta petita:& ob id ſi vna pars petat cautionem cum fideiuſſore, & ſimilem inſtantiam faciat, non poterit Iudex diuertere a petitione ipſius partis per l. cum quidam C.de fideicom.cap. licet Hely extra de Simon.l.vt fundi ff.com mun. diuid. in quibus iuribus deciditur,quod ſtultus eſt Iudex, qui procedit,& condemnat vltra petita,Herculan.de caut.cap.48.num. 1. & 2. eoq. maxime cum pars petens cautionem cum fideiuſſore,prius ſimilem cautionem præſtet ſecundum communem obſeruantiam atteſtatam per Hercul. in tract.de caut.capit. 6. num. 4. ideo vt ſeruetur æqualitas inter ipſas partes erit etiam danda omnino ſimilis, cautio per alteram partem, prout in contractibus requiritur, vt æqualitas ſeruetur, vt pluries ſuperius dixi.

Quæſt. XVII.

Iudex quibus remedijs vti poſſint, vt ſcandala euitentur, quando cautio non ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Iudex poteſt varijs, & diuerſis remedijs prouidere pro quieto ſtatu Reipublica.*

2 *Iudex, ſequuto aliquo tumultu, vel rixa debet citare partes ad cauendum ſub pœna eius arbitrio, iuxta qualitatem facti, & perſonarum.*

3 *Multa irroganda ad cogendum partes ad cauendum arbitrio Iudicis remittitur.*

4 *Multa iuxta l.eos C.de mod.mulctan. de conſuetudine non ſeruatur, ſed declatur, vt ibi.*

5 *Iudex in præceptis ad cauendum poteſt apponere clauſulam, vt interim cautiones habeantur pro præſtitis.*

6 *Præcepti forma ponitur.*

7 *Præceptum pro cautione præſtanda poteſt exequi etiam domi.*

8 *Mulctatus comparens, refectis expenſis debet audiri in ſuis exceptionibus, & ei remittitur mulcta.*

9 *Partes citatæ comparentes, ne interim mala ſuccedant, debent præſtare cautionem de iudicio ſiſti, & de iudicatum ſoluendo, vel debet eis fieri præceptum ne aliquid innouetur.*

10 *Iudex poterit deuenire ad capturam abſque alio præcepto, ſi ſibi videbitur, ob timorem futuri ſcandali.*

11 *Iudex ſæcularis poteſt implorare brachium Iudicis Eccleſiaſtici ſub cenſuris, & pœnis, & è contra Iudex Eccleſiaſticus poteſt inuocare brachium ſæculare, vt cautiones præſtentur.*

12 *Iudex, ſi partes non poſſunt præſtare cautionem, poterit eius arbitrio deuenire ad alia remedia iuxta facti, & perſonarum qualitates etiam vtendo pluribus remedijs.*

13 *Iudex poterit interdicere, ne quis tranſeat ante domum, vel portam alicuius nec exeat de domo, & alia ſimilia facere.*

1 QVONIAM ad bonum Præſidem ſpectat prouidere, vt Reſpublica malis hominibus careat l. congruit, vbi Bart.ff. de offic.

Digitized by Google

Preſid. & procurare pacem, & concordiam inter ſubditos, & multa ſint pacis priuilegia, & multa fieri poſſint propter pacem, vt occurratur ſcandalis, & prouideatur ne fiant tumultus, & ſeditiones in populo, quę alias non permitterentur, & dicitur nihilominus iuſtum remedium. Felin. in rub. de treug. & pac. num. 13. Doct. in l. illicitas §. ne potentiores ff. de offic. Præſid. Afflict. deciſ. 146. Cappell. Tholoſ. deciſ. 483. vbi adden. Herculan. de cautio. capit. 3. num. 1. Ideo Iudex quando ambæ partes, vel altera cauere non poteſt, vel non valet, multa alia remedia adhibere poteſt, vt late tradit Hercu. in tract. de caut. c. 5. n. 2. ſeqq. & c. 11. nu. 5.

2 Et primo Iudex, vel Regentes, ſeu Priores Ciuitatis, vel Magiſtratus, ad quos illius gubernium ſpectat, ſtatim ſequutis offenſionibus, rixa, vel tumultu debent citare partes ad cauendum ſub certa pæna arbitrio Iudicis exprimenda, iuxta perſonarum, facti, vel rixę qualitates, & ſi fuerint contumaces illos mulctare d. l. congruit de offic. Pręſid. l. ſi fideiuſſor. ff. de his, qui ſatiſd. cog. Iul. Ferrett. in tract. de re milit. tit. de Ferijs num. 215. late Petr. a Plach. in Epithom. delict. lib. 1. cap. 7. num. 3. vbi concordantes allegat, Herculan. de caut. cap. 5. num. 1. ſeqq. & de iſtis præceptis, & mulctę exactione pro contrauentione præcepti de cauendo, multa ſcribit Andr. Gail. in tract. de pac. public. lib. 1. cap. 3. numero 7.

3 Et licet mulcta irroganda ſit limitata circa ſummam de iure communi per l. eos C. de mod. mulctand. tamen poterit Iudex dictam ſummam a lege taxatam excedere, iuxta facti, & perſonarum qualitatem; cum hodie de conſuetudine diſpoſitio d. l. eos non ſeruetur, ſed arbitrio Iudicum quantitas, & mulcta imponatur Hier. Cagnol. in l. prima num. 19. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. & ibi Curt. Iun. in princ. num. 4. & in §. fin. num. 9. Menoch. de arbitr. caſ. 280. num. 2. Rolan. conſ. 47. num. 13 ſeq. vol. 2. Farinacci. in tit. de delict. & pęn. quæſt. 18. num. 31. Baiard. ad. Iul. Clar. §. fin. quæſt. 31. num. 33. vbi alios concordantes allegat, Herculan. de caut. cap. 5. num. 4. ſed ſolum procederet vbi in præcepto pæna non eſſet expreſſa, vel taxata, vt tunc reſtringatur ad terminos d. l. eos, vt per Roland. in d. conſ. 47. num. 15. Boſſ. in titulo de mulcta num. 8. in fin. ſeq. Farinacc. d. quæſt. 18. num. 31. in fine.

5 Et ne illo interim, quo pręcepta tranſmittantur, & partes non comparent, mala ſuccedant, prouidetur per eadem pręcepta, vt interim cautio pro præſtita habeatur: quæ practica deſumitur ex l. cū poſtulaſſem. ff. de damn. infect. Herculan. de caut. ca. 5. num. 5. vbi ponit formam præcepti, & capit. 42. num. 24. in fin. quæ forma talis eſt.

6 Pręcipimus tibi N. quatenus venias ad cauendum, & fideiubendum de non offendendo N. ſub pæna mille ſcutorum; & ſi cautionem, & fideiuſſionem prędictam non dederis, illam haberi volumus pro data: & ita ex nunc, prout ex tunc declaramus: quod ſi ſenſeris grauari, compareas coram nobis Iuſtitiam recepturus &c. & idem Herculan. cap. 44. num. 5. dicit quod il la clauſula (debeas comparere, & ex nunc, prout ex tunc, & è contra pro tali die haberi volumus te pro citato, & & iterum ex nunc, prout ex tunc, & è contra habemus te pro citato) operatur, vt Iudex poſſit deuenire ad executionem pęnæ, quicquid alias de iure forſan dici poſſet: & facta relatione de pręſentatione pręcepti, & elapſo termino ei aſſignato, præceptatus mulctatur & contra eum pro mulcta relaxatur grauamen, ſine noua citatione, vt poſt Felin. & Rip. in cap. 1. extra de Iudic. tradit idem Herculan. de caut. num. 5. cap.

7 cap.5.vbi ſubdit quod dictum præceptum poterit exequi etiam domi; & ſi aliquis comparet ad docendum de abſentia citati,& ad inſtruendum Iudicem de innocentia abſentis,debet audiri, cum aliqua breui dilatione, & ſi
8 mulctatus etiam compareat petens reuocari mulctam,erit etiam audiendus, refectis tamen expenſis, vt late proſequitur idem Herculan.in d.cap.5.nu. 6.ſeq. & ſimilia pręcepta ad obuiandum futuris rixis,& ſcandalis ſunt neceſſaria,ne,dũ via iuris partes cogũtur ad cautionem pręſtandam, ne ſequantur offenſiones,iuxta illud: dum Romę conſulitur, Saguntum expugnatur, vt per Vulpell.in tract.de pac.& promiſſ. quæſt.74.num. 4. & ego late dixi in hoc §.3.in quæſt.7. Et ſi partes compa-
9 rerent,& vellent ſe defendere, interim coguntur pręſtare cautionem de Iudicio Siſti,& iudicatum ſoluendo, ac ſit vtriq; parti pręceptum, quod nihil innouent.Herculan.de caut.cap. 5.num. 1.per ea,quæ tradunt Bar.in l.1.§.hoc interdicto ff.vti poſſid. & Afflict.in deciſ. 170. & Herculan.idem firmat in cap.11. num. 5. verſ. & nos ſupra: & de eadem practica procedendi per præcepta modo, quo ſupra tradunt Andr.Gail.in tract.de pac.pubi. lib.1. cap.2.num.16.Vulpell.in tract.de promiſſ.q.81.in fine,Baiard.quæſt.47.nu. 21.in fine §.fin.ad Iul.Clar.& quod requiratur citatio etiam poſt alios, quos allegat,tenet Farinac.quęſt.107.num.
10 18. Et ſi videbitur Iudici, poterit etiam deueniri ad capturam, abſque alia citatione, ne inſtruatur ad fugam, Herculan. de cautio. capit. 44. num.6.
11 Imo proceleri expeditione cautionis præſtandę inter partes,Iudex ſæcularis poterit implorare brachiũ Iudicis Eccleſiaſtici ſub cenſuris, & ę contra Iudex Eccleſiaſticus poterit implorare brachium ſæculare, vt per Herculan. in d.tract.de caut.cap.5.nu. 9. vbi per hæc decidit,quod ſi bella adeſſent,vel inimicitiæ inter potentes, Imperator, cuius vires hodie modicę ſunt,poterit brachium Eccleſiaſticum ſub cenſuris, & pęnis contra potentes exiſtentes ſub Eccleſiaſtica ditione ab ipſis Eccleſiaſticis implorare.
12 Et ſi Iudex nollet ſtare cautioni iuratoriæ,& partes alias cautiones propter earum paupertatem præſtare non poſſent,poterit eius arbitrio, iuxta facti,&perſonarum qualitates,& circumſtantias deuenire ad alias pœnas relegationis,exilij,banni,carceris,& triremium, late Herculan. de caut. in d. q. 5.num.11.ſeqq.& cap.11.num.6.& ſeq. vbi etiam firmat, quod Iudex poterit etiam iuxta ſuum arbitrium plura remedia cumulare,vt ſcandala euitentur ponit exemplum ,quod licet creditor fuerit miſſus in poſſeſſionem bonorum debitoris,vel ea ſequeſtrari fecerit,nihilominus agere poterit in perſonam, &fragile ſit ſoli cautioni ſe committere l.ſuſpectus ff.de ſuſpect.Tutor.l cogi §.ſi pater ff.ad Trebell. Tiraquell. §.1.gloſſ.18.num.33. de retract.& facit, quod dicitur in l. nemo pluribus exceptionibus ff.de regul. iur. & bene etiam Iudex hęc omnia adhibere poteſt c.ex tranſmiſſa, & cap. literas extra de reſtit.ſpoliat. vbi gloſſa firmat, quod Iudex in prædictis non modicum habet arbitrium, & idem voluit Herculan.de caut.cap.4.num 10.vt Iudex ad eius libitum poſſit plura remedia adhibere,& cumulare,& cap.44.num. 1.ſeqq.& cap.50.nu.29.Iul.Clar. q.47. ſub num.3.Farinac.q.107.num.12.vbi poſt alios dicit, quod recuſans cauere poterit etiam feudo, & iuriſdictione priuari ſi quam habet.
13 Ac etiam Iudex,ſi videat, quod timenti offendi,bene proſpectum non fuerit, poterit ad impediendum ſcandala præcipere alicui ne tranſeat ante domum, vel portam alterius, & ne quis exeat de domo, gloſſ. in l. quod

iuſſit

iuſſit ff. de re iudic. vbi Alex. & latè Claud. Bertazz. ad patrē conſ. 148. in litera A, Herculan. de caut. c. 50. n. 10. & dixi ſupra in quęſt. 6. num. 1. in fin. & poteſt prohibere ne quis accedat ad aliquem locum Bald. in cap. 1. num. 2. Sequæſtr. poſſ. ac poteſt prohibere, vt Doctor rixoſus non intret Collegium Bar. in l. fin. num. 3. ff. de Colleg. illicit. & ſcolaris rixoſus poteſt cogi mutare hoſpitium, vt refert, & ſequitur Herculan. de caut. cap. 11. ſub num. 5. ac etiam pro quiete publica Iudex poterit alicui interdicere aliquem locum, vel Prouinciam, & ne accedat vſque ad certos fines. Felin. in rub. de treug. & pac. ſub 8. declarat, & poſt alios, quos allegat Herculan. de caut. c. 5. n. 14. vbi in fine teſtatur, quod aliquando vidit interdici alicui malo viro ali quem locum ſub pęna triremium, & ob contrauentionem ad vnguem pœnam obſeruatam fuiſſe, cum Iudex pari non debeat ſe contemni l. obſeruare ff. de offic. Pręſid. & poteſt Iudex rixoſum adſtringere ad cautionem de bene, & honeſte viuendo, & neminem offendendo, de quo late dixi ſupra in hoc 3. §. quęſt. 41.

Quæſt. XVIII.

Quibus remedijs quis poſſit ſe tueri, ne teneatur præſtare cautionem.

SVMMARIVM.

1 *Iudex incompetens non cogit ad præſtandum cautionem.*
2 *Vbi non eſt timor, vel cauſa, ibi ceſſat cautio.*
3 *Cautio, vt euitetur quæ ſint probanda.*
4 *Petens cautionem præſtari debet prius illam præſtare, & ita communiter obſeruatur.*
5 *Ad cautionem præſtandam requiſitus poteſt obijcere, quod malitioſe petitur in tam magna quantitate.*
6 *Inæqualitas circa cautionem præſtandā poteſt ſeruari propter inæqualitatem perſonarum.*
7 *Conſanguinei, & affines poſſunt excipere, quod ipſi non tenentur cauere; quia in eis ceſſat ſuſpicio, vel iam fuit præſtita cautio per principalem.*
8 *Inferior petens cautionem indebite a potentiori tanquam calumnioſus relegabitur.*
9 *Mandatum ſpeciale requiritur ad petendam cautionem.*
10 *Excommunicatus, & bannitus non poſſunt petere cautionem de non offendendo.*
11 *Petens cautionem poteſt repelli quando ipſe fuit cauſa inimicitiæ.*
12 *Contrariam opinionem tenent ibi Doctores.*
13 *Timor, & ſuſpicio ad cautionem præſtandam quoquomodo, vel ex qualibet parte interueniat, ſufficit.*
14 *Coactus præſtare cautionem indebite poteſt petere illam caſſari.*
15 *Sed tutius erit ſi appelletur a decreto de dando cautionem.*
16 *Coactus per carcerationem in caſu licito præſtare cautionem, non poteſt petere caſſari cautionem poſt excarcerationem.*

1 SI Iudex ſuo officio, nemine inſtante, vellet aliquē adſtringere ad præſtandam cautionem poterit, ille ſe defendere, quod nō eſt eius Iudex competens, neq. ab eo cogi poteſt, vt late dixi in hoc eodem §. 3. quæſtione 7. verſiculo ſed omnia.

2 Item poterit etiam obijcere, quod nullus timor, vel cauſa ſubſit ad pręſtan-

ſtandum inter ipſas partes cautionem præfatam, Herculan. de caut. capit. 47.
3 num. 30. † vbi ſubdit, quod probabit cauſam excluſionis dádi iſtam cautionem per illos modos, ex quibus reſultat negatiua timoris futuri, ac, quod ipſe eſt bonæ conditionis, & famę, & non ſolitus delinquere, vel, quod ſit ſenex: quia iſti modi ſuffragantur, etiã vt non præſumatur, quod nec etiam per alios faciat offendere, & non pręſtatur niſi cauſa legitima ſubſiſtente, vt late dixi in hoc eodem §. 3. quęſt. 6. & latius in quęſt. 7. Item poterit etiam obijcere altera pars, quod eius reſpectu, nulla ſubeſt ſuſpicio, vel cauſa timoris, ideo non teneri ad cautionem prædictam, licet per aliam partẽ fuerit præſtita dicta cautio, Herculan. de caut. capit. 6. num. 6. in fin. Nicol. Moron. in tract. de pace quęſt. 170. nu. 1. vbi teſtatur, quod illi, qui contrarium tenent decipiuntur Farinacci. quęſt. 107. num. 23. verſ. verum pręmiſſa.

4 Si vero non ex officio, ſed ad partis inſtantiam quis cogeretur pręſtare cautionem, poterit ſe tueri, quod pars illam petens prius nõ cauerit, Cephal. conſ. 690. nu. 5. ſeq. deciſ. Tholoſ. 489. vbi adden. Card. Tuſc. tom. 1. in verb. cautio concluſ. 169. num. 1. Herculan. de caut. cap. 6. num. 1. ſeqq. vbi reſpondet contrarijs, & ſub nu. 4. teſtatur de communi obſeruantia, & ego dixi ſupra in hoc 3. §. ſub quæſt. 5. vbi declaraui procedere, quãdo ex altera parte ſubeſſet timor futurę offenſionis, alias
5 ſecus †. Item poterit ſe tueri, quod ipſe non poteſt inuenire propter eius paupertatem cautionem, in illa quantitate, quam pars aduerſa petit, & cautionem dedit, &, quod malitioſe in tam magna ſumma cautionem petit ab eo Herculan. in d. capit. 6. num. 8. ſeqq. Bertazzol. conſ. 18. nu. 7. ſeq. lib. 1. Vulpell. reſponſ. 2. num. 36. reſponſ.
6 3. num. 10. † vbi firmat, quod iſto caſu etiam inter contrahentes aliquo modo ſeruari debet inæqualitas, ſi Iudici ita viſum fuerit, & in tract. de promiſſ. quęſt. 79. & ego late dixi ſupra in hoc §. 3. quæſt. 5. & etiam quando vna pars proteſtatur, quod non intendit cautionem ſuam tenere, niſi per alteram partem ſimilem cautionem datam fuiſſe apparebit. Item poterit deducere, quod eſt pauper, & non inuenit aliquam cautionem, vel, quod eſt in loco forenſis, vel habet priuilegium non cauendi ob eius nobilitatem, vt late dixi in hoc eodem 3. §. quæſtione 16.

7 Item poterunt conſanguinei, vel attinentes excipere, quod ipſi non tenentur cauere pro altero conſanguineo, quia in eis non adeſt aliqua cauſa timoris, vel inimicitiæ, & iam fuerat præſtita cautio per eorum conſanguineum principalem in rixa, vel contra quem laborat timor, vel ſuſpicio, & bona fides non patiatur, vt bis idem exigatur Herculan. de caut. cap. 6. nu. 10. verſ. ſed an vno, & n. 11. vbi ſubdit, quod nõ audirentur iſti conſanguinei, vbi diuerſæ cauſæ timoris eſſent, quę percuterent etiam dictos alios conſanguineos, quia tunc etiam ipſi teneren-
8 tur cauere †. Item ſi peteretur cautio ab aliquo inferiore contra potentiorem, & iſte inferior non probaret timorem in potentiore, iſte potentior non teneretur cauere, & inferior relegabitur Herculan. de caut. d. capit. 6. num. 12. vbi ſubdit, niſi Iudici aliter viſum fuerit, vel poterit partes cogere ad faciendam pacem, vel aliud agendum, vt ſcandala tollantur, iuxta notata per Iul. Ferrett. in tract. de re mil. tit. de fer. nu. 24.

9 Item quis ſe tueri poſſet, ſi per aliquem peteretur cautio de non offendendo nomine alterius, quod ille non habet ſpeciale mandatum ad dictam cautionem petendam, prout requiritur, vt poſt Alex. in conſ. 78. col. 1. in fin.

fin. volum. 5. teſtatur Baiard. quæſt.
47.num. 9.Herculan.de caut. cap. 49.
ſub num.16.licet in cap. 6.ſub nu. 12.
circa princ.verſ.quæro aliquis contra-
rium,videatur tenere, vt dixi ſupra in
hoc 3.§.q.5.

10 Item poteſt, quis ſe tueri, quod ip-
ſe non adſtringatur ad cautionem;
quia illam petens eſt excommunicatus
vel eſt bannitus; ideo non eſſe audien-
dum, & poterit opponere exceptiones,
quæ impediunt officium Iudicis iux-
ta materiam l.prima §.& parui ff.quod
vi, aut clam.Herculan.de caut.capit.
6.nu.12.citca princ.verſ.quęro vtrum
petenti.

11 Item poterit ſe tueri, quod petens
cautionem ſit repellendus, quia fuit
cauſa inimicitiæ,cum nemo ex delicto
ſuo conſequi debeat actionem l. itaq.
fullo ff de furt.& damnum, quod quis
culpa ſua patitur ſibi imputari debeat
cap.damnum de regul.Iur.lib.6.& ne-
mini liceat allegare turpitudinem ſuā
l.tranſactionis C.de Tranſact.& nemi-
ni liceat allegare metum,cui ipſe cau-
ſam dedit l.ſi mulier ff.q met. cauſ. vt
late reaſſumit Herculan. de caut. cap.
12 6.nu.14. vbi tamen firmat,opinionem
contrariam eſſe communem,prout ego
late dixi in hoc eodem §.3.q.5.verſ.&
in tantum eſt verum,& Herculan.in d.
q.16.ſub num.15.confutatis,& repro-
batis contrarijs ſubſtinet hanc opinio-
nem, cum vere tota iſta materia pro-
miſſionis de non offendendo ſit funda.
ſuper quieto pacifico ſtatu Reipublicę
& ad tollenda ſcandala,& ad obuian-
dum rixis: ideo quo quo modo, & ex
quauis cauſa timor originem ſumpſit
eſt inſpiciendum l. in ipſius C. famil.
13 herciſcun. vt videmus in teſtibus,& Iu
dice,vt ex qualibet ſuſpicione ex qua-
uis cauſa proueniente, etiam ex cauſa
ipſorū cōtra quos teſtes producuntur,
timor, vel ſuſpicio ſufficiat, vt poſt
alios, quos allegat firmat idem
Herculan. de caut. cap. 6. num. 15. in
fin. Ant. Gomez tit.de delict. cap. 12.
nu.14. verſ quod etiam extende, vbi
de communi Roland.conſ. 24. nu.46.
vol.1.Menoch.de pręſumpt.q.89.n.54.
in 1.par.vbi concord.allegat Baiar.ad
Iul.Clar.§.fin.q.24.n.36.

14 Item ſi fuerit coactus pręſtare dictā
cautionem a Iudice indebite,& ſine
cauſa,poterit deinde petere cautionē
præfatam caſſari,cum ſolutum ex ſen-
tentia iniqua,& ſine cauſa repeti poſ-
ſit Marſil.ſingul. 229.& in l.1.§ ſi quis
vltro nu.62.ff.de quæſtio.Alex.conſil.
171.col.2.lib.1.conſ.69.col.fin.lib.3.
Hercula.de caut.cap.44.num.11.Imo
ſi indebite fuerit data, non poteſt pręｰ
tendi fractura cautionis per contra-
uentionem Herculan.de caut.cap.49.
num. 14. vbi tamen ſubdit, quod ſi
fideiuſſor ſoluerit dictam pænam non
opponens talem exceptionem, non po-
terit agere contra principalem pro ſua
indemnitate: ſed ego puto, quod tu-
tius erit appellare a dicto decreto, vel
ſententia de dando cautionem, & re-
curſum habere ad ſuperiorem pro di-
cta cautione caſſanda,prout nec ab hac
opinione diſſentit Farin. vt ſuperius
deduxi.

15 Sed ſi fuerit coactus pręſtare cautio
nem per carcerationem in caſu licito,
non poterit deinde petere caſſari di-
ctam cautionem Hercul.d.c.49. n. 16.
vbi concordantes allegat.

Item poteſt ſe tueri,quod ipſe non
vult dare cautionem ſub aliqua pæna
quia pœnis legalibus debemus eſſe
contenti Hercu.de caut.c.45.n.4.verſ.
in hoc autem Farin.q.107.n.84.

QVAEST.

Quæſt. XIX.

An quis cogi poſſit cauere, non ſolum de non offendendo, ſed etiam de defendendo

SVMMARIVM.

1 *Ad aliquem defendendum quis cogi poteſt.*

2 *Qui non impedit maleficium videtur ipſum maleficium perpetrare.*

3 *Officialis videns duos rixantes, ſi operam non dat, vt rixa ſedetur, poteſt officio priuari.*

4 *Dominus ſciens, & patiens male geſta per procuratorem etiam ſpeciale mandatum non habentem, incidit in pœnam.*

5 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct. quod quis cogi non poſſit ad aliquem defendendum.*

6 *Quæ negatiua opinio non procedit vbi quis, non ſolum cum poſſet prohibere non prohibuit, ſed offenſioni conſenſit præſtando auxilium.*

7 *Item non procedit quando quis tenetur prohibere ratione publici ſui officij, aut publicæ exercitationis.*

1 QVAE ſunt in hac quæſtione opiniones; & prima eſt opinio affirmatiua, vt quis cogi valeat ad aliquem defendendum, cum culpa carere non dicat, qui ſcit aduerſarium ſuum poſſe offendi, ſi illum non defendat argumento text. in l. culpa caret ff. de regul. Iur. vbi Doct. & præcipue Deci. num. 3. vbi poſt Bal. in l. 2.
2 in §. qui ſeruus ff. de noxalib. † tradit, quod ille, qui non impedit maleficium videtur ipſum maleficium perpetrare, & Deci. in dicta l. culpa caret num. 4. ſubdit, & non caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui cum potuit, manifeſto facinori deſinit obuiare, & idem
3 ibi firmat Cagnol. ſub num. 3. † & idem videmus in officiali, qui vidit duos rixantes, & deuenientes ad arma, & non miſit familiam ad ſedandam rixam, neq. operam dedit, vt rixa ſopiretur, quod poteſt ab officio deponi, vt per Cyn. & Bal. in l. 2. C. de noxal. Barbat. in conſ. 1. num. 106. verſic. decimo adduco, lib. 3. Cagnol. in d. l. culpa caret nu. 4. Iac. Nouell. in pract. crimin cap. fin. num. 34. & facit etiam in propoſito, quod firmant Theologi in materia reſtitutionis, quæ de neceſſitate ſalutis fieri debet, iuxta regulam non remittitur peccatum, niſi reſtitua-
4 tur ablatum. † Idem videmus in procuratore, qui fecit incidere Dominum in pœnam, licet non habeat ſpeciale mandatum, ſi Dominus ſciat, & patiatur male geſta per procuratorem per tex. in l. ſemper qui nō prohibet ff. de reg. iur. & Dec. in d. l. culpa caret, & ego aliàs dixi in 1. par. de pac. dum tractaui an pax rumpatur per illum, quo pręſenre ab extraneo alter, cum quo pacem habebat, offendebatur ſi auxilium non præſtitit. q. 61.

5 Altera fuit opinio, vt quis cogi non poſſit ad aliquem defendum: quia regula firma eſt, vt nemo inuitus defendere cogatur tex. in l. nemo inuitus ff. de regul. iur & quia in iure aliter cautum non reperitur, vt firmat Hercula. in tract. de caut. cap. 39. num. 11. verſic. contra puto, & facil. tex. in l. merum §. ſed licet ff. quod met. cauſ. Nec obſtant allegata in contrarium pro prima opinione; quia illa procedunt, quando quis ratione officij, vel publicę vtilitatis ad aliquid faciendum tenetur, vt ſi omittat illud facere, & non prouideat ne malum committatur, culpa carere non dicatur, ac ſcrupulum occultę ſo-

cieta-

cietatis habere præſumatur, vt bene declarant Doct. in d.l. culpa caret, & præcipue Hier. Cagnol. ſub num. 6. & ſequentib. qui ad omnia exempla adducta pro prima opinione reſpondet, Et præcipue iſta opinio ſecunda negatiua procedit de iure ciuili, cum quis non teneatur obuiare delicto, & alium defendere etiam clamando, & reuelando vt per Doctores in d.l. culpa caret, & præcipue per Deci. num. 5. ſeqq. & Cagnol. num. 12. vbi ambo teſtantur de communi, & fere infinitos alios Doctores hanc opinionem tenentes referunt & licet aliqui de iure Canonico voluerint quem teneri obuiare delicto, & alterum defendere, eorum opinio intelligitur in foro conſcientiæ, & non contentioſo, ſecundum communem opinionẽ atteſtatam per Apoſtill. ad Deci. in d. culpa caret in litera B & eamdem opinionem ſequuntur Iul. Clar. q. 87. n. 3. vbi Baiard. num 15. Franc. viui. commun. opinion. in verb. defendere num. 2. late Decian. reſponſ. 65. num. 6. volum. 3. & etiam late Honded. conſil. 98. num. 34. vol. 2. vbi concordantes allegat, & reprehendit Couar. aliter tenentem.

6 Quæ opinio negatiua non procederet vbi, non ſolum ille potuit prohibere, & non prohibuit, ſed conſenſit offenſioni præbendo ei auxilium quamuis remotum ante, vel poſt delictum, vt ſi dederit Arma, vel equum ad fugam accomodauit per ea, quæ tradit Iul. Clar. in q. 87. nu. 4.

7 Item non procederet, quando quis tenetur ratione publici officij, aut publicæ exercitationis in defendendo, aut publicæ oblationis, vt in procuratore, qui inuitus procurare, in Aduocato, qui inuitus aduocare, & in Doctore, qui inuitus conſulere cogitur, vt etiã hoſpes cogatur hoſpitari, & meretrix cogatur ſoluta mercede pati carnaliter cognoſci, & idem erit in notorio, mercatore, & his ſimilibus perſonis Ang. in l. 1. §. fin. ff. de furt. aduerſ. naut. vbi late, & Felin. in rubr. de teſtib. cogen. & late Doct. in l. nemo inuitus. ff. de regul. Iur. & præcipue Deci. & Cagnol. nu. 1. Hercul. de caut. c. 39. nu. 13.

Quæſt. XX.

Coniuncti in tertio gradu compræhenſi in cautione de non offendendo an ſint indicandi, & exhibendi.

SVMMARIVM.

1 *Si tam ante, quam poſt præſtitam cautionem pro ſe, & conſanguineis vſque ad tertium gradum, altera pars petat indicari omnes conſanguineos eſt audienda.*

2 *Niſi tamen calumnioſe peteret indicari.*

3 *Conſanguineorum nomina, & cognomina partibus petentibus ſunt exprimenda.*

4 *Cautio non rumpitur per offenſam factam in perſonam non coniuncti pro coniuncto expræſſi.*

5 *In pænalibus veritas attenditur.*

6 *Offenſor eſt abſoluendus ſi non probetur attinentia, vel eſſet dubia.*

1 QVONIAM, vt plurimum contingit cautionẽ de non offendendo præſtari pro ſe, & conſanguineis, & affinibus, & coniunctis vſq. ad tertium gradum, ſi tam ante præſtitam cautionem quam poſt per alteram partem petatur indicari omnes conſanguineos, affines, & attinen-

nentes in dicto gradu exiſtentes, debet pars audiri, cum ſua interſit probabiliter iure dictos cōiunctos iuxta tex. in l. fin. ff. ad exhib. & in terminis noſtris tradit Herculan. de caut. cap. 39 num. 1. & ſub nu. 8. dicit ignorantia cognationis in dubio præſumitur, & infert ad deciſionem, quod ſi aliquis coniunctus e longinqua Regione veniens offendat compræhenſum in cautione, ſi dicat cautionem ignoraſſe, vel offendiſſe alterum compræhenſum in cautione, quem ignorabat eſſe coniunctum, excuſabitur, vt etiam dixi in 1. par. de pace.

2 Niſi tamen calumnioſe peteret indicari, & exhiberi coniunctos, quia eſſent coniuncti noti, & veriſimiliter illos pro coniunctis haberet, & ſi publice pro talibus haberētur; quia nō erit ſuper hoc pars ita petens audienda, vt late per Hercul. de caut. d. cap. 39. nu. 2. ex traditis per Alex. in cōſ. 27. lib. 6. per Soccin. Iun. in conſ. 4. col. fin. lib. 2. & conſ.
3 54. col fin. lib. 3. & ſub num. 5. firmat, quod ad tollendam omnem dubitationem, & ne vnquam per contrauenientem poſſit allegari ignorantia gradus cognationis non eſſet mala cautela ſi nomina coniunctorum exprimerentur; quod tamen in practica non ſeruatur, niſi partibus petentibus.

4 Bene verum eſt, quod ſi aliquis non coniunctus exprimeretur pro coniuncto, cautio non rumperetur per offenſam in eius perſonam factam, vt firmat
5 idem Hercul. in d. c. 39. nu. 6. cū regula ſit quod in pœnalibus attendatur veritas, & non opinio. Veronen. conſ. crim. 7. nu 6. in princ. Crauett. conſ. 2. num. 8. in princ. late Farin. in tract. crim. tit. de pœn. temperan. q. 87. n. 7. ſeqq. add. ad Farin. in conſ. 46. in litera B. in fin. & cōſ. 65. in litera K, Perr. Caba. in q. cri.
6 caſ. 31. n. 14. & ſeq. & ſi non probetur attinentia, vel eſſet dubia, offenſor erit abſoluendus, Herc. d. c. 39. n. 7. & prius dixit in cap. 35. num. 19. & quomodo ſit probanda late dixi in 1. par. de pace.

Quæſt. XXI.

Promiſsio de non offendendo, ſi non appareat quibus ſtipulatio facta fuerit, de quibus intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio in dubio præſumitur pro ſe tantum: ſed fallit quatuor modis n. 3.*
2 *Promittens pro ſe, & hæredibus intelligitur promiſiſſe pro primis hæredibus.*
4 *Cautio ſimpliciter præſtita, & generaliter refertur ad omnes cauſas rancoris & odij præteritas.*
5 *Cautio quando eſt præſtita pro vna cauſa, ad illam tantum reſtringitur, & omiſſum pro omiſſo habetur.*
6 *Cautio in dubio pro quacunq. cauſa in præteritum cenſetur data.*

1 HAEC quæſtio reſoluitur per tex. in l. ſtipulatio iſta §. hoc quoq. & §. ſi quis ita ff. de verb. obligat. vt in dubio quis ſtipulatus fuerit pro ſe tantum. Bart. Soccin. regul. 381. n. 1. Hercu. de caut. c. 10. n. 8.
2 verſ. & per hoc; idemq. eſt, quando quis promiſit pro ſe, & hæredibus, vt intelligatur promiſiſſe pro primis hæredibus
3 & nō pro alijs, vt alias dixi. Qui Soc. in d. reg. 381. ponit quatuor fallentias ad iſtā propoſitionē in quæſtione firmatā, & prima eſt in ſeruo, quia ſtipulatur Domino, ſecunda in filio, quia præſumitur ſtipulari patri l. quicunque §. finali. ff. de verb. oblig. Tertia in procuratore, qui intelligitur ſtipulari Domino lege poſt dotem ff. ſol: matr.

Quarta in dote, de quibus fallentijs tradunt Bar. & Doct. in d. l. ſtipulatio iſta §. ſi quis ita ff. de verb. oblig. & in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullas Pontificũ cenſet ſtipulata pro Cam. Apoſt. vt dixi in 1. par. de pac.

4 Et in propoſito ſolet dubitari an cautio pręſtita referatur ad omnes cauſas rancoris, & odij pręteritas, vel ad vnam cauſam tantũ, in qua dubitatione Doct. pro eius vera reſolutione diſtinguũt, quod ſi cautio fuerit, pręſtita ſimpliciter, & generaliter, tunc tanquã loquutio indefinita ad omnes cauſas referatur l. 1 §. & generaliter ff. de legat.
5 pręſtan. l. ſi pluribus ff. de legat 1. Aut fuit pręſtita propter vnã cauſam tantũ & ad illã reſtringitur l. cũ pater §. dulciſſimis ff. de legat. 3. l. regula §. licet ff. de iur. & fact. ignoran. cum omiſſum in iſta materia cautionis pro omiſſo habeatur. Hercu. de caut. c. 6. n. 11. & non fiat extenſio de vna cauſa ad aliã, neq.
6 de vna perſona ad aliã, prout alias latius dixi: Aut ſumus in dubio, & tunc pro quacunq. cauſa in pręteritũ cenſetur data; cũ timor ſcandali, & futurę offenſionis ſit indiſtinctus, vt bene declarat Hercu. in tract. de caut. cap. 10. n. 9. ſeqq. & idem annuit in c. 6. n. 11.

Quæſt. XXII.

Mandatum an in iſta materia cautionis requiratur, & an ſpiret morte mandantis.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ſpeciale requiritur in materia cautionis.*

2 *Cautio præſtita pro ſe, & conſanguineis non requirit mandatum conſanguineorum.*

3 *Cautio pro conſanguineis requirit ſpeciale mandatum.*

4 *Mandatum huiuſmodi mandantis morte non expirat.*

5 *Procurator promittens non offendere pro Domino ſuo, & eius agnatis, vel huiuſmodi promiſsionem recipiens, nõ remanet obligatus, niſi aliud de eius conſenſu appareat.*

1 PRo hac quæſtione faciunt ea, quæ late ſcripſi in prima parte de pace quæſt. 30. ſed qui illa, quæ ibi poſui loquuntur de Pace; ideo hic referam ea, quę tangunt ſpecifice cautionem de non offendendo, & vera reſolutio eſt, vt requiratur ſpeciale mandatum, cum ſit materia iſta fundata ſuper timore futurę offenſionis, ac ſuper ſuſpicione, quæ in animo cõſiſtit, & ea, quæ proueniunt ab animo nõ poſſunt explicari ſine ſpeciali mãdato, vt p Ang. in l. ſi quis intentione ambigua ff. de iudic. & notãt Doct. in l. Põponius §. fi. ff. de rei vend. & in terminis noſtris tenet Alex. conſ. 87. n. 7. & 14. vol. 5. Tiraq. in cõſuet. Pict. tit. retract. q. 36. gloſſa. 3. n. 10. Baiard. in add. ad Iul. Clar. §. fin. quęſt. 47. num. 9. Iul. Ferrett. in tract. de re milit. in tit. de ferijs num. 113. Herculan. de caution. cap. 38 num. 4.

2 Sed ſi quis promittat pro ſe, & pro conſanguineis de non offendendo, non requiritur mandatum conſanguineorum per Herculan. de caut. cap. 6. num.
3 12. verſ. quęro aliquis. Secus ſi velit promittere per conſanguineos ſuos nõ offendere, quia tunc requiritur mandatum ab omnibus, vt declarat idem Herculan. in d. tract. de caut. cap. 49. nu. 10.

4 Et etiam re integra mandatum morte mandantis non expirat, quia materia cautionis maximam ſimilitudinem habet cum pace, in qua morte mandantis etiam re integra mandatum non ex-

Digitized by Google

extinguitur, vt late dixi in d. q. 30. in 1.
par. de pac. & ita expręſſe in noſtris ter
minis tenet Hercu. de caut. c. 38. n. 3. 4.
5 Sed procurator, qui promittit non of
fendere pro Domino ſuo, & eius agna-
tis, vel è contra, ſi promiſſio per procu-
ratorem fuerit recepta, procurator nō
remanet obligatus, niſi expręſſe aliud
de eius conſenſu appareat, late Hercu.
in tract. de caut. c. 46. n. 1. & 2.

Quæſt. XXIII.

An Ciuitas Prælatus, Abbas, & Duces belli poſſint pro ſuis particularibus ſe obligare, & è contra in iſta cautione.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas Prælatus, Abbas, & Duces Belli tenentur præſtare cautionem pro ſuis particularibus, & e contra.*

2 *Non autem in omnibus caſibus, ſed tantummodo vbi per alios cautio præſtari non poteſt, vbi timeretur ſcandalum.*

3 *Cautio prædicta quando præſtanda ſit remittitur arbitrio Iudicis.*

4 *Contra Vniuerſitatem recuſantem dare talem cautionemre laxantur repræſaliæ.*

5 *Vniuerſitas, Prælatus, vel Abbas non poſſunt obligare Eccleſiam, vel Monaſterium, nec Priores Vniuerſitatem ſuam niſi conuocato conſilio, & de illius ordine.*

6 *Quomodo, & quando ſit citanda Vniuerſitas ad dictum effectum, vide ibi Doct.*

7 *Clauſula in literis Principis appoſita, vel ſufficiat citatio in perſonam vnius Conſulis, vel ſindici loci, & valeat ac ſi Vniuerſitas ipſa citata foret, tollit omnem controuerſiam.*

IN iſta quæſtione Hercu-
lan. in tract. de caut. fuit
ſibi met, circa eius reſolu-
tionem contrarius, cum in
cap. 50. ſub nu. 33. ſeq. te-
nuit, quod Vniuerſitas non teneatur
dare cautionē pro particularibus ſuis,
& in c. 38. n. 14. ſeq. tenuit cōtrarium,
& plus, vt tam Vniuerſitas, & Priores,
quam Pręlatus, Abbas, pro ſua Eccle-
ſia, & Monaſterio reſpectiue, vel Du-
ces belli, Communitas, Pręlatus, & Ab
bas teneantur ad pænam, vt eſt videre
in d. cap. 38. n. 16. Sed in d. cap. 50. ſub
num. 33. in princ. totum contrarium te-
1 neat. † Sed ego omnino credo, quod
poſſit, & dari, & peti cautio per ſupra-
dictos, cum etiam dari, & peti poſſit pro
ſuis conſanguineis, hæredibus, ſequa-
cibus, & adhærentibus, vt idem met
Hercul. tradit in d. q. 38 n. 24. & late
ego dixi in hac ſecunda parte in iſto §.
2 3. q. 10. † Sed bene credo, quod non in
omnibus caſibus indiſtincte cogi poſ-
ſint, Communitas, Priores, & Duces
Belli, ſed tantummodo vbi per alios
cautionem præſtare non poſſent, & vbi
timeretur ſcandalum in Vniuerſitate,
vel in Caſtris, ſeu, exercitu, & aliunde
occurri ſcandalis futuris non poſſet: &
idem erit quando in aliquo Caſtro,
vel Ciuitate adeſſent partes, & illa-
rum occaſione ad dictum locum acce-
3 derent banniti, vt poſſint ipſę partes,
vel vnus de ipſis pro alijs cogi ad di-
ctam cautionem, vt firmat idē Hercul.
4 dicto tract. de caut. c. 38. n. 16. in fin. &
ſi Vniuerſitas recuſaret pro ſuos dare
talem cautionē poſſent relaxari repręſ-
ſaliæ, vt firmat Herc. de cau. c. 50. n. 34
5 verſ. plane. Sed Vniuerſitas, Prælatus,
vel Abbas nō poterūt obligare, Eccle-
ſiā, & Monaſteriū, nec Priores Vniuer-
ſitatē ſuā, niſi cōuocato conſilio, & de
illius ordine, vt firmat Herc. in d. c. 38.
n. 15. ex traditis per Bal. in l. preſens C.
de tranſact. & per Bar. in l. 1. ff. de iniur.
& in l. prohibere §. plane ff. quod vi,

aut clam , & per Iul. Ferrett. in tract.
de re mil.tit. de fer.n.18.Bene verũ eſt
quod ſi fuerit data cautio per vnã de
non offendendo aliam vniuerſitatem ,
ſi vnus de vniuerſitate offendat vel of-
fenſus ſit, non cõuocato conſilio, ſed ſe
paratim nõ frangitur iſta cautio, Herc.
6 de caut.c.41.nu.13.†Qũo autem ſit ci
tanda Vniuerſitas an ſufficiat citare ſin
dicum,aut ſit citanda dum Ciues ſunt
in loco ſolito congregati , vel in capi-
tulo vel in arrẽpo, aut in alio deputa-
to loco,late tradunt Doct & præcipue
latiſſime Soccin. tract.de citat.art.17.
col.penul.& Hier.Cagnol.in l.non po
teſt n.1.ff. regul.Iur.ad quos in ſpecie
cautionis de non offendendo ſe reſtrin
git,& remittit Herculan.in d.cap.50.
num.16.verſ.& an Duces:& in aliqui-
bus locis,prout eſt in Ciuitate Vercel-
larum extat ſtatutum, vt citatio facta
in perſonam Conſulum , vel ad eorum
domos ſufficiat,vt refert Cagnol.in d.
7 l.non poteſt n.1.circa fi. ff.de reg.Iur.†
vbi etiam ſubdit,quod ad euitandum
controuerſiam inter Doctores vetten-
tem recte per literas Iuſtitię illius Prin
cipis poni ſolet clauſula ſalutaris in
citatione, vt ſufficiat in perſona vnius
ex Cõſulib.ac ſindici loci,& pinde va
leret,ac ſi Vniuerſitas ipſa citata foret.

Quæſt. XXIV.

Cautio de non offendendo quanto tempore duret, & per quantum tempus dari debent.

SVMMARIVM.

1 *Cautio per quantum tempus durare debeat Iudicis arbitrio remittitur.*

2 *Iudex arbitrium ſuum poterit extendere vſq.ad decẽ annos,& non vlterius.*

3 *Tempus de cõſuetudine in iſtis cautionibus apponi ſolitũ habetur pro appoſito.*

4 *Cautio extinguitur finito dicto tempore,attenta conſuetudine.*

5 *Relegatus in aliquo loco ad tempus,finito tempore relegatio extincta dicitur.*

6 *Iudex poteſt ſtatuere ex cauſa,vt cautio præſtetur in perpetuum.*

7 *Cautio ſimpliciter præſtita dicitur perpetua.*

8 *Actio ex cautione præſcribitur ſpacio aut 20.aut 30.aut 40.annorum.*

9 *Cautio an ſit præſtanda cum præfixione termini,ſeu ſimpliciter vide ibi.*

10 *Iudex partes ad renouandam cautionem cogere poteſt,ſi ſubſit cauſa , & cautio non ſit perpetua.*

11 *Timoris cauſa in dubio præſumitur durare ad renouandam cautionem.*

12 *Iudex non poteſt cogere partes ad renouandam cautionem,ſi non adeſt timor ſcandali,aut cauſa legitima , vt ſuſpicio.*

13 *Fideiuſſor cogi non poteſt ad iterum fideiubendum.*

14 *Cautio præſtita per totum menſem Auguſti,& deinde ad beneplacitum,ſi beneblacitum non fuerit declaratum in dicto menſe,extinguitur.*

1 DOCTORES in l.illicites §.ne potentiores ff. de offic.Pręſid.& præcipue Bar.ſub nu.7.firmant arbitrio Iudicis eſſe remiſſum quanto tempore ſit hæc cautio duratura Felin.in rubr.de treg.& pac. verſ. 3.declaratio , Ant. Gomez. tit.de delict.c.6.n.fin.Herculan.de caut.cap.9. n.6.ſeqq.& nu.16.Menoch.de arbitr. caſ.141.n 2.lib.2.vbi de veriori,&recepta opinione teſtatur Petr. a Plach. epithom.delict.lib.1.cap.7.num.4.vbi etiam teſtatur de communi Farinac.q. 107.nu.46.qui etiam teſtatur de communi Vulpell.in tract.de promiſſ.q.78. num.1. vbi reiecta opinione Io. Fabr. teſtatur de communi, & ibi allegat quamplures alios Doct.deinde relatos per Farinacc.vbi ſupra Baiard. ad Iul. Clar.§.fin.quęſt.47.n.30.qui ſe refert
ad

ad Menoch.in d.caſ.141. Adden. in litera A,in princ.ad eumdem Iul.Clar. in eadem queſt.47.Card.Tuſch. tom. 1.concluſ.167.num. 18. Et omnes reprobant illam opinionem,quæ deſumebatur ex tex.in §.ſed neque auth.de mand. Princip. vt duraret per triginta dies, vt in ſpecie tener Bar. in d. §. ne potentiores num. 7. Petr. a Plach.in d.cap.6.num.4.Iul.Clar.in d.q.47.num.6.in fin. dicit in practica non ſeruari illam opinionem de 30. diebus.

2 Et Iudex arbitrium ſuum poterit extendere vſq. ad decem annos,& non vlterius,Feli.in d.rub.de treug.&pac. declar.3.in fin.Alex. in l.dies cautionis nu.6.ff.de damn.infect.Nicol.Moron.de treug.& pac.quæſt. 188. num. 7.Marſil.in l.1.§.præterea num.8.ff.de quæſtionib. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ.141.n.3.Farin.q.107.nu.47.Hercu. de.caut.cap.9.ſub nu.6.& nu.8.in fin. Petr.a Plach.epithom.delict.lib.1.c.7. nu.4.in fin.

Primo intellige,& declara, quod in iſta materia pręſtandi cautiones,&per quantum tempus pręſtari debeat, attenditur ſtylus,& conſuetudo loci, vt per Iul.Clar.in §.fin.q.47.nu.6.in fin.
3 Hercul.de caut.cap.9. num. 25. Et inquit de conſuetudine tempus apponi ſolitum in iſtis cautionibus habetur pro appoſito,etiam ſi appoſitum,non eſt,& ſub num.16.affirmat communem eſſe obſeruantiam,quod dentur per totum tempus Iuſdicentis officij, & per aliquot dies poſtea arbitrio Iudicis; prout ego dixi in hac ſecunda parte in §.1.de treuga, &, quod ita obſeruatur in ſtatu Eccleſiaſtico Vulpell.in tract.de promiſſ.quæſt.78.num.1. verſ. ſed vbi in contrariũ,vbi teſtatur,quod iſtæ cautiones danrur, aut durante Gubernatoris officio, aut ſimpliciter, aut in perpetuum,iuxta ſtylum,& con ſuetudinem locorum, quæ conſuetudo attendenda eſt: nec ab iſta opinione diſſentit Farinac.in d.quæſtione 107. nu.53.

4 Et attenta dicta conſuetudine, finito tempore abſque alia declaratoria cautio extinguitur: & propterea Prætores debent eſſe diligentes in principio eorũ officij facere renouare dictas cautiones pręſtitas tempore anteceſſoris, ne ob eorum negligentiam offenſiones ſequantur Iul.Clar.§.fin.quæſt. 47.num.6.verſ. & aduerte, vbi etiam teſtatur, quod in facto vidit multa mala contingere, & ſequitur Moder.Farinacc.in d.queſt. 107.nu.54.Et eamdem'opinionem, quod abſque alia declaratione finito tempore ſpiret fideiuſſio renet Herculan.in tract.de caut. c. 31.num.14.ſeq. per illam regulam, quod prohibitum ad tempus poſt tempus cenſetur permiſſum l.Imperator ff. de poſtul.vbi ſubdit:Et ideo videmus,
5 quod relegarus in aliquo loco ad tempus, finito tempore,relegatio extincta dicitur, & poteſt redire ad locum inrerdictum abſque alia declaratione Bald.conſ.34.num 1.in 1.dub. vol. 1. & late Corbol.in tract.de Iur.emphir. tit.d.cauſ.priuario.ob temp.finit num. 7. mihi fol. 91.vbi concordantes allegar.

Quid autem attento dicto ſtylo de cautione duratura ad officium Prætoris ſi Prætor confirmetur, an cautio expiret dixi ſupra in hoc 3. §.quęſtione 7.

6 Secundo intellige,& declara, vt Iudex poſſit ex cauſa ſtatuere, vt cautio præſtetur in perpetuum, & cauſa erit iuſta,ſi præceſſerit inimicitia capitalis, vel talis,vt etiam longo tempore obliuio induci non poſſit, vt per Vulpell. in tract.de promiſſ. quæſtione 78. nu. 2.3.vbi ponit exemplum ſi alicui fuiſſet occiſus filius, aut pater, & ſequitur Farinacci. in dicta quæſtione 107. num.48.

7 Tertio intellige, quod cautio ſimpliciter præſtita dicitur perpetua cum

tempus incertum ita in dubio iudicatur Iaſ.in l.ſufficit,per illum tex. ff. de cond.indeb.cum alijs adductis per Tiraquell.de retract.conuent.§.2.gloſ.1. num.39.late Herculan.de caut. capit. 9.num.22.& 23.vbi refert plures opiniones,&præcipue illam,vt cautio ſimpliciter pręſtita duret vſq.ad 30.dies, de qua dixi ſupra : Item refert, quod ſit arbitrarium Iudicis: Item, quod tempus cautionis finiatur cum ipſa inimicitia, vel ceſſante timore per regulam ceſſante cauſa ceſſat effectus, & &quod erit probanda cauſa,per quam ceſſauit timor; & deſuper ferri debet declaratoria,& etiam tenet tempus huiuſmodi eſſe perpetuũ,& allegat Apoſtill.ad Bar.in l. illicitas §.ne potentiores de Offic. Præſid. & allegat etiam Pariſ.in conſ.165.col.1.lib. 4.Iul.Ferrett.in tit. de ferijs num.44.& Rip. in rubr.ff.de damn.infect.nu.24. & idem diximus eſſe in pace, vt in dubio ſit pręſumenda perpetua fauore publicę vtilitatis,& quietis; & ab iſta opinione non diſſentit Farinacc. in d. quęſt. 107.num.50. qui dicit Eugen. in conſ. 82.num.8.contrarium tenere; ſed Eugen.ibi nihil pro ſua opinione adducit, prout ego animaduerti. Sed tantummodo ſe refert ad quaſdam allegationes incerti authoris. Bene verum eſt, quod licet cautio ſimpliciter præſtita dicatur perpetua, tamen actio ex ea præſcribitur ſpacio aut viginti, aut triginta, aut quadraginta annorum iuxta terminos l. quærelam C. de falſ. vt ſentit, & expræſſe tenet Herculan.de caut.capit.9.num.4.nec diſſentit Farinacc. in dicta quęſt. 107. num.51.

9 Sed dubitatur,quomodo ſit iſta cautio pręſtanda, aut cum pręfixione termini,ſeu ſimpliciter, & pro reſolutione diſtinguuntur duo tempora, vnũ ante præſtitam cautionem, ſecundum poſt præſtitam cautionem. In primo tempore affirmant eſſe ſimpliciter præſtandam cautionem, ne detur occaſio differendi pręſtare dictam cautionem, & mala ſequantur; prout in facto multa mala contingere vidiſſe teſtatur Iul. Clar.in §.fin. quæſt. 47. num. 6. circa med. In ſecundo vero tempore cautio præſtāda ſit arbitrio Iudicis,& ſic duret quantum durabit inimicitia,& cauſa timoris Iudicis arbitrio, vt per longam diſputationem declarando iſtam quęſtionẽ firmat Rip. in rub.ff.de dam. infect.num.23.& ibi dicit, ita communem opinionẽ in principio iſtius quæſtionis firmatam eſſe intelligendam, licet hanc declarationem Rip.non approbet,Herculan.in tract.de caut.cap. 9.num. 7. dicit, quod Rip. non multum per ite diſtinxerit; ſed moder. Roman.Farinacc.in d.quęſt.107 num.49. in fin.affirmat diſtinctionem, & declarationem Ripę eſſe rationabilem,& veridiam, & quod in Vrbe ita practicatur,vt Iudex nullũ in cautione faciat pręfigere terminum, ſed ſimpliciter eam præſtari mandet: Et Farinac.non bene meo Iudicio euacuat difficultatem: quia ſi in ſecundo tempore fuerit etiam ſimpliciter concepta fideiuſſio,non video cur ipſa non debeat eſſe etiam perpetua per illam regulam ſupra poſitam,vt tempus incertum quando dubitatur an ſit perpetuum, in dubio perpetuum iudicandum ſit: & ſic conſideretur forma conceptionis cautionis,& nam tempus, ad iudicandum an fuerit cautio perpetua, vel arbitraria,& ſic duratura, per decennium. Nec ratio allegata pro primo tempore, quod ſimpliciter recipiatur, ne detur occaſio differendi præſtationem dictæ cautionis, mihi videtur, quod poſſit alterare deciſionem pręfatam; quia ſi fuerit etiam dictum arbitrio Iudicis duratura a principio, non credo, quod potuiſſet oriri occaſio differendi illam præſtari; & ideo quocunque tempore ſimpliciter pręſtita fuerit, ſemper ſit perpetua per rationem ſuperius

rius ceductam ego omnino teneo.
10 Verum eſt, quod ſi non fuerit per-
petua, ſed ad aliquod tempus præfi-
xum, poterit Iudex cogere partes ad
renouandam cautionem, ſi ſubeſſet
cauſa inimicitiæ,& rancor duraret in-
ter partes,& non ceſſaret periculum
futuri ſcandali. Iul.Clar. §. fin. quæſt.
47.num.6.Herculan.de caut. capit. 9.
num.19.& 21.verſic.& aduerte; dicit
11 in dubio præſumendam eſſe, eamdem
cauſam timoris durare ad renouādam
cautionem a principio factam, etiam
ſi partes peccata confiteantur,& com-
municent;cum hęc inſimul ſtare poſſint
quicquid in pace dixerit Iul. Ferret.in
tit.de ferijs num. 45. in tract. de re
12 milit.ſecus autem ſi non vigeret timor
ſcandali, neq. cauſa legitima perma-
nētis rancoris,odij,& timoris;quia nō
poterit Iudex partes cogere ad reno-
uandam cautionem,& ipſas partes gra
uare,prout dicit idem Herculan. in d.
cap 9.num.20. prout dicitur in prima
prçſtatione cautionis;vt non poſſit par
tes Iudex cogere ad cauendum, niſi
ſubſiſtente legitima cauſa ſuſpicionis,
& timoris, prout ego late dixi in hoc
§.3.quæſt.7.cum in vtroq. caſu præſte
tur cautio ad obuiandum futuris ſcan
dalis ex ſuſpicione, vel timore futuri
13 ſcandali ſubſiſtente; ſed non poterit
fideiuſſor cogi ad iterum fideiuben-
dum l.nec emere C.de iur.delict.& di-
cam late infra.
14 Sed ſi fuerit præſtita per totum
menſem Auguſti, & deinde ad bene-
placitum; ſi beneplacitum non fuerit
declaratum in dicto menſe, cautio erit
extincta,Baiard.ad Iul.Clar. §. fin. q.
47.num.39.poſt Bero. in conſil. 204.
lib.3. Et data cautione vſq. in 3. gra-
dum,reſeruata tamen poteſtate Iudici
declarandi hi aut illi compræhendan-
tur,intelligit hęc poteſtas arbitrio bo-
ni viri ante commiſſum delictū, & re
integra,& rebus ſic ſtantibus, Hercul.
de caut.cap.45.num.19.20.& ſub nu.
21.etiam dicit non tranſire in ſucceſſorem niſi reſeruatio fuerit facta per nomina reſpicientia dignitatem ſuperioris. Et quid ſi promiſit non offendere infra decem dies & poſt dictos decem dies offendit, vide Herculan. de caution. cap. 48. numero 4. ſeqq. Et an tempus cautionis currat, de momento ad momentum vide Baiard. in quæſt. 47.num. 18.ſeq.vbi allegat Corn.in conſ.279.vol. 5. & quot modis ſumatur momentum ſe remittit ad gloſſ. in l.1. C. quæ ſit longa conſuet. in verb. appellat, & ad Gramm. ſuper Conſt. Regn.in Conſtit.appellat. tempor. nu. 12.& ſi dicatur per menſem poſtea, an dies termini computetur in termino, & quot dierum dicatur menſis Herculan.de caut.capit. 9. num.16.in fin & num.17.

Quæſt. XXV.

Cautio præſtita an arguat malum animum, & inimicitiam, & quam probationem faciat ſuper delicto poſtea ſequuto.

SVMMARIVM.

1 *Cautio de non offendendo arguit inimicitiam.*
2 *Inimicitia inducitur ex ſola cauſa inimicitiæ, ſiue vera, ſiue falſa ſit, ſiue putatiua.*
3 *Animus nocendi non immutatur per cautionem.*
4 *Etiam ſi partes peccata confiteantur.*
5 *Contrariam opinionem, quod inimicitia non probetur per cautionem tenent* ibi

Digitized by Google

ibi Doctores.

6 *Cautio de non offendendo ſequuto homicidio non probat contra cauentem.*

7 *Cautio de non offendendo ſecundum aliquos facit indicium ad torturam.*

8 *Inimicitia ſecundum aliquos facit indicium ad torturam.*

9 *Et maxime ſi delictum clam fuit commiſſum, & non datur alius imputatus de eo.*

10 *Contrariam opinionem, quod ſola inimicitia non faciat indicium ad torturam tenent ibi Doct. quæ eſt magis communis.*

11 *Cautio, ſiue ſit fundata ſuper ſuſpicione, ſiue ſuper graui inimicitia non facit indicium ad torturam.*

12 *Indicium reſultans ex inimicitia dicitur remotum a delicto.*

13 *Indicium remotum non facit indicium ad torturam.*

14 *Cautio cum alijs adminiculis facit indicium ad torturam.*

15 *Inimicitia, vel cauſa inimicitiæ concurrentibus alijs facit indicium ad torturam.*

16 *Cautio cum alijs adminiculis, vt faciat indicium ad torturam requiritur, vt ſit fundata ſuper cauſa graui, & non leui.*

1 PROMISSIO de non offendendo pręſtita inter aliquos, arguit inter eos inimicitiam adeſſe Bertazzol. in conſ. 170. num. 24. in fine lib. 1. Farinac. conſ. 55. num. 44. Et, quod ex ipſa cautione probetur inimicitia, cum ſit fundata ſuper cauſa inimicitiæ, vel timore futuræ offenſionis, conſtat per ea, quę dixi ſu-
2 pra in hoc §. in quæſt. 7. † Et ad inducendam inimicitiam ſufficit, quod ſubſit cauſa inimicitiæ ad late tradita per Farinacci. in conſil. 56. num. 8. in fin. & ſub num. 9. in princ. vbi plus dicit, ſiue ipſa cauſa inimicitię ſit vera, ſiue ſit falſa, ſiue putatiua ſemper probet inter
3 ipſos adeſſe inimicitiam† Et per ipſam cautionem de non offendendo non mutetur animus maleuolus, neq. voluntas nocendi Catald. de Sindic. nu. 18. Menoch. conſ. 100. nu. 185. lib. 1. & ante eum Gulielm. de Cune. in tract. de ſecurit. num. 37. quem, & alios refert in propoſito Carrer. in pract. crimin. in 2. tract. de indit. & tortura §. 13. indicium num. 9. Herculan. de caut. de non offenden. cap. 9. num. 21. in fin. vbi
4 plus ſubdit † etiam ſi partes peccata confiteantur, prout ſuperius dixi Vulpell. reſp. 26. in princip. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 24. nu. 43.

5 Contrariam opinionem, quod ex ſola cautione de non offendendo non probetur inimicitia Hercula. de caut. cap. 38 num. 19. 20. & capit. 50. num. 14. & 67. qui dicit; quia eſt fundata ſuper timore, nulla præcedente inimicitia Ant. Galeat. conſil. 110. num. 27. tom. 1. crimin. diuerſ. Farinacc. in q. 49. num. 121. Riminal. Iun. conſ. 88. nu. 17. volum. 1. Eugen. conſ. 27. num. 22. Add. ad Farinacc. in conſil. 30. in lite-
6 ra G, † Et ideo ſi fuerit ſequutum homicidium inter ipſos, inter quos aderat ad inuicem cautio de non offendendo, non erit præſumptio contra ſuperuiuentem de homicidio ſequuto quoad condemnationem ſine aliqua difficultate, vt per Herculan. in tractat. de cautio. capit. 50. num. 15. ſequen.

7 Quo vero ad torturam, retenta opinione illorum, quod ex cautione probetur inimicitia, videbatur poſſe concludi ſecundum aliquos ex ea oriri indicium ad torturam, vt late defendere conatur Ant. Gomez tit. de delict. cap. 13. num. 11. vbi refert, quod ita in ſpecie tenet Bar. in l. fin. num. 4. ff. de quæſt. & Doct. adducti per Farinacc. in quęſt. 49. num. 89. tit. de Indit. & tortur. Sim. de Pret. conſil. 15. num. 78. Doct. adducti per Theſaur. dec. 24. nu. 1. Riminal. Iun. conſil. 302. num. 8. vol. 3. Eu-

3.Eugen.conſ.27.num.6.& per Hond. conſ.87.num.5.volum.2.qui teſtantur
9 de communi, & ita vidiſſe ſeruari † & maxime ſi non daretur alius inimicus, & clam homicidium commiſſum fuiſſet Iul.Clar.§.fin.quęſt.21.num. 18.in fine,vbi teſtatur ita pluries vidiſſe ſeruari,vt ex ſola inimicitia inimicus torqueatur Rimin.Iun.conſil. 302. num. 9.in fin.volum.3. Vulpell. reſponſ. 39. num.7. Bonacoſſ. in ſuis commun. opinion. criminalibus ver. indicium facit grauis inimicitia mihi fol. 87. Eugen.conſil.27.num.3.conſil. 76. num. 36.& clarius ſub nu. 46.Decian. reſp. 88.nu.10.vol.3.Farinacc.conſ.34.n.9. in fin.

10 In contrarium ſe habet magis communis opinio, vt quis ex ſola inimicitia torqueri non poſſit, quam atteſtantur Iul.Clar.d.quæſt.21.num.16.Boſſ. de indit.num.47.Burſatt. conſil. 216. num.69.vol.2.Menoch de præſumpt. quæſt.89.num. 51.in 1. par.firmat non eſſe ab iſta opinione recedendum Eugen.conſ.76.num.27.& de magis communi teſtatur,& conſil. 27.num.29.& in conſil.63.num.51.& conſil.76.num. 27. vbi reddit rationem, Theſaur.deciſ.24. num. 7.etiam teſtatur de communi,Ant.Gabr.concluſ.17.num. 2.in fin. lib. 7. dicit hanc opinionem communem ęquiorem,& in practica ſeruatam, idem firmat Viui. commun. opinion. lib. 2. in verb. inimicitia opin. 163.& Laurent.in tractatu commun. contra commun. quęſt. 158. in fine etiam firmat hanc eſſe magis receptā opinionem, & in practica obſeruatam: Imo nec etiam vbi inimicitia eſſet capitalis, & agererur de delicto difficilis probationis, & non daretur alius imputatus de eodē delicto, indicium nō faceret ſufficiens ad tortutam,vt bene tenet contra Iul. Clar. Theſaur.deciſ. 24. num. ſeprimo in fin.& fimat hanc opinionem eſſe veriorem, & tutiorem.

11 Et ſic ex iſtis poſſumus concludere quod quouis modo cautio fuerit præſtita,vel fundata,ſiue ſuper timore, vel ſuſpicione, ſiue ſuper iſta graui, & capitali inimicitia, nunquam ex ea reſultet indicium ad torturam Herculan. in tract.de caut.cap.50. num. 15. ſeq. Farinacc.in quæſt.39.num. 125. tit.de
12 Indit.& tortur.† Quod apertiſſime deducitur,quia indicium reſultans ex inimicitia dicitur indicium remotum a delicto,vt per Boſſ.tit.de Indit. n. 47. verſ.quis enim dubitat, cum alijs Doctor relatis per Honded. conſil 107.
13 num.2.volum.1. † & ex indicio remoto a delicto ſine altercatione non oritur indicium ad torturam Bar. in l. fin.num.9.ff.de quæſt.Farinacc. tit.de indit.quæſt.37.num. 43. vbi infinitos allegat,Granut.Theorem.23. num. 7. vbi de communi,Riminal. Iun. conſil. 87.num. 9. vol. 1.& conſil.704. num. 57.ſeq.volum.6.Eugen.conſil. 36.nu. 28. vbi de communi;& ita in practica ſeruari, & de magis communi teſtatur Franc. Perſonal. in tractat. de Tortur. num. 96. verſic. vnde ſuccedit.

14 Bene verum eſt, quod ſi cum ipſa cautione præſtita concurrerent alia adminicula,cōiecturæ,vel prēſumptiones,tunc,ex eis reſultaret ſufficiens indicium ad torturam, vt poſt Carter.in princ.l.obſeruate nu.127 firmat Herculan.in tract.de caut.capit. 50.num.
15 16.† &eſt regulare,vt ex inimicitia, vel cauſa inimicitiæ alijs indicijs, vel adminiculis ſuffulta oriatur ſufficiens indicium ad torturam Ant.Gomez tit. de delict.cap.13.num.11. vbi de communi,Plot.de in lit iurand.§.54.num. 3.late Menoch.de præſumpt.d.quæſt. 89.num.51.Ludou. a Peguer.deciſ.17. num.8.in fin. Hond conſ.87. num. 97. verſic.tertio dicitur volum. 1. vbi teſtatur de magis communi:ſed erit animaduertendum, quod ſi cautio fuerit fundata ſuper ſola ſuſpicione,& timo-

re

re fururę offenſionis,& non ſuper clara, aperra graui, vel capitali inimicitia nō ſufficerent quęlibet indicia; ſeu adminicula ſed alia indicia vel adminicula maioris efficacię requirerentur, quā ſi cautio eſſet fundata ſuper inimicitia capitali vel graui, per ea, quę late tradit in fortioribus terminis. Menochius de pręſumption. in dicta quæſtione 89. num. 53. par. prima vbi poſt Doct. quos allegat firmat ex leui cauſa nunquam reſultare indicium ad torturam, quibuſuis adminiculis fuerit coadiuuata.

Quæſt. XXVI.

Fideiuſſor de non offendendo an in plus, vel minus obligari poſſit, quam principalis.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor non poteſt in plus ſe obligare, quam principalis.*

2 *Declara, & intellige, vt ibi.*

3 *Iuramentum operatur, vt fideiuſſor obligetur in plus, quam principalis.*

4 *Fideiuſſor obligetur in plus, quam principalis propter iuramentum, etiam ſi nihil principalis promiſiſſet.*

5 *Fideiuſſor obligatur ſubſtinetur in plus, quam principalis, quando obligatur in ſolidum cum renunciatione beneficÿ de duobus reis, & de fideiuſſoribus, vel cum Cameraliobligatione.*

1 QVONIAM, Deo fauente, intendo adire vtilem, & quotidianam materiam per ſpecialem tractatum de fideiuſſoribus: ideo in pręſenti tantummodo attingā quę ſtricte, & proprię percutiunt materiam cautionis de non offendendo, & ſic in pręſenti quęſtione breuiter me expediam, cum regula ſit, quod fideiuſſor non poſſit in plus obligari, quam principalis, & ſi in plus ſe obligauerit, tota vitietur obligatio §. fideiuſſores Inſt. tit. de fideiuſſor. Bar. & gloſſ. in l. grege §. eod. tit. ponderando illa verba: eos omnino non teneri, quia dictio negatiua poſtpoſita ſigno vniuerſali æquipollet ſuo contrario l. legitimos §. in legitimis ff. de legit. tutor. l. obligatio in princ. ff. de aurhor. tutor. Aretin. in d. §. fideiuſſor num. 1. Deci. in l. in eo, quod plus num. 12. ſeq. de regul. iur. Seraph. de priuil. Iuram. priuil. 107. num. 20. Quæ concluſio vera, ac communis eſt, etiam ſi ſe obligauerit in minori ſumma, vt de communi poſt. Galleſ. raſtatur Hier. Cagnol. in d. l. in eo, quod plus num. 2. reiecta opinione Deci. & Hercul. de caut. cap. 24. n. 2. qui etiam teſtatur de commu.

2 Sed pro vera declararione pręſentis quæſtionis, vltra Doctores in d. l. grege, & in l. 1. §. ſtipulanti ff. de verb. oblig. Aretin. in d. §. fideiuſſores nu. 2. cum plur. ſequen. diſtinguit plures caſus, vt ſit quandoque diſparitas inter obligationem rei, & obligationem principalis; quandoq. ſit diſparitas in tempore contrahendę obligarionis, quandoq. ſir diſparitas in ipſa obligatione iā cōtracta: & tunc, aur eſt diſparitas in ipſa efficacia obligationis, aut in re in obligatione deducta aut in qualirate, aut in quantirate, aut in rempore, aut in loco, & de ſingulis caſibus ponit verā reſolutionē, ad quē lectorē remitto.

3 Sed quia hodie in quacunq. obligatione apponitur iuramentum; ideo

ceſ-

ceſſant omnes difficultates, cum valeat
obligatio tanquam obligatio principa
lis, cum habeat vim clauſulæ, vt res
valeat omni meliori modo, quo valere
poteſt: vt recitatis omnibus opinioni-
bus contrarijs tandem ita concludit
Aretin. in d. §. fideiuſſores ſub num. 10.
in fine, & per cōſequens videtur, quod
nunquam vitabitur obligatio fideiuſ-
ſoris ex eo, quia dicatur in plus, vel in
minus obligaſſe: & ob id iuramentum
limitat totam iſtam materiam; quod
dicit eſſe ſingulare, & perpetuo menti
tenendum, & idem firmat Hier. Cagno.
in d. l. in eo, quod plus num. 2. ff. de
regul. iur. & ibi non diſſentit Deci. ſub
num. 13. verſic. hoc intelligatur; & in
terminis noſtris Hercula. de caut. cap.
4 24. num. 1. 2. † Et ibi dicit etiam ſi prin
cipalis nihil promiſiſſet propter iura-
mentum, per, quod efficitur principalis
in obligatione, & inſolidum cum re-
nunciatione beneficij de duobus reis,
& de fideiuſſoribus, teneret obligatio
5 fideiuſſoris, † & maxime in ſtatu Eccle
ſiaſtico ob obligationem in forma Ca-
meræ, quæ indiſtincte apponitur in
quocunq. Inſtrumento, & ex illa obli-
gatur fideiuſſor vti principalis, princi-
paliter, & in ſolidum, vt poſt Ant. Gal-
leſ. firmat Hercu. in eodem c. 24. n. 2. in
fin. Baiard. ad Iul. Clar. q. 46. n. 73. §. fi.
in pract. crim.

Quæſt. XXVII.

Cautio data coram Iudice incompetenti an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio non prorogatur coram Iudi-
ce incompetenti, ſi detur cautio de non
offendendo.*

2 *Quæ opinio tribus modis limitatur, vt
ibi.*

3 *Clericus ſi dedit cautionem coram Iu-
dice laico per laicum, fideiuſſor non
poteſt ſe tueri, quod eius principalis
eſt clericus.*

4 *Clericus non incedens in habitu, & ton-
ſura, ſi dedit cautionem coram Iudice
laico, vbi diu litigauit, & poſtea com-
pareat in habitu, non poteſt petere di-
ctam obligationem remitti ad Iudicem
Eccleſiaſticum.*

5 *Clericus præſtans cautionem de non of-
fendendo ſi contraueniat, eius fide-
iuſſor non poteſt declinare forum Iudi
cis laici.*

1 OPINIO eſt in iſta quæ-
ſtione, vt ſi quis fuerit ci-
tatus ad præſtandam cau-
tionem, & cauit, & non op
poſuit exceptiones decli-
natorias, non videatur prorogaſſe
iuriſdictionem per tex. in l. ſi fideiuſſor
§. ſi quis ex his ff. ſi quis caut. quia ta-
lis promiſſio, vel cautio videtur habe-
re tacitam conditionem, ſi teneat, vel
valeat præſtita coram dicto Iudice
Bar. in authen. offerator num. 2. C. de
lit. conteſt. Herculan. in tract. de caut.
cap. 47. num. 2. per tradita per Cin. in
l. fin. in fin. C. de ſponſal. & per Doct. in
l. 1. ff. ſi quis in ius vocat. non ierit, &
per alios Doct. per eum allegatos, & ſub
num. 8. firmat, quod hoc erit vtile ſci-
re; quia ſi non fuit prorogata Iuriſdi-
ctio, ſi contraueniatur, pœna non com-
mittatur, &, quod ſemper tacite in-
telligatur hæc conditio, ſi competens
fuerit, per plura ſcribit Pariſ. conſ. 48.
num. 1. ſeq. volum. 1. Tyber. Decian in
tract. crim. tom. 1. lib. 4. capit. 23. num.
18. dicit hoc cordi figendum eſſe Ba-
iard. in addit. ad Iul. Clar. q. 42. nu. 4.
§. fin.

2 Quæ odinio tibus modis per Hercu
lan. in d. cap. 47. num. 3. ſeqq. limitatur
primo ſi quis ſponte, & non coacte
de-

dediſſet hanc cautionem,quia diceretur prorogaſſe iuriſdictionem; Secundo quando declinatoria non eſſet talis quæ reſpiceret inhabilitatem, quoad agendum, & conueniendum; & ideo forenſis,ſi non opponat declinatoriam tenebitur. Tertio fallit reſpectu fideiuſſoris, qui non habet exceptionem declinatoriam, non obſtante, quod principalis non prorogauerit iuriſdictionem: quia fideiuſſor promittens, quod talis non offendet alterum non

3 eſt acceſſoria,ſed principalis. Et ob id ſi clericus in Curia ſęculari dedit cautionem de non offendendo per laicum fideiuſſorem, ſi clericus, contraueniat, non poteſt ſe tueri laicus, quod ſuus principalis erat clericus; cum iſta exceptio ſit declinatoria fori,& declinatoria,quę competit principali,non competit fideiuſſori l.ſi reus ff.iud. ſolu. §. regulariter verſ.pone fideiuſſor,& Afflict.deciſ.206.nu.1.2. vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum per ConſiliumNeapolitanum,& adeſt ſingularis doctrina Roma ſingul. 945. numquid fideiuſſor. Guid.Pap.deciſ. 562. Vtrum officialis in ſi.Hercu.in trac.de caut.c.50.n.70. Vrſill.in addit. ad Afflict. in d. deciſ. 206.nu.1.

4 Et ſi clericus non incedens in habitu,& tonſura dederit cautionem de ſe præſentando in Iudicio,vbi diu litigaſſet,non poterit poſtea comparens in habitu,& tonſura petere ſe remitti ad Iudicem ſuum.Cappell.Tholoſ. deciſ. 145.quidam Clericus coniugatus.

5 Idemq. erit ſi quis præſtet fideiuſſionem de non offendendo coram Iudice laico,ſi deinde ipſe principalis efficiatur, & contraueniat cautioni, laicus fideiuſsor conuenitur coram dicto Iudice laico,& ad eum, & non ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat talis cognitio Bal.in l.vni.in fin.num. 10. verſic. extra quęritur C. de priuil. dot. Petr. Caball.in quæſt.crim.caſ.153. per totum per authoritatẽ Roma. Afflict. & Guid.Pap.in locis ſupra adductis, per illam regulam, quod beneficium, vel priuilegium rei non tranſit in fideiuſſorem,quæ deſumitur ex l.ſi reus,& ibi per gloſ.ff.Iud.ſolu.& per l.ſed, & ſi reſtituatur poſt princ.verſ.contra ſi legatus ff.de iud.

Quæſt. XXVIII.

Fideiuſſor quando liberatus dicatur a cautione pręſtita de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor pluribus modis liberari poteſt a cautione preſtita de non offendendo.*

2 *Fideiuſſor de non offendendo dari ſolet per totum tempus officij Iuſdicentis, & per menſem poſtea.*

3 *Fideiuſſio iſto modo præſtita elapſo dicto tempore expirat.*

4 *Fideiuſſio eſt ſtricti iuris,& interpretanda,vt minus obliget,quam fieri poteſt.*

5 *Fideiuſſio non extenditur de re ad rem de tempore ad tempus, de loco ad locum,neq.de caſu ad caſum.*

6 *Fideiuſſor Caſtellani recipientis Caſtrum in cuſtodiam vſque ad ſex menſes, illis elapſis amplius non tenetur.*

7 *Fideiuſſor pro Poteſtate vſq.ad certum tempus, illo finito liberatur.*

8 *Fideiuſſor Maſſarij Montis Pietatis per annum, non tenetur ſi male ſe geſſerit Maſſarius in ſecundo anno.*

9 *Menſis quomodo in propoſito accipiatur & an dies terminis computetur inter-*

ter-

Digitized by Google

termino,& an currat tempus de momento ad momentum vide ibi.

10 *Si fideiuſſor promittat cum poteſtate prorogandi cautionem, Iudex non poterit prorogare dictam cautionem in damnum fideiuſſoris, niſi ſemel.*

11 *Fideiuſſor pro Prætore, an ipſo Prætore confirmato dicatur liberatus vide ibi.*

12 *Diſtingue, & declara, prout ibi.*

13 *Cautio inæqualis inter partes non tenet.*

14 *Fideiuſſor obligatus per menſem, & deinde ad beneplacitum Iudicis, ſi beneplacitum infra dictum menſem non fuerit declaratum, elapſo menſe liberatur.*

15 *Fideiuſſor an poſſit obligari in plus, vel in minus, quam principalis vide ibi.*

16 *Fideiuſſor pro aliquibus expræſſis, & pro alijs nominandis, ſi non fiat nominatio, non tenetur pro nominandis.*

17 *Etiamſi fuiſſet conſtitutus procurator ad alios nominandos, ſi non fuerint nominati.*

18 *Et talis nominatio nõ poteſt fieri per heredes, & ſucceſſores.*

19 *Promiſſio facta in voce an valeat, & ſi valeat quanto tempore duret.*

20 *Cautio de non offendendo finita affinitate, vel conſanguinitate, non extinguitur ſecundum vnam opinionem.*

21 *Contrarium tenent ibi Doct.*

22 *Saluus conductus, & ſalua guardia, & ſimiles obligationes ex aliqua cauſa data, finita illa cauſa expirant.*

23 *Negocio finito, vel cancellato pro quo fuit præſtita cautio, fideiuſſor dicitur obligatus.*

24 *Noua fideiuſſio non extinguit primam fideiuſſionem ſecundum vnam opinionem.*

25 *Nouatio non inducitur niſi verbis expreſsis.*

26 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct. vt per ſecundam cautionem tollatur prima.*

27 *Pro reſolutione, & concordia dictarum opinionum ibi ponuntur plures caſus, & diſtinctiones.*

28 *Cautio ſecunda quando poteſt conſiderari, quod ſit cumulatiua cum prima, illam primam non tollit.*

29 *Quæ opinio magis procedit quando non agitur de contrauentione cautionis.*

30 *Cautio ſecunda, quæ non eſt conformis primæ circa tempus, extinguit primã cautionem ſecundum vnam opinionem.*

31 *Contrariam opinionem tenent ibi Doctores.*

32 *Author conciliat iſtas contrarias opiniones.*

33 *Cautio ſecunda vniformis cum prima quando extinguat primam.*

34 *Cautio ſecunda inæqualis prima circa ſummam, quando tollat primam cautionem vide ibi.*

35 *Cautio prima incompatibilis cum ſecunda extinguitur per ſecũdam cautionẽ.*

36 *Cautio prima in dubio eſt dicendum, quod non ſit ſublata per ſecundam.*

37 *Fideiuſsor dicitur liberatus, quando ille pro quo fuit præſtita cautio fuit condemnatus, vel excommunicatus.*

38 *Fideiuſſor, principali effecto, non ſoluendo, dicitur liberatus.*

39 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct. tanquam veriorem.*

40 *Fideiuſſor quando promiſit pro aliquo, & eius conſanguineis, an ante dictorum conſanguineorum ratificationem poſſit liberari a fideiuſsione vide ibi.*

41 *Cautio per pacem ſequutam inter partes dicitur ſublata.*

42 *Et maxime ceſſante timore futuræ rixæ.*

43 *Niſi partes in pace expræſſerint firmã remanere debere dictam cautionem.*

44 *Iudex poteſt caſſare cautionem de non offendendo etiam partibus inuitis.*

45 *Cautio de non offendendo præſtatur officio Iudicis nobili.*

46 *Niſi ſubſit timor futuri ſcandali.*

47 *Partes poſſunt ex conſenſu caſſare*

cautionom de non offendendo,niſi in_ fraudem peterent caſſationem.

48 *Fideiuſſor liberatur ex præſcriptione, quæ inducitur,prout ibi remiſſiue.*

49 *Fideiuſſor liberatur per mortem illius, pro quo fideiuſſit.*

50 *Fideiuſſio an tranſeat ad hæredes.*

51 *Fideiuſſor liberatur ſoluendo ſemel pænam conuentionalem.*

52 *Fideiuſſor liberatur,ſi bona principalis fuerint Fiſco incorporata.*

53 *Fideiuſſio non valet vbi contractus principalis eſt nullus.*

54 *Fideiuſſor liberatur quando principalis præſentatur in carceribus.*

55 *Fideiuſſor liberatur quando diu principalis ſtetit in obligatione, & effectus fuit non ſoluendo.*

1 PLVRES poſſunt deſumi caſus,in quibus fideiuſſor liberetur a cautione præſtita de non offendendo.

2 Et primus erit Caſus, quando quis promiſit pro certo,& determinato tempore,prout de communi obſeruantia,& conſuetudine fieri ſolet per totum tempus iuſdicentis officij, &poſt quindecim dies,vel per menſem poſtea, vt teſtatur Herculan. de caution.cap. 9. num.16.Hier.de Mont.q. 7.num.10.qui dicit ita ſeruari in ſta-
3 tu Eccleſiaſtico,& tunc, dicto tempore elapſo expirat fideiuſſio, & fideiuſſor vlterius pro ſequenti tempore non tenetur,niſi expræſſe de nouo conſentiat, vel ſe obliget l. item quæritur §. qui impleto ff.locat. Alex.conſ. 72.num. 2.& 6.lib.6.conſ.66.num 7.lib.7.Marſil.in rubr.de fideiuſſor. q. 6. num. 98. ſeq. Ant.Gabr.tit.de fideiuſſ. concl.3. in princ.num. 1.Blanch.de compromiſ. in 6.quæſt.princip.in verb. prorogatio num.17.verſ.iuxta præmiſſa ſtrac.in_ tract.de mercat.tit.de decoct. 9. part. nu.1.Anchar.lib.1.quæſt.famil. quæſt. 67.num.1.Theſaur. deciſ. 125.num.1.
Petr.Caball.in quæſt.crimin. caſ. 59. num. 2. vbi teſtatur de communi, ac
4 receptiſſima opinione.Ratio eſt in promptu, cum fideiuſſio ſit ſtricti iuris,& proprerea ſtricte interpretanda eſt, vt minus obliget quam fieri poſſet.Deci. conſ.107.ſub num. 1.verſic.præterea_, Curt.Iun.conſ.36.nu.5.Menoch. conſ. 119.num.6 lib.2. Theſaur. deciſ.125.
5 num.2.in fin. Merito extendi non debet neq. de re ad rem,neq.de tempore ad tempus, neq. de loco ad locũ, neq. de caſu ad caſum, vltra quam ſonent verba ipſius obligationis Petr.Cab. in q.crim.d.caſ.59.nu.4.vbi concordantes allegat.

6 Adeſt etiam deciſio Bar.in l.lucius la 2. §. Paulus poſt princ. ff. de adminiſtr. tut. quod Fideiuſſor Caſtellani recipientis Caſtrum in cuſtodiam vſq. ad ſex menſes;illis finitis,amplius non teneatur ſi Caſtrum perdatur ex mala cuſtodia, licet illis elapſis remanſerit ad cuſtodiam:quam determinationem Bar.ſequuntur Alex. conſ. 71. nu.2.5. lib.6.conſ.66.num.7.lib.7.Deci. conſ. 93.ſub num.3.in fin.Stracc.in tract.de decoctor.par.9.ſub.nu.1.Theſaur. deciſ.125.ſub num.11.poſt verſ.ex qua_ reſponſione,Petr.Cabal.in q.crim.caſ. 59.nu.5.

7 Item ſimplex fideiuſſor poteſtatis ingredientis aliquod officium duraturũ per certum tempus, non tenetur niſi pro tempore quo durat officium_: adeo, quod ſi in eo confirmetur pro alio tempore, non tenetur fideiuſſor pro illo nouo tempore confirmato Bal. in l.ſi cum Hermes n.2.C.locat. Marſ. in rubr.de fideiuſſor. nu. 105. verſ. & pro iſtis,Anchar.Regien.lib.1.q.famil. q.67.nu.2.lib.1 Stracc. tit. de decoct. part. 5.ſub. n.1.Hinc conſuluit Decia.
8 in reſponſ.72.lib. 2. per totum, quod fideiuſſor Maſſarij Montis Pietatis pro vno anno teneatur ad debitum factũ per dictũ Maſſariũ in dicto anno tantũ,& nõ ad factũ in ſecũdo anno, quo di-

Digitized by Google

dictus Maſſarius fideiuſſores non reno
uauit, nec ad factum in tertio anno,
quo Maſſarius recepit alios fideiuſſo-
res,quamuis pręciſe, & explicite tem-
pus præfixum non eſſet in fideiuſſione,
ſed tantũ eſſet pręfinitũ per relationẽ
ad tempus, pro quo ille aſſumptus, &
electus Maſſarius erat,&teſtatur,quod
ita alias iudicauit,prout etiam refert,
& ſequitur Petr.Caball.in dictis quæ-
ſtion. crimi. dicto caſ.59.nu.6.ſeq.vbi
alios cõcordantes allegat, & ita etiam
fuit menſibus elapſis reſolutum per ſa
cram Conſultam in iſtis terminis, quia
quidam fecit fideiuſſionẽ pro quodã of
ficiali,vel Miniſtro Montis Pietatis Ci
uitatis Caſtelli in Patria mea,& cũ fue
rit ille officialis cõfirmatus per aliã an-
nũ,in quo ſubripuit multa bona,& pę-
cunias eiuſdem Montis Pietatis,& Ci-
uitas ad quam ſpectat gubernium di-
cti Montis ageret pro recuperatione
bonorũ ablatorum per dictum officia-
lem contra fideiuſſorem fuit diligenter
viſum an in primo anno aliquam frau-
dem commiſerit,& cum fuerit detectũ
in eo anno nullam fraudem commiſiſ-
ſe,pro quo erat præſtita fideiuſſio, ſed
in ſecundo anno, fuit communitas ex-
cluſa,& fideiuſſor fuit abſolutus.

9 Et quomodo iſto caſu accipiatur men
ſis,& an dies termini cõputetur in ter-
mino,&an currat tempus de momento
ad momentũ dixi ſupra in hoc eodem
§.3.q. 24. vbi etiam dixi, quod finito
tempore ſpirat fideiuſſio abſq.alia de-
claratione Iudicis.

10 Si vero fideiuſſor promiſerit cum
poteſtate prorogãdi cautionem,Iudex
non poterit prorogare dictam cautio-
nem in damnum fideiuſſoris,niſi ſemel
quia reſtringitur ad primam vicem l.
boues §.hoc ſermone ff.de verb.ſignif.
vbi late Tiraquell.num.65.Herculan.
de caut.cap.47.nu.22. verſ. ſed quid,
vbi inter alios allegat ſpeculat.tit. de
arbitr.§.excipitur,vbi Io:Andr. & alij
in locis per eum relatis, Petr. Caball.
in quęſt. crimin. caſ. 59 num. 15.qui
allegat Anchar.Regien.lib.1.in quæſt.
famil.quæſt.67.num.5. ſeq. Blanc. de
compromiſſ.in 6.par.princ.in verb.pro
rogatio nu.17.

11 Sed difficultas erit ſi officialis fuerit
confirmatus in officio,& tunc videtur,
quod ipſe teneatur pro tempore offi-
cij prorogati,& fideiuſſor non dicatur
liberatus per ea, quæ tradunt Alex.
conſ.72.nu.2.& 6.lib. 6. conſ. 66. ſub
n.7.lib.7.Stracc.tit.de Decoctor. par.
5.ſub n.1.Marſil in rubr.de fideiuſſor.
q. 6.nu.98.ſequentib. Theſaur. deciſ.
12 125.nu.4.verſ.pro concordia,vbi alios
allegat.Pro cuius dubij reſolutione
credo,quod poſſit dici,quod ſi officia-
lis fuerit confirmatus antequã lapſum
eſſet primum tempus,vt ſi fuerit depu-
tatus per ſex menſes, & deinde fuerit
ante lapſum dictorum ſex menſium
confirmatus,fideiuſſor non ſit libera-
tus,quia obligatio fideiuſſoris, quam-
uis ſimpliciter,&pure facta fuiſſet abſ
que appoſitione alicuius termini, &
pręfinitione temporis extenditur etiã
ad tempus prorogatum: Secus ſi iam
tempus officialis fuerit finitum, & ex-
tinctum, quia ſteterit ſindicatui, &
poſtmodum ſuperuenit prouiſio noua
continuandi in eodem officio, vt tunc
fideiuſſor ſit liberatus per lapſum ter-
mini præfixi in fideiuſſione,ſi promiſe-
rit de non offendendo per totum tem-
pus eiuſdem officialis,vel per menſem
vltra,vt ſolitum eſt fieri,&etiam ſi ſim
pliciter promiſerit per totum tempus
dicti officialis, quia ex diſpoſitione le-
gis cenſetur dumtaxat obligatus du-
rante primo officio, cum ſermo ſimpli-
citer prolatus de primo tantum tem-
pore intelligatur l.boues §.hoc ſermo-
ne ff.de verb. oblig. Anchar. Regien.
lib.1.q.familiar.q. 67.nu.1.Blanch.de
compromiſſ.6.q.princ. in verb. proro-
gatio n.17.vbi æquiparat,ꝙ tempus ſit
limitatum a partibus, vel a lege,ſeu a
ſtatutis,& prout ego late dixi ſupra in

hoc 3.§. & maxime per ea, quę tradit. Petr. Caball. in quæſt. crimin. caſ. 59. per totum.

13 Secundus caſus eſt, quando altera pars non cauit, vel ſi cauit, non in eadem quantitate, vt pro inę qualitate nõ teneatur, & extinguatur promiſſio, vel ſi non cauit etiã altera pars iuxta formam ſuæ promiſſionis, quia vna pars promiſit pro ſe, affinibus & conſanguineis vſq. ad tertium gradum, & altera pars promiſit pro ſe, cõſanguineis & affinibus vltra tertium gradum, vt promiſſio, vel cautio non teneatt, vt dixi ſupra in hoc eodem 3.§.q.3

14 Tertius Caſus eſt, quando quis cauit pro altero per tempus pręfixum, vt ſi per menſem, & deinde ad beneplacitum Iuſdicentis; quia ſi dictum beneplacitum non fuerit declaratum infra terminum illius menſis, fideiuſſor eſt liberatus a ſua obligatione, vt non poſſit amplius poſt terminum menſis declarare dictũ beneplacitum, vt fideiuſſor obligatus remaneat, vt dixi ſupra in hoc eodem 3.§.q.24.n.14.

15 Quartus Caſus eſt, quãdo fideiuſſor ſe obligauit in plus, vel in minus quã ipſe principalis obligatus eſſet, vel ſi in nihilo principalis ſe obligaſſet, cũ iſta obligatio fideiuſſoris ſit acceſſoria ad obligationẽ ipſius principalis, & acceſſoriũ ſtare non poſſit ſine ſuo principali, de quo dixi ſup. in codẽ §.3.q.26.

16 Quintus Caſus eſt, quando quis promiſit ꝓ aliquibus expręſſis, & nominatis, ac etiã pro alijs nominandis, quia non nominati, neq. ſpecificati non intelliguntur compræhenſi in obligatione fideiuſſoris, nec pro illis fideiuſſor obligatus extitit per illã concluſionẽ: quoties aliquid profertur in diſpoſitione cum aliqua qualitate, debeat vtrũq probari, ſcilicet illud, & eius qualitas. Bar in l.1.§.1.ff.ne quia in flum. publ. Deci. cõſ. 18. nu. 4. Rubr. conſ. 16. nu. 13. & poſt iſtos, & alios, quos allegat firmat Riminal Iun. in conſil. 299.

17 num. 22. vol. 3. vbi ſub n. 24. plus ſubdit, ꝙ non ſufficeret, vt fideiuſſor teneretur, quia principalis cõſtituerer procuratorem ad aliquos alios nominandos, ſi deinde non fuerint nominati, cum illud mandatum ſe habeat veluti quidam tractatus ad aliquid peragendum, quod ſi poſtea non fuit exequutum nihil operatur, vt dicitur de teſtibus deponentibus de tractatu, qui non ob id probant concluſionem, cum multa tractentur quæ non perficiantur Alex. conſ. 13. num. 17. vbi late Add. conſ. 18. num. 2. & 6. vol. 1. Burſatt. conſ. 135. nu. 42. in fin. vol. 2. Rim. Iun. conſ. 299. num. 24. in fin. volum. 3. Bertazzol. conſ 25. num. 27. & conſil. 252. nu. 4. & conſ. 253. num. 7. vol.

18 2. Nec declaratio poſſet fieri per hæredes, & ſucceſſores, cum ius declarandi non tranſeat ab hęredes, vt in terminis firmat Herculan. in tract. de caut. num. 13. vbi ſubdit; niſi tamen ex declaratione pręiudicium non affeřatur.

19 Sextus Caſus eſt, quando quis promiſit, quod aliquis non offendet alterum in voce, nõ autẽ in ſcriptis, & tunc aut non tenet obligatio per ea, quæ tradit Herculan. in tract. de caut. cap. 30. num. 49. qui vere non loquitur in cautione de non offendendo, ſed in cautione de repręſentando, in qua ad eius eſſentiam requiritur ſcriptura, aut ſi obligatio teneat, ſpirat per duos menſes, vt per Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 95. num. 3. per tex. in l. penult. C. de fideiuſſ. & poſt Afflict. in Conſtit. ſi vaſſallus num. 24. fol. 282. qui etiam loquitur in eadem obligatione de repręſentando.

20 Septimus Caſus eſt, quãdo fuerit finita affinitas, vel conſanguinitas, an fideiuſſor iſto caſu liberatus dicatur: In quo dicendũ videtur, quod etiã finita affinitate, vel cõſanguinitate, cautio non ſit extincta cũ videantur remanere reliquię affinitatis, vel parentelæ,

licet

licet illa finita fuerit iuxta l.fin.ff.vn-
de liber.& obligatio ſemel contracta,
non niſi modis a iure comprobatis diſ-
ſoluatur l. prout ff.de ſolu.Deçi.& Ca
gnol. in l. nihil tam naturale ff. de re-
gul.iur &toto titulo Inſtit.quib.mod.
ſoluat oblig.& ſufficiat obligationem
ſemel effectum ſortitam fuiſſe, licet
cauſa ceſſauerit Doct.in l.ſciendum ff.
qui ſatiſd.cogat.l.ex facto §. ſi quis ro
21 gatus,ff.ad Trebel.Sed in terminis no
ſtris contrarium tenet Herc.de cau.in
c.8.n.3. ſub verſ. tertio declaratur; cũ
quęlibet diſpoſitio intelligatur ſemper
rebus ſic ſtãtibus, prout pluries ſupe-
rius deduxi per ea, quę tradunt Cac-
cialup.Bal.Caſtren.Socc.Iun.& alij in
locis per eum alleg.& in cap.16.num.
9. ſequen. late Hort. Vernat. in d.ſuo
conſ.ad fauorem Ciuit.Peruſię nu.72.
vbi alios allegat,& faciunt, quæ ſcri-
bit Tiraquell.in tract.cauſ.ceſſan.par.
2. num. 17. Quod ſi remanſerint filij,
qui propter affinitatem repellabantur
a teſtificatione, affinitate tamen finita
ad teſtificandum recipiantur, licet eis
non tanta fides adhibeatur, prout etiã
ſequitur Herculan.in d.cap.14.num.5.
22 & cap.50.num.56.etiam tenet, vt ſal-
uus conductus,ſalua guardia,&ſimilia
ex cauſa aliqua data,illa ceſſante,abo
litus ſit ſaluus conductus, ac ſit aboli-
ta ſalua guardia,vel ſecuritas;ac ſi nec
ſalua guardia,nec ſecuritas data fuiſ-
ſet ex traditis per Tiraquell. in tract.
ceſſante cauſa par. 1. num. 130. ſeq.
verſic.ſaluus conductus,& per Imol.&
per Corn. in locis per eũ relatis abſq.
alio Iudicis decreto, vt firmant Ad-
dentes ad Iul.Clar. q. 47. in litera C,
§.fin.lib.5.

23 Idemq.erit dicendum, quando ne-
gocium fuerit ſopitum cum principali,
vel aliter cancellatum fuerit, quia
abſque alio mandato, vel præſentia
coniunctorum,pro quibus fuit facta
promiſſio,vel pręſtita cautio, fideiuſ-
ſor dicitur liberatus;quia ſublato prin
cipali tollitur acceſſorium l.cum prin-
cipalis ff.de regul.iur.cap.acceſſorium
eod.tit.Marſil.ſing. 18. Acceſsorium,
Soccin.Iun.conſ.78.nu.10.lib.1.conſ.
57.num.23. in fine lib.2. Pariſ.conſil
18.in fin.lib.4. & quia reuocato iure
authoris,dicitur reuocatum ius haben
tis ab eo.l.lex vectigali ff.de pignor.&
hanc opinionem relatis, & confutatis
contrarijs ſequitur Herculan. in tract.
de caut.cap.16.num.9.& ſeqq.vbi ſub
num.13.in fin.hanc ſuam opinionem
reſtringit, quando alij coniuncti rati-
ficaſsent,vel mandaſsent,vel aliter ius
eis acquiſitum fuiſset,& quod ceſsan-
te cauſa fideiuſſionis ceſset ipſa
obligatio fideiuſsoris Petr. Caball. in
q.crimin.caſ.59.num.6.vbi alios alle-
gat.

24 Octauus caſus erit,quando fuerit prę
ſtita noua fideiuſſio de non offenden-
do,an prima dicatur caſsa, & extincta
per ſecundam cautionem; Et conclu-
dendum videtur non eſse primam cau-
25 tionem per ſecundam annullatam,ne-
que caſsam,cum innouatio nunquam
inducta intelligatur niſi exprimatur.l.
fin.C.de nouat.§.nouatio Inſtit. quib.
mod.toll.oblig.Ant.Gabr.lib.4.tit.dę
Nouat.concl.1.n.1.Maſca. de probat.
conçluſ.1107.num.1.volum.2.Io:Gut-
tier.in tract.de contract.Iurat.cap.63.
num.1.qui teſtatur de communi. Nec
ope exceptionis dicitur inducta noua-
tio.Alex.conſil.13. ſub num. 6.ſeq.&
conſ.72.in princ.lib. 2. Herculan.in
tract.de caut.cap.16.num.1. late Ant.
Gabr.in d.concluſ. 1. num.56.verſic.
contrarium, vbi multos alios allegat
teſtantes de communi,& magis com-
muni opinione Hier.Gabr. conſ. 155.
num.17.lib.1.conſil.170.num. 2.lib.2.
Riminal. Iun.conſil. 201. per totum
volum.2.Creſcent.deciſ.4.tit.de ſolut.
alias deciſ.77.Honded.conſ.40. num.
15.vol.2.vbi teſtatur etiam de magis
communi, Vinc. de Franch. deciſ.15.
par.1.

26 In contrarium valde vrget altera conclusio,vt pacta nouiſſima derogẽt prioribus l.pacta nouiſſima C. de pact. l. ſi vnus §. pactus ne peteret ff.eod.& maxime in contractibus l.cum in plures §. locator horrei ff.locat.& ob id in contractibus non eſt neceſſe apponere clauſulam illam,caſſantes,& irritantes omnem alium contractum, quia tacite intelligitur eis derogatum, vt notat Bal. per illum tex.in cap.1.de tranſact.hinc declaratur tex.in d. l. fin. C.de nouat. vt non procedat in contractibus, cum ipſo facto primo per ſecundum derogetur,vt notat pulchre Deci.in cõſ. 463. num.6. Et ratio iſtius concluſionis eſt, quoniam pacta nituntur ex conſenſu partium.l.1.ff.de pact.& faciendo pacta contraria primis,conſtat quod ipſę partes conſentiunt a primis recedere, vt poſt Caſtren.& Rim. Sen. in noſtris terminis tradit Riminald. Iun. conſil. 300.num.16.17.18.volum. 3. nec diſſentit ab iſta opinione fere per eadem fundamenta Hercul.de caut.de non offend.c.16.nu.3.cum plurib.ſeq.vſq.ad numerum 9.

27 Ego autem pro reſolutione præſentis quęſtionis,conſidero plures articulos,& primus erit,quando ſecunda cautio pręſtatur,vt magis partes ſint cautę,vel ſecurę, quia poſt primam cautionem creuerint odia,rancores,& inimicitię inter eas,& tunc per ſecundam cautionem,ſi aliqua nouatio conſiderari poſſet,eſſet nouatio additiua, &

28 cumulatiua,quæ non tollit primam actionem,neq.promiſſionem, ſed iſta ſecunda addit,& accumulat vires prime promiſſioni per ea, quæ tradũt Iaſ. in conſ.16.nu.6.ſeq.lib.1.gloſſ.& Bar. in l.qui iuraſſe § fin ff.de iura iuran.& & poſt eum Riminal.Iun.conſ.201.nu. 20.ſeqq. volum.1.& magis in terminis Honded.conſil.40.num. 28. ſeqq. vol.

29 2.eoq.magis eſt dicendum antequam agatur de contrauentione, cum dicatur agi de actu fauorabili,quamuis iã ſecunda cautio fuerit præſtita antequam agatur de eius fractura, vt dixi ſupra in hoc eodem §.quæſtione ſecunda ac etiam quia magis quies publica cõſeruatur,& ſcandala euitantur:ideo fauore publicę vtilitatis,eſt dicendum per ſecundam cautionem non eſſe ſublatam primam,ne quod fit ad maiorem cautelam inducat nocumentum, vt poſt Caſtren. Imol. & Cephal. firmat Honde d.d.conſ.40.num. 31. vol.2.& quia eſt præſumendum, quod ita partes voluerint contrahere.

30 Secundus articulus erit,quãdo terminus ſecundę cautionis nõ eſt vniformis,cũ termino primę cautionis, qui a fuerit longior, vel breuior terminus appoſitus in ſecunda cautione, quam eſſet appoſitus in prima, & tunc dicitur facta nouatio, & receſſum a prima cautione, vt poſt gloſſ. tenet Bar. in l. Valerianus nu.4.ff.de Prætor. ſtipulatio:qui dicit,quod ſi quis promiſit dare decem in fine Maij, poſtea promiſit dare decem in fine Auguſti, vtiq. non poterit agere ex prima ſtipulatione, quia dicitur nouata ope exceptionis, & Bart.ſequitur Crauett.in conſ.167. num.12.volens, quod vbicunq. in ſecunda promiſſione apponitur longius tempus, cenſeatur facta nouatio primę, & citat Alex.in l. qui bis idem ff. de verb.obligat.& eandem opinionem ex profeſſo ſequitur Hercul. in tract. de caut.capit. 16. num. 1.3.4.& 6.qui etiam adducit Alex.& Crauett. in locis ſupra adductis, & ab hac opinione tanquam communi dicit non eſſe recedendum,Fulgoſ.in conſ. 130. in fin. & ſecundum illam conſuluit Barbat.conſil.86.lib.4.Corn.conſil. 83.colum.3. volum.2.Cephal.conſ.66.nu. 22.Deci. conſ.400.in fin.& Bero.conſ.205. nu. 14.vol.3.

31 Sed pro contraria opinione, quod per diuerſitatem,vel per additionem temporis non inducatur nouatio, nec dicatur receſſum fuiſſe a prima cautione,

ne, aperte obſtat tex. in d. l. fin. C. de nouat. verſic. ſeu tempus addiderit, iunctis, ſequentibus verbis, vbi dicit nihil penitus prioris cautelę innouari, ſed anteriora ſtare, & poſteriora illis incrementum dare, niſi ſpecialiter prima obligatio remiſſa fuerit, & hoc ex pręſſum quoque fuerit, quod ſecunda magis pro anteriori eligatur: Vnde conſiderando illam dictionem nihil, quæ eſt vniuerſalis negatiua l. ſi is, qui §. vtrum ff. de duob. reis. Item illam dictionem (penitus) quæ importat omnino, vt in l. 1. C. de gladiator. lib. 11. & iuncta cũ negatiua, importat nullo modo l. in naue verſ. omnimode, & ibi gloſ. ff. locat. l. grege §. illud. & ibi gloſſ. ff. de fideiuſſ. ſequitur, quod d. l. fin. per adiectionem, vel diuerſitatem temporis indiſtincte nouationem non inducat, nec ipſo iure, nec ope exceptionis, alias illa lex eſſet impoſita verbis & non rebus contra l. 2. C. commun. de leg. & hanc opinionem poſt Cyn. Iacob. Butrig. Salycet. Fulgoſ. Ruyn. Alberic. Guliel. de Cun. Imol. Caſtr. & alios tenet Alex. in l. qui vſum fructum col. pen. ff. de verb. oblig. ſic ponderans d. l. fin. prout ego ſupra retuli, & in conſil. 9. col. 3. verſ. eodem modo reſpondeo, & in conſ. 12. col. 3. nu. 4. vol. 6. teſtatur, quod in d. l. Valerianus eſt magis opinio contra Bar. & Curt. Iun. in l. lecta nu. 9. ff. ſi cert. pet. reſidet in hac opinione, & dicit, quod vſq. ad tempora Alexandri opinio Bar. fuit habita pro communi, & ab Alex. citra, tenetur opinio contraria tanquam magis communis, & de magis communi etiam teſtatur. Rip. in l. 2. §. ſi ex conuentione num. 8. ff. de re iudic. & hanc opinionem acerrime tuetur Rim. Iun. in conſ. 201. nu. 5. cum plurib. ſeq. vol. 2. vbi quam plures alios Doctores cumulauit, & teſtatur pluries de communi, & magis communi.

32 Ego autem in conflictu iſtarum opinionum arbitror, poſſe illas conciliari, & ad concordiam deduci, vt ſi non dentur aliquæ coniecturæ releuantes, per quas poſſet conſiderari partes voluiſſe inducere nouationem, & per ſecundam cautionem voluiſſe recedere a prima promiſſione, credo quod ſit vera his temporibus opinio contra Bar. cum poſt tempora Alexan. omnes conueniant non induci nouationem, nec iure actionis, nec ope exceptionis: Si vero excogitari, vel perpendi poſſent coniecturę, per quas eliciatur animus partium, quod voluerint inducere nouationem, & a prima obligatione recedere, credo, quod opinio Bar. ſit tenenda, cum ex coniecturis manifeſtis inducatur nouatio gloſſ. in l. 2. ff. de nouat. Afflict. deciſ. 44. nu. 15. Cagnol. in l. ſingularia num. 102. ff. ſi cert. pet. vbi teſtatur de magis cõmuni opinione, Menoch. de pręſumpt. lib. 3. pręſumptio. 133. num. 36. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 1107. num. 18. Hondcd. conſil. 40. num. 4. ſeq. vol. 2. & omnes conuentiones, & pacta a conſenſu partium regulantur l. 1. ff. de pact. Rimln. Iun. conſ. 306. num. 18. lib. 3. & faciendo pacta contraria primis dicendum eſt, quod ab illis primis partes voluerint recedere; & pro manifeſta coniectura, vt articulum reducamus ad actũ practicum, poterit conſiderari, ſi ſecunda cautio fuerit pręſtita per diuerſos fideiuſſores a primis, quia partes voluerint liberare dictos primos fideiuſſores ab obligatione ex aliqua cauſa, & voluerint dictis fideiuſſoribus rem gratã facere, quod Iudex, & partes facere poſſunt, vt per Bal. in l. habeo ait §. ſed ſi de fideiuſſores in prima lectũra nu. 2. verſ. in gloſſ. ff. de arbitr. & in l. 2. nu. 7. verſic. modo ergo quęro C. de ſent. quæ ſine cert. quant. profer. Petr. Caball. in quæſt. crimin. caſ. 131. num. 6. verſ. vidi etiam quandoque. Et, quod concurrentibus coniecturis manifeſtis dicatur receſſum a prima promiſſione, etiam fatentur qui aperto marte opinio-

nionem contra Bar. ſubſtinent, vt eſt videre, per Riminal.Iun. in d. conſil. 201.n.15.& 16.lib.2.

33 Tertius erit articulus, quando datur noua cautio pro eadem ſumma pro qua fuit præſtita prima, & tunc ſecundum gloſſ.fin. circa fin.in d.l.fin.C.de nouat. videtur inductam fuiſſe nouationem,vt refert Ant.Gabr. lib. 3.tit. de nouat.concluſ.1.num.68.verſic.ſeptimo limita.vbi tamen ſubdit contrarium tenere Paul.de Caſtr.in l. qui bis idem,& ibi Alex. in colum. 1. verſic. prædictis etiam adde.& ibi Iaſ.colum. 2.in 2.limit. ff. de verb. obligat. & ab hac opinione contraria non diſſentit Riminal.Iun.conſ.201.num.18.verſic. non tantum idem promiſſum fuit, & Herculan.in tract.de caut. cap. 16.ſub num.8.neſcit in reſolutione iſtius articuli figere pedes, quia dicit: ſi deueniatur ad nouam cautionem, videtur noua cauſa,ſed deinde ſubdit:hoc non vrget,quia fieri poteſt ex alia cauſa, vt pœnæ modicitate,& ſimili: ſed etiã in iſto articulo puto eſſe recurrendum ad coniecturas, vt ſi inter partes multiplicauerint inimicitię,odia,& rancores, & iudex cogerit eas ad præſtandam nouam cautionem, aut quia primi fideiuſſores conditionem deteriorauerint, aut quia ex augumento inimicitiarum ſumma deducta in prima cautione non erat ſufficiens ad partes ipſas deterrendas,ne deuenirent ad nouas rixas, & ad arma,vt deinde quies publica,& ſtatus Reipublicæ non perturbetur, & tunc credo, quod per ſecundam cautionem nullo modo fuerit prima ſublata,&caſſa,ne quod fuit per Iudicem inductum ad maiorem cautelam detrimentum Reipublicę pareat, vt late dixi ſupra per Honded. in conſil.40.num.31.vol.2.Et ſi verſa vice non creuerint odia,&rancores,nec cauſe inimicitiæ inter ipſa partes: ſed vel ob longitudinem temporis,vel ex mutua conuerſatione, vel ex actibus ſocialibus,& amicabilibus ſequutis inter eaſdem partes ceſſaſſet omnis ſuſpicio, vel timor futuri ſcandali, & tunc ex eis eſſet inducta per euidentes coniecturas nouatio,& prima cautio diceretur caſſa per ſecundam cautionem, cum vt ſuperius dixi tota iſta materia dependet a voluntate,& conſenſu contrahentium,& ab arbitrio Iudicis recipientis nouationem.

34 Quartus erit articulus,quãdo datur diſparitas,& inæqualitas in quantitate,& ſumma inter primam,&ſecundam cautionem, & tunc puto eſſe conſiderandum ſi maior ſumma fuerit deducta in ſecũda cautione,vt Iudex, & partes arbitratę fuerint non ſufficere primam cautionem,vel quia adhuc vigeat inter ipſas partes inimicitia, vel in dies creſcant;& tunc, quod nullo modo ſit ſublata prima cautio in minori ſumma præſtita per eaſdem rationes in pręcedenti articulo deductas: ſed ſi fuerit data ſecunda cautio in maiori ſumma, non ob timorem futuri ſcandali,& maioris perturbationis,ſed conſtet per aliquas coniecturas manifeſtas partes voluiſſe primos fideiuſſores in minori ſumma liberare ab obligatione, & Iudex etiam arbitratus fuerit, quod ſecunda obligatio in maiori ſumma ſuffi ciat iuxta qualitatem perſonarum, ſuſpicionis,timoris,& inimicitiæ,cum tota iſta materia an cautio ſit idonea, vel non idonea reſideat in arbitrio Iudicis,ad late tradita per Menoch.de arbitrat.caſ.142.num.4.lib. ac ex voluntate,& conſenſu partium, vt ſuperius deduxi, eſset decidendum, quod prima cautio fuerit ſublata per ſecundam in maiori ſumma conſiſtentem; & idem erit iudicandum ſi ſecunda cautio eſſet pręſtita in maiori ſumma,cum diuerſitas ſummæ regulariter nõ inducat nouationem,nec per viam actionis, nec ope exceptionis; vt poſt alios, quos allegant late teſtantur Rimin. Iun. in d. conſil. 261.fere per totum

tum,& præcipue ſub num. 17. ſeqq. & per Honded. in d. conſil. 40. etiam per totum, & præcipue ſub n. 22. ſeq.

35 Quintus articulus eſt, quando iſtæ plures cautiones ſunt ad inuicem incompatibiles,& tunc per vltimam cautionem cenſetur receſſum a prima, & primæ derogatum per l. pacta nouiſſima C. de pact.& per lege ſi vnus paragrapho pactus ne peteret ff. eodem; & iſto modo declaratur d. l. fin. vt nouatio inducta dicatur per cōtractus incompatibiles ipſo facto abſq. alia expreſſione, vt late per Deci. in conſil. 463. nu. 6.& latius in noſtris terminis Rimin. Iun. conſil. 306. num. 18. rationem dictæ concluſionis eſſe adductam per Caſtren.& per. Rim. Iun. quoniam cum pacta nitantur ex conſenſu partium l. 1. ff. de pact. faciendo pacta contraria primis conſtat, quod ipſę partes conſentiunt a primis recedere, cum contraria ſimul ſtare non poſſint l. vbi repugnantia ff. de regul. Iur. & Rimin. Iun. in d. conſ. 306. per totum,& præcipue ſub nu. 1. ponit exemplum, quando plures cautiones de non offendendo ſint ad inuicem incompatibiles, & ſub num. 16. etiam ſubdit magis procedere quando conſtaret de intentione partium, quod voluerint recedere a prima obligatione Ant. Gabr. lib. 2. concl. 1. n. 60. ſeqq. tit. de nouat. etiam expræſſe tenet, quod per contractus incompatibiles dicatur facta nouatio etiā quod expræſſe non agatur, & ibi ponit exēpla.& Farinac. in d. quæſt. 107. nu. 140. ſuper toto iſto octauo caſu, eo nōn diſcuſſo, ſe retulit tantummodo ad Rimin. Iun. in d. conſil. 306. lib. 3.

36 In dubio autem in omnibus ſupradictis caſibus eſt dicendum non eſſe ſublatam primam cautionem per ſecundam: quia nouatio in dubio non præſumitur, & non fit, niſi verbis expreſſis, vel appareat per manifeſtas cōiecturas,& quia in dubio nō præſumitur ceſſaſſe timorem, ac ſuſpicionem futuræ offenſionis, etiam ſi partes peccata confiteantur,& communicent Herculan. de caut. cap. 9. num. 21. vbi ſubdit, quia poſſunt hæc inſimul ſtare, quicquid in pace dixerit Iul. Ferret. tit. de ferijs num. 45. Farinacc. q. 107. num. 52. Et ideo fuiſſe datam nouam, & ſecundam cautionem ad maiorem cautelam,& pro maiori vtilitate Reipublicę, vt partes magis ſe abſtineant a futuris ſcandalis, vt late ſuperius de duxi.

37 Nonus Caſus eſt, quando ille, pro quo fuit data cautio fuit ob aliquod delictum deinde commiſſum condemnatus, vel excommunicatus; quia per dictam excommunicationem, vel condemnationem fideiuſſor dicitur liberatus; cum omnis diſpoſitio intelligatur ſemper rebus ſic ſtantibus Herculan. de caut. cap. 8. nu. 3. verſ. tertio declaratur.

38 Decimus Caſus eſt, quando principalis, pro quo fuit data fideiuſſio effectus eſt nō ſoluendo,& fideiuſſor nō poterit agere contra eum pro ſua indemnitate, vt tunc fideiuſſor dicatur liberatus per ea, quę tradit Hercu. de caut. cap. 49. num. 11.

39 Sed contrarium verius eſt, vt per ceſſionem factam bonorum a principali,& quia ipſe principalis ſit effectus non ſoluendo, non dicatur liberatus fideiuſſor tenet Guid. Pap. deciſ. 211. Debitor nu. 3. qui allegat gloſſ. & tex. in l. vbicunq.& tex. in l. a debitore §. quod ſi ſtipulator ff. de fideiuſſ.& in puncto ſequitur Hercul. de caut. c. 49. n. 18.& 19.

40 Vndecimus Caſus erit quando quis promiſit pro filijs,& alijs, quia dubitatur an ante illorum ratificationem fideiuſſor poſſit ſe liberari a dicta cautione dicam infra in q. 45. in fine.

41 Duodecimus Caſus eſt, vt cautio ſit ſublata per pacem ſequutam inter eaſdem partes, vt late dixi in prima parte

42 parte de pace ✝ Et maxime ſi ex ipſa pace penitus ceſſaſſet timor futuræ rixæ, prout in dubio ex pace præſumitur ſecus vero ſi ex remedio pacis non eſſet ceſſatus timor: quia tunc concurrere poſſet fideiuſſio cum pace ad magis partes terrendas, vt ſtatus Reipublicæ in pace conſeruetur per ea, quæ tradit Herculan. de caut. capit. 50. num. 54. vbi ſubdit licet hoc ſit ſatis rationabile, vt cautio concurrat cum pace, & ita etiam hodie ſoleant fieri paces, cũ expræſſione pœnę particularis pæcuniarię; tamen mihi videtur remedium ſuperfluum: cum ex natura ipſius pacis, eam frangentes puniantur maiori, & grauiori pæna, vt late dixi in dicta
43 prima par. de pace. Et ideo, vt verum fatear, non poſſum accomodare animum meum, vt indiſtincte cautio non ſit extincta, & fideiuſſores nõ ſint liberati per pacem, excepto vno caſu, quando partes in contractu pacis expræſſe conuenerint, firmam remanere debere cautionem iam præſtitam, quæ ſuccedat loco pænę appoſitæ in inſtrumento pacis.

44 Decimuſtertius caſus eſt, vt fideiuſſores liberentur, quando Iudex caſſaret cautionem, quam caſſare poteſt etiam partibus inuitis, cum pendeat ex officio Iudicis Herculan. de caut. cap. 1. num. 4. vbi concordantes allegat, & ob id ad libitum ſuum illam reuocare poſſit etiam partibus inuitis, ſecundum Bar. & alios in l. quod iuſſit ff. de re iudic. & pręcipue Rip. ſub. nu. 56. Herculan. de caut. cap. 12. nu. 7. vbi etiam reſpondet obiectioni, quæ in propoſito fieri ſolet, vt pęna iam appoſita per cautionem a Iudice mutari non poſſit l. aliud ff. de verb. ſign. quia intelligitur in pæna impoſita a lege, & non in pęna impoſita a partibus iuſſu Iudicis & ob id poterit, & dictam cautionem caſſare, ac illam minuere, vel alterare,
45 maxime cauſa ſubſiſtente, cum totaliter ex officio Iudicis nobili pendeat, & in rem iudicatam nunquam tráſeat vt late proſequitur Herculan. in d. c. 12. num. 8. quem ſequuntur addentes ad Iul. Clar. in. quæſt. 47. in litera F, in princ. Sed ego credo, quod hoc non
46 ſit indiſtincte verum, quia ſi Iudex vellet cautionem caſſare inuitis partibus ſubſiſtente adhuc cauſa, & ſuſpicione per quam fuerit pręſtita, & timore futuri ſcandali, & offenſionis, licet detur cautio officio Iudicis nobili, & denegando dictum officiũ Iudex iniuriam dictis partibus inferret l. prima §. penult. ff. de aqu. quotid. & æſtiu. & ob id poſſent partes ab ipſa cautione appellare l. prima C. ſi ſęp. in integr. reſtit. poſtul. & ita in noſtris terminis tradit Herculan. de caut. capit. 1. num. 5.

47 Decimuſquartus Caſus eſt, vt fideiuſſores liberentur, quando partes ex communi conſenſu caſſarent dictam cautionem, vt per Herculan. de caut. cap. 50. num. 42. ſed quando hoc partes facere poſſint tradit idem Herculan. de caut. cap. 9. num. 11. vbi dicit accedente conſenſu Iudicis, qui perpẽdere debeat an partes petant abolitionem, & caſſationem cautionis, vt magis ſint libere ad pugnam, vel bellum; & iſto caſu Iudex non debet pati cautionem caſſari, ne rixę, & ſcandala oriantur, & quies Reipublicę turbetur faciunt quæ dixi in prima par. de pac. q. 36.

48 Decimuſquintus ſit, vt fideiuſſor liberatus dicatur ex præſcriptione, de qua per Herculan. de caut. capit. 9. num. 24. Farinac. in q. 107. num. 51. & ego late dixi in prima par. de pac. per quantum tempus pręſcriptio inducatur.

48 Decimuſſextus Caſus eſt, vt fideiuſſor liberetur per mortẽ illius, pro quo fideiuſſit Marſil. in rubr. de fideiuſſor. num. 155. ſeq. Horat. Lut. conſil. 173. per totum tom. 1. criminal. diuerſar. & alij qui ſe ſubſcripſerunt Roland. conſil.

ſil.58.num.6.volum. primo addenres ad Iul.Clar.quæſt. 46.in lieteta F. in princ.

50 Decimus ſeptimus Caſus eſt, vt fideiuſſio per morrem ipſius fideiuſſoris extinguatur Boſſ. in tit. de carcerar. fidei commit.num. 64. Roland.conſil. 58.num. 1. lib. 1. & poſt Aretin. in §. fideiuſſor, quod perpetuo notandum eſſe dicit, prout etiam referunt, & ſequuntur Addenres ad Iul.Clar. §. fin. quæſt.46.in lit.F,Quę opinio declaratur quando quis promiſit ſimpliciter: ſecus ſi in fideiuſſione eſſet expræſſa certa pœna, quia runc tranſit ad hęredes,vt poſt alios, quos allegat ita diſtinguit Farinacc.quęſt. 33. num. 14. vbi ſubdit, quod ceſſar omnis difficultas quando fideiuſſor obligaret ſuos hęredes.

51 Decimus Octauus Caſus eſt, vt ſi ſemel fuerit pęna ſoluta ipſe fideiuſſor ſit liberatus, vt dixi late in prima par. de pace.

52 Decimus Nonus Caſus eſt,quando principalis delinquens fuerit condemnatus in confiſcationem bonotum, & bona Fiſco fuerunr incorporata; quia tunc,cum fideiuſſor debeat releuari indemnis in bonis rei principalis, & ſint confuſæ actiones, non porerit moleſtari Marſil.in rubr. de fidciuſſor.n. 346. Eugen conſ.2.n.30.ſeqq.Petr.Cab.in quęſt.crim.caſ.190.num.2. Herculan. de caur.cap.23.nu.13 & cap.50.num. 65.Baiard.in §.fin.ad Iul. Clar. q. 95. num. 1. ſeq.vbi loquitur etiam ſi bona fuerint ipſo iure Fiſco incorporara, & quod Fiſcus teneatur reſtiruere pęnam ſoluram per fideiuſſorem ante incorporationem. Quando autem bona dicantur Fiſco incorporata remitto me ad ea,quæ ſcripſi in tract.de confiſcat. bonor.concl.7.& ſeqq.

53 Vigeſimus Caſus eſt,vt vbi contractus principalis, eſt nullus, fideiuſſor non reneatur, & eius obligatio etiam nulla ſit per ea,quæ tradit Marſil. in pract.crim.§.attingam n.33.& in tract. de bannit.in verb. carcerati num. 16. Deci.conſ.91.n.5.Couarr. de ſponſal. par.2.cap.3.§.4 nu.14.Fab.de Monte in tract.de empt.& vend.q. 13. nu.20. ſed poterit principalis cogi ad legitime cauendum poſt Bal.in l.quoties ff. qui ſatiſd.cogar.Herculan. de caur. c. 50.nu.32.ſed an ipſe etiam fideiuſſor poſſit cogi ad legitime cauendum,credo.quod pro reſolutione conferant ea quę dicam in ſeq.q.

54 Vigeſimus primus Caſus eſt, quando reus principalis præſentatur in carceribus,quia fideiuſſor liberatur.Hercul.de caut.c.48.n.8.vt dicam infra in q.66.

55 Vigeſimus ſecundus Caſus eſt,quando reus principalis efficitur non ſoluendo,& nihil habet in bonis,& diu ſteterit in obligatione nam runc fideiuſſor eſt liberandus Hercul. de caut. c. 48. num.8.

Quæſt. XXIX.

Fideiuſſore effecto non ſoluendo an ſit dandus alius fideiuſſor idoneus.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor idoneus non eſt dandus ſi primus fuit effectus non ſoluendo.*
2 *Declara, vt ibi.*
3 *Cautio de non offendendo quo iure præſtari dicatur.*
4 *Fideiuſſore non ſoluendo ab initio per Iudicem recepto, non poteſt cogi pars ad prę̨ſtandum idoneum fideiuſſorem.*
5 *Contrariam opinionem tenet ibi author.*
6 *Fideiuſſor nouus dari non dedet quando ceſſat cauſa ſuſpicionis, vel timoris.*

Fi-

7 *Fideiuſſor non idoneus, vel non ſoluendo quando dicatur.*

8 *Fideiuſſor idoneus an quis in dubio præſumatur.*

9 *Fideiuſſor non poteſt cogi ad iterum fideiubendum, licet principalis cogi poſſit.*

10 *Fideiuſſor in aliquibus caſibus, licet renouetur obligatio per principalem, vel prorogetur iuriſdictio, remanet obligatus, declara tamen, vt ibi.*

1 IN iſta quęſtione videtur poſſe concludi, quod quis non poſſit cogi ad dandũ alium fideiuſſorem idoneum, ſi primus fideiuſſor fuerit effectus non ſoluendo, ſed ſufficiat, quod ſemel adimpleuerit l. ſi quis ædem ff. de inſtit. & ſubſtit. Iaſ. in l. ſi arbiter circa fin. ff. qui ſatiſd. cog. vbi ponit exemplum in eo, qui tenetur ex ſua promiſſione cauere, prout cauit: quod ſi poſtea fideiuſſores dati, fuerint effecti non ſoluendo amplius ad dãdũ alios adſtringi nõ poteſt late Tiraqu. in repet. l. ſi vnquam in verſ. ſi ſuſceperit libertos nu. 141. & 145. ſeqq. & Socc. in conſ. 37. n. 8. vol. 4 dicit, quod quando debitoris nomen datum eſt in ſolutum, perit periculo accipientis.

2 Pro vera autem reſolutione iſtius quęſtionis deducitur, quod ſi huiuſmodi cautio fuerit ſolummodo ex conſenſu partium pręſtita, & ſic agatur de cautione conuentionali, periculum inopiæ ſubſequutæ pertinet ad creditorem, & ſic fideiuſſore effecto non ſoluendo, non eſt dandus alius fideiuſſor idoneus l. pupilli §. ſoror. ff. de ſolut. Bar. in l. Prætorię ff. de Prætor. ſtipul. Afflict. deciſ. 172. nu. 2. & ibi Vrſil. num. 2. ſequen. Herculan. de caut. cap. 1. num. 26. & cap. 59. num. 24. ſequen. Si vero non ex ſimplici conuentione partium fuerit præſtita, ſed per officium Prętoris, tunc cum fuerit Prætoria cautio, ſemper ſubeſt obligatio cauendi ex l. vel æquitate; & ideo reneretur ad dandum idoneum fideiuſſorem, vt per Bar. in d. l. Prætor per Afflict. in d. deciſ. 172. num. 2. per Herculan. de caut. c. 1. n. 26. & c. 50. n. 34. ſeq. verſ. plane.

3 Sed difficultas reſultat, an iſta cautio dicatur præſtari ex edicto Prętoris, vel ex alio officio Iudicis. Herculan. in dicto capitulo 1. num. 24. ponit latiſſime diſtinctionem de iſtis cautionibus, vt aliquando dicatur Prætoria, aliquando Iudicialis, aliquando legalis, aliquando conuentionalis, & aliquando communis. & ibi quemlibet terminum iſtarum cautionũ declarat, & videtur tradere, quod non dicatur Pretoria promiſſio; quia coram Iudice, vel iuſſu Iudicis pręſtetur: nam ipſe vult, quod ita ſit iudicialis, & nõ prætoria, ſed illa tantum dicatur prętoria quę proficiſcitur ex edicto, vel authoritate Prętoris, & ibi ponit exempla. Ego autem arbitror, quod omnis cautio de non offendendo pręſtita officio Iudicis dicatur prætoria, vel data ex prouiſione legis ad occurrendum futuris ſcandalis, & ad conſeruandam quietem Reipublicę, quæ priuatorum diſcordia perturbatur: ideo ſemper lex & ęquitas ſuadet, vt ſemper debeat eſſe conſultum quieto, & pacifico ſtatui Reipublicæ vt ſi primus fideiuſſor effectus ſit non ſoluendo, debeat nouus fideiuſſor idoneus præſtari, vt bene colligitur per ea quę tradit in iſto articulo Herculan. in d. cap. 1. num. 25. vbi tantummodo conſiderat ſi fuerit data officio Iudicis, & clarius idem firmat in d. cap. 50. num. 25. verſ. plane quando, & etiam clare colligitur per ea, quę tradit Vrſil. ad Afflict. in d. deciſ. 173. num. 1. ſeqq. & melius, ac clarius per ea, quæ tradit Petr. Caball. in quæſt. crim. caſ. 73. num. 10. vbi alios concordantes allegat, & firmat eſſe verum, ſiue fuerit effectus non ſoluendo

do

do poſt pręſtitam cautionem, ſiue quando receptus fuit ab initio fideiuſſor non idoneus per concluſionem generalem firmatam per Benuen. Strac. in tract. de mercatur. tit. de decoctor. par. 2. num. 2. verſic. item quęro, vbi generaliter firmat, quod vbi Iudicis officio pręſtita eſt cautio, & non fuerit idonea, vel effecta ſit non idonea, ex integro præſtanda eſt: quia eadem æquitas ſuggerit iterum caueri, ne ex inopia fideiuſſoris deſinat eſſe cautum.

4 Bene verum eſt, quod ſi ab initio fideiuſſor non idoneus fuerit a Iudice receptus, circumſcripta impoſtura, imputent ſibi Fiſcus, & Iudex ſi contenti fuerint recipere fideiuſſorem non idoneum, vt voluit Herculanus in dicta quęſtione 50. num. vigeſimo.

5 Quod ego non admitto; quoniam factum Iudicis, & Fiſci non potuit pręiudicare Reipublicę, cuius intereſt populos habere pacificos, vt reſpondet Petr. Caball. in quęſtionib. criminali-
6 bus. caſ. 79. numero nono. Sed tantum opinionem Herculan. admitterem quando Iudex vellet habere nouum idoneum fideiuſſorem, & amplius cauſa ſuſpicionis, vel timoris futuri ſcandali non ſubeſſet; & tunc pars, a qua petitur nouus fideiuſſor, poteſt ſe tueri, quod non teneatur melius, & idonee cauere; quia amplius non ſubeſt timor ſcandali, & in hoc caſu, in quo ceſſat intereſſe Reipublicæ Iudex ſibi imputet ſi idoneum fideiuſſorem non recepit.

7 Quomodo autem fideiuſſor dicatur effectus non ſoluendo, poteſt facile deſumi per ea, quæ tradunt Doct. in l. nemo dubitat ſoluendo ff. de regul. Iur. & pręcipue per Deci. & per Hieron. Cagnol. qui inter alios caſus, ponit, vt ſoluendo quis non dicatur, qui non poteſt inuenire fideiuſſorem, & qui in totum ſoluere non poteſt, & qui habet nomina debitorum qui debitores non ſunt boni, nec de facili exigibiles, vt per Deci. in d. l. nemo num. 1. & ſequen. Item non ſoluendo dicitur, qui non eſt paratus dare idonea pignora, Itèm cuius bona venduntur, vt per Hieron. Cagnol. in eadem l. nemo num. ſexto ſequen. & late habetur per Bal. & cæteros Doct. in auth. hodie C. de action. & obligat. & etiam late per ſcribentes in l. decem ff. de verbor. obligat. & in l. fin. ff. ſi cert. pet. & vide latiſſime Farinacc. in quęſt. 33. num. 79. 80. 81. & ſub nu. 79. in fine firmat, quod idoneus fideiuſſor dicitur, qui habet tantum in bonis, quantum importat cauſa pro qua promiſit.

8 Et an in dubio fideiuſſor ſit pręſumendus idoneus, & ſoluendo, regula eſt, vt quilibet præſumatur idoneus ad ſoluendum, ſecundum gloſſ. in capit. bonę memoriæ el primo in verb. naturam ad fin. de elect. quam ibi ſequitur Abbas Panormitanus; quę gloſſa videtur probare contrarium, quia adducit textu in lege ex perſona C. de probat. quæ vult, quod aſſerens quem fuiſſe ſoluendo probare debeat; igitur non præſumitur. Ideo Doctores communiter in l. ſi vero in §. qui pro rei ff. qui ſatiſd. cog. concludunt poſt aliam glo. ibi, quod fundans ſe in paupertate, vel diuitijs, id probare teneatur, tanquam fundamentum intentionis ſuæ, prout etiam de communi teſtatur Hieron. Cagnol. in dicta lege nemo dubitat nu. 9. vbi in fin. declarat illud commune dictum quemlibet pręſumi idoneum intelligi reſpectu morum bonitatis a natura inſitę, & non quoad facultates, quę per accidens a fortuna veniunt: & ideo Fiſcus teneretur probare fideiuſſorem effectum fuiſſe non ſoluendo tanquam fundamentum ſuę intentionis.

9 Sed in caſu, in quo poteſt cogi pars ad denuo, & iterum cauendum, non poteſt tamen cogi fideiuſſor ad iterū fide iu-

iubendum Hercula.de caut. c.9.num. 19.in fin.per l.nec emere C.de iure deliberan.quem ſequitur Farinac.q.107. 10 n.52.in fine.Sed bene in aliquibus caſibus,ſi principalis,renouat obligatione ſuam,ac prorogat iuriſdictionem, ipſe fideiuſſor abſq. noua ſua obligatione remanet obligatus, vt recenſet idem Herculan. de caut.cap.47.num. 20.ſeqq. diſtinguendo ſi fideiuſſor ſe obligauerit ſine temporis præfinitione &tunc eius obligatio firma remaneat, ſiue principalis renouet,vel proroget, Item quando promiſit pro aliquo tempore,quia ſi pro parte illius temporis fiat prorogatio in alium Iudicem, adhuc obligatio fideiuſſoris durat,ſecus ſi fieret prorogatio vltra illud tempus quia ſine noua obligatione fideiuſſor non remaneret obligatus.

mitti ad ceſſionem bonorum,& minime plectendus ſit in corpore Conciliũ Neapolitanum ſequurum fuit, vt teſtatur Vinc.de Frãch.in deciſ.507.n.3.ſeqq. par.1.quia iura denegantia beneficium ceſſionis debitori ex cauſa ex delicto deſcendente loquuntur in eodem debitore delinquente,& condẽnato ad pęnam pæcuniariam,ſeu intereſſe pro pęna delicti per eum commiſſi,nõ autem in fideiuſſore pro pæna a principali incurſa,occaſione delicti, vt late etiam ſequitur Ludou.a Peguer. deciſ. 68.n. 7. verſ.hanc eamdem ſententiam, vbi etiam teſtatur idem fuiſſe deciſum per illum Senatum Cataloniç,de quo ego alias dixi in meo tract.de confiſcat.bonorum concl.36.dum declaraui illam quęſtionem:qui non habet in ęre quando luat in corpore.

Quæſt.XXX.

Fideiuſſor effectus non ſoluendo commiſſa pæna per principalem an poſſit cedere bonis.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiuſſor de non offendendo, ſi efficiatur non ſoluendo,non poteſt cedere bonis ſecundum vnam opinionem.*

2 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct.*

1 Vid. Pap.in deciſ.211.Debitor non poteſt nu. 3. in prin.per doctrinam Bar.in l.cum autem ff.ad l.Iul.tenet,quod fideiuſſor in pręiudicium Fiſci non admittatur ad ceſſionem bonorum,quem ſequitur Hercul.d.caut.c.49.n.18.& ſeq.

2 Contrariam autem opinionem quod iſte fideiuſſor non ſoluendo poſſit ad-

Quæſt. XXXI.

Fideiuſſor petens eximi ab obligatione an ſit audiendus.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiuſſor de non offendendo petens eximi ab obligatione non auditur.*

2 *Etiam ſi principalis offerret alium fideiuſſorem.*

3 *Amplia etiam ſi principalis promiſit fideiuſſorem indemnem releuare,vel illum liberari facere.*

4 *Fideiuſſor poteſt eximi ab obligatione, ſi offeratur alius idoneus fideiuſſor per Iudicem.*

5 *Fideiuſſor, ſi principalis deterioraret conditionem ſuam, poteſt petere fieri ſequeſtrum & mitti in poſſeſſionem bonorum principalis.*

6 *Secus ſi principalis conditionem non deterioraret.*

Digitized by Google

7 *Fideiuſſor ex cauſa legitima poteſt liberari a Iudice etiam inuito creditore.*

1 DOct. in iſta quæſtione concludunt negatiue, vt Fiſcus non teneatur reci-
2 pere alium fideiuſſorem, licet offeratur alius idoneus per tex. in l.ſi mandato §. ſed ſi mandato verſ.Item ſi ff.man.Bal.ibi in add.n.3.verſ.ſecundo nota,& in lectura antiqua poſt princ.verſ. in tex. at ſi nolit, & latius hanc quęſtionem reaſſumit idem Bal. in l.habeo ait §. ſed ſi per fideiuſſores in 1.lectura ſub nu. 2. ff.de arbitr.& in l.ſi pater C.de collat. Marſil.in rubr.de fideiuſſor.quæſt.30. num. 150.ſeqq. qui ad partes diſputat iſtam quęſtionem, & cum opinione Bal. reſidet,& ſecundum eam fuit per Reg.Collater.conſ.Neapolit.deciſum teſte Vinc. de Franch. deciſ. 202. per totam par.1.& eamdem ſequitur poſt alios, quos allegat Petr. Caball. in quęſtioni crim.caſ.131.num. 1.cum plur. ſequen.
3 Quę concluſio procedit etiamſi principalis promiſiſſet fideiuſſorem indemnem releuare,vel liberari facere, adhuc creditor, vel Fiſcus non poſſet cogi ad ſuſcipiendum alium idoneum fideiuſſorem,vt late poſt Bal. in locis ſupra adductis, firmat Petr. Caball.in d.caſ.131.num.3.ſeqq. qui dicit,quod principalis promittens releuare indemnem fideiuſſorem poterit præſtare aliam idoneam cautionem, per quam conſeruabitur indemnis.

4 Licet ſi Iudex vellet rem gratam facere fideiuſſori petenti eximi ab obligatione,ſi offerat alium idoneum fideiuſſorem, eximere poterit, nec ius Fiſci lædere diceretur, neque recuſando gratificare fideiuſſorem diceretur ei iniuſtitiam facere Petr. Cab. in d.caſ.131.n.6.verſ. vidi etiam ex traditis per Bal.in l.habeo ait §.ſed ſi per fideiuſſores in prima lectura n. 2.verſ. in gloſ.ff.de arb. & in l.2.n.7.verſ.modo ergo quęro C. de ſent. quę ſine cert.quant.profer. & teſtatur Caball. quod ita omnes alij Doct.per eum citati ſentiunt, licet Hercul. de caut.c. 48.num.8.dixerit contrarium,quod ſi principalis nihil habeat in bonis, & diu ſteterit in obligatione fideiuſſor ſit eximendus ab obligatione, & maxime ſi fuerit carceratus.

5 Et ſi fideiuſſor non conſeruaretur indemnis per principalem, qui mutaſſet conditionem in deterius, poteſt petere fieri ſequeſtrum & immitti in poſſeſſionem bonorum principalis pro ſumma, & quantitate,pro qua fideiuſſit. Bald. in conſil.315.lib.4.& ibi Rouelcal. in add.qui atteſtatur,quod ita alias conſuluit pro quodam ſuo amico, & eius voto,& conſilio ſe ſubſcripſit alius celeberrimus I. C.& etiam alias Doctorum authoritates ibi cumulauit prout ſequitur Petr.Caball.in d.caſ.131. nu.
6 8.vbi in fine dicit, quod reo conditionem non deteriorante fideiuſſor non audiretur per l.ſi pro ea C.de mand.l. lucius Titius ff.eod.tit.&vtrobiq.glo.
7 & Doct. Ac etiam poterit ex alia cauſa legitima Iudex liberare,& eximere dictum fideiuſſorem ab obligatione etiam inuito creditore, vt poſt Deci.in l.ſi pater circa fin. tradit Vinc. de Franch.in d.deciſ.202.circa fin. i.par. & refert,& ſequitur Petr.Cabal.d.caſ. 131.nu. 6.

Quæſt. XXXII.

Iudex, & notarius recipientes fideiuſſorem non idoneum quando teneatur de ſuo ad intereſſe.

SVMMARIVM.

1 *Iudex recipiens non idoneum fideiuſſorem tenetur de ſuo.*

2 *Et maxime ſi pars proteſtata fuit, quod ille fideiuſſor non reciperetur.*

3 *Fideiuſſor non idoneus receptus a Notario de mandato Iudicis, ipſe Iudex tenetur.*

4 *Iudex non tenebitur, ſi fideiuſſor non fuerit idoneus, quando accepit etiam approbatorem, & quid in laudatore num. 6.*

5 *Fideiuſſor recipitur cum approbatore, ſecundum conſuetudinem totius Italiæ.*

7 *Iudex recipiens non idoneum fideiuſſorem poteſt carcerare principalem donec dederit idoneum fideiuſſorem.*

8 *Iudex non teneretur ſi fideiuſſor non eſt ſoluendo, quando fecit decretum, vt recipiantur fideiuſſores, & deinde notarius recepit non idoneum fideiuſſorem.*

9 *Notarius non recipiens idoneum fideiuſſorem tenetur ad intereſſe.*

10 *Fideiuſſor eſt recipiendus in loco Iudicij, declara tamen, vt ibi.*

1 IVDEX recipiens non idoneum fideiuſſorem tenetur de ſuo ad intereſſe partis, & Reipublicę l. 1. §. ſi Magiſtratus ff. de Magiſtr. conuen. §. ſciendum Inſtit. de ſatiſd. tut. l. Imperatores ff. de re iudic. Boſſ. tit. de carcer. fideiuſſ. commit. numero 70. vbi teſtatur ſe vidiſſe quemdam integrum virum cogi ad ſoluendam pœnam, quam promiſerat fideiuſſor repertus non ſoluendo Iul. Clar. §. fin. quęſt. 46. verſic. cæterum debet Iudex, Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 33. num. 13. parte prima Farinacc. quæſt. 33. numero 83. Marſil. in pract. crimin. §. ſupereſt num. 9. in princ. Herculan. de cautio. capit. 49. numero 17.
2 vbi dicit maxime procedere † quando
pars proteſtata fuiſſet, quod ille fideiuſſor erat difficilis exactionis, vel non
idoneus Amod. Iuſtin. Inſignis Officialis conciuis meus in tractat. de Syndic.
num. 210. verſic. poſtremo aduerte
Petr. Caball. in quęſtioni crim. caſ. 73.
3 numero 1.2.3. † Idemque erit quando
notarius recepit fideiuſſorem de mandato Iudicis, vt ipſe Iudex teneatur, &
non notarius, vt poſt Ioſeph. Lud. d.
deciſ. Lucen. 1. num. 13. Farinacc. d.q.
34. nu. 84.
4 Sed Iudici erit conſultum, vt recipiat approbatorē idoneū fideiuſſoris:
quia tunc ipſe non tenebitur, Marſil.
in rubr. de fideiuſſ. num. 406. Amod.
conciuis meus in d. tractat de Syndic.
num. 210. Farinacc. d. quęſt. 33. nu. 85.
vbi concordantes allegat Petr. Cabal.
in quæſt. crimin. d. caſ. 73. num. 4. ſeq.
5 vbi teſtatur vigere conſuetudinem
per totam Italiam, vt recipiantur tales
idonei approbationes, qui Farinacci.
6 & Caball. dicunt † quid dicendum in
7 ſimplici laudatore: Item erit Iudici conſultum, vt faciat carcerare eoſdem principales ad dandum idoneos fideiuſſores. Bal. in l. 1. ſub num. 3. verſic. ſecundo caſu ff. ſi quis in ius vocat. non ier.
Petr. Caball. d. caſ. 73. num. 8. vbi ſubdit, quod non per hoc erunt liberati
primi fideiuſſores non idonei recepti.
8 Ac etiam erit conſultum, quod Iudex faciat decretum, vt recipiantur fideiuſſores, & ſi notarius deinde recipiat fideiuſſorem non idoneum, ipſe
notarius tenebitur, & non Iudex Iul.
Clar. quæſt. 46. verſic. cæterum debet
Iudex, vbi teſtatur, quod ita commu-
9 niter ſeruatur per totum mundum †
prout in ſpecie ſeruatur hic in Curia
de qua obſeruantia Curiæ etiam teſtatur Farinacc. in d. quęſt. 33. numero
88. & mihi contingit in facto, quia
dum fui Locumtenens Criminalis
A.C. feci decretum, vt quidam nobilis
Bo-

Digitized by Google

Bononieñ. quem carceratum diu retinui, quem deinde de ordine Sanctiſſimi relaxaui cum certa pęna, & præcipue ſub cautione ſcutorum quinque millium de non diſcendendo ab Vrbe, & cum contrauenerit, & fideiuſſor non eſſet idoneus, hic in Curia, fuit coactus notarius, qui recepit dictam cautionem, ad ſoluendum dictam pænam conuentionalem, neſcio tamen quomodo, cum eſſet idoneus in Ciuit. Bononiæ, de quo dicam late in tractatu de fideiuſſoribus.

10 Et in propoſito ſcias, quod fideiuſſor eſt recipiendus in loco Iudicij, neque alteri loco eſt committenda receptio fideiuſſionis, vt Afñ. dicit ſuper 2. par. Conſt. Regn. rubr. 10. num. 6. Iul. Clar. §. fin. q. 46. ſub verſ. pone, quod, Farinacc. quæſt. 33. num. 41. Sed in Curia recipiuntur etiam aliquando fideiuſſiores in partibus in loco ſubdito Pontifici, ſecus in loco non ſubdito, prout etiam teſtatur Farinacc. d. q. 33. num. 42.

Quæſt. XXXIII.

Mulieres, minores, & ruſtici an reſtituantur aduerſus iſtam cautionem.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres, Ruſtici, minores, & aliæ ſimiles perſonæ tenentur dare cautionem de non offendendo,*

2 *An iſtę perſonæ poſſint ſine interuentu tutoris curatoris, & conſanguineorum præſtare dictam cautionem.*

3 *Et quid ſi extaret ſtatutum, quod ſimiles perſonæ non poſſint ſe obligare ſine conſenſu propinquorum.*

4 *Reſtitutio in integrum in iſta materia de non offendendo ſecundum vnam opiniouem iſtis perſonis conceditur, & maxime, in caſu, in quo iniuſte coactæ fuerunt præſtare dictam cautionem num. 8.*

5 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct. diſtinguendo tamen, vt ibi.*

6 *Mulier in iſta materia cautionis non poteſt ſe tueri ex Velleiano.*

7 *Mulier, minores: & ſimiles perſonæ mitius puniuntur in iſta materia.*

9 *Minores, & mulieres, & ſimiles aliæ perſonæ etiam ante fracturam debent eximi ab iſta obligatione de non offendendo.*

IAM diximus in prima parte de pace, quod minores, & mulieres poſſunt facere pacem cum authoritate tutoris, vel curatoris, vel cum auctoritate conſanguineorum, vel propinquorum, ſeu cum authoritate Iudicis, ac poſſint petere cautionem Herculan. de caut. cap. 25.
1 nu. 3. Idem etiam eſt dicendum, quod minores, mulieres, ruſtici, & alię ſimiles perſonæ, ſi Iudici viſum fuerit teneantur dare cautionem de non offendendo, vt etiam in terminis tradit Herculan in tract. de caut. cap. 38. num. 5. ſequen. qui loquitur etiam in impuberibus capit. 42. num. 1. ſed de duobus contingit in pręſenti quæſtione dubitari, & primo an in præſtanda dicta cautione requiratur conſenſus tutoris, vel curatoris, ac etiam requirantur aliæ ſolemnitates ſtatutarię; ſecundo an data contrauentione aduerſus dictam cautionem poſſint reſtitui in integrum.

2 Circa primum reſolutiue procedendo, omnino arbitror, quod omiſſis omnibus ſolemnitatibus Iudex ex eius authoritate, & decreto poſſit dictos minores, ac mulieres ad dictam cautionem præſtandam compellere, cum au-

thoritas Iudicis ſupleat omnes, & quaſcunq. ſolemnitates, & præſentiam tutorum, & curatorum, vel dictarum ſolemnitatem defectus, faciunt quę dixi in quæſt. 14. in prima par. de pace, & in terminis cautionis etiam firmat Herculan. de cautio. cap. 28. num. 5. ſeqq. vbi late dicit, quod tam actiue, quam paſſiue poſſint impuberes dare, & recipere dictam cautionē etiam ſine authoritate, & decreto Iudicis: idem voluit poſt Bal. Iul. Ferrett. in tit. de fer. num. 51. cum pupillus, licet ignoret quid agat, tamen conſentire dicitur, & pati, & habet actionem iniuriarum l. illud ff. de iniur. Doct. & præcipue Deci. & Cagnol. in l. in eo §. pupillus ff. de regul. Iur. & ratione naturali ſuadetur cum iſti minores poſſint habere, & plerumq. habeant ſatellites famulos, attinentes, qui eorum contemplatione, vel mandato vlciſci poſſunt iniuriam; ſed in hoc Iudex debet eſſe oculatus in cognoſcendo cauſam timoris, & ſuſpicionis, & ſe, ſecundum illam, cautionem regulet, vt poſt Caſtren. in conſ. 191. docet Iul. Ferrett. in tit. de fer. nu. 51. & amplectitur Herculan. de caut. cap. 38. n. 7. & n. 8. vbi dicit idem eſſe tenendum in muliere ſene, & alijs imbecillioribus imo ſub num. 7. in fi. poſt Iaſ. & Dec. in l. pactum curatoris C. de pact. etiam firmat, quod cautio petatur etiam pro poſthumo; ſub n. 9. dicit quod cautius erit ſi in obligatione minorum, & ſimilium perſonarum interueniat authoritas tutoris, vel
3 curatoris. Niſi tamen extaret ſtatutum in loco, vt minores, vel mulieres non poſſint ſe obligare ſine decreto Iudicis, & conſenſu duorum propinquorum, neq. aliquam obligationem perſonalem, aut aliam facere, quia tunc illa generalis prohibitio continet omnem obligationem ex pacto, promiſſione, pace, & ex quocunque contractu, prout conſuluit Sim. de Pret. in conſil. 65. num. 6. verſ. rurſus non tenere: Et ſi requireretur etiam per ſtatutum in obligatione minoris, vel mulieris copulatiue conſenſus conſanguineorum, ac authoritas tutoris, vel Curatoris, & vnus ex conſanguineis eſſet tutor, vel curator, nō poterit in inſtrumento promiſſionis interuenire, & vices durarum perſonarum ſubſtinere, vt poſt Pariſ. in conſ. 98. n. 71. lib. 1. tradit Tob. Non. conſ. 152. num. 15. ſub verſic. nec dicatur tom. 1. crim. diuerſ.

4 Circa ſecundum dubium, valde vrgere videtur, vt debeant minores, mulieres, & ſimiles perſonæ obtinere reſtitutionem in integrum, cū iura eis ſubueniant, ne decipiantur, vt videmus in femina per Senat. Conſult. Velleian l. ſi fine, l. feminæ C. ad Velleian. l. feminę, & l. in eo §. mulieribus ff. de reg. Iur. & idem videmus in muliere ruſtico, & minore negantibus ſolutum, quibus ſuccurritur, vt non teneantur probare debitum l. cum indebito de probat. Item idem videmus in Iuris ignorantia, in qua iſtæ perſonę excuſantur Doct. in l. Iuris C. qui admitt. ac videmus, quod minores pro delictis mitius puniuntur Iul. Clar. §. fin. q. 60. in princip. Theſaur. dec. 161. vbi de magis cōmuni, Rimin. Iun. conſ. 135. n. 12. ſeqq. vol. 1. Honded. conſ. 194. num. 43. volum. 1. Farinacc. in q. 96. num. 41. & in conſ. 66. num. 7. ſequen. & addent. ad eum in conſil. 1. in litera D, & in conſil. 33. in litera H.

Eoque magis eſt firmandum, cum per dictam cautionem, & pænam conuentionalem mulier, vel minor, & ſimiles alię perſonę dicantur læſæ, & pęna præfata ſit eis damnoſa: Et ideo aduerſus eā reſtitui debeant, vt per Sfor. Odd. in tract. de reſt. in integr. pat. 2. q. 85. art. 7. num. 58. & hoc etiam annuit Herculan. de caut. capit. 38. num. 11.

5 Contraria vero opinio mihi verior videtur, quādo huiuſmodi cautio præſtatur reciproce pro ſalute etiam ipſarum mulierum, ac ipſorum minorum, vt

vt non detur eis reſtitutio, quę nunquam conceditur,niſi data læſione, & iſto caſu non ſolum non dicuntur lęſi,ſed potius eſt conſultum eorum ſaluti, & maxime interueniente iuramento,per quod excludirur reſtitutio in integrum,vt late dixi in dicta prima parte de pace in d. quęſt. 14.ſub num. 39. Si vero non fuerit reciproca, ſed tantummodo Iudex coegit dictas mulieres,minores,& ruſticos;quia ex par. ipſorũ timebatur offenſio,tũc nec etiã eis reſtitutio in integrũ cõceditur;cũ il la cõcedatur lęſis,vel deceptis,&nõ ca lumniatoribus,& delinquentibus, l.in eo §.mulieribus vbi Doct.ff. de appell. & in terminis hanc opinionem tenet, & ſequitur Herculanus in tract. de caut.cap.42.num.8.ſeqq.vbi late poſt alios,quos allegat, etiam dicit, quod mulieribus,& ruſticis non ſuccurritur, niſi in caſibus a iure expreſſis,nec minus excuſantur vbi tractatur de rigo-
6 re Iuris conſeruando. Nec mulier poterit in iſta materia ſe tueri ex Velleian.vt tradit Herculan.de caut. capit. 50.num.64.Sed idem Herculan. in d.
7 cap.42.ſub num.3. fatetur, quod Iudex non errabit, ſi mulieres, ruſticos, & minores frangentes hanc cautionem mitius puniret,& non diſſentit ab hac opinione Farinacc.quęſt.107.nu. 387.qui tamen per tranſitum hoc videtur affirmare.

8 In vno autem caſu omnino teneo, quod minores,mulieres, & ruſtici, ac ſimiles alię perſonæ, data contrauentione cautionis reſtirui debeant in integrum,ſi Iudex dictas perſonas coegerit ad dictam cautionem præſtandã ex abrupto,non adhibita aliquali informatione,ſuper timore, vel ſuſpicione futuri ſcandali,neq. de eadem ſuſpi cione conſtiterit,quia tunc dictæ perſo nę dicerentur lęſæ propter iniuſtitiam eis a Iudice factã, vt dixi ſupra in hoc 3.§.q.7.& in q.18.nu.14. ideo reſtitui deberent late Sfort.Odd.in tract. de reſt.in integr.par.1.q.4. art.1. num.7. ſeqq. Imo ibi Sfort.ſub nu. 7. dicit eſſe notandum,minorem dici læſum,ſi ſola obligatio eum lędar,etiam ſi ope exce ptionis tutus eſſet,ꝗ per metum obligatio fuerit exorta per doctrinã Ang. in l.metum autem §.ſed quod Prętor.
9 n.2.ff.quod met.cauſ.Imo etiam non adueniente contrauentione,& fractura cautionis.Sed propter damnum,vel læſionem de futuro poterunt iſtę perſonę priuilegiatæ in caſu pręfato obtinere reſtitutionem in integrũ, prout eſt videre per eumdẽ Sfor.Odd.in d.p. 1.q.5.art.11.n.93. ſeqq. & ob id Rim. Iun.in conſ.307.vol.3.cõſuluit quamdam pupillam fuiſſe eximendam ab obligatione pęnali facta per patrem de non offendendo ne ipſa,lædatur per contrauentionem conſanguineorũ com præhenſorum in dicta obligatione, & quod alias ita fuit pronunciatum.

Quæſt. XXXIV.

Minores impuberes an compræhendantur in cautione de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes non compræhenduntur in generali promiſſione de non offendendo.*

2 *Quod procedit etiam ſi fuerit pręſtita pro conſanguineis excepta Titia,vt talis exceptio non amplıet regulam ad alias perſonas,quæ alias non compræhenderentur.*

MO-

1 MODO attingam quęſtiones concernentes qui nam in cautione comprę hendantur, vel in ea com præhenſi non intelligantur, & præcipue in generali promiſſione de non offendendo, quod impuberes non compręhendantur vltra ea quę late dixi in prima par. de pace in terminis cautionis tradit Herculan. de cautio. de non offendend. capit. 28. nu. 5. vbi adducit tex. in titulo. de pace tenen. in vſib. feud. & rubr. & nigr. ex delict. puer. & Corn. in conſil. 167. lib. 3. nec etiam poſthumus compræhenditur Hercul. de caut. cap. 8. nu. verſ. hinc etiam.

2 Et in tantum eſt vera iſta opinio, vt minores impuberes in cautione non compręhendantur, etiam ſi cautio fuerit pręſtita de non offendendo conſanguineos, excepto Titio, cum exceptio non ampliet regulam, neq. compræhendere faciat illos, qui alias non com præhenderentur l. generaliter §. vxori, vbi Bar. ff. de vſufr. legat. Bal. in l. in his ff. de leg. vbi infert ad notabilem queſtionem, Deci. conſ. 44. num. 4. in princ. lib. 1. & idem Dec. in l. 4. n. 22. ff. de regul. iur. Hier Grat. conſ. 156. in fi. lib. 2. Hercu. de caut. cap. 28. n. 2. ſeqq.

Quæſt. XXXV.

Mulieres an compræhendantur in cautione.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres in generali promiſſione de non offendendo non compræhenduntur ſecundum vnam opinionem.*

2 *Contrariam opinionem veriorem tenent Doct. ibi.*

3 *Feminæ non compræhenduntur in cautione, etiam ſi fuerit præſtita pro affinibus, excepta Titia.*

4 *Coniuncti ex linea materna, nec actiue nec paſſiue compræhenduntur in cautione de non offendendo.*

5 *Femina compræhenditur in cautione de non offendendo, quando de ea expreſſe fuit facta mentio.*

6 *Vel ſi fuerit promiſſum pro affinibus; quia illud verbum compræhendit etiam feminas.*

1 MVLIERES etiam ſub generali promiſſione de non offendendo non comprehenduntur, late Herculan. de caut. cap. 17. nu. 10. ſeqq. vbi plures affert rationes, primo quia femina inimicitias leuare non poteſt, neq. vindictas facere, ſecundo quia femina finis familię dicitur, tertio quia in contractibus maſculinum non concipit femininum genus, & in capit. 33. num. 1. & nu. 5. nec ab hac opinione diſſentit Alexand. conſ. 113. num. 7. ſeq. lib. 2. licet idem Herculan. in d. ca. 2 17. num. 13. ſub verſic. ſed vereor. dicat opinionem contrariam eſſe veriorem, ne detur materia delinquendi, & calumniandi, cum hodie adeo creuerit iniquitas hominum, vt reperiantur qui audent feminas trucidare, & adeo etiam malę reperiantur feminæ, vt omne nephandum audeant, & ſaltem ex feneſtra cum lapidibus tranſeuntem percutiunt: ſed re vera prima opinio erit tenenda per rationes primo loco allegatas per d. Herc. in d. c. 17. n. 10. Et ratio pro cōtraria parte allegatā facile tollitur; quia occaſio delinquendi coercetur a lege ꝑ alias pęnas, & quā uis aliqua femina reperiatur adeo virilis, vt etiam vindictā ſumat, de quo late ſcribit Vulp. in tract. de pac. q. 33. nu. 6. & 7. tamen regulariter, & a communiter accidentibus feminæ non ſunt ita aptę ad vindictam ſicut maſculi,

ſculi, quam opinionem etiam ſequitur Farinacc. q. 107. num. 382.

3 . Quæ prima opinio ampliatur, vt procadat etiamſi cautio fuerit præſtita dę non offendendo conſanguineos, excepta Titia, adhuc aliç fœminæ, non comprçhenderentur in ea: quia exceptio non firmat regulam, neq. ampliat ad illos, qui alias non compræhenderentur Herculan. de caut. capit. 28. nu. 1. ſeqq. & dixi in præcedenri quęſt.

4 Imo, vt nec etiam coniuncti ex linea materna veniant in dicta cautione de non offendendo, nec actiue, nec paſſiue, quamuis maſculi ſint, vt tenet Deci. conſ. 521. num. 5. ſequen. quem ſequitur Vulpell. in tractat. de pac. in d. quęſtione 33. nec ab hac opinione diſſentire videtur Farinacci. in d. quęſt. 197. num. 383.

5 Quę opinio tamen duobus modis limitatur, & primo quando femina expræſſe eſſet compræhenſa in cautione, & de ea fuit facta mentio Herculan. de caut. cap. 42. n. 1. ſequen. vbi ſubdit: in tantum, quod non poſſit obtinere reſtitutionem in integrum aduerſus dictã pœnam conuentionalẽ, ſecundo quan do cautio fuit prętita pro ſe, & affini-

6 bus, cum verbum affinis ſit generis cõmunis, & de ſui proprietate compræhendat maſculum, & feminam, vt per hanc rationem tenet Herculan. de cau tionib cap. 17. n. 13. in fine, & ſequitur Farinacc. d. quæſt 107. num. 384.

Quæſt. XXXVI.

Conſanguinei vtrinque coniuncti an veniant in cautione de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinei vtrinq. coniuncti non comprahenduntur in cautione de non offendendo.*

2 *Quod eo magis procedit quando fuit promiſſum pro ſe, & ſuis conſanguineis ex vna parte, & idem pro ſe, & conſanguineis ex altera parte.*

3 *Diſpoſitio in materia odioſa facta in caſu ſimplici non trahitur ad caſum mixtum.*

4 *Conſanguinei aligeni non compræhenduntur in cautione de non offendendo.*

5 *Nec attenditur ſi fuerit magis coniunctus vni parti, quam alteri.*

6 *Contrariam opinionem tenent ibi Doctores.*

7 *Reſolue prout ibi.*

1 QVONIAM de iſta quæſtione nonnulla dixi in prima parte de pace, quę conferunt etiam ad cautionem: ideo breuiter me de ea expediam, & concluſio eſt, vt cautio prętita pro ſe, & conſanguineis non compræhendat actiue, aut paſſiue conſanguineos vtriuſq. partis. Vinc. Hercul. in l. 2. num. 2. ff. de verb. oblig. Soccin. Iun. in conſ. 103. num. 1. ſequen. lib. 3. Herculan. de caut. capit. 17. num. 1. ſeqq. vbi late, & cap. 34. num. 7. verſic. æqualiter quęro Hier. Grat. conſil. 114. nu. 1. ſeqq. lib. 2. quicquid aliter ibi in pare ſentire videatur Farinacc. quæſt. 107. num. 321. Vulpell. in tract.

2 de pac. q. 34. num. 1. & ſeqq. † & illam procedere affirmar, quando quis pro ſuis conſanguineis promiſit, vel etiam ſi fuerit dictum, quod Titius promiſit pro ſe, & eius conſanguineis, & eo magis, ſi fuerit promiſſum pro ſe, & eius conſanguineis ex vna parte, & pro ſe, & conſanguineis eius ex altera parte, quia per iſta verba, communis ſangui nis coniunctio penitus excluditur, &

in

in reſponſ.ſecundo.num.11.cum plur.
ſeq Bertazz.conſ.30.num.16. volum.
1.Laderch Imolen.conſil.29. num. 9.
3 Quoniam diſpoſitio in caſu ſimplici
non trahitur ad caſum mixtum præſer
tim in odioſis.Hercaulan.d. capit. 17.
nu.2.vbi concordanres allegar, & ego
late dixi in d.prima par. de pace. Imo
Nicol.Moron.in q. 76.num.8.in tract.
de pac. voluit quod conſanguineus v-
trinq. coniunctus non poſſit compelli
4 ad cauendum,neq.conſanguinei alie-
5 nigeni comprehendantur in cautione,
vt poſt Alciat.in conſil.39. Nobilium
tom.2.lib.6.tenet Baiard.in.S.fi.q.47.
num.6.

6 Quę concluſio ampliatur, & procedat; vt non conſideretur vtrinq. coniunctus, ſit magis amicus vni parti, quã alteri, ſed ſolum attendatur naturalis coniunctio per rationes adductas per Soccin. Iun. in conſ.103.n.4. in fi. & num.5.ſeqq.lib.3.Hercula.de caut. cap.17 nu.4. verſ. hic non pretermitto,& num.ſeq. qui tamen de iſta concluſione videtur dubitare: etiam quando eſſet beneuolus vni parti in remotiori gradu, & idem annuit in
7 cap.34.num.7.in fine. Sed pro reſolutione,vltra ea, quæ ſcripit Farinacc. in d.q.107.num.324.& ſeq.& Vulpel. reſponſ.2.num.18.ſeqq.reſponſ. 3. nu. 8.& in tract.de pac.q.34.n.10.ſeq.me remitto ad ea,quę dixi in 1.pa.de pac. q.65.vbi etiam poſui duas limitationes, quę bene cautioni de non offendendo applicantur.

Quæſt. XXXVII.

Cautio de non offendendo an rumpatur ſine dolo, & animo nocendi, & offendendi.

SVMMARIVM.

1 *Delicta recipiunt eſſentiam ab animo, & dolo.*
2 *Cautio de non offendendo non rumpitur ſine animo nocendi.*
3 *Culpa leuis, vel lata non ſufficit ad fracturam cautionis.*
4 *Multa ponuntur exempla de leui, & lata culpa.*
5 *Cautio non rumpitur ſi quis offendat Meuium quando volebat offendere Titium: idem ſi offendat mediatorem.*
6 *Cautio non rumpitur ſi quis offendat tranſeuntem de nocte cum lapide.*
7 *Item ſi quis offendat in ludo lapidum.*
8 *Item in ludo ad niuem; Item in ludo ad poma auricentia,*
9 *Idem ſi dum rixam habeo cum Caio, ſuperueniat frater meus, & Caium offendat.*
10 *Furioſus actiue non comprehenditur in d.cautione de non offendendo.*
11 *Ebrius non comprehenditur in dicta cautione.*
12 *Furor, & ebrietas quomodo, & per quem ſit probanda.*
13 *Furioſus, & ebrius paſſiue comprehenduntur in cautione.*
14 *Animus nocendi deſumitur ex genere inſtrumenti, quo fuit facta offenſio.*
15 *Dolus requiritur ab initio, nec ſufficit, vt deinde ſuperueniat.*
16 *Cauſa quælibet an excuſet in iſta materia cautionis de non offendendo.*
17 *Ignorantia excuſat a cautione de non offendendo.*

1 NVNC aggredior materiam concernentem fracturam cautionis de non offendendo in qua explicabitur etiam, quæ nam aliæ perſonæ in ipſa cautione comprehen-

hendantur; ſed quia abunde de eadem materia tractaui per diuerſas quæſtiones in prima par. de pace: ideo attingam modo nonnullas quæſtiones magis dubitabiles. Et incipiendo ab animo contrauenientis, per quem omnia delicta regulantur, vt eſt in ore omniũ per l. 1. §. Diuus Adrianus C. ad l. Cornel. de Sicar. cum alijs allegatis per Marſil. conſ. 25. num. 6. conſil. 26. num. 8. Grammat. conſ. 68. num. 1. Bertazz. conſ. 29. num. 18. vol. 1. num. 14. vol. 2. Ant. Gomez. tit. de delict. cap. 3. nu. 15. vbi de communi, Farinac. q. 87 n. 6. tit. de pæn. temper.

2 Ideo concluſio, eſt, quod cautio de non offendendo; non frangatur, niſi fiat offenſa animo nocendi. Hercul. de caut. cap. 34. num. 6. & num. 8. ſeqq. vbi latiſſime cap. 44. num. 16. & cap. 50. nu. 73. Pariſ. conſ. 165. n. 13. lib. 4. Bertazz. conſ. 4. nu. 5. & 7. vol. 1. Maſcard. de probat. concl. 1136. n. 21. 22. vol. 2. vbi late.

3 Nec leuis, vel lata culpa ſufficit. Herculan. de caut. d. cap. 34 num 8. & d. c. 50. num. 73. licet cautio de non offendendo, ſiue eius pœna dicatur deſcendere ex contractu, & ſic potius ex obligatione ciuili, vt ſuperius dixi in hoc 3. §. q 2. & in pœnis pæcuniarijs lata culpa ęquiparetur dolo Bar. in l. 1. §. 1. nu. 1. ff. ſi quis teſtam. Ang. de malefic. in verb. ſcienter, & doloſe num. 4. 5. & in verb. appenſate nu. 1 Carrer. in practic. crim. in tit. de homicid. nu. 19. ſeq. verſic. item pone quæſtionem. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 84. num. 9. in prin. Petr. Caball. in quęſtione crimin. caſ. 31. num. 20. ſed in propoſito cum lex requirit dolum, ad fracturam cautionis, vt ſupra dixi: ideo lata culpa dolo non æquiparatur, nec ſufficit ad illius fracturam Plot. de milit. Iur. §. 6. num. 32. Baiard. ad Iul. Clar. q. 84. n. 9. verſ. nec tamen, & bene deſumitur ex doctrina Bar. in d. l. 1. §. 1. num. ff. ſi quis teſtam. vbi ad literam dicit, quod in delictis non corporalibus, ſed pęcuniarijs in quibus ſufficit culpa lata, dolo æqui paratur, vbi a lege expręſſe dolus non exigitur Ang. de malefic. in verb. ſcienter, & doloſe nu. 1. verſ. fin. autem ſimpliciter, Boſſ. tit. quomodo procedat. per act. in delict. n. 38. Hond. conſ. 105. num. 18. vol. 1. vbi concordantes allegar, Farinacc. q. 87. nu. 23. vbi de communi Petr. Caball. in q. crimin. caſ. 31. num. 20.

4 Hinc infertur, quod præceptor ex nimia ſæuitia puerum caſtigans, item tutor, curator, maritus, ſoror, pater, auus, & id genus perſonarum etiam caſtigans ex nimia ſęuitia, & exceſſu, ſi dolus non adſit, cautionem de non offendendo non frangunt l. 3. §. fin. ad l. Aquil. cap. fin de maior. & obed. Herculan. de caut. cap. 34. num. 10. ſeq. vbi etiam refert plura alia exempla. Item ſi delictum per laſciuiam commiſſum fuerit, quia mitius punitur l. lege Cornelia §. cum quidam ff. de Sicar. Item ſi offenſio fuerit facta impetu per l. reſpiciendum §. delinquunt ff. de pæn. Item ſi quis impudentia commiſerit delictum per l. fere omnibus ff. de regul. Iur. Item ſi medicus per imperitiã offendat, per l. Item §. 1. ff. ad l. Aquil. Item qui arborem putans, vel mutans ramo, vel lapide labente offenderit l. quemadmodum, l. qui foueas, l. ſi putator ff. ad l. Aquil. Item qui ad clamorem occurrens offendit conſanguineũ, vel ſi venit acceſſorie ad alium, non rumpit cautionem Marſil. ſingul. 247. Item qui facit ad ſuam defenſam non dicitur frangere cautionem, quia dolus abeſt, & fit lege permittente, Item qui calore iracundię, quia dolus abeſt nec frangit cautionem per l. quicquid iracundiæ ff. de regul. Iur. & alia exempla vltra ſup. adducta cumulauit Herculan. de caut. de non offend. d. capit. 34. num. 10. cum plur. ſeq. Maſcard. de probat. concl. 1162. num. 122. cum plur. ſeqq. vol. 2. vbi etiam & nonnulla de ſu-

Digitized by Google

10 Idemq. erit dicendum in furioſo acti
ue ſi percuſſerit, vel occiderit illum, cũ
quo erat cautio de nõ offendẽdo, vt ſi-
cut nõ põt puniri pęna mortis l. Diuus
ff. de offi. Præſid. l. pen. §. ſane ff. de par-
ric. Marſi. in l. 1. in princ. n. 46. ſeq. ff. de
Sicar. & late in ſingul. 380. Iacob. No-
uel. pract. crim. in tract. ad defenſam
rit. homicid. ex quib. cauſ. a pæna mor-
te excuſet. nu. 39. poſt alios, quos alle-
gat, nec etiam puniretur pęna conuen-
tionali de non offendendo Hercula. de
11 caut. c. 34. n. 19. ſeq. vbi dicit idem eſſe
dicendum inebrio, furioſo, mente ca-
pto, & ſimilibus, qui neſciunt, quid a-
gant, vbi tamen ſubdit Herc. in d. c. 34.
n. 21. non habere locum in eo, qui ha-
bet dilucida interualla, aut quando
quis eſt parumper ebrius, aut in eo, qui
vino exhilaratur, non autem penitus
inebriatur, & in eo, qui poſt recupera-
tum intellectum, vel ſenſum, incedit ia-
ctabundus, vt videatur delictum ratiſſ
care, & adducit Rip. in l. fin. n. 22. C. de
reuoc. donat.

12 Sed qui vult ſe excuſare ab iſta pæna
conuentionali ex capite furoris, vel e-
brietatis, debet iſtas qualitates proba-
re, & teſtes debẽt cõcludẽtes rationes
adducere Hercu. de caut. d. c. 34. n. 22.
ſeqq. Ebrietas quomodo probetur ha-
betur late per Menoc. de arbi. caſ. 326.
n. 11. lib. 2. Maſca. de prob. concl. 579.
per totam vol. 1. Lade. Imol. cõſ. 207. n.
1. ſeqq. vbi dicit triplicẽ eſſe ebrietatẽ
leuiſsimam, leuem, & magnam; quomo
do autẽ probetur furor. Socc. Sen. cõſ.
42. n. 4. lib. 1. Fanc. Viui. com. opin. in
verb. feudalis verſ. furioſus, Maſcar. de
prob. conc. 503. per totam vol. 1. Baiar.
ad Iul. Clar. q. 60. nu. 30. Eugen. conſ.
79. n. 3. Gerar. Mazz. conſ. 57. n. 1. ſeqq.
Minſig. ſing. obſeruat. 41. lat. Iaſ. cõſ. 2.
num. 7. lib. 1. & conſ. 178. nu. 1. vol. 2.

13 Et licet actiue id hominũ genus non
cõpræhendatur in cautione, tamen paſ
ſiue cõpræhendi debet Herc. de caut.
c. 34. n. 25. vbi reddit rationem, quia
non debet addi afflictio afflicto.

14 Ad cognoſcendum autem, an quis ha
buerit animum offendendi, & doloſe of
fenderit, deſumitur ex genere armorũ
vel inſtrumenti, quo fuit illata offenſio
Herc. de caut. c. 44. n. 17. ac etiam de-
ſumitur ſi actus fuit de ſui natura pro-
hibitus, vt tunc in eo cenſeatur dolus,
ſecus ſi non fuit de ſui natura prohibi-
tus, vt dixi in 1. par. de pac. q. 78. nu. 8.

15 Et etiam ſatis eſt, ꝙ ab initio offenſio
nis non interuenerit dolus, vel animus
offendendi, quia ſi in medio, vel in fine
ſuperuenerit dolus, nihilominus, nõ di-
ceretur rupta cautio Hercu. de caut. c.
44. n. 20. vbi multos Doct. pro hac opi
nione adducit, & faciunt, ea, quæ late
poſui in 1. par. de pac. q. 78. num. 16.

16 Ac quælibet cauſa excuſat a dolo in
iſta materia cautionis, licet fuerit leuis
& iniuſta Marc. Ant. Eugen. conſ. 82. n.
13. ſeq. vbi concordantes allegat, Sim.
de Pret. conſ. 188. n. 19. verſ. que ſi eſſet
iniuſta Baiar. ad Iul. Clar. q. 47. nu. 55.
verſ. etiam ſi cauſa ſit iniuſta Petr. Ca-
bal. in q. crim. caſ. 101. n. 53. de quo la-
te dicam infra in quęſt. 41.

17 Ignorantia etiam in iſta materia ex-
cuſat Hercul. de caut. c. 39. n. 4. 7. ſeq.
vt ſi quis offenderit compræhenſum in
cautione, ſed ignoraret illum fuiſſe cõ-
præhenſum, vel eſſe affinem, vel ſi com-
buſſit aliquos compræhenſos in cautio
ne in aliqua domo ignoranter, & ſimi-
lia fecerit per ignorantiam non rumpa
tur cautio per ea, quę dixi ſupra in d.
1. par. de pac. quęſt. 78. num. 38.

Quæſt. XXXVIII.

Noua cauſa an excuſet a pæna
conuentionali de
non offenden-
do.

SVMMARIVM.

1 *Noua cauſa excuſat in cautione de non offendendo.*

2 *Quælibet diſpoſitio, vel obligatio interpretatur: dummodo res in eodem ſtatu permaneat.*

3 *Noua cauſa excuſat a cautione etiam ſecundum conſuetudinem.*

4 *Offenſus poteſt impune ſine fractura conuentionis reoffendere offendentem.*

5 *Quod procedit etiam ſi primus offenſus offendat ex interuallo.*

6 *Cautio de non offendendo non cenſetur rupta ex noua cauſa, etiam ſi fuerit præſtita ex diuerſis cauſis.*

7 *Cauſa etiam ſi non fuerit vera non excuſat a pœna ruptæ cautionis; declara tamen, vt ibi.*

8 *Noua cauſa excuſat etiam ſi promiſsio fuerit iurata.*

9 *Noua cauſa excuſat etiam ſi fuerit iniuſta, colorata, vel beſtialis.*

10 *Limita in his, quæ ſunt de genere prohibitorum.*

11 *Noua cauſa excuſat a pœna fractæ cautionis, quando primus offenſus offendit offendentem, etiam ſi adeſſet in contractu promiſſionis clauſula illa: rato manente pacto, vel aliæ ſimiles.*

12 *Item ſi fuerit pacto expræſſo conuentum, vt non poſſit allegari noua cauſa.*

13 *Primus offenſus reoffendens punitur pœna iuris communis, vel ſtatuti.*

1 LICET ea omnia, quę in pace, & treuga dicta ſunt circa excuſationem a fractione, & pæna conuentionali, procedant etiam in hac ſimplici promiſſione de non offendendo, vt per Herculan. in tract. de caut. capit. 13. num. 2. Petr. Caball. in quæſtione criminal. caſ. 101. num. 61. ſeq. Farin. conſ. 62. n. 1. vbi cōcordantes allegat. & conſequenter, ꝙ noua cauſa ſuperueniens excuſet a pæna cōuētionis, ſeu promiſſionis de nō offendendo, vt ſupra dixi in materia de pace in q. 44. & in §. de treug. tamen quoque nouam cauſam ſufficere ad excuſandum a pęna in ea promiſſa per prouocatum, qui prouocantem offendit, tenuit Iul. Clar. in §. fin. q. 47. n. 9. verſ. quæro nūc Marſil. in l. 1. §. ſi quis vltro n. 25. verſ. hęc ad prędicta etiam ff. de q. in rubr. de fideiuſſor. q. 19. n. 174. verſ. faciunt etiam ad prędicta Benintend. deciſ. 65. nu. 15. verſ. ſed in promiſſione de non offendendo, vbi teſtatur quod nemo eſt ex Doctoribus, qui ab hac opinione diſcrepet Herculan. in tract. de caut. capit. 13. num. 3. vbi infinitos alios cumulauit, & ibi teſtatur vidiſſe ploniſſimum Conſilium Collegij Maceratēſ pro hac parte, & tandem concludit ſub verſiculo hæcque procul dubio; hac opinionem eſſe communem, & magis communem, Maſcard. de probat. concluſ. 1136. num. 27. ſequen. vbi alios in puncto, eamdem opinionem, tenentes, refert, & ibi etiam teſtatur de communi Farinacc. d. q. 107. n. 403. vbi multos alios adduxit, & teſtatur adeo eſſe receptam huiuſmodi opinionem, vt nemo, tam in conſulendo, quam in decidendo diſcrepet ab ea Rimin. Iun. conſ. 299. num. 32. ſeqq. lib. 3. Eugen. conſ. 82. nu. 10. ſeqq. Hond. conſ. 97. n. 28. & conſ. 111. nu. 31. lib. 1. & conſ. 89. num. 24. ſeqq. lib. 2. Petr. Caball. in q. crim caſ. 101. nu. 63. Marius Ant. Maceraten. vari. reſolut. lib. 3. reſolut. 31. nu. 9. Farinacc. conſ. 31. nu. 11. & conſ. 62. nu. 1. & nu. 11.

2 Ea ratione mouentur Doctores, quia quælibet diſpoſitio, vel obligatio, ſeu promiſſio, & quęuis conuentio, & diſpoſitio quantumuis generalis, & præciſa, interpretari debeat, dūmodo res permanſerit in eodem ſtatu Herculan. de caut. d. capit. 3. num. 3. ſub verſ. procul dubio Maſcard. de probat. d. concluſ. 1136. num. 2. circa fin. Benint. deciſ. 100. num. 4. Hier. de Mont. quæſt. 7. num. 19 verſ. facit etiam, Petr. Cabal.

in

in q. ctim. caſ. 101. n. 50. Hond. conſ. 97. num. 24. vol. 1.

3 Quæ opinio eſt a conſuetudine recepta, vt per nouam cauſam promiſſio de non offendendo, non rumpatur, vt teſtatur Herc. in. d. c. 13. n. 3. in fi. Maſca. de prob. d. conc. 1136. n. 27. circa fi. vol. 2. Farinacc. d. q. 107. num. 403. circa fin.

4 Hinc ſequitur, q̃ ſi vnus ex promittẽtibus alterũ offendat non teneatur pœna cõuentionali, ſed offenſus poſſit impune offendentem ſine metu cautionis violatę offendere Bertaz. cõſ. 245. n. 10. vbi teſtatur ita teneri per Doct. communiter in l. cũ proponas la 2. C. de pact. Marſ. ſing. 377. & hanc cõem opinionẽ dicit Tob. Non. in conſ. 110. num. 3. & in conſil. 111. num. 30. Maſcard. in d. concl. 1136. num. 26. etiam eamdem communem opinionem ſequitur.

5 Imo eſt vera, & procedit, non ſolum quando offenſio fiat ab offenſo in continẽti, verũ etiã ſi ex interuallo Herc. de caut. c. 19. nu. 1. cum plur. ſeq. & c. 46. nu. 40. Maſcard. de probat concluſ. 1136. nu. 26. Farinacc. d. q. 107. nu. 44. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & magis communi Hier. de Mont. q. 7. n. 19. Et ratio eſt in promptu, quia per primam offenſionem cautio dicitur rupta: ideo quamuis ſequatur offenſio per offenſum ex interuallo non poteſt pretendi fractura cautionis, quia, quod nullum eſt frangi non poteſt, vt pluries dixi.

6 Ac etiam procedit, vt cautio de non offendendo rupta non cenſeatur, non ſolum ex offenſione ſequuta ex noua cauſa, ſed etiam ex offenſione illata non ex ea cauſa ob quã fuit præſtita cautio, ſed ob aliam antiquiorem. Hercu. in tract. de caut. c 8. nu. 3. c. 28. num. 7. Farinac. d. q. 107. num. 410. vbi alios allegat, qui tamen loquuntur in pace, Sim. de Præt. conſ 187. nu. 22. in fi. niſi tamen fuiſſet data cautio ex vna cauſa tantum: & tunc non rumpatur, ſi ex aliqua antiquiori cauſa ſequatur offenſio, ſecus ſi fuerit ſimpliciter pręſtita; quia cautio generalis, & indefinita refertur ad omnes cauſas Hercu. de caut. capit. 8. num. 3. verſ. niſi indiſtincte, & cap. 18. nu. 9. & ſeqq. vbi plus ſubdit, quod in dubio cautio generalis intelligitur data pro quacunq. cauſa pręterita, de qua declaratione late dicam infra in q. ſeq.

7 Ampliatur etiam iſta concluſio quando illa noua cauſa ſuperueniens nõ fuerit vera, ſed erronea, vt ſi aliquis dixerit Titio, cum quo Sẽpronius habebat cautionem de non offendendo, quod idem Sempronius offendit fratrẽ ipſius Titij cõprehenſum in cautione, & id verum non eſſet, & Titius nõ inſpiciens an id verum eſſet, arrepto gladio Sempronium offendit: ita probat in terminis Hercu. de caut. c. 18. nu. 8. per notata per Alex. in conſil. 165. in fin. lib. 4. & per Marſil. ſingul. 513. Maſcard. de prob. concl 1136. n. 30. ſeq. vbi ſubdit ea ratione, hoc eſſe verum, quia cautio non rumpitur, niſi offenſio fiat animo offendendi, ſed iſte nõ habuit animũ offendendi, ni ſi eo caſu, quo verum eſſet fratrem fuiſſe offenſum: igitur ex quo fuit repertum fratrẽ minime offenſum eſſe, offenſio facta propter illã cauſam dicitur fuiſſe præter voluntatẽ offendẽtis; ſed intellige dũmodo dolus non interuenerit, & credulitas fuerit orta a perſona fide digna, vt poſt Hercu. in c. 28. n. 8. Maſc. in d. concl. 1136. n. 31. in fi. & dũmodo ille, qui dicebatur offenſus, fuerit in proximo gradu, vt in primo gradu, vt inter fratres, vt dixi ſupra in 3. par. de pac. q. 44. nu. 18.

8 Amplia, vt etiã procedat, quãdo cautio fuerit iuramẽto vallata, nihilominus ex noua cauſa ſuperuenienti, poterit abſq. incurſu pænę cõuẽtionalis cõtrauenire, vt poſt alios Doct. quos adduxi in 1. par. de pac. q. 43. in terminis cautionis poſt Par iſ. in cõſ. 165. n. 28. vol. 4. firmat Maſc. de prob. d. cõc. 1136. n. 32. ſeq. ex ea ratione, quia in pacto etiam

firmato iuramento ſemper intelligitur, quod adſit illa clauſula rebus ſic ſtantibus,& aliquo de nouo non ſuperueniente Boer.deciſ. 204. n. 21.Farin.q. 107.n.411.Hond.conſ.66.n.25. lib. 1. Petr.Caba.in q.crim.caſ.101.n.50.verſic. etiam ſtante iuramento , vbi alios concordantes allegat.

9 Amplia,vt procedat, etiam ſi noua cauſa nō eſſet iuſta cauſa offendēdi,vt etiā in terminis cautionis firmat Maſc. in d.concl.1136.n.34.poſt Nicol.Mor. in tract.de treug.& pac.q.113.Bettaz. conſ.248..num.9.Marſil.ſingul.503.& conſ.119.n.2.& ibi alios allegat. Herc. de caut.c.13.n.10.vbi poſt alios fere infinitos,quos allegat dicit procedere in
10 qualibet cauſa leui,ac beſtiali; niſi tamen eſſemus in his,quę ſunt de genere prohibitorum Hercu.d.c.13.n 10.verſ. quod non quia ſumus,& late Nic.Moron.in tract.de treug & pac.q.114.per totam,& q.115.Maſcar.de prob.d.concluſ.1136.n.34.Farin.conſ.31.n.13.

11 Amplia,etiam ſi in contractu cautionis de non offendendo adeſſet appoſita clauſula,rato manēte pacto,vt per offenſionē deinde ſequutā non rumpatur cautio, cū talis clauſula non operetur in fauorē illius,qui contrauentioni cauſam dedit,& fuit primus in contraueniendo,vt in terminis cautionis tradit Hercu.d.caut.c.18.n.15. vbi alios allegat, Maſca.d.concl.1136.n.35.Idēque erit ſi in cōtractu cautionis adeſſet illa clauſula,ſub tali pęna toties quoties contraueniatur pęna committatur quia illa non obſtante prior offenſus nouā cauſam habens,promiſſioni impune contrauenire poterit,cū iſta clauſula ſit appoſita in fauorem obſeruantis &non in fauorē cōtrauenientis; vt poſt alios,quos allegat firmat Hercula. de caut.c.18.n.6.&Maſca.in d.cōcl.1136.n.36.quod declaradum erit,vt per Farinac.in q. 107.n.412.cum plur.ſeq.& ego late dixi in 1.par.de pac.

12 Item amplia,vt procedat etiā ſi in cōtractu de non offendendo fuerit pacto expreſſo conuentum,quod per compræhenſos in cautione nō poſſit allegari noua cauſa:quia per illud pactū nō cenſetur excluſa noua cauſa vrgens,ſed tantum iniuſta,leuis,vel friuola.Hercu.in trac. de caut.c.12.n.15.Bero.conſ.198.num. 12.vol.3.Maſcar.d.concl.1136.nu.37. vbi alios concordantes allegat.

Quid autem ſi primus contraueniens ſoluit pęnam,an tunc ſecūdus offendēs incidat in pænam conuentionalem , vide quæ poſui cum longa diſtinctione in 1. par.de pac.& Herculan. de caut.c.36.n.3.ſeqq.

13 Primo limita,vt licet iſte ſecundus offendens non teneatur pæna conuētionali,tamē poterit puniri pæna iuris cōmunis,vel ſtatutaria,quę erit pæna ordinaria,ſi offēdat ex interuallo,extraordinaria autem ſi fuerit in continenti vltra moderamē inculpatæ tutelę Hercul.de caut.c.36.n.3.in fi.& n.4.5.Farin.d.q.107.n.426.Vulp reſp.89.n. 7. Hond.conſ.89.n.10.ſeqq.& nu.65.72. lib.3.Nec poterit ſecundus offendens exigere pænam conuentionalem a primo offendente:quia mutua compenſatione dictæ pænę tolluntur Herculan. poſt Bal & Roman.in tract.de caut.ca. 36.n.1.reprobato Alex contrarium tenente in l.cum proponas C.de pact.Farin.d.q.107.n.431 Idemq. erit ſi pæna conuentionalis fuerit applicata non parti,ſed Fiſco:quia tunc ſecundus cōtraueniens punietur dicta pęna conuentionali,pro cuius veritate vide ea, quę dixi in 1.par. de pac.

Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt. XXXIX.

Cautio de non offendendo an vna ſufficiat, vel plures ſint præſtandæ pro pluribus cauſis, & an rumpatur ex omnibus cauſis præteritis.

SVMMARIVM.

1 *Cautio vna ſufficit pro omnibus cauſis laborantibus inter ipſos inimicos.*
2 *Cautio ſimpliciter præſtita refertur ad omnes dictas cauſas.*
3 *Cautio præſtita pro vna cauſa tantum ad illam reſtringitur.*
4 *Cautio in dubio intelligitur præſtita pro omnibus cauſis.*
5 *Cautio eſt inuenta, vt tollatur omnis occaſio delinquendi.*
6 *Contrariam opinionem, vt cautio in dubio referatur ad illam cauſam, pro qua fuit præſtita, & non ad alias cauſas, tenent ibi Doct.*
7 *Promiſſio omnis reſtringitur ad eam cauſam, pro qua fuit promiſſum.*
8 *Cautio de repræſentando reum non extenditur vltra cauſam, pro qua fuerat proceſſatus.*
9 *Cautio de non offendendo non rumpitur ex antiquiori cauſa, pro qua non fuerat præſtita ipſa cautio.*
10 *Cautio præſtita pro ſe, & adhærentibus non extenditur ad cauſas particulares ipſorum adhærentium.*
11 *Quæ opiniones contrariæ conciliantur, vt a principio antequam agatur de fractura cautionis, in ea compræhenduntur omnes cauſæ, ſecus ſi agatur de eius fractura, quia tunc reſtringitur ad illam cauſam tantum, pro qua fuit præſtita.*
12 *Cautela eſt ad tollendas omnes difficultates, vt promittatur pro quacunque cauſa.*
13 *Contrauentio ex præſumptionibus iudicabitur an ex vna, vel ex pluribus cauſis, vel ex antiquiori, vel ex vltima cauſa fuerit commiſſa.*
14 *Cautio de non offendendo in dubio pronunciatur, vt rupta non dicatur.*

1 QVAMVIS inter duos præceſſerint plures cauſæ odij, inimicitiæ, & rancoris, nihilominus non ſunt præſtandæ tot cautiones, quot ſunt cauſæ, ſed vna tantum cautio ſufficit pro omnibus. Hercul. de cau. c. 42. n. 22. vbi tamen ſubdit, quod bene ex pluribus cauſis pona augeri poterit, & in dubio intelligitur data pro omnibus cauſis præteritis Hercul.
2 de caut. cap. 18. nu. 9. ſeqq. vbi dicit, quod ſi fuerit ſimpliciter præſtita cautio, iſta indefinita, & generalis loquutio referatur ad omnes cauſas præteri-
3 tas; ſi vero data fuerit ex vna cauſa
4 tantum, ad illam reſtringatur, ſed in dubio intelligitur data pro quacunq. cauſa, cum timor videatur indiſtinctus & hoc etiam colligi poterit ex proemio contractus, a quo colligitur cauſa finalis, idem Herculan. cap. 42. num. 23. vt late Maſcard. de probat. concl. 1136. num. 10. vol. 2. Farinac. c. q. 107.
5 num. 411. verſic. declaranda tamen, quia eſt inuenta iſta cautio, vt omnis delinquendi occaſio tollatur l. in fundo ff. de rei vendic. Bertazzol. conſil. 633. nu. 9.
6 Contrariã opinionẽ, vt cautio de nõ offendendo in dubio nõ extendatur ad aliam cauſam antiquiorem, & diuerſam ab ea, pro qua fuit cautio præſtita, in terminis voluit Herculan. in tract. de caut. cap. 28. num. 7. & ante eum Alex. tenuit in addit. ad Bar. in l. aut facta §. cauſa ff. de pœnis, vbi ſi

 quis

quis promiſit pro attinentibus, quod non offendent, non intelligitur promiſiſſe pro inimicitijſque eſſet inter ipſos attinentes late hanc opinionem exornat Maſcard.de probat.concluſ.1136. num.11.Sim.de Præt.conſil.177.num. 23.Farinac.conſil.62.num.8. in princ.

7 Et ideo omnis promiſſio de ſui natura, etiam, quod id non ſit expræſſum reſtringitur ad eam cauſam, pro qua fuit promiſſum Roman.in l.generaliter nu. 8.verſic.fallit ſecundo ff.de verb.obligat.Felin.in cap.at ſi cautio num. 17. de fide inſtrum.Cephal.conſil.156.nu. 13.ſequen.lib.2.& conſil.662.num.6.

8 lib.5.Prout idem videmus in promiſſione de repræſentando reum, vt non extendatur vltra cauſam, pro qua reus erat inquiſitus, & proceſſatus Marſil. in rubr. de fideiuſſor. num. 161. ſeqq. Tob.Non.conſ.103.nu.1.Hier. Gabr. conſ.173.num.11.lib.2. Eugeni. conſ. 68.nu.38.Herculan.de caut.capit.23. num 20.Farinacc.q.34.nu.31. & conſ. 62.nu.1.

9 Hinc deciditur, quod offenſio facta ex antiquiori cauſa, vel ex alia, pro qua fuit cautio præſtita, non frangit cautionem de non offendendo Bal. in l. ſi prædium num.17.circa finem de

10 ædilit.act. vbi dixit, quod pæna conuentionalis pro ſe, & adhęrentibus de non offendendo aliquem, non extenditur ad adhęrentes extra caſum inimicitię, propter quam fuit facta promiſſio ſed ex alia cauſa particulari, quem ſequitur Felin.in cap.Petrus num. 10. circa finem de homicid.Farinacc. d. q. 107.num. 410. Pett. Bell. de re milit. par.10.lib. 2.num.37.& expreſſe Herculan.de caut.cap.8.num. 3. & capit. 28.num.7.Cæphal.conſ.187.num.18. & num.32.lib.4.Farinacc.conſ.64.per totum, vbi in fine teſtatur ita fuiſſe iudicatum.

11 Quæ opiniones contrarię per Doctores videntur conciliari, & ad fœdus reduci, vt ſi agatur ab initio de pręſtanda cautione, tunc ad euitanda ſcandala, & pro quieto ſtatu Reip.ſit dicendum, ſimplicem cautionē compræhendere omnem cauſam, vt late exornat Maſcard.de probat.concluſ.1136.nu. 12.vol.2.Si vero agatur de jam præſtita cautione, & de eius fractura, & pænę exactione, tunc tanquam pænalis materia, & odioſa reſtringi debeat ad vnam cauſam tantum, vt late authoritatibus, & rationibus comprobat Maſcard.in d.concluſ.1136.num. 12. verſ. aut agitur, & num.13.ſequen. Farinac. in d.conſ.62.num.3.vbi alios allegat, & præcipue Hier.Gabr.conſ.171. lib.1. Rim.Iun.conſ.47.num.14.lib. 1.Bero. conſ.196.nu.46.lib.1.

12 Sed quid ſi fuerit expræſſa aliqua cauſa, an proſit quoad alias cauſas Hercul. de caut.cap.42.nu. 30. in fin. nec tenetur pars cauſam particularē exprimere ad tollendas occaſiones delinquendi, Herc. de caut.c.42. n. 22.Sed bene tutius erit ad tollendam omnem difficultatem, vt dicatur, quod promittitur pro quacunq.cauſa, Herculan. de caut.cap.6.num.11 in fin.

13 Et an ex vna, vel ex pluribus cauſis, vel ex antiquiori, vel ex vltima cauſa fuerit contrauentum promiſſioni de non offendendo coniecturis, & pręſumptionibus probari poteſt, vt habemus, quod animus, quo quis patrauit homicidium probetur præſumptionibus, & coniecturis Roland.conſ.11.nu. 11.ſeqq.cum alijs relatis per Maſcard. de probat.concl.97.num.14. lib. 1. & concluſ.864.num.2.& num.26. lib.2. & in terminis cautionis de non offendendo Farinacc.conſ.62.n.4. ſeqq.vbi refert plures pręſumptiones excludentes fracturam cautionis.

14 Et in dubio cautionem non eſſe ruptam, neque exactioni pænæ locum eſſe, quilibet bonus Iudex arbitrari debet Herculan.in tract. de caut. cap. 33. num. 6. Tob. Non. conſ. 11.num. 25. late Maſcard. de probat. d. concl. 1136.

Digitized by Google

1136.num. 11. Farinacc. conſil. 62. nu. 3. in fin. Bertazzol. conſ. 243. nu. 3.vol.1.

Quæſt. XL.

Noua cauſa an ſit præſumenda ad euitandam pœnam conuentionalem.

SVMMARIVM.

1 *Noua cauſa in cautione de non offendendo recipit omnes ampliationes, declarationes, & interpretationes, quas recipiunt pax, & treuga.*

2 *Cauſa noua in dubio præſumitur in iſta cautione ad euitandam pœnam.*

3 *Quæ præſumptio deuoluit onus probandi econtrarium in Fiſcum per fortiores & validiores probationes.*

4 *Cauſa noua magis præſumitur ex diuturnitate temporis.*

5 *Ex cauſa noua præſumitur ſequuta offenſio, quando ipſa offenſio correſpondet dictæ nouæ cauſæ.*

6 *Cauſa noua præſumitur quando aderat amicitia cum offenſo.*

7 *Cauſa noua per quos actus inducatur, remiſſiue.*

8 *Cauſa noua, vt præſumatur, debet conſtare de facto, ex quo reſultet ipſa cauſa.*

9 *Cauſa noua probatur per probationem præſumptiuam per vnum, teſtem, per famam, & per plures præſumptiones.*

10 *Citatio Fiſci, & partis requiritur in probatione nouæ cauſæ.*

1 LICET ea, quę late dixi ſupra in prima par. de pace. in quæſt.45. multum conferant ad deciſionem pręſentis quęſtionis; cum in iſta materia nouę cauſę in ſimplici promiſſione de non offendendo, omnes ampliationes, declarationes, & interpretationes, quæ admittuntur in pace, & treuga, admittantur, etiam in cautione, vt teſtatur Petr. Caball. in quęſt. crimin. caſ. 101. num. 63. verſ. & recipit: Tamen iuxta meum inſtitutum referā hic breuiter, quæ concernunt in puncto & indiuiduo materiam cautionis de
2 non offendendo: Et concluſio eſt, vt ex noua cauſa non rumpatur cautio de non offendendo Herculan. de caut. c. 13. Benint. deciſ. 65. num. 15. Marſ. ſing. 503. Iul. Clar. quæſt. 42. verſic. Quæro. Pariſ. conſ. 165. num. 2. vol. 4. Hortenſ. Vernat. in d. reſponſ. Ciuit. Peruſiæ nu. 225. vbi de communi, etiam ſi fuiſſet cautio iuramento vallata, & iniuſta eſſet cauſa, vt dixi in d. q. 45. Et in dubio noua cauſa pręſumitur ad pœnam cautionis de non offendendo euitandam late Hercul. in tract. de caut. cap. 13. num. 8. & cap. 36. num. 21. Maſcar. de probar. concl. 1136. num. 38. verſic. & noua vol. 2. Bertazzol. conſ. 4. num. 9. & conſ. 185. num. 10. & ibi Claud. in addit. in litera C. ſub verſ. illa vero opinio, Farinacc. quęſt. 107. num. 432. vbi alios concordantes allegat, & teſtatur de communi Eugen. conſ. 82. num. 15. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. quęſt. 47. nu. 50. Mari. Ant. Macerar. var. reſolu. lib. 2. reſolut. 31. num. 10. vbi etiam alios concordantes allegat Farinacc. conſil. 30. num. 45. conſil. 31. num. 22. ſeqq. & conſ. 62. nu. 1. & in dubio pronunciandum eſt cautionem non eſſe ruptam, vt poſt Herculan. de caut. capit. 33. num. 6. firmat Bertazzol. conſil. 253. num. 3. lib. 2. Horr. Vernat. in d. conſ. ad fauorē ciuitatis Peruſię n. 228. ſeq. vbi de magis cōi opinione teſtatur.

Quę

Digitized by Google

3 Quę prę ſumptio, eſt adeo efficax, vt deuoluat onus probandi contrarium in Fiſcum per fortiores, & validiores probationes Riminald. Iun. conſ. 300. num. 45. lib. 3. Farinacc. d. quæſt. 107. num. 432. circa fin. Mar. Ant. var. reſolut. lib. 3. d. reſol. 31. n. 11. Hortenſ. Vernar. in d. conſ. num. 229.

4 Et offenſio magis diceretur ſequuta ex noua cauſa ex diuturnitate temporis per decẽ annos Hercul. de caut. cap. 13. num. 8. cap. 50. nu. 35. ſequen.
5 vel ſi offenſio correſponderet nouæ cauſę Marius Ant. Maceraten. d. reſol. 31. num. 12. Herculan. d. cap. 13. num.
6 9. & ſi adeſſet amicitia cum offenſo, vt poſt Herculan. de caut. d. cap. 36. & in d. cap. 13. Maſcard. in d. concluſ. 1136.
7 num. 38. Et Herculan. in d. cap. 13. referr ex quibus actibus inducatur noua cauſa, vt de riſu, verbis altercatorijs, & alijs ſimilibus, & cap. 34. nu. 10. ſeqq. Maſcard. de probat. concluſ. 1162. per totam, & concl. 1136 num. 38. Card. Tuſch. concl. 182. per totam, & concl. ſeq. etiam per totam tom. 6. Petr. Caball. in q. crim. caſ. 101. num. 24. prout ego late dixi in d. prima parte de pac. q. 45. vbi etiam poſui alias ampliatio-
8 nes, & limitationes, & præcipue, vt debeat conſtare de illa noua cauſa, alias nunquam prę ſumeretur offenſio facta ex noua cauſa Herculan. de caut. cap. 47. num. 27. ſeqq. vbi dicit, quod debet conſtare de facto, ex quo poſſit ori ri noua cauſa, & per Maſcard. d. concl. 1136. num. 38. vbi concordantes alle-
9 gat, & teſtatur de communi, & ſufficit probatio præſumptiua, & per vnum teſtem tantum, per famam, per plures prę ſumptiones, vt late per Farinacc. in d. q. 107. num. 435. & conſ. 62. num. 11. Herculan. de caut. cap. 13. num. 12. & in cap. 47. nu. 27. vbi firmat, quod reus tenetur probare factum per quod reſultare poſſit noua cauſa, & Fiſcus deinde tenetur probare quod non ex illo facto, ſed ex antiqua cauſa fuerit ſecuta offenſio, vbi ſubdit, quod non ſufficeret iuramentum partis, niſi probaretur factum, cum adſit prę ſumptio contra ipſam. Et magis præſumitur noua cauſa in compræhenſis in cautione, adeo, vt requiratur probatio Crau. 1. conſ. 8. num. 4. late Hortenſ. Vernat. in conſ. ad fauorem Ciuit. Peruſię. num. 230. ſeq.

Et data conuerſatione, vel prę ſuppoſitis actibus ſocialibus offenſio deinde ſecuta præſumitur ex noua cau ſa etiam aliquo facto nõ probaro Hercul. de caut. cap. 36. nu. 21. & ego alias late dixi in d. quæſt. 45. in prima par. de pac.

Quæſt. XLI.

Cautio de non offendendo an lex leui offenſione frangatur, nec ne.

SVMMARIVM.

1 *Cautio non rumpitur per leuem, aut modicam cauſam, ſed per grauem offenſam.*

2 *Verba appoſita in cautione, de non offendendo, neque offendi faciendo important magnam offenſam, & non leuem.*

3 *Contrariam opinionem, vt ex leui cauſa rumpatur cautio de non offendendo tenent ibi Doct.*

4 *Leues offenſæ ſolent inducere graues offenſiones.*

5 *Prohibito vno, cenſetur prohibitum omne per quod ad illud peruenitur.*

6 *Cautio de non offendendo non rumpitur ex percuſſione manu vacua, vel per aliam percuſſionem, per quam corpus, non læditur.*

7 *Secus per percuſſionem, ex qua corpus*

corpus læditur.

8 *Quæ offenſio corpus lædat relinquitur arbitrio Iudicis, cuius arbitrium regulari debet a conſuetudine loci.*

9 *Cautio rumpitur ex quauis læui offenſione doloſe illata.*

10 *Cautio rumpitur ex leui offenſio quando fuit data ex leui offenſione.*

11 *Cautio ex qualitate perſonæ dicitur leuis, vel grauis, & arbitrio Iudicis etiam relinquitur quæ ſit grauis ob fracturam cautionis.*

12 *Iuramento offenſi poterit etiam probari grauitas offenſionis.*

13 *Cautio rumpitur per leuem offenſionem quando verba promiſſionis ſunt prægnantia, & geminata; vt ſi fuerit dictum non offendere quouis modo &c.*

14 *Contrariam opinionem, quod nec etiam rumpatur cautio per leuem offenſionẽ, etiam ſi in ſtipulatione adeſſent dicta verba geminata, & prægnantia tenent ibi Doct.*

QVAMVIS in prima
parte de pac. in quæſt. 47.
multa deduxerim in iſta
materia leuis offenſionis,
tamen, vt aliquas ſpeciales authoritates Doctorum in puncto
cautionis de non offendendo habea-
1 mus, eſt firmanda concluſio, vt ad pœ-
nam cautionis de non offendendo in-
currendam, non ſufficiat quælibet le-
uis, aut modica, vel parua, ſed requira-
tur grauis offenſa, vt conſultus reſpon-
dit Marſil. conſil. 80. num. 31. ſequen.
2 vbi exponendo illa verba in tali cau-
tione appoſita non offendere, neque
offendi facere, dicit quod important
magnam, & grauem offenſam, & non
leuem, cum verba ſint in potiori, &
maiori ſignificatu intelligenda l. 1. §.
biduum ff. quand. appell. l. 1. §. qui in
perpetuum ff. ſi ager vectigal. vel em-
phit. petat. cap. penult. de ſent. excom.
& in fortioribus terminis conſuluit Pa
ris. conſil. 165. num. 14. volum. 4. latiſſi-
me Herculan. de caut. capit. 27. num. 8.
& ſequen. & in ſpecie ſub num. 13. fir-
mat, quod ſi ſtatutum dictaret: ſi quis
extraxerit alicui in Palatio ſanguinem
plectatur pœna manus, non debet intel-
ligi de illo qui percuſſit aliquem in
naſo, vnde aliquantulum ſanguinis exi
uit, & Bertazzol. conſ. 147. num. 18. qui
cõſuluit in eo, qui cum enſe, vel ſtocho
pallium alicuius percuſſerat, & in
conſ. 253. num. 3. firmat, quod licet
propter minas, ſecundum aliquos pax
rumpatur, non tamen rumpitur hæc
promiſſio: & ab hac ſententia neminẽ
diſſentire teſtatur idem Herculan. d. c.
25. num. 18. verſ. ex quibus omnibus;
quo in loco, illam multis argumentis,
& rationibus comprobat, & eamdem
commuuem opinionem authoritatibus
exornat, & ſequitur Maſcard. de pro-
bat. concluſ. 1136. num. 1. 2. volum. 2.
Farinacc. quæſt. 107. art. 15. Riminald.
Iun. conſil. 61. num. 10. 17. & ſequen.
vol. 1. Mar. Ant. Maceraten. var. reſolu.
lib. 3. reſol. 31. num. 18. vbi alios alle-
gat.
3 Contrariam opinionem, quod etiam
ex leui offenſione rumpatur iſta cau-
tio de non offendendo, tenuit in ter-
minis Hieron. Grat. conſil. 73. num. 5.
vol. 2. vt ex proprietate verborum de
nõ offendendo, vel offendi faciendo, in
minimo verificetur, & late etiam eam-
dem opinionem tuetur Vulp. in tract.
de promiſſ. quæſt. 101. nu. 1. ſequen. vbi
reſpondet iuribus, & rationibus addu-
ctis per Marſil. in d. conſ. 80. ſub num.
7. ſeqq. & teſtatur ita pluries Vrbini,
Piſauri, & in Prouincia Montis Feretri
obtinuiſſe, dum partes Fiſci ratione
officij tuebatur, & eamdem opinionem
tuetur Bertazz. in conſ. 534. num. 7. &
ſeq. vol. 1. & ſub n. 21. teſtatur eſſe ve-
riorem, ac melioribus fulcitam ratio-
nibus hanc contrariam opinionem.
Farinacc. conſ. 31. num. 1. verſic. & in
præſenti caſu, & faciunt pro iſta parte

te exornat Herculan.in d.cap. 27. nu. 18.in fin.ac late Maſcard.de probat.d. concl.1136.num.40.referens illud *che dal ſoggetto, natura, & qualita prender offenſa*; Et tandem arbitrio Iudicis relinquitur quę grauis offenſa dicatur ad fracturam cautionis,vt poſt Hercu. in tract.de caut.cap.26.num.9.Maſca. de probat.d.concl. 1136.nu.5.& quod ex qualitate perſonarum ſit diudicanda grauitas,vel leuitas offenſionis Vulpelli.in tract.de promiſſ.q.101. nu. 11. Nicol.Moron.in tract.de treug.& pac. quæſt.173. num. 9. & late Bertazzol. conſ.534.nu.14.ſeq.vol. 2. qui loquitur in offenſione facta cuidam militi, quæ grauis reputari debeat ex qualitate eius perſonæ. 12 Et ad maiorem declarationem grauitatis, læſionis, & offenſionis,poterit eidem offenſo deferri iuramentum iuxta tradita per Bar. in l.maritus num. 4. vbi Apoſtill. quę concordantes allegat ff.de quæſt.facit tex.in §.pęna,& in §.in ſumma Inſtit. de iniur.Boſſ.in tit.de iniur.n. 2.Bertaz.in d.conſil.534. nu.17. ſeq.vol.2.

13 Si vero promiſſum fuerit non offendere per verba prægnantia, & geminata,vt puta, quoquomodo, & per ſimilia alia verba,per leuem offenſionē cautio rupta diceretur, vt in terminis de caut.Hercul.d. capit. 27. num. 25. quia important omnes modos excogitabiles,&omnem modum realem,perſonalem, directum, & indirectum; & ideo leuis offenſa frangeret cautionem vt reſpondit Grat. conſ.44.nu. 12.lib. 2.in caſu,in quo fuerant appoſita illa verba : aliqua ratione vel cauſa,vel modo,&c.quia iſta verba verificantur in minimo de eorum proprietate l. ſi ſeruū §.Prætor ait,vbi Bar.ff.de acqu. hæred. & hoc etiam modo vel argumento vtuntur Marſil.in conſil.80.nu. 37.& Pariſ.conſ.165.n.7.vol. 4.& refert Maſcard. in noſtris terminis in. d. concl.1136.n.16.late Petr.Cabal.in q. crim.caſ.152.n.17.

14 Contrariam ſententiam, quod dicta verba quoquomodo,& alia ſimilia nō alterent naturam promiſſionis;ſed illorum generalitas reſtringi debeat ad habilitatem ſecundum ſubiectam materiam,& ſic ad offenſam grauem,quæ lædit,vel offendit perſonam, & non ad offenſam leuem,& modicam, quæ non lædit,neque offendit perſonam;ſed reſtringi ad offenſam grauem,quæ venit appellatione offenſę,& vt verificentur in potiori,& maiori ſignificatu late in terminis noſtris tenet, & proſequitur Maſcar.in d.concl.1136.n.17.ſeq.per ea, quę in hac facti ſpecie reſpondet Marſil.in d.conſ.80.nu.45.ſeq. Pariſ. d.conſ.165.n.14.& 20.Bertazz. conſ. 147.nu.18.vbi ait, quod talia verba generalia ſunt ciuiliter, & rationabiliter interpretanda per Bald.in l. 1. C. de fid.Inſtrum.& Iaſ.in l.quicunq.nu. 4.ff.de verb.oblig.& pro vlteriori declaratione iſtius articuli ſunt videnda ea,quę late poſui in d.q.47.per totam in 1.par.de pac.

Quæſt.XLII.

De pluribus quæſtionibus, & exceptionibus circa cautionem de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Cautio de non offendendo non rumpitur per adulterium vel ſtuprum commiſſa cum mulieribus partis aduerſa.*

2 *Quando cauſa libidinis,& non animo iniuriandi fuerint commiſſa.*

3 *In dubio eſt præſumendum fuiſſe commiſſa cauſa libidinis.*

4 *Quod procedit etiam ſi fuerint commiſſa cum muliere vetula, vel turpi.*

Idem

5 *Idem eſt dicendum in ſtupro, inceſtu etiam cum raptu, & quid in vitio nephando.*

6 *Cautio non rumpitur per furtum, per teſtificationem, neque per patrocinium.*

7 *Cautio frangitur etiam per offenſam factam extra Territorium Iudicis, qui recepit dictam cautionem.*

8 *Pro vera reſolutione iſtius quæſtionis diſtingue, vt ibi.*

9 *Iudex loci commiſsi delicti punit delinquentem pæna Iuris, licet non puniat pæna conuentionali.*

10 *Bannitus qui non poteſt impune interfiti, non venit in cautione, nec actiue, nec paſſiue.*

11 *Hæredes non veniunt nec actiue, nec paſsiue in cautione.*

12 *Cautio præſtita etiam pro hæredibus an compræhendat hæredes in infinitum aut tantum primos hæredes.*

13 *Bonorum poſſeſſor an compræhendatur in cautione præſtita pro hæredibus, alii qui tenent, quod ſic, ſed author tenet contrarium.*

14 *Legatarius actiue venit in cautione de non offendendo.*

15 *Sponſa, vel ſponſus, ac eorum affines, & conſanguinei non veniunt in cautione de non offendendo.*

16 *Cautio an rumpatur per offenſam, quæ corpus non ledat, diſtingue, & declara vt ibi.*

17 *Cautio de non offendendo regulatur a conuentione ipſarum partium.*

18 *Promiſsio, facta pro nominatis, & nominandis, non rumpitur per illos, qui non fuerunt nominati, quamuis fuerit datum mandatum ad nominandum.*

19 *Cautio an rumpatur per offenſionem factam fratri, vxori, filio etiam adoptiuo, & ſpirituali, & adhærentibus.*

20 *Cautione data in mille de non offendendo excepto Titio, qui dedit cautionem in ſcutis 200. eius adhærentes non tenentur niſi etiam in dictis ſcutis 200.*

21 *Cautione præſtita per Titium, quod nec ipſe, nec Caius, nec Sempronius, nec affines ſui offendent Seium ſub pœna mille, & ita fideiuſſores ſe obligarunt, dicti fideiuſſores tenentur tantummodo pro offenſione facta a Titio, & non ab alijs.*

22 *Auxiliator, maleficio aſsiſtens, & mandans fieri delictum an teneantur hac pæna connentionali.*

23 *Conatus an rumpat cautiones remiſsiue, &c.*

24 *Excedens in defenſione non rumpit cautionem.*

25 *Author rixæ quando teneatur pæna conuentionali.*

26 *Cautio an rumpatur per offenſionem factam cadaueri remiſsiue.*

27 *Cautio an rumpatur per primum offenſum ſi reoffendat, remiſſiue.*

28 *Cautio de non offendendo an dicatur rupta quando non conſtat de aggreſſore.*

29 *Incertitudinis cauſa pæna conuentionalis committitur.*

30 *Pæna non committitur ratione incertitudinis etiam quo ad pœnam conuentionalem Fiſco applicandam.*

31 *Auctor rixæ tenetur de omnibus inde ſecutis.*

32 *Confitens occidiſſe ad ſuam defenſionẽ non poteſt puniri pæna ordinaria neq. pæna conuentionali.*

33 *Statuta dictante, vt pæna legalis vel ſtatutaria ſi ſoluatur per contrauenientem infra menſem non teneatur ad pænam conuentionalem quia ſi nõ fuerit ſoluta in d. menſe.*

34 *Pæna conuentionalis, & vis offendendi & nõ offendendi an alteri cedi poſſit.*

35 *Exculpatio offenſi quid operetur in iſta materia cautionis.*

36 *Notarius quam mercedem recipere poſſit in iſta materia.*

37 *Promiſſio de non offendendo in loco delicti quomodo intelligatur.*

38 *Suſpectus de fuga an poſsit capi per aduerſa-*

rium in iſta materia cautionis de non offendendo.

29 *Mediator inter duos quia dixit vni ne timeas offendi a Titio, & idem dixit alteri ſi ſequatur offenſio inter iſtos duos iſte Mediator punitetur.*

QVONIAM in prima parte de pace multa dixi circa fracturam pacis, quæ poſſunt facillime accomodari ad deciſionem in fractura cautionis, & ne eadem in hoc 3.§.referam,& ne omittam, quæ indiuiduo tangunt hanc materiam cautionis de non offendẽdo:ideo breuiter attingam particulares doctrinas tangentes in puncto materiam cautionis.

1 Et in q.56.in prima par.de pace tetigi an per coitum rumpatur pax:& ideo in terminis cautionis,vt per adulterium commiſſum cum vxore, ſorore, alijs mulieribus partis aduerſæ non frangatur iſta promiſſio de non offendendo Bar.in l.verum nu.4. ff.de furt. vbi teſtatur ita alias fuiſſe determinatum Paul.de Caſtro in l.qui ſeruum n. 30. vbi Iaſ. nu. 4.ſeq.ff.de verb.oblig. Alex.conſ.113.n.3.ſeq.lib.2.conſ.115. nu.5.lib.4.Ludou.Cat.conſ.99. n.13. tom. 1. crim. diuerſ. vbi de communi, Melchi.Faccin.in eodem tom.conſ.78. nu.35.ſeq.Mantuan.conſ.169.num. 12. vol.1.Roman.conſ.183.nu.1. vbi Mandoſ.teſtatur de magis communi Nou. in pract.crim.cap.fin. num.29. 406.& 109.Iul.Ferret.in tract.de fer. nu.78. ſeq.Farin.q.107.n.227.ſeqq.Iul.Clar. §.fin.q.37.verſ.ſed quid ſi vnus,Herc. in trac.de caut.c.17 n.6.Suatez.recep. ſentent. in verb.adulterij n.92.Bertaz. conſ.361.n.7.ſeqq.vbi teſtatur de communi, & magis communi opinione.

2 Et opinio iſta eſt vera,ſi cauſa libidinis,& non animo iniuriandi fuit habita dicta copula carnalis, vt tradunt

3 Doct.in locis ſupra adductis, & in dubio eſt pręſumendum quod cauſa libidinis,& non animo vulciſcendi habuerit acceſſum ad dictam mulierem cum in dubio præſumatur quis velle,vel nõ delinquere,vel minus delinquere Grămat.deciſ.18.n.5.conſ.13.n. 8.vot. 10. n.30.Alciat.de pręſump regul.3.præſump.1.Decian.reſp.67.nu.12.ſeq. vol. 3.Rim.Iun.conſ.743.n.11.& 26.vol.7. Farin.conſ.61.n.12.verſ.aut minus,& in noſtris terminis Bertazz.in d. conſ. 261.n.9.ſeq.

4 Et licet ſoleat reuocari in dubium quando mulier fuerit vetula, vel turpis,vt per Ang. in l. verum ff. de furt. tamen eius opinio non eſt communiter recepta,vt teſtatur in puncto Bertazz. in d.conſ.361.n. 9.& maxime quando vir fuerit incitatus ab ea, cum homo non ſit adeo pulcher,ac nobilis, vt requiſitus a muliere,quamuis turpi,& viliſſima,non annuat, vt reſpondit idem Bertaz.d.conſ.261.n.13.

5 Idemq. erit dicendum in ſtupro;vel inceſtu etiam cum raptu Iacob.Nou.in pract.crim.c.fin.n. 109. Berrazz. in d. conſ.261.n.8.Hercu.de caut.c.17.n.6. ſeq.late Baiar.q.47.n.67.ſeqq. & ego late dixi in dicta quæſtione 56. in prima par. de pace.vbi etiam in indiuiduo tetigi, quid in vitio nephando.

6 Et in quęſt.57.in prima par.tetigi an rumpatur per furtum,& in quęſt.58.etiam tetigi an rumpatur per actus ludiciales,& quicquid ibi dubiterur in pace,in cautione autem eſt clarum,quod non frangatur per furtum per aliam patrimonij diminutionem,neq. per accuſationem, neq. per teſtificationem, neq. per patrocinium præſtitũ, vt poſt Alex.in conſ.113.lib.2.Iul.Ferret.in tit.de ferijs nu.78.95. 186. 189.Herculan.in tract.de caut.cap.25.n.2.

7 Ac etiam in quęſt.59.in in d.prima parte tetigi an rumpatur per offenſionem factam extra Territorium illius Iudicis,coram quo fuit præſt ita promiſſio de non offendendo, & in puncto de cautione loquuntur Hercul.de caut. c. 9.per

9.per totum,ac cap.47.num.33.& melius cap.50.nu.57.& num.69.Baiard. quæſt.47.nu.5.& n.68.Hier.de Mont. in quæſt.7.n.2.in fine Menoch. de arbitr.caſ.141.lib.2.Vulpell.in tract.de pac.& promiſſ.q.89.per totam, late Maſcard.de probation.concl.1136.n. 8.lib.2.& latiſſime Petr. Caball. in q. crim.caſ.35.nu.1.ſeq.vbi firmant concluſionem, quod promiſſio de non offendendo generalis, & indeterminata extendatur ad alia loca etiam extra ſuam iuriſdictionem, nec in hac materia habeat locum diſpoſitio l.fin.ff. de iuriſd.omn.Iud. vbi allegat Doct.in puncto,quos prius ego adduxi in d.q. 59.in 1.par.

8 Et Alberic.de Roſa.in tract.de ſtatut.lib.2.quæſt.23. late diſputat, an cautio præſtita iuſſu Iudicis de neminem offendendo ſub certa pœna generali,& abſq.aliqua perſonarum,& locorum ſpecificatione intelligatur, reſpectu Territorij Poteſtatis eam exigentis tantum, an vero etiam extendatur ad offenſiones factas in alieno Territorio,& recitatis opinionibus contrarijs & multis hinc inde deductis, tandem, ſub num.7.diſtinguit,aut delictum eſt commiſſum in ſubditum Iuriſdictioni Poteſtatis,qui cautionem recepit, aut in non ſubditum: & primo caſu Poteſtas poteſt exigere cautionem pro cõtrauentione commiſſa extra territorium, quia Tabellio quantum ad ſubditos potuit ſtipulari certis, & incertis perſonis,& vbiq.locorum,ſecundo caſu non poteſt illam exigere,quia non potuit Tabellio alijs extraneis quærere,maxime ſi cautio non habeat loci determinationem, ex veriſimili mente Poteſtatis,& promiſſoris videtur intelligenda de Territorio ipſius Poteſtatis vt etiam referr,& ſequitur Petr.Caba. in d.caſ.35.num.3.

9 Et Poteſtas loci, in quo fuit facta contrauentio poterit illum punire pœna legali,ſeu ordinaria offenſionis,quia ratione delicti ſortitus eſt ibi forum,& Poteſtas, qui recepit cautionem puniet illum pœna conuentionali, vt determinat Alberic.de Roſa.in d.l.illicitas §.ne potentiores num. 10.verſ.ſed pone,vbi ſubdit non eſſe inconueniens quod ita per duos Iudices puniatur,vt etiam ſequitur Petr. Caball. in d. caſ. 35.nu.2.

10 Hæredes autem nec actiue,nec paſſiue veniunt in promiſſione de non offendendo,vt dixi in q.69.& late in terminis cautionis tradit Hercula. de caut. cap.40.

11 Sed dubitatum fuit ſi fuerit promiſſum etiam pro hæredibus, an hæredes in infinitum comprehendantur,& videbatur primo aſpectu comprehendi omnes hæredes,cum hæres hæredis teſtatoris dicatur hæres, quamuis per longiſſimam ſucceſſionem l.fin. vbi Doct. C.de hæred.inſtit.& Doct.in l.qui per ſucceſſorem de regul. iur. In contrarium autem in puncto cautionis tenet Herculan.de caut.cap.40. nu. 3. quia dum agitur de pœna appellatione hæredis non veniunt omnes Aſcendentes,& ſucceſſores, ſed tantum primus hæres l. mulcta ff. de cond.& demonſtrat. & ego etiam alias ſupra tetigi per l. Boues §.qui ſermonem ff. de verb.ſign. late Seb.Med.in trac.Mors omnia ſoluit concl.51.nu.142.

13 Bene verum.eſt,quod in promiſſione facta pro hæredibus de non offendendo,ſi offendatur bonorum poſſeſſor,vel alius hæredi ſubrogatus compræhendatur in iſta cautione de non offendendo, cum bonorum poſſeſſor hæredis loco ſit l.2.ff.de bon. poſſeſ.& æquiparatus, & ſubrogatus bonorum poſſeſſor in locũ hæredis ſit,& in qualibet materia argumentum valeat ab æquiparatis,& ſubrogatis l.ſi quis ſerno C. de furt. cum alijs allegatis per Herc.de caut.c.42.n.16.ſeqq. qui hanc opinionem tuetur. Ego autem contrarium ſentio, cum agatur in propoſito

poſito de materia pænali, quæ ſtricte interpręcanda eſt in qua bonorum poſſeſſor appellatione hæredis non continetur Doct.in l. 1. §. bonorum ff. ad Trebell. & in l.primar. Pręcor. ff. de regul.iur.& quia etiam ſuperius diximus non venire hæredes hæredis in iſta cautione de non offendendo; ſed tantum intelligi, & reſtringi debere ad primum hęredem; quomodo igitur Herculan. vult extendere iſtam promiſſionem ad bonorum poſſeſſorem, & alios ſucceſſores, niſi in caſu, in quo omnimoda ratio ęquiparationis facta totaliter vigeret in ipſo ſubrogato, nec aliqua ratio diuerſitatis aſſignari poſſet, vt idem ſentire videtur Hercul. de caut.in d.cap.42.num.17.verſ. pręſenti cum verſ. ſeq. vel niſi etiam ageretur non de pęnæ exactione, ſed ante fracturam, de intelligentia cautionis, quoad effectum compræhenſiuum, vt bonorum poſſeſſor intelligatur compræhenſus in cautione, vt alias ſupe-
14 rius dixi: Vel niſi eſſemus in legatario ex parte promittẽtis, qui nõ debet eſſe melioris conditionis, quam ſit hæres inſtitutus l. in omnibus §. non debet l.aliud.§. abſurdum ff. de reg. Iur. & cum loco hæredis ſit l.ad tempus ff. de vſucapion. vt etiam tenet. Hercul. de caut.capit.42.num.17. in fin. & num. 18.ſeq.

15 Cautio præſtita de non offendendo inter inimicos, affines, & attinentes, tam actiue, quam paſſiue, vſque in tertium gradum ſecundum ius Canonicum computandum nõ compræhendit ſponſum, & ſponſam, neque eorum affines, vel cõſanguineos, vt poſt Viui.comm. opinion.808.num.41. firmat Baiar. in §.fin.q.47.nu.61.

16 Cautio an rumpatur per offenſionem, quæ corpus non lædat, vt per vrtaram cubitabilem, per admenationem, vel per alium ſimilem modum Doct.in quæſt.52.in prima par.de pac: adducti late diſtinguunt, & in ſpecie in cautione de non offendendo etiam diſtinguitur, ſi fuerit promiſſum non offendere perſonam vel non inferre iniuriam perſonalem, ſeu in perſonam, vt late per Herculan.in tract. de caut. cap.25.num. 9. ſequen. vt offenſio in perſonam dicatur quãdo tangitur perſona, vt cato, vel res cohęrẽs carni inſeparabiliter, vt capilli, vel pili, perſonaliter vero quando tangitur res perſonę cohærens ſeparabiliter, vt ſunt veſtes, perſonę vero offenſio fiat etiam per iniuriã, nõ tacta carne; Et cautio de non offendendo non rumpatur per cubitalem vrtatam, neq. per admenationem cum armis, baculo, fuſtibus iactu guanti, vel lapidis, item per aſſiſtentiam cum armis, item per conſputationem in faciem, vel per tractum de loco ad locum, vel per eleuationem manuum, vt late proſequitur. Herculan.in d.capit.25.num. 10.& latiſſime de dictis ſingulis promiſſionibus ſcribit Petr.Caball. in quæſt. crimin. caſ. 152.per totum, & ibi etiam loquitur de promiſsione de non offendendo ſimpliciter, Neque frãgitur per iniuriam verbalem cautio, vel promiſsio de non offendendo in perſonam Maſcard. de probat.d. concluſ. 1136. num. 40. volum. 2. Nec frangitur cautio per ablationem alicuius rei ex manibus aduerſarij per violentiam Herculan. de caut.capit.35.num.1.vbi ſubdit magis procedit ſi attentauerit auferre, nec per conatũ ad offenſionem, licet peruenerit ad actum proximum non rumpitur cautio, quia aliud eſt offendere aliud voluiſſe offendere Hercula. d. c. 35. num.4.ſeqq. Secus erit ſi per vrtatam quis proijceretur in flumen, vel ad lapidem collideretur, vel aliter non modicum dolorem pateretur, vel ſi datum fui venenum, vel aliqua alia mala potio ſubminiſtrata fuerit. Herc. de cautione. dicto capitulo vigeſimo quinto numero 10.verſic. plane, vel ſi veſtes, vel carnem doloſe percuteret

Digitized by Google

cautio frangeretur; vt in percuſſo ſagitta,vel fuſte Herc.de caut.c.26.n.6. vbi ſub.n.9.dicit ex inſpectione petitorum teſtium probabitur ſi offenſio fuerit cum liuore,tumore,vel ſanguine vel cutis ſciſſione,ac etiam argumentis an cum dolore,vt ex clamoribus tempore offēſionis,ex qualitate percuſſionis,quantitate,inſtrumentis,cōditione percutientis,& percuſſi,& ſimilia,quæ omnia cum iure conſiderari nō poſsint arbitrio Iudicis relinquenda erunt. Bene verum eſt,ꝙ ſufficit vt offenſa fiat in qualibet parte corporis vt per Herc.de caut.c.41.nu.7.vel ſi fuerit promiſſum alicui iniuriam non inferre,quia per offenſionem iniurioſam nō ſolum factam principali,ſed etiam per aliam factam in alios eiuſdem familiæ diceretur fracta cautio cum iniuria facta vni de familia,toti familiæ facta dicatur Herc. de caut.cap.19.num.4.

17 Et in ſumma tota iſta materia cautionis de non offendendo regulatur a conuentione ipſarum partium, vt in illa veniant perſonę,quę exprimuntur,& non aliæ,vt late poſt alios, quos allegat firmat Maſca.in d.conc.1136.n.39. & n.40.vol.2.vbi ſubdit cum illa diſtinctione,aut ſumus in caſu,in quo agitur de delicto iam commiſſo,& pœna infligenda, aut non commiſſo, ſed de delicto abbreuiando:nam in vno latam, in altero ſtrictam facies interpratationē.

18 Promittens pro nominatis,&nominandis nō tenetur ꝓ adhuc nō nominatis, etiā ſi fuerit datū mandatū ad nominādum Rim.Iun.cōſ.299.n.22.lib.3. nec talis nominatio trāſit ad hæredes Hercul.de caut.c.33.n.12.vt dixi ſupra in hoc.3.§ in q.29.in 5.caſ.quia promiſſio de non offendendo non excedit,neque compræhendit alios,quam expreſſos Herculan.de caut.cap.19. num.4. verſic. non veniunt. Riminald. Iuni. conſil. 470. num. 14. volum. 4.

19 Cautio an rumpatur per offenſionem factam fratri,vxori,vel filio,late Herc. de caut.c.19.&an pręſtita pro affinibus compræhendat futuros Hercul.c.8. n. 3.verſ.4.& an per filios adoptiuos, & ſpirituales Hercu.c.33.n.7.ſeq.& an per adhęrentes non facta mentione de eis late ſcripſi in 1.par.de pac.per multas ſeparatas quęſtiones.

20 Cautio data in mille de non offendendo excepto Titio,qui ſolum teneatur in centum,omnes coniuncti per Titium contrauenientes tenerentur in centum,vt è contra ex parte offenſi in plus non operabitur coniunctus per offenſum, quam ipſe offenſus operetur, vt per Herc.de caut.ca. 16. nu. 14.vbi tamen ſubdit,ꝙ ſi ex altera parte fuerit promiſſum non offendere in maiori ſumma,puta in ſcutis mille,& comprehendatur etiam Titius, ſi Titius offendatur per principalem promittentem, vel per eius affines, vel conſanguineos comprahenſos in cautione tenerentur in ſcutis mille, ne inducta ad fauorem Titij redūdarent in eius odiū,&ꝙ cautio poſſit eſſe inęqualis, vel ratione ſuſpicionis,vel perſonæ qualitatū,vel reſpectu facultatū, alias dixi in hoc 3. §.

21 Item ſi Titius promiſit,quod ipſe nec Caius,nec Sempronius, nec affines ſui offendent Seium ſub pęna mille,&pro hoc dedit fideiuſſores in hanc formam ſe obligarunt,pro quo Tirio tales fideiuſſores dicti fideiuſſores tenētur tātū pro offenſione facta a Titio,& non pro offenſione facta a quocūq.nominato in cōtractu cautionis Marſ.ſing.583. Titius fecit:quod dico eſſe notandum,& ſequitur Hercul.de caut.c.50. num. 2.

22 Item an auxiliatores,& maleficio aſſiſtentes, & mandantes fieri delictum teneantur iſta pœna conuentionali,late dixi in quęſt.79.in prima part.de pace, & in terminis Herculanus de caut.capit.26.num.1.ſeqq.qui ſub nu. 3.in fine firmat, cum hodie communiter in cautionibus huiuſmodi apponi conſueuit,quod promittatur non offendere per ſe,vel per alium,vt vigore

iſtius

iſtius clauſulę mandans pęna conuen-
tionali puniatur.

23 Neq. etiam rumpatur per ſolum co-
natum, vel tractatum ad offendendum
vel occidendum, vt etiam late dixi in
q. 51. in d. 1. par. de pac.

24 Minuſq. frangirur per exceſſum in ſe
defendendo, cum eo caſu excedens nō
teneatur de facto doloſo, ſed culpoſo;
& ideo pæna conuentionali non plecti
tur, vt in terminis rradunt Hercul. de
caut. c. 44. num. 13. ſeq. vbi latiſſime, &
cap. 38. n. 12. ſeqq. & cap. 50. n. 71. Af-
flict. deciſ. 206. nu. 2. vbi Vrſill. in add.
Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. quæſt. 47.
nu. 42.

25 Neq. cautio frangitur per illum, qui
dixit aduerſario ſuo; tu es fur, & ipſę
aduerſarius deinde dixit tu mentiris;
& poſtea ille author rixæ ſtatim per-
cuſſerit cum pugione, vel vulnerauerit
quia licet prętendatur, quod fuerit au-
thor rixę, tamen non fregit cautionem
ſi fuerit concepta ſtipulatio per illa
verba facto tanrum, & in perſonam, nec
vri author rixæ tenetur quoad iſtam,
pænam conuentionalem de omnibus
inde ſequutis, ſed quoad pænam lega-
lem tantum, vt in terminis decidit Her
cula. in tract. de caut. cap. 47. num. 24.
ſeqq. vbi ſubdit, niſi tamen ille primus
author rixę ex abrupto, nullo ſubſiſten
te accidenti protulerit contra aduer-
ſarium verba illa tu es fur, & ſic cauſa
eſſet affectata, quia tunc author rixę
etiam quoad pænam conuentionalem
teneretur de omnibus in rixa ſequutis,
vr decidit Herculan. in d. cap. 47. num.
36. & ſub nu. 27. & dicit in dubio cau-
ſam affectatam non pręſumi, prout ego
latius dixi in 1. par. de pace, & Idem
Hercul. in cap. 51. num. 24. verſ. caſum
hunc.

26 Cautio an per offenſionem factam
cadaueri rumpatur Herculanus de
caut. capit. 20. num. 22. ſequen. de quo
late dixi in prima parte de pace quæ-
ſtione 69.

27 Promiſſio de non offendendo non
rumpitur per illum, qui primo fuir of-
fenſus ſi reoffendat. Petr. Caball. in q.
crim. caſ. 101. num. 62. & ego late dixi
in 1. par. de pace queſtione . . quia vi-
detur primus offendens ſe obligare ad
pęnam conuentionalē, & quod poſſit
impune offendi Herculan. de caut. cap.
45. num. 4. verſ. Quero. & num. 5. ſeqq.
& ſub nu. 9. ſeqq. ſubdir quia ſecundus
offendens non dicitur delinquere, &
ſub numero 7. etiam dicit qui per ne-
ceſſitatem offendit non incedit in pæ-
nam conuentionalem.

28 Cautio de non offendendo an tupta
dicatur ſi non conſtar quis fuerit rixe
author, & in 1. parte de pace in q. 53.
diſputaui iſtum articulum ad quem
lectorem remitto: ſed, vt aliquid in ter-
minis cautionis tradam firmatur con-
cluſio, vt ratione incertitudinis nemo
29 puniatur pęna conuentionali, vr in ter
minis poſt alios allegat firmat Hercul.
de caut. de non offendendo cap. 30. nu.
1. 2. & 3. Ea ratione quia incertitudo
operatur, vt nemo condemnetur ne
innocens puniatur Marſil. ſingul. 216.
& in rubr. de probat. num. 418. Alex.
conſ. 15. per totum Dec. & Cagnol. in
l. fauorabiliores ff. de regul. iuris Her-
cul. in d. cap. 30. nu. 4. & adducitur tex.
in l. abſentem ff. de pænis gloſſ. in
l. item mela §. ſed ſi ſeruum ff. ad. l. a-
quilian.

30 Et huiuſmodi concluſio eſt vera
tam quo ad pænam parti quam quo
ad pænam Fiſco applicandam Hercu-
lan. de caut. cap. 30. num. 10. & ego di-
xi in d. q. 53. in num. 7. ſeq. vbi ſubſti-
nui hanc opinionem, & ibi eriam dixi,
quod licer ratione incertitudinis rixan
tes debeant puniri pęna legali, vel ſta-
tutaria, & idem firmat Hercul. in d. c.
30. nu. 11.

31 Aliqui autem voluerunt eſſe recur-
rendum ad pręſumptiones quis fuerit
Author rixe, & tunc qui fuerit ex di-
ctis præſumptionibus grauatus, & ille

puniatur d. pęna conuenlionali ſed, vt dixi in d. q. 53. eorum opinio non adaptatur ad quęſtionē noſtrā, quia quando conſtat de authore rixe ille teneatur ad omnibus inde ſequutis Marſil. ſingul. 403. ſed caſus noſter eſt quando ſumus in dubio, & tunc nemo teneatur ad pænam conuentionalem, vt in terminis declarat. Herculan. de caut. d. cap. 30 num. 6. vbi ſubdit nec etiam erit caſus noſter quando conſtat de fine rixe, quia nos quærimus de priore rumpente cautionem.

32 Et ſi quis fateretur vulneraſſe vel occidiſſe illum, cum quo cautionem habebat ad ſuam defenſionem ſicut non poterit talis confitens puniri pęna ordinaria delicti Menoch. caſ. 279. nu. 6. ſeq. lib. 2. de arbitrarijs Ant. Gomez. tit. de delict. cap. 3. num. 26. verſ. vnum tamen latiſſime Bertazzol. conſ. 27. nu. 1. ſeqq. vol. 1. ideo nec poterit puniri iſta pæna conuentionali cum ad illam inſligendam requiratur plena probatio, vt pluries dixi, & tenet Hercu. de caut. c. 30. n. 9.

33 Dictante ſtatuto, quod ſi quis infra menſem, ſoluat pęnam legalem vel ſtatutariam non teneatur ad pænam conuentionalem, ſi in d. menſe integra pęna ſoluta non fuerit, elapſo d. menſe delinquens cogeretur ſoluere etiam pænam conuentionalem, Herculan. de caut. capitulo 45. num. 15. verſiculo Quero.

34 Pæna deſcendens ex iſta promiſſione de non offendendo quo ad ipſam pænam iam per contrauentionem alteri cedi poteſt, ſecus quoad ius offendendi vel non offendendi, quia illud non poteſt cedi Alex. in l. ſi cum dotem col. pen. ff. ſolut. matrim. & in propoſito facit regula illa, quod ea quę non ſunt tranſmiſſibilia non ſunt ceſſibilia, vt per Doct. in l. expluribus, ff. de Adminiſtr. tut. & Deci. conſil. 443. & conſil. 614. Herculan. de caut. capit. 55. nu. 17.

35 Exculpatio offenſi quid operetur in iſta materia vide Hercu. de caut. c. 36. num. 22.

36 Notarius arbitrio Iudicis in iſta materia cautionis de non offendendo debet recipere mercedem cum non reperiatur determinata a lege. Herculan. de caut. cap. 36. num. 16.

37 Promiſſio de non offendendo facta in loco delicti intelligatur in portione fundi. lege locus. ff. de verb. ſignific.

38 Suſpectus de fuga in dando cautionem poterit capi per aduerſarios ſecundum Herculan. de caut. cap. 5. nu. 15. & cap. 42. num. 29. Quod ego nullo modo admitto, propter ſcandala, quæ poſſent oriri in ipſe captura, & poſtea ſupra videmus in q. 13. quod potius quis timeas offendi a forenſi debeat latitare quam per ciuitatem deambulare, quomodo igitur erit committenda captura ipſi aduerſario.

39 Mediator inter duos, quia dixit veni ne timeas offendi a Titio, & idem dixi alteri ſi ſequatur offenſio inter iſtos duos mediator puniretur. Hercul. de caut. c. 36. nu. 17.

Quæſt. XLIII.

Cautio de non offendendo an frangatur per offenſionem factam perſonis, quæ ſunt principium affinitatis, vel conſanguinitatis.

SVMMARIVM.

1 *Vxor non eſt affinis, ſed principium affinitatis.*

2 *Mater, vel Pater non dicuntur agnati, vel cognati, ſed aſcendentes, & idem in filijs.*

3 *Cautio de non offendendo affines, & conſanguineos non comprahendit iſtas perſo-*

perſonas, quæ ſunt principium affini-
tatis, & conſanguinitatis ſecundum
vnam opinionem.

4 *Contrariam autem opinionem, quod iſtæ*
perſonæ comprehendantur in cautio-
ne tenent ibi Doct.

5 *Quæ opiniones contrariæ conciliantur*
per diſtinctionem.

6 *Promiſſio de non offendendo in perſo-*
nis quæ ſunt principium conſanguini-
tatis, vel affinitatis.

7 *Quid ſi fuerit ſimpliciter promiſſum*
de non offendendo vide ibi.

8 *Promiſſio de non offendendo affines, &*
conſanguineos vſq. in tertium gradũ,
comprehendit dictas perſonas facien-
tes numerum affinitatis, & conſan-
guinitatis.

9 *Perſonæ facientes principium affinita-*
tis, vel conſanguinitatis ante fractam
cautionem ſit interpretatio, vt in ea
comprehendantur.

10 *Filij paciſcentis actiue non comprehen-*
duntur in dicta cautione de non offen-
dendo.

11 *Promiſſio de non offendendo filium, ne-*
potem, auum, vel nurum, non extendi-
tur ad pro nepotem, proauum, vel pro
nurum, & ſic de ſingulis.

1 LICET in hac quæſtione
dici ſoleat, quod vxor nõ
ſit affinis, ſed tantum prin
cipium affinitatis gloſſ. in
l. affinitatis C. commun.
de ſucceſſio; & §. affinitatis Inſtit. de
nupt. Bald. in conſ. 365. conceſſa lib. 4.
Tiraquell. de retract. §. 1. gloſſ. 9. num.
39. in fin. Herculan. de caut. capit. 20.
2 num. 13. & in capit. 50. num. 63. prout
etiam dicitur de matre, quæ non dici-
tur cognata, neq. agnata: idem dici-
tur de Patre; & filio, qui non videntur
dici agnati, ſed aſcẽdentes & deſcendẽ
tes, vt per Doct. in l. fin. de verb. ſign. &
latiſſime de his omnibus tradit Ce-
phal. conſ. 53. nu. 57. ſequen. volum. 1.
vbi firmat matrem proprie, & ſtricte
non dici conſanguineam, neque pro-
pinquam, neq. eſſe proprie cognatam,
ſed tantummodo prębere cauſam co-
gnationis; & idem dicit de patre, &
filio non eſſe proprie agnatos, vel co-
gnatos, ſed vocari principium agna-
tionis, & proprio nomine vocari aſcen
dentes, & deſcendentes; idem dicit
de vxore non eſſe affinem proprie, ſed
3 principium affinitatis. Ideo in cau-
tione de non offendendo affines, vel
conſanguineos, non comprehenduntur
iſtæ perſonæ, cũ non ſint proprie, neq.
affines, neque conſanguinei, & in mate
ria pęnali ſint verba proprie, & ſtricte
intelligenda, vt late in terminis cau-
tionis poſt alios, quos allegat firmat
Herculan. in tract. de caut. cap. 20. nu.
11. ſeqq. vbi etiam reprobat contra-
ria, & idem voluit in cap. 50. num. 63.
Farinacc. quæſt. 107. num. 340. ſeqq.
vbi etiam concordantes allegat Ma-
ſcard. de probat. concluſ. 1136. nu. 40.
volum. 2. late, Nicol. Moron. in tract. de
treug. & pac. quęſt. 134. fere per totam
& præcipue ſub nu. 21. verſ. teneas ta-
men Vulpell. in tract. de pac. q. 38. n. 6.
ſequen. qui proprie loquitur in cau-
tione.

4 Contrariam autem ſententiam, quod
per offenſionem factam, vxori, vel ma-
tri, ſeu filio, vel patri, dicatur pœna
commiſſa tenent in terminis de promiſ-
ſione de non offendendo Alciat. in l. 1.
num. 5. in fin. C. de in ius vocan. & in l.
4. §. Cato. num. 2. & num. 19. ff. de verb
oblig. & ibi Crot. num. 80. in 2. repetit.
Farinacci. d. quęſt. 107. num. 338. vbi
alios allegat; cum idem ſit iudicandũ
de principio numeri, quod iudicatur
de ipſo numero, & idem iuris ſit de
principio affinitatis, quod dicitur de
affinibus, vt late poſt alios per eum
congeſtos tradit Tiraquell. de retract.
§. 1. gloſſ. 21. nu. 7. vbi etiam poſt Lau-
ren. Valla lib. 1. Dialect. cap. 11. tenet
vnum eſſe numerum, & quia etiam per
offenſionem factam illis perſonis com-

petat

petat actio iniuriarum, marito pro offenſione facta vxori, patri pro offenſione facta filio: & ideo per offenſionem factam vni dicatur etiã alter iniuriatus, vt late poſt alios, quos allegat, firmat Nicol. Moron. in tract. de pac. q. 134. num. 14 cum plur. ſeqq. & ex profeſſo hanc opinionem ſequitur Vulpell. in tractat. de pace quæſtióne 38. num. 3. & 4. vbi teſtatur de veriori opinione.

5 Quæ opiniones contrariç puto poſſe
6 ad inuicem conciliari, vt ſi fuerit promiſſum non offendere in perſonam, vel perſonaliter, & tunc non dicatur commiſſa pæna conuentionalis per offenſionem ſequutam in perſonam ſupradictorum Tiraquell. de leg. connub. gloſ. 1. num. 67. circa fin. verſ. dicit tamen Alciat. qui alios concordantes allegat, & poſt eoſdem Doct. allegatos per Tiraquel. firmat. Farinac. in d. quçſt. 107. num. 243. & idem expræſſe tenet in cautione de non offendendo, quicquid aliter dicatur in pace Vulpell. in tractat. de pace quçſt. 38. nu. 5. & Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. q. 134. nu. 15. circa princ. vbi firmat, quia ſtipulatio in perſonam non trahitur ad caſum fictum.

7 Si vero fuerit promiſſum ſimpliciter non offendere Vulpell. in tract. de pac. in d. quæſt. 38. num. 6. in terminis cautionis, quicquid aliter de pace ſentiat, tenet partem negatiuam, pænam conuentionalem non eſſe commiſſam, & Farinacc. in d. quæſt. 107. nu. 344. poſt Moron. de treug. & pac. in quçſt. 21. videtur annuere an offenſio fuerit facta vxori, vel filio ex cauſa precedentis inimicitiæ, propter quam fuit data promiſſio de non offendendo, & tunc pçna committatur, ſecus ſi ex alia cauſa, & in hac etiam ſententia videtur eſſe Herculan. in tract de caut. cap 20. nu. 14. & cap. 50. num. 63. dum firmat præ dictas perſonas non comprçhendi in cautione de non offendendo ex vi, vel ex proprietate verborum, niſi veniant ex alio capite, & ſic ex ratione præcedentis inimicitię, pro qua fuit præſtita cautio.

8 Si vero promiſſio fuit facta de non offendendo conſanguineos, vel affines, prout in ſtatu Eccleſiaſtico fieri ſolet, vſq. in tertium gradum incluſiue ſecundum ius Canonicum computandum, credo omnino iſtas perſonas, licet faciant principium affinitatis, vel conſanguinitatis, comprçhendi in dicta promiſſione, quæ eſt fundata ſuper tutela affinium, & conſanguineorum vſque ad illum gradum reſpectu affectionis, & nulla maior affectio ſit illa, quæ viget inter patrem, & filium. l. iſti quidem ff. de eo, quod met. cauſ. & vxore, & maritum iuxta illud: omnis amor magnus, ſed aperte in coniuge malor, & iuxta illud Diui Pauli: relinques patrem, & matrem, & adhærebis vxori tuæ. Herculan. de caut. cap. 20. nu. 16. vbi loquitur quando fuit promiſſum non offendere tam maſculos, quam feminas: idèo exiſto cap. per offenſam facta eiſdem perſonis cautio fracta dicatur, prout non diſſentit Herculan. de caut. in d. cap. 50. num. 63. verſ. certe, vbi teſtatur magis ex ratione, quam verbis promiſſionem de non offendendo amplecti perſonas prçfatas, & ſic ex ratione affectionis, & charitatis, licet deinde ſubdat, quod totum relinquendum ſit arbitrio Iudicis.

9 Si vero ageretur nõ de contrauctione iam facta, ſed de cautone danda, ac de interpræratione an perſonæ prçfatç compræhendantur in dicta cautione, non eſt dubium, quod fieri debeat interpræratio in quocunq. caſu perſonas præfatas comprçhendi per ea, quç late tradit Maſcar. de prob. concl. 1136. nu. 12. ſeq. & dixi late in hoc 3. §. q. 2. nu. 1. ſeqq.

10 Bene verum eſt, quod in iſta promiſſione de non offendendo actiue filij paciſcentis non comprçhenduntur, vt ſi

ſi filius alterum paciſcentem offenderit, pater promittens non teneatur ad pœnam, niſi fuerit particeps, & culpabilis in delicto, & prohibere potuerit, & non prohibuerit. Farinacc. in d. q. 107. num. 345. ex traditis per Nicol. Moron. in tract. de treug. & pac. 138. & Vulpell. in tract. de pac. q. 39. ſimpliciter tenet, quod per offenſionem factam a filio paciſcentis, non cenſeatur rupta pax.

11 Ac etiam ſi fuerit promiſſum non offendere filium, vel nepotem, vel auum, vel nurum, in iſta cautione de non offendendo non extenditur ad pronepotem, pro auum, vel pronurum, & ſic de ſingulis, cum ſit materia odioſa, & appellatione filij non veniat nepos, nec pronepos, & ſic etiam de ſingulis, Herculan. de caut. d. cap. 20. num. 19. ſequen. ex traditis per Deci. conſ. 288. num. 12. Soccin. Iun. conſ. 144. nu. 74. lib. 3. & per alios Doctores per eum ibi allegatos.

Quæſt. XLIV.

Cautio de non offendendo an dicatur rupta per offenſionem factam vtero, ſeu poſthumo.

SVMMARIVM.

1 *Poſthumus compræhenditur in cautione de non offendendo ſecundum vnam opinionem.*

2 *Poſthumus habetur pro nato quando agitur de eius commodo.*

3 *Decedens vxore ſua prægnante non dicitur decedere ſine liberis.*

4 *Poſthumum occidens tenetur pœna mortis, & pater, & mater dicuntur committere parricidium.*

5 *Poſthumus occiſus monſtruoſus, dummodo in ſubſtantia habeat formam hominis operatur, vt homicidia teneatur pœna mortis, ſecus ſi haberet formam animalis bruti.*

6 *Cautio de non offendendo rumpitur per offenſionem factam poſthumo, vt in dictis num. 1. 2. ſeqq.*

7 *Contrariam opinionem, vt poſthumus non comprehendatur in cautione de non offendendo, tenent ibi Doctores.*

8 *Quæ opinio maxime procedit quando fœtus offenſus non eſſet animatus.*

9 *Fœtus in quanto tempore dicatur animatus tradunt ibi Doct.*

10 *Author tenet primam opinionem, vt per offenſionem factam poſthumo animato rumpatur cautio.*

11 *Maxime ſi fuerit offenſus poſthumus animo, vt abortus ſequeretur.*

12 *Ac etiam maxime procedit quando mater aſſumpſit medicamenta contemplatione illorum, qui ſuccedere debent, ſi fœtus decedat.*

13 *Mater, & dantes medicamenta in iſto caſu incidunt in crimen aſſaſſinij.*

14 *Author confutat contraria adducta per Doct. pro opinione negatiua.*

1 IN promiſſione de non offendendo Caium, & eius conſanguineos, ſeu affines, ſi occidatur fœtus, qui in vtero fertur, qui ſit eius conſanguineus, vel affinis, pœna commiſſa dicitur, cum iſta promiſſio, tendat in commodum, & vtilitatem poſthumi, & ideo pro nato cenſendus
2 erit l. qui in vtero ff. de ſtat. homin. Tiraquell. de retract. §. 1. in gloſſ. 75. & in l. ſi vnquam in verb. ſuſceperit nu. 123. C. de reuocan. donat. & in tract. de nobilit. n. 45. & facit regula in l. ſi
3 quis prægnantem ff. de regul. iur. vt ſine liberis decedere non dicatur, qui vxorem prægnantem reliquit, & in terminis cautionis ita dicit Herculan. In tract. de caut cap. 20. num. 1. 2. 3. & facit

Digitized by Google

4 cit,quod extraneus occidens poſthu-
mum teneatur pœna mortis, & pater,
vel mater teneantur pœna parricidij l.
quis aliquid §.abortionis ff. de pœn.l.
penult. C. de Sicar. & vtrobiq. Doct.
communiter,vt teſtatur Ant. Gomez.
tit.de delict.cap.3.num.32.in princ.&
latiſſime Farinac.quæſt.122.num.134.
vbi alios infinitos tenentes hanc opi-
nionem cumulauit, etiam teſtantes de
communi,& magis communi. Et in
Statu Eccleſiaſtico adeſt Bulla Sixti
V.in ordine 23.par. 2. quę poſtea fuit
redacta ad viam iuris per Gregorium
XIV.Kalend.Iunij 1591.&adſunt ban
nimenta generalia ſtatus Eccleſiaſtici
ædita de anno 1599.num. 66. Et erit
5 idem dicendum ſi poſthumus occiſus
fuiſſet monſtruoſus,qui eſſet tamen in
forma humana, ſed careret brachio,
manu,pede, vel alio membro, vel ha-
beat plura brachia,vel pedes,vel digi
tos;quia tota virtus,eſſentia, vel ſub-
ſtantia hominis dependet ab anima,
6 & ſpiritu; ſecus ſi non habuiſſet for-
mam humanam, quia haberet caput
animalis bruti,vel quid ſimile, quia
homicida non puniretur pœna mortis
ſecundum communem opinionem atte
ſtatam,& declaratam per Ant. Gomez.
in d tit.de delict.c.3.n.1.in fin.& n.32.
verſ. 2.extende.
7 Altera fuit opinio,vt per offenſionẽ
factam poſthumo non dicatur rupta
cautio de non offendendo conſangui-
neum,vel affinem, vt in terminis tenet
Herculan.de caut.d.cap.20.num.4. &
5.licet dicat quęſtionem iſtam maxi-
mam habere difficultatem, & vidiſſe
aliter fuiſſe conſultum, tamen reſidet
in ea opinione,vt per offenſionem fa-
ctam poſthumo non rumpatur iſta pro
miſſio de non offendendo, & eamdem
opinionem tenet Farinacc. in quęſtio-
ne 107 num. 333. per doctrinam
Riminald. Iuni. conſil. 101. num. 2.
lib. 1.&Bertazz.conſ.30.nu.9. lib. 1.&
conſ.282.n.1.in fi.& n. 6.ſeqq.vol.2.

8 Quæ opinio Herculan.d.cap.20.nu.
4.& Farinacc.in d.q.107.num 33.ma-
gis procedere dicitur,ſi partus in vte-
ro exiſtens fuerit offenſus ante animam
ei infuſam, quia iſto caſu cauſam præ-
bens abortui non punitur pœna mor-
tis,ſed alia arbitraria l.mulierem ff.de
ſicar.l.Cicero §.1.ff.de pęn. late Ant.
Gomez.tit.de delict.c.3.num.32.circa
princ.& poſt alios fere infinitos, quos
allegat Farinac.quæſt.122.num.137.
& Gomez vbi ſupra poſt Ariſtot. lib.
7.de hiſt.anim.cap.3.& Auicenn.cap.
9.de animal.& Sanct. Auguſt.in quęſt.
ſuis quæſt.54.dicit animam poſthumo
eſſe infuſam in maſculo poſt quadragin
ta,in femina poſt nonaginta dies, de
quo tamen vide latiſsime Farinacc.d.
quęſt.122.num.139.ſeqq.ſed in dubio
non præſumitur animatus,vt ſit facien
da interpretatio ad excluſionem deli-
cti, Ant.Gomez d.c.3.n.32.in fi.Farin.
d.quæſt.122.num. 138. Baiard. §.fin.
quęſt.68. num. 9. verſic. item adde
quod.
9 Sed ego valde dubito de iſta con-
traria opinione,cum ille, qui abortum
procurauit,& offendit poſthumum,pœ
na mortis naturalis puniatur.Bonifac.
Vitalin.in rubr.de homicid. ſub num.
4.Petr.a Plach.Epithom.delict.lib. 1.
cap.20.num.5 & cap.26. num. 8. Iul.
Clar.q.68.verſ.abortum, vbi de com-
muni,Theſaur.deciſ.12.num.1. & nu.
4.Andr.Fachin.controuerſ. Iur.lib.3.
cap.100.vbi admittit hanc opinionem
de iure Canonico Farinac.quæſt.122.
num.134. vbi plures alios allegat e-
tiam teſtantes de communi, licet ſub
nu.135.referat etiam Doctores tenen-
tes contrariam opinionem.
10 Eoq.magis procederet affirmatiua
opinio,vt pœna mortis puniatur,quan-
do quis percuſſit animo & intẽtione,vt
ex percuſsione abortus ſequeretur Al
beric.in 3.par ſtatut.quæſt.59 num.6.
vbi poſt multa diſtinguit tres caſus,
quos refert etiam Farinacci. in dicta
quæ-

Digitized by Google

queſtione.122.num.151.

11 Ac etiam maxime procederet in muliere,quæ abortum fecit,propter pecuniam aſſumptis medicamentis, ſubſtitutorum ſuaſionibus,qui,ſi partus in lucem veniſſet,excluſi fuiſſent Marſil. in l.ſi mulierem num.2.verſic.iſtud tamen ff.de ſicar.Iodoch.in pract. crimi.

12 cap.83.rubr.de aſſaſin.vbi firmat, tam in dante pecuniam,quam in recipiente iſto caſu induci crimen aſſaſinij Farin. quæſt.122.num.155.ſequen. vbi concordantes allegat Decia.in tract.crim. lib.9.c.9.ſub n.73.Theſaur.deciſ.12.n. 13.in fi. Baiar.§.fi.q.68.nu.4.vbi de communi.

13 Et ideo arbitror, vt per abortum in fętu animato percutiens,vel offendens incidat etiam in pænam conuentionalem, cum vbi datur dolos,& pæna ordinaria delicti, ibi etiam detur pæna conuenrionalis, vt dixi ſupra in hoc 3. §.de caut.Nec obſtat quod Hercula.in d.cap.20.nu. 5. ſe fundet in illa ratione, quod dictante ſtatuto,quod occidens pæna mortis puniatur,hoc non habeat locum in occidente fętum;quia Doctores contrarium tenent quando fætus fuerat animatus, cum tunc percutiens,& abortum procurans dicatur verus homicida, vt ſuperius in terminis Doctores adduxi, ac etiam tenet Farinacc.in d.quæſt. 122. num. 13. & num.65.Minus obſtat quod Bertazz. & Rim.Iun.allegati per Farinacc.in d.queſt.107.num.333.in locis per me ſuperius allegatis contrarium ſentire videantur,quia,ibi,loquuntur,quando agitur de eorum damno, vel præiudicio, vt non compræhendantur in promiſſione iſti poſthumi,agnati,vel conſanguinei de futuro, & non exiſtentes tempore promiſſionis: ſecus eſt dicendum in caſu noſtro cum agatur de eorum commodo,vtilitate, & fauore, ne offendantur,vt haberi debeant pro natis,iuxta tex.in d.l.qui in vtero ff.de ſtat. homi.nec ipſi met Rim.Iun.& Bertazz.ibi hoc negant,ſed firmant, vt habeantur pro natis quando tractatur de eorum commodo.

14 Eoque magis erit vera opinio affirmatiua,ſi partes ad inuicem promiſerint ſub certa pœna de non offendendo ſe,eorum filios,nepotes, aſcendentes,agnatos,cognatos,conſanguineos, affines, & attinentes, vſq. ad certum gradum per verba generalia, ampla, &geminata,vt puta non offendere,moleſtare,inquietare, damnificare,nec offendi,moleſtari,aut damnificari facere quomodocunq. qualitercunque, & ex quacunq.cauſa,tam cogitata, quam incogitata,quam incogitata, vt late tuetur Rim.Iun.d.conſ.101.n.18.verſ. quibus tamen,& n.9.ſeq.& ibi reſpondet ad contraria.

Quæſt. XLV.

Cautio an rumpatur per offenſionem factam per compræhenſos in ea ante illorum ratificationem.

SVMMARIVM.

1 *Notarius,vel alia perſona hodie ſtipulans ad fauorem alterius, cuius intereſt,ei ius acquiritur.*

2 *Cautio rumpitur per offenſionem factam per compręhenſos in ea ſecundum vnam opinionem, ante illorum ratificationem.*

3 *Contrariam opinionem tenent alij Doctores.*

4 *Cautio recepta per Notarium ante ratificationem pro quibus fuit facta pro miſſio,non poteſt reuocari per principalem promittentem.*

5 *Ratificatio requiritur quoad vtilitatem*

tem ratificationis, ſecus quoad principalem promittentem.

6 *Ratificatio fieri poteſt per Tutores, & Curatores, ſecus per negociorum geſtores.*

7 *Fiſcus an teneatur ratificare cautionis præſtitas per partes.*

1 DE iſta quæſtione ego late dixi in queſtione 81. in prima par. de pace. Ideo breuiter attingam, & referam authoritates in pũcto loquentes de cautione de non offendendo, & Hercul. de caut. c. 15. n. 5. & 6. primo loco dicit entrare communem opinionem hodie per notarium, aliamue perſonam alteri ſtipulantem acquiri ius his, quorum intereſt, & ibi concordantes ſub num. 5. allegat, & in fine etiam ſubdit, quod ſi expectareſur ratificatio non committeretur pęnalis promiſsio, cum homines, aut alijs negocijs impediti, aut etiam nolentes nunquam ratificarent promiſſionem, & eamdem opinionem totis viribus tuetur Marſ. in cõſ. 9. n. 48. ac Hie. de Mõt. in q. 25. n. 18. ſeq. & in contingentia facti tenuit Bertaz. in conſ. 149. n. 3. & n. 23. in fin.

3 Alij autem contrariam opinionem tuentur, vt non prius conſanguinei incidant in pęnam, niſi ſequuta ratificatione Dyn. in l. fi. in 1. q. C. ad. Maced. Dec. in l. contractus n. 13. & 17. & in l. ſemper qui non prohibet n. 12. de reg. iur. Gozzadin. conſ. 31. n. 9. Marſ. ſing. 337. Pariſ. conſ. 12. nu. 110. lib. 2. conſ. 12. nu. 17. lib. 4. Rim. Iun. conſ. 101. nu. 8. ſeqq. Hond. conſ. 92. n. 1. & nu. 9. lib. 1. Maſca. de prob. concl. 1136. n. 25. vol. 2. vbi alios allegat. Hercu. de caut. d. c. 15. n. 6. vbi ſubdit, & in tantum eſt vera huiuſmodi opinio, vt fieri debeat ratificatio re integra, & antequam fiat contrauentio, nec retrotrahatur in præiudicium tertij, vt late poſt alios concordantes quos allegat Maſc. de prob. d. concl. 1136. n. 26. & idẽ Hercul. in d. c. 15. ſub nu. 12. vbi etiam dicit, quod tale ius ratificandi non tranſit ad hæredes, & ſub n. 7. etiam dicit, quod licet ius acquiratur etiam abſenti per quãlibet perſonam ſtipulantem pro eo, hoc eſt verum præſuppoſitis terminis habilibus, nempe ſecuta ratificatione: & idem dicit eſſe in Sacerdote, cui quis confiteretur peccata ſua, vt poſsit abſenti acquirere. Alex. conſ. 131. col. 4. Iul. Ferret. de ferijs nu. 48. intelligitur tamen dummodo ſequatur ratificatio. Hercul. d. c. 15. n. 9. circa medium: ſed quando, & quomodo inducatur ratificatio, & de alijs pro iſta q. vide quæ late dixi in d. q. 81. in 1. par. Bene verũ eſt, quod abſenti ius quæritur in iſta materia cautionis de non offendendo, mediante tamen nuncio, procuratore, notario, & negociorum geſtore in foro fori, vt poſt Iul. Ferret. tit. de fer. n. 106. tradit Herc. de caut. c. 15. n. 7. de quo etiam late dixi in 1. par. de pac.

4 Sed ante illorum ratificationem principalis promittens non poterit dictam cautionem receptam per notarium reuocare. Hercul. de caut. c. 15. num. 11.

5 Et eſt verũ, vt requiratur ratificatio, quoad vtilitatẽ ratificãtis, ſi aliqua vtilitas adeſſe poſsit, ſecus quoad ipſum ſtipulantem, quia non requiritur alia ratificatio, cum illius interſit illum nõ offendi, & ne cauſa ſua deterior efficiatur. Hercu. de caut. c. 15. n. 9. in fi. Rim. Iun. conſ. 102. nu. 10. ſeq. vol. 1. de quo vide latiſsime in d. q. 81.

6 Quæ ratificatio fieri poteſt etiam per Tutores, & Curatores, vt firmat Herc. d. c. 15. n. 9. ubi ſubdit licet ſecus ſit in negociorum geſtare.

7 Sed quid in Fiſco an requiratur ratificatio ante fracturam Hercu. de caut. c. 35. nu. 17. ſeq. dicit requiri licet non ſeruetur de conſuetudine per Corn. in conſ. 40. in l. N. lib. 2. prout ego nũquam vidi fieri tales ratificationes per procuratores Fiſcales.

Quęſt.

Quæſt. XLVI.

An per pactum,vel ſtatutum poſſit tolli,vt non allegetur noua cauſa ad euitandam fracturam cautionis:limitationes, & reſtrictiones ad Bullam Pij IV.& Pij.V.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa noua per ſtatutum,vel Bullas,ac per pactum poteſt tolli, vt non allegetur in fractione cautionis.*

2 *Bullę* Pij *IV. & Pij V. recipiunt circa allegationem nouæ cauſæ plures limitationes,& reſtrictiones.*

4 *Bulla Pij V.loquitur data contrauentione,quæ verba important conditionem, & vt contrauentum fuerit ex alia cauſa,quam ex antiqua.*

4 *Conſtitutio præſupponens qualitatem,& conditionem,& excludens omnes exceptiones non cenſetur excludere illã,per quã dicitur qualitas requiſita deficere.*

5 *Qualitas a quacunq. diſpoſitione requiſita ante omnia eſt probanda.*

6 *Bulla Pij V.reſtringitur ad illam cauſam,pro qua fuit præſtita cautio.*

7 *Exceptio,quę venit ex natura* Contra*ctus nõ dicitũ ſublata per Bullã* Pij *V.*

8 *Exceptio,quæ venit ex natura ſubiectæ materiæ non dicitur ſublata per ſtatutum.*

9 *Bulla Pij 5.tollit exceptiones friuolas,& cauilloſas,& non legitimas,& iuſtas.*

10 *Bulla Pij V.non tollit vt non poſſit allegari,vt cautio non dicatur rupta per leuem offenſam.*

11 *Bulla* Pij*.V.tollit,vt non allegetur noua cauſa adminiculata a cauſa veteri ſecus ſi fuerit ſeparata ab ea.*

12 *Bulla* Pij *V.reſtringitur ad principales promittentes,ſecus quoad alios comprahenſos,vt allegari non poſſit noua cauſa.*

19 *Bulla Pij 5.nõ tollit nouam cauſam per Curiam in actis probata etiam, quoad principales paciſcentes.*

14 *Bulla Pij V.vt poſſit agi ex ſententia contumaciali lata contra principalem an extendatur ad damna expenſas, & intereſſe.*

15 *Bulla Pij 5.an procedat contra plures aſſiſtentes delicto, & non conſtiterit quis eorum vulnerauerit.*

16 *Bulla* Pij *5.an procedat quando pœna applicatur parti.*

17 *Bulla* Pij *V.non procedit circa ea, quæ ſunt iuris,ſed circa ea,quæ ſunt facti, & ibi ponitur exemplum in offenſione facta a bannito,vtnon dicatur,fracta fideiuſſio.*

1 INhęrendo his, quæ late dixi circa iſtam quæſtionem in 1. par. de pace q. 46.vbi firmaui concluſionem,quod per pactum, per leges, per Conſtitutiones, ac per ſtatuta diſponi poſſit,vt noua cauſa allegari non poſſit per contrauenientem & in ſpecie ita fuiſſe prociſum in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullas Pij 4.& Pij 5. ſed exigi poſſit a fideiuſſoribus pęna cõuentionalis,nulla penitus exceptione,vel excuſatione admiſſa Hercul. in
2 tract.de caut.c.51.n.1.ſeqq.tamen Bullæ præfatę recipiunt plures reſtrictiones intelligentias, ac limitationes.

3 Et prima erit,quod d.Bulla Pij V. in ſpecie loquatur conditionaliter videlicet data contrauentione; quæ verba cõditionem importent l.acceptis nummis ff.ad l.Falcid.Rolan.conſ.63.num. 37.ſeq.lib.4.Oſaſch.deciſ.145.nu.6.& ob id ſi fuerit contrauentum cautioni ex alia cauſa,quam ex ea,pro qua fuerit pręſtita,non dicitur verificata conditio;ergo etiam deficit diſpoſitio conſtitutionis l.ſi quis ſub conditione ff.ſi quis omiſſ.cauſ.teſtan.l.legata ſub conditione ff.de condit.& demonſtrat. &
4 quando conſtitutio, præſuppoſita ali-

qua qualitate,vel conditione,excludit
oẽs exceptiones, nõ cenſentur excluſæ
illæ,per quas dicitur,qualitatẽ requiſi
tã deficere.Bar.in l.1.§.& parũ ſub n.
3.ff.quod vi.& clam.Abb.in c.cũ quis
nu.6.& ibi Bero.n.10.& nu. 27. de re-
ſtit.ſpoliat.cum alijs per Aſin.in prax.
§.31.c.21.nu.1.& ſeq.& per Menoch.
de præſumpt.lib.2.præſump.48. nu.1.
5 Qualitas enim requiſita a quacunque
diſpoſitione hominis, legis, aut ſtatuti
in primis,& ante omnia probanda eſt,
& ea nõ probata,diſpoſitio ceſſat. Iul.
Clar.§.fin.q.85.verſ.vbi agitur, Bur-
ſat.conſ.346.num.22.in fine lib.4.Fa-
rinacc.conſ.62.nu.7.
6 Secunda erit,vt licet per dictam Bul
lam Pij V.tollantur omnes exceptio-
nes,tamen cum omnis promiſsio de
ſui natura cenſeatur tacite ad cauſam,
pro qua fuit promiſſum,& non ad aliã
reſtricta.Feli.in c.ſi cautio n.17.de fid.
inſtrum.Roman.in l.generaliter ſub n.
8.ff.de ver.obl.Ceph.cõſ.156.ſeq.lib.2
7 &cõſ.662.n.6.li.1.Ideo exceptio,quæ
venit ex natura contractus,illiq.inſunt
tacite,ſiue expræſſe nõ cenſetur ſubla-
ta per ſtatutum,Alex.cõſ.119.n.2.lib.
1 Deci.in c.ex parte.el 2.& nu. 57. &
ibi Feli.verſ.10.fallit de offic.delegat.
Ant. de Canar. in tract. de execut.in-
ſtrum.q.26.n.56.Aſin.in d.pract.d. §.
8 31.n.30.Minuſq. cenſetur ſublata ex-
ceptio, quę venit ex natura ſubiectæ
materię. Bal.in authen. pręſente poſt
princ.C.de fideiuſſ.Bero.in c. item cũ
quis n.32.extra de reſtit.ſpoliat.Aſin.
d.§.31.c.29.Farin.d.conſ.62.n.8.
9 Tertia erit,vt non tollat exceptiones
legitimas,& iuſtas,ſed tantum friuolas
&cauilloſas.Bero.in d.c.item cum quis
n.23.Ant.de Canar.in trac. de execut.
inſtrum.q.1.n.1. Quod maxime eſt di-
cendum in caſu d.Bullæ, in cuius præ-
fatione expræſſe dicitur eam conditam
ad obuiandũ cauillationibus,quas ad
ſolutiones pęnarũ effugiendas hominũ
malitia in dies excogitat, & præfatio
mentem conſtituentis declarat ab ſub-
ſequentẽ diſpoſitionem reſt ringit.Ro-
land.conſ.86.n.51.lib.1.Oſaſch.deciſ.
52.nu.10.ſeq.& deciſ.59.nu.5.& ſeq.
prout in terminis Bullę Pij 4.declarat
Hercul.de caut.c.13.n.5. in 2. declar.
& c.51.n.20.ſeqq.Bertaz.conſ.4.n.10.
Maſca.de prob.lib.3.concl. 1157.n.1.
ſeq.Farin.conſ.61.nu.9.& in q.107.nu.
499.ſeq.& in terminis d. Bullæ tradit
etiam Hortenſ.Vernat.in ſuo conſ. ad
fauorem Ciuit.Peruſię.n.234.in princ.
vbi alios concordãtes allegat,&ego la
te dixi in d.quęſt.46.in 1. par.de pac.
10 Quarta erit etiam ex natura eiuſdẽ
contractus, vt ſi ageretur de leui, vel
modica offenſione,per quam non fran-
gitur promiſſio de non offendendo,
vt late ſuperius dixi; ideo aduerſus di-
ctam Bullam Pij Quinti poterit alle-
gari per fideiuſſore modicitas, vel le-
uitas offenſæ,vt in terminis tradit Ma-
rius Ant.Macerat.var.reſolu. lib.3.re-
ſol.31.n.12.in fin.
11 Quinta erit,vt Bulla præfata intel-
ligatur quando allegatur noua cauſa,
corroborata,vel adminiculata ex cau-
ſa veteri;ſecus ſi cauſa fuerit ſimplex,
& ſeparata a veteri,quia illa allegatur
& excuſat principalẽ.Herc.de caut. c.
13.n.3. vbi concordantes allegat,Mar.
Ant.Macer.d.reſol.31.n.13.in prin.
12 Sexta erit,vt Bulla prefata reſtrin-
gatur ad principales promittentes, ſe-
cus quoad alios cõpræhenſos,vt aper
te legitur in d.Bulla verſ.ſi vero ſupra-
dicti principales,& expræſſe declarat.
Hercul.de caut.c.13.n.5.& c. 28.nu.7.
Maſca.de prob.concl.1157.n.56.Ferr.
conſ.56.nu.12.vol.2.Farinacc.q.107.
nu.515.Honded.conſ.97.nu.37.vol.1.
Mar.Ant.Macerat.d.reſolut.31. nu.13.
verſ.tunc, quia.Hort. Vernat.in conſ.
ad fauorẽ Ciuitat.Peruſię n.234.in fi.
13 Septima erit,vt in principalibus ꝓmit
tentibus noua cauſa allegari.ac dedu-
ci nõ poſsit,intelligãtur,ſi voluerint il-
lã probare:ſecus ſi Fiſcus, vel Iudex in
fabri-

Digitized by Google

fabricatione proceſſus offenſiui per te
ſtes pro informatione Curię examina-
tos probauerint nouam cauſam;&tunc
etiam principales promittentes excuſa
rentur,cum tunc,non dicatur allegari
noua cauſa,ſed iã probata deduci ante
oculos Iudicis,qui debet ſecundum al
legata,& iam deducta,& probata iudi
care l. illicitas §. veritas de offic. Pro-
conſ.Maiſ.ſing. 266.Magon.deciſ.Lu-
cen.39 num. 19. & ideo ſuffragabitur
dicta cauſa iam probata etiam princi-
palibus paciſcentibus,vt late dixi in
d.q.46.in prima par.de pac.ſub num.
6. & ita paſſim hic in Curia obſerua-
tur.

14 Octaua erit, vt vigore dictæ extra-
uagantis Pij V.licet ſufficiat ſententia
contra principalem etiam in contuma-
ciam, vt poſſit agi pro pæna contra fi
deiuſſores,intelligi debet,quoad pęnã
tantum,& non quoad damna, & inte-
reſſe,de quibus nõ loquitur dictus Mo
tus proprius,quia tanquam pęnalis,&
ſimul correctorius extendi non debet
etiam ex eadem ratione expræſſa,vt la
te proſequitur in terminis dictæ Bullæ
Flam. Carr. in tract. de exequur.ſent.
c.1.nu.315.cum plur. ſeq. & ſub num.
330. vbi in ſpecie dicit vigore illius
Bullę non venire damna,& intereſſe,&
adducit Hercul.de caut.cap.13.nu.5.
verſ.3.declaratio.Tob.Non. conſ.102.
n.5.& quia ſtatutum loquens de pæna
nõ habet locũ in damno Rip. in l. 3.n.
11.ff de damn.infect. ac loquens de
damnis nõ habet locũ in expenſis Rip.
in d.l 3.nu.8. 9.10.& in terminis dicti
motus proprij, ſimile decretum, ſimi-
lemq. Conſtitutionẽ ita reſtringit Ber
tazz.conſ.18.num.15.ſeq.lib. 1. Flam.
Cart.d.c.1.n.330.ſeq.& nu. 394. ſeq.
ſed Baiar.ad Iul.Clar.q.2.nu.12.ſeqq.
reprobat Flam. Cart. per rationes per
eum ibi adductas de quibus ego alias
ſuperius dixi.

15 Nona erit declaratio deſumpta ex Ge-
rar.Maz.in conſ.51.n.75.ſeqq.vbi vo-
luit ſimile decretũ non procedere quã-
do plures aſtitiſſent delicto principali-
ter,& non conſtaret a quo vulnus da-
tum eſſet, vel aliud delictum eſſet com
miſſum,& patratum, vt tunc ratione
incertitudinis diſpoſitio ſtatuti Ciui-
tatis Regij non procedat:quod ſtatutũ
eſt conforme dictę extrauaganti Pij V.
ex qua declaratione poſſumus dicere;
licere fideiuſſoribus allegare,nõ eſſe lo
cũ pænæ conuentionalis exactioni ra-
tione incertitudinis.Quã declarationẽ
minime ad dictam extrauagantem ad-
mittit.Flam.Cart.in d.c.1.n. 33. verſ.
prout etiã,vbi dicit,ꝙ Gerar.Mazz.re-
ſpicit tantummodo corticẽ verborum,
Cõſtitutionis,& ꝙ eius cõſideratio ni-
mis ſubtilis ſit,& ꝙ omnino diſpoſitio
d. Bullæ etiã in propoſito verificetur.

16 Decima erit, quod dicti fideiuſſores
vigore dictę extrauagãtis nõ tenean-
tur ad ſolutionẽ pęnę applicandæ par-
ti obſeruanti,ſed tantummodo proce-
dat quoad pænam Fiſco applicandã,vt
late tuetur Flamin.Cart.in d. tract.de
exequut.ſent.capto bannito c.1.n.396.
ſeqq.per rationes per eum ibi allega-
tas,& poſt Tob.Non. conſ.110. nu.9.
Farin. q.107.n.517.Sed Baiar.in d.q.
2. n. 12. ſeqq. tenet contrarium.

17 Vndecima erit declaratio,vt d.Bul-
la non operetur nec etiã in præiudiciũ
fideiuſſorũ circa ea,quæ ſunt iuris, ſed
tantummodo circa ea, quæ ſunt facti
Paul.de Caſtr.conſ.3.n.9.vol.3.vbi di-
ſponit,ꝙ ſi occiſus fuerit bannitus,vel
ille,qui poterat vigore ſtatuti impune
offendi,contumacia,non tollit quin al-
legari non poſſit impunitas delicti,&la
te Flam.Cart.in d.c.1.n.401.cum plu-
rib.ſeqq.& late etiam Bonbin.conſ.8.
n.22.Et ideo fideiuſſor poterit ſe tueri
ex iſto capite,quod fideiuſſio de non
offendendo non fuerit fracta per offen-
ſam ſequutam in perſonam dicti ban-
niti, qui vigore ſtatuti poterat impu-
ne offendi, prout late dixi in prima
parte de pace quæſtione.61.

Duodecima erit declaratio, vt non procedat in terris mediate ſubiectis Eccleſiæ,& illis quorum gubernium, & adminiſtrationem Eccleſia a ſe abdicauit Vulpell.reſp. 2.nu.40.& reſp. 3.nu.21.Farin.q.108.n.516.vbi tamen ſe remittit ad Rim.Iun.conſ.300.n. 1. in fin.& n.5.& nu. 13.lib.3.

Quæſt. XLVII.

Accuſatio an requiratur in materia cautionis de non offendendo, & qui admittatur ad accuſandum.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare poteſt quilibet de populo in cautione de non offendendo.*

2 *Quilibet admittitur ad accuſandum in publicis delictis.*

3 *Quilibet admittitur ad accuſandum in delictis priuatis quando pæna applicatur Fiſco.*

4 *Iudex nemine querelante non poteſt procedere in cauſa criminali.*

5 *Inquiſitio eſt remedium extraordinarium.*

6 *Limita de conſuetudine, quia dicitur remedium ordinarium ſicuti ipſa accuſatio.*

7 *Et maxime in terris Eccleſiæ de iure Canonico.*

8 *Iudex per inquiſitionem in pæna conuentionali de non offendendo poteſt procedere nemine querelante, vbi late.*

9 *Practica autem in ſtatu Eccleſiaſtico, & in Vrbe quæ ſit in procedendo contra fideiuſſores de non offendendo vide ibi.*

1 IN materia fractæ cautionis de non offendendo quilibet de populo admittitur ad accuſandum, vt in terminis firmat Herculan.de caution. capit. 10. num. 7. per ea,quæ tradit Iul.Ferret.in tract.de re mil.tit.de ferijs num. 123.qui vere loquitur in fractura pacis
2 & non in fractura cautionis de non offendendo;nimirum quia in publicis delictis quilibet admittitur ad accuſandũ qui expreſſe non reperitur prohibitus Hoſtie. in ſumm.de accuſ.§.quis poſſit in princ. Ant.Gomez tit.de delict.c.1. num. 4.& num.31.Farinacc.quæſt.12. num.8.vbi de communi,Iul.Cla.§.fin.
3 quæſt.14.in prin.& in delictis priuatis quando agitur de pæna applicãda Fiſco etiam quilibet admittitur,ad accuſandũ,etiã quod ſuam,vel ſuorũ iniuriam non proſequatur,ſecũdum magis communem opinionem atteſtatam per Iul.Clar.in §.fin.q.17.verſ. ſed quid ſi ꝑ aliquo,quã ſequitur poſt alios,quos allegat idẽ Farin.in d.q.12.n.9.Secus igitur erit dicendũ quãdo pæna nõ applicaretur Fiſco ſed parti obſeruanti, quia nõ admitteretur ad accuſandum qui ſuã,vel ſuorũ iniuriã ꝓſequeretur.
4 Sed an Iudex poſſit in ea procedere ex officio nemine quærelãte,vel accuſãte videtur obſtare regula ſatis trita in Iure,vt nemine quærelãte Iudex nõ
5 poſſit vti remedio inquiſitionis, cũ illud nõ ordinariũ, ſed extraordinariũ dicatũr l.reſcripto §.ſi quis acceſſatorẽ ff.de mun.& hon.Marian.Socc.in cap. qualiter,& quãdo n.106.de accuſ.Cõrad.in ſua prac.tit.de inquiſit.n.1.Iul. Clar.q.3.verſ.debes autẽ Iure & q. 5. verſ.quero in quibus, Farin.q.1.n.7. vbi de communi.
6 Sed in cõtrariũ deducitur altera cõcluſio,vt hodie de conſuetudine poſſit procedi per Iudicẽ ex officio in omnibus delictis,& dicitur inquiſitio remedium ordinarium ſicut ipſa accuſatio Boſſ.tit.de inquiſ.n.8. Ant.Gomez tit. de delict.cap. 1.nu.9.in fi.& n.10. vbi de communi.Iul.Clar.q.3.verſ.ſed certe quicquid ſit, vbi concordantes allegat

gat Farinacc. quæſt. 1. num. 10. Deci. reſponſ. 18. num. 195. ſeq. lib. 1. & ma-
7 xime in terris Eccleſiæ de Iure Canonico Deci. in rubr. de Iudicijs num. 68. ſeq. Iacob. Nouell. in pract. crim. in princ. ſub num. 4. Iul. Clar. d. q. 3. verſ. debet autem iure Farinacc. d. quæſt. 1. num. 8.

8 Et quod in ſpecie in pœna conuentionali ſtipulata per notarium ad fauorem Fiſci, Fiſcus poſſit agere ex tali contractu ad ipſam pœnam in caſu contrauentionis, etiam nemine petente, vel quærelante firmat Bar. in l. 1. & in l. ex quibuſdam §. Senatu ff. de iur. Fiſc. & ibi notat Alexand. in addit. ita limitando textum in l. properandum §. 1. de iudic. & habemus deciſ. Afflict. 3. per totam, vbi per Conſilium Neapolitanum fuit dubitatum ſi teneret mandatum emanatum a magna Curia Vicariæ contra fideiuſſores vt venirent ad dicendum cauſam quare pœna contenta in obligatione facta per ipſos fideiuſſores non debeat accuſari per procuratorem Fiſcalem, & quare contra eos non debeat fieri exequutio dictę pœnæ, cum non præceſſiſſet quærela procuratoris Fiſcalis, neq. pęna eſſet accuſata per eum contra fideiuſſores, & tandem fuit concluſum huiuſmodi mandatum ſubſiſtere, cum ex eius verbis prægnantibus includatur tacita pœnę accuſatio, tamen ad tollendum omne dubium Domini reſoluerunt poſſe accuſare, quam deciſionem ſequitur Hercul in tract. de caut. c. 48. nu. 1. 2. 3. & late deciſ. Afflict. corroborat per alias authoritates, ibi Vrſil. in addit. nu. 3. ſeqq. vt Fiſcus abſq. alia accuſatione poſſit petere pœnam conuentionatem ad eius fauorem ſtipulatam, data contrauentione, quod admittit Vrſill. ibi ſub nu 7. quando obligatio reperiretur in eadem Curia confecta, ſecus in alia; quia non poterit pęna accuſari, neq. exequi, niſi præcedente prima citatione ad dicendum cauſam quare non debeat accuſari, & aſſignato fideiuſſoribus competenti termi-
9 no †. Hic autem in Curia obſeruatur vt fiat proceſſus ſuper fractura cautionis contra principalem delinquentem, & deinde profertur contra eum ſententia, in qua declaratur fregiſſe dictam cautionem, & poſtmodum citantur fideiuſſores ad dicendum contra iura, & Fiſcus in reprodutione dictę citationis reproducit, & repetit proceſſum, & dictam ſententiam, & deinde citat eoſdem fideiuſſores ad ſoluendum pęnam iuxta formam eorũ obligationis, alias videndum decerni, & relaxari mandatum: In ſtatu autem Eccleſiaſtico citantur fideiuſſores poſt completum proceſſum, & ſententiam latam contra principalem ad dicendum cauſam quare non debeant condemnari in pœnam contentam in eorum obligatione; dein de Iudex reproducta dicta citatione pronunciat eoſdem fideiuſſores teneri & obligatos eſſe ad ſoluendum dictam pęnam conuentionalem, & decernit mandatum exequutiuum tam contra bona fideiuſſorum, & omni, & quacunque exceptione, & appellatione remota vigore d. Bullę Pij V. & fit executio contra bona, & contra perſonas dictorum fideiuſſorum.

Quæſt. XLVIII.

Cautionem frangens qua pœna puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Fractor cautionis de non offendendo ſecundum vnam opinionem poteſt puniri pœna pacis ruptæ*

2 *Alij autem tenent vt tradendus offenſo, vt per eum puniatur.*

3 *Alij autẽ, vt puniatur tanquã proditor.*

4 *Alij vero inter particulares perſonas; fractorem cautionis puniri volunt pæna extraordinaria, iuxta qualitatem facti, & perſonarum.*

5 *Alij autem, vt tale arbitrium poſſit extendi vſq. ad mortem.*

6 *Et maxime ſi fractura fuerit pluries reiterata.*

7 *Contrariam opinionem tuetur author, vt nunquam fractor cautionis puniatur pæna mortis, niſi interueniat homicidium.*

8 *Statutum Vrbis puniens frangentem ſecuritatem ad tempus, vel in perpetuum pęna mortis, quomodo intelligi debeat.*

9 *Frangens cautionem punitur pæna arbitraria, quando pæna non eſſet adiecta in contractu, vel ſi pæna fuiſſet applicata parti.*

10 *Quæ opinio eſt recepta a conſuetudine.*

11 *Pæna conuentionalis non confunditur cum pęna principalis delicti.*

12 *Pæna conuentionalis non confunditur cum delatione armorum.*

13 *Offendens duos vnico ictu, cum quibus habebat cautionem de non offendendo, bis dicitur fregiſſe cautionem.*

14 *Interficiens duos vnico ictu in rixa punitur de vtroq. homicidio.*

1 HERCVLAN. in tract.
de caut. cap. 10. num. 2. &
ſeq. recenſet plures Doct.
opiniones, & aſſerit quod
aliqui tenent, vt fractor
cautionis de non offendendo teneatur
pęna pacis ruptæ, cum per fracturam
quies Reipublicæ turbari dicatur ex
afflictione particularium, quam opinionem dicit, quod tenet, & Faber. &
allegati per Petr. a Plach. in epithom.
delict. lib. 1. cap. 7. nu. 10. & etiam tan-
2 git Cappell. Tholoſa. deciſ. 489. Alij
autem dixerunt fractorē cautionis dari oportere puniendum offenſo, iuxta
l. fin. ff. de legat. Alij autem eſſe puniendum amputatione manus §. coges. authen. de mandat. Princip. Ferret. in tra.
3 de re milit. in tit. de ferijs n 127. † Alij
autem dixerunt frangentem hanc cautionem eſſe puniendum vti proditorem
cum offenderit illum ſine aliqua cauſa qui de ipſo confidebat, & quando
cautio fuit pręſtita ſine præfixione
tēporis, vti fractorē pacis puniri debere. Hercu. de caut. c. 15. n. 1. circa med.
Petr. a Plach. in d. lib. 1. c. 7. n. 10. Farin.
in q. 107. n. 77.
4 Sed poſt Guliel. de Cun. & Bar. idem
Hercula de caut. cap. 10. nu. 3. in princ.
dicit eſſe puniendum frangentem cautionem inter particulares perſonas pæna arbitraria, cum in iure aliqua pęna
certa conſtituta non fuerit. Farinacc.
in d. quęſt. 107. nu. 78. etiam eamdem
opinionem tenet eſſe puniendum extraordinem Iudicis arbitrio, iuxta facti, & perſonarum qualitatem, & Vulpell. in tract. de pac. quæſt. 70. idem tenuit contra violantes priuatas treugas
vel inducias, nec diſſentit Nicol. Moro.
in tract. de pac. in quæſt. 170. num. 7.
Menochi. de arbitr. caſ. 335. nu 3. lib.
2. Sed bene verum eſt, quod mulieres,
& minores in iſta materia mitius puniuntur Hercula. de caut. c. 42. num 8.
ſeqq. & latius in c. 39. n. 9. ſeqq. Farin.
q. 15. n. 49.
5 Quæ pæna arbitraria in caſu in quo
imponitur poterit pro qualitate delicti
etiam vſq. ad mortem extendi, vt voluit Hercul. de caut. cap. 10. num. 4.
verſ. aut ſimpliciter iuxta tradita per
6 gloſſ. in §. in ſumma Inſtit. de iniur. † &
in cap. 39. nu. 9. & 10. voluit etiam in
ſpecie, quod ob reiterationem fractionis cautionis de non offendendo, frangens poſſit puniri pæna mortis, ſi de
prima fractione fuerit condemnatus, &
faciunt quæ late tradit Decian. reſpon.
24. num. 18. ſeq. vol. 3. Ant. Gomez. tit.
de delict. cap. 5. nu. 9. & ante eos Bald.
conſ. 247. in princ. vol. 5. vt fur pro tertio furto non poſſit puniri pęna vltimi
ſup-

ſupplicij, niſi pro duobus primis furtis fuerit condemnatus, vel punitus, & Farinacc. in quæſt. 107. num. 86. etiam retulit, quod ſi ſecuritas fuerit facta cum lęthali vulnere, & membri mutilatione, pæna capitali frangens puniri debeat.

7 Quę Hercula. opinio in vtroq. caſu minime, admittenda eſt: quia illa gloſ. in d. §. in ſumma Inſt. de iniur. vt Iudex poſſit vſq. ad pęnam mortis ex ſuo arbitrio ſententiam ferre, eſt communiter reprobata, & altera opinio eſt magis tuta, & mitior, vt teſtatur poſt alios, quos allegat Iul. Clar. §. fin. q. 83. nu. 11. verſ. contrariam autem ſententiam, & multi Doct. adducti per Farinacc. in tit. de delict. q. 17. num. 34. in ampliat. 12. verſ. & licet Contrarium de directo. Ludou. a Peguer. deciſ. 7. num. 12. verſ. & non obſtaret, & deciſ. 24. num. 17. verſic. nam in criminibus. Menochi. de arbitr. q. 86. num. 1. ſeqq. lib. 1. vbi de communi, Theſaur. deciſ. 12. ſub nu. 9. etiam de communi, & deciſ. 161. num. 6. verſ. quibus ſic ſtantibus, & deciſ. 143 num. 3. verſ. & ad decretum & nouiſſime Polidor. Ripa in tract. de nocturno tempor. cap. 21. num. 48. qui etiam teſtatur quod illa gloſſa communiter a Doctoribus reprobatur. Et quia ex reiteratione delictorum, licet pæna aggrauetur l. capitalium §. ſolet & §. graſſatores ff. de pęn. l. 3. in fin. C. de Epiſc. aud. l. 1. C. de Iurepatr. l. 3. §. ſi plures ff. de re milit. cum alijs adductis per Petr. Caball. in q. crim caſ. 141. num. 6. & latiſſime per Farinacc. in q. 23. per totum, non tamen augetur, vt imponi poſſit pæna vltimi ſupplicij, late Grammat. deciſ. 6. num. 7. vbi teſtatur per multos annos ſtetiſſe in Conſilio Neapolitano, & nunquam vidiſſe in practica obſeruari late Iul. Clar. §. fin. q. 84. num. 6. verſ. ſed idem, vbi teſtatur, quod Senatus Mediolani ſemper ſeruauit, vt in delictis non capitalibus propter reiterationem non imponatur pęna mortis, ſed reus vel acrius torqueatur, vel graui pæna extraordinaria puniatur. Sim. de Præt. in conſil. 104. num. 48. etiam dicit quod idem Gramm. eamdem opinionem votando tenuit in voto 9. & vot. 17. quia quicquid dici poſſet de iure, de conſuetune non ſeruatur, vt propter reiterationem pęna augeatur vſq. ad mortem, vt poſt alios etiã nouiſſime teſtatur Petr. Caball. in q. crim. caſ. 99. nu. 53. & Farin. in q. 13. num. 23. in 2. limit. a qua opinione in terminis cautionis de non offendendo non diſſentit Farinacci. in d. q. 107. num. 87. prout etiam ibi teſtatur, quod nunquam neminit in Vrbe propter fracturam cautionis de non offendendo (morte non ſequuta) vllo vnquam tempore pæna mortis fractorem fuiſſe punitum, prout nec etiam vidi; nec audiui pænam extendi ad pęnam mortis ex quacunq. qualitate aggrauante delictum in fractura cautionis.

8 Imo licet per Statutum Vrbis cap. 26. libro ſecundo diſponatur frangentẽ ſecuritatem perpetuam, vel ad tempus, vltra pænas conuentionales puniri etiam pæna capitis, ſi de ſecuritate conſtaret per publicum Inſtrumentum quę ſtatuta fuerunt confirmata per Innocentium octauum in Conſtit. 5. in Bullario, tamen nec etiam in practica fuit diſpoſitio illius ſtatuti recepta ſed intelligi debet in ſecuritate ſponte data, & non in cautione præſtita coacte per Iudicem, vt teſtatur, & declarat Farinacc. in d. q. 107. num. 88. nec diſſentit Menoch. de arbitr. caſ. 335. nu. 1. lib. 2. vbi firmat, quod qui cautionẽ dedit coram Iudice, & eo iubente, & certam pænam promiſit, tunc illa ſola pęna puniendus ſit.

9 Si vero in cautione fuerit adiecta pæna, frangens pæna præfata, & non alia arbitraria puniri debet; & tantum arbitraria pæna imponitur, quando nulla in contractu eſſet pęna adiecta. Herculan. de caut. c. 19. num. 4. in prin. vbi

ſubdit,

Digitized by Google

ſubdit; quia ſolutio pænę habetur pro obſeruatione contractus, etiam ſi pæna ſoluatur per tertium ex authoritate Bart. Bald. Iaſ. Corn. Tiraq. Deci. & Cagnol. in locis per eum relatis, idem voluit. in cap. 45. nu. 1. & Menoch. de arbitr. caſ. 335. num. 1. 2. lib. 2. vbi ſubdit niſi pæna fuiſſet ſolum applicata parti, quia tunc puniretur etiam pæna arbitraria ex authoritate. Gig. in tractat. de criminal. Ięſ. Maieſt. lib. 1. rubt. qualiter, & a quibus quæſt. 33. n. 2. nec diſſentit Hercula. in d. capit. 10. nu. 4. in fin. verſ. hæc videntur eſſe vera.

Nec in propoſito obſtat quicquid late dixi in prima par. de pace, quod per pænas conuentionales in pace appoſitas non tollatur quin fractor pacis puniatur pæna legali, & hoc videtur annuere Herculan. de caut. cap. 45. nu. 1. ſeqq. vbi ſtatuit, quod licet qui cautionem præſtate tenetur poſſit recuſare ſe velle cauere ſub alia pęna, cum per pęnas legales ſatis aduerſatio cautum fuetit, ſed ſi cauetir, adhuc pęnæ legali non eſſet derogatum, ex mente Bar. quem ipſe allegat in l. non impoſſibile ff. de pact. cum qua opinione concordat Statutum Vrbis in d. lib. 4 cap.

10 26. Quia ex conſuetudine receptum eſt frangentem cautionem non puniri alia pæna, quam expræſſa in cautione, vt teſtatur Farinacc. in d. quęſt. 107. num. 85. nec ea, quæ ſunt diſpoſita in pace prouenientia a mera, & ſpontanea voluntate contrahentium, vel paciſcentium, poſſunt adaptari ad materiam cautionis de non offendendo, quę non ſponte, ſed coacte officio Iudicis præſtari ſolet: Nec minus diſpoſitio ſtatuti Vrbis verificari poteſt in hac materia coacta, prout dixi ſupra, & tenuit etiam Farinacc. in d. q. 107. nu. 85.

11 Bene verum eſt, quod iſta pęna conuentionalis non confunditur cum pæna principalis delicti, per, quod fuit fracta cautio, & ob id debet puniri pro vulnere pęna iuris communis, vel municipalis, & pæna conuentionali pro fractione cautionis, & hoc tranſit in practica ſine aliqua difficultate Ripa in rubr. ff. de damn. infect. num. 24. Herculan. in tract. de caut. cap. 10. num. 4. cap. 14. num. 8. ſeq. cap. 36. num. 4. ſeq. cap. 45. num. 1. ſeqq. nec diſſentit Fari-

12 nacc. in q. 107 num. 80. neq. pæna conuentionalis confunditur per delationem armorum, vel per offenſionem factam cum armis. Hercula. de caut. cap. 48. num. 11. ſeqq. cum regula ſit, quod quando ex eodem facto diuerſa reſultant, crimina, pro omnibus danda eſt pæna, vt teſtatur Petr. Caball. in quęſt. crim. caſ. 158. n. 11. Baiard. §. fin. q. 47. num. 43. qui etiam, firmat, quod offendens aliquem, cum quo habet fideiuſſionem de non offendendo, poterit ab eo exigi pena fideiuſſionis, & puniti etiam pęna corporali iuxta qualitatem delicti.

13 Sed ſi quis vnico actu, vel ictu duos offendat, cum quibus habebat cautionem bis dicitur fregiſſe pacem, & cautionem, cum delictum commiſſum contra plures perſonas, multiplicetur pro numero perſonarum puniatur, vt in terminis firmat Herc. de cau. cap. 49. n. 5. 6. & faciunt quę late poſuit Per. Caba.

14 in quęſt. crim. caſ. 157. num. 1. ſeqq. † vt ſi quis eodem tempore in eadem rixa duos occiderit, de vtroq. homicidio teneatur.

Quæſt. XLIX.

Damna, & intereſſe, & pæna legalis an tollantur per ſolutionem pænæ conuentionalis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Damna, & intereſſe quando pœna in totum eſt applicata Fiſco debentur parti, ſecus ſi in totum, vel in parte fuiſſet applicata parti.*

2 *Damna, & intereſſe deberentur parti, quando in cautione de non offendendo non fuiſſet adiecta aliqua pœna ſecundum vnam opinionem.*

3 *Alij autem tenent indiſtincte quod damna, & intereſſe debeantur parti offenſæ.*

4 *Author diſtinguit, aut agitur contra principalē, & tunc damna debeantur, aut agitur contra fideiuſſorem, & tunc non debeantur.*

1 PRO reſolutione iſtius quæſtionis videntur Doctores diſtinguere, quod ſi pæna conuentionalis eſt in totum Fiſco applicata, tunc debeantur etiam parti offenſæ damna, & intereſſe. ſecus ſi in totum, vel in parte pæna conuentionalis applicaretur ipſi parti offenſæ; quia tunc illa pæna conuentionalis abſorberet damna, & intereſſe, vt voluit Herculan. in tract. de caut. cap. 10. num. 4. verſ. ex prædicta ratione, & in cap. 31.
2 num. 19. etiam voluit, quod ſi non fuiſſet adiecta aliqua pęna in cautione, tunc damna, & intereſſe deberentur, niſi pars offenſa vellet agere pro damnis, & intereſſe contra fideiuſſores, a quibus ea conſequi non poterit, prout ſeruatur in Magna Curia Vicarię, quādo fideiuſſor non eſt in aliquo dolo, vt teſtatur Laurent. Tenn. in cautel. 76. & refert. & ſequitur Baiard. in §. fin. q. 46. nu. 109. in fin. vbi etiam teſtatur, quod nunquam vidit aliter obſeruari, & ibi etiam refert idem affirmare Farinacc. in q. 34. nu. 5.

3 Indiſtincte autem, vt in quocunque caſu, etiam ſi pęna parti fuiſſet ſoluta, adhuc damna, & intereſſe debeantur parti offenſę de veriori ſententia teſtatur Vulpell. in tract. de pace in q. 64. prout ego retuli in prima par. de pac. q. 77. ea motus ratione Vulpell. quia pęna conuentionalis non debetur propter intereſſe, ſed propter delictum, & potius ratione contemptus, quam ratione intereſſe: & propterea ex generali, & magis communi opinione Doctorum de iure Pontificio, & in foro conſcientiæ pæna conuentionalis non tollit damna, & intereſſe, & in hac opinione reſidet Farinacci. in quęſt. 107.
4 num. 82. †quorum opinionem tāquam magis communem ego amplector, dum agitur contra principalem promittentem, ſecus ſi ageretur contra fideiuſſores pro damnis, & intereſſe; quia tunc æquior opinio eſt, vt fideiuſſor non teneatur, ſi non fuerit in aliquo dolo, ne afflictio addatur afflicto; vt per Baiar. in d. q. 46. nu. 109. circa finem; cum etiam, vt pluries dixi mitius agatur cum fideiuſſore, quam cum principali. An autem per pęnam conuentionalem tollatur pęna legalis, vel ſtatutaria dixi in 1. par. de pac. q. 35.

Quæſt. L.

Pæna inflicta per bannimenta frangentibus pacem, & treugam an irrogetur frangenti cautionem.

SVMMARIVM.

1 *Pœna inflicta a ſtatuto frangenti treugam vel pacem non comprehendit frangentem cautionem.*

2 *Niſi talis cautio fuerit pręſtita in ipſa pace, vel treuga.*

VE-

1 VERA reſolutio eſt in hac quæſtione, vt pœna inflicta a ſtatuto, Conſtitutione, vel Bannimentis frangentibus pacem, vel treugam, non comprehendat frangentem cautionem de non offendendo, cũ iſta ſit diuerſa, & tertia ſpecies a pace, & treuga. Benintend. deciſ. 65. num. 16. ſeq. Vulpell. in tract. de promiſſ. q. 73. & ego late dixi in hoc 3. §. in q. 3. & voluit Hercula. in tract. de caut. c. 15. nu.

2 4. niſi forſan. in pace, & treuga eſſet præſtita talis cautio, quia tunc fracta pace dicitur etiam fracta ipſa cautio, vt voluit Hercul. de caut. c. 31. nu. 19. Flam. Cart. in tract. capto bannito c. 1. n. 309. & modern. Roman. in d. q. 107. n. 89. quicquid nonnulli alij in contrarium ſenſerint prout etiam ego dixi in d. q. 4. in hoc §. 3.

Quæſt. LI.

Pæna ſoluta per conſanguinem pro contrauentione alterius conſanguinei, an ſoluens habeat regreſſum pro ſua releuatione contra offendentem, & contrauenientem.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguineus vnus ſoluens pro alio debet releuari ab eo indemnis in tribus caſibus.*

2 *Conſanguineus tenetur releuare indemnem alium conſanguineum, etiam ſi expræſſe dictum non fuerit.*

3 *Cautela, vt conſanguinei omnes teneantur ad pænam, licet promiſſionem non ratificauerint ibi.*

4 *Conſanguineus ignorans cautionem fuiſſe præstitam, & ſi non in præiudicium promiſſoris percuſſerit, non tenetur ad pænam, neq. promiſſorem releuare indemnem.*

5 *Declara, vt ibi.*

1 IAM per ea, quæ late dixi in prima par. de pace. quæſt. 74. ſeqq. bene deſumitur quomodo pœna ſit ſoluenda pro contrauentione promiſſionis de non offendendo per principales promittentes, per conſanguineos, vel per hęredes; modo reſtat videre pro complemento materiæ quando vnus conſanguineus ſoluẽs pro alio poſſit releuari indemnis ab ipſo contraueniente, & pro vera reſolutione præſentis quæſtionis videntur Doctores conſtituere tres caſus, in quibus ſoluens pro conſanguineo poſſit a contraueniente conſeruari, & releuari indemnis, & primo ſi conſanguineus, qui contrauenit ita expręſſe ſe obligauit, ſecundo ſi promiſſionem pro eo factam ratificauit, licet non expręſſe promiſerit indemnem releuare promiſſorem, tertio ſi promiſſioni quis dolo cõtrauenerit, vt faceret incidere in pænã eumdem promiſſorem, vt late, & bene colligitur per Herculan. in tract. de caut. c. 33. num. 23. ſed melius in c. 42. num. 20. ſeq. per Nicol. Moron. in trac. de treug. & pace quęſtione 151. num. 2. & in quæſtionibus. 152. 153. & 154. & per Vulpell. in q. 57. num. 4. & in q. 63. num. 2.

2 Qui Herculanus, & Vulpell. in locis ſupradictis concludunt contrauenientem teneri releuari indemnem promiſſionem, licet exprę́ſſe dictam promiſſionem non ratificauerit, ſi non iure actionis, ſaltim ex Iudicis officio, & ex quadam ęquitate volente, vt quis alteri damnum reſarcire teneatur, ꝙ culpa, & facto ſuo euenit ad tex. in l. 2. §. item ſi in facto, vbi Doct. & præcipuę

cipuæ Alciat.num.4.ff.de verb.oblig. & per regulam,qui cauſam damni dat, damnum ipſum dediſſe dicatur, & ob id Herculan.de caut.in d.capit.42.nu.
3 21.præbet bonam practicam,vt agnati citentur ad dicendum cauſam quare ipſi conſentire non teneantur, & quod per eos non offendi promitteretur, & prętereа fideiuſſores dare,&quare ipſi principales pro eis fideiubere de mandato Iudicis non teneantur, vt inde quaſi negociorum geſtorum actione aut mandati teneantur,& quod ſimilis intimatio poterit fieri per quamcunq. perſonam intereſſe habentem. Maſca. de prob.concl.1157.n.114.lib.3.Hond. conſ.97.nu.5.lib.1.

Ac etiam Doctores magis hoc admittunt quãdo quis promittit pro ſuis conſanguineis coactus vigore alicuius Conſtitutionis,ſeu ſtatuti volentis, ꝙ cautio præſtanda ſit,non ſolum pro ſe, ſed etiam pro conſanguineis,quia tũc datur repetitio pęnę ſolutę in caſu cõtrauentionis etiam a conſanguineis nõ ratificantibus, vt late firmat Nicol. Moron.in tract.de pac.q.154.

4 Sed bene omnes conueniunt, quod ſi conſanguineos ignorauit dictam cautionem,& promiſſionem fuiſſe præſtitã neq.etiam doloſe contrauenerit, tunc ſine dubio ſequuta contrauentione,licet promittens ſoluat pœnam, contrauenіens non tenetur illum releuare indemnem,cum iſto caſu in nulla videatur culpa vera,aut præſumpta, ex quo ignorantia illam omnino excludit, vt tenent Vulpell Moron.& Herculan. in locis ſupra adductis,& ſequitur etiam Farinacc.in quæſt.107.ſub nu.35.verſ. cum etiam iſto caſu, vbi teſtatur hoc non habere difficultatem,cum inciuile ſit ignorantem teneri ad pęnam l.ſi defunctus ff.de procur. cum alijs adductis per Deci.reſpo. 57.lib.3.Rim.Iun. conſ.470 num.16.ſeq.& num.23.ſeqq. lib.4.

5 Qui Farinac.in d.quęſt.107.ſub nu. 35.verſ.aduerte inquam,fatetur,quod ſequuta ratificatione per conſanguineos,ac etiam ſi habita ſcientia de promiſſione,conſanguineus dolo,& animo damnificandi promiſſorem cautioni contrauenerit,etiam,quod expræſſe non ratificauerit,contraueniens teneatur promiſſorem indemnem releuare; ſecus autem ſi expræſſe cautionem,vel promiſſione non ratificauerit,neq.animo damnificandi promiſſorem, ſed ex ſua particulari inimicitia,& cauſa;conſanguineus contrauenerit, vt ipſe non teneatur ad pœnam conuentionalem pro eo promiſſam nec principaliter Fiſco,nec releuare promiſſorem,ſi pro eo ſoluerit,cum per ſolam ſcientiam,& taciturnitatem non dicatur inducta ratificatio in præiudicium ipſius tacentis, etiam ſi taciturnitas non fuerit per breue tempus per ea, quæ ipſe late dixit in eamdem quæſtione 107. num. 293. vbi retulit ita obtinuiſſe hic in Curia in Camera Apoſtolica ad fauorem Bruti Odoardi Aſculo contra Mutium Miglianum,quæ fuit magna reſolutio, vt idem Farinac.fatetur in eadem q.107. num.35.in fine.

Et hanc opinionem tuetur contra Nicol.Moron.in d.quęſt.154.etiam ſi promiſſio fuerit facta coacte per ſtatutum,per conſtitutionem,per ſtylum,vel conſuetudinem ita cauendi. Farinacc. in dicta quęſt.107.num.35.verſic.ne moueat te imo eo minus, tunc tacens; quia non poterat contradicere,ob neceſſitatem Iudicis, dicitur conſentire, vel ratificare dictam cautionem,vt dixi in 1.p. de pac.quæſt.84.n.8.ſeq.vbi late.

Quæſt. LII.

Fiſcus,& pars, quibus pæna applicari debet an præferantur alijs creditoribus in iſta pæna conuentionali.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus,& pars quibus pæna applicatur non præferuntur alijs creditoribus habentinus poſteriorẽ hipothecam ſecundum vnam opinionem.*

2 *Contrariam opinionem alij tuentur.*

3 *Fiſcus non haaet bona delinquentis hipotheca,niſi a die ſententiæ latæ contra delinquentem declara tamen,.vt ibi.*

1 DVAE ſunt opiniones in hac quæſtione, & prima, vt nec pars, nec Fiſcus agere poſſint contra bonorum poſſeſſores, quibus vendita fuerunt bona poſt promiſſionẽ factam de non offendendo,cum ſecundus creditor preferatur priori creditori ſub conditione poteſtatiua,quæ venit poſt obligationem ſuam l. qui balneum §.amplius,l.potior ff. de pignor. Deci.in l.contractus nu. 17.verſ.ſexto limitatur ff. de regul. iur. vbi concordantes allegat,eoq.magis eſt dicendũ in Fiſco,qui non habet hipothecam in bonis delinquentis,niſi a die ſententiæ latæ contra delinquentem Pich. in l. poſt contractum num.13.& 83.C.de donation.Iul.Clar.q.78.num.31.Carpan ſuper nou.Conſtit. Mediolan.in c. omnium nu.99.& nu.701.vbi de communi Peregr.de iur.Fiſc.lib.5.tit.1.n. 182.& lib.6.tit.6.num.12.vbi de communi,& ego late dixi in meo tract. de confiſc. bonor. concl.22.

2 Altera fuit opinio,vt pars, & Fiſcus poſſint agere contra dictos tertios poſſeſſores,pro dicta pæna conuentionali vti anteriores, vt poſt Dinum, & Raphael.Fulgoſ.in terminis tenet Rip. in l.priuilegia n.41.ff.de priuil.Credit.& eamdem opinionem ſequitur poſt alios quos allegat.Hercu.in tract.de caut.c. 44.num.9.Nec minus obſtat quod dicebatur de Fiſco non habere bona delinquentis hipothecata, niſi a die ſententię, quia eſt verum quando Fiſcus vellet agere aduerſus tertios poſſeſſores ex ſolo delicto,vt tunc incipiat hipotheca a die latæ ſentẽtiæ,ſecus quãdo agit vigore obligationis ex contractu,quia tunc ſtatim cælebrato contractu etiam Fiſco bona hypothecata dicuntur Marſ.in in trac.Bannit.in verb. bona nu.22.Carpan.in d.cap.omnium nu.606.Minuſq.facit,quod dicebatur de conditione poteſtatiua,quod frangere cautionem,vel eam non frangere erat in eius poteſtate: igitur debeat inſpici tempus exiſtentis conditionis, & non prius,quia debet intelligi quando eſt in poteſtate debitoris, ne obligatio principalis contrahatur, & conſequenter nec acceſſoria ſecundum gloſſ.in l.1. ff. de pignor. communiter approbatam, ſecus quando iam eſſet contracta obligatio,qua quilibet tenetur promiſſionem ſeruare;& ſic licet eſſet tunc in poteſtate cuiuſcunq.cautionem frangere de facto, de iure tamen erat obligatus non rumpere:quo fit,vt non dicatur amplius eſſe in poteſtate noſtra,quod de iure non poſſumus, vt late,& bene declarat Rip.in d.l. priuilegia n.41.& etiam ſequitur Hercu.in d.c.44.n.9.ſeq.vbi hanc opinionem alijs authoritatibus exornat.

Quæſt.

Quæſt. LIII.

Sententia lata contra principalem an mandetur executioni contra fideiuſſorem ſine nouo proceſſu.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra principalem non mandatur exequutioni contra fideiuſſorem ſine nouo proceſſu, in fideiuſſore contractus ſecus in fideiuſſore iudicij.*
2 *Contrariam opinionem tenent alij indiſtincte, vt mittatur exequutioni ſine alio proceſſu in quocunq. caſu contra fideiuſſorem.*
3 *Sententia lata in contumaciam de iure communi n ō mittitur exequutioni contra fideiuſſorem ſine nouo proceſſu.*
4 *Limita in ſtatu Eccleſiaſtico vigore Bullæ Pij 4. & Pij 5.*
5 *Fideiuſſor conuentus ſuper exequutione ſententiæ latæ contra principalem poteſt obtinere exequutionem ab eodem iudice contra eumdem principalem.*
6 *Fideiuſſore condemnato ſimpliciter, intelligitur etiam condemnatus principalis ad fauorem fideiuſſoris.*

1 BART. in l. 1. n. 1. ſeqq. ff. Iud. ſolu. poſt Iacob. de Aren. ſpeculat. Cyn. & alios antiquos Doctores, quos allegat in hac quæſtione: conſtituit differentiam inter fideiuſſorem contractus, & fideiuſſorem Iudicij, & firmat, quod in exequutione Iudicij ſententia lata contra principalem exequutioni demandetur contra fideiuſſorem abſq. alio nouo proceſſu, ſecundū gloſ. in l. fin. C. de vſu. rei iud. vbi Bal. n. 3. in fi. & Paul. de Caſtr. nu. 2. quam gloſſ. ſequitur Iacob. de Aren. in l. ſi quis §. nummos ff. de fideiuſſ. ſecus in fideiuſſore contractus, contra quem ſententia lata contra principalem non habet exequutionem, ſed eſt opus nouo proceſſu l. grege §. 2. ff. de pignor. & per l. 2 ſententia in princ. ff. de appellat. Speculat. in tit. de exequut. rei iudicat. in §. ſequitur in verſ. quid ſi ſententia, & alij adducti per Guid. Pap. deciſ. 26. num. 1. circa finem.

2 Contrarium autem, quod ſententia lata contra principalem mandetur exequutioni contra fideiuſſorem ſine alio nouo proceſſu expreſſe tenet Oldrad. in l. fin. §. adijcientes C. de his qui ad Eccleſ. confug. & hoc dicit eſſe verum in vtroq. caſu, nempe in fideiuſſore iudicij, & in fideiuſſore contractus, vbi ſubdit, quia videmus, quod ſententia lata contra debitorem mandatur exequutioni in bonis debitoris ſui l. 2. C. quand. Fiſc. vel priuat. Ergo idem eſſe in fideiuſſore, quia quę ſtatuuntur in bonis debitoris videntur eſſe ſtatuta in bonis fideiuſſoris, vt habemus in d. §. adijcientes; niſi fideiuſſor haberet euidentem exceptionem, quæ intentionem actoris elideret per l. 3. ff. de exhiben. & per cap. veniens extra de teſtib. & hanc opinionem Oldr. ſequitur Guid. Pap. in d. deciſ. 26. n. 2. vbi tamen ſubdit non habere locum in fideiuſſore de iudicio ſiſti, cum ille liberetur, reo condemnato: ſecus in fideiuſſore de iudicatum ſoluendo, cum fiat exequutio contra fideiuſſorem abſq. alio proceſſu Hier. Cagnol. in l. in eo §. nemo num. 2. ff. de reg. Iur. vbi teſtatur de communi, & ibi concordantes allegat, & in noſtris terminis cautionis de non offendendo firmat Herculan. in tract. de caut. cap. 50. numero. 78.

3 Quæ Oldr. & ſequacium opinio de iure communi limitatur quando ſententia lata contra reum principalē eſſet lata in contumaciā illius, quia non

poterit exequutioni demãdari contra fideiuſſorẽ ſed requiritur,vt cõtra eũ fiat nouus proceſſus,cum probatio reſultans ex ficta confeſſione per contumaciam non afficiat tertios. Bar.in l. cum filius familias ff. de verb. oblig. Bero.conſ. 197.nu.2.vol.3. Gozzadin. conſ. 31.nu. 20. Roland.a Vall. conſ. 94.nu.24.lib.3.vbi de communi Nic. Mor.in tract.de treug.& pac. q. 132. nu. 2. Vulp.in tract.de promiſſ.q. 104. Flam.Cart.in tract.de exequut.ſent.c. 1. nu.305.qui etiam teſtatur de communi,Bertazzol.conſ.18.num.14.lib.1. Bonacoſſ.in ſuis commun.opinion.in verb.fideiuſſores relatus inter communes opiniones tom.2.lib.8.tit.25.de fideiuſſor.n.89. & late in noſtris terminis Hortenſ. Vernat. in d. ſuo conſ. edi to ad fauorem Ciuitatis Peruſiæ. nu.232.ſeq.vbi concord.alleg.& latiſſime Hercul.de caut.c.29.n.1.ſeqq.& ibi reſpondet contrarijs.

4 Sed in ſtatu Eccleſiaſtico habemus Motum proprium Pij 4.à Pij 5.confirmatu,quo expræſſe cauetur, quod fideiuſſores de non offendendo ſiue in pace ſiue in treuga, ſiue in ſimplici cautione de non offendendo adhibiti teneantur ſoluere pœnam conuentionalem ex contrauentione principalium, ex ficta confeſſione reſultante ex ſententia contumaciali, ac ſi contrauentio eſſet per teſtes,vel alias legitime probata,nulla excuſatione, vel exceptione penitus admiſſa,de cuius Pij 4. extrauag.mentionem facit Vulp.reſp. 85.in fi.Cartar. in d.c.1.n.306.Baiar. §.fin.q.2.n. 12.

Quomodo autem dictæ Bullæ Pij Quarti, & Pij Quinti in ſtatu Eccleſiaſtico, ac contra fideiuſſores practicentur dixi ſup.in hoc 3.§. quæſt.46. in fine.

5 Et iſte fideiuſſor ita conuentus ſuper exequutione ſententiæ poterit petere exequutionem contra reum,cum propter cõiunctionẽ cauſę ſit idem Iudex l.minor in prin.ff.de euit.l.cum eorum C.de ſent.l.cum vendente C.vbi cauſ. Fiſca.l.fi.C.de vſu rei iudic.vbi Bal.in §.&cũ antiquitas n.3.&Paul.de Caſt. n.3.& condemnato etiam fideiuſſore, 6 iudicatũ ſolui dicitur etiam condemnatus ipſe principalis,licet ipſe principalis non ſit ad fauorem fideiuſſoris condemnatus expræſſe,Bal.in d.l.fi. §. & cum antiquitas n.3.verſ. in cõtrarium videtur, & Paul.de Caſtr. ibi n.3.Apoſtill.ad Bar.in l.1.in litera C.ff. iudic. ſolu.& Apoſtill.ad Guid.Pap.in d.deciſ.26.in litera B.

Quæſt. LIIII.

Pœna conuentionalis an tranſeat ad hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Pœnalis actio non tranſit ad hæredes ſecundum vnam opinionem.*
2 *Contrarium autem tenent alij.*
3 *Pœna conuentionalis tranſit,tam actiue,quam paſſiue ad hæredes quando principalis promittens obligat ſuos hæredes.*
4 *Sed non tranſit ad omnes, ſed tantum ad primos hæredes.*
5 *Pœna ſemel ſoluta iterum exigi non poteſt remiſsiue.*
6 *Pœna quomodo exigatur quando prætenditur fracta cautio ab vtraq. parte remiſsiue.*
7 *Pœna cui applicetur remiſsiue.*

1 VIDEBATVR poſſe dubitari huiuſmodi pœnã non tranſire ad hæredes, cũ pœnalis actio ad hæredes nõ tranſeat §.pœnales Inſtit.de perpet.& temporal.act.l pupillus §.inhæres de reg. iur. & cum etiam mors omnia ſoluat §. deinceps; authen.de nupt.&facit quia in corpus mor-

mortuum delinquentis ſequire non licet Doct. in l. 2. C. qui teſtam. fac. poſſ. & ego alias dixi in 1. par. de pac. quęſtione. 69.

2 Sed veritas eſt in contrarium, vt iſta pæna conuentionalis, tam actiue, quam paſſiue tranſeat ab hęredes, cum morte conuentio non tollatur, & per mutationē perſonę non mutetur obligatio l. creditores C. de pact. Hercu. in tract. de caut. c. 40. n. 14. ſeq. vbi declarat pænam legalem tranſire ab hæredes, non autem pęnam conuentionalem.

3 Sed cũ hodie in huiuſmodi cautione principales promittentes obligent ſe, bonaq. ſua, ad hæredes tranſit ſiae difficultate. Quomodo autem diſtributio fieri debeat inter hæredes late Rimin. Iun. in conſ. 306. per totum vol. 3. & ego late dixi in 1. par. de pac. quæſtione. 75.

4 Sed non debet tranſire ad omnes hæredes, ſed ad primos hæredes tantum, vt poſt Bar. in l. mulcta ff. de cond. demonſtr. & in l. fin. q. 23. C. de hęred. inſtit. & Deci. in l. qui per ſucceſſionem ff. de regul. lur. firmat Sebaſt. Medit. in tractato. Mors omnia ſoluit par. 2. concl. 51. nn. 42. cum agatur de materia pænali, ideo reſtringi debet ad primos hæredes, cum illi ſint vere hęredes, & non alij, qui ſunt ficti hæredes, vt late proſequitur Sebaſt. Medi. in d. concl. 51. per totam, vbi concord. alleg.

5 Et pęna ſemel ſoluta an iterum exigi poſſit dixi in d. prima par. de pace quæſtione 88. & etiam dixi quomodo

6 exigatur pęna quando prætenditur rupta ab vtraq parte in quæſtione. ac

7 ietam cui pæna applicetur etiam dixi in q. 87.

Quæſt. LV.

Fractura cautionis an aggrauet delictum, & reddat gratiam obtentam ſuper delicto principali ſubreptitiam.

SVMMARIVM.

1 *Gratia obtenta ſuper delicto principali, non facta mentione de fractura cautionis ſecundum vnam opinionem eſt ſubrepetitia.*

2 *Author contrariam tuetur opinionem.*

3 *Qualitas non alterans delictum principale ſi non fuerit expreſſa in gratia, non reddit illam nullam.*

4 *Qualitas non reddit gratiam nullam, niſi illa, quæ de iure exprimi debet.*

5 *Qualitas pacis, & cautionis inter partes ſemper eſt certa, & ob id reddit gratiam nullam.*

1 QVI nituntur tueri partem affirmatiuam, vt gratia ſuper negocio principali obtenta vitietur, ſi fuerit omiſſa iſta qualitas fractę cautionis, ſe fundant in illa ratione vt Princeps potuerit ſe retrahere a d. gratia ob dictā qualitatem, & oīs qualitas, quę potuerit retrahere animum Principis ad concedendum reddat gratiam ſubreptitiam Felin in c. ſuper literis n. 8. de reſcr. Fari. q. 6. n. 47. & cōſ. 3 num. 10. vbi concordantes allegat.

2 Ego autē contrariũ teneo, q̄ omiſſio iſtius qualitatis fractę cautionis nō reddat gratiā nullam, vel ſubreptitiā, quia iſta qualitas nō alterat delictũ, vt maiori pæna delinquens de delicto principali puniatur, vt in terminis firmat Herculan. in tractat. de caut. capit. 14. num. 18. & capit. 50. numero 58.

4 Et ideo non omnis qualitas omiſſa in gratia reddit illā nullam vel ſubreptitiā, ſed tantũ illa, quæ de iure exprimi

debet Herculan.de caut.cap.50.n.58. Farin.d.q 6.n.48.& illa tantum qualitas de iure exprimenda ſit, quæ alterat, vel aggrauat delictū principale, & nō aliā Ant.Gomez.tit.de delict.c.13. n.38.verſ.item adde Card.Tuſ.tom.7. concl.748.n.44.& in noſtris terminis Hercul.de caut.d.c.50.nu.58.59.60.

5 Quod magis procederet quoad ipſas partes, cùm inter eas ſemper qualitas pacis, vel cautionis ſit certa: & ideò nō poteſt dari de ſubreptione, vt firmat Card.Tuſc.in d.concl.748.nu.45.

gradibus ſecundum ius Ciuile.

10 *Promiſſio de non offendendo intelligitur ſemper rebus ſic ſtantibus.*

11 *Bannitus per bannum dicitur mutaſſe ſtatum.*

12 *Verba promiſſionis appoſita in cautione ſe facturum, & curaturum, non verificantur in bannitis.*

13 *Nec alia verba (qualibet eorum de rato) poſſunt verificari in bannitis.*

14 *Indefinita loquutio æquipollens vniuerſali non comprehendit bannitos in materia pœnali.*

Quæſt. LVI.

Bannitus An comprœhendatur actiue, & paſſiue in cautione de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus non comprahenditur neq. actiue, neq. paſſiue iu cautione de non offendendo.*

2 *Contrahentium mens in qualibet diſpoſitione attendenda eſt.*

3 *Verba vniuerſalia reſtringuntur iuxta mentem contrahentium, & recipiunt interpratationem ex mente ipſarum partium.*

4 *Banniti dicuntur hoſtes publici.*

5 *Banniti non dicuntur quoad iuris effectum, neq. affines, neq. conſanguinei, neq. attinentes.*

6 *Iura ſanguinis dirimi non poſſunt, & quomodo iſta regula intelligatur.*

7 *Fictio non procedit niſi vbi ſit æquitas, & publica vtilitas.*

8 *Promiſſio de non offendendo vſq. in tertium gradum ſecundum ius Canonicum computandum quomodo intelligi debeat.*

9 *Mentio facta de gradibus in promiſſione de non offendendo intelligitur de*

1 CVM huiuſmodi cautiones iuſſu ſuperioris præſtari ſoleant, & non ex mera contrahentium voluntate vt pluries ſuperius dixi, cōcluſiue procedendo in hac q. opinionem negatiuam omnino arbitror eſſe tenendam, vltra ea quæ deduxi in 1. par.de pace q.23.& q.61.

2 Et primo ex veriſimili mente ipſarū partium contrahentium, quæ potiſſime ſpectanda eſt in qualibet diſpoſitione l. inconuenientibus. ff. de verb. ſignificat. Alex.conſ.103. nu. 3.lib.6. Crauett.conſ.1.num. 4. ſequen. Boer. deciſ.146.nū.1.par.1.cum cogitatum a contrahentibus non præſumatur, quod veriſimile nō eſt.Marſ. ſing.143. n.1.Crauet.conſ.29.n.16.& etiam ver-
3 ba vniuerſalia debeant ad mentē partium reſtringi Ang.conſ.259.n.1.Crauet.cōſ.3.n.4.& recipiāt verba cōgruā interpretationem ex mente ipſarū partium Roland.conſ.61.n.64.vol.2.&ob id non eſt veriſimile, quod præſtantes cautionem præfatam voluerint de illis
4 ſentire, ac pro illis fideiubere, qui diffidari, & publici hoſtes ſūt, qui dicūtur iuri ſāguinei, & doloſi, Deo, & mūdo in obedientes, & qui ſunt dati in reprobū ſenſum, de quibus lex omne malū præſumit.l.ſemel malus de reg.Iur.in 6.& in terminis, ꝙ bānitus nō cōprehēdatur in cautione de non offendendo, neq.

acti-

actiue, neq. paſſiue tenueruut Herculan. de caut. c. 23. n. 30. vbi ſubdit nec pro illis eſſe fideiubendum, quaſi ij extra Eccleſiam ſint Tob. Non. conſil. 192. nu. 2. Sim. de Pret. conſ. 78. num. 4. & 5. Et ideo ſtante mala qualitate bannitorum promittentes, ſi voluit de bánitis intelligere, vtiq. expræſſiſſent, & cum non fuerint expręſſi in promiſsione compræhendi noluerunt argumento l. vni. §. ſin autẽ C. de caduc. tollen. l. quicquid adſtringendæ ff. de verb. obligat. & in terminis ita etiam tenet Hortenſ. Vernat. in dicto ſuo conſilio ædito de anno 1587. contemplatione Ciuitatis Peruſiæ n. 7. cum plur. ſequen.

5 Secundo verba dictæ promiſsionis de non offendendo non poſſunt compræhendere bannitos quoad Iuris effectum, quia banniti, attinentes, conſanguinei, & affines noſtri non ſunt; quia ſicut Ciuitas perdit bannitum, ita pater, agnati, & congnati perdunt bannitum l. poſt limin. §. filius ff. de captiu. & poſt limin. reuerſ. vbi etiam hæc verba habentur, quia pater ſic illum amiſit quemadmodum patria. Et etiam deducitur quod licet ſecundum naturam filij baſtardi filij noſtri ſint, & a natura cogniti l. poſt conſanguineos in princ. ff. de ſuis, & legitim. l. non facili §. affines ff. de gradib. affinit. cum filius naturæ ſit nomen l. tutelas ff. de capit. diminut. & omnibus natura ſit commu- nis. L. Lucius in fine ff. de legat. ſecundo tamen ipſi non compręhenduntur in cautione de non offendendo. Hercu. in tract. de caut. c. 22. per totum, & ego late dixi in prima par. de pace quęſt. 68. Ergo multo magis banniti in dicta promiſsione non comprærhenduntur, qui deterioris conditionis ſunt, & magis odioſi, quibus denegatur non dum omnis actus legitimus actiue, & paſsiue, ſed etiam illi, qui naturę inſtinctu a Parentibus, & conſanguineis cõſequi poſſent, vt alimenta, & ſimilia, & ob id pro mortuis habentur l. ſi neceſſe §. ſi deportatis ff. de bon. libert. l. 2. §. filium ff. de benorum poſſeſ. ſecund. tabul. & in terminis; quod banniti deſinant eſſe noſtri conſanguinei tradit Tiraquell. in tract. de pæn. cauſ. 10. nu. 10. num. 5. Tob. Non. conſ. 102. nu. 8. Hortent. Vernat. in allegat. conſ. nu. 36. ſequen.

6 Nec obſtat illa regula, quod iura ſanguinis nullo iure Ciuili dirimi poſſunt. l. iura ſanguinis ff. de regul. iur. quia ius Ciuile adumbrat conſanguinitatem, ex quo habet bannitum pro mortuo. l. ſi neceſſe §. ſi deportatus ff. de bon. libert. Tob. Non. in d. cõſ. 102. num. 10. ex intentione Bar. in d §. ſi deportatus. Minuſq. obſtat, quod dicitur bannitos non excludi a iure gentium l. 1. vbi Bald. ff. de hęred. inſtituend. & quod ſint capaces iuris cõmunis, quia tunc Doctores loquuntur de bannitis a Ciuitate ſine publicatione bonorũ, qui relegatis æquiparatur l. relegatorum ad tempus ff. de interdict. & relegat. l. exilium ff. eod. & non de bannitis noſtri temporis, qui deportatis, & transfugis æquiprantur. Alexand. cõſ. 116. num. 3. vol. 2. qui impune offendi poſſunt maxime in ſtatu Eccleſiaſtico per extrauagantes ſummorum Pontificum, vt bene declarat poſt alios quos allegat Horten. Vern. in allegat. conſ. n. 54. ſeqq.

7 Nec obſtat ſi diceretur bannitos non haberi pro mortuis, cum fictio non procedat, niſi vbi ſit æquitas, & publica vtilitas, vt per Bar. in l. ſi is, qui pro emptione ff. de vſucapio. quia ſubeſt maxima æquitas, vt alij conſanguinei non culpabiles, non teneantur ex facto iſtorum hominum extra Eccleſiam iam poſitorum dicatur hoc odium irrationabile, vt quis pro alteto teneãtur, & obligetur, vt millies dixi in iſto toto Tractatu, & poſtea, vt etiam ſuperius dixi, lex poteſt adumbrare ius naturale, habendo bannitum pro mortuo, & iura

 ſangui-

ſanguinis a iure ciuili reſtringi,& limi
tari etiam poſſint. l.ius ciuile ff de le-
gib.faciunt tradita per Gozzadi.conſ.
51.nu.19.ſeq.
Minuſq. facit quædam conſidera
tio,quæ fieri ſolet,vt verba promiſſio
nis ad ius Canonicum referantur vſq.
in tertium gradum ſecundum ius Ca
nonicum computandum,& de iure Ca
nonico huiuſmodi ciuilitas non conſi-
deretur,ſed ſolum naturalis coniunctio
8 quæ nunquam diſſolui poteſt, quia
verba cautionis referuntur ad ius Ca-
nonicum quoad gradus computatio
9 nem tantum,& non quoad alia, quia ſi
ſimpliciter eſſet facta mentio de gra-
dibus,intelligeretur de gradibus ſecū-
dum ius ciuile.c.ad ſedem 35.quęſt.2.
circa medium.verſ.in legibus,vt bene
cōſiderat in puncto cautionis Hortenſ.
Vernat.in alleg.conſ.ad fauorem Ciui-
tatis Peruſiæ n.6.ſeq.
10 Tertio Principaliter deducitur,quia
promiſſio de non offendendo vſq. in
tertium gradum intelligi debet rebus
ſic ſtantibus; & ſic dummodo conſan-
guinei,& affines non fuerint ante com
miſſam offenſam banniti & Deo,& Prin
cipi inobedientes, ad late tradita per
Honded.conſ.8.9.num.2.& 4.lib.2.&
Petr.Caball.in quæſt.crimin. caſ.101.
num.50.etiam ſi fuerit iurata. Tiraq.
in l.ſi vnquam num.17.C.de reuocan.
donat.Deci.conſ.334.num.4.Cardin.
Tuſch.concluſ.183.nu.1.circa medium
tom.6.Ideo ſequuto banno Fiſcus ca-
pit bona delinquentis, & dicitur ban-
11 nitus diuerſus ab eo ſtatu, in quo erat
tempore promiſſionis Crot.conſ.346.
nu.7 lib.3 & per conſequens non di-
cuntur compræhenſi in dicta cautione
Hortenſ.Vernat.in alleg.conſ.pro Ci-
uitate Peruſiæ n.66.
12 Quarto Colligitur ex verbis promiſ
ſionis dum patres promittunt ſe factu-
ros,& curaturos,ita,& taliter,& cum
effectu,quod dicti conſanguinei,& atti
nentes vſq. in tertium gradum non
offendent,nec offendi facient:quæ ver-
ba non poſſunt verificari in perſonis
bannitorum, cum prohibitum ſit cum
eis commercium habere & eos alloqui
ideo verba illa verificari debent reſpe
ctu eorum,qui non ſunt banniti l. 1.§.
hoc autem ff.quod quiſq. iuris, cum
verba vniuerſalia reſtringi debeant ad
ea,quæ habent effectum.Bar.in l. 2. §.
præter ff.qui ſatiſd.cogant.& etiam ex
13 alijs verbis(pro quibus,& eorum quo-
libet de rato promiſit,&c.)quę debent
intelligi de actu, qui ſortitur effectum
iuris.Crot.in l.1.num.54.ff.ſolut.matr.
Rip.lib.1.reſponſ.c.6.n.1.&ſecundum
qualitatem perſonę,ad quam referun-
tur. l. plenum §. Egyptij ff.de vſu, &
habitatio.Quę verba non poſſunt ada-
ptari in caſu noſtro ad bannitos, cum
non poſſint promittētes tractare cū eis
ideo aperte colligitur promiſſores non
cogitaſſe de ipſis bannitis,vt in termi-
nis late reſpondet Herten.Verna.in al-
leg.cōſ.pro Ciuitate Peruſij n.74.ſeq.
vbi etiam reſpondet ad illam regulam
de loquutione indefinita,quę poſſet cō
pręhendere ipſos bannitos,quia in pro
14 poſito non viget par ratio in conſan
guineis bānitis:ideo ad eos non referri
& quia ſumus in regula pænali,& odio-
ſa,ideo ceſſat regula illa deſumpta a
loquutione vniuerſali,& indefinita,per
ea,quæ tradunt.Deci.in conſ.30.n.4.
Pariſ.in conſ.88.n.79.lib.1.Her.Cagn.
in l.1.ff.de regul.iur.& late Din.in rub.
de reg.iur. in 6. & obid. ex omnibus
poſſumus bene concludere,& per ea
quæ etiam late dixi in 1.par.de pac.q.
61.bannitos nec actiue, nec paſſiue
compræhendi in ipſa cautione de non
offendendo declarando tamen,& limi
tando,prout dixi in d. q. 61.ad quam
lectorem remitto,ne eadem hic ſuper-
flue referam.

Quęſt.

Quæſt. LVII.

An conſanguinei, affines, & attinentes de iure teneantur præſtare cautionem de non offendendo pro conſanguineis, & affinibus bannitis, cũ publicatione bonorum, & hoc pro bono publico expediat ſtatuere.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinei, & affines ſecundum vnam opinionem non poſſunt cogi ad cauendum de non offendendo pro affinibus, & conſanguineis bannitis.*
2 *Cauere pro altero eſt inhumanum, & contra ius naturæ, & æquitatem.*
3 *Cautio de non offendendo præſtanda per attinentes operatur, vt ſubditi reducantur ad paupertatem.*
4 *Afflictio afflicto danda non eſt.*
5 *Remedium extraordinarium adhiberi non debet, vbi datur remedium ordinarium.*
6 *Cauere quis non debet pro attinentibus inimicis.*
7 *Attinentes, quod caueant pro attinentibus bannitis non intereſt Reipublicæ.*
8 *Publicum intereſſe non attenditur quando aliquid fit contra æque aliud publicum Reipublicæ.*
9 *Contrariam opinionem vt attinentes cogi poſſint ad cauendum pro attinentibus bannititis tenent Doctores ibi.*
10 *Iura tranſgredi poſſunt ob publicam vtilitatem.*
11 *Et maxime quando imminet neceſſitas.*
12 *Puniri quis poteſt pro altero in pœnis temporalibus de iure communi.*
13 *Statutum puniens aliquem pro delicto alterius tenet.*
14 *Statuta quamuis dura, & rigoroſa obſeruanda ſunt.*
15 *Statutum Florentinum diſponit, quod ſi vnus de agnatione delinquat, cæteri de eadem agnatione puniri poſſint.*
16 *Author conatur conciliare iſtas opiniones contrarias.*

1 IN iſta quæſtione valde pugnant Doctores inter ſe circa illius reſolutionem; quoniam multi tenent opinionem negatiuam, vt de iure non poſsint cogi, neq. compelli ad cauendum de non offendendo pro bannitis conſanguineos, affines, & attinentes, neq. per bonos Principes introduci poſſet, vt in puncto conſuluit ad inſtantiam Ciuitatis Peruſij de anno 1587. Cornel. Benincaſ. Doctor inſignis Peruſinus in quadam ſua Apologia, & Hortenſ. Vernat. a S. Angelo dum erat Auditor in Rota Peruſina, & Aemilius Lucius Collenſis etiam eiuſdem Rotæ Auditor per multa fundamenta, per rationes, & per Doctorũ authoritates, ad quæ conſilia vberrime quis recurſum in propoſito habere poterit, ſed ego prætermittere nolui meliores rationes, & meliora fundamenta, quæ in propoſito conſiderari poſſunt, in præſenti tractatu inſerere.

2 Et primum fundamentum eſt, vt ſit nimis graue, vt quis cogi poſsit ad cauendum pro altero, ac inhumanum, & contra ius naturæ dicatur, & nec etiam frater pro fratre teneatur cauere tex. in l.2.§.hoc ff de iudic. l.non vſq. ff. ſi quis a paren. fuer. manu miſſ. Pariſ. cóſ. 168. nu. 18. vol. 4. Herculan. in tract. de caut. c. 8. per totum c. 28. n. 8. c. 42. nu. 28. Vulpell. in tract. de pac. & promiſſ. quæſt. 99. & magis durum, & odioſum eſt in cautione extendenda vſque ad tertium gradum, vt notat Anchar. cóſ. 52.

52.nu.1.Hottenſ.Vernat.in d.reſponſ. nu.185.vt late etiam proſequitur Cornel.Benincaſ.in d.Apolog.n. 9.vbi firmat eſſe etiam contra omnem æquitatē,vt vnus pro altero cauere debeat,& Princeps,licet ſit ſolutus legibus l.Princeps ff.de legib.cap.facta, cap.cuncta per mundum 6.quęſt. 3.&ipſe lex viua dicatur in terris.§.fin. Authen.de conſul.gloſ.fin.in l. prohibitum C. de iur. Fiſc.lib.10.nihilominus quanto maior Principis eſt poteſtas,tāto magis ęquitatem exigit.Bald.conſ.16.lib.2.quem citat Iaſ.in l.2.§.eodem tempore num. 99.ff.de origin.Iur.ideo eo grauius erit reputandum,vt quis pro bannitis attinentibus,qui nihil habent in bonis grauaretur ad fideiubendum.Hier.Gabr. conſ.166.n.14.lib. 2.vbi firmat fideiuſſorem inique cogi ad fideiubendum, niſi habeat aliquam ſpem releuationis & Rip.in rub. ff. de damn. infect.num. 14. firmat aliquem non poſſe adſtringi ad cauendum pro ſuis familiaribus, & adhęrentibus, quia ſatis eſt, quod quis pro ſe teneatur fideiuſſionem dare,vt firmat etiam Herculan.in trac.de caut.cap.8.& in omnem caſum,ſi quis cogi poſſit fideiubere pro complicibus familiaribus, & adhærentibus extra ipſas perſonas, quod Dominus non teneatur fideiubere conſuluit, Cephal. conſ.587.nu.38.vol.4.& Rip.in d.rub. de damn.infect.n. 14.etiam dicit,quod quis non teneatur cauere pro familiaribus,niſi in caſibus, in quibus poſſet prohibere familiares ne offenderent, vt etiam late proſequitur Horte. Verna.in alleg.conſ.pro Ciuitate Peruſiæ nu. 92.cum plur.ſeq.

2 Secundo Principaliter deducitur, quod per ipſam cautionem de non offendendo,ſubditi reducuntur ad paupertatem,& multæ familię in tota Italia fuerunt ex dicta cauſa ſuppræſſæ,vt bene teſtatur Vulpell.in tract. de pac. & promiſſ.q.74.n.3.& depauperatio, & depręſſio ſubditorum dicitur contra bonum publicum §. conſiderauimus Auth.vt Iudic.ſine quoq.ſuffrag.Mantuan.conſ.29.num.7.lib.1.& expediat Principi ſubditos habere locupletes gloſ.in c.cum Eccleſiaſticę extra de except.& in §.ſi Inſtit.de his,qui ſunt ſui,vel alien.Iur.per quos Ciuitates,& loca melius, & honorificentius gubernantur,vt in auten.de defenſor.Ciuit. in princ.&auth.vt omnes obed.Iud.in princ.& propterea nerui Principis dicuntur l.2.C.de omni agro deſert.lib. 11.Natt.conſ.83.num.14.lib.1. late Cornel.Benincaſ.in d.Apolog.num.3. & iuſtiſſimi Principis eſſe creditur ſubditis ſuis tanquam filijs theſaurizzare iuxta dictum Apoſt.2.Corinth.c.12. & & cap.Prædicator vbi gloſ.16.quęſt.1. Crauett.conſ.9.num.37. eoiq in gradu,in quo reperit firmiter præſeruare Rolan.conſ.1.num.104.lib. 1.& veluti communem omnium patrem, bonumque Paſtorem ſe genere argumento tex.in authen.vt neq.virum qui ex dote ad finem,in c.cum Apoſtolus §.1.de cenſibus.

Tertio deducitur illa regula ſatis trita,vt non ſit danda afflictio afflicto l.Diuus ff.de offic.Præſid.l.tam dementis C.de Epiſcopal. audient. c. ad audientiam de cleric.non reſiden.Iaſ. in l qui Romæ §.Challimacus num. 4. de verb.obligat.cum maximum,& crudele vitium ſit addere afflictionem afflicto,vt teſtatur Bal. in l. pręcipus num. 14.C.de impuber.&ideo afflictus,tam verbis,quam factis & ſubleuandus, vt Prouerb.21 & 1.Ioan.c.3. & quia qui alium tueri poteſt, & non tuetur, ipſe eum offendere videtur, ſecundum Tull. 1.offic.Ideo parentes, aut cæteri bannitorum attinentes ſatis, ſuperque hactenus afflicti,oppræſſiq.ſunt ex cauſa talium bannitorum, & præcipue in multis locis Italiæ parentes grauantur contra omnem iuris diſpoſitionem ad ſoluendam legitimā pro delictis filiorum,prout eſt in ſtatu Eccleſiaſtico per

Bullam

Bullam Sixti Quarti inſertam inter Conſtitutiones Marchię, ac etiam alij attinentes in multis etiam locis coguntur inuiti bona conſanguineorum bannitorum redimere a Fiſco, & ſæpe ea de cauſa, diu in carceribus detinentur vt eſt in ſtatu Eccleſiaſtico per conſtitutionem Marchiæ c. 19. lib. 4. & etiam aliquando coguntur cauere ne banniti ingrediãtur ſtatũ Eccleſiaſticũ, vt dicam in ſequenti quæſtione. Quæ omnia quidẽ grauiſſima ſunt, prout, vnuſquiſq. bene percipere poteſt; ideo eſt firmiter dicendum, non eſſe vlterius ſubditos grauandos ad cautionem pro bannitis præſtandam de non offendendo.

5 Quarto etiam deducitur non eſſe deueniendum ad remedia extraordinaria donec ordinaria haberi poſſunt l. quædam in princ. ff. de æden. l. cum ſit in princ. ff. de Carb. Edict. & l. 1. in fin. ff. ad Municipal. cum ordinaria ſui natura potentiora eſſe dicantur, vt notatur in l. eius militis §. militia miſſus, & in §. quia vero in verb. oportet. de reb. Eccl. non alien. & ordinaria ceſſare faciunt extraordinaria l. in Prouinciali §. ſi in loco ff. de nou. oper. nunciat. maxime quando extraordinaria ſunt contra ius commune gloſ. in l. 1. §. per hanc ff. de rei vendic. Io. Andr. in c. nõ ſolum de appell. lib. 6. prout eſt, quod vnus pro alio obligetur, & ex facto, aut dolo alterius grauetur l. ſuper iter §. apud ferocẽ ff. de aqu. pluuial. arcen. ſed in coërtione bannitorũ ordinaria remedia, & illa quidem potentiſſima paſſim quam facillime poſſunt haberi, illiſq. mediantibus bannitorum ſæuitię, inſaniæ, vel furori commode obuiari, & banniti ipſi opprimi, profligari, & penitus deſtrui, prout ſunt ea, quæ in vtroq. Iure, ac in extrauagantibus ſummorum Pontificum, in Regalibus pragmaticis, in Edictis Ducalibus, cęteriſq. localibus ſtatutis in perniciem impiorum contra propria bona, & perſonas delinquentium conſtituta ſunt, ſi per Miniſtros, & officiales ad vnguẽ in Ciuitatibus obſeruarẽtur, & debite exequutioni demandarentur: ideo ad huiuſmodi remedium tam graue, & extraordinarium cautionis de non offendendo pro bannitis præſtandæ deuenire non deceat. Crauett. conſ. 266. n. 2. Franc. Marc. q. 188. n. 3. Cornel. Bencinca ſ. in d. Apolog. n. 6. & Horten. Vernat. ac Emili. Collenſ. in alleg. eorum conſ.

6 Quinto deducitur, vt quis non cogatur cauere pro conſanguineis, & affinibus inimicis. l. ſi merces §. culpæ ff. de damn. infect. & Bar. in l. illicitas §. ne potentiores n. 5. ff. de offic. Pręſid. & ego late dixi ſupra in hoc 3. §. quæſt. 10. & conſanguinei, & attinentes banniti, qui hoſtes Reipublicę ſunt etiam hoſtes priuatorum dicuntur; ideo pro his non erit præſtanda fideiuſſio, vt late proſequitur Horten. Verna. in alleg. reſponſ. pro Ciuitate Peruſię numero 136.

7 Sexto Deducitur, vt ſimilis prouiſiõ non ſit vtilis Reipublicæ, cum per eam non prouideatur, quod banniti deinde mala nõ committant, cum illi nil aliud excogitare præſumant, quam delinquere, vt in puncto noſtro dicit Aufr. ad deciſ. Tholoſ. 479. & ſequitur Hortent. Vernat. in alleg. reſponſ. pro Ciuitate Peruſiæ nu. 150. imo erit huiuſmodi prouiſio cauſa maioris mali, cum, vt etiam committant fracturam cautionis incitatentur ad citius delinquendum, & quia etiam reducere poſſent eorum attinentes ad paupertatem, vel poſſent extorquere pecunias ab eiſdem attinentibus ſub comminatione, quod frãgerent cautionem: Ideo iſta lex, vel prouiſio non ſolum non erit bona, ſed damnoſa Reipublicæ, vt late etiã proſequitur ibi Hortent. Vernat. nu. 164. ſeqq. Nec eſt vere prǽſumendum, quod conſanguinei, & affines, quos quandoque in tertio affinitatis gradu coniunctos

ctos nobis eſſe ignoramus, vt ipſi ſe abſtinant a criminibus, ne damnum nobis afferant,& quia, vt plurimum aliquo intrinſeco odio, vel mala ſatiſfactione alios conſanguineos proſequuntur: & ideo magis erit iſta lex nutritiua mali, quam prohibitiua: Nec in omnem caſum iſti affines,& conſanguinei promittentes pro bannitis potuiſſent certiorare eoſdem bannitos de fideiuſſione per ipſos præſtita, cum ſit totaliter prohibitum cũ eis commerciũ & conuerſationem habere, & etiam eoſdem alloqui,& in ipſis bannitis erit ſemper præſumenda ignorantia. l. verius de probat. & maxime in actu ita momentaneo, qualis eſt vnus contractus,cum etiam in coniunctis, qui non exulant,neq. abſunt ignorantia præſumatur. Ruin.conſ.123.num.12.lib. 1. & fere in terminis conſuluit Rimi.Iun. conſ.470.n.16.lib.4. vbi firmat,quod non eſt veriſimile,quod attinentes voluerint pro eis fideiubere, nec Iudices & ſuperiores eoſdem ad cauendum etiam compellere vellent.

8 Nec in propoſito conſiderandum eſt huiuſmodi cautiones tendere in publicam vtilitatem ad obuiandum ne alia mala,& peiora in dies committant; quoniam publica vtilitas non eſſet conſiderabilis, quando alias delicta non remanent impunita, ſed alia via delinquentes puniuntur per legem communem, per ſtatuta, per banna, & per alias rigoroſas pragmaticas,& conſtitutiones Bart. in l. 2. ff. de his, qui not.infam. Grat.conſ.134. num.65.lib. 3.& quia etiam vtilitas publica eſt,vt familię non opprimantur,neq.ad paupertatem reducantur, & quia verſamur in eo,vt nullus innocens pro alieno delicto indebite grauetur contra ius Ciuile, Canonicum, & Diuinum; Ideo maior erit vtilitas publica,vt attinentes non grauentur ad dictam cautionem præſtandam, quam ſi compellantur ad eam,ſicq.vna publica vtilitas confundit aliam publicam vtilitatem,& priuilegiatus non vtitur ſuo priuilegio contra æquè priuilegiatum Doct. in authen.quas actiones C.de ſacroſanct.Eccl.& in l.ſed,& milites ff. de excuſat.Tutor.& quia par in parem non habet imperium l.nam Magiſtratus de arbitr.l.ille, a quo §. tempeſtiuum ff ad Trebellian.cap.innotuit extra de elect.& fauores mutua compenſatione tollantur.Soccin. Iun. conſ. 1. num.86.lib.1. Cornel. Benincaſ. in d. Apolog.nu.15.vbi,& ipſe,& Hortent. & Aemil. Collen.plura alia ſcripſerũt, & ad multa alia contraria etiam reſpõſum dederunt, ad quos curioſum lectorem remitto.

9 Contrariam autem opinionem multi alij Doctores tuentur, vt attinentes poſſint cogi,& compelli ad cauendum de non offendendo pro bannitis,& bono publico expediat ſimiles prouiſiones per Principes adhiberi,ob publicã & priuatam quietem, & tranquillum ſtatum,vt dicit Bar.in authen. de hęred.& falcid. in princ. num. 4. verſic. ſecundo nota, vt Principes prius debeant cogitare vtilitatem Reipublicę quam ſingulorum, & quod concernit fauorem publicum eſſe ampliandum, & extendendum. l illud;& ibi gloſſ. in verb. alia cauſa C.de ſacroſ.Eccl.l.hoc modo in fin. ff. de condit.& demonſtr. & cum latiſſimum ſit Iudicis officium l.fi. ff. de iuriſdict. omn. Iud.& ad eum pertineat Prouinciam facinoroſis hominibus expurgarã conſeruare l. congruit ff.de offic. Præſid.l. 1. ff.de offic. Præfect.Prætor,& propterea cautiones etiam de non offendendo extorquere. l.denunciamus C.de his,qui ad Eccl. confug.l illicitas;§. ne potentiores ff. de off.Præſid. alias male ſibi permiſſum videretur,vti poteſtate,ſi ſubditos non compelleret ad huiuſmodi cautiones,&in eis etiam bannitos,de quibus magis timendum eſt, non compræhenderet arg.l. ęquiſſimum ff. de vſufr, l. qui-

quidam exiſtimauerũt in fin. ff. ſi cert. pet. cap. diſcordantes cum ſeq. 90. diſtinct. & licet banniti deſinant eſſe Ciues Bar. in l. fin. per illum tex. ff. de legation. Nell. in tract. Bannit. par. 1. 2. temp. q. 45. hoc intelligitur quoad cõmoda, & honores, & non quoad onera, & odia, in quibus non perdunt Ciuitatem, vt per Nell. in d. quæſt. 45. in fin. Rom. conſ. 73. num. 4. verſ. hæc autem regula, vltra quod nõ deſinunt eſſe coniuncti, cum iura ſanguinis iure ciuili non tollantur l. iura ſanguinis ff. de regul. iur. & appellatione coniunctorum contineantur, cum verba naturaliter, & non ciuili modo intelligenda ſint. l. fin. ff. de his, qui ven. ætat. impetr. l. fideicommiſſum ff. de condit. & demonſtrat. l. ex parte, §. in inſulam ff. de verb. obligat. ideo mirum non ſit ſi pro eis tanquam coniunctis, alij coniuncti ob bonum publicum grauentur præſertim quia ipſis ſcientibus, & ſæpè etiã ſubminiſtrantibus ſoleant banniti delinquere, vel ſaltim præſumptio eſt quod nõ delinquerent, ſi cęteri coniuncti obuiarẽt, vt per Bal. in c. conſtitutis il 1. de teſtib. ſequitur Iaſ. in l. ſi quis in ſuo §. legis ſub n. 3. in fi. C. de in offic. teſtam. vt late etiam in noſtris terminis proſequitur Petr. Caba. in q. crim. caſ. 149. nu. 1. cum plur. ſeq.

10 Nec eſt inconueniens, vt dicti attinentes cogantur ad cauendum pro alijs attinentibus bannitis, cum ob publicum fauorem iura tranſgredi liceat l. ſi ita vulneratus ante fin. ff. ad l. Aquil. Rom. conſ. 310. per totum Iaſ. in l. Barbarius Philippus nu. 24. ſeqq. ff. de offic. Prætor. Felin. in cap nonnulli ſub num. 16. verſ. ad euitandum iſtos nouos ſcrupulos extra de reſcript. Bal. in cap. Odoardus n. 2. in quib. caſ. feud. amitt. in vſib. feud. Afflict. lib. 1. Conſtit. Regn. Rub. 2. in Conſtit. Pacterenorum ſub nu. 40. verſ. & ideo dicebat.

11 Quod maxime etiam admittitur imminente neceſſitate, cui commode aliter prouideri non poteſt, quia neceſſitas non habet legem, ſed ipſa conſtituit legem, & facit licitum, quod alias eſſet illicitum. Doct. in l. qua propter neceſſitatem ff. de regul. iur. vbi Deci. num. 1. ſeq. Cagnol. nu. 1. Iaſ. in l. 1. in princ. nu. 75. ff. de offic. eius, vt futuris ſcandalis obuietur, propter quorum euitationẽ decet ante tẽpus occurrere & opportune, prout cauſa expoſtulat prouidere arg. l. fin. C. in quib. cauſ. reſtit. in integr. non eſt neceſſ. Gloſſ. in §. Apum quoque Inſtit. de rer. diuiſ. & melius ſit intacta iura conſeruare, quã poſt vulneratã cauſam remediũ afferre vt in d. l. fin. etiam contra ius, cum multa permittantur gratia euitandorum ſcandalorum, quæ alias non concederentur. l. penult. C. de ſicar. l. ſi quis filio §. hi autem in fi. ff. de iniuſt. rupt. irrit. fact. teſtam. Soccin. conſil. 165. n. 41. verſ. quibus etiam hoc accedit lib. 2. Feli. in c. nihil ſub n. 2. ſeq. de pręſcr. vbi colligit triginta tria ſpecialia contra Iuris regulas propter ſandalum euitandum.

12 Nec longe diſtat a dicta prouiſione diſpoſitio iuris communis, cum videamus, quod in pœnis temporalibus vnus pro alio obligetur, & teneatur, & puniatur, vt per Afflict. lib. 1. Conſtit. Regn. Rub. 2. de Pacterenorum recepta torib. in conſtitut. Pacterenorum. n. 33. ſeq. vbi ponit 12. caſus in quibus filius punitur pro delicto patris, & ſub num. 40. ſeq. ponit ſex alios caſus in quibus pater punitur pro delicto filij. Menoch. de arbitr. caſ. 345. per totum lib. 2. vbi multos congerit caſus, in quibus vnus ex facto alterius pœna afficitur, ut Dominus pro ſeruo, Magiſtratus ſeu officialis pro familia, pater pro filio, & alij pro alijs, & Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 8. n. 1. cum plur. ſeq. & Petr. Cab. in q. crim. caſ. 149. nu. 16. ſeq. late Farin. q. 24. n. 154. vbi de communi, & ibi concord. alleg.

Hinc

13 Hinc videmus,quod valet ſtatutum mandans,vt vnus pro delicto alterius puniatur Alber.de Roſ.de ſtatut. lib. 1.quæſt.47.quęſt.50.& quęſt.51. vbi adducit rationes efficaces, & palpabiles,& exemplificat in filio pro patre,in patre pro filio,in Domino pro ſeruo,in Vniuerſitate pro Ciue,in Communitate pro delinquentibus in ſuo territorio Couarr.var.reſolut.lib.2.c. 8. ſub num.7.verſ. quarto principaliter, vbi teſtatur de communi. Ant. Gabr. tit. de iur.quęſit.non tollen.concl.2.num. 18.verſ.quarto amplia,lariſſime Farin. q.24.num.156 ſeq.Iul.Clar.q.68.ſub num.5.Cartar.in trac.de execut.ſent. in præfat.num.71.verſ.& licet, idem Iul.Clar.in quæſt.86.nu.6.ſeqq. Menochi. de arbitr. caſ.345.num.10.14. lib. 2.Petr. Caball. in d. caſ. 149. na.18.

14 Quę ſtatuta,& ſi dura, rigoroſa, & odioſa ſint,tamen valent,& obſeruanda veniunt Menochi.dict.caſ. 345.nu. 14.Farinac.d.q.24.num.150. ſequen. quoad pœnam pecuniariam ſecus quo ad pænam corporalem Herculan.de caut c.15.n.15.nu.14.Iaſ.in §.actiones autem n.71.ſeq.Inſtit.de action.Farin. d.q.24.n.189.ſeq.vbi concord. alleg. Ferdinand.Vaſq.lib.3 controuerſ. Illuſtr.cap.96.ſub num.14.late Cartar. in d. præf.nu.71.ſeq.vbi de communi.

15 Et quod vnus de domo, agnatione, vel familia delinquente,alij de illa domo,agnatione, vel familia teneantur, ea ratione quia alij curabunt ne aliquis delinquat, & facilius abſtinebit quis a delictis, videns coniunctos pro eo puniri : ita in puncto tradit Bar. in l.iure prouiſum in fin.C. de fabricenſ. lib.11 Deci.conſ.94.ſub nu. 4. Vaſq. lib.1.Controuerſ.Illuſtr.c.32. in fine, n.16.verſ.107.colligitur.Iaſ.in §.actiones autem num.71.76.ſeq.Carthar.in tract.de exequut.ſent.in præfat.n.71. ſeqq.Farinacc.in q.24.n.153.ſeq.qui omnes mentionem faciunt de illo ſtatuto Florentino,per quod diſponitur, vt pro vno delinquente de cognatione cæteri teneantur, & late poſt alios,quos allegat teſtatur Petr.Cab.in q.crim.in d.caſ.149.num.21.cum plur. ſequen.

16 Et ideo videmus,quod Doctores in iſto articulo de diametro ad inuicem aduerſantur. Et ego arbitror,quod poſſint conciliari,vt ſtante neceſſitate, & copia bannitorum infeſtantium ſtatum,& tranquillitatem Reipublicæ, ac quietem particularium perſonarum,attinentes coganrur ad cauendum de non offendendo pro bannitis,quia vere tunc neceſſitas boni publici debet preleuare priuato commodo,ſecus autem ſi non immineret huiuſmodi neceſſitas,quia tunc non deberent dicti attinentes adſtringi ad dictas cautiones pręſtandas, vt bene colligitur ex his, quę tradita ſunt per Cornel.Beninc.in alleg. Apolog.& per Hortent. Vernat. & per Aemili.Luci. Collenſ. in alleg. conſ.pro Ciuitate Peruſij, qui omnes præſupponunt,quod tunc temporis ob vigilantiam Sixti V.circa extirpationem bannitorum ceſſaret neceſſitas cogendi, & ſtatuendi attinentes teneri ad dictam cautionem;ſecus vero ſi copia bannitorum adeſſet, qui mala indies facerent,vt expediret cogere eoſdem attinentes ad cauendum pro dictis bannitis,prout late loquitur Petr. Caball.in d.caſ.149.num.25.qui licet ſubſtineat huiuſmodi partem affirmatiuam,tamen illam admittit iuxta huiuſmodi diſtinctionem,& opin.Corne. Beninc.& aliorum.

Quęſt.

Quæſt. LVIII.

An conſanguinei, vel affines compelli poſſint ad cauendum quod banniti eorum affines, & conſanguinei ne ingrediantur ſtatum Eccleſiaſticum.

SVMMARIVM.

1 *Attinentes poſſunt cogi ad cauendum pro bannitis, ne ingrediantur ſtatum Principis bannientis.*

2 *Banniti poſſunt adſtringi, vt certo loco & certo tempore omnes ſe præſentent, alias poſſunt attinentes eorumdem condemnari in aliquam pecuniariam pœnam.*

3 *Attinentes poſſunt cogi, vt tradant in manibus Curiæ eorum attinentes bannitos.*

4 *Remedium ad cogendum attinentes ad cauendum ne banniti eorum attinentes ingrediantur ſtatum Eccleſiaſticum quomodo, & quando ſacra conſulta adhibere ſoleat.*

1 Dubitatio præſentis quæſtionis pendet ab his, quę late deduxi in pręcedenti quæſtione, tamen reſolutiue, ac deciſiue ꝓcedẽdo, partem affirmatiuam arbitror eſſe amplectendam, cum huiuſmodi prouiſio tendat vere ad tutelam particularium perſonarum, & ad tranquillitatem ſtatuum, & ad publicamq. vtilitatem, & valeant ſtatuta, conſtitutiones, Edicta, vel decreta, vt quis pœna pecuniaria, quamuis innocens ꝓ delicto alterius puniri poſſit, licet talia ſtatuta ſint contra ius naturale, vt ſuperius in præcedẽti q. dixi; ideo Doct. admittũt vt valeat Edictũ, ꝙ Cõſanguinei, & affines cogãtur ad cauendum, ne ingrediantur Ciuitatem, vel Territorium ratione dictę publicæ vtilitatis Flamin. Carthar. de execut. ſent. in præfat. nu. 75. ſeq. Farin. q. 24. n. 155. in fin. Petr. Caba. in q. crim. caſ. 149. n. 27. Cornel. Beninc. in d. Apolog. boni publici n. 4. circa fin.

2 Item poteſt induci per ſtatutum, quod banniti teneantur ſe præſentare in quodam loco diſtanti per centum milliaria, & quod ſi non ſe præſentabunt, eorum coniuncti cadant in pœnam mille, prout tale ſtatutum viget in Ciuitate Senarum, vt teſtatur Ang. in conſ. 63. & etiam in Ciuitate Mediolani, vt etiam teſtatur Dec. in conſ. 63. n. 3. Cartar. in tract. de exequut. ſent. in præfat. n. 77. Petr. Cabal. d. caſ. 149. nu. 28.

3 Imo valet ſtatutum, vel Edictum, vt conſanguinei teneantur dare in manibus vel poſſe Curiæ bannitos conſanguineos, vel attinẽtes. Cart. in d. præf. n. 75. verſ. hinc etiam valet. Farin. d. q. 24. nu. 155. verſ. rurſus in ſpecie Petr. Cabal. q. 149. nu. 26.

4 Et quia, iſtud remedium adſtringendi coniunctos ad cauẽdum, quod banniti eorum coniuncti nõ ingrediantur ſtatum Eccleſiaſticum, ipſa experientia docuit, quod fuit optimum remedium, ne banniti in dies vagentur, & hoſtiliter peragrentur, ac mala in ſtatu Eccleſiaſtico excogitent, & exequantur: ideo ſacra Conſulta paſſim, maxime ad inſtantiã partiũ adſtringit dictos cõſanguineos ad cautionẽ præfatã, iuxta facti, & perſonarũ qualitates: ꝙ remediũ ſolet adhibere in bannitis, & condemnatis capitaliter ſecus in alijs bannitis condemnatis ad triremes, & ad alias pęnas corporales quã uis etiam ſciam quod aliquando fuit idẽ executũ in quodã Clerico condẽnato ad triremes ꝓpter homicidiũ ab eo commiſſum, qui nõ potuit, ob clericatum, condemnari in pœnã vltimi ſup-

plicij, pro quo fuerunt de ordine Sacræ conſultę adſtricti eius attinentes ad cauendum ne ſtatum Eccleſiaſticũ ingrederetur, & hoc forſan euenire potuit ob malam illius Clerici qualitatẽ.

Quæſt. LIX.

Qui conſanguinei vel affines cogi poſſint ad cauendum pro bannitis de non offendendo, & ingrediendo ſtatum Eccleſiaſticum.

SVMMARIVM.

1 *Attinentes qui cogi poſſint pro bannitis attinentibus de non ingrediendo ſtatũ Eccleſiaſticũ, & de non offendendo.*

2 *Attinentes proximiores cogi debent ad dictas cautiones praſtandas pro bannitis.*

3 *Attinentes ſucceſſibiles cogendi ſunt ad cauendum pro bannitis.*

4 *Attinentes indifferenter ſunt cogendi ad cauendum pro bannitis, nulla habita conſideratione ſucceſſionis ſecundum aliquos.*

5 *Sacra Cõſulta quid obſeruet in ſtatu Eccleſiaſtico circa praſtandam cautionẽ per attinentes pro bannitis de non ingrediendo ſtatum Eccleſiaſticum.*

1 IN propoſito videtur eſſe firmandã concluſionẽ, vt huiuſmodi onus præſtandi cautionẽ pro bannitis de non offendendo, & nõ ingrediendo ſtatum Eccleſiaſticum regulari debeat ab honore ſucceſſionis, & ſic illi, qui poſſunt ſperare ſucceſſionem illorum arctari debent ad huiuſmodi onus cauẽdi, vt in terminis decidit Hercul. in tract. de caut. c. 49.
2 n. 7. verſ. quæro aliquis, & n. 8. ſeq. aſſerens, ꝙ remotiores in gradu habent exceptionem, ꝙ proximiores caueant ob dictum emolumentum ſucceſſionis & Cagnol. in l. qui tutela num. 1. de regul. iur. firmiter dixit, quod huiuſmodi materia odioſa, & oneroſa regulatur a materia fauorabili ſucceſſionis & vbi datur emolumentum ſucceſſionis, ibi datur onus, & incommodum, & poſt Salyc. in authen. Sicut circa fine verſ. quæro 3. C. de legit. tutel. & in l. fin. in fin. eod. tit. & poſt Anchar. Deci. in conſ. 16. n. 1. pro firma concluſione ponit, vt onus, & incommodum deferatur per conſequentias hæreditatũ vt ſi hæreditas debeatur agnatis, ad eoſdẽ in conſequentiã onus, & incõmodum ſpectet, & eſt tex. in authen. defuncto C. ad Tertullian. iuncta authen. ſicut. C. de leg. tutel. Hinc videmus ꝙ ſi aliquod ſtatutum requirat conſenſum attinentium in celebratione alicuius actus, vt interpretetur per conſequentias ſucceſſionum, vt primo loco proximiores vocentur, & ipſis deficientibus, ſint ſubrogati alij proximiores ſecundum gradus prærogatiuam ad late tradita per Marſil. ſing. 678. fiunt paſſim quotidie. contractus. Ploc. in l. ſi quando num. 454. verſ. perpetuo notabis, & num. ſeq. C. vnde vi. Quod Doct. admittunt, etiam ſi huiuſmodi ſtatutum loqueretur ꝑ verba copulatiua, quia vocaret conſanguineos oẽs in gradu per copulam, vel eoſdem vocaret ſimpliciter, adhuc intelligeretur, vt vocati pręſumantur ſecundũ gradus prærogatiuam, & ordinem ſucceſſiuum. Marſ. in d. ſing. 678. late Tiraq. in trac. de retract. lignag. §. 11. gl. 4. n. 2. verſ. & ꝑ multos, & verſ. tamen in ea ſententia, & multa alia poſſent afferri exempla, quę deſumuntur etiam ex authen. ſicut C. de legit. Tutel.

3 Et ex his pôt firmari ꝙ in propoſito attinentes cõſanguinei, & affines dicantur ſolũmodo illi, q̃ ſunt ſucceſſibiles, vt tollatur; & euitetur infinitas l. ſi. q̃s §. ſi. ff. de pericu. & cõmod. rei vend. Alciat. in l. ꝓnũciatio in verb. neptes ff. de

de verb.ſignif.late Tiraq.de retr.§.1.gloſ.9.n.16.Hercu.de caut.c.7.n.8.& ſecundum ius ciuile ſucceſſibiles dicũtur vſq.ad decimum gradum Tiraq.d.gloſ.9.n.23.& n.24.vbi late.

4 Sed prædictis obſtant ea,quæ dicuntur per Gaſpar.Cab.ad Conſtit.Marc.lib.4.c.19.gloſ.19.n.2.vbi dum, ibi, tractatur in illa Conſtitur.de adſtringendo conſanguineos,&affines vſq.in quartũ gradũ iuxta Canonicas ſãctiones computandum ad emendũ bona delinquentiũ,quæ confiſcata fuerint, dixit eſſe grauãdos oẽs cõſanguineos & affines ꝓ ſua virili portione,nec eſſe ſeruandã gradus prærogatiuam,cũ nõ tractetur de aliqua ſucceſſione,ſed de mero onere odioſo minuſq.eſſet interpretandũ,vt primo conſanguinei, deinde affines grauentur,cum nullus ſit Charitatis ordo, qui ad ita interpretandũ nos cõpellat ex notatis in l.gallus §.quidam ff.de liber.&poſthu.vbi tamen ſub n.3.iudicat nõ eſſe recedẽdũ ab antiqua cuiuſlibet Tribunalis practica;ſed ego credo ꝙ non ſit recedendum a prima opinione, vt ſint adſtringendi proximiores, ad quos põt ſpectare commodum ſucceſſionis,quatenus ipſi ſint idonei ad cauendum,alias adſtrigantur alij idonei etiam remotiores ob bonum publicum, per ꝙ admittitur,vt quis pergrauetur de iure ex facto,& ex delicto alterius,vt late deduxi ſup.in q.57.

5 Sacra autẽ Conſulta ſolet obſeruare,vt adſtringãtur oẽs cõſanguinei,& affines,nulla habita conſideratione de gradibus, vel prærogatiua ſucceſſionis,quãdo immineret periculũ,ꝙ banniti mala committere poſſent,ſed ſolet deinde facere,vt proximiores in gradu releuẽt indemnes alios remotiores ſed conſanguinei,vel affines inimici banniti,nõ debẽt adſtringi ad d.cautionẽ, vt dixi in hoc eodem 3.§.q.10.n.18. Et ſi per d. cautionẽ de nõ ingrediendo Statũ Eccleſiaſticũ non fuerit plene conſultum,vt bãniti non offendant aduerſarios, vel quia forte ipſi aduerſarij ob eorum negocia extra dictũ ſtatum Eccleſiaſticum tranſire, vel commorari debeant, deberent etiam adſtringi ad præſtandam cautionem de non offendendo pro ipſis bannitis, cum varijs modis conſtringi poſsint,& cohiberi delinquant, vt dixi ſup.in hoc eodem 3.§.q.14.n.10.ſeq.

Quæſt. LXIII.

Carcer priuatus an inducat cautionis fracturam.

SVMMARIVM.

1 *Carceris priuati pæna eſt vltimi ſupplicij,& criminis læſæ maieſtatis.*

2 *Carcerem priuatum committens tenetur ad damna,& intereſſe.*

3 *Carcerem priuatum committens amittit creditum.*

4 *Carcer dicitur mala manſio,& eſt ſpecies tormenti,& æquiparatur morti.*

5 *Carcer inducit metum, & concuſsionẽ.*

6 *Carcer priuatus inducit fracturam cautionis de non offendendo.*

7 *Quod maxime procedit ſi ex dententione induceretur mors, vel detentus duriſsime tractaretur.*

8 *Cautio frangitur ſi quis reduceretur ad calamitatem, vel periculum vitæ per aduerſarium.*

9 *Cautio frangitur per doloſam carcerationem factam a Iudice.*

10 *Cautio frangitur quando captus in bello iuſto non relaxatur,ſi offerat fideiuſſores de ſoluendo conſuetam taleam ſecus ſi fideiuſſores non offerat.*

11 *Carcer priuatus quomodo committatur ibi remiſsiue.*

1 IN iſta quęſtione habemus, quod per priuatum
carcerem imponitur pœna capitis, ſeu vltimi ſup
plicij, imo delinquens incidit in crimen læſæ maieſtatis. tex. in
l. i. C. de priu. carcer. Conrad. in pract.
crim. tit. de lęſ. maieſt. ſub num. 5. &
in tit. de carcer. priuat. exercen. nu. 1.
Gig. de crim. læſ. maieſt. tit. qualiter, &
a quib. commit. q. 35. n. 1. ſeq. Farinac.
q. 27. nu. 9. vbi de communi, & con-
2 cordantes allegat, & tenetur ad om-
nia damna, & intereſſe paſſa per Car-
ceratum c. pęnale cum ibi not. num.
3 14. q. 5. nec non ſi detentus erat debi-
tor carcerantis liberatur ab ipſo de-
bito §. quia vero Authen. nulli Iudic.
Fab. a Mont. Leon. in ſua praxi arbi-
trar. par. 4. §. iurium cenſuram coer-
centes fol. 280. n. 869. Farinac. d. q. 27.
nu. 10. & ideo qui promiſit non offen-
dere, ſi retineat aduerſariũ in priuatis
carceribus debet etiã puniri iſta pęna
4 cõuctionali, cũ omnis carceratio facta
a quocũq. Iudice habẽte iuriſdictionẽ
dicatur mala manſio, & ſpecies quæ-
ſtionis l. itẽ apud labeonem §. quęſtio
nis ff. de iniu. & adeo dicatur mala mã
ſio, vt ęquiparetur morti, vt poſt Bal. in
ca. 1. §. deniq. tit. quę fuit prim. cauſ.
ben. amitt. Boſſ. tit. de carcer. nu. 1. &
carceratio fiat ad cuſtodiam, & non ad
pœnam. l. incredibile C. de pęn. vt etiã
bene colligitur ex ordine tituli, quia
prius ponitur titulus de cuſtod. & ex-
5 hibit. reor. & poſtea de pęn. & ex ipſa
carceratione inducatur concuſſio, quã
Iudices aliquãdo ſolẽt facere ad indu-
cendũ carceratos ad cõpoſitionẽ, vel
ad extorquendũ ab eis pæcuniã, quod om
nino eſt prohibitum, vt exclamat Boſ.
6 tit. de carcer. n. 3. in fi. Ideo poſſumus
bene cõcludere quod ex ipſa detẽtione in
carcere priuato, quæ fit tãtũmodo ad
pœnã, & ad concuſſionẽ, & ad oppræſ-
ſionẽ ipſius detẽti cautio de nõ offen
dendo frangatur; quia non ſumus in
ſimplici iniuria facta perſonæ per car
cerationẽ cõmiſſam a Iudice ex impe
ritia, & ſine dolo, vt annuit Hercul. in
trac. de cau. c. 35. n. 6. verſ. cõtra tamẽ
ſed in oppræſſione totius vitę, & ſi per
ſimplicẽ percuſſionẽ, cũ aliquo dolore
vel liuore, ſeu tumefactione in aliqua
parte corporis factã, rũmpitur cautio,
vt pluries dixi, multo magis eſt dicẽ-
dũ per cõcuſſionẽ, & oppreſſionẽ totius
vitę, & per amiſſionem libertatis, quę
pœnę morti ęquiparãtur per Bal. & Boſ.
7 in locis ſupra citatis, & ſi talis deten-
tio induxerit mortẽ in ipſo detento,
vel duriſsime tractaretur, tunc ſine ali
qua difficultate fracta diceretur cau-
tio, vt etiã tenent Hercu. in d. c. 35. n.
8 7. & alij per eũ ibi relati; Et quia etiã,
vt pluries dixi, ſi fuerit pręſtita cautio
de non offendendo in perſonã frangi-
tur ſi quis reducat aduerſariũ in peri-
culum vitæ, & in maximam calamita-
tem, vt etiam firmat Iul. Ferret. in ti-
tulo de ferijs num. 147. Herculan. d. c.
35. num. 14. & quælibet ordinaria
carceratio facta per Iudicem cõpeten
tem adeo reducit hominem ad cala-
mitatem, vt dicatur ſepultura viuo-
rum, vt tranſit in adagium inter car-
ceratos, vt teſtatur Farin. in d. q. 27. n.
3. multo fortius eſt dicendũ in carce-
re priuato dato ab inimico ad iniu-
riam, & ad pœnam. Nec obſtat, quod
Herc. in eodem c. 35. n. 6. tenendo cõ-
trat. opin. adducat Rip. in l. fi. n. 58. C.
de reuocan. donat. quia ibi Rip. diſpu
tat an per carcerationẽ dicatur quis
inferre impias manus in carceratum,
qui etiam videtur diſtinguere, an
carceratio fuerit facta a Iudice, vel a
priuato, & in omnem caſum concludit
carcerationem factam a priuato ope-
9 rari reuocationem donationis. Et per
eaſdẽ rationes, puto, quod ita ſit dicẽdũ in
Iudice, qui indebite, & doloſe aliquem
aduerſariũ ſuũ carcerare faceret, & de
tineret, quia tunc nõ facit vti Iudex;
ſed vti priuatus, vt per Rip. in d. l. fi. n. 34

de

de reuocan.donat.qui loquitur in Iudice,qui doloſe iudicauit, vt poſſit ex iſta ſententia iniuſta,& doloſe lata reuocari donatio ad eius fauorem facta
10 ſecus ſi per imperitiã. Et etiã erit idẽ dicendum in illo,qui aliquem captum in bello iuſto detinet,& nõ vult eum, datis fideiuſſoribus de ſoluendo conſuetam taleã,relaxare, quia talis detentio iniuſta generat atrrocem iniuriam,& oppreſſionem corporis. Rip.in d.l.fin.nu.60.in fin.C.de reuocan.donat vbi tamen dicit,ſecus ſi non offerret fideiuſſores,quia iuſte detineretur & ideo arbitror, quod ex ſola detentione in carcere priuato frangatur iſta cautio de non offendendo.

11 Priuatus autem carcer quando committatur, remitto lectorem ad late tradita per Farin.in q. 27.fere per totam,vbi cumulat Doct.declarãtes bene totum iſtum articulum cum ſuis ampliationibus,intelligentijs, fallentijs,& limitationibus.

Quæſt.LXI.

Cautio de non offendendo an rumpatur per offenſam factam ipſi aduerſario volenti.

SVMMARIVM.

1 *Cautio ſecundum vnam opinionem non rumpitur per iniuriam, vel offenſionem factam volenti.*
2 *Et ſufficit tacitus conſenſus.*
3 *Contrariam opinionem alij tuentur,vt frangatur cautio per offenſionem factam etiam volenti.*
4 *Quod magis procedit quando cautio fuiſſet præſtita officio Iudicis propter vtilitatem Reipublicæ.*
5 *Author tenet indiſtincte, vt cautio rumpatur per offenſionem factam volenti declarando tamen,vt ibi.*
6 *Portio applicanda parti non debetur per offenſionem factam volenti.*
7 *Pactum inter partes,quod liceat partem aduerſam offendere cum ſciſſura carnis,vel cum alapa, reſpectu ſciſſuræ carnis non tenet.*
8 *Voluntas debet exprimi ante offenſionem,vel in actu offenſionis, vt ſuffragari poſſit.*

1 QVI tuentur opinionem negatiuam, vt cautio de non offendendo non frangatur per offenſionem factam aduerſario volenti ſe fundant in illa vulgari regula, vt volenti non fiat iniuria,neq. in eo cõmittatur dolus. l. 1. §.vſq. adeo ff. de iniur.Rip.in l.fin.n.48.verſ.item intellige C.de reuocan. donat. Hercul. in tract. de caut. c. 35. nu. 10.Tiraquel. de retract. conſang. §. 12. gloſ. 1.nu. 17. hinc dicitur, quod adulteratæ tacenti non fit iniuria, vt per Hercul. in d.c.35.n. 10. in fin.ex notatis per Bar.in conſ.175. Domine Poteſtas, &
2 ſufficit etiam conſenſus tacitus,vt firmat idem Herculan.in eodem c.35.n. 10.& idem videtur eſſe in alapa data volenti,vt per eam non rumpatur cautio per ea, quę late tradit Hier. Cagnol. in d.l.nemo plus fraudare n.5.ff. de reg.iur.

3 Alij autem,qui contrariam opinionem ſequuntur tenent, vt etiam per iniuriam,vel offenſionẽ illatã volenti frangatur cautio de non offendendo, & ſe fundant in alia regula etiam vulgari,quoniã nemo dominus ſuorũ mẽbrorũ dicitur.l.liber homo ff.ad l. Aquil.hinc videmus ꝙ nemo ſe obligare põt ad torturã, & Iudex, quamuis amplum habeat arbitriũ,tamen,ſi nõ præcedãt legitima indicia ad torquẽdũ,nõ põt aliquẽ torquere ex illius cõſẽſu,vt late ꝓſequitur poſt alios,quos allegat Hier. Cagnol. in d. l. nemo plus fraudare num. 6.ff.de regul.iur.
4 Hercul. de caut.c.43.n.5.Eoq.magis

procederet quãdo cautio præſtita fuiſſet ex officio Iudicis propter intereſſe & vtilitatem Reipublicę, vt firmat, & ſequitur Herc. in d. tra. de cau. c. 43. n. 11. per notata in l. 1. ff. de his, qui morte ſibi conſc. & per Felin. Deci. Pariſ. & Socc. Iun in locis per eũ allegatis, qui Hercu. aliter ſentire videtur quando cautio non eſſet præſtita ex officio Iudicis.

5 Ego autem omnino arbitror tenendam eſſe indiſtincte iſtam opinionem affirmatiuam, vt per offenſionem factã volenti omnino dicatur rupta cautio, cũ nõ pręſtetur ex voluntate cõtrahentiũ ſed ſemp̃ præſtetur coacte ex officio Iudicis, vt pluries in diſcurſu totius tractatus dixi: ideo conſenſus illius nõ põt tollere ius publicum, neq. intereſſe Reipublicę; ſed tantummodo poteſt impedire, ne ſibi iniuriato ius quæratur, vt poſt alios, quos allegat bene declarat Deci. in d. l. nemo plus fraudare, & clatius ibi Cagno. n. 7. ſed bene, fateor, q̃ non quælibet iniuria frangeret dictam cautionem, ſed illa tantum quę eſſet ſufficiens ad illam frangẽdã quia tunc leui offenſione non dicitur aliquod ius Fiſco acquiſitum. Cagno. in d. l. nemo plus fraudare n. 7. & ideo in alapa, quę dicitur leuis offenſa ſubſtinebitur, vt fracta cautio non dicatur. Hier. Cagn. in d. l. nemo plus fraudare n. 3. ff. de reg. iur. Hercu. de caut. c. 44. n. 6.

6 Sed bene credo, quod ſicut per conſenſum partis non acquiritur portio pęnę conuentionalis eidem parti applicandæ, nec etiam poſſit ipſa pars deſumere occaſionem in ipſa voluntaria offenſione ad offendendum partem aduerſam, vt excuſetur a pęna fractæ cautionis, cum requiratur offenſio quæ inducat percuſſum, vel iniuriatũ ad iram, & quod reduxerit ad animũ ſuum iniuriam ſibi illatam, vt etiam ſuperius ſuo loco dixi: & ideo iſta voluntaria offenſio, vel iniuria non excuſat iniuriatum a fractione cautionis, ſi deinde ipſe offendat eumdem primum voluntarie iniuriantem, prout patet etiam ad ſenſum, licet Herculan. de caut. capit. 35. num. 11. in fine ſuper iſto articulo de noua cauſa nihil decidat, ſed dicat ſuper eo eſſe cogitandum.

7 Si vero fuerit conuentum inter ipſas partes, quod ſi vna aliquid faceret contra alteram ei liceret cum ſciſſura carnis; vel corporis non tenebit cõuentio, ſed tantum reſpectu alapę, cum ſit communis opinio, vt poſſit quis ſe ſubijcere percuſſioni alapę Herculan. de caut. cap. 43. num. 4. ſequentibus.

8 Et in iſta concluſione eſt firmandum, quod volenti nunquam dicatur fieri iniuria, niſi voluntas exprimatur, & de ea conſtare debeat antequàm iniuria inferatur, vel in ipſo facto; ſecus ſi poſtea de eo conſtaret, quoniam ratificatio voluntatis nihil prodeſt, vt late per Doct. in cap. ſcienti de reg. iur. in 6. & in d. l. nemo defraudare, & in c. nemo, & in c. ſcienti eod. tit. Herculan. de caut. d. cap. 43. nu. 7. 8.

Quæſt. LXV.

Promiſſio de non offendendo in rebus & bonis quatenus per eius ſignificationem extendatur.

SVMMARIVM.

1 *Rei ſignificatio latiſſima eſt.*
2 *Cautio, vt rumpatur per offenſionem factam in bonis requirit grauem offenſionem, & leuis offenſio non ſufficit.*

Gra-

3 *Grauis læſio, iactura, vel offenſio in bonis quæ dicatur, & plures opiniones ibi referuntur.*

1 ISTAM quæſtionem reſtringam ad terminos noſtræ materiæ cautionis de nõ offendendo, cum alias ſignificatio rei latiſſima ſit, vt late notatur in l. rei, & in l. verbum ff. de verb. ſignif. & in l. 1. ff. ſi cert. pet. & in l. a Diuo Pio §. ſuper rebus ff. de re iud. & in l. bonorum ff. de verb. ſignif. Et ego arbitror, quod ſicut in promiſſione de non offendendo, perſonaliter, vel in perſonam requiratur offenſa grauis, & nõ ſufficiat quælibet offenſio, vt dixi ſupra in hoc eodem 3. §. q. 41. ita etiã requiratur læſio in bonis quæ ſit lęſio grauis, & conſiderabilis
2 per tex. in c. ſi de donat. vbi diſponitur ꝙ ad reuocandam donationem requiratur grauis cauſa, & non ſufficiat leuis, & in l. fin. C. de reuocand. donat. etiam diſponitur, quod ad reuocandum donationem non ſufficiat leuis cauſa.

3 Sed difficultas magna erit quę dicatur grauis iactura, vel læſio, & aliqui determinant damnum maioris partis bonorum dici graue argum. §. item propter litem Inſtit. de excuſat. Tutor & c. frequens. de reſt. ſpoliat. lib. 6. & ob id deceptus vltra dimidiam iuſti precij dicitur læſus grauiter. l. 2. ff. de reſcind. vend. c. cum dilecti de empt. & vendit. Rip. in l. fin. nu. 87. q. 24. C. de reuoc. donat. & Herculan. in tract. de caut. de non offend. c. 35. nu. 15. dicit, quod læſio maioris partis bonorũ corporis lęſioni comparatur per tex. in §. penult. Inſtit. de excuſat. Tut.

4 Alij autem dicunt, ꝙ damnum pluſquam in tertia parte bonorum dicatur magnum, & graue, alias dicatur modicum exemplo eius, ꝙ deducitur in cõductore cui non eſt facienda remiſſio, niſi propter graue dãnũ, quia modicũ damnũ colonus patienter ferre debet l. ſi merces §. vis maior ff. locat. Abb. in c. propter de locat. Aret. conſ. 52. in 2. dub. Alex. conſ. 107. col. fin. lib. 3. Rip. in d. l. fin. in d. q. 24. ſub n. 87. vbi concludunt, vt modicũ dicatur, quod non excedit tertiam partem penſionis. Menoch. de arbitr. caſ. 74. nu. 3. lib. 2. vbi concord. alleg.

Alij autem putant damnũ ſextæ partis bonorum graue eſſe, ſicut dicitur ęnormiter læſus, qui in ſexta parte fuit damnificatus Barr. in l. ſi ſocietatem §. arbitrorum ff. pro ſoc. quem ſequuntur Lanfranch. in tract. de arbitr. in 1. par. & Comenſ. in conſ. 50. per tex. in d. §. arbitrorũ iuncta l. vnde ſi Neruæ ff. pro Soc. vt referr Rip. in d. l. fin. n. 87. in fi.

Alij autem affirmant, quod damnum quinquageſimę, vel centeſimę partis conſideratis varijs circumſtantijs, & reſpectibus poteſt eſſe graue; & ideo arbitrio Iudicis remittendum erit cap. Apoſtolicæ de donat. ſicut quę dicatur grauis iniuria arbitrio Iudicis relinquitur c. peruenit de ſent. excommun. & quæ dicat ęnormis læſio arbitrio boni viri determinatur gloſ. in §. precium Inſt. de empt. & vend. Alex in l. ſi quis arbitratu in fin. ff. de verb. oblig. Rip. late in d. l. fin. n. 88. ſeq. C. de Reuocan. donat. vbi firmat hanc opinionem eſſe veriorem, & decidit, quod in arbitrio Iudicis erit determinare pro qua iactura bonorum illata donatori poſſit reuocari donatio latiſſime Menochi. de arbitr. caſ. 73. n. 5. vbi concord. alleg. & caſ. 73. n. 2. & n. 4. lib. 2.

Quod magis eſt firmandũ in iſta materia fractæ cautionis, in qua multum tribuitur arbitrio Iudicis, vt fere millies dixi, declarando tamen dummodo læſio in re modica, vel parua non fuerit dolose facta ad effectum aduerſariũ offendendi: quia etiam ex illa modica læſione diceretur fracta cautio, vt dixi ſupra in q. 41. in qua tractaui de leui offenſione. Idemq. erit dicendum ſi dicta cautio fuerit præſtita de non offendendo in rebus, & bonis pro

alia leui offenſione per quę late dixi in dicta quęſtione 41. de leui offenſione.

Quæſt. LXIII.

Promiſſio de non offendendo vſq. in tertium gradum, an intelligi debeat de Iure Ciuili, Canonico, vel ſtatutario, & de alijs iſtam quæſtionem tangentibus.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo vſque in in tertium gradum ſimpliciter concepta regulatur ſecundum ius Canonicum.*

2 *Notarij concipiunt ſtipulationem ad tollendas omnes difficultates vſq. in tertium gradum ſecundum ius Canonicum computandum.*

3 *Stipulatio ſimpliciter concepta vſq. in tertium gradum vbi viget conſuetudo ſtipulandi ſecundum ius Canonicum prout in ſtatu Eccleſiaſtico intelligitur ſecundum talem conſuetudinem.*

4 *Notarius ſi vno modo ſtipuletur, & alio modo ſcribat, attenditur ſtipulatio, & non ſcriptura.*

5 *Affinis, vel conſanguineus, qui ſit in tertio, & in quarto gradu an comprehendantur in ſtipulatione de non offendendo vſque in tertium gradum.*

6 *Dictio (vſq. in tertium gradum) intelligitur includere illum tertium gradum.*

7 *Promiſsio de non offendendo vſq. in tertium generationem an comprehendat filios, nepotes, & pronepotes, vt primus promittens non conſtituat gradum.*

8 *Sponſus, vel ſponſa, & eorum conſanguinei, & affines non comprehenduntur in cautione de non offendendo vſq. in tertium gradum.*

1 VIDETVR in hac quæſtione eſſe concludendum, vt huiuſmodi promiſſio de non offendendo vel offendi faciendo reguletur a materia ſucceſſionis & ideo gradus computari debeat ſecundum ius Ciuile. Soccin. Iun. in conſ. 116. nu. 12. lib. 3. per gloſſ. in l. Iuris conſulti ... princ. in verb. item lib. ... in fine ff. de grad. ... & per rex. in c. ad ſedem 35. q. 5. & per Alex. in l. cum quidam §. quod dicitur in fin. ff. de acquir. hæredit. late Tiraquel. de retract. lign. §. 1. gloſ. 9. n. 29. ſub verſ. ſed, & id intelligendum, vbi concordantes cumulauit, Herculan. in tract. de caut. cap. 36. num. 8. Hort. Vernat. in aliquo conſil. pro Ciuitate Peruſię num. 6. ſeq.

2 Et inoleuit practica in toto ſtatu Eccleſiaſtico, vt notarij in ſtipulatione promiſſionis de non offendendo exprimant vſq. in tertium gradum computandum ſecundum ius Canonicum Hercul. de caut. c. 36. n. 8. vt ... practici tamen notarij.

3 Si vero in ipſa ſtipulatione notarius omiſerit exprimere vſq. in tertium gradum ſecundum ius Canonicum in ſtatu Eccleſiaſtico, vbi viget talis notoria, & generalis conſuetudo, cenſeretur dicta clauſula appoſita, cum notarius ſemper cenſeatur rogatus vt apponat in inſtrumento clauſulas ſolitas, & conſuetas l. vt liberis C. de collat. Crauet. conſ. 34. n. 5. Cephal. conſ. 88. num. 1. ſeqq. lib. 1. Ant. Gabr. concl. num. 55 tit. de conſuetud. lib. 6. & late ... dentes ad Farin. in quæſt. 59. in litera A.

Her-

Hercul... de caut. cap. 36. nu. 8. verſ. & ... dixi... ſecus vero vbi ... tali ... oria, & generalis ... nuetudo, ſed eſſet ſolitum ... puli ... iter, & tunc credo, quod deberet ... de gradu ſecundum diſpoſit... nem iuris communis, Ciuilis & non Canonici per Doct. in principio huius quæſtionis adductos, & in hac ... opinione videtur tendere Hercul. in tract. de caut. c. 36 n. 8. circa fi.

4 Si autem notarius vno modo ſtipuletur, & alio modo ſcribat, attenditur ipſa ſtipulatio, & non, quod fuit ſcriptum l. ſi librarius ff. de regul. iur. ... quoties ff. de her. ed. inſtit. ... & in terminis noſtris Herculan. de caut. d. c. 36. num. 9.

5 Dubitari autem contingit in propoſito, quod ſi notarius ſtipulatus fuerit vſq. in tertium gradum, & vnus ... fuis, vel conſanguineus fuerit in 3. & 4. gradu, an iste comprehendatur in dicta ſtipulatione, & eſt dicendum negatiue, cum ſit iſte caſus mixtus, qui non compræhenditur in materia pœnali, maxime quando agitur de iam fracta cautione, vt late dixi in prima par. de pace quæſtione . . & in terminis etiam anuuit Herculanus de caut. cap. 36. num. 8. verſic. ſed quid ſi quis.

6 Et iſta dictio (vſq. in tertium gradum) in iſta materia cautionis de non offendendo ſine altercatione includit dictum tertium gradum, vt poſt alios, quos allegat ita concludit Hercul. de caut. c. 36. n. 10. licet ſubdat aliter vidiſſe conſultum per Reſtaur. Caſtal. ea ratione, quia agitur de materia pœnali, & odioſa, & ob id forſan dictam dictionem (vſq.) non debere includere tertium gradum, ſed excludere, & ego arbitror omnino opinionem Hercul. eſſe veram, vt includat tertium gradum per ea, quę tradunt Bar. in l. Patronus § Sempronio ff. de legat. 3. Abb in c. cum dilecti n. 5. vbi addentes extra de dol. & contum. Felin. in c. quia, in fin. extra de præſcript.

7 Et ſi promiſſio fuerit facta de non offendendo vſq. in tertiam generationem, erit dicendum, quod compræhenduntur filij, nepotes, & pronepotes, & primus promittens non faciat gradum neq. numerum, cum ſe ipſum generare nequeat, vt late per Alex. conſ. 125. num. 5 lib. 5. cum ſeqq. vbi teſtatur de communi, & idem voluit prius conſil. 111. lib. 3. ad quem ſe remittit Herculan. de caut. cap. 36. num. 10. in fine.

8 Benę verum eſt, quod in dicta cautione de non offendendo vſq. in tertiũ gradum ſecundum ius Canonicum computandum non comprę henduntur ſponſus, & ſponſa, neq. eorum affines, & conſanguinei, vt poſt Viui commun. opin 808. n 32. & n. 41 Baiar. §. fin. q. 47. n. 61.

Quæſt. LXIV.

Mandans fieri delictum, & aſſiſtens maleficio, vel præſtantes opem an compræhendantur in hac cautione de non offendendo.

SVMMARIVM.

1 *Mandans fieri delictum, delicto non ſequuto non compræhenditur in cautione de non offendendo.*

2 *Secus delicto ſequuto ſecundum magis communem opinionem.*

3 *Auxiliatores, Conſultores, perſuaſores, vel aſſiſtentes maleficio an comprehendantur in huiuſmodi cautione.*

NON

1 NON diſcedendo ab his, quæ late dixi in prima parte de pace quęſtione 52. breuiter dicitur, quod mandans fieri delictum, non ſequuto delicto, neque effectu ex ſolo mandato non rumpatur cautio, vt ibi dixi; ſecuto autem effectu mandans, ſi fuerit ſimpliciter concepta obligatio de non offendendo, nec etiam tenerentur pæna conuentionali. Herculanus de cautione capitulo vigeſimo ſexto nu. 1. ſeqq. & cap. 36. nu. 17. in fin.

2 Secus vero quando promiſit non offendere per ſe, vel per alium; quia tunc licet mandans offendi non dicatur offendiſſe, tamen ſecundum magis communem opinionem ipſe mandans pæna conuentionali plectendus erit, vt reſtatur Herculan. de caut. cap. 36. nu. 18:

3 Et de auxilium, opem, perſuaſionem, vel conſilium præſtantibus etiam dixi late in prima parte de pace quæſtione 80. & eſt certum, quod illi præſtantes opem, vel auxilium, & aſſiſtentes maleficio non puniuntur iſta pęna conuentionali, ſed tantum pæna legali, vel ſtatutaria Hercul. de caut. cap. 26. n. 4. circa fin. & cap. 36. n. 19. vbi declarat, niſi etiam ipſi percuſſerint, vel vulnerauerint, vel ſi in dubio eſſet, an etiam ipſi percuſſerint, & ignoretur quis percuſſerit, ſed conſtet de vulnere, vel percuſſione, frangatur cautio ſed mitius puniantur per ea, quæ tradit Marſil. ſingul. 15. & hæc volui hic tangere, ſed remitto lectorem ad dictas quęſtiones 52. & 80. in 1. par. de pac.

Quæſt. LXV.

Promiſſio de non offendendo agnatos, cognatos, affines, adhærentes, ſequaces, & alios ſimiles vtrum omnes ſupradictę qualitates requirantur in vno offenſo, vel vna tantum ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo agnatos, cognatos, affines, & complices præſtita per verba alternatiua an requirat ad eius fractionem concurſum omnium dictarum qualitatum, videlicet, vt offenſus ſit affinis, conſanguineus, complex, &c.*

2 *Quid autem ſi promiſsio fuerit concepta per orationem coniunctiuam.*

3 *Oratio coniunctiua quæ ſit, & in quibus dictionibus verificetur.*

4 *Quid autem ſi fuerit concepta non offendere conſanguineos, affines, & complices, an ex illa vltima copula extrema pars coniungatur, vel referatur ad omnes.*

5 *Quid autem ſi extrema pars fuerit concepta per dictionem alternatiuam (vel.)*

6 *Quid autem ſi fuerit concepta per orationem ſolutam.*

7 *Declara, vt ibi ſub num. 8. 9. vbi late.*

1 PRO reſolutione præſentis quæſtionis plures conſtituuntur concluſiones, & prima eſt quando cautio de non offendendo eſt pręſtita per verba alternatiua, & tunc ſufficiat, vt verificetur in vna qualitate, cum oratio alternatiua contenta ſit alteram rem adeſſe capit. in alternatiuis de regul. iur. & ibi late Dinus nu. 2. ſeqq. & nu. 6. l. in eo §. vbi verba ff. de regul. iur. & ibi Deci. & Cagnol. Alciat. l. in ſæpe n. 15. ff. de verbor. ſignif. Herculan. de caut. c. 41. n. 14. & alternatiua oratio eſt, quę alteram rē eſſe ſignificat, alterā verò non, vt ſi diceremus, aut eſt dies, aut eſt nox, quæ oratio dicitur etiā à Doctoribus diſiūctiua, quia diſiungit ſiue ſenſum, ſiue verba, & plerumq. conſiſtit in dictionibus aut, ſiue, ſeu, vel, & ſimilibus l. ſæpe, & ibi Alciat. nu. 15. l. hæc verba ille de verb. ſignif. Din. in d. regul. in altercatiuis nu. 7. Hercula. de caut. cap. 41. num. 15. & ideo ſi cautio fuerit præſtita per orationem alternatiuam, ſiue diſiunctiuam, qt ſi fuerit dictum non offendere agnatos, aut cognatos, ſiue affines, vel adhærentes, ſufficeret offenſio facta in vno ex pręd ictis nec requireretur, quod omnes qualitates concurrerent in eo.

2 Secundo erit concluſio, ſi fuerit concepta promiſſio de non offendendo per orationem coniunctiuam, vt tunc requiratur concurſus in perſona offenſa omnium qualitatum, cum oratio coniunctiua requirat concurſum omnium l. ſi hæredi plures de condit. inſert. Din. in d. cap. in alternatiuis n. num. 7. ſeqq. Hier. Cagnol. in l. in eo §. vbi verba num. 1. verſic. natura copulatiuæ. Herculan. de caut. cap. 41. num. 16.

3 Quæ copulatiua oratio, quæ etiam dicitur coniunctiua conſiſtit in dictionibus, &, quæ, atque, ac, vt declarat Alciat. in d. l. ſæpe n. 3. de verbor. ſign. & Hercu. de caut. in d. cap. 41. n. 17. & ideo in promiſſione de non offendendo per dictas dictiones concepta, vna qualitate deficiente in perſona offenſa non verificabitur ipſa promiſſio, vt ſi dicatur reducendo concluſionem ad actum practicum non offendere, & affines, & coniunctos, & agnatos, & cognatos, & adhærentes, vt bene etiam exemplificat Hercul. de caut. d. c. 41. num. 23.

Quæ ſecunda concluſio limitatur quando aliter conſtaret de mente ipſarum partium promittentium, quia tunc oratio coniuncta, vel diſiuncta ſecundum illarum mentem accipitur. tex. in l. non aliter ff. de leg. 3. l. 3. C. de liber. pręter. Hier. Cagnol. in l. in eo §. vbi verba numer. 2. ff. de regul. Iur. Alciat. in dict. l. ſæpe num. 5. cum plur. ſequen. ff. de verb. ſign. vbi ponit alias intelligentias, & limitationes, & præcipue ſi ex re ipſa, vel argumento, de quo agitur aliud iudicari æquum ſit, item ſi ex copula repugnantia inducerentur, quia tunc oratio accipitur pro diſiuncta, & in diſcurſu ponit alias declarationes ad quem ſe etiam remittit Herculan. in dicto cap. 41. num. 23. verſ. niſi limitatio aliqua.

Si vero promiſsio concepta fuerit non offendere conſanguineos, cognatos affines, complices, & adhęrentes, ex illa vltima copula poſtrema pars coniungitur, vt offenſio fieri debeat in perſona, quę ſit complex, & adhærens reliqua autem nomina ſint diſiuncta, & ſoluta; vt declarat idem Hercul. in d. c. 41. n. 24.

5 Si vero fuerit dictum non offendere agnatos, cognatos, affines, complices, vel adhærentes, poſtrema pars erit alternatiua, & omnia alia nomina erunt ſoluta, & in oratione ſoluta ſufficit alteram partem eſſe veram, vt bene declarat idem Hercul. in d. c. 41. n. 25.

Ter-

6 Tertia eſt concluſio quomodo promiſſio fuit concepta per orationem ſolutam, quę neq. diſiuncta, neq. coniuncta dici poteſt: ꝙ contingit quando in ipſa diſpoſitione plura abſq. copulatiua, & diſiunctiua nominantur, vt in l. ſæpe ff. de verb. ſignif. & ibi Alciat. num. 25. & exemplificat poſt Cicer. in illis verbis: Gere morem parenti, pare cognatis, obſequere amicis obtempera legibus: Item deſcende in integram defenſionem, noli quicquam recuſare, da ſeruos in quęſtiones, ſtude verum inuenire, & alia exempla ponit Herculan. de caut. cap. 41. num. 19. Quod loquendi genus, inquit ibi Alciat. acrimoniam habet, & vehemētiſſimum eſt, & ad breuitatem accomodatum, & in hac tertia concluſione maior difficultas, & contrarietas inter Doctores eſt, quam in alijs duabus pręcedentibus, vt tradit Hieron. Cagnol. in d. l. in eo §. vbi verba n. 1, in fin.

7 Sed per ea, quæ tradit I. C. in d. l. ſæpe ff. de verb. ſign. vtrum omnium qualitatum concurſus requiratur, vel an ſufficiat alteram adeſſe, reſoluit eſſe æſtimandum ex ſubiecta materia, & ex mente contrahentium, ſi diſpoſitio erit alternatiua, vel coniunctiua, vt bene declarat Herculanus de caut. capitulo 41. num. 19. vbi in fin. dicit quod de hoc nemo ambigit, & idem ſequitur Hier. Cagn. in d. §. vbi verba n. 2.

8 Si vero de mente promittentium non appareat, in hoc eſt maxima difficultas, vt dicit Hier. Cagnol. in d. l. in eo §. vbi verba num. 3. ff. de regul. iur. & ſub nu. 4. refert plures opiniones ſed ex his, quæ ibi late dicit poſt alios, quos allegat, poteſt deſumi reſolutio, quod in omnibus caſibus, in quibus coniuncta reſoluitur in diſiunctam, & è contra, coniuncta in diſiunctam, in iſtis multo magis ſoluta oratio in diſiunctam aut coniunctam reſoluatur, quando maior ratio viget, vt etiam declarat Alciat. in d. l. ſæpe num. 15. cum plur. ſeq. ff. de verb. ſignif.

9 Quando vero ſumus in dubio, & tunc firma eſt regula, vt vbi verba coniuncta non ſunt, ſufficiat alterum adeſſe per tex. in d. l. in eo §. vbi verba ff. de regul. iur. vbi Doct. vt etiam firmat Herculan. in d. capit. 41. num. 21. vbi etiam ſubdit orationem ſolutam etiam poſſe dici coniunctam; ſed difficultas erit ex alia communi concluſione, vt punctus loco copulæ in oratione ſoluta accipiatur. Gloſ. in l. pretia rerum ff. ad l. falcid. cum alijs alleg. per Deci. in d. §. vbi verba, & ideo requiri concurſum omnium qualitatum: Ad quam obiectionem Doct. plures accommodant reſponſiones, & prima erit, vt ſit vera opinio d. gloſſ. quando conſtat de mente proferentis, & tunc punctus loco copulæ accipitur, vt bene poſt Deci. declarat Cagnol. in d. l. in eo §. vbi verba num. 4. ff. de regul. iur. & deducitur a Doct. in propoſito tex. in l. triplici in fin. de verb. ſign. prout etiam in terminis noſtris firmat Hercul. de caut. in d. cap. 41. ſub nu. 22. ſecunda erit reſponſio punctus non afficiat, vt copula, vt con curſus omnium requiratur, Tertia eſt reſponſio, vt bonum eſſet ſi concurſus omnium interueniret, non tamen excludatur quin alterum ſufficiat, Quarta eſt reſponſio, vt illa propoſito ſit falſa, vt late proſequitur Herculan. in dicto capitulo 41. numero 22. vbi in fine concludit: & ideo ex his omnibus apparet in caſu noſtro cautionis de non offendendo, non requiri in perſona offenſa eodem tempore omnes illas qualitates, ſed ſufficere alteram tantum interuenire, & quod dictum eſt de promiſſione de non offendendo conſanguineos, affines, coniunctos, &c. paſſiue, eadem ſunt intelligenda in promiſſione actiua, cum vigeat

geat eadem ratio, vt late poſt alios, quos allegat firmat. Hercu. de caut. in d. cap. 41. nu. 25. verſ. quę autem diximus.

Quæſt. LXVI.

An reo principali præſentato in carceribus moræ purgatio admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Principalis imputatus de fractione cautionis de non offendendo eſt audiendus, & ſuperſedendum eſt in exequutione pœnæ conuentionalis.*

2 *Pœnam exigere ab eo, qui iuſtam cauſam habet iniquum eſt.*

3 *Pœna non exigitur vbi non datur delictum.*

4 *Mora de æquitate Canonica, tam in terris Eccleſiæ, quam alibi purgatur.*

5 *Fideiuſſor quandocunq. ante ſolutionem factam per ſpontaneam comparitionem liberatur.*

6 *Moræ purgatio eſt fundata in illa æquitate, vt iniquum ſit hominem poſſidere, & pœnam petere.*

7 *Pœna in Pretorijs ſtipulationibus non datur vbi prędiudicium partis non adeſt.*

8 *Fiſcus non acquirit irreuocabiliter, ſed reuocabiliter cum modificatione ſi mora purgari non poſſet.*

9 *Mora purgatio de æquitate Canonica admittitur etiam ad fauorem hebreorum.*

10 *Morę purgatio admittitur etiam ſi fuit renunciatum purgationi moræ.*

11 *Moræ purgatio admittitur non quandocunq. ſed infra aliquod tempus.*

12 *Moræ purgatio non admittitur, niſi ſponte quis compareat.*

13 *Moræ purgatio non admittitur ſi pœna in totum, vel in partem fuerit exacta.*

14 *Contrariam opinionem tenent ibi aliqui Doct.*

15 *Moræ purgatio non admittitur in quibuſdam caſibus, remiſſiue.*

16 *Moræ purgatio eſt tota fundata in præiudicio tertij.*

17 *Morę purgatio non admittitur vbi datur contemptus Iudicis.*

18 *Moræ purgatio admittitur quandocunque in cautione de non offendendo.*

19 *Pœna conuentionalis etiam Fiſco incorporata, ſequuta ſententia abſolutoria infra annum debet reſtitui.*

1 SI fuerit aliquis imputatus de fractione promiſſionis de non offendendo, ac etiam ſequuta fuerit contra eum condemnatio, ſi deinde reus ſe conſtituat in carceribus, & velit oſtendere non fregiſſe dictam cautionem, erit audiendus, & in propoſito adducit poteſt vulgaris deciſio Gram. 95. vbi teſtatur, quod Conſilium Neapolitanum reſoluit fuiſſe ſuperſedendum in exequutione pęnæ conuentionalis donec eſſet reſolutum negocium principale, quia ſi abſoluatur ab ipſo delicto principali, debet etiam abſolui a pœna cō-
2 uentionali, quia iniquum videretur pœnam exigere ab eo, qui iuſtam cauſam tenebat, prout etiam expræſſe ſequitur Carauit. in rit. 163. num. 2. verſic ſecundo caſu; Foller. in pract. crimin. in verſ. verum ſi citati comparent num. 4. Baiard. ad Iul. Clar. §. fin. q. 46. nu. 57. verſ. quinimo fortius, qui loquuntur in promiſſione de ſe repręſentando, quæ videtur commiſſa ex quodam contemptu Iudicis. Quod multo magis igitur eſt dicendum in iſta cautione de non offendendo, quę non committitur ob Iudicis contemptum,

ſed

ſed ob offenſionem factam aduerſario ideo ſi non datur offenſio, nec poterit
3 dari exactio pœnæ cum vbi non datur delictum,neq. ibi derut pœna l.in cõcubinatu in fi.ff.de concubin.Burſatt. conſ.387.n.15.vol.4.Pett. Caba.in q. crim.caſ.1.n.12.ſeq.
4 Et clara etiam ſi concluſio,vt de æquitate Canonica, tam in terris Eccleſiæ, quam alibi admittarur moræ purgatio. Theſaur.deciſ.77.n. 3.verſic.ex quibus inferebam, vbi teſtatur ira in caſu ſuo fuiſſe iudicatum, & eſſe ſolitum ita ſemper ſeruari.Carauit. rit.163.num.2.Baiard.in d.q.46. nu. 55.verſic.& an ita, vbi concordantes adducit,& Farinacc.in q.34. nu. 136. vbi etiam concordantes allegat,& poſt
5 illos firmar,quod fideiuſſor quandocunque etiam poſt condemnationem per rei ſpontaneã comparitionem ante ſolutionem factam liberetur. Theſaur.d.deciſ.77.nu.3.in fin.Seraphin. de priuil.Iuram.priuil.48.num. ii. ſequentib.qui loquuntur etiam ſi in fideiuſſione adeſſent dies,pœna,& iuramentum, & loquuntur, vt reus poſſir purgare moram ſe ipſum præſentãdo,ac etiam fideiuſſor ipſum reum prę ſenrando.
6 Quæ moræ purgatio eſt fundata in illa æquitate,vt iniquum ſit hominem poſſidere, & pœnam petere. tex. in l. apud Celſum §.lab. ff.de dol. except. & in l.reſcriprum.§.ſi facto ff.de pact. Carauit.d.rit.102.nu.2. Vrſill.ad Af-
7 flict.deciſ.140.num.7.vbi ſubdit quia in iſtis Prætorijs ſtipulationibus non agitur ad pœnam,quando non infertur prçiudicium ex tarditare repræſentationis.Bertazzol.conſ.560.num. 23.vol.2.Theſa ur.deci.29.n.5.vbi etiam teſtatur ita pluries fuiſſe iudicatum.
8 Nec Fiſcus in hoc priuilegiatus dicitur,licer Notarius ſtipularus fuerit pęnam pro eo in euentum contrauentionis;quia eidem Fiſco non acquiritur ius ſimpliciter, & irreuocabiliter, ſed bene reuocabiliter,& cum modificatione,ſi mota purgari non poſſet,ſecus ſi purgari poſſer,vt poſt Imol.Cuman.Paul.de Caſtr.& Alex.bene declarat Iaſ. in l. ſi inſulam nu.38.circa medium ff.de verb.oblig.
9 Quæ moræ purgatio de æquitate Canonica admittitur etiam in fauorem hebrçorum. Natt. conſ. 260. per totum Rim.Iun.reprobaro Iaſ.in conſ. 653.n.52.ſeqq.vol.6.vbi etiam plures
10 alios concor.alleg.etiam ſi fuiſſet morę purgationi renunciatum.Baia.in d. q.46.n.65.circa medium.
11 Primo limita,& intellige, vt moræ purgatio non detur quandocunq. ſed tantum infra breue rempus.rex.in l.& ſi poſt ff.ſi quis caut.vbi loquirur Iuriſconſ.ſi poſt tres,aut quinq. vel plures dies,Seraphin.de priuil. iurament. priuileg. 38.num.11. ſequen. Baiard. in d.q.46.n.55.cum plur.ſeq.vbi poſt alios,quos allegat etiam dicit, quod per tex.in l.ſancimus ff. de fideiuſſor; tantum tempus conceditur ad purgandum mora ſecundum vnum intellectum quantum ex conuentione fuit ſancirum,& ſecundum alium intellectum conceditur tempus ſex menſium ſecundum vero alios remittitur arbitrio Iudicis,vt late per Menoch.de arbitr.caſ. 40. lib. 2. & Theſaur. deciſ. 77.ſub num.3.loquitur in ſpacio octo dierum.
12 Secundo limita, & intellige, vt ſit verum,quando reus ſponte ſe conſtituat,ſecus ſi fuiſſet captus, quia runc nec fideiuſſor,neq. reus admitteretur ad morę purgationem. Carauit. in d. rit.163.& Baiard.in d.quæſtione.46. nu.58.
13 Tertio limita,& intellige, quod ſi pœna fuiſſet in totum,vel in partem exacta, fideiuſſores non poſſent præſentando reum moram purgare. Rim. Sen.conſ.42 n.8.vol.2.Iaſ.in l. ſi inſulam nu. 32. ff. de verb. oblig. Carauett.

uert.conſ.246.n.5.& ita fuit reſolutũ in Rota Romana coram Illuſtr.D.Car. Platto,quam deciſionem ponit Farin. lib. 1. deciſ. 48. vbi Domini reſolurunt,moram non purgari poſt exequutionem factam,& ibi teſtatur de communi,& maxime quando ius tertij fuiſſet effectum deterius.

14 Et licet Petr.Bellug.in ſuo tract.Specul.Princip.rub.31.de official.in carcer.milit.n.27.quem refert Bertazz.in conſ.560.nu.23.voluit,quod etiam ſi pęna fuiſſet exacta in totum,vel in partem fideiuſſores poſsint moram purgare pręſentando reum tamen Baiar. in d.q.46.n.59.credit quod in hoc ſe decipiat per ſupra relatam communẽ opinionem, vt facta exequutione non ſit locus purgationi morę.

15 In qua materia de purgatione morę excipiuntur aliqui caſus,vt per Iaſ. in d.l.ſi in Inſulã ſub nu.31.ff.de verb. oblig.latiſsime Farin.q.34.n.125.cum plur.ſeq.Seraphi.de priuil.Iuram.priuil.48.n.11.ſeqq.ſed ego credo,quod in caſu noſtro cautionis de non offendendo poſsit quandocunq. mora purgari,ſi reus conſtituatur,& doceat nõ commiſiſſe delictum per illam concluſionem ſupra firmatam,vt iniquum ſit pœnam exigere ab eo, qui iuſtam cauſam tenebat,quia non offendit,& non applicatur pœna vbi non datur delictum etiam per Doct.ſupra adductos, & nullum præiudicium in Fiſco conſiderari poſsit ob non pręſentationem

16 neque lęſum eius ius reputari valeat: ideo morę purgatio admittitur, cũ tota iſta materia ſit fundata an ius actoris fuerit effectũ deterius. Doct. & pręcipue Rip.in d.l.ſi inſulam nu.27.&re integra detur ſemper morę purgatio. Oſaſcus lare deciſ.21.n 55.ſeqq.n.59. nec iſto caſu conſiderari poteſt aliquis contemptus Iudicis, cum ſolum reſpiciat perſonam partis aduerſæ, ꝙ non eſt in fideiuſsione de non diſcedendo de domo, vel de camera pro carcere aſsignata,quia ſi diſcedat videtur contemnere Iudicem ac etiam

17 in fideiuſsione de ſe repræſentando, quia ſi non ſe pręſentet videtur etiam aliquo modo contemnere Iudicem, prout conſiderant Boſſ. in tit. de carcerat. fideiuſſ.committ.num.49. Rim. Iun.conſ.82.num.19.tom.2.crim Baiar.ad Iul.Clar.in d.q.46.n.60. verſ. nec committendum,&latiſsime Farin.

18 in d. q. 34. & ideo credo, quod bene poſsit quadrare in propoſito temperamentum deciſ.Gram.95.vt ſi non doceat non commiſiſſe delictum,tunc pęna debeatur ob eius contumaciam, & pęnam iam exequutam, ſecus vero ſi docuerit de eius innocentia, & non offendiſſe partem,tunc omnino ſit vera opinio Petri Bellug.vt pæna,ſiue in totum,ſiue in partem fuerit exacta per ſpontaneam pręſentationem principalis rei,moræ purgatio admittatur cum in propoſito neq. delictum detur in negocio principali,neq.conſiderari poſsit contemptus Iudicis,neq.damnũ Fiſci,ob retardatam præſentationem & ideo in iſta promiſsione de non offendendo nunquam pęna debeatur, ſed moræ purgatio admittatur quandocunq.vel verius iſta pæna conuen-

19 tionalis,quæ ſolum conſiſtit in delicto vel negocio principali, ſequuta ſententia abſolutoria infra annum, per quam declaratur inquiſitus non culpabilis,nec de iure punibilis reſtituatur, quamuis fuerit Fiſco incorporata prout dicimus in aliis delictis. Iuli. Clar.q.44.n.1.verſ.in illis igitur, & nu.2.§.fin.Farin.q.11.n.86.& conſ.14. & ibi adden in litera A, Sfort. Odd. conſ.72.num.42.ſeqq.Horat.Carpan. ſuper nouis Conſt.Mediol.in c.omniũ n.686.tit.de Confiſc.bonor.& Hercu. de caur.c.28.n.8.in terminis dicit reo principali pręſentato fideiuſſor de non offendendo liberandus eſt, niſi cautio fuerit pręſtita iuſſu Iudicis quia tunc conſiderari poſſet contemptus Iudicis

per

per ea quæ late dixi ſupra in hoc 3.S. queſt.3.nu.22.& ſeq.& ideo iſto caſu ſolum erit conſideranda morę purgatio.

Laus Deo ſemper ſit cum ad finem perduxerim hos tractatus de Pace, Treuga, Verbo, & Cautione de non offendendo de menſe Iulij 1610. & inmediate aſſumpſi tractatum vtiliſſimum ac pijſſimum ad defenſam reorum, & carceratorum, ſuper quocunq. crimine, quem diuido in tres libros, In Primo ponam omnes defenſiones, quæ poſſunt deduci ad fauorem inquiſiti, qui ſponte, vel coacte fuit in carceribus, In ſecundo ponam omnes defenſiones, quæ poſſunt deduci contra proceſſum fabricatum in contumacia inquiſiti. In 3. ponam defenſiones particulares ſuper quolibet crimine. Sed quia opus erit laborioſum, Ideo precor Beatiſſimam Dei Genitricem in hac mea ætate annorum. 50, vt eius ſuffragio, & auxilio poſſim, magis placato animo quam hucuſq. feci ad finem peruenire.

FINIS.

INDEX
RERVM ET SENTENTIARVM
Quæ in prima, & ſecunda parte totius tractatus continentur.

ABbas & Epiſcopus non poſſunt remittere iniuriam factam Eccleſiæ, & Monaſterio.1.70.niſi accedente conſenſu Capituli.2 ibid.

Abbas,vel Prælatus non poteſt obligare Eccleſiam vel Moneſterium niſi conuocato conſilio & de illius ordine.5. 315

Ablatio rei e manibus alicuius, cum quo erat pax, inducit fractionem pacis 20 ibid.

Quæ concluſio maxime procedit, quando promiſſio eſſet ſimpliciter concepta de non offendendo.21 150

Item maximè procedit, quando eſſet concepta per verba prægnantia de non offendendo directe, vel indirecte, vel alio quoquo modo.22 ibid.

Contrariam opinionum vt per ſolam rei ablationem ex manibus non inducatur ruptura pacis, tenent ibi Docto. 23 150

Concilia iſtas opiniones contrarias, vt per Doct.ibi.24

Abſenti pax fieri non poteſt, ſed requiritur vel nuncius, vel epiſtola, vel notarius vel alia publica perſona, quæ recipiat pacem nomine abſentis.1 87

Abſens in propoſito dicitur, qui non eſt in loco ſtipulationis.3

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.6 240

Actio ex cautione præſcribitur ſpatio decem aut 20.aut 30.aut 40. annorũ. 8

Accuſare poteſt de fractura pacis quilibet de populo.3 228 & 229

Accuſare poteſt quilibet de populo in cautione de non offendendo.1 376

Accuſare poteſt quilibet in publicis delictis.2

Accuſare poteſt quilibet in delictis priuatis, quando pœna applicatur Fiſco.3 ibid.

Accuſatio offenſæ tollitur per ſolam ſatisfactionem.2 4

Accuſatio poteſt repeti per eundem accuſatorem, vbi non eſt permiſſa pax vel tranſactio.22 28

Accuſatio eſt genus illaudabilis intentionis.7 169

Accuſatio propoſita zelo iuſtitiæ, & non liuore vindictæ non frangit pacem. 8

Author reprobat huiuſmodi opinionem, & ibi illam melius declarat.9 ibid.

Accuſet quis zelo iuſtitiæ, vel an liuore vindictæ, relinquitur arbitrio iudicis. 10 ibid.

Accuſatus pendente accuſatione per offenſum non poteſt ab alio accuſari.36.22

Adhærentes niſi includantur in pace, res infidelis dicitur.17 91

Adhærentes comprehenduntur in pace per Principes, & Vniuerſitates, cũ bellũ nõ faciant ſine adhærentibus.8 196

Adhærentes cõprehenduntur in pace, quãdo ſine eis pax eſſet fruſtratoria.9

Adhærentes cõprænhendũtur in pace, & per offenſionem eis factam rupta dicitur

pax,& ita tenent Doct.3 ibid.

Adhærentes comprahenduntur in pace, quando pax fuit concepta in perſonam ſecus ſi in rem.11

Adhærentes & conſanguinei, & affines futuri non veniunt in pace.1 197

Contrariam opinionem quod futuri affines,& adhærentes comprehendantur in pace,tenent Doct.ibi.3 198

Author tenet opinionem affirmatiuam quod pax rumpatur per offenſionem quæ fieret adhærentibus futuris.4

Quæ opinio Authoris magis vera eſt in pace facta inter Vniuerſitates, & Principes.5

Adhærentes,fautores,complices,familiares,& domeſtici qui dicantur remiſſiue.9 ibid.

Adulterium præbet iuſtam cauſam rumpendi pacem.24 128

Alia exempla quibus offendens excuſatur a pœna fractæ pacis.25 129

Adulterium,& ſtuprum quoad fracturã pacis,conſideratur in vxore,ſorore, in Filia,in nuru,& in nepte ex filio ipſius paciſcentis.6 163

*Adulterium & ſtuprum ſecundũ aliquos præſumuntur potius commiſſa animo iniuriandi,quã cauſa libidinis.17.*164

Adulterium,& ſtuprum præbent marito & patri iuſtam cauſam offendendi ſine incurſu pacis ruptæ.20 165

Contrariam opinionem tenent ibi Doc. *quæ magis eſt communis.18* ibid.

*Aequalitas in pœnis cõuentionalibus ſeruari debet,ne contractus claudicet.3.*270

Aequalitas in cautione de non offendendo eſt ſeruanda etiã in ſumma, vt vnus tantum caueat,quantum alter.5

Quæ opinio magis procedit,quãdo pars quæ cauit,proteſtata fuit nolle teneri niſi etiam altera pars caueat.6

Et magis procedit ſi pars aduerſa conſenſerit dictæ proteſtationi.7

Affinis vel conſanguineus,qui ſit in tertio & in quarto gradu, an cõprehendatur in ſtipulatione de non offendendo vſq; in tertium gradum.5 405

Affectus ſiue aliquo actu exteriori ad delictum ordinato non inducit fractionem pacis.31 151

Afflictio afflicto danda non eſt.4

Aggreſſoris rixæ incertitudo operatur, vt nemo ex conrixantibus puniatur.2. 155. & 156

Amico competit ius accuſandi ſuper nece amici.1 69

Amicus poteſt facere pacem pro ſuo amico 2 ibid.

Amicus continetur appellatione ſuorum 3 ibid.

Amicitia operatur, quod ſi concurrant plures conſanguinei in eodem gradu, amicus omnibus alijs præferatur in faciendo pacem.4 ibid.

limita & intellige in amico maxima amicitia coniuncto.5 70

Amico competit ius accuſandi, & faciendi pacem,alijs conſanguineis non exiſtentibus.6 ibid

Item intellige, ſi querelam inſtituerit ſuper nece amici,vt ab eo ſit habenda pax;alias ſecus.7

Animus colligitur ſignis & coniecturis an fuerit iniuriandi, vel cauſa libidinis, & ibi ponuntur exempla.16 164

Animus vel dolus adeo requiritur, vt principaliter interuenire debeat ad effectum fractionis pacis, & non ſufficiat ſi incidenter,vel in conſequentiam ſequeretur offenſio,& ibi ponuntur plura exempla.16 219

Animus nocendi non immutatur per cautionem.3 320

Etiamſi partes peccata confiteantur.4

Animus,nocendi deſumitur ex genere inſtrumenti, quo fuit facta offenſio.14 349

Antiani ſeu Priores Ciuitatum *non poſſunt remittere iniuriam factam* Ciuitati *ſine conſenſu* Conſilij.2 70

Appellatione diei venit etiam mox.4.77 & 78

Arbiter ob bonum pacis pronunciat vltra facultatem ſibi conceſſam.8.12.

Li-

INDEX.

limitatur ibi quatuor modis.

Arbitri debent reducere ad concordiam litigantes ne altera pars ſibi inimica efficiatur.17 13

Arbitri non poßunt cogere partes ad pacem; nec laudum deſuper latum valeret.9 227

Arbitrio Iudicis relinquitur, an perſonæ quæ ſunt principium affinitatis vel conſangninitatis veniant in cautione de non offendendo.17 292

Arcbibuſium exploſum aduerſus aliquem ſine alia offenſione rumpit pacem.14 149

Arcbibuſij ſola directio rumpit pacem.15 ibid.

Argumentum de cautione ad pacem quãdo valeat, & è contra.19 98

Argumentum de Treuga ad pacem non valet.2 238

Argumentum de pace ad cautionem, & è contra, quando valeat.13 268

Argumentum de cautione ad pacem, & ad treugam quando valeat, & è contra.5 275

Attinentes non poßunt cogi ad cauendum pro attinentibus bannitis, tenent quidem Doctores.1 393

Attinentes quod caueant pro attinentibus bannitis non intereſt Reipublicæ.7 393

Contraria opinio quod poſſint cogi ad cauendum.9 394

Attinentes poſſunt cogi ad cauendum pro bannitis, ne ingrediantur ſtatum Principis bannientis.1 397

Attinentes poſſunt cogi vt tradant in manibus Curiæ eorũ attinẽtes bannitos.3

Attinentes qui cogi poſſunt pro bannitis attinentibusde non ingrediendo ſtatum Eccleſiæ, & de non offendendo.1 398

Attinentes proximiores cogi debent ad dictas cautiones preſtandas probannitis.2 ibid.

Attinentes ſucceſſibiles cogendi ſunt ad cauendum pro bannitis.3

Attinentes indifferenter ſunt cogendi ad cauendũ pro bannitis, nulla habita cõſideratione ſucceſſionis ſecundum aliquos.4 ibid.

Author nouæ rixæ non alegat nouam cauſam.14 127

Author rixæ, quando teneatur pæna conuentionali.25 365

Author rixæ tenetur de omnibus inde ſecutis.35 ibid.

Auxiliatores ſecundum vnam opinionem tenentur pæna pacis ruptæ.1 210

Quæ opinio, admittitur ſecundum aliquos etiamſi auxiliator ignorauerit qualitatem pacis.2

Contrariam opinionem, quod requiratur ſcientia qualitatis pacis in auxiliatore tempore commiſſi delicti, tenent ibi Doct.3 211

Aliam opinionem tenent etiam ibi Doct. vt auxiliatores non teneantur pæna pacis ruptæ, etiamſi habuerint ſcientiam de dicta qualitate pacis.4

Auxiliatores ſi haberent pacem cum offenſis, tenerentur pęna cnuentionali.5 212

Quæ pæna conuentionalis quomodo ſit ſoluenda, & per quos, vide ibi Docto.6 212

Auxiliator, maleficio aſſiſtens, & mandans fieri delictum, an teneantur pæna conuentionali.22 365

Auxiliatores, Conſultores, perſuaſores, vel aſſiſtentes maleficio an comprehendantur in cautione de non offendendo.3 406

B

BAnnitus cũ publicatione bonorũ, q. poteſt impune offendi, nec rũpitur pax vel promiſſio de non offendendo.8 74

Bannitus offendens illum, cum quo pacẽ fecit, tenetur pæna pacis ruptæ, & idem eſt in cautione de non offendendo.10

Bannitus in cautione de non offendendo non comprehenditur, niſi expreſſe dicatur.11 ibid.

Bannitus offenſus ab eo, qui pacẽ fecit cũ

illo, antequam eſſet bannitus, non operatur, vt pax rupta dicatur. 12 — 75

Bannitum offendens non eſt tutus in foro honoris. 14 — 76

Bannitum offendens quando peccet mortaliter. 15 — ibid.

Bannitũ offendens, vt gaudere valeat beneficio ſtatuti, debet probare illum eſſe bannitum, & quomodo probetur. 16 — 76

Bannitus offenſus per paciſcentẽ an dicatur cõprehenſus in pace: & aliqui in bãnito Patriæ proditore tenent partem affirmatiuam. ſecus in bannito alia de cauſa. 1 — 175

Item diſtinguunt, an Zelo Iuſtitiæ, vel odio ſeu iniquitate. 2

Bannitus vigore ſtatuti, ſi impunè poteſt occidi, ſine incurſu pœnæ pacis ruptæ interficitur. 3 — ibid.

Quæ opinio procedit etiamſi pax fuerit iuramento firmata. 4

Ac magis procedit, ſi tempore initæ pacis fuiſſet bannitus. 5 — 176

Secus in foro honoris, & penes vulgum, quia non poteſt occidi ſine incurſu pœnæ fractæ pacis. 6

Bannitus interfectus non inducit fractionem pacis, etiamſi poſt bannum ſuperuenerit ſtatutum, quod poſſent banniti impunè occidi. 7

Bannitus, nec eius procurator admittitur ad agendum pro pœna ſibi applicata occaſione pacis ruptæ. 17 — 177

Bãnitus interfectus a paciſcente: quia ſibi tantũmodo fuit conceſſa facultas interficiendi, inducit fractionem pacis. 18 — 178

Bannitus interficiens etiam ſe defendendo aduerſarum, cum quo feciſſet pacem, tenetur pœna pacis ruptæ. 19 — 178

Bannitus, cum quo eſt pax, in foro honoris offendi non poteſt. 3 — 258

Bannitus, & excommunicatus non poſſunt petere cautionem de non offendendo. 10 — 310

Bannitus qui non poteſt impune interfici, non venit in cautione nec actiue, nec paſſiue. 10 — 362

Bannitus non comprehenditur, neq. actiue, neq. paſſiue in cautione de non offendendo. 1 — 388

Banniti dicuntur hoſtes publici. 4

Banniti non dicuntur quoad iuris affectum neq. affines, neq. conſanguinei, neque attinentes. 5 — 389

Bannitus per bannum dicitur mutaſſe ſtatum. 11 — 390

Banniti poſſunt adſtringi, vt certo loco & certo tempore omnes ſe præſentent, alias poſſunt attinentes eorũdem condemnari in aliquẽ pecuniariam pœnã. 2 — 397

Beneplacitum quando extinguatur morte, diſtinguitur an ſub nomine proprio vel ſub nomine dignitatis fuerit conceſſum. 3 — 264

Beneplacitum in reſpicientibus publicam vtilitatẽ morte nõ extinguitur. 5 — 265

Blaſphemator carceratus poteſt extrahi in honorem Natiuitatis Domini noſtri, etiamſi adeſſet clauſula habita pacis quia intelligitur, dummodo adſit certa perſona offenſa, 3 — 68

Blaſphemator debet habere remiſſionem ab Epiſcopo de Iure. 1 — 71

Contrariam opinionem tenent Doct. ibi. 2 — ibid.

De conſuetudine autem non requiritur remiſſio Epiſcopi, ſed ſufficit ſola ſacramentalis confeſſio. 3 — ibid.

Bonorum poſſeſſor an comprehendatur in cautione præſtita pro hæredibus aliqui tenent quod ſic. ſed author tenet contrarium. 13 — 362

Bulla Pij IV. vt ſententia contumacialis noceat fideiuſſori, procedit non ſolum in promiſſione de non offendendo, ſed etiam in pace. 17 — 117

Sed quod dicta Bulla procedat, quãdo agitur non ſolũ de applicanda pœna Fiſco ſed etiam parti, tenent aliqui Doct. 18

Contrariã opinionem tenẽt alij Doct. 19

Bulla Pij 4. & Pij 5. recipiunt circa allegationem nouæ cauſæ plures limitationes, & reſtrictiones. 2 — 373

Bulla Pij 5. loquitur data contrauentione

qui

quæ verba important conditionem, & vt contrauentum ſu erit ex alia cauſa, quam ex antiqua.3 ibid.
Bulla Pÿ V. reſtringitur ad illã cauſam, pro qua fuit præſtita cautio. 6. 374
Bulla Pÿ V. tollit exceptiones friuolas, & cauillloſas, & non legitimas & iuſtas.9
Bulla Pÿ V. non tollit, vt non poſſit allegari, vt cautio non dicatur rupta per leuem offenſam.10 ibid.
Bulla Pÿ V. tollit, vt non allegetur noua cauſa adminiculata a cauſa veteri, ſecus ſi fuerit ſeparata ab ea.11
Bulla Pÿ V. reſtringitur ad principales promittentes ſecus quoad alios comprehenſos, vt non poſſit allegari noua cauſa.12 ibid.
Bulla Pÿ V. non tollit nouam cauſam per Curiam in actis probatam, etiã quoad principales paciſcentes.13 ibid.
Bulla Pÿ V. vt poſſit agi ex ſententia cõtumaciali lata contra principalem, an extendatur ad damna, expenſas, & intereſſe.14 375
Bulla Pÿ V. an procedat contra plures aſſiſtentes delicto, & non conſtiterit, quis eorum vulnerauerit 15
Bulla Pÿ V. an procedat, quando pœna applicatur parti.16 ibid.
Bulla Pÿ V. nõ procedit circa ea, quæ ſunt Iuris, ſed circa ea, quæ ſunt facti & ibi ponitur exemplum in offenſione facta a Bannito, vt non dicatur fracta fideiuſſio.17 ibid.

C

Cadauer non poteſt offendi.1 192
Cadaueri facta iniuria rumpit pacem. 6
Cadaueri infertur iniuria quoad famam & honorem.8 ibid.
Calumniator pro bono pacis non punitur. 27 14
Canonica præcepta relaxantur ob bonum pacis.3 12
Capitaneus vel Dux belli cõductus, quãdiu vigeret bellum, ſiue donec ſequatur pax, ceſſant cõditiones per treugam factam ad longum tempus.7 239
Capituli, vel Monachorum conſenſus requiritur ad remittendum iniuriam factam Eccleſiæ 1. 70
Captus a Bannitis poteſt eis ſoluere taleam ſine incurſu pœnæ bannimentorum, & Bullarum Summ. Pontificum 24. 14
Carceris priuati pœna eſt vltimi ſupplicÿs, & criminis læſæ maieſtatis 1. 400
Carcerem priuatum committens tenetur ad damna, & intereſſe 2. ibid.
Carcerem priuatum committens amittit creditum 3. ibid.
Carcer dicitur mala manſio, & eſt ſpecies tormenti, & æquiparatur morti 4. ibid.
Carcer inducit metum, & concuſſionem 5. ibid.
Carcer priuatus inducit fracturam cautionis de non offendendo 6. ibid.
Quod maxime procedit, ſi ex detentione induceretur mors, vel detentus duriſſime tractaretur 7. 401
Carcer priuatus, quomodo committatur, ibi remiſſiue. 11 401
Caſtra, vel villæ acquiſita poſt pacem comprehenduntur in ipſa pace facta cum Ciuitate. 6 198
Caſus mixtus non comprehenditur in conſtitutione pœnali & odioſa.2 185
Caſus mixtus non dicitur quando magis participat de vno, quam de alio.4 186
Cauſa qualibet ſufficit ad euitandam pœnam.1 124
Cauſa iuſta ſuperueniens excuſata pœna pacis ruptæ, & iniuſta.2 125
Cauſa qualibet leuis, leuiſſima, & iniuſta excuſat a dolo.4 ibid.
Contrariam opinionem, quod cauſa iniuſta non excuſat a pœna pacis ruptæ tenent ibi Doct.5 ibid.
Concorda vt ibi.6 ibid.
Cauſa iniuſta non excuſat a pœna pacis ruptæ, quando cognoſcitur cauſa eſſe iniuſta.7 ibid.
Cauſa iniuſta excuſat a pœna conuentionali, & non legali, & ſtatutaria.8 126

Dummodo tamen ſtatutum non exigeret dolum.9 ibid.
Cauſa affectata, & iniuſta non excuſat a pœna pacis ruptæ.10 ibid.
Sed in dubio non præſumitur affectata.11. ibid.
Cauſa iniuſta non excuſat, quando ſumus in probibitis,cum in eis præſumitur dolus.12 ibid.
Cauſa iniuſta affectata cauſata ex rumore vano, & fatuo non excuſat. 13 ibid.
Cauſa noua non releuat in pace generaliter facta, ſed in pace particulari.15 127
Cauſa ſuperueniens excuſat etiamſi non fuerit vera. 16
Dummodo tamen audiuerit dictam cauſam à fide digno. 17
Et dummodo etiam cauſa illa fuerit veriſimilis. 18
Cauſa iuſta diceretur, ſi ortum haberet à publica voce,& fama: declara tamen, vt ibi. 19
Cauſa iuſta dicitur omne quod prouenit ex facto prouocantis offendentem ad iracundiam. 22 128
Etiam ſi tale factum non ſit punibile. 23
Cauſa noua in dubio præſumitur, ne inducatur fractura pacis.27 130
Cauſa an ſit ſufficiens ad excuſandum a pœna pacis ruptæ, remittitur arbitrio Iudicis, & ibi ponuntur plura exempla.29 ibid.
Cauſa noua in dubio præſumitur, ne pax dicatur rupta.1 131
Cauſa noua ſi apparet,ex ea ſemper præſumitur facta offenſio.3 132
Cauſa noua ſi non datur,offenſio præſumitur ex veteri cauſa.4
Cauſa noua operatur, quando de ea conſtat vt non ſit opus quærere de veteri cauſa. 5
Cauſa noua iuſtificatur etiam præſumptionibus & coniecturis.6 ibid.
Cauſa noua iuſtificatur per ſemiplenam probationem, & per vnicum teſtem.7 ibid.
Cauſa noua iuſtificatur per teſtes de auditu.8
Cauſa noua iuſtificatur per confeſſionem extraiudicialem.9 133
Cauſa noua iuſtificatur per iuramentum.10
Contrarium tenent ibi Doct.11 ibid.
Conciliantur opiniones contrariæ.12
Cauſa noua præſumitur quando offenſio ſequitur poſt paucos dies poſt ortam dictam cauſam.13
Cauſa noua præſumitur, quando offenſio ſequitur poſt conuerſationem habitam inter ipſos paciſcentes.14
Cauſa noua præſumitur, quando offenſio naſcitur ab eo, qui primo etiam offenderat.15
Cauſa an noua vel antiqua, interpretatur iuxta qualitatem perſonarum.16 134
Cauſa noua ad excluſionem pœnæ pacis ruptæ poteſt etiam probari per mulieres.17 135
Cauſa noua ne allegetur in pace, poteſt tolli per ſtatutum,vel Bullas,vbi Author ponit plura exempla diuerſorum locorum 1 ibid.
Cauſa noua poteſt tolli etiam per partium conſenſum.2 136
Contrariam opinionem, quod noua cauſa allegari poſſit, etiam quod partes promiſerint non offendere ex quacunque cauſa tenent Doct.ibi.3
Conciliatio, quando poſſit, & non poſſit allegari noua cauſa non obſtantibus ſtatutis,& Bullis.4
Cauſa noua, friuola,& dubia,non autem releuans & clara cenſetur ſublata per ſtatutum,& pactum.5
Cauſa noua ſi fuerit probata in actis per teſtes Curiæ, non obſtante quocunq; ſtatuto,quod cauſa allegari non poſſit,reo ſuffragabitur.6 137
Cauſa pendens a neceſſaria defenſione nunquam cenſetur ſublata per ſtatutum.7 ibid.
Cauſa noua in ſtatu Eccleſiaſtico per Bul-

Bullam Pij V. ſi non fuerit probata ex proceſſu informatiuo, non poteſt deduci niſi impetrata licentia a Summo Pontifice. 9

Cauſa noua non per principales paciſcentes, ſed per comprehenſos in pace, poteſt deduci & allegari. 11 — 138

Cauſam nouam ſtatuta prohibentia allegare, dicuntur odioſa, & ſunt ſtricte interpretanda. 12 — ibid.

Cauſa quæ excuſet a ruptione pacis, ſufficit quod fuerit colorata, quamuis fuerit iniuſta. 11 — 209

Cauſa ſufficit, quod ſit talis, quæ prouocet ad iram, etſi proueniat ex ioco, rixa vel ebrietate. 13

Cauſa excuſat etiam, ſi non proueniat a comprehenſo in pace. 13 — ibid.

Cauſa ſufficiens ad excuſandum a pœna pacis ruptæ remittitur arbitrio Iudicis, & dantur plura exempla remiſſiue. 14 — 209

Cauſa diuerſitatis inter treugam, & pacem quoad allegationem nouæ cauſæ inter Doct. non aſſignatur. 10 — 249

Cauſa qualibet excuſat a fractione treugæ, licet fuerit leuis, vel iniuſta. 1 — 251

Cauſa affectata non excuſat a pœna treugæ. 2 — ibid.

Cauſa noua poteſt allegari ad excuſationem verbi rupti. 1 — 257

Cauſæ, quæ ſufficiant ad cogendum partes ad præſtandam cautionem, reſident in arbitrio Iudicis iuxta circumſtantias, & qualitates facti, & perſonarum. 8 — 282

Cauſa, quæ ſint ſufficientes ad præſtandã cautionem, remittuntur arbitrio Iudicis. 16 — 283

Cauſæ cognitio ſuper cauſa, & ſuſpicione, requiritur etiam quando cautio datur ex officio Iudicis. 19. — ibid.

Baiardus reprobatur, qui affirmat quod in ſtatu Eccleſiaſtico nulla præcedente informatione cogantur partes ad cautionem præſtandam. 20

Cauſa noua in cautione de non offendendo recipit omnes ampliationes, declarationes, & interpretationes, quas recipiunt pax, & treuga. 1 — 355

Cauſa noua in dubio præſumitur in iſta cautione ad euitandum pœnam. 2

Quæ præſumptio deuoluit onus probandi contrarium in Fiſcum per fortiores, & validiores probationes. 3

Cauſa noua magis præſumitur ex diuturnitate temporis. 4 — ibid.

ex Cauſa noua præſumitur ſequuta offenſio, quando ipſa offenſio correſpondet dictæ nouæ cauſæ. 5

Cauſa noua præſumitur, quando aderat amicitia cum offenſo. 6

Cauſa noua per quos actus inducatur, remiſſiue. 7 — ibid.

Cauſa noua, vt præſumatur debet conſtare de facto, ex quo reſultet ipſa cauſa. 8 — ibid.

Cauſa noua probatur per probationem præſumptiuam per vnum teſtem, per famam, & per plures præſumptiones. 9 — ibid.

Cauſa noua per ſtatutum, vel Bullas, ac per pactum tolli poteſt, vt non allegetur in fractione cautionis. 1 — 373

Cautelæ ſex ponuntur ab Authore, vt per pacem non oriatur aliqua probatio contra paciſcentes. 21. 22. 23. 24. 25. & 26 — 85

Cautela, vt omnes conſanguinei teneantur ad pœnam, licet promiſſionem non ratificauerint, ibi. 3 — 382

Cautio de non offendendo an iuſſu Iudicis, vel ſponte fuerit præſtita, maximam inducit differentiam. 7 — 241

Cautio ſponte præſtita ad effectum, vt altera pars caueat; & illa recuſet cauere, non poteſt ab illa parte, quæ cauit, obtineri quod caſſetur. 8 — 241

Cautio de non offendendo quid ſit, & quomodo deſcribatur. 1 — 266

Cautio de non offendendo eſt de Iure ciuili, naturali, & diuino. 2

Cautio de non offendendo fuit inducta ex quadam conſuetudine. 3

Cautio de non offendendo quotuplex ſit. 4 — ibid.

Cau-

Cautione præſtita ex conuentione, ſi fideiuſſor efficiatur non ſoluendo, non tenetur iterum fideiubere; ſecus ſi fuerit data iuſſu Prætoris. *5.* ibid.
Cautio de non offendendo dicitur fauorabilis, ante quam præſtetur. 1 267
Cautio de non offendendo poſtquam fuit præſtita ſi agatur de pœna incurſa, dicitur odioſa. 3 ibid.
Cautio de non offendendo etiam poſtquã fuit præſtita, ante eius fracturam, dicitur fauorabilis. 4
Cautio non dicitur rupta, ſi puniatur offendens in domo, ſi fuerit facta offenſio in hoſpitio, vel noui. 8 268
Cautio iu dubio interpretanda eſt, vt non ſit rupta. 9 ibid.
Cautionis contractus, vide contractus.
Cautio ex parte vnius non tenet, ſi non fuerit data ex parte alterius. 4 270
Cautio præſtita per alteram partem non ſecundum formam cautionis vnius partis non valet. 14 271
Cautio per vnam partem præſtita pro ſuis affinibus, & conſanguineis vſque ad quartum gradum non valet, ſi per alteram partem fuerit præſtita vltra quartum gradum. 15 ibid.
Cautio inæqualis præſtita iuſſu Iudicis ſubſtinetur, ſi ita Iudici viſum fuerit, quia ex parte vnius adeſſet minor timor. 16 ibid.
Cautio inæqualis ſubſtinetur, quando vna pars erat ditior altera. 17 273
Cautio præſtita iuſſu Iudicis reſpicit etiã futura, & ſic ex noua cauſa etiam rumpitur; ſecus ſi in cautione præſtita ex conuentione partium. 18
Cautio inæqualis ſubſtinetur quando altera pars non petijt æqualitatem cautionis. 19
Cautio ſponte præſtita tenet, etiam ſi altera pars non cauerit, niſi probaret non ſubeſſe timorem, quia poterit petere caſſari fideiuſſionem. 20
Cautionis cauſa an dicatur ciuilis, vel criminalis, & de eius effectibus. 25 273
Cautio quoad conuentionem eſt ſimilis paci, quia in ea non admittitur, conuentio non debeat præſtari cautio, ſicut non admittitur, vt pax fieri non poſſit. 6 275
Cautio poteſt recipi etiam in diebus feriatis. 7 ibid.
Cautio de non offendendo imploratur per officium Iudicis ab altera parte, vt præſtatur. 1 276
Cautio de non offendendo poteſt obtineri, vt non offendatur in perſona, & in bonis. 2
Cautio de nõ offendendo poteſt peti etiam ab eo, qui dedit cauſam offenſionis. 4 ibid.
Cautio poteſt peti, vt non offendatur etiam in bonis. 5
Cautio de non offendendo poteſt peti etiam, quando dubitatur quod poſſit euenire iuſtus timor, licet adhuc non euenerit. 6 ibid.
Cautio nulliter præſtita debet iterum præſtari. 9 277
Cautio præſtita per vnam partem, Iudex conſiderare debet, ſi fuerit præſtita calumnioſe, quia bene ſcit alteram partẽ non poſſe cauere, vel ſaltem in illa quantitate, ſed illam præſtitit, vt altera pars mittatur in exilium, vel detineatur carcerata. 10
Cautio vt præſtari debeat, an præcedere debeat timor, aut ſuſpitio. 1. 282
Cautio eſt præſtanda in loco iudicij, & nõ remittenda ad alium locum etiam ſub eadem iuriſdictione. 39 287
Licet aliquando in Vrbe aliud ſeruetur. 40 ibid.
Plures Iudices in iſta materia debent omnes inſimul conuenire, nec vnus ſine alijs aliquid determinare poteſt. 41. ibid.
Cautio eſt præſtanda de non offendendo inter patrem, & filium naturalem. 1 289
Cautio eſt præſtanda inter patrem, & filios legitimos, & naturales. 2
Cautio de non offendendo datur etiam inter fratres. 4 ibid.

Cautio datur etiam inter Dominum, & ſubditum,& inter illos,inter quos debetur reuerentia.5 ibid.
Cautionem de non offendendo quis non tenetur præſtare pro ſuis attinentibus, amicis, & adhærentibus, ſecundum opinionem.1 291
Maxime pro illis,pro quibus quis probibere non poteſt ne delinquant.2
Contrariam opinionem,vt quis pro amicis affinibus adhærentibus, & ſimilibus cauere debeat,tenent ibi Doctores. 4 ibid.
Quę contraria opinio procedit etiam, vt quis caueat pro tutoribus, curatoribus, pupillis ſuis, ſpurijs, conſortibus, ibid.
Clericis,Religioſis,hęredibus et iam futuris,forenſibus,&tam pro maſculis,quã pro fœminis; & tam pro maioribus, quam minoribus.5
Et procedit etiam, vt pro iſtis cautio peti poſſit etiam ſine illorum mandato, ſed ex proprio intereſſe petentis.6 292
Cautio pro iſtis perſonis datur, quando timetur offenſio ab illis ex eadem cauſa ſecus ſi ex propria cauſa: quia tunc amicus met, vel conſanguineus perſe ipſum cauere debet.7 292
Cautio in caſu, pro quo præſtari debet pro iſtis perſonis tam actiue, quam paſſiue,non comprehendit amicos amicorum,&conſanguineos conſanguineorum.8 ibid.
Cautio pro attinentibus vſq.ad quem gradum intelligatur.9.
Cautio etiam præſtari debet pro illis de domo vel Caſata,quamuis non ſit in gradu conſanguinitatis.10
Cautio in aliquibus locis prout in ſtatu Eccleſiaſtico non præſtatur pro omnibus conſanguineis, & affinibus ſed tantum vſque in tertium gradum ſecundum Ius Canonicum computandum. 13 ibid.
in Vrbe Romana præſtatur tantummodo pro ipſis principalibus conrixantibus, & non pro alijs.14
Cautio de non offendendo pro agnatis & cognatis non cõprehendit illas perſonas,quæ ſunt principium affinitatis, vel conſanguinitatis, prout eſt vxor, mater,& pater,& filius.16 293
Cauere quis non cogitur pro attinente rixoſo, & nihil in bonis habente. 26 294
Contrariam opinionem tenent ibi Doct. 27 ibid.
Cautio de non offendendo conſanguineos, & affines vſque ad quem gradum extendi debeat, diſtingue, vt ibi. 28 ibid.
Cautio de non offendendo conſanguineos, vel affines cum clauſula excepta Seia muliere, non comprehendit perſonas, quæ alias de Iure comprehendi non debet prout ſunt minores.29
Cautio de bene viuendo reſpicit tria præcepta, honeſte viuere, alterum non lędere, ſuum vnicuique tribuere. 1 300
Cautio de honeſte viuendo dicitur odioſa, cum adimat libertatem.3
Cautio de bene viuendo,&neminem offendendo requirit concurſum vtriuſque qualitatis,videlicet,vt quis male viuat,& aliquem offendat ad incurſum pœnæ.Et ſub nu.6.dantur exempla.4. & 6 300
Cautio de bene viuendo ſtricte eſt interpretanda.7 ibid.
Cautio de bene viuendo non frangitur per delationem armorum contra prohibitionem ſtatuti.8
Cautio de bene viuendo non frangitur per nouam cauſam ſuperuenientem. 9 ibid.
Cautio de bene viuendo non tollit, quin peti poſſit cautio de non offendendo ab eodem.10 ibid.
Cautio de non offendendo de iure intelligitur de fideiuſſore,vel de pignoribus.1 301
Quæ concluſio etiam a conſuetudine recepta eſt.2
Cautio de non offendendo eo magis intelligitur

ligitur cum fideiuſſione,& pignoribus quando perſona eſt ſuſpecta. 3 302
Cautio iuratoria propter paupertatem praſtari debet. 1 303
Cautioni iuratoriæ vt ſit locus,quæ requi rantur. 2
Cautio Iuratoria quando ſit præſtanda remttitur arbitrio Iudicis. 8 304
Nec ſuſpecta perſona ac malæ conditionis, & famæ poterit ſe iuuare, quod non inueniat cautionem. 9
Cautio iuratoria admittitur quando quis cogitur cauere officio iudicis;ſecus ſi petatur a parte. 10 ibid.
Cautio vt euitetur, quæ ſint probanda 3 309
ad Cautionem præſtandam requiſitus poteſt obijcere, quod malitioſe petitur in tam magna quantitate. 5 ibid.
Cautio non rumpitur per offenſam factã in perſonam non coniuncti pro coniuncto expreſſi. 4 313
Cautio ſimpliciter præſtita, & generaliter refertur ad omnes cauſas rancoris odij præteritas. 4 314
Cautio quando eſt præſtita pro vna cauſa ad illam tantum reſtringitur, & ommiſſum pro ommiſſo habetur. 5
Cautio in dubio pro quacunq. cauſa in præteritum cenſetur data. 6
Cautio præſtita pro ſe & conſanguineis non requirit mandatum conſanguineorum. 2 ibid.
Cautio pro conſanguineis requirit ſpeciale mandatum. 3 ibid.
Cautio pro ſuis particularibus ab Vniuerſitate, Prælato, Abbate, & Duce belli quando præſtanda ſit, relinquitur arbitrio Iudicis. 3 315
Cautio per quantum tempus durare debeat, remittitur Iudicis arbitrio. 1. 316
Cautio extinguitur finito tempore ſtatuto a Iudice, attenta cõſuetudine. 4. 317
Cautio ſimpliciter præſtita dicitur perpetua. 7 318
Cautio preſtita per totum menſem Augu ſti, & deinde ad beneplacitum, ſi beneplacitum non fuerit declaratum, in dicto menſe extinguitur. 14.
Cautio de non offendendo arguit inimicitiam. 1 320
Contrariam opinionem, quod inimicitia non probetur per cautionem, tenent ibi Doct. 5 ibid.
Cautio de non offendendo ſequuto homicidio non probat contra cauentem. 6
Cautio de non offendendo ſecundum aliquos facit indicium ad torturam. 7
Cautio ſiue ſit fundata ſuper ſuſpicione, ſiue ſuper graui inimicitia, non facit indicium ad torturam. 11. 321
Cautio cum alijs adminiculis facit indicium ad torturam. 14
Cautio cum alijs adminiculis, vt faciat indicium ad torturam, requiritur, vt ſit fundata ſuper cauſa graui, & non leui. 16 322
Cautio inæqualis inter partes non tenet. 13 328
Cautio de non offendendo finita affinitate vel conſanguinitate non extinguitur ſecundum vnam opinionem. 20.
Contrarium tenent ibi Doct. 21 329
Cautio noua non extinguit primam fideiuſſionem ſecundum vnam opinionem. 24 ibid.
Contrariam opinionem tenent ibi Doct. vt per ſecundam cautionem tollatur prima. 26 330
Pro reſolutione, & concordia dictarũ opinionum ibi ponuntur plures caſus, & diſtinctiones. 27 ibid.
Cautio ſecunda quando poteſt conſiderari quod ſit cumulatiua cum prima, illam primam non tollit. 28
Quæ opinio magis procedit, quando non agitur de contrauentione cautionis. 29 ibid.
Cautio ſecunda, quæ non eſt conformis primæ circa tempus, extinguit primam cautionem ſecundum vnam opinionem. 30 ibid.
Contrariam opinionem tenent ibi Docto. 31 ibid.
Author conciliat iſtas contrarias opiniones. 32 331

Cau-

INDEX.

Cautio ſecunda inæqualis primæ circa ſummam, quando tollat primam cautionem, vide ibi. 34 — 332

Cautio prima incompatibilis cum ſecunda extinguitur per ſecundam cautionem. 35 — 333

Cautio prima in dubio eſt dicendum, quod non ſit ſublata per ſecundam. 36

Cautio per pacem ſequutam inter partes dicitur ſublata. 41 — ibid.

Et maxime ceſſante timore futuræ rixæ. 42 — 334

Niſi partes in pace expraſſerint firmã remanere debere dictam cautionem. 43 — ibid.

Cautio de non offendendo præſtatur officio Iudicis nobili. 45

Niſi ſubſit timor futuri ſcandali. 46 — ibid.

Cautio de non offendendo quo iure præſtari dicatur. 3 — 336

Cautio de non offendendo nonrumpitur ſine animo nocendi. 2 — 347

Cautio non rumpitur ſi quis offendat Meuium, quando volebat offendere Titium: idem ſi offendat mediatorem. 5 — 348

Cautio non rumpitur, ſi quis offendat tranſeuntem de nocte cum lapide. 6 — ibid.

Item ſi quis offendat in ludo lapidum. 7 — ibid.

Item in ludo ad niuem: Item in ludo ad poma auricentia. 8

Idem, ſi dum rixam habeo cum Caio, ſuper veniat frater meus, & Caium offendat. 9 — ibid.

Cautio vna ſufficit pro omnibus cauſis laborantibus inter ipſos inimicos. 1 — 353

Cautia ſimpliciter præſtita refertur ad omnes dictas cauſas. 2 — ibid.

Cautio præſtita pro vna cauſa tantum ad illam reſtringitur. 3

Cautio in dubio intelligitur præſtita pro omnibus cauſis. 4 — ibid.

Cautio eſt inuenta, vt tollatur omnis occaſio delinquendi 5

Contrariam opinionem, vt cautio in dubio referatur ad illam cauſam, pro qua fuit præſtita, & non ad alias cauſas, tenent ibi Doct. 6

Cautio de repræſentando reum non extenditur vltra cauſam, pro qua fuerat proceſſatus. 8 — 354

Cautio de non offendendo non rumpitur ex antiquiori cauſa, pro qua non fuerat præſtita ipſa cautio. 9 — ibid.

Cautio præſtita pro ſe, & adhærentibus non extenditur ad cauſas particulares ipſorum adhærentium. 10

Quæ opiniones contrariæ conciliantur, vt a principio antequam agatur de fractura cautionis, in ea comprehendantur omnes cauſæ; ſecus ſi agatur de eius fractura quia tunc reſtringitur ad illlam cauſam tantum, pro qua fuit præſtita. 11

Cautela eſt, ad tollendas omnes difficultates, vt promittatur pro quacunq. cauſa. 12

Cautio de non offendendo in dubio pronunciatur, vt rupta non dicatur. 14 — ibid.

Cautio non rumpitur per leuem aut modicam cauſam, ſed per grauem offenſam. 1 — 357

Contrariam opinionem, vt ex leui cauſa rumpatur cautio de non offendendo, tenent ibi Doct. 3

Cautio de non offendendo non rumpitur ex percuſſione manu vacua, vel per aliam percuſſionem, per quam corpus non læditur. 6 — 358

Secus per percuſſionem, ex qua corpus læditur. 7

Cautio rumpitur ex quauis leui offenſione doloſe illata. 9 — ibid.

Cautio rumpitur ex leui offenſione, quando fuit data ex leui offenſione. 10

Cautio ex qualitate perſonę dicitur leuis, vel grauis arbitrio Iudicis, etiam relinquitur, quæ ſit grauis ob fracturam cautionis. 11

Cautio rumpitur per leuem offenſionem, quando verba promiſſionis ſunt prægnantia, & geminata; vt ſi fuerit dictum,

ctum,non offendere quouis modo &c. 13 359

Contrariam opinionem,quod nec etiam rumpatur cautio per leuem offenſionẽ, etiamſi in ſtipulatione adeſſent dicta verba geminata,& prægnantia,tenent ibi Doct.14

Cautio de non offendendo non rumpitur per adulterium,vel ſtuprum, commiſſa cum mulieribus partis aduerſæ.1.361

Quando cauſa libidinis,& non animo iniuriandi fuerint commiſſa.2

In dubio eſt præſumendum fuiſſe commiſſa cauſa libidinis.3

Quod procedit etiam,ſi fuerint commiſſa cum muliere vetula,vel turpi.4

Idem dicendũ in ſtupro,inceſtu,etiã cũ raptu,quid in vitio nephando. 5 ibid.

Cautio non rumpitur per furtum, per teſtificationem,neque per patrocinium. 6 ibid.

Cautio frangitur etiam per offenſam factam extra Territorium Iudicis, qui recepit dictam cautionem.7

Pro vera reſolutione iſtius quæſtionis, diſtingue,vt ibi.8 362

Cautio præſtita etiam pro hæredibus an comprahendat hæredes in infinitum, aut tantum primos hæredes.12

Cautio an rumpatur per offenſam, quæ corpus non lædat,diſtingue,& declara vt ibi.16 363

Cautio de non offendendo regulatur a conuentione ipſarum partium.17.364

Cautio an rumpatur per offenſionem factam fratri,vxori,filio etiam adoptiuo, & ſpirituali, & adhærentibus. 19 ibid.

Cautione data in mille de non offendendo excepto Titio, qui dedit cautionem in ſcutis 200.eius adhærentes non tenentur niſi etiam in dictis ſcutis 200. 20.

Cautione præſtita per Titium, quod nec ipſe,nec Caius,nec Sempronius,nec affines ſui offendent ſecum ſub pœna mille,& ita fideiuſſores ſe obligarunt; dicti fideiuſſores tenentur tantummodo pro offenſione facta a Titio,& non ab alijs.21

Cautio an rumpatur per offenſionem factam cadaueri,remiſſiue.26 365

Cautio an rumpatur per primum offenſum,ſi reoffendat,remiſſiue.27

Cautio de non offendendo an dicatur rupta, quando non conſtat de aggreſſore.28

Cautio de non offendendo affines, & conſanguineos,non comprehendit iſtas perſonas,quę ſunt principium affinitatis, & conſanguinitatis ſecundum vnam opinionem.3 367

Contrariam opinionem,quod iſtæ perſonæ comprehendantur in cautione, tenent ibi Doct.4 ibid.

Quę opiniones contrariæ conciliantur per diſtinctionem.5 368

Cautio de non offendendo rumpitur per offenſionem factam poſthumo vt in prædictis numeris 1. 2.& ſequentibus. 6 370

Contrariam opinionem tenent ibi Doct. 7 ibid.

Quæ opinio maximè procedit, quando fætus offenſus non eſſet animatus. 8 ibid.

Author tenet primam opinionem. 10 ibid.

Maxime ſi fuerit offenſus poſthumus ibid.

Animo, vt abortus ſequeretur. 11 371

Ac etiam maxime procedit, quando mater aſſumpſit medicamenta contemplatione illorum,qui ſuccedere debent, ſi fætus decedat.12

Author confutat contraria adducta per Doct. pro opinione negatiua. 14 ibid.

Cautio rumpitur per offenſionem factam per comprehenſos in ea ſecundum vnam opinionem,ante illorum ratificationem 2 372

Contrariam opinionem tenent alij Doct. 3 ibid.

Cautio recepta per Notarium ante ratifica-

ficationem, pro quibus fuit facta promiſſio, non poteſt reuocari per principalem promittentem.4
Cauere pro altero eſt inhumanum, & contra ius naturæ, & æquitatem.2 391
Cautio de non offendendo præſtanda per attinentes, operatur, vt ſubditi reducantur ad paupertatem.3
Cauere quis non debet pro attinentibus inimicis.6 392
Cautio ſecundum vnam opinionem non rumpitur per iniuriam offenſionem, vel factam volenti.1 401
Et ſufficit tacitus conſenſus.2
Contrariam opinionem alij tuentur, vt frangatur cautio per offenſionem factam etiam volenti.3
Quid magis procedit, quando cautio fuiſſet præſtita officio Iudicis propter vtilitatem Reipublicæ. 4
Author tenet indiſtinctè, vt cautio rũpatur per offenſionem factam volenti, declarando tamen vt ibi.5 402
Cautio vt rumpatur per offenſionem factã in bonis requirit grauem offenſionem, & leuis offenſio non ſufficit.2 403
Cautio frangitur, ſi quis reduceretur ad calamitatem, vel periculum vitæ per aduerſarium. 8 401
Cautio frangitur per doloſam carcerationem factam a Iudice.9
Cautio frangitur, quando captus in bello iuſto non relaxatur, ſi offerat fideiuſſores de ſoluendo conſuetam taleam, ſecus ſi fideiuſſores non offerat.10
Citatio Fiſci, & partis requiritur in probatione nouæ cauſæ.10 356
Citatus ad præſtandam cautionem debet audiri ſi aliquid releuans deducatur, vt euitetur cautio.21 284
Ciuilitas amiſſa per bellum non reſtituitur per pacem.56 24
Ciuitas pro bono pacis poteſt bona Ciuium particularium dare.20 14
Clauſula non aliter, nec alio modo, importat formam.10 270
Clauſula in litteris Principis appoſita, vel ſufficiat citatio in perſonam vnius conſulis, vel ſindici loci, & valeat, ac ſi vniuerſitas ipſa citata foret, tollit omnem controuerſiam.7 316
Clerici tenentur ad onera padagij propter bonum pacis.13 13
Clericus pacis violator punitur, prout ibi per Authorem.10 231
Clericus an poſſit adſtringi per Iudicem laicum ad cauendum.22 301
Clericus ſi dedit cautionem coram Iudice laico per laicum, fideiuſſor non poteſt ſe tueri, quod eius principalis eſt clericus. 3 324
Clericus non incedens habitu & tonſura, ſi dedit cautionem coram Iudice laico, vbi diu litigauit, & poſtea compareat in habitu, non poteſt petere dictam obligationem remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum.4
Clericus præſtans cautionem de non offendendo, ſi contraueniat, eius fideiuſſor non poteſt declinare forum Iudicis laici.5 ibid.
Coactus præſtare cautionem indebite, poteſt petere illam caſſari.14 310
Sed tutius erit, ſi appelletur a decreto de dando cautionem.15
Coactus per carcerationem in caſu licito præſtare cautionem, non poteſt petere caſſari cautionem poſt excarcerationem.16
Cognitio fractæ pacis eſt mixti fori. 3 114
Cognitio aliqualis, & non plena ſufficit ad cogendum partes ad cautionem: 9 283
Cõplices, adhærẽtes, fautores, & familiares in pace qui dicantur, remiſſiue.9 198
Cognitio ad præſtandam cautionem debet fieri parte iurata.12
Compoſitiones factæ per Dominos Ciuitatum non præiudicant priuatis perſonis ſubditis: ſecus in compoſitionibus vniuerſitatis, vel Ducis belli ab vniuerſitate conſtituti.4 91
Concordia venalis inter coniuges prohibita eſt.15
Declara, & intellige vt ibi. 16

Concordia non dicitur pax.1 212
Concordia in eius celebratione non requiritoſculum.2
Concordia datur ſine interuentu vlterioris amicitiæ; ſecus in pace.3
Concordiam habens non dicitur habere pacem; ſecus è contra.4
Concordia ſecundum communem vſum loquendi dicitur quadam remiſſio, pax vera diſcordiarum ſedatio; & plus eſt cum aliquo pacem inire, quam remittere.5
Concordia & pax confunduntur per ritum Curiæ Neapolitanæ.*6* 213
Concordia non ſufficit in gratia banniti vbi requiritur pax.8
Condemnatus ſoluens pœnam & intereſſe parti offenſæ non gaudet beneficio ſtatuti.45 23
Condemnatus ex præſumptionibus in pœnam extraordinariam an poſſit etiam condemnari ad reſtitutionem rerum ablatarum & ad damna, & intereſſe, vide ibi.21 118
Conditiones appoſita in Inſtrumento pacis vt non poſſit delinquens tranſire ante domum offenſi, vel redire ad aliquem locum, non tenent.1 179
Conditiones præfatæ licet non poſsint apponi per paciſcentes, poſſunt tamen apponi per ſuperiorem.5
Conditio nihil ponit in eſſe, & antequam ſit impleta, non oritur nec obligatio neque actio.9 270
Confeſsio facta perſonam confitentis non tranſgreditur.10 116
Confeſsio principalis delinquentis non nocet fideiuſſori.14 116
Contrarium tenent Doct.*ibi.14*
Confeſsio ficta an operetur quoad intereſſe partis, vide ibi.20 117
Confitens occidiſſe ad ſuam defenſionem non poteſt puniri pœna ordinaria, neq. pœna conuentionali.32 366
Confiſcationis bonorum pœna non punitur fideiuſſor, neq. principalis paciſcens pro alijs, data contrauentione per illos, pro quibus promiſerunt.13.231
Author declarat huiuſmodi propoſitionem.14
Confraternitates habentes priuilegium liberandi carceratos quid ſeruent. 8 107
Coniunctus reputatur pro illa parte, cui magis eſt coniunctus.3 186
Coniuncti communes ne includantur in pace ſufficit, quod vnus coniunctus ſolus adſit, qui non ſit vtrinque coniunctus. 7 187
Coniuncti ex latere mulieris non veniunt in pace vel promiſsione de non offendendo quamuis ſint maſculi.8
Coniuncti ex linea materna nec actiue, nec paſsiue comprehenduntur in cautione de non offendendo.4 345
Vide Conſanguinei.
Conſanguinei proximiores ordine ſucceſſiuo pacem facere debent.1 53
Conſanguineorum proximiorum appellatione non veniunt alumni.21 36
Conſanguinei in pace contrahenda præferuntur hæredibus extraneis.1 62
Contrariam opinionem tenent Doct. *per rationes adductas ibi.2*
Sed bonum erit ab hæredibus extraneis & conſanguineis obtinere pacem ad tollendas diſputationes.3
Conſanguinei, vel affines ignoti non veniunt in cautione de non offendendo, neq. futuri attinentes.11 292
Niſi verba promiſsionis eſſe prægnantia, & concepta, vt ad incognitos, & futuros trahantur.12
Conſanguineus vel affinis non cogitur ad præſtandam cautionem pro conrixantibus ſed ipſi conrixantes ſunt cogendi. 22.& nu.24 293
Conſanguinei, & attinentes remotiores in gradu poſſunt ſe tueri, non cogantur præſtare cautionem, quia adſunt proximiores.23
Si vnus conſanguineus vel affinis. cauit pro alijs, non ſunt adſtringendi alij conſanguinei ad cauendum, ſed vnus ſufficit, quod caueat pro omnibus. 25 299

Con-

Conſanguinei,& alij, pro quibus promiſſū fuit non offendere,ſi ratificauerint, & contrauenerint, tenentur releuare indemnem permittentem;ſecus ſi non ratificauerint, quia punirentur tantum pœna extraordinaria.31

Conſanguinei & affines poſſunt excipere quod ipſi non tenentur cauere, quia in eis ceſſat ſuſpitio,vel iam fuit præſtita cautio per principalem.7 309

Conſanguineorum nomina,& cognomina partibus petentibus ſunt exprimenda 3 313

Conſanguinei vtrinq. coniuncti non comprebenduntur in cautione de non offendendo.1 345

Quod eo magis procedit, quando fuit promiſſum pro ſe,& ſuis conſanguineis ex vna parte & idem pro ſe,& conſanguineis 2.

Conſanguinei alienigeni non cōprebenduntur in cautione de nō offendēdo.4. 349

Nec attenditur,ſi fuerit magis coniunctus vni parti,quam alteri.5

Contrariam opinionem tenent ibi Doc. 6

Reſolue prout ibi.7

Cōſanguineus vnus ſoluens pro alio debet releuari indēnis in tribus caſibus.1.382

Conſanguineus tenetur releuare indemnem allum conſanguineum, etiamſi expræſſe dictum non fuerit.2

Conſanguineus ignorans cautionem fuiſſe præſtitam,& ſi non in præiudicium fideiuſſoris percuſſerit, non tenetur ad pœnam,neq. promiſſorem releuare indemnem.4 383

Declara vt ibi.5

Conſanguinei, & affines ſecundū vnam opinionem non poſſunt cogi ad cauendum non offendendo pro affinibus, & conſanguineis bannitis.1 391

Conſanguinei quod caueant pro attinētibus bannitis non intereſt Reip.7 393

Contrariam opinionem,vt cogi poſſint ad cauendum,tenent ibi Doct.9 399

Author conatur conciliare iſtas opiniones 16 396

Conſiliarij Principis comprabenduntur in pace.10

non Conſtito de aggreſſore in rixis,quilibet tenetur de vulneribus, & percuſſionibus illatis.8 156

Conſtitutio præſupponens qualitatem,& & conditionem, & excludens omnes exceptiones,non cenſetur excludere illam per quam dicitur qualitas requiſita deficere.4 374

Conſuetudo poteſt probari per iudicem extraiudicialiter.14 217

per Conſuetudinem aliqui tenent, quod inducatur pœna pacis ruptæ ante ratificationem.15 217

Author pro concordia ponit diſtinctionem.16 217

Conſuetudo non poteſt probari per Iudicem extraiudicialiter, quando agitur de probatione,quæ concernat merita,& deciſionem cauſæ; ſed ſi agatur ad probandum præparatoria iudicij. 17 217

Conſuetudo an debeat eſſe obtenta in contradictorio Iudicio, vide Doctores ibi.18 ibid.

Conſultores,auxiliatores,perſuaſores,vel aſſiſtentes maleficio an comprehendantur in cautione de nō offendendo.3 406

Conſuetudinem allegans illam probare tenetur.22 284

Contrahentium mens in qualibet diſpoſitione attendenda eſt.2 388

Contractus pacis eſt ſtricti Iuris,& omiſſum habetur pro omiſſo.1 96

Contractus pacis eſt correſpectiuus, 1 112

Contractus cautionis dicitur correſpectiuus, & reciprocus, & vnus nō tenetur cauere,niſi alter caueat.1. 370

Contrauentio ex præſumptionibus iudicabitur an ex vna,vel ex pluribus cauſis,vel ex antiquiori,vel ex vltima cauſa fuerit commiſſa.13

Contumacia in materia pacis ruptæ afficit principales,& nō fideiuſſores.8. 115

Copulatorum concurſus in pœnalibus requiritur ad pœnam incurrendum. 5 300

Correſpectiua obligationes intelliguntur rebus ſic ſtantibus.3 112
in Correſpectiuis ceſſante vno, ceſſat & alterum.2 270
Credulitas vbi agitur de præiudicio tertij, debet eſſe vehemens, & rationabilis. 20 127
Culpa leuis vel lata non ſufficit ad fracturam cautionis.3 347
Multa ponuntur exempla de leui, & lata culpa.4
Curia Romana quid obſeruet in remiſſione delinquentis.9 173

D

Damna & intereſſe dicuntur remiſſa per pleniſſimam remiſſionem.52 24
Damna, & intereſſe cenſetur etiam remiſſa, ſi remitterentur expulſiones, & deuaſtationes.53 ibid.
Contrariam opinionem tenent Doctores 54 ibid.
Damna, & intereſſe, quando pœna in totum eſt applicata Fiſco, debentur parti ſecus ſi in totum, vel in parte fuiſſet applicata parti.1 381
Damna, & intereſſe deberentur parti, quando in cautione de non offendendo non fuiſſet adiecta aliqua pœna ſecundum vnam opinionem.2
Alij autem tenent in diſtincte, quod damna, & intereſſe debeantur parti offenſæ.3
Author diſtinguit: aut agitur contra principalem, & tunc damna debentur, aut agitur contra fideiuſſorem, & tunc non debeantur, 4
Deambulatio cum hominibus armatis non inducit iuſtum timorem ad fractionem pacis, maxime ex qualitate loci ſi deambulauerint ante propriam eorum domum.5
Decedens vxore ſua prægnante non dicitur decedere ſine liberis.3 370
Decipi quis non debet ſub fide publica. 18 198
Defenſio neceſſaria aduerſus ſtatutum nunquam cenſetur excluſa per ſtatutum, vel Bullas, etiam ſi ex interuallo ſe defenderit.8 137
Defenſio dicitur non ſolum in continenti ſed etiam quando quis commode poteſt vindicare iniuriam ſibi illatam, & adhuc dicitur in continenti feciſſe.10.138
Defenſio, licet ſit de iure naturæ, & tolli non poſſit, in aliquibus tamen caſibus tolli poteſt.20 178
Defuncto non fit iniuria, nec cum eo pax rumpitur.3 192
Defunctus dicitur habere amicos, & inimicos.10 ibid.
Denumeratio graduum affinitatis in materia pacis ruptæ, ſufficit, quod incipiat a fratribus, & non requiritur quod teſtes cognouerint patrem, & matrem. 7 115
Dictio, niſi, inducit conditionem.11 271
Dictio (vſque in tertium gradum) intelligitur includere dictum tertium gradum.6 405
Diſpoſitio facta de pace non habet locum in treuga.7 238
Diſpoſitio qualibet recipit vires ab intentione agentium.4 240
Diſpoſitio in materia odioſa facta in caſu ſimplici non trahitur ad caſum mixtum.3 346
Diſpoſitio qualibet, vel obligatio interpretatur, dummodo res in eodem ſtatu permaneat.2 350
Diſpoſitio qualibet ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus.20 293
in Diſpoſitione qualibet mens contrahentium attendenda eſt.2 388
Diuites intereſt Reipublicæ ſubditos habere.4 282
Diues, & bona immobilia poſſidẽs nõ tenetur præſtare cautionem de non offendendo.5
Contrariã opinionem tenent ibi Doctor. 7
Diuiſio pro bono pacis retractatur. 25 44
Doctores impugnantes cõem opinionẽ cenſentur

ſentur ſibi gloriam comparare.4 99
Doctori atteſtanti de conſuetudine, quando ſit credendum.7 232
Doctori atteſtanti de conſuetudine, quan do credatur, vide late.3 247
Dolus requiritur ad incurrendam pęnam pacis ruptæ.3 125
Dolus requiritur & animus vlciſcendi ad pænam pacis ruptæ.30 130
Dolus requiritur ad pænā pacis vel promiſſionis de non offendendo. 1 208
Dolus requiritur ad pęnam pacis ruptæ quando ſtatutum punit rumpentem pacem, & vteretur illis verbis, ſtudioſe vel animo iniurioſo.2
Dolus prçſumptus non ſufficit ad pęnā pacis ruptæ, ſed requiritur verus dolus.4
Dolus requiritur ad rumpendam pacem, etiamſi verba pacis eſſent concepta vniuerſaliter, quoquo modo &c. 5 208
Dolus requiritur ad rumpendam pacem & non ſufficit lata culpa.6
Dolus requiritur ab initio, nec ſufficit, vt deinde ſuperueniat.15 349
Dolus ita requiritur, vt principaliter interuenire debeat in fractione pacis.16 210
Ibi ponuntur plura exempla.
Dominus ſciens, & patiens male geſta per procuratorem, etiam ſpeciale mandatum non habentem, incidit in pænam. 4 311

E

Ebrius non comprehenditur in cautione de non offendendo.11 349
Eccleſia negligentem odia remittere excommunicatione compellit.5 8
Eccleſiam habens à laycis longiſſimo tempore ob bonum pacis tolerari debet. 5 12
Eccleſia tolerat depoſitionem Epiſcoporum, & ſubrogationem aliorum pro bono pacis.18 19
Eccleſia Romana non facit pacem, niſi comprehendat adhærentes.6 91
Edictum vt infra tantum tempus partes veniant ad cauendum, vel ad renouandum cautiones, alias habeantur pro renouatis valet ac ſi vere & realiter dictæ cautiones fuerint præſtitę.22.272
Contrarium tenent ibi Doct.23 273
Conciliantur ibi dictæ opiniones contrię.24 ibid.
Epiſcopus poteſt transferri in alium Epiſcopatum ob bonum pacis.4 12
Epiſcopi poſſunt cogere per cenſuras Eccleſiaſticas laycos propter bonum pacis.10 13
Epiſcopus, & Abbas non poſſunt remittere iniuriam factam Eccleſiæ, & Monaſterio.1 70
Niſi accedente conſenſu Capituli.2
Euaginatio armorum & inſultus an inducat fractionem pacis.1 148
Excedens in defenſione non rumpit cautionem.24 365
Exceptio in pænalibus, & odioſis non firmat regulam in contrarium. 30 294
Exceptio, quæ venit ex natura cōtractus, non dicitur ſublata per Bullam Pij.V. 7 374
Exceptio, quæ venit ex natura ſubiectæ materiæ, non dicitur ſublata per ſtatutum. 8
Excommunicatus dicitur, ſi quis acceperit veſtes, vel frenum equi Clerici equitantis doloſo animo.5 154
Excōmunicatus, & bannitus nō poſſunt petere cautionē de nō offendendo.10.310
Exculpatio offenſi operatur, vt imputatus de offenſione non teneatur ad pænam conuentionalem.13 227
Exculpatio fit tribus modis, de quibus ibi. 14 ibid.
Exculpatio offenſi quid operetur in iſta materia cautionis.35 336
Exempla plura, quibus offendens excuſatur a pæna pacis fractæ.25 129
Extraneus recipiens ſtipulationem pro abſente, niſi abſentis ratificatio ſequatur, reintegra ſtipulationem non validabit. 6 88

F

FActum alienum quis promittere non poteſt.3 291

Familiares ſi fuerint offenſi, pax dicitur rupta.4

Opinio negatiua, quod non rumpatur pax, tenetur a Farinac. 5

Author non ſequitur Farinac. ſed conciliat opiniones contrarias.6

Fictio non procedit, niſi vbi ſit æquitas, & publica vtilitas.7 389

Fideiuſſio præſtita pro affinibus an comprehendat affines in ſecundo genere, vide ibi.5 188

Fideiuſſor datus pro obſeruatione conditionum pacis non tenetur ad pœnam, ſi conditionibus fuerit contrauentum. 4 180

Fideiuſſores, ac principales paciſcentes, ſi ſequatur contrauentio per comprehenſos, non puniuntur pœna corporali. 12 231

Fideiuſſor idoneus quis dicatur.8 302

Fideiuſſor cogi non poteſt, ad iterum fideiubendum.13 318

Fideiuſſor non poteſt in plus ſe obligare, quàm principalis.1 322

Declara, & intellige, vt ibi.2

Fideiuſſor obligatur in plus, quam principalis propter iuramentum, etiamſi nihil principalis promiſiſſet.4 323

Fideiuſſor obligatus ſubſtinetur in plus, quam principalis, quando obligatur in ſolidum, cum renunciatione beneficij de duobus reis, & de fideiuſſoribus, vel cum Camerali obligatione.5

Fideiuſſor pluribus modis liberari poteſt a cautione præſtita de non offendendo. 1 326

Fideiuſſor de non offendendo dari ſolet per totum tempus officij Iuſdicentis, & per menſem poſtea.2 326

Fideiuſſio iſto modo præſtita, elapſo dicto tempore expirat.3

Fideiuſſio eſt ſtricti Iuris, & interpretanda, vt minus obliget, quam fieri poteſt.4 ibid.

Fideiuſſio non extenditur de re ad rem, de tempore ad tempus, de loco ad locum neq. de caſu ad caſum.5

Fideiuſſor pro Poteſtate vſq. ad certum tempus, illo finito liberatur.7

Fideiuſſor Maſſarij Montis Pietatis per annum non tenetur, ſi male ſe geſſerit Maſſarius in ſecundo anno. 8 ibid.

ſi Fideiuſſor præmittat cum poteſtate prorogandi cautionem, Iudex non poterit prorogare dictam cautionem in damnum fideiuſſoris, niſi ſemel.10 327

Fideiuſſor pro Prætore, an ipſo Prætore confirmato, dicatur liberatus, vide ibi. 11

Diſtingue, & declara, vt ibi. 12

Fideiuſſor obligatus per menſem, & deinde ad beneplacitum Iudicis, ſi beneplacitum intra dictum menſem non fuerit declaratum, elapſo menſe liberatur. 14 328

Fideiuſſor, an poſſit obligari in plus, vel minus, quam principalis, vide ibi. 15 ibid.

Fideiuſſor pro aliquibus expreſſis, & pro alijs nominandis, ſi non fiat nominatio non tenetur pro nominandis.16 238

Etiam ſi fuiſſet conſtitutus procurator ad alios nominandos, ſi non fuerint nominati.17 ibid.

Et talis nominatio non poteſt fieri per hæredes & ſucceſſores.18

Fideiuſſor dicitur liberatus, quando ille pro quo fuit præſtita cautio, fuit condemnatus, vel excommunicatus. 37. 333

Fideiuſſor, principali effecto non ſoluendo, dicitur liberatus.38

Contrariam opinionem tenent ibi Doct. tanquam veriorem.39

Fideiuſſor quando promiſit pro aliquo, & eius conſanguineis, an ante dictorum conſanguineorum ratificationem poſſit liberari a fideiuſſione, vide ibi. 40 ibid.

Fideiuſſor liberatur ex præſcriptione, qua in-

Digitized by Google

inducitur,prout ibi remiſſiue.48 334
Fideiuſsor liberatur per mortem illius, pro quo fideiuſſit.49
Fideiuſſio an tranſeat ad hęredes.50
Fideiuſſor liberatur ſoluendo ſemel pœnam conuentionalem.51 335
Fideiuſſor liberatur, ſi bona principalis fuerint Fiſco incorporata.52
Fideiuſſio non valet,vbi contractus principalis eſt nullus.53
Fideiuſſor liberatur, quando principalis præſentatur in carceribus.54
Fideiuſsor liberatur,quando diu principalis ſtetit in obligatione,& effectus fuit non ſoluendo.55
Fideiuſsor idoneus non eſt dandus,ſi primus fuit effectus non ſoluendo.1 336
Declara,vt ibi.2
Fideiuſſore non ſoluendo ab initio per Iudicem recepto,non poteſt cogi pars ad præſtandum idoneum fideiuſsorem.4 337
Contrarium opinionem tenet ibi Author.5 ibid.
Fideiuſſor nouus dari non debet, quando ceſſat cauſa ſuſpicionis,vel timoris.6
Fideiuſſor non idoneus, vel non ſoluendo quaudo dicatur.7
Fideiuſsor idoneus an quis in dubio præſumatur.6 338
Fideiuſſor non poteſt cogi ad iterum fideiubendum,licet principalis cogi poſſit.9 ibid.
Fideiuſſor in aliquibus caſibus, licet renouetur obligatio per principalem, vel prorogetur iuriſdictio, remanet obligatus, declara tamen, vt ibi.10 338
Fideiuſſor de non offendendo, ſi efficiatur non ſoluendo,non poteſt cedere bonis, ſecundum vnam opinionem.1
Contrariam opinionem tenent ibi Doc.2 ibid.
Fideiuſſor de non offendendo petens eximi ab obligatione non auditur.1 339
Etiam ſi principalis offerret alium fideiuſſorem.2
Amplia,etiam ſi principalis promiſerit fideiuſsorem indemnem releuare, vel illum liberari facere.3 ibid.
Fideiuſſor poteſt eximi ab obligatione, ſi offeratur aliud idoneus fideiuſſor per Iudicem.4
Fideiuſsor ſi principalis deterioraret conditionem ſuam, poteſt petere fieri ſequeſtrum,& mitti in poſſeſſionem bonorum principalis.5
Secus ſi principalis conditionem non deterioraret.6
Fideiuſſor ex cauſa legitima poteſt liberari a Iudice etiam inuito creditore.7 ibid.
Fideiuſſor non idoneus receptus a notario de mandato Iudicis ipſe Iudex tenetur.3 340
Fideiuſsor recipitur cum approbatore ſecundum conſuetudinem totius Italiæ.5 ibid.
Fideiuſsor eſt recipiendus in loco iudicij, declara tamen,vt ibi.10 341
Fideiuſſor conuentus ſuper exequutione ſententię latæ contra principalem, obtinere poteſt exequutionem ab eodem iudice contra eundem principalem.5 386
Fideiuſſore condemnato ſimpliciter, intelligitur etiam condemnatus principalis ad fauorem fideiuſsoris.6
Fideiuſſor quandocunq. ante ſolutionem factam per ſpontaneã comparitionem liberatur.5 410
Fides publica eſt ſeruanda,& quis ſub ea decipi non debet.19 108
Declara quando,& in quibus caſibus procedat iſta concluſio ſub nu.21.22.23. not.20 ibid.
Fides dicitur comes Pacis.2 255
Fides dicitur Theſaurus ineſtimabilis,3 ibid.
Fides maximam gloriam inducit obſeruanti.4
Fides ſi non ſeruetur ab homine, nihil peius contra eum dici poteſt.5
Fidem frangens dicitur lacerare veſtem conſutilem D.noſtri Redempt.6
Fidem fallere graue eſt.7
Fidem obſeruare nobilitatis eſt.8

Fidem

INDEX

Fidem obſeruare, in Principe clarius eſt. 9 ibid.
Fidem ſeruare etiam Papa tenetur. 10
Fides de non offendendo, quomodo deſcribatur. 11 ibid.
Fides hominis ad hominem triplici modo ponitur. 12
Fides ſaltem eſt proxima iuramento. 4 256
Fides augetur per Iuramentum. 5
Fides data da Caualiere an in omnibus habeat uires iuramenti. 6
Fidem frangenti fides frangatur eidem 2 257
Fides data quando rumpatur, vide Verbum & alia plura.
Filius poteſt deuegare alimenta patri bannito ob fracturam pacis. 11 13
Filius non facit pacem ſine conſenſu patris. 7 34
Filius pacem facere poteſt pro iniuria ſibi illata etiam inuito patrem ſecundum præceptum Euangelicum. 11 35
Filius rumpens pacem factam per patrem
Filius, ante ratificationem eius non dicitur fractor pacis: licet pœna conuentionalis contra patrem committatur. 36 39
Filij ſi velint facere pacem, & Monaſterium deneget, filij præferuntur, & è contra. 9 42
Filij legitimi & naturales faciunt pacem pro nece patris, excluſis filijs naturalibus tantum. 23 43
Filij naturales qui ſunt nati ex ſolutis cæteris alijs conſanguineis in accuſando & pacem faciendo præferuntur. 24
Præterquam ſi adeſſent filij legitimi, & naturales. 25 44
Filij naturales legitimati non exiſtentibus filijs legitimis & naturalibus faciunt pacem pro morte patris. 26
Filij ſpurij & adulterini ſicut non poſſunt accuſare ſuper nece patris, nec etiam facere poſſunt pacem. 27
Filius natus ex damnato coitu poteſt, & accuſare, & pacem facere de morte matris. 29 45
Contrarium in aliquibus locis ſeruatur de conſuetudine. 30
Filij illegitimi tunc admittuntur in aliquibus caſibus quando deficiunt filij legitimi & naturales. 31
Filij naturales agnoſcentes certum patrē poſſunt de illius nece accuſare, & pacem facere. 32 ibid.
Item quando patri adoptanti ſuccederent. 35 46
Filij minores non poſſunt facere pacem de morte patris ſine authoritate tutoris 36 ibid.
Filij facientes pacem pro nece patrijs, non dicuntur adire hæreditatem, etiam ſi aliquid acceperint pro dicta pace ineunda: & quid ſeruandum ſit ad tollendas omnes diſputationes. 38
Filij ſpurij non rumpunt pacem, nec promiſſionem de non offendendo datam pro ſe, & filijs. 1 189
Filius naturalis natus ex concubina non comprehenditur nec in pace, nec in promiſſione de non offendendo. 2
Contrariam opinionem tenent ibi Docto. 3 ibid.
Authoris opinio, & Declara, vt ibi. 4 190
Filij naturales quoad vindictam, & affectionem pro legitimis, & naturalibus habentur. 1 296
Filij naturales admittuntur ad accuſandum ſuper nece patris. 2
Filij paciſcentes actiue non comprehenduntur in cautione de non offendendo. 10 268
Fiſcus articulare & probare debet ſcientiam verbi dati. 4 259
Fiſcus tenetur clare probare cautionem de non offendendo eſſe ruptam. 10. 268
Quod magis procedit, quando agitur contra tertium fideiuſſorem pro delicto alterius. 11
Præſumptio, vt non cenſeatur rupta de uoluit onus probandi contrarium in fiſcum. 12
Fiſcus & pars citari debet in probatione no-

nouæ cauſæ.10 356

Fiſcus an teneatur ratificare cautiones præſtitas per partes.7 372

Fiſcus, & pars, quibus pæna applicatur, non præferuntur alijs creditoribus habentibus poſteriorem hypothecam ſecundum vnam opinionem. 1 384

Contrariam opinionem alij tuentur. 2 ibid.

Fiſcus non habet bona delinquentis hypothecata, niſi à die ſententiæ latæ contra delinquentem.

Declara tamen, vt ibi.3

Fæmina non facit numerum in pace ab hæredibus vigore ſtatuti obtinenda. 18 61

Fœmina non comprehenditur in pace ab ea habenda, quando inſtrumentum pacis dicit, quod partes promiſerunt non offendere alium, ſeu alios, vel tantum habetur mentio de patre fratribus, & ſimilibus.19

Fæmina habens in pari gradu conſanguinitatis maſculos & fæminas, & inter eos ſit diſcordia, circa pacem contrahendam, maſculus præfertur fæminis, licet fuerint plures.20 61

Declara vt ibi per authorem, vt reſideat in arbitrio Iudicis.21 62

Fæmina coniuncta per perſonas viriles ſexus, pace fracta non tenetur alios indemnes releuare.17 229

Fæmina pupilla debet eximi ab obligatione facta per patrem, ne per contrauentionem pacis teneatur contribuere ad pænam conuentionalem.18 228

Fæminæ in materia cautionis de non offendendo, recipiuntur.26 273

Fæminæ non comprehenduntur in cautione, etiam ſi fuerit præſtita pro affinibus, excepta Titia. 3

Fœmina comprehenditur in cautione de non offendendo, quando de ea expreſſe fuit facta mentio.5 345

Vel ſi fuerit promiſſum pro affinibus; quia illud verbum comprehendit etiam fæminas.6

Fætus in quanto tempore dicatur animatus, tradunt ibi Doct.8 370

Forenſis quomodo poſſit cogi ad præſtandam cautionem.12 277

Forenſis non poteſt cogi ad præſtandam cautionem extra eius patriam. 1 298

Contrariam opinionem tenent ibi Doc. 2 ibid.

Tenendo primam opinionem limitatur pluribus modis.3

Primo limita quando ſolitus eſt pluries forenſis in illo loco conuerſari. 4 ibid.

Limita ſecundo quando forenſis eſſet vagabundus.5

In alijs vero caſibus forenſis non poteſt cogi ad cauendum; ſed petens cautionem debet interim latitare, vel aſſociari per familiam Curiæ, vel conducere homines armatos.6

Arbitrium Iudicis circa hoc verſatur, quibus remedijs vti valeat, vt prouideatur, quod petens cautionem ſit tutus à forenſi.7

Forenſes plures carcerati poſſunt ad inuicem fideiubere.14 299

Forenſis admittitur ad Iuratoriam cautionem, ſi non inuenerit fideiuſſorem. 4 304

Niſi fuerit vagabundus, vel ſolitus ibi conuerſari.5

Fractor Treugæ in ſtatuto violatoris pacis comprehenditur.3 239

Frangens verbum vel fidem datum in ſtatu Eccleſiaſtico per bannimenta generalia quomodo puniatur.6 262

Fractor cautionis de non offendendo ſecundum vnam opinionem poteſt puniri pæna pacis ruptæ.1 378

Alij tenent, quod ſit tradendus offenſo, vt per eum puniatur.2

Alij autem vt puniatur tanquam proditor.3

Alij vero inter particulares perſonas fractorem cautionis puniri volunt pæna extraordinaria, iuxta qualitatem facti, & perſonarum.4

Alij, vt tale arbitrium poſſit extendi vſq. ad mortem.5

Et

Digitized by Google

Et maxime ſi fractura fuerit pluries reiterata.6

Contra fuerit Author, vt nunquam fractor cautionis puniatur pœna mortis, niſi interueniat homicidium. 7 379

Fractor pacis vide pax.

Frangens cautionem punitur pœna arbitraria, quando pœna non eſſet adiecta incontractu; vel ſi pœna fuiſſet applicata parti.9 379

Quæ opinio eſt recepta a conſuetudine 10 380

Furioſus actiue non comprehenditur in cautione de non offendendo. 10 349

Furioſus, & ebrius paſſiue comprehenduntur in cautione de non offendendo. 13 ibid.

Furor, & Ebrietas, quomodo, & per quem ſit probanda.12

Furtum præſumitur factum non lucri cauſa, ſed ſe vendicandi, ſecundum opinionem aliquorum.10 167

Contraria opinio eſt communis. 11

G

GAbellæ impoſitæ occaſione belli, bello finito, debent extingui. 18 13

Gradum affinitatis denumeratio quomodo facienda. Vide Denumeratio.

Gratia obtenta cum clauſula de obtinenda remiſſione a parte, ſubſtinetur, ſi nullus hæres remanſerit poſt mortem interfecti.1 67

Gratia in aliquibus locis cum illa conditione, habita pace, ſolet approbari, licet non adſit offenſus, vel eius hęres, dummodo infra aliquod tempus pacem obtineat 4 68

Vel ſi offenſus fuiſſet ignotus, ſolet approbari gratia, quod ſi dictus offenſus comparuerit in loco, offendens debeat habere remiſſionem in termino duorũ menſium, alias gratia ſit nulla. 5

Gratia ſine conſenſu partis per Principem fieri non ſolet, etiam auxiliatores, & condemnatis in pœnam extraordinariam.10 107 & 108

Nec etiam ſufficeret, ſi condemnatus ſolueret parti læſę damna & intereſſe. 11 ibid.

Nec etiam ſufficeret, ſi delinquens habuiſſet pacem in foro conſcientiæ. 12 108

Item etiam ſi Princeps *in gratia parti offenſæ iura reſeruaret.13*

Item requiritur pax in quolibet leui delicto commiſſo cum animi deliberatione.14

Item iſti gratiati ſine pace poterunt furca ſuſpendi, & pœna ordinaria puniri. 15 ibid.

Quod magis procedit quando pax fuerit extorta per metum.16

Contrariam opinionem, quod gratiatus non debeat puniri, ſed relaxari ſubiectus prioribus pœnis, tenent ibi Doct. *17* ibid.

Gratia ſine pace valet vbi ex natura negocij pax non requiritur, & ponuntur exempla 27 110

Gratia non impeditur, ſi fuerit obtenta cum reſcripto, quod quis non poſſit redire ad patriam, ſi gratiatus reuertatur. 2 179

Gratia obtenta ſuper delicto principali non facta mentione de fractura cautionis ſecundum vnam opinionem eſt ſubreptitia.1 387

Author contrariam tuetur opinionem. 2 ibid.

Graue eſt vnum ex delicto alterius prægrauari. 2 282

Graue eſt, vt quis pro altero caueat, & multæ familiæ in Italia ex iſta cautione fuerunt deſolatæ.3

Grauis læſio, iactura vel offenſio in bonis quæ dicatur, & plures opiniones ibi referuntur. 3 403

H

HAeres poteſt recipere pecuniam propace nec dicitur adire hæreditatem.9 86

Hęredes pro iniuria facta cadaueri agũt actione

actione iniuriarum contra offendentem.5 192
Hęredibus omnibus datur actio pro iniuria facta cadaueri proportione hæreditaria.7 ibid.
Hęredes neq. actiuę neq. paſſiue comprehenduntur in pace. 1. & numero 2. 193.194.
Hæredes repræſentant perſonam defuncti ficte,ſed non proprie.4 194
Hæredes in primo gradu tantummodo veniunt in pace,quando fuit ſtipulata pro ſe & hæredibus.9 195
Hæredes non veniunt actiue,nec paſſiue in cautione.11 362
Hæreditas non dicitur adita per pacem factam.60 25
Hæreditatem adeundo an cenſeatur quis ratificare pacem.3 224
Homicidium in pura rixa tam de Iure, quam de conſuetudine non punitur pœna ordinaria,ſtante ſtatuto,quod homicidium debeat puniri pæna mortis. 20 19
Niſi in rixa interuenerit animus deliberatus.22 ibid.
Niſi fuerit author rixæ. 23
Contraria opinio, quod nec etiam author rixæ puniatur pæna mortis.24

I

IDONEVS fideiuſſor quis dicatur. 8 302
Ignorantia conſanguineorum de pace facta quomodo eſſe debeat, vt rumpat illam.13 197
Ignorantia excuſat a pœna fracti verbi. 2 259
Ignorantia præſumitur, vel excludatur fractura fidei,vel verbi.3
Ignorantia excuſat a cautione de non offendendo.17 349
Illuſtres perſonæ non tenentur cauere. 6 304
Imperator & alij Principes poſſunt cogere Communitates & ſubditos ad pacem.6 9
Contrariam opinionem tenent Doctores. 7 ibid.
Imperator poteſt Ciuitates Lombardiæ, vel eius territoria alteri in feudum dare, quod declara,vt ibi.3 234
Impuberes non continentur in pace, niſi de eis fuerit facta expreſſa mentio. 16 177
Impuberes non veniunt in pace, niſi de eis fuerit facta expreſſa mentio.7.196
Impuberes non comprahenduntur in generali promiſſione de non offendendo. 1 344
Quod procedit, etiam ſi fuerit præſtita pro conſanguineis, excepta Titia,vt talis exceptionem ampliet regulam ad alias perſonas, quæ alias non comprehenderentur. 2
Inæqualitas circa cautionem præſtandam poteſt ſeruari propter inæqualitatem perſonarum.6 309
Incertitudo aggreſſoris rixa operatur, vt nemo ex conrixantibus puniatur. 2 155 & 156
Non conſtito de aggreſſore,quilibet tenetur de vulneribus, & percuſſionibus illatis.8 156
Incertitudinis cauſa pœna conuentionalis committitur.29 365
Indefinita loquutio æquipollens vniuerſali non comprehendit bannitos in materia pœnali.14 390
Inditium,quod poteſt interpretari ad malum,& ad bonum, nunquam interpretatur ad malum.11 82
Indicium reſultans ex inimicitia dicitur remotum a delicto.12 321
Indicium remotum non facit indicium ad torturam.14
Induciæ quid ſint.4 236
Infans pacem facere poteſt non,nec etiam cum interuentu Tutoris.25 53
Inferior petens cautionem indebite a potentiori,tanquam calumnioſus relegabitur.8 309
Ingratitudo in filio ergo patrem, & ex hereditatio facta per patrem, pace tolluntur.31 21

ini-

Digitized by Google

Inimicitia orta ex grauibus cauſis non extinguit præſumptionem inimicitiæ per reconciliationem; ſecus ſi fuerit orta ex leui cauſa.9 18

Inimicitia inducitur ex ſola cauſa inimicitiæ ſiue vera, ſiue falſa ſit, ſiue putatiua.2 320

Inimicitia *ſecundum aliquos facit indicium ad torturam.8*

Et maxime ſi delictum clam fuit commiſſum, & non datur alius imputatus de eo.9 321

Contrariam *opinionem quod ſola inimicitia non faciat indicium ad torturam, tenent ibi Doct. quæ eſt magis communis.* 10

Inimicitia, vel cauſa inimicitiæ concurrentibus aliis facit indicium ad torturam.15 ibid.

Iniuria *remittitur ſola diſſimulatione, & ibi vide plura exempla.3* 4

Iniuria *facta a perſona coniuncta reputatur maior iniuria, quam facta ab aliis* 29 37

Iniuria verbalis inducit nouam cauſam ita vt offendens non rumpat pacem, quamuis pax ſit concepta de non offendendo in perſonam.3 144

Iniuria verbalis frangit pacem, etiamſi fuerit tantum promiſſum perſonaliter non offendere.4

Contrariam opinionē tenent ibi Doc.5

Conciliantur iſtæ contrariæ opiniones 6 ibid.

Iniuria, *quæ fit cadaueri, dicitur ficta iniuria.4* 192

Iniuria facta cadaueri datur actio omnibus heredibus pro portione hereditaria 7 ibid.

Iniuria, quæ infertur cadaueri, maior reputatur.9

Conciliatio *iſtarum opinionum per diſtinctionem.11* 193

Iniuria facta meo ſocio, dicitur mihi facta.2 199

Iniuria cenſetur remiſſa per actus ſociales, qui tamen non ſufficiunt ad pænam fractæ pacis.9 213

Iniuria facta filio naturali, patri facta cenſetur,3 296

Inquiſitio eſt remedium extraordinarium 5 376

Limita de conſuetudine, quia dicitur remedium ordinarium, ſicuti ipſa accuſatio.6 376

Inſtigator an incidat in pænam pacis ruptæ.13 170

Inſtrumentum pacis producens non dicitur fateri delictum.3 78

Vide Pax.

Inſtrumentum pacis in aliquibus locis, pro vt Mediolani, probat plene delictum 6 82

Inſultus cum armorum euaginatione etiam offenſione non ſequuta inducit fractionem pacis: ſecus aut in cautione de non offendendo.1 147

Maxime ſtante ſtipulatione de non offendendo, & iniuriam inferendo.2 ibid.

Inſultus factus a comprehenſis in pace non inducit pacis fractionem; ſecus ſi a principali paciſcente.3 ibid.

I*nſultus non frangit pacem, quando promiſſio de non offendendo in perſonam* 4 ibid.

Inſultus factus ad domum illius cum quo erat pax animo offendendi, inducit fractionem pacis.5 148

Inſultus factus cum admenatione rumpit pacem, quamuis vulnus non ſequatur. 9 ibid.

Inſultus factus cum proiectione lapidis, vel teli, rumpit pacem, etiamſi inſultatus non remanſerit vulneratus, & corpus illius non fuerit tactum.11

Inſultus factus ſuper veſtibus ſiue illarum percuſſione, non inducit fractionem pacis.26 150

Inſultus factus cum percuſſione veſtium, ſunt opiniones hinc inde, an inducat fractionem pacis.27

Intereſſe & damna quando dicantur remiſſa. vide Damna.

Conciliantur *iſtæ opiniones contrariæ.* 28 ibid.

In-

*Interficiens aſſociantes bannitos non rumpit pacem.*14 177

Interficiens duos vnico ictu in rixa, punitur de vtroq. homicidio. 14 380

Interpretatio ſit longiſſima in beneficijs Principum 5 105

*Intimatio vt inducat ratificationem poteſt fieri a quacunq. perſona, de cuius intereſſe agitur.*7 224

*Contrariam opinionem quod ſola ſcientia & taciturnitas in præiudiciũ ipſius tacentis non inducat ratificationem tenent Doct. ibi.*8

*Quæ opinio contraria magis procedit, quando per taciturnitatem quis actum impedire non potuit, vt ſi quis fuerit a Iudice coactus ad cauendum pro ſe, & ſuis conſanguineis.*9

*Iudices ante punitum delictum non poſſunt trahere partes ad concordiam.*4. 9

*Iudices non poſſunt cogere particulares ad pacem.*8 9

Iudex compellens aliquem ad pacem, non tenetur Edicto quod metus cauſa. 102 10

Iudex poteſt pro bono pacis partes concordare, & denegare ferre ſententiam. 14 13

*Iudex poteſt cogere partes ad concordiam in Vrbe Toruiſio ex priuilegio.*15 10

Iudex videns duos rixari, ſi non ſe interponat pro pace, poteſt priuari officio. 16 13

Iudex procedit per inquiſitionem in terris Eccleſiæ in quocunq. delicto, pax operetur, vt minor pæna reoimponatur. 13 18

*Contrariam opinionem tenent Doctores, vt pax non tollat pænam ordinariam.*15

*Limita quando in loco non vigeret talis conſuetudo, quia per pacem reus deberet abſolui.*16 19

*Limita in Ducatu Mediolani, vbi agitur de pæna pecuniaria.*17

*Limita in Regno Neapolitano.*18

*Limita in ſtatu Eccleſiaſtico per conſtitutionem Marchiæ.*19 ibid.

*Iudex non poteſt in ſtatu Eccleſiaſtico adſtringere reum abſolutum ad cautionem præſtandum etiam ad inſtantiam Fiſci.*7 69

*Iudex ſequuta pace poterit caſſare cautionem ſi ſibi videbitur.*8 100

*Iudex ſi requiſitus caſſare cautionem recuſet ſine iuſta cauſa, habetur pro caſſa quoad partem, ſed tutius erit, ſi appellabitur a dicta recuſatione.*9

Iudex non poteſt caſſare cautionem etiam pace ſequuta parte non inſtante, & non ſufficeret inſtantia vnius, ſed requireretur conſenſus vtriuſq. 10 ibid.

Iudex pronuncians Titium pacem fregiſſe, cenſetur ſucceſſiue abſoluere aduerſariam a pæna pacis ruptæ. 15 227

*Iudex non tenetur admittere proteſtationem, quod non intendit ſe obligare, niſi altera pars etiam caueat; ſed ſi fuerit admiſſa, obligatio pro vna parte facta non valet.*12 271

Iudex præcipiens vt partes caueant, & interim ponat clauſulam inceptis, vt cautiones habeantur præſtitis, per contrauentionem pæna committitur. 21 272

Iudex quis ſit competens in materia cautionis, an ciuilis, an criminalis. 28 273

Iudex requiſitus ad cogendum partem ad præſtandam cautionem, teneretur in ſindicatu, & peccat, ſi illam non cogat. 7 276

*Iudex nõ debet ſtatim ad inſtantiã partis cogere alterã partẽ ad cauendũ.*11.277

*Iudex ex officio non poteſt compellere aliquem ad præſtandã cautionem.*1.278

*Contrariam opinionẽ tenent ibi Doc.*2

Quæ contraria opinio eſt a conſuetudine recepta. 3 279

*Iudex poteſt etiam compellere abſolutũ vel cõdemnatum ad præſtandam cautionẽ de nõ offendẽdo querelãtẽ, exploratorẽ, & teſtes examinatos contra eũ.*4. 279

*Iudex põt compellere ad cauẽdũ eẽ ſub pæna priuationis officij, & Iuriſdictionis.*5 6

Iu-

Iudex poteſt dare in cuſtodiam alicui potenti petentem aſſecurari,quæ cuſtodia appellatur ſalua guardia.6

Iudex cogit ad præſtandã cau.ionem per mulcta,per pignora,per capturã,per bãnum,per carcerationem per exilium,& alijs remedijs arbitrio Iudicis.15.280

Iudex an poſſit cogere partes ad præſtandã cautionem per vnum fideiuſſorem tantum,vel per plures,declara,vt ibi.16

Iudex non ex abrupto,ſed præcedente aliquali,& probabili iuſto timore,vel ſuſpicione,cum aliquali cauſæ cognitione partes cogere debet.5 282

Iudex poteſt ex cauſa per informationem extraiudicialem abſq.ſcriptura ſe informare de cauſa, & ſuſpicione, quando adeſt timor fugæ.17

Iudex debet eſſe facilis ad credendum delictum fore committendum,&ad remedia oportuna adhibenda.18

Iudex incompetens nõ cogit partes ad præſtandam cautionem, nec in eum prorogatnr iuriſdictio.33 286
Limita tribus modis,vt ibi.34

Iudex nulla præcedente cognitione ſi cogat partes ad cauendum,facit iniuſtitiam, & poteſt allegari quandocunq. cautionem per metum extortam fuiſſe.35

Sed iſto caſu melius erit appellare , & recurſum habere ad ſuperiorem.36

Iudices plures in materia iſta debent oẽs inſimul conuenire , nec vnus ſine alijs aliquid determinare poteſt.41 287

Iudex arbitrabitur,quæ cauſa iuſta dicatũ vt maritus cogatur ad præſtãdam cautionem habita,relatione a vicinis, iuxta perſonarum qualitatem, & cauſas ſuſpicionis.6 288

Iudex cogere partes non poteſt ad præſtandam cautionem vltra conſuetudinem loci.15 292

Iudex poteſt concedere militarem cuſtodiam timenti offendi a forenſi , cuius autem ſumptibus deciditur ibi 10.299

Iudex vltra petita non pronunciat. 11 305

Iudex poteſt varijs,& diuerſis remedijs prouidere pro quieto ſtatu Reipublicæ . 1 305.306

Iudex ſequuto aliquo tumultu vel rixa debet citare partes ad cauendum ſub pæna eius arbitrio iuxta qualitatem facti,& perſonarum.2 306

Iudex in præceptis ad cauendum poteſt apponere clauſulam,vt interim cautiones habeantur pro præſtitis,5

Iudex poterit deuenire ad capturam abſq. alio præcepto,ſi ſibi videbitur, ob timorem futuri ſcandali.10 307

Iudex ſecularis poteſt impetrare brachiũ Iudicis Eccleſiaſtici ſub cenſuris,&pænis,& è contra Iudex Eccleſiaſticus poteſt inuocare brachium ſeculare , vt cautiones præſtentur.11

Iudex ſi partes non poſſunt præſtare cautionem,poterit eius arbitrio deuenire ad alia remedia iuxta facti, & perſonarum qualitates etiam vtendo pluribus remedijs.12

Iudex poterit interdicere,ne quis tranſeat ante domum vel portam alicuius , nec exeat de domo,& alia ſimilia facere. 13

Iudex incompetens non cogit ad præſtandam cautionem.1 308

Iudex arbitrium ſuum poterit extendere vſq.ad decem annos , & non vlterius in cautionibus de non offendendo. 2 317

Iudex poteſt ſtatuere ex cauſa, vt cautio præſtetur in perpetuum.6

Iudex partes ad renouandam cautionem cogere poteſt,ſi ſubſit cauſa , & cautio non ſit perpetua. 10 318

Iudex non poteſt cogere partes ad renouandam cautionẽ,ſi non adeſt timor ſcandali,aut cauſa legitima,vt ſuſpicio.12

Iudex poteſt caſſare cautionem de non offendendo, etiam partibus inuitis. 44 334

Iudex recipiens non idoneum fideiuſſorem tenetur de ſuo.1 340
Et maxime ſi pars proteſtata fuit,quod ille fideiuſſor non reciperetur.2

Iudex nõ tenebitũ,ſi fideiuſſor nõ fuerit idoneus,

Digitized by Google

neus, quando accepit etiam approbatorem, & quid in laudato i e.4. & n.6.
Iudex recipiens non idoneum fideiuſſorē poteſt carcerare principalem, donec dederit idoneum fideiuſſorem.7
Iudex non tenebitur, ſi fideiuſſor non eſt ſoluendo, quando fecit decretū, vt recipiantur fideiuſſores, & deinde notarius recepit non idoneum fideiuſſorem. 8 *ibid.*
Iudex loci commiſſi delicti punit delinquentem pœna Iuris, licet non puniat pœna conuentionali.9 362
Iudex nemine querelante non poteſt procedere in cauſa criminali.4 376
Iudex per inquiſitionem in pœna conuentionali de non offendendo pōt procedere nemine querelanti vbi late.8 377
Prattica *in ſtatu Eccleſiaſtico, & Vrbe quæſit. 9*
Iudicy calor maximum effectum producit.11 *ibid.*
Iura ſanguinis dirimi non poſſunt, & quo modo iſta regula intelligatur.6 389
Iura tranſgredi poſſunt ob publicam vtilitatem.10 392
Et maxime quando imminet neceſſitas.11
Iuramentum adhibetur in pace, a partibus mutuò ſibi ad inuicem, vt pax ſit validior.17 5
Iuramentum in diebus Dominicis recipi poteſt ob bonum pacis.9 13
Iuramentum habet vim clauſulæ, rato manente pacto.3 233
Iuramentum cum aliquali veriſimilitudine an ſufficiat ad cauendum.11.283
Iuramento petentis an probetur cauſa ad præſtandam cautionem.23 284
Iuramentum operatur, vt fideiuſſor obligetur in plus, quam principalis. 3 323
Iuramento offenſi poterit etiam probari grauitas offenſionis.12 359
Iuratoria cautio quando ſit præſtanda, remittitur arbitrio Iudicis.8 304
Ius accuſandi competit amico ſuper nece amici.1 69
Iuratoria cautio admittitur, quando quis cogitur cauere officio iudicis; ſecus ſi putatur a parte.10
Iuriſdictionis prorogatio vide prorogatio.
Iuriſdictio non prorogatur coram Iudice in competenti, ſi detur cautio de non offendendo.1 323
Quæ opinio tribus modis limitatur, vt ibi.2 *ibid.*

L

Legatarius actiue venit in cautione de non offendendo.14 365
Legatum per inimicitiam extinctum reuiuiſcit per reconciliationem 30 21
Licentia arma deferendi eſt concedenda per iudicem petenti non offendi a forenſe.8 299
Petens dictam licentiam debet præſtare cautionem de armis non abutendis 9 *ibid.*
Licentia conceſſa timenti offendi a foren ſi non operatur vt ipſe ſit tutus, ne offendatur.11
Licentia conceſſa ſine temporis præfinitio ne ſpirat per mortem, & per officium finitum Iudicis concedentis.12

M

Maior 18. annis poteſt per ſe ipſum facere pacem.1 48
Maior infante cum authoritate Tutoris vel Curatoris poteſt pacem facere; ſecus ſine tali authoritate.26 53
Maior pars hæredum non intelligitur reſpectu perſonarum, ſed reſpectu quotæ hæreditatis, in qua ſuccedunt. 10 67
Mandans ſi non comprehendatur in ſtatuto punitur tamen pœna extraordinaria.6
Mandans an poſſit gaudere beneficiō ſtatuti conceſſo delinquenti, vide ibi.7
Mandans gaudebit beneficio ſtatuti in obtinenda pace, quando ſtatutum declaret quod pax fieri debeat percuſſori.8 114

Digitized by Google

Mandans ſi non promiſit non offendere, ſed ſolummodo mandatarius, non tenetur pæna pacis ruptæ.6 154

Mandans fieri delictum, delicto non ſecuto, non comprehenditur in cautione de non offendendo.1 406

Secus delicto ſequuto ſecundum magis communem opinionem.2

Mandatum ad pacem non extinguitur per mortem dantis.26 14

Mandatum ad occcidendum alicui datū cenſetur reuocatum per reconciliationem ſequutam, vt mandans non teneatur de homicidio deinde ſequuto. 38 22

Mandatum ſpeciale requiritur ad pacem contrahendam.1 89

Nec ſufficit mandatum cum libera adminiſtratione.2

Mandatum fauore pacis non ſpirat morte mandantis.6 90

Contrariam opinionē tenent Doc.ibi.7

Mandatum datum ad occidendum, non ſequuto effectu nō frangit pacem.1.152

Quæ opinio procedit, etiamſi promiſſio fuerit facta de non offendendo, nec offendi faciendo, neq. offendenti conſentiendo, vt quis offendatur re verbo, aut facto.2

Mandatum etiam ſecuta offenſione non tenetur pæna pacis ruptæ, quando ſimpliciter fuit promiſſum non offendere; ſecus ſi fuerit promiſſum non offendere per ſe vel per alium.5 154

Mandatum ſpeciale requiritur ad petendum cautionem.3 276

Mandatum ſpeciale requiritur ad petendam cautionem.9 310

Mandatum ſpeciale requiritur in materia cautionis.1 314

Mandatum huiuſmodi mandantis morte non expirat.4

Maritus, & pater reſpectiue agunt pro adulterio, & ſtupro actione iniuriarum contra adulterum & ſtupratorem.11 163

Maritus offendens vxorem quam duxit poſt initam pacem, quæ erat de factione contraria, dicitur rumpere pacem. 3 226

Maritus non ex omni cauſa poteſt adſtringi ad cautionē de non offendendo vxorem; cum ei liceat malos mores vxoris corrigere, ne tranſeat in conſuetudinem.3 288

Cauſæ iuſtæ erunt ſæuitia viri, eius conſuetudo verberandi, vel ſi ſit zelotipus flagellet, ac male tractet eam in corpore deliquerit, ſi ſteterit cum amaſio, ſi orta ſit inter eos inimicitia capitalis. 4 ibid.

Secus ſi fuerit verberata ſemel in tribus, vel 4. vel decem annis.5.

Maritus pauper admittitur ad Iuratoriam cautionem, quando eſt bonę conditionis & famæ, ne offendat eius vxorem. 3 304

Mater præfertur non relictis alijs filijs, vel alijs ſuperſtitibus in facienda pace pro morte filij. 12 55

Mater quæ non habet filios in patria poteſtate, non poteſt pro in eis facere pacem.26 37

Mater, vel Pater non dicuntur agnati vel cognati, ſed aſcendentes, idem in filijs.2 367

Mater & dantes medicamenta, in caſu quod poſthumus offendatur, incidunt in crimen aſſaſſinij.13 371

Mediator inter duos, quia dixit vni, ne timeas offendi a Titio, & idem dixit alteri, ſi ſequatur offenſio inter iſtos duos, iſte Mediator puniretur.36.366

Membrorum ſuorum nemo eſt Dominus. 9 249

Menſis quomodo in propoſito accipiatur, & an dies termini computetur in termino, & an currat tempus de momento ad momentum, vide ibi.9 327

Mentio facta de gradibus in promiſſione de non offendendo intelligitur de gradibus, ſecundum ius Ciuile.9 390

Metus illatus contra illum, cum quo erat pax, inducit fractionem pacis. 29. 150

Declara, quando iſte metus fuit deductus ad aliquem actum exteriorem,

per

per quem aduerſarius potuerit habere iuſtum timorem; ſecus ſine aliquo actu exteriori.30 151
Item *ſi fuerit promiſſum non offendere in perſonam, per metum non inducitur fractura pacis.32*
Metus vel ſuſpicio in iſta materia cautionis de non offendendo probari poteſt coniecturis.14 283
Milites turbantes pacem pęna capitis puniuntur.8 230
Declara vt ibi per Authorem.9
Mina nunquam inducunt fractionem pacis, niſi minans poſuerit ſe in actu offendendi.4 146
Minæ non inducunt iuſtum metum ad præſtandam cautionem, niſi minans ſit ſolitus minas exequi, ibi ponuntur plura exempla.7 282
Minor non reſtituitur, ſi ex ipſa reſtitutione pax deſtrueretur.12 14
Minor 18. annis non poteſt facere pacem etiam cum authoritate Tutoris, quando occiſor eſſet certus; ſecus ſi fuiſſet incertus.2 48
Contrariam opinionem quod Tutor *faciat pacem etiam ſi interfector fuiſſet incertus, tenent Doct. ibi.3*
Minor cum authoritate Tutoris *pacem facit abſq. alio decreto Iudicis.13* 50
Contrariam opinionem tenẽt Doct.14
Authoris opinio, vt non requiratur decretum Iudicis *per rationes per eum ibi allegatas.15* 50
Minor *non poteſt alteri conſentire, vt pacem faciat ſine authoritate Tutoris, vel* Curatoris.27 53
Minor pacem faciens medio iuramento ſine authoritate Tutoris *vel* Curatoris *poteſt ſe obligare.28*
Quæ opinio procedit non ſolũ in pubere & adulto, ſed etiam in impubere.29
Minor, etiam, cum iuramento, ſine Tutore pacem facit.32 54
Declara vt ibi.33
Authoris opinio circa prædicta.34
Minor tenetur obſeruare pacem factam ab ipſo vel eius Tutore, etiam poſtquam eſt effectus maior.36 55 & 56
Niſi pax fuerit nulliter facta.37
Minor rumpens pacem poſtquam fuerit effectus maior, tenetur pæna ruptæ pacis.38
Si vero illam rumpat, dum eſt in minori ætate, vt ibi latiſſimè, vbi Author refert plures opiniones. 39
Minor impubes, & doli capax poteſt facere pacem cum authoritate ſui Tutoris mediante eius iuramento.40 57
Quod procedit etiam ſtante ſtatuto, quod minor ſine Iudicis decreto non poſſit contrahere.41
Mora de æquitate canonica tam in terris Eccleſiæ, quam alibi purgatur. 4 410
Moræ purgatio eſt fundata in illa æquitate, vt iniquum ſit hominem poſſidere, & pænam petere.6
Moræ purgatio de æquitate Canonica *admittitur. eſt ad fauorẽ hebræorum.* 9
Morę purgatio admittitur, etiamſi fuiſſet renunciatum purgationi moræ.10
Morę purgatio admittitur non quandocunque ſed infra aliquod tempus.11
Moræ purgatio non admittitur, niſi ſponte quis compareat.12
Moræ purgatio non admittitur, ſi pæna in totum vel in partẽ fuerit exacta.13
Contrariam *opinionem tenent ibi aliqui Doct.14* 411
Morę purgatio non admittitur in quibuſdam caſibus, remiſſiue.15
Moræ purgatio eſt tota fundata in præiudicio tertij.16
Moræ purgatio non admittitur, vbi datur contemptus Iudicis.17
Moræ purgatio admittitur quandocunq. in cautione de non offendendo.18
Mulcta irroganda ad cogendum partes ad cauendum, arbitrio Iudicis remittitur.3 306
Mulcta iuxta l. eos C. de mod. mulct. de conſuetudine non ſeruatur, ſed declaratur vt ibi.4
Mulctatus comparens refectis expenſis debet audiri in ſuis exceptionibus, & ei remittitur mulcta.8 307

Mulier prægnans bannita,ſtante dicto ſtatuto,poteſt impune offendi.8 176
Contrariam opinionem tenent ibi Doc. 9 ibid.
Mulieres,ruſtici, minores, & aliæ ſimiles perſonæ tenentur dare cautionem de non offendendo. 1 341
An iſtæ perſonæ ſine interuentu tutoris curatoris, & conſanguineorum poſſint præſtare dictam cautionem.2 342
Et quid ſi extaret ſtatutum, quod ſimiles perſonæ non poſſint ſe obligare ſine conſenſu propinquorum . 3 342
Mulier in iſta materia cautionis non poteſt ſe tueri ex Velleiano.6 343
Mulier,minores,& ſimiles perſonę mitius puniuntur in iſta materia.7
Mulieres & ſimiles aliæ perſonæ etiam ante fracturam debent eximi ab iſta obligatione de non offendendo.9
An eis concedatur reſtitutio in integrum.4 & 8 343
Mulieres in generali promiſſione de non offendendo non comprehenduntur ſecundum vnam opinionem.1 344
Contrariam opinionem veriorem tenent ibi Doct.2
Plura vide verbo Fæmina.
Multitudini parcitur ob pacis bonum. 6 12

N

Negotiorum geſtores non poſſunt ratificare.6 224
Negotio finito,vel cancelato,pro quo fuit præſtita cautio , fideiuſſor dicitur obligatus.23 329
Notarius,qui non dixit cui pæna eſſet applicanda,ſed ſimpliciter dixit,&c.non poteſt deinde partibus abſentibus declarare,cui Fiſco ſit applicanda;niſi aliter conſuetudo ſuaderet. 8 233
Notarius non recipiens idoneum fideiuſſorem tenetur ad intereſſe.9 340
Notarius , quam mercedem recipere poſſit in iſta materia cautionis . 36 366
Notarij concipiunt ſtipulationem ad tollendas omnes difficultates vſq. in tertium gradum ſecundum Ius Canonicum computandum.2 404
Notarius,ſi vno modo ſtipuletur , & alio modo ſcribat,attenditur ſtipulatio & non ſcriptura.4 405
Notarius , vel alia perſona hodie ſtipulans ad fauorem alterius, cuius intereſt,ei ius acquiritur. 1 372
Noua cauſa excuſat a pœna fractæ pacis, etiamſi ſtatutum tolleret allegationem nouæ cauſæ.26 129
Noua cauſa excuſat in cautione de non offendendo.1 350
Noua cauſa excuſat a cautione etiam ſecundum conſuetudinem.3 351
Noua cauſa excuſat , etiam ſi promiſſio fuerit iurata.8
Noua cauſa excuſat etiam ſi fuerit iuſta, colorata,vel beſtialis.9 352
Limita in his,quæ ſunt de genere prohibitorum.10
Noua cauſa excuſat a pæna fracta cautionis,quando primus offenſus offendit offendentem,etiamſi adeſſet in contractu promiſſionis clauſula illa: rato manente pacto,vel alię ſimiles.11
Item ſi fuerit pacto expreſſo conuentum,vt non poſsit allegari noua cauſa.12
Noua cauſa pacis ruptę quando dicatur vide cauſa noua.
Noua fideiuſſio non extinguit primam fideiuſsionem ſecundum vnam opinionem.24 329
Contrariam opinionem tenent ibi Doc. vt per ſecundam cautionem tollatur prima.26
Pro reſolutione,& concordia dictarum opinionum ibi ponuntur plures caſus , & diſtinctiones.27

O

Obligationes correſpectiuæ intelliguntur rebus ſic ſtantibus.3 112
Obligatio fideiuſſoris non reſtricta ad aliquod certum tempus, an in prorogatione requirat nouam obligationē.9.244

*Obligatio qualibet intelligitur ſemper rebus ſic ſtantibus, & dummodo res permaneant in eodem ſtatu.*13 250

*Obligatio qualibet interpretatur, donec perſeueret in eodem ſtat u, & rebus ſic ſtantibus.*4 257

*Obligatio non extenditur vltra voluntatem promittentis.*8 270

*Obligatio ſemel extincta nunquam reuiuiſcit.*27 285

Obuiare delicto quis de Iure Ciuili, & Canonico *non tenetur, & inſultatum defendere; ſecus in foro conſcientiæ.* 4 174

*Offendens duos vnico ictu, cum quibus habebat cautionem de non offendendo, bis dicitur fregiſſe cautionem.*13

*Offenſæ leues ſolent inducere graues offenſiones.*4 358

*Offenſio facta poſt cautiones pręſtitas cenſetur facta ex noua cauſa, & non ex antiqua.*6 100

*Etiam ſtante conſtitutione quod noua cauſa allegari non poſſit.*7

*Offenſio facta aduerſus prouocantem etiã ſi fuerit exceſſiua, non inducit fractionem pacis.*21 127

*Offenſio in perſo nam etiam dicitur, quando tangitur res corpori cohærens inſeparabiliter, vt ſunt pili, capilli, & vngues.*6 160

*Offenſio in perſonam diſtinguitur de odio irrationabili, vel rationabili.*7

Offenſio facta conſanguineis paciſcentis grauius punitur, & in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullas Pij. 4. Pij. 5. *punitur pæna criminis læſæ maieſtatis.* 4.184

*Offenſio facta ſocio præbet nouam cauſam, vt ſi reoffendatur offendens per alium paciſcentem, non dicatur rupta pax.*6 199 200

*Offenſione facta per vnum ex cohæredibus in caſu, in quo alij cohæredes incurrunt periculum fractæ pacis, an ſolus offenſus vel omnes cohæredes teneantur ad pænam.*9 206

*Offenſiones factæ ſine dolo, ſed leui, vel lata culpa recenſentur ibi per Authorem.*7 208

Offenſio facta per ignorantiam non frangit pacem, & ibi ponuntur exempla. 15 209

Offenſio quæ corpus lædat, relinquitur arbitrio Iudicis, *cuius arbitrium regulari debet a conſuetudine loci.*8 358

*Offenſor eſt abſoluendus, ſi non probetur attinentia, vel eſſet dubia.*6 313

*Offenſus in pace debet habere ſatisfactionem, quam nec etiam de iure diuino tenetur remittere.*7 8

Offenſus primus poteſt offendentem reoffendere ſine incurſu ruptę pacis. 5 120

*Declara quod quando primus offendens ſoluit pænam fractæ pacis, ſecundus, contraueniens ab huiuſmodi pęna non excuſetur.*6

Contrariam opinionem tenent Doct. *ibi.*7

*Contraria opiniones duobus diſtinctionibus conciliantur.*8 120

*Offendens primus licet non fregerit pacem tamen cum præſtiterit nouam cauſam ſecundus offendens non tenetur pæna pacis ruptæ.*9

*Offenſus poteſt offendentem offendere ſine fractura pacis, etiam ſtante clauſula, rato manente pacto; vel quod pæna toties committatur, quoties contra factum fuerit.*10 122

*Offenſus poteſt primum offendentem reoffendere non ſolum in continenti ſed etiam ex interuallo.*11

*Quę concluſio procedit etiam ſi quis exceſſerit in ſe defendendo, vt non poſſit puniri pæna ordinaria.*12

Contrariam opinionem, vt quoad pænam ordinariam, & conuentionalem Fiſco *applicandam offendens ex interuallo, & excedens in defenſione puniri poſſit tuentur ibi* Doct.13 123

*Offendens ſecundus non poteſt pænam exigere a primo offendente.*14

Offendens ſecundus non tenetur pęna pacis ruptæ, etiam ſi prima offenſio proueniat ab alio in pace comprehenſo,

non

non autem ab ipſo prius offenſo. 15

Offenſus poteſt impune ſine fractura conuentionis reoffendere offendentem. 4 351

Quod procedit etiam ſi primus offenſus offendat ex interuallo. 5

Officiales in principio eorũ officij faciunt renouare treugas iam factas per menſem duraturas poſt officium Iudicis. 5 243

Officialis confirmatus in officio quando poſſit cogere partes ad renouandum cautionem. 24 284

Officialis renouatus vel confirmatus in officio quando poſsit cogere partes ad iterum cauendum, declara vt ibi. 30 285

Officialis videns duos rixantes, ſi operam non dat, vt rixa ſedetur, poteſt officio priuari. 3 311

Oratio coniunctiua quæ ſit, & in quibus dictionibus verificetur. 3 407

Oſculum debet interuenire in pace, tanquam ſignum pacis. 4 51

P

PActum in pace appoſitum, per quod retinetur rancor, non valet. 4 3

Pacto priuatorum non tollitur publica vtilitas. 2 258

Papa eſt ſupra Reges, & Regna. 3 8

Vide Summus Pontifex.

Partes quæ poſſunt cogi ad pacem, poſſunt cogi ad treugam. 14 10

Partes quæ vigore ſtatuti poſſunt cogi ad concordiam, ſi neſciant facere capitula, tenetur iudex illa componere. 16 10

Partes ante incurſam pœnam ſine conſenſu Principis poſſunt recedere a contractu pacis. 1 103

Contrariam opinionem tenent Doct. ibi. 2

Authoris opinio, quod partes non poſſunt recedere ſine conſenſu Principis. 3 ibid.

Quæ authoris opinio magis procedit, quando partes vellent recedere a pœna conuentionali, quia iterum vellent inuicem pugnare. 4

Item magis procedit, quando vna pars recuſaret. 5 104

Limita quando pœna non eſſet applicata Fiſco, ſed parti, quia tunc partes poſſunt recedere. 6

Parte vna exempta a pace, dicitur etiam exempta altera. 2 112

Partium conſenſus an tollat cauſam nouam. 2 136

Partes in omnibus caſibus in quibus poſſunt cogi ad pacem, poſſunt cogi ad treugam. 4 239

Partes poſſunt cogi ad treugam faciendam. 1 244

& Poſſunt cogi per quemlibet Magiſtratum gerentem gubernium Ciuitatis, etiam partibus non inſtantibus. 2

Partes citatæ comparentes, ne interim mala ſuccedant, debent præſtare cautionem de iudicio ſiſti & de iudicatum ſoluendo; vel debet eis fieri præceptum ne aliquid innouetur. 9 307

Pars altera ſi tam ante, quam poſt præſtitam cautionem pro ſe, & conſanguineis vſq. in tertium gradum, petat indicari omnes conſanguineos, eſt audienda. 1 312

Niſi tamen calumnioſe peteret ea indicari. 2 313

Partes poſſunt ex conſenſu caſſare cautionem de non offendendo, niſi in fraudem peterent caſſationem. 47 334

Patri competit ius faciendi pacem pro iniuria illata filio. 2 34

Pater etiam filio viuente remittit iniuriam factam filio. 3

Pater pacem facit pro iniuria facta filio etiam inuito filio. 4

Contrariam opinionem tenent Doct. ibi. 5

Pater pacem facit pro morte filij etiamſi non fuerit hæres. 8

Quæ opinio reuocatur in dubium, vt per pacem quis gaudere valeat beneficio pacis a ſtatuto requirente pacem ab

INDEX.

ab hæredibus conceſſo. 9

Pater adeo pacem facit pro iniuria facta filio, vt alij filij non poſſint agere pro dicta iniuria, imo nec ipſe filius offenſus. 10 — 35

Pater excludit matrem circa pacem quando ſuccedit filio impuberi. 13

Pater non poteſt remittere iniuriam factam filio a perſona coniuncta. 23 — 37

Pater non poteſt remittere iniuriam factam filio, qui non fuerit in patria poteſtate. 25

Pater turpis vel vilis perſona non remittit iniuriam factam filio honeſtæ perſonæ. 27

Pater furioſus non poteſt remittere iniuriam factam filio, nec etiam conſtituendo Curatorem. 28

Pater non poteſt remittere iniuriam violati thori filiæ. 30 — 38

Pater abſens non poteſt pacem facere pro iniuria facta filio. 31

Pater pro filio non poteſt pacem facere in caſu ſtatuti minuentis pœnam, quando ſtatutum loquitur in rem, & non in perſonam. 32 — 38

Pater pacem facere non poteſt pro filio de Iure C. 33

Contraria opinio verior eſt. 34

Pater remittens iniuriam factam filio delinquenti non præiudicat Fiſco. 35 — ibid.

Pater non poteſt facere pacem de morte filij ſpurij. 37 — 39

Pater an teneatur præſtare cautionem pro filio ſpurio, vide Vulpell. vt ibi. 6 — 190

Pater non tenetur ad pœnam, ſi vnus filius interficiat alterum filium eiuſdem paciſcentis. 8 — 182

Pater non poteſt adſtringi ad cauendum pro filijs ſpurijs: & ſi ſimpliciter cauerit pro filijs, ex offenſione a ſpurio facta non tenetur. 1 — 295

An pater debeat cogi ad cauendum pro filijs ſpurijs, eſt Iudicis arbitrarium. 4 — ibid.

Tunc eſt adſtringendus, ſi filius ſpurius ſit armigerus, rixoſus, & malæ conditionis. 5 — 295

Pater tenetur cauere pro filio naturali ne propria luxuria patri ſuffragetur. 4 — 296

Contrariam opinionem tenent Doct. ibi quod pater pro filio naturali cauere non teneatur. 5

Conciliantur iſtæ opiniones contrariæ Doctorum, quod ſit remittendum arbitrio Iudicis. 6 — 297

Pauperes malæ condicionis & famæ eo magis adſtringi debent ad cautionem præſtandam; & ſi illam non inueniunt mittuntur in exilium, carcerantur, vel relegantur arbitrio Iudicis. 4 — 302

Paupertas operatur vt pauper admittatur ad cautionem Iuratoriam. 7

Pauper maritus vide Maritus.

Pax duplex Internu conſcientiæ.

Externa a Iure inuenta. 1 — 1

Pax a quo iure fuerit inuenta, ſeu de quo tempore. 1 — 1

Pacis contractus eſt vltro, citroq. obligatorius. 3 — 2

Pacis contractus eſt correſpectiuus. 4 — 2

Pax externa in hoc ſæculo duplex eſt, vna quæ concernit præterita, altera, quæ reſpicit futura. 1 — 2

Pax eſt finis diſcordiæ, ſiue ſedatio diſcordiæ, & inuiolabilis concordia dicitur remiſſio iniuriæ. 1 — 3

Pax dicitur a pactione. 2 — 3

Pax eſt remiſſio rancoris. 3 — 3

Pax non dicitur vbi latent inſidię vel dolus. 5 — 3

Pax differt a concordia 7 — 3

Pax non dicitur rupta per contrauentionem concordiæ. 9 — 4

Pax quare per oſculum celebretur. 5 — 5

Pax contrahitur etiam datis dextris hinc inde. 6 — 5

Pax vt ſit validior, debet firmari iuramento. 7 — 5

Pax pluribus modis cauſatur. 1. 6. ibi dantur ſeptem exempla.

Pax ex quibus cauſis impediatur. 2. 6. ibi ponuntur ſex caſus.

Pax

Digitized by Google

Pax eſt componenda per prægnantes in Ciuitate: item per Præſides, & Prælatos: item per Magiſtratus, item per Defenſores Ciuitatum, item per particulares perſonas. 1 7

Pacis tractatus ſecrete habendus eſt. 6 8

Pax per pecuniam facta inducit infamiam reſpectu dantis, & recipientis. 8 8

Pax ſponte, & non coacte facienda eſt. 1 8

Contrariam opinionem tenent Doc. ibi. 2 9

Pax multa habet priuilegia, & pro pace multa tolerantur, & receditur a regulis iuris communis. 1 11

Pax poteſt tractari in diebus Dominici ſine incurſu peccati. 13 14

Pax remouet diſcordias, tranquillam quietem inducit. 1 16 17

Pax tollit ſuſpitionem inimicitiæ, vt non deſumatur iudicium contra inimicum reconciliatum ſuper delicto ſequuto. 2 ibid.

Pax inducit Principem ad gratiam faciendam, ſine qua de laudabili conſuetudine totius orbis facere non ſolet. 11 18

Pax vbi non proceditur niſi per accuſationem operatur, vt non procedatur contra delinquentem. 12

Pax etiam poſt ſententiam ſi interueniatur operatur ſemper vt ſit locus ſtatuto de diminutione pænæ. 26 20

Etiam ſi interueniat poſt rem iudicatam declara vt ibi. 27

Pax operatur, vt reconciliatus non poſſit crimen iterum deducere in iudicio. Diſtingue tamen vt ibi. 32 21

Pax facta cum principalibus ſuffragatur etiam auxiliatoribus. 37 22

Pax ſiue expreſſa ſiue tacita tollit impedimentum ingratitudinis, vt poſſit alicui ſuccedi. 39

Pax plene probat delictum. 40 23

Pax ſequuta poſt ſententiam pendente appellatione iuuat, vt reus mitius puniatur, ſtante ſtatuto, quod ſecuta pace ante ſententiam, pæna minuatur. 43 ibid.

Pax ſuper delicto intelligitur etiam facta ſuper qualitatibus non expreſſis. 44 ibid.

Pax debet peti genibus flexis. 46

Pax non tollit, vt non agatur ad damna & intereſſe. 48 ibid. & 24

Etiam ſi in remiſſione omnis iniuria remitteretur. 49

Etiam ſi iniuria precio remitteretur. 50 ibid.

Item ſi primo loco fuerit facta remiſſio de omnibus damnis, & iterum fiat Inſtrumentum remiſſionis cum clauſula, non obſtantibus quibuſcunq. pactis & Capitulis, non dicerentur remiſſa damna, & intereſſe. 51 24

Pax ſuper vulneribus non prodeſt, ſi ſequatur mors. 57 25

Pax non reſtituit quod bellum abſtulit ſi non pendet a pace, ſed a voluntate alicuius. 58

Pax prodeſt in delictis in omittendo commiſſis, ſecus in committendo. 59

Pax non operatur, vt contra delinquentem non procedatur. 61

Pax & tranſactio in omni crimine, pro quo pæna ſanguinis irrogatur, permiſſa eſt. 1 25

Amplia tam in delictis publicis, quam priuatis. 2 26

Amplia tam in delictis, in quibus imponitur pæna mutilationis membri. 3 ibid.

Amplia vbi imponitur pæna fuſtigationis, quæ morti æquiparatur. 4 ibid.

Amplia in criminibus ſtupri, raptus, & inceſtus. 5

Amplia, in crimine falſi. 6

Amplia in quocunq. crimine hodie de conſuetudine totius Italiæ. 7

Pax eſt prohibita in omnibus caſibus in quibus eſt prohibita tranſactio. 8 ibid.

Pax in caſibus, in quibus non ingeritur pæna ſanguinis, non permittitur. 9 26

Pax in criminibus priuatis non permittitur.10 26

Pax in crimine adulterij non permittitur.11. 27

Declara ante impoſitum pœnam ſecus poſt pœnam irrogatam.12

Declara, vt poſſit fieri pax, ſed non tranſactio.13 26

Declara de conſuetudine.14

Pax prohibita per legem & ſtatutum pro aliquo delicto intelligitur prohibitatum quoad principalem delinquentem quam quoad mandantem.17 28

Pax vbi imponitur pœna perpetui carceris non permittitur.18

Pax vbi per ſtatutum imponitur pœna pecuniaria, non permittitur, licet per ius commune imponatur pœna ſanguinis. 19 28

Pax pro ſacrilegio commiſſo cum Moniali, eſt obtinenda a Papa.20

Declara quando Monialis fuerit profeſſa, alias ſecus.21

Pax facta per parentes poſt finitum iudicium in crimine raptus, eximit eos a pœna.23

Pax eſt habenda ab illis, qui habent ius accuſandi, & inter conſanguineos proximiores ſemper intelligitur ordine ſucceſsiuo, vt proximiores præferantur.1 29

Pax eſt habenda ab offenſo.2

Pax habita ab offenſo, ſi moriatur, ſuffragatur.3

Contrariam opinionem tenent Docto. 4 ibid.

Quæ opinio contraria procedit, etiamſi pax fuerit recepta per ſacerdotem. 5 30

Pax facta ſuper vulnere non extenditur ad mortem, ſi de morte non fuerit cogitatum.6 30

Pax ſuper vulnere ab offenſo non facta mentione mortis, ſi ſtatutum mentionem faciat de heredibus, non ſuffragatur ad minuendam pœnam.7

Et late declara vt ibi 8 31

ſi Pax erit data expreſſe a vulnerato in caſu mortis, non erit amplius habenda a conſanguineis.9

Idem ſi fuerit conſtitutus procurator ad faciendam pacem in caſu mortis, 10

Pax habita a vulnerato etiã in caſu mortis non ſuffragatur, quin haberi non debeat a conſanguineis de conſuetudine. 11 ibid.

Pax eſt habenda ab heredibus quando diſponitur ita per ſtatutum, nec ſufficit ſi habeatur a vulnerato.12

Dubitatur in hoc articulo.13

Reſolutio iſtius articuli.14 32

In omnem caſum pax habita ab offenſo mortuo non impedit quin homicida licet gratiatus mittatur in exilium per aliquod tempus.15 32

Pax habita a communibus filijs per patrem de morte vxoris, non prodeſt, niſi habeatur ab alijs filijs occiſæ ex alio matrimonio natis.14 35

Contrarium tenuit Farinaccius. 15 ibid.

Author tenet contra opinionem Farinace.16

Pax pro morte vxoris a marito data, requirit etiam conſenſum parentum, fratrum, aut aliorum vxoris interfectæ proximiorum.17 36

Niſi forte ceſſaret metus reuerentialis, quia ſufficeret a communibus filijs. 18 ibid.

Pax ſufficit vt habeatur a communibus filijs pro homicidio commiſſo per vxorem in perſonam mariti.19 36

Pax pro morte vxoris cauſata ab extraneo an ſufficiat, vt habeatur a marito tantum, vel a patre tantum. 20 ibid.

Pax quando eſt habenda a deſcendentibus, & aſcendentibus, intelligitur vſque ad infinitum, ſed a collateralibus, vſque ad quem gradum, vide ibi. 22 ibid.

Pax facta a patre ſiue filio, ſolet approbari quando non interuenerunt vulnera, vel cedes.29 37

Pax

Pax habita a Patre, eſt validior illa habita a filio. 6 — 34

Pacem facere ſpectat ad filios legitimos, & naturales. 1 — 40

Item ad nepotes. 2

Item ad aſcendentes, & deſcendentes in infinitum. 3

Item ſi ab hæreditate paterna ſe abſtinuerint. Et quid ſeruetur in prattica 4 — ibid.

Pax de nece Monaci ad filios ſpectat. 5 — 41

Alij tenent ſpectare ad Monaſterium. 6 — ibid.

Declara vt ibi. 7

Pax Monaci occiſi ante profeſſionem ſpectat ad filios, & non ad Monaſterium. 8 — ibid.

Pax ſi Monachus non habeat filios, eſt habenda copulatiue ab ipſo Monacho, & Abbate Monaſterij. 10 — 42

Pax pro iniuria facta Clerico eſt habenda ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli. 11 — ibid.

Pax pro iniuria facta Monacho ante ingreſſum religionis, vel eius Patri, eſt habenda a filijs interfecti, vel offenſi. 13 — ibid.

Pax pro iniuria illata Moniali eſt habenda a Summo Pontifice, & a Monialis conſanguineis. 14

Pax adeo ſpectat ad filios interfecti, vt ſit habenda etiam a filia fœmina. 15 — ibid.

Contrariam opinionem, vt ſufficiat habere pacem a maſculus. 16 — 42

Diſtingue vt ibi numero. 19. 20. 21. 22.

Pax eſt habenda a filio exhæredato, vel emancipato de morte patris. 33 — 45

Pax eſt habenda a filio adoptiuo de morte patris adoptantis, dummodo tranſiuerit in poteſtatem illius. 34 — 45

Item quando patri adoptanti ſuccederet. 35 — 46

Pax facienda eſt per Tutorem, quando ſe vtilis pupillo, quia ipſe ſit pauper, & interfector petens, ſecus è contra. 4 — 48

Contrariam opinionem indiſtincte abſq. alia cauſa cognitione Tutor pro minore facere poſſit pacem, & dicatur pupillo ſemper vtilis, tenent Doctores. 5 — ibid.

Pax facta pro minori per tutorem adeo tenet, vt minor aduerſus eum non reſtituatur. 10 — 49

Quæ opinio magis procedit, ſi in pacis inſtrumento interuenerit iuramentum. 11 — ibid.

Secus autem ſi ageretur quoad damna, & intereſſe, quia reſtitueretur in integrum.

Declara tamen vt ibi. 12

Pax facta a minore cum tutoris authoritate non requirit alias ſolemnitates a ſtatuto requiſitas in contractibus minorum: maxime ſi pax eſſet iurata. 16 — 51

Limita quando ſtatutum procederet, annullando inſtrumentum tanquam doloſe factum; quia tunc iuramentum nòn ſupplet ſolemnitates ſtatutarias. 17 — ibid.

Declara vt ibi, quando iuramentum cenſeretur dolo extortum. 18

Contrariam opinionem tenent Docto. 19 — ibid.

Item declara quando ſtatutum vteretur verbis generalibus comprehendentibus contractus vltro citroq. obligatorios, ſed etiam ex vna parte tantum. 20 — 52

Contrariam opinionem tenent Doctores. 21

Concordantur iſta contrariæ opiniones, vt ibi. 22

Pax vt valeat facta per minorem ſunt adhibenda omnia requiſita ibi poſita, per quæ tolluntur omnes diſputationes. 45 — 58

Pax non eſt habenda a fœminis, cum non ſint habiles ad vindictam. 1 — 59

Amplia, etiam ſi fœmina ſucceſſerit interfecto. 2

Amplia de iure Longobardorum. 3

Con-

Contrariam opinionem quod etiam a fęminis ſi habenda pax, tenent Doct. ibi.4
Pax eſt habenda ab vxore mariti interfecti.5
Pax eſt habenda etiam a filiabus, quando adſunt vna cum filijs maſculis.13 61
Limita quando filiæ fęminæ fuiſſent excluſa a ſucceſſione per ſtatutum.14 ibid.
Contrariam opinionem tenent Doc.ibi. 15 61
Limita quando filia fæmina non fuit hæres inſtituta, ſed tantum aliquid ei fuit relictum ratione legati.16
Declara, & intellige vt ibi per Authorem.17
Pax eſt obtinenda a maiori parte conſanguineorũ vel proximiorũ interfecti.1 63
Contrariam ſententiam tenent Doct. vt ſit habenda ab omnibus conſanguineis.2 64
Sed Contra iſtam opinionem contrariam tenent Doct.ibi.3
Authoris opinio circa prædicta.4 64
Pax quod ſit habenda ab omnibus conſanguineis, magis procedit, quando ſtatutũ diſponeret, quod habita pace homicida penitus pænam euaderet.5
Pax a maiori parte conſanguineorum habita ſufficeret, dummodo omnes conſanguinei inſimul in aliquo loco ad pacem faciendam congregati fuerint, ſecus ſi ſeparatim.6 64
Sed ſufficeret quod omnes conſanguinei fuerint requiſiti, vel citati, quia deinde maior pars congregata ſufficeret.7
Item declara, quando commodum ex pace proueniens eſſet omnibus æqualiter diſtribuendum; ſecus ſi conſanguineis tantummodo exiſtentibus. 8 65
Pax habita a principali vel ab alijs quod quos ſpectat operatur, vt non poſſit amplius de eadem cauſa tractari.9
Pax aliqui tenent, vt ſufficiat ſi habeatur ab vno hæredum tantum.1 65
Quæ opinio communiter reprobatur. 2
Pax ſufficit vt habeatur a maiori parte hæredum ſecundum magis communem opinionem.3
Pax ſecundum alios Doctores eſt habenda ab omnibus hæredibus.4 66
Author ſequitur hanc opinionem per rationes per eum adductas.5
Quæ Authoris opinio eſt tenenda etiã quod ſtatutum loquatur in numero ſingulari, vt eſſet habenda ab hęrede, quod ab omnibus haberi debeat.6
DiſtinctioBaldi circa iſtamopinionem 7 ibid.
Pax eſt habenda ab oĩbus heredibus, ſi ſtatutum diceret, ꝙ unanimiter, ſeu cõcorditer pax ab hæredibus habenda ſit.8
Pax de conſuetudine eſt habenda ab omnibus hæredibus.9 67
Pax quantum poſsibile eſt, cum omnibus habenda eſt.1 73
Pax non eſt habenda cum vitijs.2
Pax non eſt habenda cum hominibus iniquis, neq. cum improbis, proditoribus, transfugis, & publicis hoſtibus, nec cum ſacrilegis, aut hæreticis.3
Pax non eſt habenda cum exercentibus coitum inceſtuoſum, neq. cum ſchiſmaticis, excõmunicatis, neq. cũ illis, qui per ſuperbiam alijs iniuriam inferunt. 4
Pax non eſt habenda cum Tyranno.5
Pax an ſit habenda cum Principibus infidelibus pro defenſione ſuorum bonorum remiſſiue. & an cũ eiſdem poſſit haberi pax conſulto Pontifice, et remiſsiue. 6
Pax non eſt habenda cum Malefico, neç cum illis, qui Maieſtatem principis læſerunt, aut Patriam oppugnarunt, & cum illis; cum quibus Deus, aut veritas offenditur.7 73 & 74
Pax non rumpitur ex quacunq. cauſa facta Bannito. 9
Pax non rumpitur per offenſionem factam bannito per alium bannitum.13 75
Pax facta ſuper delicto ſine expreſsione qualitatum delictum aggrauantium, prodeſt inquiſito ad obtinendum beneficium diminutionis pænę ob pacem obtentam.1 77
Pacẽ facientes ſuper delicto dicunt certificati

ſicati de illius qualitatibus. 2
Maxime ſi paciſcentes ſe referant ad proceſſum deſuper fabricatum. 3
Pax facta ſuper delicto certa die commiſſo includit delictum factum de nocte, cum appellatione diei, veniat etiam nox. 4 ibi & 78
Pacis inſtrumentum producens non dicitur fateri delictum. 3 78
Pacis inſtrumentum productum ab vno ex conrixantibus prodeſt etiam alijs contumacibus. 1 79
Contrariam opinionem, quod non proſit contumacibus tenent ibi Doc. 2
Pax probatur per inſtrumentū pacis. 1. 81
Contrariam opinionem tenent ibi Doc. de communi, quod per inſtrumentum pacis extraiudicialiter factum non probetur delictum. 2
Conciliatio iſtarum opinionum. 3
Qua conciliatio ſecundum aliquos non probatur. 4
Pax iudicialis in caſu non permiſſo probat plene delictum. 7 82
Diſtinctio facta per Doct. de caſu licito vel reprobato de conſuetudine non admittitur. 8
Pax ſuper caſu licito ſecundum aliquos grauat reum ad torturam. 9 82
Author reprobat iſtam opinionem, & tenet; vt nec etiam faciat indicium ad torturam. 10
Pax ſi fiat gratis, non dicitur pacem faciens fateri delictum; ſi vero fiat mediante pecunia, reſultat confeſſio. 12 83
Contrariam opinionem, vt etiamſi fiat mediante pecunia, non inducatur confeſſio delicti, tenent ibi Doctores. 13 ibid.
Farinac. reprobatur in q. 5. n. 19. tit. de Inquiſit. 14
Pax ſi fiat gratis, non producit inditium ad torturam, etiam in caſu non tranſigibili. 15
Pax facta per patrem pro filio mediante pecunia non facit inditium ad torturam contra filium, ſi filius ei non conſenſerit. 16
Pacis inſtrumentum facit inditium ad inquirendum conſtito tamen de corpore delicti. 17 84
Pax facta per pecuniam irrogat infamiam. 18
Pax facta mediante pecunia an valeat. 1 86
Aliqui diſtinguunt, an fiat ante condemnationem, vel poſt. 2
Pax in teſtamento facta, reconualeſcente teſtatore, Bannito non opitulatur. 4. 87
Pax in teſtamento fieri poteſt, & ſi pars fuerit præſens, ſibi ſuffragatur. 5 88
Pax pro abſente facta, iuramentum non obligat abſentem, niſi pacem ratificet. 7 88
Pax facta non requiritur, quod ratificetur ad effectum, vt reus per pacem mitius puniatur, vel gratiam obtineat. 9
Pax ſolet recipi in prattica, notario ſtipulante nomine omnium, quorū intereſt, & prodeſt cuicunq. eius beneficio vti volenti. 10
Pax in Regno Neapolitano an fieri poſſit per mandatum ſpeciale, & remiſſiones quomodo fieri debeant. 3 89
Pax fieri poteſt per mandatum, quando in eo conceditur procuratori aliqui caſus eiuſdē naturæ, & paci ſimiles. 4. 90
Pax facta inter principes non comprehendit adhærentes. 1 91
Pax generalis facta a quolibet perſona non comprehendit adhærentes. 2
Nec veniunt in ea adhærentes adhærentis. 3
Pax facta inter Duces belli in dubio non debent refici damna, nec caſtra expugnata reſtitui. 5
Pax facta inter principes comprehendit adhærentes, ſicut inter priuatos. 9 92
Pax facta inter priuatos comprehendit adhærentes, quando alias pax non prodeſſet. 10
Pax comprehendit adhærentes, quando non poteſt eſſe ſine adhærentibus. 11
Pax facta in perſonam non comprehendit adhærentes; ſecus facta in rem. 12

Pax

Digitized by Google

Pax facta inter Principes comprehendit eorum Conſiliarios. 13
Pax facta per principes cum ſuis rebellibus comprehendit adhærentes, vt bona ſint eis reſtituenda, etiamſi fuerint alienata & confiſcata. 14
Pax facta per Principem comprehendit, eorum futuros ſubditos 15
Pax pro ſe & adhærentibus reſpicit inimicitiam principalis paciſcentis, & non particulares inimicitias. 16
Pax non requirit probationem per inſtrumentum, ſed ſufficit quod probetur etiam per teſtes. 1 93
Pax non eſt de caſibus, in quibus requiratur ſcriptura. 2
Pax non requirit inſtrumentum ad ſuam probationem, etiamſi in ſtatuto diceretur per hęc verba; ſi in Inſtrumento, vel ex Inſtrumento. 3
Pax non præſumitꝰ, cum ſit quid facti. 4
Pax eſt regiſtranda in actis, & debet cõſtare cũ cauſæ cognitione, & fieri deſuper decretum, vt ſatisfactum dicatur gratiæ cõceſſæ cũ clauſula habita pace. 5. 94
Niſi ageretur de delicto, quod non eſſet valde graue; quia tunc ſufficeret atteſtatio alicuius Officialis. 6
Pax requiritur in ſcriptis, quando ſtatutum loquitur de pace producta. 10. 94
Pax probabitur per Inſtrumentum, in quo fuerunt remiſſæ iniuriæ, licet de pace mentio non habeatur. 11 95
Pax in aliquibus locis non probatur niſi per inſtrumentum. 12
Pax in Regno Neapolitano, quõ probetꝰ. 13
Pax in foro conſcientię quõ probetur. 14
Pacis contractus vide contractus.
Pax non comprehendit filios natos tempore pacis. 1 96
Pax nõ cõprehendit affines poſtea creatos. 3
Pax facta pro impuberibus intelligitur de illis, qui tẽpore pacis erũt impuberes. 4
Pax facta cũ oĩbus capitulis, & obligationibus bonorꝰ intelligitꝰ de cõtrahentibus viuẽtibus, & nõ extẽditꝰ poſt eorꝰ mortẽ.
Pax non comprehendit affines vtrinque coniunctos & ſic caſum iſtum. 6
Pax concepta per verbum maſculinum, non extenditur ad fæminas. 7
Pax facta ſine præfixione termini intelligitur perpetua. 10 97
Pax, ſeu reſtitutio generalis comprehendit Eccleſiaſticos & laycos priuatos, & priuandos. 11
Pax in dubio non præſumitur facta. 14
Pax a principio antequam præſtetur, dicitur fauorabilis, ſed poſtquam fuit præſtita, & dubitatur de eius fractura, dicitur odioſa. 15
Pax tollit cautionem de non offendendo præſtitam inter eaſdem partes, ſecundum vnam opinionem. 1 98
Contrariam opinionem tenent Doc. ibi, & pręſertim Farinac. 2 99
Author tenet primam opinionem contra Farin. 3
Pax ſi non tollat cautiones iam præſtitas erit etiam verum, ſi in pace fuerit dictum cautiones fuiſſe & eſſe caſſas. 5
Pax ſecunda ſequuta de oĩbus iniurijs prę teritis annullat primã pacem. 11. 100
Pax vt ſuffragetꝰ pro beneficio ſtatuti, debet præfigi in termino præfixo a ſtatuto. 1 104
Pax habita ab aliquibus cũ promiſſione de rato, in termino, ſi deinde ſequatꝰ ratificatio poſt terminũ, nõ ſuffragabitur. 2
Pax ſufficit vt producatur in termino, licet ſuper ea in dicto termino non ſequatur pronuncia Iudicis. 3
Pax quãdo ſtatutũ nõ præfigit terminũ ſufficit vt etiã habeatur poſt gratiã etiam ſi in gratia diceretur, dummodo homicida ab hæredibus defuncti pacem habeat. 4 105
Pax debet produci, vt gratia ſuffragetur, nec gratia interinatur, niſi prius conſtet de pace. 6
Pacis contractus eſt correſpectiuus. 1. 112
Pax in populo reformari debet per Summũ Pontificem, Epiſcopos, & Magiſtratus, & Regentes ciuitatis. 1 114
Pacis fractura dicitur de atrociſſimis delictiis. 5 115
Pax ex noua cauſa nõ dicitꝰ rupta. 1. 118

*Quæ concluſio eſt etiam recepta de conſuetudine.*2 119

Ratio eſt, quia ſemper intelligitur cum illa clauſula rebus ſic ſtantibus, vel aliquo de nouo non ſuperueniente. 3 ibid.

*Quæ concluſio procedit etiamſi promiſſio fuerit iuramento vallata.*4

Pa*x non rumpitur per tractatum de offendendo & occidendo.*25 130

Pa*x quando dicatur rupta per nouam cauſam, vide cauſa noua.*

Pa*x per leuem offenſionem non rumpitur ſecundum vnam opinionem, & ponuntur plura exempla.*1 140

*Quæ opinio procedit etiamſi fuerit inita verbis amplis, vniuerſalibus, & geminatis.*2

Contrariam opinionem tenent ibi Doc. *vt ex modica etiam offenſione rumpatur pax.*3 141

Conciliatio iſtarum opinionum. 4

Pa*x inita ex leuibus offenſionibus rumpitur etiam per leuem offenſionem.*5. 141 & 142

*Pax rumpitur per leuem offenſionẽ, quando doloſe dicta offenſio fuerit illata, & ibi ponitur exemplum.*6

Pa*x an rupta dicatur ex leui offenſione, remittitur arbitrio* Iudicis.7

Pa*x rupta dicitur per iniuriam verbalem, ſi in inſtrumento fuerit ſimpliciter promiſſum non offendere.* 1 143

*Dummodo iſta iniuria verbalis non proueniat ex noua cauſa, quia tunc pax non frangitur.*2

Pa*x non frangitur verbis iniurioſis ſecundum ſtatutum Almæ Vrbis.*7 144

Pa*x rumpitur per ſolas minas de offendendo.*1 145

Contrariam opinionem tenent Doc. *ibi* 2 *ibid.*

*Conciliatio iſtarum opinionum.*3

Pa*x rumpitur per conſputationes in faciẽ quando fuit concepta pax de non offendendo ſimpliciter; ſecus ſi de non offendendo in perſonam.*25 150

Pa*x an rumpatur per Archibuſij exploſionem.*14 149

Vide Archibuſium.

Pa*x an rumpatur per ablationem rei è manibus.*20. 23. & 24 150

*Pax non rumpitur per conſilium vel perſuaſionem de non offendendo, offenſa non ſequuta.*3 152

*Nec etiam per aſſiſtentiam cum armis quando fuit promiſſum non offendere in perſonam.*4 *ibid.*

Pax non dicitur rupta, niſi ſequuta offenſione in perſonam, quando quis promiſit non offendere facto tantum, & in perſonam; licet fuerint abſciſſæ veſtes, & deuentum fuerit ad alios actus exteriores, de quibus ibi ponuntur exempla. 1 153

Pa*x non rumpitur etiam data offenſione in perſonam, niſi corpus fuerit læſum, data promiſſione de non offendendo tantum facto, & in perſonam.*2

Item *iſto caſu etiamſi fuerit occiſus equus & non fuerit offenſa perſona equitantis, non dicitur rupta pax.*3 154

*Quæ opinio magis procedit, quando agitur de odio irrationabili, vt quis teneatur ex promiſſione ſua pro delicto alterius.*4

Pa*x non dicitur rupta, quando non cõſtat de aggreſſore, vel authore rixæ.*1 155

Pa*x per adulterium vel ſtuprum non rumpitur, ſecundum vnam opinionem.* 1 162

*Quia cenſetur potius ardore libidinis, quam animo iniuriandi commiſiſſe tale delictum.*2

Contrariam opinionem, *quod pax frangatur per adulterium & ſtuprum tenent ibi Doct.*3

Quæ contraria opinio magis procedit, quando fuit promiſſum non offendere nec in perſonam, nec in rem. 4 163

Pa*x rumpitur etiam per lenocinium commiſſam occaſione adulterij.*5

Opinio *negatiua, quod pax non rumpatur per ſtuprum, vel adulterium, eſt magis communis.*7

Qua opinio negatiua procedit,etiāſi fæmina fuerit rapta per vim,& percuſſa quod adhùc non rumpitur pax.8
Contrariam opinionē, quod per raptū cum violentia rumpatur pax, tenent ibi Doct.9
Author ſequitur primamopinionem,vt non dicatur rupta pax.10
Pax rūpitur per adulterium, quando fuerit facta occaſione adulterij 12.quia iterum committens adulterium, cenſetꝰ feciſſe occaſione iniuriandi.13 164
Pax dicitur rupta ob ſolum oſculum,quando fuit facta propter actus impudicos. 14 ibid.
Pax rumpitur per adulterium vel ſtuprū, quando conſtant quod fuerintcommiſſa cauſa iniuriandi.15
Pax per vitium nefandum dicitur rupta etiamſi fuerit commiſſum cauſa libidinis.21 165
Contrariam opinionem tenent ibi Doc. 22 ibid.
Pax per furtum violata dicitur ſecundum nonnullorum opinionem.1 166
Sed Contraria eſt magis communis. 2 ibid.
Pax dicitur fracta per offenſionemfactam in bonis illius,cum quo inita erat pax. 3 ibid.
Qua opinio magis procedit,ſi promiſſio fuerit facta per verba vniuerſalia, qualitercunq. quomodocunq. & quoquomodo &c.4
Contrariam opinionē tenent ibi Doc. 5
Conciliatio iſtarum opinionum.6
Pax rumpitur per furtum rapinam,deuaſtationem ſeu damnum datum in bonis, quando conſtat quod fuerint commiſſa animo iniuriandi.7 167
Pax rumpitur per furtum vel deuaſtationem,quando pax inita fuerit occaſione furti vel deuaſtationis.8
Pax per furtum rumpitur,quando fuit permiſſum non offendere in re,& in perſona.9
Pax an rumpatur per actus Iudiciales.1 168
Pax rumpitur per falſam accuſationem meram calumniam & falſas probationes.2
Pax dicitur rupta,quando accuſator non probauit querelam.3
Niſi tamē habuerit aliquā cauſā accuſandi licet illā non probauerit,& ibi ponūtur multa exēpla de cauſa iuſta.4.168
Secus ſi nullam cauſam habuerit, quia præſumitur calumnia, & inducitur fractura pacis.5
Pax rumpitur per accuſationem non proſequendo ſuam vel ſuorum iniuriam. 6 169
Pax dicitur rupta reducendo aduerſarium ad calamitatem, vel faciendo illum priuare aliqua dignitate vel officio. 11 ibid.
Declara & intellige, an iudicialiter vel extraiudicialiter id fecerit.12 170
Pax per depoſitionem factam in iudicio an dicatur rupta,diſtingue, an falſum vel verum depoſuerit.14 170
An procedat tam in cauſa ciuili,quam criminali.15
Et diſtinguitur, an ſponte vel coacte quis depoſuerit.16
Pax an rumpatur per aduocatum, præſtantem patrocinium contra pacem aduerſarium,diſtingue,vt ibi.17 171
Pax non dicitur rupta per actum iuſtum & licitum.18
Pax dicitur rupta etiam per offenſionem factam extra territorium Iudicis, coram quo fuit facta pax, vel præſtita cautio.1 172
Contrariam opinionem aliqui tenent vt ibi.2
Pax rupta extra Territorium, operatur vt delinquens puniatur pæna conuentionali per Iudicem,coram quo contracta fuit pax; & pæna iuris communis per iudicem loci commiſſi delicti. 3 ibid.
Pax rumpitur quando fuit promiſſum nō offendere, vel damnificare,ſi damnum fuerit datum in bonis exiſtentibus extra Territorium.4

Pax dicitur rupta per illum, qui vidit aduerſarium ſuum ab extraneo offendi, & auxilium non præbuit. 1 174
Declara vt ibi. 2
In dubio quid præſumendum. 3
Pax non rumpitur, etiam ſi fuerit facta expreſſe cum bannitis, ſi bannitus occi datur. 12 177
Pax non rumpitur, ſi fuerit offenſus bannitus deinde gratiatus a Principe. 13 ibid.
Pax non frangitur, ſi quis interficiat aſſociantes bannitos. 14 177
Pax rumpitur interficiendo bannitum quando non poterat impune offendi. 15 ibid.
Pax rumpitur, ſi quis interficiat bannitũ, qui eſſet in carceribus, vel in manibus Curiæ, vel duceretur ad ſupplicium. 22 178
Pax rumpitur interficiendo bannitum quando ita eſſet diſpoſitum per ſtatutum. 23
Pax facta cum aliquibus conditionibus vt ibi ſubſtinetur, ipſis conditionibus reiectis. 3 179
Pax facta cum conditionibus quibuſdam ſubſtinetur, ipſis conditionibus reiectis. 3 179
Pax rupta dicitur per offenſionem factam vxori filij paciſcentis. 1 181
Contrariam opinionem tenent ibi Doc. 2 182
Pax non rumpitur, ſi alius vnius paciſcentis offendat alium principalem paciſcentem. 7 183
Pax dicitur rupta per offenſionem factam fratri vel alteri conſanguineo paciſcentis. 1 183
Contrariam opinionem tenent ibi Doc. 2 ibid.
Iſtæ opiniones contrariæ conciliantur duplici modo. 3 184
Pax non rumpitur poſt offenſionem factam conſanguineis vtrinq. coniunctis. 1 185
in materia Pacis, & promiſſionis attenditur magis affectio quam coniunctio ſanguinis. de cuius veritate. vide ibi late. 5 186
Pax rumpitur per offenſionem tam factam feminis, quam factam a feminis. 1 187
Contrariam opinionem tenent ibi Doc. 2 ibid.
Pax comprehendit feminas, quando facta fuit occaſione feminarum. 3 188
Pax per offenſionem tam actiue, quam paſſiue ſequutam in fæminis an rumpatur eſt attendenda regionis, vel loci conſuetudo. 4 ibid.
Pax per mortem finitur. 2 192
Pax rumpitur per offenſionem factam cadaueri, tenent Doct. 6
Pax comprehendit hæredes ſanguinis, & hæredes extraneos, quando fuit promiſſum pro ſe, & hæredibus. 6 194
Declara hoc tribus modis, vt ibi. 7
Pax non rumpitur per ignorantes fuiſſe factam pacem. 8 & 195
Pax per offenſionem factam adhærenti non dicitur rupta. 1 ibid.
Pax non dicitur rupta per offenſionem factam alicui adhærenti, qui eſſet adhærens tempore offenſionis. 7 198
Pax non rumpitur per offenſionem factam adhærentibus, ſi ſequuta fuerit offenſio ex priuatis inimicitijs, & non occaſione guerræ, pro qua fuit facta pax. 8 ibid.
Pax dicitur rupta per offenſionem factam ſocio itineris. 1 199
Pax rumpitur per offenſionem factam habitanti cum illo, cum quo pax erat inita. 4 199
Quod declaratur, quando offenſio fuit facta a ſocio in domo habitationis illius, cum quo pax habetur, alias ſecus. 5 ibid.
Pax magis rupta diceretur per offenſionem factam ſocio itineris, ſi fuerit facta in odium alterius paciſcentis; ſecus ſi citra animum offendendi dictum principalem paciſcentem. 7 200
Pace facta non voluntariè, ſed ex neceſſitate ſtatuti pęna committitur pro portio-

tione contra facientis, & non inſolidum.17 205
Pax facta in dubio præſumitur ex propria voluntate,& non compellente ſtatuto.8
Pax non dicetur rupta circa honorem, & fidem per alios,qui nihil feciſſent contra pacem.5 207
Pax rumpitur etiam ex minima offenſione,vbi interuenit dolus.9 209
Pax vt rupta non dicatur, qualibet cauſa excuſat,& ibi ponuntur plura exempla.10
Pacis crimen eſt de atrocioribus, pro quo frangens grauiter puniendus eſt. 3 208
Pax non rumpitur per offenſionem ſequutam poſt concordiam.7 213
Pax facta pro ſe,conſanguineis, affinibus & adhærentibus,non rumpitur per contrauentionem per abſentes factam ante illorum ratificationem.1 214
Pax non dicitur rupta, etiam ſi offenſio fiat per vnum ex principalibus paciſcentibus contra comprehenſos in pace abſentes ante illorum ratificationem. 6 215
Contrariam opinionem tenent aliqui Doct.7
Author non recedit a prima opinione. 8 ibid.
Pax non rumpitur per comprehenſos in pace ante eorum ratificationem, etiam ſi Notarius ſtipulatus fuerit pro offenſo abſente.9 216
Contrariam opinionem in iſto caſu tenent aliqui Doct.quando Notarius ſtipulatus fuerit pro Fiſco Principis,maxime coram Iudice acceptante nomine Cameræ.10
Pax non dicitur rupta ante ratificationem,etiam ſi fuerit pax facta in iudicio & fuerit recepta per iudicem, & per eum ſtipulata pro abſentibus. 11 ibid.
Pax rumpitur a famulis per eorum contrauentionem.1 226
Pax dicitur rupta per Caſtrum ſubiectum iuriſdictioni vnius Ciuitatis facientis pacem cum altera Ciuitate, ſi comiſerit incendium,vel homicida contra homines de altera Ciuitate.2
Pax rumpitur per plura vulnera, quamuis ſtatutum diſponat per numerum ſingularem,ſi fiat offenſio per vulnus. 4 ibid.
Pax an dicatur rupta per Fortelitium factum ab vno Domino in ſuo territorio, per quod nocere poſſit alteri Domino, cum quo pax facta fuit. 5
Pax non rumpitur ſi aliquid fiat pro bono publico ſubditorum, quamuis tendat in damnum vnius Principis paciſcentis. 7 ibid.
Pax ita dicitur inter Principes quoad alios Principes, ſicut dicitur inter alios priuatos quoad alios priuatos.8
Pax vbi ceſſat,ibi etiam ceſſat omne quod fuit datum per pactum, vel promiſſionem.10 227
Pax nulla non dicitur rupta.11
Pax non rumpitur quando quis ſe defendit,etiamſi exceſſerit in defenſione: 12 ibid.
Pax facta pro illis de familia, & de domo,intelligitur actiue,& paſſiue;quamuis fuerit ſimpliciter promiſſum quod non offendent.20 228
Pax omiſſa in gratia obtenta ſuper delicto vitiat ipſam gratiam. 21
Pacis fractio inter enormia crimina computatur.1 228
Pacis fractura inducit iacturam fidei,& honoris. 2
Pacis fractæ pæna ſecundum tex. cap. 1. de pac.tenen. in vsib. feud. referuntur ibi per authorem.4 229
Pacis pænæ inter duas Ciuitates ponuntur ibi per authorem. 5
Pacis pænæ in pace priuata quæ ſint,vide ibi. 6
Pacis pænę vigore Conſtitutionis Marchiæ tam Aegidianæ,quam Carpenſis, quæ ſit,& in quibus locis ſeruetur,vide ibi.7 230
Pax non rumpitur per primum offenſum

cum fuerit prius rupta a primo offendente.5 234
Contrariam opinionem, aliqui tenent, quod pæna pluries committur, etiam per offenſionem factam a primo offenſo.6 ibid.
Pax *Conſtantia facta inter Imperium,& Ciuitates Italiæ, eſt controuerſia, an ſit perpetua,vel duret ad triginta annos.1* 234
Pax *Conſtantiæ verſus Ciuitates Lombardiæ fuit ad 30.annos.2*
Pax debet pertractari,& componi durante treuga.5 236
Pecunia *proueniens ex remiſſione facta Monaco applicatur Monaſterio.12* 42
Pecuniam *quis dare non poteſt ante condemnationem,ſed recipere iure actionis damnorum, & intereſſe in caſibus in quibus licita eſt tranſactio.3* 86
Pecuniam non licet recipere reſpectu rancoris,nec in foro Poli, neq. in foro honoris.4
Pecunia *in recipiente irrogat infamiam facti, in dante infamiam Iuris.5*
Licet aliqui, teneant, quod in quibuſcunq. caſibus etiam probibitis propter publicam vtilitatem, quæ reſultat ex pace, permittatur vt pecunia detur ad effectum vt quis poteri valeat beneficio ſtatuti minuentis pænam propter pacem.6
Pecunia *data pro pace obtinenda poteſt repeti per dantem,& nihilominus firma remanebit pax.7*
Pecunia *promiſſa pro pace,ea non ſequuta, promittens non tenetur pecuniam tradere.8*
Percuſſio *facta cum lapide ſine ſanguinis effuſione non rumpit pacem, neq. cautionem.13* 149
Percuſſus *ignorans authorem non poteſt inſtare,vt ſibi praſtetur cautio per aliquem,quia dubitet ab eo iterum percuti.15* 283
Perſona *inſignes,diuites,& nobiles magis honorantur, quam alia.2* 257
Perſona ſuſpecta & mala conditionis non admittitur ad iuratoriam cautionem.7 304
Perſona Illuſtres non tenentur cauere.6 ibid.
Perſona ſuſpecta ac mala conditionis, & fama non poteſt ſe iurare quod non inueniat cautionem.9
Perſona facientes principium affinitatis, vel conſanguinitatis,ante fractam cautionem ſit interpretatio, vt in ea comprebendantur.9 368
Petens *cautionem præſtari,debet prius illam praſtare,& ita communiter obſeruatur.4* 309
Petens *cautionem poteſt repelli,quando ipſe fuit cauſa inimicitia.11* 310
Contrariam opinionem tenent ibi Doc.12 ibid.
Pæna,*quæ poſſet irrogari ex probatione reſultante ex inſtrumento pacis, erit extraordinaria.19* 84
Pæna *ordinaria non irrogatur,niſi ex clara confeſſione.20*
Pæna *municipalis tollit pænam legalem.1* 101
Limita quando expreſſe, vel praſumptiue per legem municipalem tollatur pæna legalis.2
Vel niſi per ſtatutum minor pæna imponatur.3 ibid.
Vel niſi,vna lex vni, altera alteri pænam applicaret.4
Contrariam opinionem,quod per legem municipalem tollatur pæna legalis, tenent ibi Doc.5 102
Quę opinio affirmatiua magis procedit quando iudex in ſententia impoſuit pænam ſtatutariam.6
Item procedit ſi minor pæna a ſtatuto eſſet inflicta.7
Item procedit,si pæna municipalis eſſet pecuniaria,& pæna legalis eſſet corporalis.8 ibid.
Item procedit quando ſtatutum imponit maiorem pænam, quam faciat ius commune.9 102
Pæna *conuentionalis impoſita a parte,iu*

dice abſente in contracta pacis, non tol lit pœnam legalem. 10
Idem erit, ſi fuerit facta coram Iudice; ſed ſecus ſi fuerint Principe. 11 ibid.
Pœna *in ſtatu Eccleſiaſtico cenſetur applicata.*
Pœna Cameræ *Apoſtolicæ vigore Bullæ* Pij. IV. 7 104
Pœna *conuentionalis parti applicanda non committitur, non coſtito de aggreſſore.* 3 156
Pœna *conuentionalis committitur, quando conſtat per præſumptiones, vnum fuiſſe aggreſſorem rixæ.* 4
Pœna *conuentionalis Fiſco applicanda committitur, quando eſt author rixæ incertus.* 6
Contrariam opinionem, vt nec etiam iſto caſu pœna Fiſco applicetur, tenent ibi Doct. 7
Pœna *quando debetur* Fiſco, *vna tantum ſolutio ſufficit, per quemlibet conrixantem facta.* 9 157
Pœna *conuentionalis ſi non fuerit ſoluta ab offendente, debet ſolui ab eius hæredibus.* 5 194
Pœna *commiſſa an ſit applicanda vni hæredi offenſo, vel omnibus; & an ſolus offendens teneatur ad pœnam, vel omnes eius cohæredes.* 10 195
Pœna *conuentionalis ſolui debet per offendentem; quando plures promiſerunt ſimpliciter alios plures non offendere.* 1 202
Contrariam opinionem tenent ibi nonnulli Doct. 2
Pœnam *ex parte offenſi omnes hæredes exigere poſſunt pro ciuili portione.* 3 ibid.
Contrariam opinionem, quod tota pœna conuentionalis applicatur offenſo, & non alijs, tenent ibi Doctores. 4 ibid.
Pœna *ab omnibus exigi poteſt in ſolidum quando plures promiſerunt, cum expreſſa obligatione quod vnus teneatur pro altero.* 5
Pœna *conuentionalis poteſt exigi in ſolidum ab omnibus, qui omnes promiſerunt non offendere vnum ſolum.* 6 203
Pœna *cõuentionalis exigitur ab omnibus inſolidum per offenſionem factam vni ex comprehenſis, quando ſumus in pace inter duas ciuitates partes, & factiones.* 8
Bene verum eſt, quod alij qui non fuerunt culpabiles, recuperare debent eorum portionem ab offendente. 9 ibid.
Pœna *conuentionalis debet exigi pro rata perſonarum comprehenſarum in pace, & ibi ponuntur exemplum.* 10 203
Pœna *conuentionalis ſecundum vnam opinionem debet tota applicari offenſo, etiam quod pax facta ſit pro ſe, & heredibus.* 1 204
Pœna, *Contrariam opinionem, quod debeat diſtribui pro rata inter omnes hæredes tenent ibi Doct.* 2
Conciliantur iſta opiniones contrariæ. 3 ibid.
Pœna *conuentionalis per offenſionem factam per vnum ex hæredibus pro portione hæreditaria poteſt exigi contra omnes hæredes.* 4
Contrariam opinionem tenent ibi Doc. quod poſſit agi contra omnes hæredes in ſolidum, pro pœna conuentionali. 5 ibid.
Conciliantur iſtæ contrariæ opiniones, & ponitur differentia inter pacem, & cautionem. 6
Pœna *conuentionalis promiſſa pro ſe, & conſanguineis in caſu contrauentionis poteſt exigi ab vno, vel eorum quolibet in ſolidum.* 1 206
Et hoc magis procederet, ſi fuerit in pacis inſtrumento dictum; tales ex vna parte promiſerunt, &c. ſub tali pœna obſeruanti applicanda, &c. 2 ibid.
Secus ſi fuerit promiſſum in diuerſis ſtipulationibus: quia tunc quilibet pro eius offenſione tenetur. 3

Pœ-

Pæna conuentionalis cenſetur promiſſa per conſanguineos pro illo qui magis attinet, & non pro alio in remotiori gradu, cum quo ſi ſequatur offenſio, nõ rumpitur pax. 4

Pæna conuentionalis ab Auxiliatoribus quomodo ſit ſoluenda & per quos, vide ibi Doct. 6 212

Pæna conuentionalis poteſt exigi a principali paciſcente per offenſionem factam ab abſentibus ante illorum ratificationem. 5 214

Pæna conuentionalis non committitur per offenſionem factam per comprehenſos contra principalem paciſcentem ante illorum ratificationem reſpectu ipſorum abſentium, ſed reſpectu ſuorum principalium paciſcentium. 1 218

Qua opinio magis procedit, vt principales paciſcentes teneantur, quando promiſerunt de rato pro abſentibus, vel promiſſio fuit iurata. 2 219

Item procedit, quando principales paciſcentes promiſerũt pro abſentibus quod pacem obſeruabunt, & non contrauenient. 3

Idemq. erit, ſi principales paciſcentes promiſerunt ſe facturos, & curaturos, quod abſentes ratificabunt, & per eis de rato quoq. promiſerunt. 4

Idem erit ſi principales paciſcentes fecerunt omnem diligentiam, & poſſibile vt abſentes ratificarent. 5

Et maxime ſi ille, pro quo promiſſum fuerat, erat talis, vt promittens potuiſſet de eo confidere, quod eſſet ratificaturus. 6

Item magis procedit, quando quis promiſit, quod in caſu non ratificationis expreſſe ſe obligaret ad pænam, nec ſufficeret quęlibet diligentia facta. 7 ibid.

Item ſi colligeretur ex mente contrahentium quod voluerint teneri ad pænam in caſu non ratificationis. 8 219

Item ſi promiſit de rato, in caſu non ratificationis ſe velle teneri ad pænam vel intereſſe de ſuo proprio, quia non excuſatur faciendo diligentias. 9

Sed non ſufficeret, ſi promiſerit &c. ſed requiritur vt dicatur, promiſit de ſuo. 10

Licet aliqui in hoc caſu contrarium teneant. 11

Item procedit quando appoſita eſt clauſula, ita quod poſſibilia faciendo non excuſetur per quamcunq. diligentiam. 12 ibid.

Idemq. erit, quando promiſit facere ratificare cum effectu. 13

Pęna conuentionalis commiſſa præferri debet creditoribus medij temporis inter promiſſionem, & delictum commiſſum. 6 226

Pæna conuentionalis quæ debetur occaſione pacis ruptę, dicitur deſcendere ex cauſa ciuili, & non criminali, & ibi infertur ex hoc ad plura. 16 227

Pæna conuentionalis quomodo debeat fieri. 19 228

Pęna conuentionalis pro pace rupta applicatur iuxta conuentionem factam inter ipſas partes. 1 232

Si vero non conſtat de conuentione, applicatur parti obſeruanti. 2

Pęna applicatur parti, quando inſtrumentum pacis non reperitur. 3

Pæna conuentionalis in ſtatu Eccleſiaſtico applicatur Fiſco Apoſtolico, quando fuit ſtipulatum ſimpliciter; ſecus ſi non applicaretur Fiſco Apoſtolico, ſed alteri Fiſco, quia tunc ei non applicabitur, ſed parti. 4

Pæna conuentionalis de conſuetudine, etiam circumſcriptis Bullis Pontificum applicatur Fiſco ſecundum Herculan. 5 ibid.

Author tenet contrarium, quod ei non ſit credendum. 6

Pæna conuentionalis ſemel tantum debetur pro fractura pacis. 1 233

Niſi adeſſet in pacis inſtrumento clauſula, rato manente pacto: vel, toties pæna committatur, quoties contrauentum fuerit, vel niſi adſit iuramentum. 2 ibid.

Pæna

Pæna pluries debetur,quando pluries fuit per primum offenſorem contrauentum; ſecus ſi deinde fiat offenſio per primum offenſum . 4

Pæna non committitur ratione incertitudinis etiam quoad pænam conuentionalem applicandam Fiſco.30 365

Pæna conuentionalis non confunditur cum pæna principalis delicti. 11 380

Pæna conuentionalis non confunditur cum dilatione armorum. 12

Pæna inflicta a ſtatuto frangenti treugam,vel pacem,non comprehendit frangentem cautionem. 1 382

Niſi talis cautio fuerit præſtita in ipſa pace,vel treuga. 2

Pæna frangentis publicam treugam quæ ſit. 1 252

Pæna conuentionalis tranſit tam actiue quam paſſiue ad hæredes,quando principalis promittens obligat ſuos hæredes. 3 387

Sed non tranſit ad omnes ,ſed tantum ad primos hæredes. 4 387

Pæna ſemel ſoluta iterum exigi non poteſt remiſſiue. 5

Pæna quomodo exigatur, quando prætenditur fracta cautio ab vtraq. parte, remiſſiue. 6

Pæna cui applicetur remiſſiue. 7

Pænam exigere ab eo,qui iuſtam cauſam habet,iniquum eſt. 2 409

Pæna non exigitur , vbi non datur delictum. 3 410

Pæna in Pretorijs ſtipulationibus non datur, vbi præiudicium partis non adeſt. 7

Pæna conuentionalis etiam Fiſco incorporata, ſequuta ſententia abſolutoria infra annum,debet reſtitui. 19 411

in Pænalibus veritas attenditur. 5 313

Pænalis actio non tranſit ad hæredes ſecundum vnam opinionem. 1 386

Contrarium autem tenent alij. 2 387

Pontifex iudicat inter laicos ſibi non ſubditos ob fracturam pacis. 2 114

Vide Summus Pontifex

Poſthumus non comprehenditur in pace. 2 197

Portio applicanda parti non debetur per offenſionem factam nolenti. 6 402

Poſſeſſor bonorum an comprehendatur in cautione præſtita pro hæredibus: 13 362

Poſthumus comprehenditur in cautione de non offendendo , ſecundum vnam opinionem. 1 369

Poſthumus habetur pro nato, quando agitur de eius commodo. 2 370

Poſthumum occidens tenetur pæna mortis & pater & mater dicuntur committere parricidium. 4

Poſthumus occiſus monſtruoſus,dummodo in ſubſtantia habeat formam hominis, operatur , vt homicida teneatur pæna mortis ; ſecus ſi haberet formam animalis bruti. 5

Poſthumo animato ſi fiat offenſio,rumpitur cautio ſecundum Autho. 10

Poteſtas poteſt venire contra iuramentum præſtitum de ſeruando ſtatutum ob bonum pacis. 29 14

Prattica in ſtatu Eccleſiaſtico & in Vrbe quæ ſit in procedendo contra fideiuſſores de non offendendo , vide ibi. 9 377

Præcepti forma ponitur. 6 306

Præceptum pro cautione præſtanda poteſt exequi etiam domi. 7

Prælatus,& alij adminiſtratores pro bono pacis poſſunt remittere de bonis ſuorum principalium. 19 14

Præſumptio , vt non cenſeatur rupta cautio de non offendendo,deuoluit onus probandi contrarium in Fiſcum. 12 268

Primus offenſus reoffendendo punitur pæna Iuris communis , vel municipalis. 3 251

Primus offenſus poteſt agere contra offendentem ad pænam violatæ treugæ . 4 252

Primus offenſus reoffendens punitur pæna iuris communis,vel ſtatuti. 13 352

Primus offendens,vide offendens primus. ibid.

Principes poſſunt Vniuerſitates,& particu-

cu-

culares cogere per relegationem,& exilium ad concordiam,quando imminet periculum Ciuitatis. 9 9
Contrariam opinionem tenent Dòc. ibi. 10 10
Conciliantur iſtæ contrariæ opiniones. 11 10
Principes omnes in pace debent includere adhærentes. 8 91
Princeps eſt ſolutus legibus. 1 106
Princeps non facit gratiam delinquenti, niſi habita pace. 2
Quod magis procedit in homicidio appenſate commiſſo. 3
Princeps vel Imperator gratiam faciens ſine pace, peccat mortaliter. 4 107
Princeps nec etiam de laudabili conſuetudine gratiam facit ſine pace. 5
Princeps in ſtatu Eccleſiaſtico non facit gratiam, niſi habita pace, vel ſeruato exilio a loco delicti,& a loco habitationis partis offenſæ per bullam Pij. IV. 6 ibid.
Quæ conſuetudo fuit introducta, vt experientia docuit ad tollenda ſcandala per alias rationes ibi adductas. 7 ibid.
Princeps etiam habita pace non ſolet gratiatum ſtatim remittere; ſed illum exulare per aliquod tempus. 26 110
Princeps ſi gratiam faciat ſine pace, aliqua tamen cauſa pro bono pacis ſubſiſtente, gratia tenet. 28
Princeps pro bono pacis poteſt etiam remittere damna,& intereſſe paſſa per partem læſam. 29 111
Contrariam opinionem, vt nec etiam pro bono pacis princeps facere poſſit gratiam ſine pace, etiam cauſa ſubſiſtente, ſed copulatiue concurrere debent vtilitas publica,& conſenſus partis tenent ibi Doct. 30 111
Princeps reſpectu pœnæ corporalis & pœnæ pecuniariæ Fiſco applicandæ ſine pace poteſt delinquentem gratiare ſecundum Farinac. 31
Contrariam opinionem contra Farin. tenent ibi Doct. 32
Principalis imputatus de fractione cautionis de non offendendo, eſt audiendus,& ſuper ſedendum eſt in exequutione pœnæ conuentionalis. 1 409
Princeps de plenitudine poteſtatis ſecundum aliquos poteſt gratias facere ſine pace. 32 112
Priores Ciuitatis poſſunt cogere partes ad pacem. 3 9
Priores Ciuitatis Caſtelli patriæ Authoris habent iuriſdictionem compellendi partes ad treugam. 3 245
Priores Ciuitatis ſeu Antiani vide Antiani.
Priuilegium eſt in Toruiſio,& eius diſtrictu, vt Iudices cogere poſſint partes ad concordiam. 15 10
Priuilegia pacis vt ſubſtineantur, debet ipſa cauſa deduci,& probari. 31 15
Probatio pacis debet eſſe clara,& liquida. 1 115
Probatio in omni materia pœnali debet eſſe liquida,& clara. 2
Probatio pacis tam legalis, quam conuentionalis debet eſſe liquidiſſima. 3
Probatio liquidiſſima requiritur, vbi agitur de vita hominis. 4
Probatio in materia pacis ruptæ debet fieri ſpecifice per denumerationem graduum affinitatis,& conſanguinitatis. 6 ibid.
Hæc denumeratio graduum ſufficit, quod incipiat a fratribus & non requiritur, quod teſtes cognouerint patrem,& matrem. 7
Probatio maior requiritur contra fideiuſſores quam contra principales. 11 116
Probatio contra cauſas ſuſpicionis admittitur. 13 283
Procurator ad pacem faciendam conſtitutus poteſt in ea pœnam apponere, licet in mandato non eſſet appoſita. 5 90
Procurator conſtitutus ad pacem non poteſt in ea ponere prohibitiones, quod offendens non poſſit morari in ciuitate, vel tranſire ante domum offenſi. 8 90
Procurator conſtitutus ad pace in eundam non

non poteſt in pace quaſdam conditiones apponere. 8 . 180

rocurator promittens non offendere pro Domino ſuo, & eius agnatis, vel huiuſmodi promiſſionem recipiens, non remanet obligatus, niſi aliud de eius conſenſu appareat. 5 314

Producens inſtrumentum pacis non dicitur fateri delictum. 3 78

Probibito vno cenſetur prohibitum omne, per quod ad illud peruenitur. 5 358

Proiectio lapidis vel alterius inſtrumenti ad effectum, vt ſequatr maior offenſio inducit fractionem pacis. 19 150

Promiſſio ſimpliciter concepta, de non offendendo, rumpitur pax per inſultum cum proiectione lapidis; ſecus ſi de non offendendo in perſonam. 12 149

Dummodo tamen promiſſio fuerit ſimpliciter concepta de non offendendo; ſecus, ſi de non offendendo in perſonam, quia tunc pax non frangitur. 16 150

Et iſto caſu etiamſi equus fuerit vulneratus, & non equitans, pax non rumpitur. 17

Diſtingue, & declara, vt ibi. 18

Promiſſio de non offendēdo ſimpliciter, inducit fracturam pacis per oēm offenſionem factam, prouenientem ex actu aduerſarij prouocante ad iracundiam, ētſi actus non fuerit punibilis. 1 159

Contrariam opinionem, vt etiam iſto caſu requiratur offenſio in perſonam. 2 160

Conciliatio iſtarum opinionum. 3

Promiſſio de non offendendo perſonaliter, aut perſonam, comprehendit offenſionem etiamſi corpus non tangatur. 4

Promiſſio de non offendendo in perſonā requirit offenſum per tactum perſonæ cum dolore, liuore, tumore, aut ſanguinis effuſione. 5

Promiſſio de non offendendo quomodocūq. qualitercunq. vel per alia ſimilia verba vniuerſalia, & geminata, comprehendit omnem offenſionem prouenientē ex actu aduerſarij prouocante ad iracundiam. 8 161

Promiſſio facta officiali, & omnibus quorum intereſt non offendere aliquem de tali familia ſi quis interficiat aliquem bannitum de eadem familia a territorio loci, in quo fecit promiſſionem, non efficit, vt rumpatur pax. 11 177

Promiſſio facta ratione intereſſe, damnorum, vel expenſarum, vel ſub aliqua pæna pecuniaria facta de nō accedendo neq. trāſeūdo per aliquē locū, per cōtrauētionem inducit illam pænam. 6. 182

In materia promiſſionis pacis attendit magis affectio, quam coniunctio ſanguinis: de cuius veritate vide ibi late. 5 186

Promiſſio de non offendendo in dubio cenſetur facta pro virili portione, & non in ſolidum. 7 203

Promiſſio facta pro vno non extenditur ad alium, quando tractatur de eius fractura. 7 268

Promiſſio de non offendendo dicitur tertium genus inter pacē, & treugā. 1. 274

Promiſſio de non offendendo magis ſimilis dicitur treugæ, quam paci. 2

Promiſſio de non offendendo differt a verbo, ſeu fide de nō offendēdo ſed magis cō uenit verbo, fidei, ſecuritati, & ſaluæ guardiæ, quam paci, & treugæ. 3

Promiſſio de nō offendēdo differt a treuga quia ſtatutū loquens de treuga, & pace non babet locum in cautione. 4 279

Promiſſio facta in voce an valeat, & ſi valeat, quanto tempore duret. 19 328

Promiſſio omnis reſtringitur ad eam cauſam, pro qua fuit promiſſum. 7 354

Promiſſio facta pro nominatis & nominandis, non rumpitur per illos, qui non fuerunt nominati, quamuis fuerit datum mandatum ad nominandum. 18 364

Promiſſio de non offendendo in loco delicti quomodo intelligatur. 37 366

Promiſſio de non offendendo affines, & conſanguineos vſq. in tertium gradum comprehendit dictas perſonas facientes numerum affinitatis, & conſanguinitatis. 8 368

Promiſsio de non offendendo in perſonis, quę ſunt principium conſanguinitatis, & affiniuatis.6 368
Quid ſi fuerit ſimpliciter promiſſum de non offendendo, vide ibi.7
Promiſsio de non offendendo filium, nepotem, auum, vel nurum, non extenditur ad pronepotem, proauum, vel pronurũ, & ſic de ſingulis.11 369
Promiſſio de non offendendo vſque in tertium gradum ſecundum ius Canonicũ *computandum, quomodo intelligi debeat. 8* 390
Promiſſio de non offendendo intelligitur ſemper rebus ſic ſtantibus. 10
Promiſſionis verb. Vide ver. promiſsionis.
Promiſsio de non offendendo vſque in tertium gradum ſimpliciter concepta, regulatur ſecundum ius Canonicum.1. 404
Promiſsio de non offendendo vſque in tertiam generationem an comprehendat filios, & pronepotes, vt primus promittens non conſtituat gradum. 7 405
Promiſsio de non offendende agnatos, cognatos, affines, & complices præſtita per verba alternatiua, an requirat ad eius fractionem concurſum omnium dictarum qualitatum, videlicet, vt offenſus ſit affinis, conſanguineus, complex, &c. 1. 407
Quid autem ſi promiſsio ſit concepta per orationem coniunctiuam.2
Quid autem ſi fuerit concepta non offendere conſanguineos affines, & complices an ex illa vltima copula extrema pars coniungatur, vel referatur ad omnes.4
Quid autem ſi extrema pars fuerit cõcepta per dictionem alternatiuam, (vel) 5
Quid autem ſi fuerit concepta per orationem ſolutam.6 408
Declara, *vt ibi ſub numero 8 & 9. vbi late.7*
Promittens in pace, quod non faciet pacẽ cum inimico ſuo, talis conuentio non tenet.6 3
Promittens pro ſe, & heredibus intelligitur promiſiſſe pro primis heredibus. 2. 313
Promittere ſuper verbo, tantum eſt, quantum iurare per Deum.3. 256
Proprietas verborum eſt attendenda in pœnalibus.3 194
Prorogatio treugæ non ligat priores fideiuſſores, ſed requiritur quod iterum ſe obligent.6 243
Prorogatio actus requirit nouam obligationem, etiamſi in prima promiſsione, vel actu dictum fuerit, de eo prorogando.7
Magis requiritur renouatio obligationis, ſi ageretur non de prorogatione, ſed de renouatione. 8 244
Prorogatio termini non debet fieri in maiorem terminum, quam fuerit prima obligatio.11
Prorogatio iuriſdictionis conceditur, accedente conſenſu iudicis loci. 12. 263
Prorogatio iuriſdictionis in criminalibus non admittitur in priuatam perſonam 13 ibid.
Prorogatio vbi fit, idem eſt prorogatum cum ipſa prorogatione.25 284
Limita vt ibi.26 285
Prorogatio in materia cautionis de non offendendo in quibus caſibus fiat. Vide ibi.28 285
Proteſtatio admittitur, quando datur cautio iuſſu iudicis; ſecus quando datur ex conuentione partium. & ibi vide de iſta materia proteſtationis.13. 271
Proteſtans in actu cautionis nolle habere aliquem fratrem, vel coniunctum pro coniuncto vel fratre, non debet audiri, ſed ne comprehendantur in cautione, audiendus eſt.21 293
Puniri quis poteſt pro altero in pœnis temporalibus de iure communi.12 395
Purgatio moræ. Vide mora.

Q

QValitas adiecta verbo ſecundum tempus verbi intelligitur. 8 96
Contrariam opinionem, vt in pace

ce non fiat ſtricta interpretatio ſed longa & ampla, tenent Doct. ibi. 9 97

Qualitas a quacunq. diſpoſitione requiſita ante omnia eſt probanda. 5. 374

Qualitas non alterans delictum principale, ſi non fuerit expreſſa in gratia, non reddit illam nullam. 3 388

Qualitas non reddit gratiam nullam, niſi illa, quę de Iure exprimi debet. 4

Qualitas pacis & cautionis inter partes ſemper eſt certa, & ob id reddit gratiam nullam. 5

Quiſque cogitur ad concordiam in foro conſcientiæ. 13 10

Quis cogi non poteſt ad cauendum pro attinentibus familiaribus inimicis. 18. 292

Neq. cogitur cauere pro illis qui deſierunt eſſe attinentes, familiares, adhærentes & ſequaces. 19

Qui non impedit maleficium, videtur ipſum maleficium perpetrare. 2 311

Quis cogi poteſt ad aliquem defendendum. 1 311

Contrariam opinionem tenent ibi Doc. quod quis non cogi poſſit ad aliquem defendendum. 5

Quæ negatiua opinio non procedit, vbi quis non ſolum cum poſſet prohibere, nō prohibuit, ſed offenſioni conſenſit, præſtando auxilium. 6 312

Item non procedit, quando quis tenetur prohibere ratione publici ſui officij, aut publicæ exercitationis. 7

Quilibet de populo accuſare poteſt in cautione de non offendendo. 1 376

Quilibet admittitur ad accuſandum in publicis delictis. 2

Quilibet admittitur ad accuſandum in delictis priuatis, quando pœna applicatur fiſco. 3

R

R*ATIFICATIO quoad pænam incurrendam pacis ruptæ requiritur. 8* 88

Ratificatio an requiratur, vt pax afficiat adhærentes. 17 92

Ratificatio requiritur etiam in filijs abſentibus, quando pax facta ſuit per patrem, qui promiſit pro ſe, & filijs. 2 214

Contrariam opinionem aliqui tuentur vt non requiratur ratificatio abſentium. 3

Author tenet primam opinionem. 4

Ratificatio poſt offenſionem factam retrotrahitur ad effectum pęnæ pacis ruptę. 12 216

Ratificatio ad effectum pænæ pacis ruptæ non requiritur, vbi viget conſuetudo in contrarium. 13 217

Ratificatione ſequuta per abſentes, ipſi tenentur ad pænam fractæ pacis, ac ſi a principio pacis initæ promiſiſſent. 14 220

Ratificatio ab abſentibus requirit ad incurrendum pænam per ipſos abſentes, & nō per principales paciſcentes. 1. 223

Ratificatio etiam tacita ſecundum aliquos ſufficit ad incurrendum pacis ruptæ. 2 224

Ratificatio an inducatur ex cohabitatione cum principali paciſcente. 4

Ratificatio an inducatur ex ſola ſcientia pacis initæ. 5

Ratificatio an inducatur ſi fuerit pax abſentibus intimata, & non contradixerint. 6

Ratificatio requiritur quoad vtilitatem ratificationis; ſecus quoad principalem promittentem. 5 372

Ratificatio fieri poteſt per Tutores, & Cu*ratores: ſecus per negotiorum geſtores. 6* ibid.

Rebellis per Principem poſt pacem recuperat omnia bona etiam in alium alienata. 42 23

Reconciliatio probatur per ſigna, de quibus ibi. 7 94

Reconciliatio per oſculum Domini *non cenſetur facta pro fellonia vaſſalli. 8 ibid.*

Reconciliatio non dicitur facta ex ſocialibus actibus non ſponte factis, ſed gratia honeſtatis. 9

Reconciliatus nec etiam vigore ingratitudinis poteſt iterum accuſare 33 22

Redemptio a vexationibus in caſu non licito, pro bono pacis permittitur. 23 14

in Regno Neapolitano quid ſeruetur quando perſona offenſa eſt incognita, vide ibi. 6 68

Relegatus in aliquo loco ad tempus, finito tempore, relegatio extincta dicit. 5. 317

Remiſſio iniuriæ non tollit pœnam ruptæ pacis. 47 23

Remiſſio iniuriæ in foro conſcientiæ non tollit ius accuſandi. 55 24

Remiſſio vel pax in omnibus caſibus, in quibus ſolus Princeps offenditur, ab ipſomet Principe eſt obtinenda. 4 71

Niſi Princeps locaſſet vectigal, vel gabellam alteri, in quibus fuiſſet commiſſum delictum quia tum requiritur remiſſio Publicani. 5 *ibid.*

Remiſsio iniuriæ poteſt fieri abſenti coram Sacerdote, etiam in articulo mortis. 2 87

Remiſsio ſolemnis non requiritur quoad forum iudiciale, qui a ſufficit, vt fiat ſacerdoti. 11 88

Remiſsio facta Sacerdoti in articulo mortis confitendo peccata ſua, ſuffragatur offendenti etiam in foro iudiciali. 12 89

Remiſsio rebellium extenditur ad mortuos. 12 97

Remiſsio frangentis pacem, an ſit facienda per Iudicem loci delicti ad Iudicem conuentionis. 5 173

Remiſsio delinquentis de vno Iudice ad alium de conſuetudine Italiæ non fit. 6 *ibid.*

Sed Iudex poterit concedere remiſsionem ſi vult. 7

De contraria conſuetudine teſtatur authòr, & ponit caſus ſequutos. 8

Remiſsio delinquentis non fit per Curiam Romanam de conſuetudine, quæ omnino ſeruanda eſt. 6

Remedium extraordinarium adhiberi non debet, vbi datur remedium ordinarium. 5 392

Remedium ad cogendum attinentes ad cauendum, ne bannito eorum attinentes ingrediantur ſtatū Eccleſiaſticum, quomodo, & quando ſacra Conſulta adhibere ſoleat. 4 397

Requiſitus ad præſtandam cautionem poteſt obijcere, quod malitioſe petitur in tam magna quantitate. 5 309

Reſtitutio bonorum per viam pacis debet ſine proceſſu fieri, ſicut bona fuerunt de facto ablata. 13 97

Reſtitutio in integrum in materia cautionis de non offendendo ſecundum vnam opinionem conceditur mulieribus, minoribus, & ruſticis in caſu, in quo iniuſte coactæ fuerunt preſtare illam. 4 & 8 343

Rei ſignificatio latiſsima eſt. 1 403

Contrariam opinionem tenent ibi Doct. diſtinguendo tamen, vt ibi. 5

Reipublicæ intereſt, vt pax conſeruetur inter ſubditos. 4 8

Reus negans delictum ſibi non ſuffragatur ad beneficium ſtatuti minuentis pœnam 1 78

Contrariam opinionem, vt etiam neganti delictum proſit pax, tenent ibi Doct. 2

Rixoſus & ſcandaloſus poteſt cogi per Iudicem ad cautionem præſtandam de bene, & recte viuendo. 1 300

Rixoſi varijs remedijs adſtringi debent, ne delinquant. 11 301

Romana Eccleſia laudatur, quia nunquā facit pacem, niſi eius adhærentes comprehendantur in pace. 2 196

Contrariam opinionem quod adhærentes comprehendantur in pace, & per offenſionem eis factam rupta dicatur pax, tenent ibi Doct. 3

Ruſtici tenentur dare cautionem de non offendendo. 1 341

S

Sacra conſulta quid obſeruet in ſtatu Eccleſiaſtico circa praſtandum cautionem per attinentes pro bannitis de non ingrediendo ſtatum Eccleſiaſticum 5 398
Salua guardia habuit originem ab initio mundi. 7 279
Salua guardia conceditur etiam generaliter, vt nō offendat a populo, vt ſi quis Iudæus, vel Turca effectus eſſet Xp̄ianus, et timeat offendi itinerando per orbē. 8
Saluam guardiam frangens vbi pęna nō eſt determinata, punitetur pæna extraordinaria. 9
Salua guardia ceſſat, vbi ceſſat cauſa, propter quam fuit data. 10
Salua guardiæ tempus quantum duret. 11 ibid.
Salua guardia non conceditur, niſi a Papa Imperatore, & alijs habentibus Iura regalia. 12 280
Salua guardia de conſuetudine conceditur etiam per Epiſcopos per alios iudices inferiores a Principe. 13
Saluæ guardiæ materia tractatur a Doctoribus ibi relatis. 14
Salus animæ an requirat Inſtrumentum, vel alium actum exteriorem demonſtrantem pacem vel ſufficiat ſola remiſſio in corde ad obtinendum abſolutionem in foro pęnitentiali. 8 5
Sanguinem ſuum quilibet redimere poteſt, & defendere. 2 73
Saluus conductus, & ſalua guardia, & ſimiles obligationes ex aliqua cauſa data, finita illa cauſa expirant. 22 329
Sanguinis iura dirimi non poſſunt, & quomodo intelligatur iſta regula. 6 389
Scandaloſus & rixoſus poteſt cogi per Iudicem ad cautionem præſtandam de bene & recte viuendo. 1 300
Scientia in dubio non pręſumitur, maxime data abſentia a loco pacis initæ. 10 225
Scientia verbi dati debet per Fiſcum articulari & probari. 4 259
Secundus offendens non dicitur frangere verbum, ſed inueniſſe illud fractum. 3 257
Sententia contra principalem lata non poteſt exſequi contra fideiuſſorem. 9. 115
Sententia lata in Vrbe contra principalem in fractura pacis nocet fideiuſſori per ſtatutum Vrbis, ac in toto ſtatu Eccleſiaſtico per Bullas Pontificum. 16 ibid.
Sententia requirit̃ ſuper danda cautione quæ non eſt diffinitiua, ſed interlocutoria. 37 286
Sentētia lata contra principalem non mandatur executioni cōtra fideiuſſorē ſine nouo proceſſu, in fideiuſſore contractus; ſecus in fideiuſſore iudicij. 1 385
Contrariam opinionem tenent alij indiſtincte, vt mittatur exequutioni ſine alio proceſſu in quocunq. caſu contra fideiuſſorem. 2
Sententia lata in contumaciam de Iure communi, non mittitur exequutioni contra fideiuſſorem, ſine nouo proceſſu. 3 ibid.
Limita in ſtatu Eccleſiaſtico, vigore bullæ Pij 4. & Pij 5. 4 386
Socius in criminalibus non gaudet priuilegio ſocij. 3 79
Declarat, & intellige prout ibi. 4 ibid.
Socium banniti interficiens, cum quo erat pax, non incidit in pęnam pacis ruptæ. 10 177
Socius itineris eſt a conſocio defendendus etiam in foro honoris. 3 199
Socio iniuria facta punitur pœna iuris communis, ſed non pæna conuentionali. 8 200
Soror interfecti facit etiam pacem. 10 60
Socio meo facta iniuria dicitur mihi facta. 2 199
Sociales actus cenſentur remittere iniuriam, hi tamen non ſufficiunt ad pænam fractæ pacis. 9 213

Digitized by Google

Quid ſi pax fuerit habita a filijs interfecti, an etiam ſit habenda a ſorore, quæ accuſauit homicidam vna cum filijs. 11
Declara, & diſtingue, vt ibi. 12
Spoletini habent manus promptas ad offendendum, & iniurias vendicandi. 3 — 289
Sponſus & ſponſa non comprehenduntur in pace, nec eorum conſanguinei, & affines. 6 — 207
Sponſa, vel ſponſus ac eorum affines, & conſanguinei non veniunt in cautione de non offendendo. 15 — 365
Spurijs appellatione liberorum non continentur. 2 — 295
Spurius filius ſi ſit armigerus, rixoſus, & malæ conditionis, pater eſt omnino adſtringendus ad præſtandam pro illo cautionem. 5 — 296
Statutum loquens de pace non habet locum in concordia. 8 — 4
Statutum cogens ad pacem intelligitur ſi pax petatur genibus flexis 32 — 15
Statutum loquens quod pace ſequuta minuatur pœna, vel non procedatur in cauſa, impedit proceſſum ad vlteriora. 25 — 20
Limita, & intellige in delictis commiſſis in perſona, ſecus in bonis. 28
Limita in delictis reiteratis: quia tale ſtatutum non ſuffragatur, & quod pœna inflicta auxiliatoribus non minuitur propter pacem factam cum principali. 29
Statutum imponens pœnam non habenti pacem ab offenſo, intelligitur, quando offenſus adeſt; ſecus ſi non adeſſet. 1 — 68
Statutum diſponens, quod habita pace ab offenſo, reus liberetur a pœna, blaſphematori, qui peccata ſua confeſſus fuerit, non prodeſt. 6 — 71
Contrariam opinionem tenent Doc. vt debeat gaudere beneficio ſtatuti. 7
Decia. & Author ſequuntur hanc poſtremam opinionem per rationes per eos ibi allegatas. 7 — 72
Statutũ, diſponens, quod abſentes teneantur de fractura pacis etiã nõ ſequuta ratificatione, dicitur odioſum, & nõ fauorabile. 18 — 98
Statutum puniens homicidam non comprehendit mandantẽ fieri homicidiũ. 1. 113
Quod ſtatutum magis procedit, quando puniret committentem manibus proprijs delictum. 2
Contrariam opinionem quod mandans fieri delictum comprehendatur in dicto ſtatuto tenent Doct. ibi. 3
Diſtinguitur pro concordia, aut ſtatutum loquitur in rem, aut in perſonam. 4
Statutum ſimpliciter loquens & imponens pęnam mandatario, an comprehendat mandantem, vide ibi 5
Statuta prohibentia allegari nouam cauſam, dicuntur odioſa, & ſunt ſtricte interpretanda. 12 — 138
Statutum Almæ Vrbis quod verbis iniurioſis non frangatur pax. 7 — 145
Statutum Vrbis inducit fractionem pacis per inſultum factum ad domum animo iniuriandi. 6 — 148
Declara, dummodo domus fuerit illius cum quo pax inita erat. 7
Author tenet contrariam, etiamſi domus non fuerit iniuriati. 8
Statutum Vrbis per ſolam gladij euaginationem inducit fractionem pacis. 10
Statuta in violatore pacis loquentia poſſunt intrare in fractore treugæ. 3 — 239
Statutum diſponens, quod cautio peti poſſit a patre, extenditur etiam ad auum. 2 — 267
Statutum loquens de pace rupta nõ habet locum in cautione, niſi in pace, vel treuga eſſet præſtita talis cautio. 8 — 275
Statutum diſponens Prætorem ob iuſtam cauſam poſſe cogere partes ad cauendum arbitrio iudicis remittitur qualis cautio eſſe debeat. 38 — 286
Statutum diſponens, quod pater condemnationem pro filio ſoluere cogatur, non intelligitur de filio ſpurio. 3 — 295
Statuto dictante, vt pœna legalis, vel ſtatutaria ſi ſoluatur per contrauenientem infra menſem, non teneatur ad pœnã

con-

conuentionalem,quid ſi non fuerit ſoluta in dicto menſe.33 366
Statutum puniens aliquem pro delicto alterius tenet.13 396
Statuta quamuis dura, rigoroſa obſeruanda ſunt.14
Statutum Florentinum diſponit, quod ſi vnus de agnatione delinquat, cęteri de eadem agnatione puniri poſſint.15
Statutum Vrbis puniens frangentem ſecuritatem ad tempus,vel in perpetuum pœna mortis,quomodo intelligi debeat. 8 379
Stipulatio in dubio præſumitur pro ſecuritantum,ſed fallit quatuor modis n.1.& 3 313
Stuprum & adulterium quod fracturam pacis conſiderantur in vxore, & in ſorore,in filia,in nuru,& in nepte ex filio ipſius paciſcentis.6 163
Stuprum,& adulterium ſecundū aliquos præſumuntur potius commiſſa animo iniuriandi,quā cauſa libidinis.17.164
Contrariam opinionem tenent Doc.ibi quæ magis eſt communis. 18
Stuprum & adulterium præbent marito, & patri iuſtam cauſam offendendi ſine incurſu pacis ruptæ.20 165
Suggerens Iudici,quod altera pars non cauerit,& obtinuerit exequutionem, ſi vere cauerit,punitur pęna extraordinaria.13 299
Summus Pontifex tenetur inuigilare circa pacem,& Principes ad eam, ſeu ad treugam compeſcere.2 7
Pōtifex poteſt cogere Principes,& Vniuerſitates ad pacem. 3 9
Pōtifex ob bonum pacis derogare poteſt decreto de electione.7 12
Pōtifex propter pacem ruptam poteſt iudicare inter laycos ſibi non ſubditos. 12 13
Pontifex pro bono pacis excommunicare Sede Vacante in aliqua Diœceſi, licet ſpectet ad Capitulum.14 13
Pontifex pro bono pacis diſpenſat ſuper gradu prohibito.21 14
Suſpectus de fuga an capi poſſit per aduerſarium in iſto materia cautionis de non offendendo. 38 366
Suſpicio quoquomodo vel ex qualibet parte proueniat, ſufficit ad præſtandam cautionem.13 310

T

Tempora curſus honoris tria ſunt, pacis,guerræ,& treugæ. 5 238
Tempus longum inducit, vt eo magis præſumatur noua cauſa,ne pax rupta dicatur.2 131
Tempus de conſuetudine in cautionibus de non offendendo apponi ſolitum habetur pro appoſito.3 317
Terminus prorogatus non dicitur proprie cum primo termino,ſed ficte.10 244
Termini prorogatio nō debet fieri in maiorem terminum,quam fuerit prima obligatio. 11
Tertius poterit accuſare delinquentem & Iudex ex officio contra eum procedere, non obſtante remiſſione partis offenſæ. 34 22
Quæ opinio procedit,etiam ſi in pace interuenerit auctoritas Iudicis:diſtingue,vt ibi.35
Teſtis reconciliatus non repellitur a teſtimonio.5
Quod Doc.admittunt in reconciliatione antiqua,& non de recenti.6
Teſtis poſt mille reconciliationes non reputatur omni exceptione maior. 7 18
Teſtis poſt reconciliationem non dicitur idoneus,ſi ſequuta fuerit alia cauſa inimicitiæ,etiamſi reconciliatio non fuiſſet de recenti:ſecus ſi interuenerint actus amicabiles.8
Teſtis an ſit repellendus, reſidet in arbitrio iudicis ex qualitate perſonarum, & inimicitię.9
Teſti deponenti de facto proprio plene creditus.3 260
Maxime in teſte graui, & inſigni.4
Etiam in teſte approbato ab vtraq.parte.5

Item maxime concurrentibus alijs adminiculis cum ipſo teſte.6

Limita in caſu graui, vt teſti vnico non credatur.7

Limita in criminalibus, vt nec etiam Principi, & Pontifici credatur ad plenam probationem.8

Limita quando ageretur de præiudicij tertij, vt teſti vnico non credatur. 9 261

Limita, vt nec etiam officiali in criminalibus & grauibus credatur.10 261

Limita, quando ipſe teſtis poſſet ſperare commodum, incommodum, laudem, vel vituperationem ex eius depoſitione.11

Teſtis patiēs plures defectus nil probat.12

Etiam vbi ex natura negocij alij teſtes haberi non poſſent.13

Item nec ob grauitatem criminis, nec alijs coniecturis concurrentibus, teſti patienti plures defectus credatur.14

Teſtis deſcriptus in inſtrumento non cenſetur approbatus a notario.15

Teſtem producens in iudicio non cenſetur approbare eius depoſitionem.16

Teſtis ſperans commodum, vel laudem, ſeu vituperium, non dicitur idoneus.17

Theſeus Athenis primo fuit inuentor pacis externæ, & legalis.2 2

Thori ſeparatio per quam cauſam fieri debent, & quomodo cauſa ſit probanda, & an teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores.9 288

Timor non quilibet ſufficit, ſed ille qui ſit iuſtus & cadat in conſtantem verum, ſecundum qualitatem perſonarum. 6 282

Timor vbi non eſt, vel cauſa, ibi ceſſat cautio.2 308

Timor & ſuſpicio ad cautionem præſtandam quoquomodo, vel ex qualibet parte interueniat, ſufficit.13 310

Timoris cauſa in dubio præſumitur durare ad renouandam cautionem.11.318

Tortura in materia cautionis de non offendendo non adhibetur.27 273

Tractatus faciendi pacem an probetur delictum, vide ibi.5 81

Tranſitus per locum prohibitum non frangit pacem.6 180

Etiam ſi diuerſis vicibus & temporibus quis ſteterit in loco prohibito per aliquot dies etiam ibi pernoctando.7

Secus autem in foro honoris, quia non excuſatur paciſcens, ſi contraueniat conditionibus.9 181

Treuga quid ſit, & quomodo diffiniatur. 1 235

Treuga eſt medium inter guerram, & pacem.2 236

Treuga appellatur inducia.3

Treuga quo iure fuerit inuenta.1

Treugæ author fuit Laocoons in bello Troiano.2

Treuga duplex eſt, vna conuentionalis, altera legalis ſeu Canonica.1

Treuga Canonica *duplex eſt, vna perpetua, altera temporalis.2* 237

Treuga conuentionalis quid ſit.4

Treuga fraudulenta, quæ fit ad breue tempus ad decipiendum inimicum, quomodo duces belli vti debeant.5

Treuga durante, conſilium eſt, vt nullus miles hoſtium in Caſtris recipiatur. 6 ibid.

Treuga differt a pace, quia pax eſt perpetua, & fit per oſculum, & potum; treuga ad tempus.1 237

Treuga magis bello, quam paci comparatur, niſi fuerit perpetua.3 238

Treuga ad tempus regulatur ſecundum guerram, cuius naturam ſapit.4

Treuga non ſufficit, vbi requiritur pax.6

Treugam qui habet, non gaudet beneficio ſtatuti de pace loquentis.8

Treuga ſi fiat in perpetuum, de ea iudicatur ſicut de pace.1 239

Treuga poteſt fieri etiam in die feſto.2

Treuga & pax in effectu, pro tempore, pro quo facta eſt treuga; idem ſunt.5

Treuga in materia pœnali & reſtringibili non venit appellatione pacis.6

Treugæ contractus eſt vltro citroque obligatorius, & non debet claudicare. 1 240

Quod

Quod magis procedit, quando in celebratione treugę vna pars proteſtata fuit, quod non intendebat ſtare in treuga, niſi altera pars ſe obligaret. 2

Item magis procedit, ſi altera pars conſenſerit dictæ proteſtationi. 3

Treugæ cõtractus eſt adeo correſpectiuus, vt ſi fuerit facta treuga pro ſe & affinibus vſq. ad quartum gradum ab vna parte, & ab altera parte vltra quartum gradum, treuga non valebit. 5 ibid.

Treugam quęlibet perſona priuata facere poteſt, & recipit vires a conuentione partium, & dicitur treuga conuentionalis. 1 241

Treuga pro omnibus alijs fieri poteſt, per quos pax fit. 2

Treuga ad longum tempus in perſonis publicis non poteſt fieri, niſi per Imperatorem, vel Principem, & non per Duces *belli. 3*

Treuga facta per Duces belli ad longum tempus fuit per Popul. Romanum *reſciſſa, & ponuntur exempla. 4* 242

Treuga ſecundum vnam opinionem durare debet per 30. dies. 1

Secundum aliam opinionem relinquitur arbitrio ludicis. 2

Treugam ad decennium Iudex arbitrari poteſt. 3

Treuga facta ſine termini prefixione ſpirat finito officio Iudicis, coram quo facta fuit. 4 & 243

Treugæ prorogatio non ligat priores fideiuſſores, ſed requiritur, quod iterum ſe obligent. 6

Treuga finita an permittatur bellum. 1 245

Diſtingue, vt ibi per Authorem. 2 245

Treuga dicitur inuenta non ad iniquitates, ſed ad guerras ſedandas. 3

Treuga non recipit allegationem nouę cauſæ ſecundum vnam opinionem. 1 247

Quæ opinio magis procedit, quando fuit actum in treuga, quod non poſſit aliquid innouari. 2

Contrariam opinionem quod treuga admittat allegationem nouæ cauſæ, tenent ibi Doct. 4 248

Quæ opinio contraria magis procedit, quãdo treuga ſit duratura per menſem finito officio illius Iudicis qui treugam recepit. 5

Procedit etiam, ſi in inſtrnmento adeſſet clauſula rato manente pacto, vel pœna toties committatur, quoties fuerit contrauentum. 6 249

Doctores reſpondent alijs Doct. tenentibus primam opinionem. 7

Prima opinio poteſt ſaluari, vt procedat de conſuetudine Hiſpaniarum, & non de Iure. 8

Treuga non recipit allegationem nouæ cauſæ non ſolum per offenſionem ſequutam, ſed nec etiam per iiurniam prouocantem ad iram ſecundum vnam opinionem. 11 250

Contrariam opinionem tenent ibi Doc. quæ eſt communis. 12

Treuga circa allegationem nouæ cauſæ regulatur a conſuetudine loci. 14

Treuga non ex antiqua, ſed ex noua cauſa in dubio recipit declarationem. 4 251

Treuga, & pax recipiunt eandem interpretationem. 5

Treuga non rumpitur per ſtuprum cum violentia. 6.

Neque per furtum. 7

Neque occidendo bannitos. 8

Treuga rumpitur per offenſionem factam extra territorium recipientis treugam. 9 ibid.

Treugam frangens vigore Bannimentorum ſtatus Eccleſiaſtici qua pœna puniatur, vide ibi. 2 252

Treuga conuentionalis an frangatur, ſi neſciatur author rixæ. 3 253

Turbantes pacem Eccleſiæ, qua pœna puniantur vide ibi. 11 231

Tutor, Prelatus, & alij Adminiſtratores pro bono pacis poſſunt remittere de bonis

niſ ſuorum principalium.19 14
Tutor *per pacem efficitur legitimus, qui alias per inimicitiam erat inhabilis.* 41 23
Tutor *pro filio poſthumo non poteſt facere pacem de morte patris poſthumi.37.46*
Tutor *debet facere pacem etiam ſi interfector fuiſſet incertus, ex* Doct.3 48
Item quando eſt vtilis pupillo, quia ipſe ſit pauper, & interfector potens, ſecus è contra.4
Contrariam opinionem indiſtincte abſque alia cauſæ cognitione, tutor pro minore facere poteſt pacem, & dicatur pupillo ſemper vtilis tenent Doctores. 5 48
Tutor *vel pupillus tenentur facere pacem ſub pœna peccati mortalis.6* 49
Quæ contraria opinio magis procedit, quando tutor vel pupillus inſtituit accuſationem contra interfectorem, & iam ſequuta fuerit contra eum condemnatio.7 49
Itẽ magis procedit, quando tutor pro tali remiſſione recipit pecunias incommodum pupilli.8
Tutor *de conſuetudine etiam indiſtincte tenetur pacem pro pupillo facere abſq. alia cauſa cognitione. 9*
Tutor *non ſolum maſculus, ſed etiam fœmina facit pacem pro pupillo.23* 52
Tutrix *pacem pro minori faciens an debeat adhibere conſenſum propinquorum ſtante ſtatuto quòd mulier ſine illorum conſenſu ſe obligare non poſſit.* 24 *ibid.*
Tutor *ſolus pacem facit ſine conſenſu minor 14.annis.35* 55 & 56
Tutor *conficiens* Inuentario *non poteſt facere pacem pro minori.42* 57
Contrariam *opinionem tenent* Docto. 43 *ibid.*
Declara *vt ibi.44* 58

V

Verba pacis, quando agitur de eius contrauentione, ſtricte debent interpretari circa fundantem ſe in verbis.16.97
Sed extenduntur etiam quando agitur de incurſu pœnæ, inquantum proprietas verborum patitur. 17 98
Verba cautionis antequam agatur de eius fractura, ampliantur, vt tollatur occaſio delinquendi.5 267
Verba *appoſita in cautione de non offendendo neq. offendi faciendo, important magnam offenſam, & non leuem.* 2 357
Verbum vel fides de non offendendo habuit originem a Iure *gentium, vel à quadam conſuetudine.1* 255
Verbum vel fides de non offendendo, quomodo deſcribatur.11
Verbum de non offendendo, debet eſſe reciprocum inter partes.1
Verbum de non offendendo habet vim Iuramenti.2 256
ſuper Verbo promittere tantum eſt quantum Iurare per Deum. 3
Verbum de non offendendo ſolet etiam recipi ex parte vnius tantum.7
Verbum quomodo recipiatur de ſtylo Curiæ *Romanæ, & de eius forma .8*
Verbum de non offendendo recipi debet per perſonas inſignes.1 *ibid.*257
Verbum *de non offendendo dantur plura exempla, quod fuit præſtitum perſonæ Illuſtri.3* 257
Verbum non frangitur per ſecundum offendentem, quando fuit ei data cauſa prouocandi ad iram.5 257
Verbum vel fides non rumpitur per offenſionem factam bannito, qui poterat vigore ſtatuti impune offendi. 1 258
Verbum vel fides non rumpitur per offenſionem, ſi ignoretur fuiſſe datum verbum, vel fides per tertium.1 259
Verbum vel fides de non offendendo ad eius probationem non requirit ſcripturam. 1
Verbum vel fides de non offendendo non probatur plene per recipientem verbum. 2 260
Verbo, vel fidei contraueniens penes probos,

bos viros valde grauatur. 1 261
Item offendit Deum. 2
Item incidit in pœnam infamiæ. 3 ibid.
Item punitur tanquam proditor. 4 ibid.
Item incidit in crimen leſæ maieſtatis. 5
Declara tamen vt ibi.
Verbum frangens in ſtatu Eccleſiaſtico per bannimenta generalia, quomodo puniatur. 6 262. 263
Item in Vrbe per bannimenta particularia quomodo puniatur. 7 263
Verbum, vel fides data per metum non afficit contrauenientem 8
Verbum frangens vbique puniri poteſt, & priuatur omnibus beneficijs. 9
Verbum recipiens de non offendendo data contrauentione Verbi, an poſſit contrauenientem punire. 10
Verba fidei de ſtylo Romanę Curiæ (& facendo il contrario prometto farne quel reſentimento, che conuiene all' honor mio) quomodo intelligenda ſint. 14 263. 264
Verbum, vel fides data & recepta per aliquem de non offendendo, extinguitur per mortem recipientis. 1 264
Contrariam opinionem tenent Author. 2 ibid.
Verbum redactum in ſcriptis, & in iuditio exhibitum non exſtinguitur morte illud recipientis. 4 265
Verba vniuerſalia reſtringuntur iuxta mentem contrahentium, & recipiunt interpretationem ex mente ipſarum partium. 3 388
Verba promiſſionis appoſita in cautione, ſe facturum, & curaturum, non verificantur in bannitis. 12 390
Nec alia verba (quilibet eorum de rato) poſſunt verificari in bannitis. 13 ibid.
Villæ vel Caſtra requiſita poſt pacem cõprehenduntur in ipſa pace facta cum Ciuitate. 6 198
Vniuerſitas an cogi poſſit ad preſtandam cautionem pro ſuis particularibus perſonis. 31 286
Vniuerſitas requiſita ad præſtandam cautionem pro ſuis particularibus, ſi negligat, poteſt grauari per repreſalias. 32 286
Vniuerſitas, Prælatus, Abbas, & Dux belli tenentur præſtare cautionem pro ſuis particularibus, & è contra. 1 315
Non autem in omnibus caſibus, ſed tantummodo vbi per alios cautio præſtari non poteſt, vbi timeretur ſcandalum. 2
contra Vniuerſitatē recuſantem dare talem cautionem, relaxantur repræſaliæ. 4 ibid.
Vniuerſitas, Prælatus, vel Abbas non poſſunt obligare Eccleſiam vel Monaſterium; nec Priores Vniuerſitatem ſuam niſi conuocato conſilio, & de illius ordine. 5
Vniuerſitas quomodo, & quando ſit citanda ad dictum effectum. vide ibi Doct. 6 316
Vnum & non plura delicta, & minus, & non maius delictum in dubio præſumitur quis voluiſſe committere. 19 165
Voluntas redacta in neceſſitatem, vel ſolemnitatem Iuris, non extinguitur morte. 6 265
in Vrbe quid ſeruetur per Confraternitates habentes priuilegium liberandi carceratos. 8 107
idem ſeruatur in hebreis, qui ſolent habere indulgentias a Cardinali Camerario, quas eis non concedit niſi habita pace. 9
Vrbis ſtatutum de fractione pacis, vide Statutum.
Vtilitas publica non tollitur pacto priuatorum. 2 258
Vxor præfertur in pace alijs hæredibus, vel conſanguineis interfecti. 6 60
Imo ſecundum aliquos præfertur etiam filijs iuterfecti. 7
Vxor in Regno Neapolitano vna cum hæredibus vel conſanguineis facit remiſ-

Digitized by Google

miſſionem pro nece viri.8
Declara, ſi vxor fuerit vidua.9
Vxor non venit in promiſſione facta de non offendendo affines.3 82
Idem in promiſſione de non offendendo tam maſculos, quam fœminas conſanguineos, non venit vxor.4
Iſtæ opiniones contrariæ concordantur vt ibi.5
Vxor obtinet dictam cautionem idoneum de non offendendo.1 288
Vxor obtinet dictam cautionem a viro, etiamſi culpa ſua cauſam dederit timoris, quia aufugerit a viro, vel adulterium commiſerit.1
Vxor quando timet offendi a marito ex iuſta cauſa non debet reſtitui viro etiam ſub cautione.7
Sed debet deueniri ad ſeparationem thori.8
Vxor non eſt affinis, ſed principium affinitatis.1 367

FINIS.

Imprimatur ſi placet Reuerendiſs. P. M. S. Palatij Apoſtolici
Cæſar Fidelis Viceſgerens.

Ego Nicolaus Caſsianus vidi, & approbaui hac die 26. Maij *1610.*

Imprimatur. Fr. Thomas Pallauicinus Bononieñ. Mag. & Reuerendiſs. P. F. Ludouici Yſtella ſacri Palatij Apoſtolici Magiſtri, Socius, Ordinis Prædicatorum.

Errata omiſſa, correcta, & addita.

In prima parte de Pace.

IN Argumentis quæſt. in prima par. quæſt. 15. adde, a fœminis. In §. 2. de verb. in argumentis nu. 1. quotuplum, quotuplex. In §. 3. de Caut. q. 58. adde, Bannientis, ſtatum. In eod. §. q. 63. in fin. frangentibus, tangentibus. In eod. q. 66. viſæ, moræ. In procœmio, die 29. Nouembris, die 30. In tit. parte prima, pars prima, vſque ad fol. 61. quæſt. 4. n. 7. firmando, firmanda. In ead q. n. 8. teneatur, teneantur. q. 6. n. 1. dicitur, dicit. q. 7. n. 9. Ciuitates, Ciuitatis. In ead. q. n. 11. circa fi. n. .n. 36. q. 8. n. 1. Mar. in tract. bannit. in verb. pace. In ead. q. n. 10. poſsit, poſsint. In ead. q. n. 13. tenetur, teneatur. In ead. q. n. 24. multoria, multoties. facta, factas. n. 55. iuriæ, iniuriæ. In q. 10. n. 20. cap. . . c. 13. In q. 11. n. 8. & quid etiam, & quod etiam. In q. 12 n. 8. eadem perſonæ, perſona. In q. 12. n. 14. impuntum, impunitum. In q. 13. n. 22. hereditariam, hereditatium. In q. 14. in rubr. Conſtitutionia, Conſtitutis. ead. q. n. 31. in fin. legitimarum, legiſtarum. ead. q. n. 37. tutore legittime, legittimo. In q. 15. n. 21. in concurſu maſculi ſint, non ſint. In ead q. n. 21. vel alias, alios. In ead. q. 16. n. 3. non diſentet, diſentet. In q. 23. n. 7. iuſtia, iuſtitia. In ead. q. n. 9. quocunque, quacunque. In q 25. n. 3. caſ. 73. 74. In ead. q. ſub eod. n. debeat, debeant. In q. 25. n. 4. augumentum, augumentum. In q. 27. ne, ore. In ead. n. 20. cautela, cautelæ. In q. 32. n. 14. q. 81. In q 33. n. 9. que, quo. In q. 37. Nicolans Moronus, Nicolaum Moronum. In q. 35. nu. 10. tolle, tollere. In q. 38. n. 25. pax, pars. In ead. n. 8. totos, toto. in ead. n 11. quæſt. concluſ. in ead. q. n. 17. deſumit, deſumimus. In ead. q. ad Baiard. Baiard. in q. 41. n. 3. lib. .lib. 4. in q. 42. n. 19. ſubito, ſubdito. in ead. q. n. 21. ad reſtitutionem, & non ad reſtitutionem. in q. 43. n. 8. De qua ego dubito, De qua ego non dubito. in ead. q. n. 8. eſſe, eſſet. in ead. q. n. 8. interueniſſe, inueniſſe. n. 9. innita, inita. nu. 15. ombibus, omnibus. eod. n. 15. contrarii, contrariis. in q. 50. n. 10. in perſonam niſi, in perſonam quia niſi. in ead. q. n. 21. promiſsio fuerit, promiſsio non fuerit. in ead. q. n. 23. Qui non deliquit, Qui deliquit. in q. 69. n. 61. adherentibus, heredibus. in ead. q. n. 7. vel pacto, vel puncto. in q. 81. n. 6. ratiantibus, ratificantibus. n. 14. Hond. conſ. 67 Hond. conſ. 97. in ead. q. n. 15. Fariuac. q. 197., 107. in ead. n. 12. conel. 119., 1162. in q. 83. n. 3. ſex, ſed. in ead. n. 10. beneplaci, beneplaciti. in q. 87. q. 187. q. 107.

In ſecunda par. §. 1. q. 12. per obſeruauit, ſemper obſeruauit. in 2. §. 1. q. 7. nu. 3. per ipſum, per Fiſcum. in 2. §. 3. q. 2. n. 6. ſtipulationis, ſtipulationibus. in 2. §. 3. q. 20. n. 1. vire, ſcire. in ead. q. 21. n. 3. cenſet, cenſetur. in q. 24. n. 9. veridiam, veridicam. in q. 27. n. 5. efficiatur, efficiatus Clericus. in q. 35. n. 4. q. 197. 107 in q. 41. n. 4. pondens, ponderis. in q. 42. n. 29. poſt alios, poſt alios quos. in q. 46. n. 1. procifum, promiſum. in q. 47. n. 9. contra bona fideiuſſorum, adde, quam contra perſonas. in q. 51. n. 5. Aſculo, de Aſculo. in q. 54. n. 2. legalem tranſire, legalem non tranſire. in q. 56. n. 4. ſi voluit, ſi voluiſſet. in q. 57. n. 2. ſe genere, ſe gerere. in q. 59. n. 5. cohiberi delinquant, cohiberi ne delinquant.

Digitized by Google

REGESTVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

A a B b C c D d E e F f G g H h I i K k L l.

a b c d e.

Omnes ſunt terniones præter L l, & e, quæ ſunt quaterniones.



ROMAE
Ex Typographia Guillelmi Facciotti.
MDCX.

Superiorum Permiſſu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google